

วัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต

จารุณี คงกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

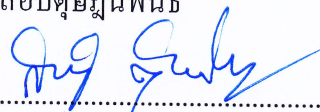
คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุษฎีนิพนธ์ของ จารุณี คงกุล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

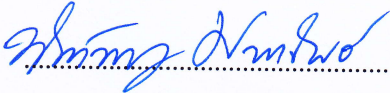
คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทัชญา มหาจันทร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวร จະณุ)

คณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ กิตติ ต้นไทย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทัชญา มหาจันทร์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวร จະณุ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัล ฉกรรจ์แดง)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่.....17.....เดือน.....พฤศจิกายน.....พ.ศ.2558.....

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทชัย มหาจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.วันวร จะนู อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางทั้งการหาข้อมูล
การเพิ่มเติมข้อมูล การตรวจแก้ไขข้อมูลและสำนวน รวมทั้งสิ่งอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วย
ความเมตตากรุณาจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กิตติ ดันไทย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัล
ฉกรรจ์แดง ที่ให้ความเมตตาสละเวลาเพื่อรับเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม และให้คำแนะนำที่มี
ประโยชน์จนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ภาวดี มหาจันทร์ และคณาจารย์ทุกท่านใน
สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และความห่วงใย ตลอดจน
สอบถามและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอดเวลาที่ศึกษา ณ สถานที่แห่งนี้

ขอกราบขอบพระคุณของคุณครูผู้สอนวิชาความรู้ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย
จนผู้วิจัยสามารถสำเร็จการศึกษา อีกทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกท่านในสถานที่ต่าง ๆ ที่คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล รวมถึงผู้ให้ข้อมูลทุกท่านจาก
การสัมภาษณ์และสอบถาม อีกทั้งผู้วิจัยงานต่าง ๆ ทุกท่าน ที่ได้จัดทำผลงานที่ดีและมีคุณค่า
อันนำมาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการทำคุษฎีนิพนธ์

ขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวทุกท่าน คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ซึ่งให้
การสนับสนุนด้านการศึกษา อีกทั้งกัลยาณมิตรที่ให้กำลังใจ คำปรึกษา และสอบถามความคืบหน้า
ของงานมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่
บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา
และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

จารุณี คงกุล

54810257: สาขาวิชา: ไทยศึกษา; ปร.ค. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: วัฒนธรรมข้ามชาติ/ พัฒนาการ/ การดำรงอยู่/ ภูเก็ต

จารุณี คงกุล: วัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต

(CROSS-CULTURE IMPACT ON THE DEVELOPMENT AND EXISTENCE OF PHUKET)

คณะกรรมการควบคุมคุชฎินิพนธ์: นันทัชญา มหาจันทร์, Ph.D., วันวร จะนู, ปร.ค. 297 หน้า.

ปี พ.ศ. 2558

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต ศึกษาปัจจัยการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ศึกษาการปรับตัวและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ มีขอบเขตในอำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ครอบคลุมเวลาจาก พ.ศ. 2398 จนถึง พ.ศ. 2557 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้านประวัติศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายกลุ่ม และการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (Snowball sampling) ใช้การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดภูเก็ตประกอบด้วยชาวพื้นเมือง ชาวจีน ชาวอินเดีย และชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาเพื่อการค้า เป็นแรงงาน และเผยแพร่ศาสนา การเข้ามาของกลุ่มคนต่าง ๆ นำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติ ประการแรก ภาษา มีการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ภาษารัสเซีย ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส และภาษาที่เป็นคำยืม เพื่อการประกอบอาชีพ ประการที่สอง การสร้างที่อยู่อาศัย เปลี่ยนจากการสร้างที่อยู่อาศัยจากวัสดุธรรมชาติ เป็นการก่อสร้างด้วยซีเมนต์ และเหล็ก ประการที่สาม การแต่งกาย มีการปรับเปลี่ยนการแต่งกายให้เป็นไปตามสมัยนิยม และสากลนิยม จนการแต่งกายที่เคยสุภาพ มิดชิด และเหมาะสมกับกาลเทศะลดน้อยลง หน่วยงานราชการจึงให้เจ้าหน้าที่แต่งกายชุดบาบ๋า ยาหย่าทุกวันพฤหัสบดี และให้นักเรียนแต่งกายด้วยผ้าบาติกทุกวันศุกร์ ประการที่สี่ อาหาร ได้ปรากฏร้านอาหารรัสเซีย อเมริกัน และเยอรมันให้บริการมากขึ้น ประการที่ห้า การศึกษา เมื่อชาวตะวันตกเข้ามาทำให้มีโรงเรียนภาคเอกชน และโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งสอนในหลักสูตร English program ประการสุดท้าย การประกอบอาชีพ ทำให้พบการประกอบอาชีพธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม บริษัทและรถนำเที่ยว

งานวิจัยนี้จึงทำให้เห็นภาพสะท้อนของจังหวัดภูเก็ตด้านภูมิหลังและลักษณะทางกายภาพ การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ เพราะการเปลี่ยนแปลงข้างต้นได้กลายเป็นภาพสะท้อนตั้งแต่อดีตสู่ยุคเปลี่ยนผ่านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต

54810257: MAJOR: THAI STUDIES; Ph.D. (THAI STUDIES)

KEYWORDS: CROSS CULTURE/ DEVELOPMENT/ EXISTENCE/ PHUKET

JARUNEE KHONGKUN: CROSS-CULTURE IMPACT ON THE DEVELOPMENT AND EXISTENCE OF PHUKET. ADVISORY COMMITTEE: NANCHAYA MAHAKHANT, Ph.D., WANWORN CHANOO, Ph.D. 297 P. 2015.

This study aims firstly to explore historical and cultural backgrounds of Phuket; secondly, to examine the absorption of cross culture in Phuket; thirdly, to study the consolidation of cross culture and traditional culture of Phuket and its existence. The studied areas include the districts of Muang, Thalang, and Kathu. The studied time range is from 1855 to 2014. The data is collected from document, observation, and interview. The samples are from Multi-Cluster Sampling and Snowball Sampling. The data is analyzed through historical approach and the findings are presented in form of descriptive analysis.

The findings show that the population of Phuket is consisted of native people, Chinese, Indian, and the Westerner. These people have moved in for trading, laboring, and introducing their religious beliefs. The impacts of cross culture are on language, shelter construction, dressing, culinary matter, education, and occupation. In terms of language, English, Russian, German, Spanish, French, and foreign loan words have been used for occupational communication. For shelter construction, natural materials have been replaced by cement and steel. For dressing, traditional dressing code which discloses not many parts of the body has been replaced by modern western style. Baba-Nyonya dresses are campaigned to be worn by government officials on Thursdays, and batik clothes are campaigned to be worn by primary students on Fridays. In terms of culinary matter, the numbers of Russian, American, and German restaurants have been increased. For education, because of the increasing number of westerner residents, private schools and international schools using English as medium of teaching have been operated. Lastly, in terms of occupation, jobs and businesses related to tourism industry such as travel agency, hotel, and tour bus have been established.

In conclusion, Phuket has had a long cross cultural history and this emergence reflects the appearance of the province through the time range from the past to tourism period of Phuket.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
วิธีการศึกษาค้นคว้า	31
แหล่งศึกษาค้นคว้า	41
2 ภูมิหลังและลักษณะทางกายภาพของจังหวัดภูเก็ต	42
ภูมิหลังของจังหวัดภูเก็ต.....	42
ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดภูเก็ต	53
การปกครอง	61
เศรษฐกิจ	69
สังคมและวัฒนธรรม	84
การท่องเที่ยว	115

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	120
กฎเกี่ยวกับการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก	120
การเข้ามาของชาวตะวันตกในจังหวัดภูเก็ต	120
การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2398-2504)	131
ภาพสะท้อนของวัฒนธรรมข้ามชาติก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2398-2504)	168
4	177
การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ.....	177
อิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต	178
การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต	202
สถานภาพและศักยภาพในการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตก่อน การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และสังคมโลก.....	217
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตกับการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมข้ามชาติ	223
องค์กรเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต	233
5	238
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	238
สิ่งสะท้อนจากการเปลี่ยนแปลงสู่ปัญหาสู่ปัญหาในสังคมภูเก็ต.....	245
ข้อเสนอแนะ.....	251
บรรณานุกรม	252
ภาคผนวก.....	276
ภาคผนวก ก.....	277
ภาคผนวก ข.....	285
ภาคผนวก ค.....	289
ภาคผนวก ง	295
ประวัติย่อของผู้วิจัย	297

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 ชนิดพืชและพื้นที่ปลูกพืชทางการเกษตรที่สำคัญในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2549-2550.....	71
2-2 สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต พ.ศ.2550.....	72
2-3 โรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงและการแปรรูปสัตว์น้ำในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2550	81
2-4 ลักษณะการประกอบอุตสาหกรรมโดยทั่วไปภายในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2551	82
2-5 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต	83
2-6 สถานที่ตั้งมารีนาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต	94
2-7 เทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญในจังหวัดภูเก็ต	116
4-1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 10 อันดับแรกที่มาเยือนภูเก็ตใน พ.ศ. 2550.....	199

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 แผนที่ขอบเขตการศึกษา	11
2-1 ตราประจำเมือง 12 นักยัตร์ของอาณาจักรศิริธรรมนคร	44
2-2 ตักโกลาในแผนที่ของปโตเลมี	45
2-3 แร่ดีบุกและแร่โลหะดีบุกที่ได้จากการหลอมของผงแร่ดีบุก	47
2-4 ขวานหินที่พบบริเวณเหมืองแร่ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต	49
2-5 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดภูเก็ต	54
2-6 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดภูเก็ต	56
2-7 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ในจังหวัดภูเก็ต	58
2-8 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)	64
2-9 เรือขุดแร่ดีบุกแบบสายลูกกระเชอ	66
2-10 เรือขุดแร่ดีบุก	66
2-11 ธนาคารชาร์เตอร์	67
2-12 เลียงร่อนแร่ และคนร่อนแร่	75
2-13 เหมืองรู	75
2-14 การทำเหมืองถล่น	76
2-15 เหมืองหาบ	77
2-16 เหมืองฉีด	77
2-17 กัปตันแอดเวิร์ด โทมัส ไมล์ (Captain Edward Thomas Miles)	78
2-18 เรือขุดแร่ดีบุกลำแรกของโลก คัดแปลงจากเรือขุดลอกร่องน้ำ	79
2-19 ลูกกระเชอหรือกะพ้อ อุปกรณ์ตักแร่ในเรือขุดแร่	79
2-20 การทำเหมืองสูบ	80
2-21 เงาน้ำ หรือซาไก	85
2-22 ชาวเล ชวน้ำ หรือชาวไทยใหม่	86
2-23 เรือแพขนานยนต์บริเวณท่าฉัตรไชย จังหวัดภูเก็ต	93
2-24 สนามบินภูเก็ต พ.ศ. 2505	96

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2-25 สะพานสารสินเชื่อมขาเข้าระหว่างจังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต	97
2-26 สะพานท่าเทพกระษัตรี	98
2-27 ระบบคมนาคมขนส่งในจังหวัดภูเก็ต	99
2-28 บ้านหรือเรือนแบบเดี่ยวและแบบแถวมาจากในจังหวัดภูเก็ต	101
2-29 การแต่งกายของหญิงที่สวมเสื้อครุยยาวเกล้ามวยชด์อีโบาย และชายชาวจีนสวมชุด ทางยุโรปในโอกาสแต่งงาน	103
2-30 ลักษณะการแต่งกายชุดจีนบาป้า.....	104
2-31 อาหารเช้าของชาวภูเก็ตมักรับประทานขนมจีนกับผัก หรือคิมซ่า.....	105
2-32 โลกจะเป็นอาหารทานเล่นหรือทานกับข้าวของชาวภูเก็ต	106
2-33 อาหารพื้นเมืองของชาวภูเก็ตที่มีลักษณะการผสมผสานอาหารจีนร่วมอยู่ด้วย.....	106
2-34 ศาสนาสถานเพื่อกราบไหว้ของชาวฮินดูในจังหวัดภูเก็ต	109
2-35 พิธีแห่ศพของคนจีน	113
3-1 หญิงไทยให้บริการแก่ทหารในเหตุการณ์สงครามเวียดนาม	130
3-2 ลักษณะตัวอย่างแบบบ้านชิโน-โปรตุเกส.....	133
3-3 เพดานรูปโค้งครึ่งวงกลมหรือภาษาจีนฮกเกี้ยนว่า “หงอคำจี” ในจังหวัดภูเก็ต	133
3-4 วัฒนธรรมเคารพธงชาติเวลา 8.00 น	151
3-5 การใช้สิ่งของที่ทำขึ้นในประเทศไทย.....	152
3-6 ไปสเตอร์ของที่ว่าการอำเภอเมืองถลาง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2485 เรื่องวัฒนธรรม แสดงภาพการแต่งกายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม.....	154
3-7 สิ่งที่คนไทยควรปรับปรุง	155
3-8 การแต่งกายที่คนไทยควรสวมใส่.....	159
3-9 สตรีชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชที่แต่งกายถูกต้องตามรัฐนิยมและประกาศของ นายกรัฐมนตรี คือ นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ สวมหมวก (บางคนยังไม่สวมรองเท้า).....	159
3-10 ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2472.....	170

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4-1	แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต 187
4-2	เว็บไซต์ของบริษัทนำเที่ยวซึ่งดำเนินงานโดยคนไทยเป็นครั้งแรกในจังหวัดภูเก็ต 192
4-3	ความเสียหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิในจังหวัดภูเก็ต 196
4-4	การแต่งกายของผู้หญิงภูเก็ต 204
4-5	ขนมอาโป่ง 206
4-6	คริสเตียนสถาน และนาฬิกาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทาน ให้โบสถ์คริสเตียนซึ่งตั้งอยู่ ณ ถ.กลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับ ชาวตะวันตก..... 210
4-7	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต 224
4-8	จุดดำน้ำจังหวัดภูเก็ต 225
4-9	พื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต จำแนกตามรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว 226
4-10	การเชื่อมโยงเส้นทางบินและเส้นทางเรือสำราญระหว่างเกาะภูเก็ตกับจุดหมายปลายทาง ภายในและต่างประเทศ 230
4-11	การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางน้ำในสามเหลี่ยมอันดามัน 231
4-12	การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเกาะภูเก็ตและเกาะบริวาร 232
4-13	การแต่งกายของหญิงสาวชาวบาบ๋า 234
4-14	การแต่งงานของชาวบาบ๋า 235
4-15	การแต่งกายของเจ้าสาวและเจ้าบ่าวแบบบาบ๋า 235

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดภูเก็ต (ในงานเขียนชิ้นนี้มีการใช้ ภูเก็ต จำนวน 2 แบบ คือ ภูเก็ตใช้ก่อนที่ภูเก็ตจะประกาศเป็นจังหวัด และภูเก็ตใช้เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าทรงพระราชทานให้ภูเก็ตเป็นจังหวัด ซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษามาตั้งแต่ พ.ศ. 2450) เดิมมีชื่อเรียกว่า เมืองถลางหรือเกาะถลางเคยเป็นสถานที่ที่ชาวเลอาศัยอยู่มาตั้งแต่สมัยโบราณ ครั้นถึงยุคที่ชาวยุโรปเดินเรือเข้ามายังเมืองถลาง ชาวยุโรปได้สอบถามเจ้าของถิ่นหรือชาวมลายู (ชาวมลายูได้ชื่อว่าเป็นนักเดินเรือที่เชี่ยวชาญและเคยเป็นเจ้าของถิ่นที่อยู่บนเกาะถลางมาก่อน) เกี่ยวกับการเรียกชื่อบริเวณนี้ ซึ่งได้รับคำตอบถึงการเรียกบริเวณนี้ว่าแหลมสลาต (อูยัง เสลัง) แปลว่า แหลมที่พวกชาวเซลัง (คำว่า เซลัง อาจเรียกว่า สลาต หรือถลาง ก็ได้) (ชาวเล) อาศัยอยู่

แหลมสลาตเป็นเกาะที่ชาวโปรตุเกสเคยได้รับรู้ชื่อเสียงถึงความมั่งคั่งในเรื่องแร่ดีบุก ทำให้ชาวโปรตุเกสพากันมาตั้งถิ่นฐานบนเกาะนี้เพื่อทำการค้าแร่ดีบุก ในช่วงแรกชาวโปรตุเกสได้ตั้งหมู่บ้านบริเวณภูเขาใกล้ทะเล โดยหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ได้เรียกตามชื่อภูเขาใกล้บ้านว่า บ้านบูเกะ แต่ด้วยความที่คนพื้นเมืองทางใต้มักพูดเสียงสั้น ๆ ทำให้เมื่อเวลานานไปจึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บูเกะ โดยหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่บริเวณนี้ในระยะแรกเป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ ของฝรั่งซึ่งตั้งขึ้นเพื่อติดต่อซื้อขายดีบุกจากคนพื้นเมืองที่หามาขายโดยวิธีร้อนแร่ จากนั้นการซื้อขายได้ขยายตัวและพัฒนาชุมชนให้ใหญ่ขึ้นจนต้องมีการแต่งตั้งหัวหน้าขึ้นดูแลเพื่อคอยปกครองและรับผิดชอบต่อเจ้าเมืองกรมการของไทย

ในระยะแรกที่ชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งถิ่นฐานนั้นพบว่า แหลมสลาตมีสภาพพื้นที่ทางด้านตะวันตกของเกาะเป็นเทือกเขาใหญ่น้อยลาดลงริมทะเลซึ่งมีลักษณะเหมือนภูเขาทั้งเกาะ โดยคำว่าภูเขาในภาษาของชาวพื้นเมืองออกเสียงว่า บูเก้ (ชาวมลายูออกเสียงว่า Bukit แต่ชาวพื้นเมืองทางปัตตานียังออกเสียงเป็นบูเกะ เช่น บ้านบูเกะคอนอในตำบลปะโค (ประจู่) อ.มายอ จ.ปัตตานี เป็นต้น ซึ่งหมายถึงบ้านเขาน้อย แล้วเปลี่ยนเป็นภาษามลายูว่า คอนอ ภายหลังพวกนิยมนมลายูเดิมบูเกะซึ่งแปลว่าภูเขาซ้ำเข้าไปอีก ทำให้กลายเป็นบ้านภูเขา-ภูเขาน้อย) หมายถึง ภูเขาที่ทอดยาวออกมาในทะเล นำมาสู่การเรียกชื่อว่า เกาะบูเกะ ภายหลังพบว่ามีเรียกชื่อ เกาะบูเกะ เพี้ยนมาเป็นถลาง และยังมีเรียกว่า อูยัง ซึ่งแปลว่า แหลม เพราะหากมองดูไกล ๆ จะพบว่า เกาะมีลักษณะคล้ายแหลมและมีแผ่นดินใหญ่ติดต่อกัน ทำให้เกาะถลางจึงเป็นแหลมที่เป็นดั่งยื่นออกไปขวางอยู่

ในทะเลและสะดุดตาเท่านั้น (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2544, หน้า 135) ทั้งหลักฐานทางธรณีวิทยาได้บ่งชี้ว่าในอดีตภูเก็ตเคยเป็นผืนแผ่นดินเดียวกับจังหวัดพังงามาก่อน แต่ต่อมาถูกทะเลกัดเซาะออกไปทำให้มีสภาพเป็นเกาะ (สุนัย ราชภัณฑารักษ์, 2527, หน้า 21)

นอกจากนั้นจังหวัดภูเก็ตในอดีตยังมีการเรียกชื่อว่า เมืองกลาง หรือเมืองกลาง อันเป็นเมืองเก่าของคนไทยซึ่งเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ คือ โปรตุเกส สเปน และฝรั่งเศส รวมทั้งพ่อค้านักเดินเรือ เช่น อินเดีย จีน ญี่ปุ่น ลังกา มอญ มลายู และชวา โดยพ่อค้านักเดินเรือส่วนใหญ่รู้จักภูเก็ตในนามของเมืองอันเป็นแหล่งแร่ที่มีอำพัน ไช่มุก และสินค้าป่าซึ่งเป็นสินค้าที่ชาวยุโรปต้องการ ทั้งภูเก็ตยังเป็นเมืองที่มีท่าจอดเรือที่เหมาะสม เพราะภูเก็ตรวมลักษณะเป็นเกาะริมไหล่ทวีป (Continental Island) คือ เป็นเกาะที่ตั้งอยู่ตามชายฝั่งทะเลหรือไม่ไกลจากแผ่นดินมากนัก จึงมีลักษณะทางธรณีวิทยาคลายคลึงกับแผ่นดินใหญ่ที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณนั้น นอกจากนี้ภูเก็ตยังเป็นที่ยุติในหมู่นักเดินเรือ เนื่องจากการปรากฏชื่อ จังซีลอน (Junk Ceylon) ในแผนที่ของปโตเลมี (Ptolemy) ทั้งนักภูมิศาสตร์ชาวกรีกได้ระบุถึงแหลมจังซีลอนไว้ในตำราภูมิศาสตร์ว่า การเดินทางจากสุวรรณภูมิลงมาทางใต้ไปยังแหลมมลายูนั้นต้องผ่านแหลมจังซีลอน และยังปรากฏในหนังสือจีนซึ่งเขียนโดยเจาซูก้าว (Tchao Jau Kau) พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 1176 ได้ระบุชื่อ เมืองสิลัน (Si-Lan) ว่าเมืองสิลันเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรศรีวิชัย (สุนัย ราชภัณฑารักษ์, 2525, หน้า 1)

อย่างไรก็ตามภูเก็ตหรือกลางได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อเรียกเรื่อยมาจนนำมาสู่การเกิดเป็นจังหวัดภูเก็ตที่มีลักษณะเป็นเกาะและมีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันตกของภาคใต้ในน่านน้ำทะเลอันดามันและเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดีย (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 98) ทั้งเกาะภูเก็ตยังมีลักษณะภูมิประเทศที่ดี คือ เป็นเทือกเขาทอดในแนวทิศเหนือถึงทิศใต้รวมทั้งการเป็นเกาะที่มีอ่าวและมีแนวทิวเขาที่สามารถใช้เป็นที่กำบังลมมรสุมได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการอยู่ติดกับทะเลอันดามันบริเวณด้านตะวันออกของมหาสมุทรอินเดีย จึงทำให้นักเดินเรือต่างชาติที่ต้องแล่นเรือผ่านบริเวณนี้จอดแวะพักเรือ ทั้งยังทำให้เกิดการติดต่อซื้อขายสินค้า เนื่องจากเกาะภูเก็ตหรือเกาะกลางมีแหล่งแร่ดีบุกจำนวนมากซึ่งสามารถนำไปผสมกับทองแดงเกิดเป็นสัมฤทธิ์ แล้วนำมาทำเครื่องมือ เครื่องประดับ และรูปเคารพต่าง ๆ จากประโยชน์ดังกล่าวทำให้แร่ดีบุกเป็นสินค้าที่ชาวตะวันตกต้องการ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2504, หน้า 206) เพราะยุโรปในช่วงที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้มีการคิดค้นนำแร่ดีบุกไปหลอมใช้ประโยชน์ ส่วนประเทศทางตะวันออกยังไม่มีการนำแร่ดีบุกไปใช้ประโยชน์ ทำให้การส่งออกแร่ดีบุกจึงเน้นส่งให้แก่ชาวตะวันตก

สำหรับประชากรที่อาศัยอยู่บนเกาะภูเก็ตกลุ่มแรก คือ ชาวซาไก (Negritos) มีลักษณะคล้ายพวกเซมัง (Semang) อาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกของคาบสมุทรมลายูและบนเกาะที่กระจัดกระจายอยู่ในทะเลอันดามัน ต่อมา มีชนชาติมอญจากพะโค (Pegu) เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งสายหนึ่งของกลุ่มนี้ คือ พวกเซลัง (Selung หรือ Salon) หรือที่รู้จักกันว่า ชาวเล อาศัยอยู่ตามเกาะชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามัน นอกจากนี้ยังพบว่า มีนักเดินเรือจากอินเดีย ฝายใต้แถบอ่าวเบงกอลเข้ามาค้าขายและหาสินุกบริเวณตะกั่วป่า ทั้งรู้จักเกาะกลางในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของตะกั่วป่าชาวอินเดียที่เข้ามาในยุคแรกสันนิษฐานว่าเป็นพวกดราวิเดียนส์ (Dravidians) จากแคว้นกลิงค์และแคว้นอื่น ๆ ทางฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของชมพูทวีป ซึ่งชนกลุ่มนี้พูดภาษาทมิฬ ต่อมา มีชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในช่วงอยุธยาตอนปลาย จากนั้นมีชาวตะวันตกชาติต่าง ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะภูเก็ต คือ โปรตุเกส ฮอลันดา และฝรั่งเศส ตามลำดับ ก่อนที่อังกฤษจะเริ่มเข้ามาในสมัยธนบุรี

ด้านจำนวนประชากรของเมืองภูเก็ตนั้น มองซิเออร์ เวิร์ดพ็อคชาวฝรั่งเศสบันทึกไว้ในจดหมายเหตุ เมื่อ พ.ศ. 2229 สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชว่า เมืองภูเก็ตมีประชากรประมาณ 6,000 คน อยู่กันเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ ความเป็นอยู่ค่อนข้างล้าหลัง ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

...เมืองภูเก็ตที่ข้าพเจ้าอยู่ในบัดนี้เป็นเกาะเล็ก ๆ... ในเกาะมีคนน้อยที่สุด ทั้งหมดคงมีพลเมืองราว 6,000 คน รวมทั้งเด็กและผู้ใหญ่... เกาะภูเก็ตนี้ไม่เป็นเมือง มีราษฎรพลเมืองตั้งอยู่เป็นหมู่ ๆ อยู่ชายป่าห่างกัน พวกราษฎรเรียกหมู่บ้านที่ใหญ่ที่สุดว่าเมือง พลเมืองในเกาะนี้เป็นคนป่าคนดง เป็นคนไม่รู้จักกิริยาสุภาพ ซึ่งในประเทศสยามทั้งหมด ไม่มีที่ใดที่มีคนเลวทรามเท่านี้เลย...

พ.ศ. 2327 กัปตันเจมส์ ฟอว์เรสต์ (Captain James Forest) เดินทางผ่านมายังภูเก็ตและประเมินจำนวนประชากรในช่วง พ.ศ. 2327 ว่าน่าจะมีพลเมืองประมาณ 120,000 คน แต่พันเอก ยี.อี.เยรินี คาดการณ์ว่าภูเก็คน่าจะมีประชากร 15,000-200,000 คน การคาดการณ์จำนวนประชากรที่ต่างกันของทั้ง 2 คน อาจเป็นผลจากการที่กัปตันเจมส์ ฟอว์เรสต์ (Captain James Forrest) ยังไม่ได้สำรวจทั่วเกาะ ในขณะที่พันเอก ยี.อี.เยรินี ได้ทำการสำรวจรอบเกาะแล้ว

พ.ศ. 2367 พม่าได้ตีเมืองถลางแตก ชาวลถางจึงอพยพย้ายถิ่นฐานกระจัดกระจายไปยังที่ต่าง ๆ ทำให้จำนวนประชากรเมืองถลางในช่วงนี้เหลือเพียงประมาณ 6,000 คน

พ.ศ. 2453 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งยังทรงเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชได้เสด็จประพาสเมืองภูเก็ตและพระราชนิพนธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า

...ที่เมืองกลางนั้นไม่มีสิ่งใดที่ปรากฏให้เห็นว่าเคยเป็นเมืองใหญ่โตเพียงใด เพราะไม่มีกำแพงแรงเตยอะไรเลย ซึ่งไม่มีอะไรเหลือเป็นชิ้นเป็นอัน แต่บ้านคนยังมีแน่นหนา เดิมเคยมีพลเมืองถึงสองหมื่น กาลบัดนี้เหลืออยู่แปดพันและทราบว่าเป็นจีนเสียส่วนมาก...

(ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 26)

พ.ศ. 2535 ข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดภูเก็ตระบุว่าประชากรจังหวัดภูเก็ตจากอำเภอต่าง ๆ (จังหวัดภูเก็ตประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้) มีจำนวนทั้งหมด 187,052 คน พ.ศ. 2540 จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนประชากร ทั้งหมด 226,303 คน (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 11-12) พ.ศ. 2545 จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนประชากร 270,438 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) พ.ศ. 2550 จำนวนประชากรจังหวัดภูเก็ต 315,498 คน (กรมการปกครอง, 2554) พ.ศ. 2555 จำนวนประชากร จังหวัดภูเก็ต ทั้งหมด 360,905 คน และพ.ศ. 2557 จำนวนประชากรในจังหวัดภูเก็ตทั้งหมด 378,364 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2557)

จากการที่จำนวนประชากรจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมากขึ้น น่าจะมีสาเหตุมาจากการอพยพเข้ามาของแรงงานต่างชาติในสมัยที่จังหวัดภูเก็ตมีการทำเหมืองแร่ ซึ่งมีหลักฐานพบว่า การทำเหมืองแร่เริ่มมีใน พ.ศ. 2069 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ไทยทำสัญญาพระราชไมตรีกับโปรตุเกส และทรงอนุญาตให้ตั้งห้างรับซื้อแร่ดีบุกจากภาคใต้ ต่อมา พ.ศ. 2169 พระเจ้าทรงธรรมให้มีพระบรมราชานุญาตให้ฮอลันดาสร้างสถานีรับซื้อแร่ดีบุกที่เกาะภูเก็ต ทำให้ชาวต่างชาติมีอิทธิพลบนเกาะชวาและเกาะภูเก็ต อีกทั้งชาวต่างชาติยังต้องการผูกขาดการรับซื้อแร่ดีบุกที่ถลาง ส่งผลให้อยุธยาต้องยอมทำสัญญากับชาวต่างชาติ ด้วยความที่ชาวต่างชาติเข้ามาเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการที่โปรตุเกสมีอิทธิพลในบริเวณนี้ด้วย จึงทำให้ชาวต่างชาติเอาเปรียบชาวพื้นเมือง จนชาวถลางลุกขึ้นสู้ชาวต่างชาติด้วยการขับไล่ออกจากถลาง หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2228 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้ทำสัญญาค้าขายกับฝรั่งเศส และในสัญญาได้ระบุให้ฝรั่งเศสโดย นายชาร์บอนโน (Re'ne Charbonneau) สามารถตั้งสถานีรับซื้อแร่ดีบุกที่เกาะภูเก็ต ได้โดยให้ฝรั่งเศสผูกขาดรับซื้อแต่เพียงผู้เดียวในจังหวัดภูเก็ต (ฤดี ภูมิภูถาวร, 2550, หน้า 49) แต่การผูกขาดการค้าของฝรั่งเศสถูกยกเลิกไปในสมัยสมเด็จพระเพทราชา

อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2315 กัปตันฟรานซิส ไลท์ (Captain Francis Light) ชาวอังกฤษที่ค้าขายระหว่างปีนังกับเมืองชายฝั่งทะเลภาคใต้ได้เข้ามาตั้งสถานีการค้าที่บ้านท่าเรือ ซึ่งมีสินค้าที่สำคัญ คือ ข้าว ฝ้าย ผ้าแพร อาวุธ และฝิ่น และมีดีบุกเป็นสินค้าแลกเปลี่ยน (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 13) กัปตันฟรานซิส ไลท์มีความสนิทสนมกับเจ้าเมืองถลางเป็นอย่างมาก ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยมีการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์โดยการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธ

ยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชใน พ.ศ. 2325 และ 3 ปีต่อมา คือ พ.ศ. 2328 ภูเก็ตได้เกิดเหตุการณ์ศึกกลาง ทำให้มีหญิงผู้กล้าของกลาง 2 ท่าน คือ คุณหญิงจันและคุณหญิงมุกที่ร่วมกับชาวกลางด้านศึกพม่า จนได้รับพระราชทานตำแหน่งเป็นท้าวเทพกระษัตรีและท้าวศรีสุนทร

จากนั้น พ.ศ. 2368 ไทยได้ทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับอังกฤษ ส่งผลให้เกิดการค้าขาย โดยตรงกับเมืองท่าต่าง ๆ ทั้งปีนัง มะละกา และสิงคโปร์ ทั้งยังทำให้เกิดกิจการเหมืองแร่ในบริเวณนี้ และพบว่าเกาะภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่มีเหมืองแร่อุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้เกาะภูเก็ตได้รับการยกฐานะเป็นเมืองท่ากับเมืองกลาง ชาวจีนจึงอพยพเข้ามาทำงานเหมืองแร่ ต่อมา พ.ศ. 2398 ไทยทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษมีผลให้เศรษฐกิจขยายตัว การค้าขายแร่ดีบุกมีความสะดวกมากขึ้น และทำให้พ่อค้าจากยุโรปเดินทางเข้ามารับซื้อแร่ดีบุกจากปีนังและสิงคโปร์ ใน พ.ศ. 2435 เกาะภูเก็ตถูกปฏิรูปการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาลโดยตั้งเป็นมณฑลตะวันตก ยิ่งทำให้ชาวจีนเมืองจีนเข้ามาเป็นแรงงานเหมืองแร่โดยตรง ทั้งในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีมี การจัดหาเรือไปรับคนจีนจากเมืองเอ๋เหมิงปีละ 3 ทีเยวเพื่อมาเป็นแรงงานในเกาะภูเก็ต และพบว่าชาวจีนบางส่วนที่เข้ามาในเกาะภูเก็ตได้ประกอบอาชีพค้าขาย และเป็นช่างฝีมือ (สถาบันพิพิธภัณฑ การเรียนรู้แห่งชาติ, 2548, หน้า 207) นอกจากนั้นชาวตะวันตกและนายเหมืองจากปีนังได้เริ่มย้ายเข้ามาทำเหมืองแร่ในเมืองภูเก็ตมากขึ้น ทำให้กิจการเหมืองแร่ดำเนินไปด้วยดี เมื่อเวลาผ่านไป การทำเหมืองแร่เริ่มมีจำนวนน้อยลงซึ่งมีสาเหตุมาจากผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้จังหวัดภูเก็ตไม่สามารถส่งดีบุกไปยังตลาดโลกได้ อีกทั้งราคาดีบุกหลังสงครามโลกอยู่ในอัตรา ทรงตัว นายเหมืองจึงหันไปลงทุนกิจการอื่น คือ การเกษตรและธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น การสร้างโรงแรมเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยว อีกทั้งรัฐบาลได้ให้ห้องการค้าส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามาวางแผนหลักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต จนนำมาสู่การเกิดชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวภูเก็ตใน พ.ศ. 2518 (สุดารา สุจฉายา, 2543, หน้า 36-40) และใน พ.ศ. 2520 รัฐบาลได้ก่อตั้งองค์การส่งเสริม การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จังหวัดภูเก็ต และได้วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับจังหวัดภูเก็ตขึ้นเป็นขั้นตอนตาม ความเหมาะสม เพื่อรักษาสถานภาพการเป็นเมืองท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของความเจริญเติบโต (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 99) จากนั้นใน พ.ศ. 2524 สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดภูเก็ตได้นำประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ ของภูเก็ตเข้ามาเป็นสื่อกลางให้นักท่องเที่ยว เดินทางมายังจังหวัดภูเก็ต เช่น ประเพณีกินเจ (สุดารา สุจฉายา, 2543, หน้า 14) ซึ่งพบว่าสามารถ ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก โดยพิจารณาได้จากสถิติผู้โดยสารเดินทางเข้าและออกจังหวัด ภูเก็ต พ.ศ. 2538 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 3 ประเทศแรก คือ สหราชอาณาจักร เยอรมนี และ

สวิตเซอร์แลนด์ ใน พ.ศ. 2539 และพ.ศ. 2540 คือ สหราชอาณาจักร เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2552 คือ ออสเตรเลีย สวีเดน และเกาหลี พ.ศ. 2553 คือ ออสเตรเลีย เกาหลี และจีน พ.ศ. 2554 คือ จีน ออสเตรเลีย และรัสเซีย และ พ.ศ. 2555 คือ จีน รัสเซีย และสวีเดน (กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา พ.ศ. 2555) (ดูภาคผนวก ก)

ปรากฏการณ์ข้อมูลข้างต้นมีผลทำให้จังหวัดภูเก็ตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และโครงสร้างประชากร ซึ่งมีสาเหตุจากการเพิ่มจำนวนประชากรอันเกิดจาก ปัจจัยภายในหรือการเกิดประชากรในจังหวัดภูเก็ต และปัจจัยภายนอกซึ่งหมายถึงนโยบายของรัฐ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามายังจังหวัดภูเก็ต รวมทั้งการเดินทางเข้ามาของคนต่างท้องถิ่น และคนต่างชาตินายุคที่จังหวัดภูเก็ตเริ่มเปลี่ยนแปลงเมืองจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่เป็นเมือง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยคนกลุ่มต่าง ๆ ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและลงทุนประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งโรงแรม สถานที่พักตากอากาศ ภัตตาคาร ร้านอาหาร งานบริการ การขนส่ง การจำหน่ายสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค และการขายแรงงาน เป็นต้น ซึ่งคนเหล่านี้เมื่อเข้ามาใน จังหวัดภูเก็ตต้องเช่าหรือซื้อบ้าน เช่น โครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านจัดสรรเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อน และอยู่อาศัย โดยเฉพาะชาวตะวันตกมักนิยมซื้อบ้านหรือซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณที่ ราบเชิงเขาหรือหน้าเขา และไหล่เขา ซึ่งมีทิวทัศน์และบรรยากาศที่ดีกว่าบริเวณอื่น ดังนั้นบ้านหรือ หมู่บ้านจัดสรรบริเวณภูเขาจึงมีผู้ครอบครองเป็นคนต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกเป็นส่วนมาก และเมื่อเดินทางเข้าไปยังบริเวณหมู่บ้านจัดสรรบางแห่งที่มีชาวตะวันตกอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก อาจมีความรู้สึกเปรียบเสมือนเข้าไปยังชุมชนของชาวตะวันตก เช่น หมู่บ้าน โบตัน นอกจากนั้นแล้ว การเข้ามาของชาวตะวันตกยังนำสู่การรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เฉพาะกลุ่ม เช่น การเข้า โบสถ์ในวันอาทิตย์ของผู้นับถือศาสนาคริสต์ การรวมตัวกันเฉพาะกลุ่มของผู้เดินทางมาจาก ต่างประเทศในลักษณะการประกอบธุรกิจ ในจังหวัดภูเก็ต การเกิดสังคมเฉพาะกลุ่มของคนที่มิ ครอบครัวยุคชาวตะวันตก เป็นต้น กลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีส่วนร่วมสัมพันธ์และมีการปฏิสัมพันธ์ กับคนในท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต เช่น การติดต่อสื่อสารผ่านระบบราชการ การศึกษา หรือการค้า เป็นต้น ซึ่งด้วยความที่คนกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแตกต่างและแปลกแยกทั้งการมีวิถีการ สมัยใหม่กว่าคนภูเก็ต ประกอบกับคนภูเก็ตมีประสบการณ์น้อยทำให้การปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างคนต่างถิ่นและคนต่างชาติดกับคนภูเก็ตจึงค่อย ๆ เกิดการเรียนรู้และการกลืนกลาย สิ่งที่ได้รับจากคนกลุ่มดังกล่าว ทั้งสิ่งเหล่านี้ยังส่งผลให้คนภูเก็ตปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรม บางประการ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง จนทำให้คนภูเก็ตดูดซับความสนใจสิ่งใหม่ ๆ แล้ว ละทิ้งวิถีชีวิตดั้งเดิมไป ทั้งหันเหไปตามวัฒนธรรมหรือวิถีการสมัยใหม่ด้วยความสมัครใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและลบ จนนำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต

ตัวอย่างภาพสะท้อนของผลจากการเข้ามาของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ในจังหวัดภูเก็ตอาจกล่าวได้ถึงเรื่องราวด้านสังคมของคนภูเก็ต เช่น วิถีชีวิต ที่อยู่อาศัยและ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ การจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติ ภาษา อาหารและการบริโภค การศึกษา การประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสมรส การคมนาคม การท่องเที่ยว และความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าข้อมูลการค้นคว้าส่วนใหญ่ของจังหวัดภูเก็ตเป็นเพียงการศึกษาเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ภูเก็ต และการท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดจากการเข้ามาของคนต่างถิ่นหรือคนต่างชาติดังจังหวัดภูเก็ตเลย

ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมหนึ่ง ทำให้ได้ทราบถึงลักษณะ ที่แตกต่าง (Differences) และลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม (Common features) เช่น วิถีการดำรงชีวิต การทำธุรกิจ และความสามัคคีของแต่ละชาติในซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน เพราะการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติถือได้ว่าเป็นการสร้าง ความเข้าใจของมนุษย์ระหว่างกลุ่มสังคมที่มีความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรม (เดือนจิตต์ จิตต์อารี, 2553, หน้า 1-2) แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายในสังคม อีกทั้งสังคมและ วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง โดยสิ่งที่แยกว่าสังคมหนึ่งแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่งคือ วัฒนธรรม ในขณะที่วัฒนธรรมก็เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและจิตใจ ของมนุษย์ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยประสานและผูกมัดคนไว้ในสังคมเดียวกัน อีกทั้งเป็นสิ่ง ที่ช่วยให้โครงสร้างของสังคมคงอยู่ เพราะเป็นการเสริมสร้างความผูกพันทางจิตใจของคนหลาย ๆ คนเข้าไว้ด้วยกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและมุ่งศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับ พัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต เพราะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีกรอบอธิบายเรื่องราว ความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์และการเข้ามาของชาวตะวันตก และการศึกษาหัวข้อนี้ยังไม่ แพร่หลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ ของจังหวัดภูเก็ตจะทำให้ได้ทราบถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของจังหวัดภูเก็ต ทั้งยังทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกหรือวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเพราะ การเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากการเข้ามาของชาติตะวันตกในระหว่าง พ.ศ. 2398-2557 โดยได้ส่งผล ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การทำงาน และการอยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ตอย่างไร รวมทั้งทำให้ ทราบถึงอิทธิพลทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติตะวันตกมีผลอย่างไรต่อจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเมื่อได้

ทำการศึกษาเรื่องนี้แล้วย่อมทำให้ทราบว่าคนภูเก็ตมีการเรียนรู้และการปรับตัวด้วยวิธีใดเมื่ออิทธิพลของตะวันตกเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตหรือเมื่อจังหวัดภูเก็ตได้รับสิ่งเร้าจากภายนอก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การที่จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะทางกายภาพเป็นเกาะตั้งอยู่ทางชายฝั่งทะเลอันดามันหรือบริเวณชายฝั่งทะเลทางตะวันตกของประเทศไทยซึ่งอยู่ไม่ไกลจากแผ่นดินใหญ่มากนัก และมีลักษณะเป็นเกาะริมไหล่ทวีป รวมทั้งการเป็นสถานที่ในการบังทิศทางของลม ทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นสถานที่ที่เรือสินค้าจากโลกตะวันตกนิยมมาจอดพักเรือ ซ่อมบำรุงเรือ รวมถึงการหาซื้ออาหารและน้ำดื่มเพื่อรอเวลาเปลี่ยนทิศทางการเดินทางต่อไปยังทะเลจีนใต้ จากข้อได้เปรียบที่ดีข้างต้นจึงทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นที่รู้จักและขึ้นชอของนักเดินเรือและพ่อค้ากลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มคนที่เข้ามาเหล่านี้เมื่อมาจากสถานที่ต่างถิ่นที่แตกต่างและหลากหลายจึงนำมาสู่การรวมกันของเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมที่หลากหลายเช่นกัน ดังนั้นเมื่อมีการเดินทางเข้ามาของคนกลุ่มต่าง ๆ สู่จังหวัดภูเก็ตจึงส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตเต็มไปด้วยความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีต

2. การที่จังหวัดภูเก็ตมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเป็นแหล่งแร่ดีบุก อำพัน ไข่มุก และการมีสินค้าป่าหลายชนิด ประกอบกับการมีความสงบอยู่พอสมควร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดคนจากพื้นที่ต่าง ๆ ในโลกให้เดินทางมายังภูเก็ตเพื่อแวะพัก ตั้งถิ่นฐาน และประกอบอาชีพทางการเกษตร การประมง การบริการ เช่น การซ่อมบำรุง และการประกอบอุตสาหกรรม เช่น เหมืองแร่ เป็นต้น จากการเข้ามาของผู้คนต่าง ๆ ดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลให้จังหวัดภูเก็ตมีความมั่งคั่งทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

3. นอกจากความหลากหลายของวัฒนธรรมข้ามชาติที่เกิดจากการเดินทางเข้ามาของคนกลุ่มต่าง ๆ สู่จังหวัดภูเก็ตแล้ว การนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ยังได้ส่งผลต่อการพัฒนาจังหวัดภูเก็ต และทำให้เกิดการหลั่งไหลของของชาติต่าง ๆ เข้าสู่

จังหวัดภูเก็ตมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทั้งยังส่งผลถึงปัญหาทางสังคมติดตามมาอีกด้วย

4. เมื่อรัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและมีการกำหนดเรื่องการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เป็นต้นมานั้น พบว่าเมื่อมีนักท่องเที่ยวต่างถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ต กลุ่มคนดังกล่าวได้นำวัฒนธรรมของคนเข้ามาด้วย จนทำให้เกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมข้ามชาติเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตอย่างท่วมท้นจนเป็นที่น่ากังวลและเป็นเรื่องน่าวิตกเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจเลือนหายไปได้ จึงทำให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชนในจังหวัดภูเก็ตต้องร่วมกันหาแนวทางในการทำให้สังคมจังหวัดภูเก็ตสามารถดำรงตนอยู่อย่างมีดุลยภาพระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับมนุษย์ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อให้ทั้งสองกลุ่มสามารถอยู่ร่วมกัน ได้อย่างเหมาะสม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต
2. ทำให้เข้าใจปัจจัยการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตอันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้การศึกษาที่เชื่อมโยงกับความหลากหลายในบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของภูเก็ต
3. ทำให้ทราบและเข้าใจการปรับตัวและการดำรงอยู่ของชาวภูเก็ตภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตการครอบคลุมทั้งหมด 3 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงในจังหวัดภูเก็ตโดยมีวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้ามาของคนต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตก หรืออาจเรียกว่า วัฒนธรรมข้ามชาติ เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์วัฒนธรรมข้ามชาติอันส่งผลต่อพัฒนาการและการดำรงอยู่โดยเฉพาะด้านสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องวัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา การใช้ภาษา การบริโภค การประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสมรส การคมนาคม การท่องเที่ยว และความปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อ

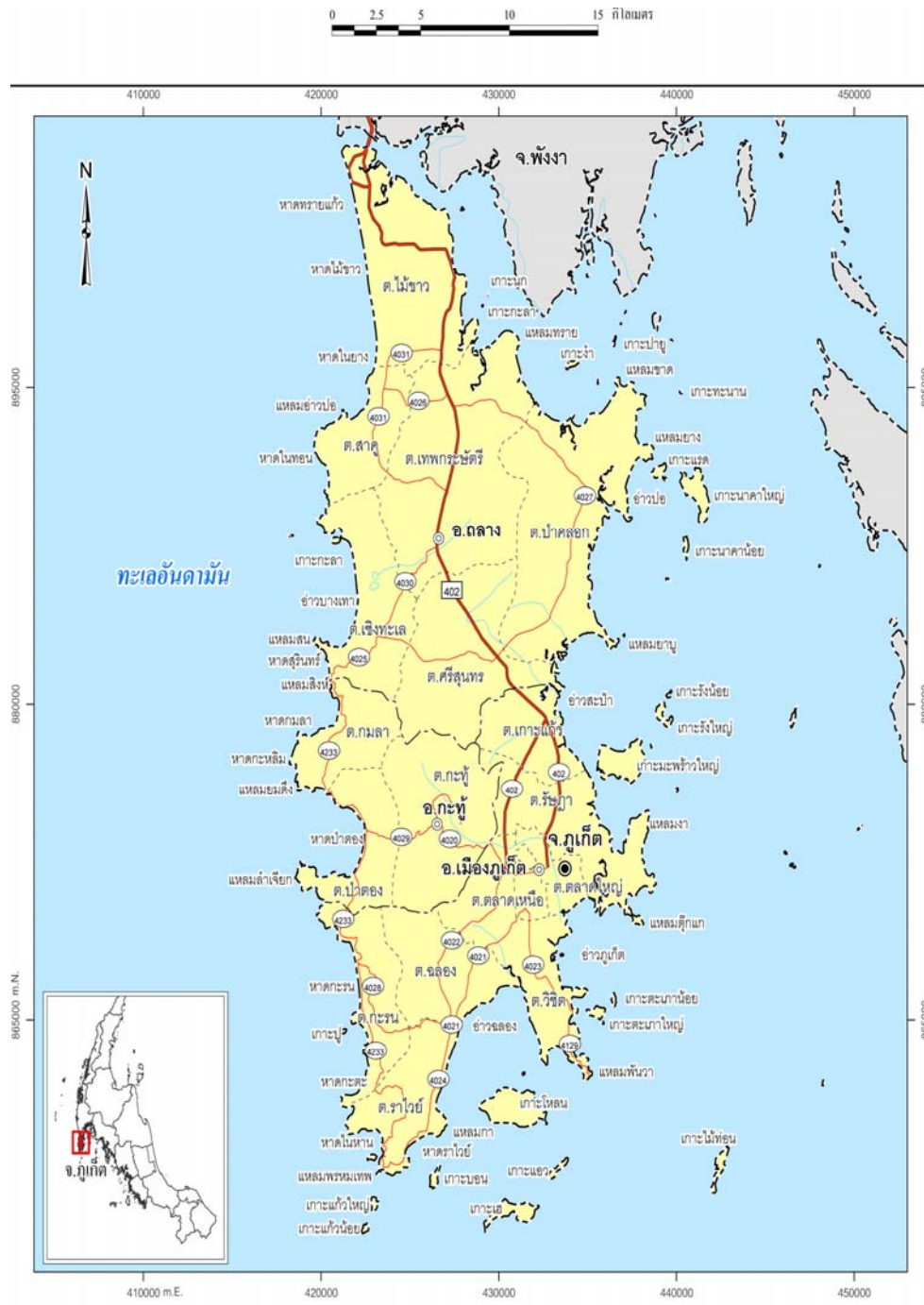
การเปลี่ยนแปลงควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และการเมืองในจังหวัด
ภูเก็ตตามมา

2. ด้านเวลา

การศึกษานี้ครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2398 ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษ โดยในขณะนั้นจังหวัดภูเก็ตมีการทำเหมืองแร่
มาก่อนแล้ว ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำบาว์ริงจึงส่งผลให้ชาวตะวันตกเดิน
ทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตเพิ่มมากขึ้น จนถึง พ.ศ. 2557 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ทำให้เห็นพัฒนา
การของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนในจังหวัดภูเก็ตสู่ความเป็น
วัฒนธรรมข้ามชาติ

3. ด้านพื้นที่

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาใน 3 อำเภอของจังหวัดภูเก็ต คือ อำเภอเมืองภูเก็ต
อำเภอดอนสัก และอำเภอกะทู้ของจังหวัดภูเก็ตซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 570 ตารางกิโลเมตร หรือ
356,271.25 ไร่ และมีจำนวนประชากรทั้งหมด 378,364 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย,
2557)

ภาพที่ 1-1 แผนที่ขอบเขตการศึกษา (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยว
จังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 1-2)

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรมข้ามชาติ หมายถึง วัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนในแต่ละสังคม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต และการดำรงชีวิตของชาวตะวันตกที่เดินทางมายังจังหวัดภูเก็ต และชาวภูเก็ต ยอมรับนำมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน เพราะวัฒนธรรมในพื้นที่หนึ่ง ๆ ไม่ได้มีอิทธิพลเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ เท่านั้น แต่ยังสามารถกระจายและส่งเสริมอิทธิพลครอบงำไปยังพื้นที่อื่นด้วย หรืออาจเรียกว่า วัฒนธรรมข้ามพรมแดน อีกทั้งวัฒนธรรมไม่ได้เป็นสิ่งที่มียู่โดยธรรมชาติ แต่เป็นการสร้างขึ้น มาทางสังคมและประวัติศาสตร์ (Culture as social construct)

พัฒนาการ หมายถึง การทำให้สิ่งที่มีอยู่มีความเจริญ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไป ในทางเจริญขึ้น หรือการคลี่คลายให้สิ่งที่มีอยู่เป็นไปในทางที่ดี

การดำรงอยู่ หมายถึง ลักษณะการคงอยู่ที่อาจมีการดำรงอยู่อย่างเดิมที่เคยเป็นมา หรือการดำรงอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญขึ้น

ชาวตะวันตก หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งโดยส่วนใหญ่ เดินทางมาจากประเทศเยอรมนี สหราชอาณาจักร สวีเดน และฝรั่งเศส เป็นต้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตได้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความสัมพันธ์กับงานวิจัยหรือการศึกษาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การดำรงชีวิต การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทฤษฎีต่าง ๆ ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์วัฒนธรรมข้ามชาติที่เกิดขึ้นได้ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม

เป็นการแสดงออกและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นโดยมีกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้สามารถรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1.1 ทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (Cultural evolutionism) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionism) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงทีละขั้นจากระดับต่ำไประดับสูงที่ซับซ้อนขึ้น บางครั้งเรียกว่า ทฤษฎีแนวตั้ง (Vertical model) ทฤษฎีเส้นตรง (Linear model) ทฤษฎีขั้นบันได (Stage model) หรือทฤษฎีดาร์วิน (Darwinism)

ซึ่งทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม เชื่อว่า วัฒนธรรมมีจุดเริ่มต้นจากจุดเดียวกันแล้วค่อย ๆ วิวัฒนาการไปที่ละขั้น ๆ ซึ่งถ้าเชื่อตามทฤษฎีวิวัฒนาการอย่างเคร่งครัด จะมีการวิวัฒนาการที่เป็นขั้นตอนของตัวเองโดยจะข้ามขั้นตอนไม่ได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ถึงเวลาที่ต้องทำในขณะที่สิ่งที่ไม่ถึงเวลาก็อย่าทำ หรือแม้แต่วิวัฒนาการของเด็กถึงเวลาพูดก็ต้องพูด ถ้าไม่พูดก็ต้องพาไปพบแพทย์ ซึ่งอาจเป็นการหาสาเหตุความผิดปกติ (เดือนจิตต์ จิตต์อารี, 2553, หน้า 12)

1.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Culture diffusions) หรือทฤษฎีแนวระนาบ (Horizontal model) เชื่อว่าวัฒนธรรมในโลกนี้ไม่ได้มาจากแหล่งเดียวกันทั้งหมด แต่มาจากหลายแหล่งในเวลาต่างกันซึ่งไม่เกี่ยวข้องกันแต่อาจแพร่กระจายมา ดังนั้นวัฒนธรรมจึงสามารถข้ามขั้นได้จากการแพร่กระจาย ซึ่งเราอาจรับวัฒนธรรมขั้นที่ 10 โดยไม่ต้องเริ่มขั้นที่ 1 หรือ 2 สำหรับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมประกอบด้วย

1.2.1 ชุดวัฒนธรรม (Culture complex) หมายถึง การแพร่วัฒนธรรมทั้งชุด ตั้งแต่เริ่มต้นจนจนเข้าอน เช่น การเกิด การแต่งงาน การอยู่ การกิน การตาย และการบวช ฯลฯ

1.2.2 พื้นที่ทางวัฒนธรรม (Culture area) หมายถึง พื้นที่ที่วัฒนธรรมจากศูนย์กลางกระจายไปถึงพื้นที่โดยรอบ เช่น วัฒนธรรมจีนและอินเดียเผยแพร่ไปทั่วเอเชีย หรือวัฒนธรรมโรมันเผยแพร่ไปทั่วยุโรป

1.2.3 วัฒนธรรมชายขอบ (Marginal culture) หมายถึง พื้นที่วัฒนธรรมจากศูนย์กลางจะมีอิทธิพลจางลงไปในพื้นที่ไกล ๆ จากศูนย์กลาง

ดังนั้นเมื่อมีวัฒนธรรมหลายชุดจึงทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์กัน เช่น วัฒนธรรมจีน อินเดีย และตะวันตกมาปะทะกันในประเทศไทย ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางวัตถุที่แพร่กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศไทย เช่น ทรงผม การแต่งกาย กลิ่นน้ำหอม และส่วนที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น อุดมการณ์ ความเชื่อ ความคิด สุภายิต สำนักต่าง ๆ เหล่านี้มีการถ่ายทอดความคิดและความเชื่อผ่านการใช้ภาษาแบบชาวบ้านที่สั้นและกระชับ ซึ่งเป็นการใช้สำนวนเพื่อเปรียบเทียบชัดเจน จดจำ และเข้าใจง่ายอันเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาพื้นบ้านผ่านการแสดงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคน โดยมีรูปแบบการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาหลายชั่วอายุคน (เดือนจิตต์ จิตต์อารี, 2553, หน้า 12)

อย่างไรก็ตามการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทำให้เกิด

1. การมีปฏิสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรม (Cultural interaction) หมายถึง การที่มีวัฒนธรรมสองชุดมาพบกันทำให้เกิดความผสมผสาน มีความกลมกลืน หรือเป็นวัฒนธรรมแบบใหม่ เช่น ความนิยมรักสวยรักงามแบบคาราเกทลี เป็นต้น

2. การยืมยืมกัน (Borrowing) เช่น การใช้ภาษาอังกฤษทับศัพท์ เช่น การใช้คำว่า ยูนิฟอร์ม แทนการใช้คำว่า เครื่องแบบ เป็นต้น

3. การยอมรับ (Adoption) หมายถึง การรับวัฒนธรรมใหม่ เช่น การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า ตามสมัยนิยมแทนการแต่งกายที่ต้องปกปิดร่างกายให้มิดชิดให้ถูกกาลเทศะ การรับประทานอาหาร ฟาสต์ฟู้ดแทนการรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ เป็นต้น เหล่านี้เป็นกรับวัฒนธรรมใหม่ เข้ามาในที่มีวัฒนธรรมเดิมอยู่แล้ว ซึ่งวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาแทรกวัฒนธรรมเดิมต้องใช้ การยอมรับซึ่งอาจเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป

4. การปรับเปลี่ยน และการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Adaptation) ต้องคำนึงถึง ลักษณะเฉพาะองค์กรหรือกลุ่ม การปรับตัวเพื่อให้คงอยู่ มิใช่ล้มเหลว บางสัญลักษณ์มีความหมาย ลึกกว่า กว้างกว่าข้อเท็จจริง ซึ่งพฤติกรรมคนอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ หากเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกคนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อรับวัฒนธรรมใหม่มาจะรับมาไม่ได้ทั้งหมด ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ เช่น การรับกฎหมายของ อินเดียหรือของพราหมณ์ในสมัยโบราณ ในที่สุดกลายเป็นกฎหมายตราสามดวงของไทย หรือ การรับศาสนา กฎหมายโรมันมาเป็นศาสนาและกฎหมายในโลกตะวันตกในปัจจุบัน เป็นต้น

5. การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (Acculturation) เป็นความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนสองกลุ่มที่มีสังคมวัฒนธรรมต่างกัน ซึ่งอาจเกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้น เช่น การกลืนกันทางวัฒนธรรม (Assimilation) เช่น คนต่างชาติเข้ามาอยู่ในเมืองไทยในสมัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์จะให้ที่ดิน ช้าง ม้า วัว ควาย เพื่อนำไปใช้ในการทำมาหากิน ให้ คนอยู่เป็นทาส ให้บรรดาศักดิ์ และในที่สุดคนเหล่านี้จะถูกกลืนทางวัฒนธรรมกลายเป็นคนไทย แต่บางกรณีการปะทะสังสรรค์อาจไม่สามารถกลืนกันทางวัฒนธรรม จึงต้องมีการยอมรับกันใน ลักษณะอื่น เช่น การเป็นพหุนิยม (Pluralism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่กว้างขวางในโลก เพราะไม่ต้องการ ให้เป็นการกระจุกตัวเป็นกลุ่ม หรือผูกขาดเพียงสิ่งเดียว เช่น ไม่ต้องการให้วัฒนธรรมผูกขาดเพียง วัฒนธรรมเดียว ควรให้เป็นพหุนิยม และมีการยอมรับความหลากหลาย (Double identity) หมายถึง หนึ่งคนอาจมีสองวัฒนธรรม และการบูรณาการทางวัฒนธรรม (Integration) หมายถึง การยอมรับ ว่ามีสองวัฒนธรรมในคนเดียวกันได้ เช่น คนที่ถือสองสัญชาติ หรือผู้ที่เดินทางติดต่อธุรกิจทั่วโลก

เพราะการที่วัฒนธรรมในสังคมมีหลายชุดจึงนำมาสู่การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมจีน อินเดีย และตะวันตกปะทะกันในประเทศไทย เช่น ทรงผม การแต่งกาย สิ่งเหล่านี้เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ส่วนที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น อุดมการณ์ ความเชื่อ ความคิด สุภาษิตและสำนวนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความคิดและความเชื่อ โดยการให้ภาพของคตินิยม เกี่ยวกับการสอนในเรื่องความดี ความชั่วผ่านการใช้ภาษาแบบชาวบ้านที่สั้นและกระชับ มีการใช้

สำนวนเพื่อเปรียบเทียบให้ชัดเจน จดจำและเข้าใจง่ายอันเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาพื้นบ้านที่แสดงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนธรรมดาสามัญที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ๆ อันมีรูปแบบการสืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่นด้วยการบอกเล่าต่อ ๆ กันมายาวนานหลายชั่วอายุคน ซึ่งจัดเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น (เดือนจิตต์ จิตต์อารี, 2553, หน้า 12)

กล่าวโดยสรุปแล้วทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมและทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยอธิบายพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตได้เป็นอย่างดีทั้งทำให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ตได้ชัดเจนมากขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมหลักและเอกลักษณ์ของไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีมานานแล้ว ครั้นเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมที่เคยมีอาจได้รับการกระทบจากสิ่งเร้าภายนอกจนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลา แต่สำหรับวัฒนธรรมไทยในส่วนที่เป็นวัฒนธรรมไทยยังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง โดยแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

2.1 วัฒนธรรมหลักของไทย มีการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ซึ่งวัฒนธรรมที่สำคัญและเป็นวัฒนธรรมประจำชาติของไทย (เดือนจิตต์ จิตต์อารี, 2553, หน้า 16) คือ

2.1.1 ภาษา หมายถึง ภาษาไทยและตัวอักษรไทยที่เป็นมรดกตกทอดและเป็นเอกลักษณ์ของชาติมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่พระองค์ทรงประดิษฐ์ขึ้นใน พ.ศ. 1826 ภาษาไทยจึงที่สำคัญซึ่งแสดงถึงความเป็นไทยของคนไทย

2.1.2 ศาสนา หมายถึง ศาสนาพุทธในประเทศไทยอันเป็นเครื่องช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ทั้งทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นระเบียบ เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี

2.1.3 พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ทรงปกครองบ้านเมืองด้วยทศพิธราชธรรม ประชาชนจึงยกย่องเทิดทูนและจงรักภักดี โดยประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ปกครองประเทศมาตั้งแต่มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงประชาธิปไตย

2.1.4 ประเพณีไทย เป็นเครื่องแสดงวิถีชีวิตของคนไทยที่เคยมีและกระทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษสืบทอดจนถึงลูกหลาน ซึ่งบางครั้งเรียกว่า ขนบประเพณี หรือขนบธรรมเนียม เช่น ประเพณีโกนจุก ประเพณีบวช ประเพณีแต่งงาน ประเพณีเผาศพ ประเพณีในการสร้างบ้านเรือน ประเพณีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง หรือการแข่งขันกีฬาตาม

ประเพณีที่เคยทำกัน เช่น ฟุตบอลประเพณีระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.1.5 ศิลปกรรม เป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงความรู้สึกของคนในชาติ ซึ่งศิลปกรรมบางชนิดแสดงเอกลักษณ์ที่เป็นแบบอย่างเฉพาะตัว เช่น สถาปัตยกรรม นอกจากนั้นยังมีศิลปะที่มาจากศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่สังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ และน่ายกย่อง

2.1.6 กิริยามารยาทของคนไทย มีลักษณะสุภาพ อ่อนโยน ละมุนละไม และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี เช่น รู้จักอ่อนน้อมต่อผู้ที่ควรอ่อนน้อม รู้จักกราบและไหว้สิ่งที่เคารพบูชาและบุคคลต่าง ๆ

2.2 เอกลักษณ์ของไทย เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทย ซึ่งอาจหมายถึงธงชาติ เพลงชาติ พระพุทธรูป หรือเอกลักษณ์ทางจิตใจ ซึ่งจากการศึกษาจากประวัติศาสตร์และสังคมของชาติไทย (เดือนจิตต์ จิตต์อารี, 2553, หน้า 17) พบว่าเอกลักษณ์ของคนไทย คือ

2.2.1 ความไม่หวงแหนสิทธิของคนไทย จากการศึกษาประวัติศาสตร์ชนชาติไทย พบว่า คนไทยยอมรับคนที่มีบรรพบุรุษต่างจากเรามาเป็นส่วนหนึ่งของชนชาติไทยโดยไม่หวงแหนตำแหน่งสำคัญ ๆ ภายในบ้านเมือง ไว้ให้เฉพาะคนไทย ทั้งไม่มีการกีดกันคนต่างชาติ ต่างศาสนา เช่น พระยาโชดึกราชเศรษฐีที่เป็นชาวจีนได้รับพระราชทานตำแหน่งต่าง ๆ ในราชสำนักไทย เป็นต้น

2.2.2 การให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาของคนไทย พระมหากษัตริย์ของประเทศไทยทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกที่ทรงให้เสรีภาพกับประชาชนในการนับถือศาสนา เช่น ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้พระราชทานที่ดินให้คณะเผยแผ่ศาสนาใช้เป็นสถานที่เพื่อประโยชน์ทางศาสนาและใช้ทำการเผยแผ่ศาสนาที่ต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ นับถือ การให้ประชาชนเลือกนับถือศาสนาได้ตามความเหมาะสมและความพึงพอใจ

2.2.3 ความรักสงบของคนไทย ชาวไทยเราสามารถดำรงความเป็นเอกราชของชาติได้ด้วย ความสงบ เพราะคนไทยไม่รุกรานชาติอื่นและคนไทยทำสงครามเพื่อปกป้องอธิปไตยของตนเอง

2.2.4 การประนีประนอม คนไทยมักนิยมใช้วิธีการเจรจาเพื่อหาข้อยุติและสร้างความปรองดองต่อกันมากกว่าการสู้รบหรือการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา

2.2.5 การไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ คนไทยไม่กีดกันเหยียดใน กลุ่มคนหรือกลุ่มเชื้อชาติ ทั้งต่างกลุ่มและกลุ่มเดียวกัน เช่น กลุ่มชาวจีนในกรุงเทพฯ หรือกลุ่มลาวพวนในจังหวัดสระบุรี ไม่มีการแบ่งกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ทั้งการไม่กีดกันทางเพศในสังคมไทย เป็นต้น

คนไทยมีวัฒนธรรมทางจิตใจที่ดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยส่วนใหญ่ยังคงรักษาความดั้งเดิมทางจิตใจนั้นไว้ ถึงแม้ว่าจะมีคนไทยบางส่วนไม่เคร่งครัดในเรื่องระเบียบวินัยและขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก จนอาจมีคำกล่าวที่ว่า “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้” แต่คนไทยมีเอกลักษณ์ความเป็นผู้มีน้ำใจดีเสมอ ในสังคมชนบทหรือสังคมทั่วไป คนที่ไม่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อนอาจมีการเรียกขานแบบนับญาติ ในขณะที่มีการสื่อสารหรือพูดคุยสอบถามในเรื่องทั่วไป นอกจากนี้แล้วคนส่วนมากมักมีเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ๆ เสมอ โดยไม่เลือกชนชาติ หรือชั้นวรรณะ

3. แนวความคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมเจ้าของบ้านและวัฒนธรรมนักท่องเที่ยว เนื่องจากการมีวัฒนธรรมที่หลากหลายผสมผสานกัน และนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ โดยอาจสรุปได้ว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่ถูกดูดซึม และวัฒนธรรมของธุรกิจ (บริษัทต่าง ๆ ที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว) เหล่านี้มีผลอย่างมากกับการพัฒนาท้องถิ่น นโยบาย สภาพของธุรกิจในท้องถิ่นและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นซึ่งเรียกว่า วัฒนธรรมผสม ประกอบด้วย

3.1 วัฒนธรรมเจ้าบ้าน (Host culture) ถูกกำหนดบทบาทให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกและการให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนนหนทางที่จะเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยว หมู่บ้าน สาธารณูปโภค ซึ่งการที่เจ้าบ้านต้องจัดหาจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเหล่านี้ให้นักท่องเที่ยวเป็นการสร้างงานในท้องถิ่นและพัฒนาความเจริญในท้องถิ่น ดังนั้น

วัฒนธรรมเจ้าบ้านจึงเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเสมอ โดยอาจมีการแปรเปลี่ยนไปด้วยก็ได้ เนื่องจากเกิดความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น นอกจากนั้นอาจเกิดจากการยอมรับเอาวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวเข้ามาผสมผสานกันหรือเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่แปรเปลี่ยนไป

การท่องเที่ยวเป็นอิทธิพลหนึ่งของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นวัฒนธรรมเจ้าบ้านจึงเป็นกระบวนการที่มีบรรทัดฐาน และมาตรฐานของการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม เมื่อบรรทัดฐานและมาตรฐานเหล่านั้นแตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่นที่เข้ามา มีความสัมพันธ์กันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมต่อไป

3.2 วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist culture) นักท่องเที่ยวทุกคนมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง แต่นักท่องเที่ยวมักต้องการที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไป ในขณะที่เจ้าบ้านใช้ชีวิตตามปกติในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปความแตกต่างนี้

จึงเป็นการปะทะระหว่างวัฒนธรรมของเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว โดยวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว เกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติกัน ถ้าวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว คือ ความสนุกสนาน ความสุข ความพอใจ อิสระที่จะใช้จ่ายเงินเพื่อความพอใจ สิ่งนี้จะเป็น ความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดว่า โลกของนักท่องเที่ยวและโลกของเจ้าบ้านมีสูงมาก วัฒนธรรมของ นักท่องเที่ยวอาจกล่าวได้ว่าเป็นความอิสระจากความเคร่งเครียดในชีวิตประจำวันความเป็นไป ไม่ได้ที่สังคมของเจ้าบ้านจะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวที่ปลดปล่อยตนเอง จากชีวิตประจำวัน ดังนั้นอาจนำมาซึ่งผลกระทบในทางลบต่อสังคมเจ้าบ้าน

3.3 วัฒนธรรมที่ถูกคูดซึม (Residual culture) นักท่องเที่ยวที่รับเอาวัฒนธรรมของ นักท่องเที่ยวโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวจะไม่สามารถ หลุดพ้นจากชีวิตประจำวันของตนได้ เพราะการที่ไม่สามารถรับวัฒนธรรมได้ทั้งหมดจึงเกิดเป็น วัฒนธรรมที่ถูกคูดซึมซึ่งประกอบด้วยบรรทัดฐาน และมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของ นักท่องเที่ยวโดยซึ่งไม่ได้ถูกสลัดทิ้งไปทั้งหมด เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นสมาชิกของวัฒนธรรม นักท่องเที่ยว กิจกรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยวอาจสะท้อนความไม่มีศีลธรรมจรรยาสำหรับ วัฒนธรรมใหม่ การต่อต้านกิจกรรมเหล่านั้นทำให้เกิดการไม่ยอมรับในวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่ถูกคูดซึมมักเป็นสิ่งที่เตือนให้ทราบว่านักท่องเที่ยวได้ลุล้ำเข้ามาในชีวิตประจำวัน ของเขาเพียงใด เช่น การที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในสังคมของตนเอง เพราะเป็นการผิดจารีต เช่น การดื่มสุรา แต่เมื่อเป็นนักท่องเที่ยวและไม่ได้อยู่ในสังคมของตนเองจะ กระทำสิ่งที่ถูกห้ามในสังคมของเขาได้

3.4 บริษัทท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน (Transition company) บริษัทต่าง ๆ ที่ จัดการให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวได้สร้างวัฒนธรรมซึ่งส่วนใหญ่จะทำการ ส่งเสริมวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวและหลายกรณีของบริษัทเหล่านี้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมของ นักท่องเที่ยวก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมาถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น สังคมของเจ้าบ้านย่อมมีโอกาสที่จะ สกิดหรือควบคุมสิ่งนี้โดยเข้ามามีบทบาทในธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อออกกฎระเบียบต่าง ๆ สำหรับ ใช้ในธุรกิจท่องเที่ยว แม้ว่าภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวได้รับจะไม่ใช้สิ่งที่คนในท้องถิ่นต้องการ นอกจากนั้นบริษัทเหล่านี้ อาจมีอิทธิพลในการสร้างภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ การโฆษณาอันนำมาซึ่งความคาดหวังที่ไม่ยุติธรรม เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงบริษัทที่มีตัวแทนใน แหล่งท่องเที่ยวได้เตรียมการต้อนรับนักท่องเที่ยวซึ่งบริษัทเหล่านี้ไม่ใช่ผู้ที่ควบคุมกิจกรรมที่ เสนอแก่นักท่องเที่ยว หากแต่มีผลกระทบถึงสังคมของคนในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวด้วย

ผลกระทบและแนวทางแก้ไขของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมไทย

การรับวัฒนธรรมใหม่โดยการลอกเลียนแบบ (Demonstration effect) พบว่า เมื่อมีวัฒนธรรมสองวัฒนธรรมมาพบกัน วัฒนธรรมที่แข็งแกร่งกว่าจะกลืนวัฒนธรรมที่อ่อนแอกว่า จนนำมาสู่การเกิดเป็นการรับวัฒนธรรมใหม่ การเกิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม หรือการรับวัฒนธรรมใหม่ส่วนมากเกิดเมื่อสถานภาพทางเศรษฐกิจของเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันสูงมาก นักท่องเที่ยวซึ่งมีความสามารถในการจ่ายเงินมักชอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินซึ่งส่งผลให้กับสังคมเจ้าบ้านอย่างมาก สมาชิกในสังคมของคนพื้นเมืองถูกดึงดูดเข้าไปในวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวเพราะเน้นที่เรื่องของอำนาจทางการเงิน การซื้อขาย ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินอย่างไม่จบสิ้น เปรียบได้ว่าเป็นตัวแทนของวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังเห็นได้ว่าคนหนุ่มสาวในสังคมเจ้าบ้านมักจะเป็นผู้รับการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม รวมถึงการรับวัฒนธรรมใหม่ เพราะการรับวัฒนธรรมใหม่เป็นการละเลยจารีตประเพณีของสังคมเกษตรเพื่อเข้าสู่ระบบแรงงานในอุตสาหกรรมบริหาร เช่น การรับเอาการแต่งกาย ภาษาของนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและบทบาท การอพยพถิ่นฐานจากชนบทเพื่อเข้าสู่เมืองใหญ่เป็นศูนย์กลาง หรือแหล่งท่องเที่ยวเป็นผลให้สังคมสูญเสียผู้มีฝีมือทางศิลปะ เพราะไม่ใช่เรื่องแปลกที่คนหนุ่มสาวในสังคมเจ้าบ้านมาขายบริการ เพื่อจะได้เงินมากในช่วงเวลาอันรวดเร็วและมีรายได้มากกว่าพ่อแม่ของเขาซึ่งทำงานหาเลี้ยงชีพจากงานประดิษฐ์ งานฝีมือ ของที่ระลึก เพื่อขายให้นักท่องเที่ยวในราคาต่ำ นอกจากนี้ความเสื่อมทางศีลธรรมและค่านิยมทำให้สังคมเจ้าบ้านปฏิเสธงานที่มีค่าแรงต่ำ ระยะเวลาทำงานนานและต้องจำเรียนฝึกฝีมือตามแบบประเพณี การรับวัฒนธรรมใหม่ยังเกิดผลจากการที่สมาชิกของสังคมพยายามที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนักท่องเที่ยว

ผลกระทบทางบวก การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มการจ้างงานให้คนในท้องถิ่น การเปลี่ยนบทบาททางสังคมอาจเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงและคนรุ่นหลังมีโอกาสตัดสินใจในสังคมซึ่งก่อนหน้านี้การท่องเที่ยวจะขายตัวผู้หญิงและเด็กมีบทบาทอยู่เพียงในบ้านเท่านั้น นอกจากนี้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอื่น ๆ ยังเป็นการทำให้โลกเกิดความสงบจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันได้แก่ วัฒนธรรมร่วมสมัย เช่น คนตรีร่วมสมัย มีการนำดนตรีไทยและคนตรีสากลมาผสมผสานกันเกิดเป็นคนตรีร่วมสมัย หรือวัฒนธรรมการแต่งกายมีการพัฒนาจากการที่เดิมชายไทยไม่สวมเสื้อก็ปรับมาแต่งตัวเป็นแบบสากล

ผลกระทบด้านลบ เกิดจากการที่วัฒนธรรมมีความแตกต่างกันและมาพบกัน เช่น การที่ชาวตะวันตกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกได้พบกับวัฒนธรรมไทย การที่มีนักท่องเที่ยวจากภาคอื่น ๆ ในประเทศไทยมาเที่ยวภาคกลาง ทำให้วัฒนธรรมของภาคอื่นมาพบกับวัฒนธรรมของภาคกลาง ถือว่าเป็นได้พบกันและมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นผลกระทบที่เกิดจากการพบกันทางวัฒนธรรมสามารถ

แบ่งได้ ดังนี้

1. ค่านิยม ปัญหาค่านิยม ความเชื่อทางศาสนาที่เปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวมีบทบาทในการรับวัฒนธรรมใหม่ (Acculturate) ของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะค่านิยม มโนทัศน์ เพราะการที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่ไม่ใช่ผู้ที่มีความเชื่อในศาสนาอื่น ๆ เข้าไปจำนวนมากและปะปนกับคนในท้องถิ่น ทำให้คนที่มีความศรัทธารู้สึกว่าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของตนได้เสื่อมค่าลง เนื่องจากพฤติกรรมที่ไม่สมควรของนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายที่ไม่สุภาพ การไม่เคารพสถานที่ นอกจากนั้นค่านิยมของคนรุ่นใหม่ในประเทศที่เปลี่ยนไปยังเป็นผลกระทบด้วย เช่น การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติผิวขาวผมสีทองเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมากจนคนไทยได้พบปะและคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยวที่มีผมสีทองมาเป็นเวลานาน มีผลทำให้คนรุ่นหลังเกิดความนิยมอยากที่จะมีผมสีทองเช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวที่ตนได้พบเห็นมา ดังนั้นจึงไม่เป็นการแปลกที่จะเห็นวัยรุ่นไทย ญี่ปุ่นหรือเกาหลีมีผมสีทอง

2. ภาษา เป็นผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว เนื่องจากปัญหาด้านภาษาของนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นอาจทำให้คนทั้งสองฝ่ายเข้าใจไม่ตรงกัน เพราะนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นอาจใช้คนละภาษา ซึ่งเป็นการยากในการสื่อสารและทำความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น นอกจากนี้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงยังเป็นผลจากการท่องเที่ยวที่เกิดจากการที่ภาษาของคนในท้องถิ่นกลายหรือเปลี่ยนแปลงไปเพราะสังคมเจ้าบ้านยอมรับภาษาของนักท่องเที่ยวและนำมาใช้ร่วมกับภาษาของตน เพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้ตรงกัน

3. การตระหนักทางวัฒนธรรม (Culture shock) คือ การสูญเสียทางกายภาพและจิตใจของคนที่อยู่สภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากบ้านของตน การตระหนักทางวัฒนธรรมเป็นหนึ่ง ในผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมที่เกิดกับนักท่องเที่ยว และพบว่าการตระหนักทางวัฒนธรรมจะเกิดกับสังคมเจ้าบ้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถเลือกสถานที่ที่ตนต้องการจะไปท่องเที่ยวได้ในขณะที่เจ้าบ้านไม่สามารถเลือกได้ว่าพวกเขาต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในสังคมของเขาหรือไม่ อย่างไรก็ตามการตระหนักทางวัฒนธรรมเป็นตัวอย่างของผลกระทบที่มีกับทั้ง 2 ฝ่าย โดยนักท่องเที่ยวอาจเลี่ยงการเกิดการตระหนักทางวัฒนธรรมได้ด้วยการรวมกันเดินทางเป็น กลุ่มทัวร์ เพื่อที่ตนเองจะได้สังเกตวัฒนธรรมของเจ้าบ้าน

4. การมองวัฒนธรรมเป็นรูปสินค้า เนื่องจากวัฒนธรรมที่แตกต่างทำให้วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงไม่เป็นการแปลกที่คนพยายามเอาวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นมาเป็นรูปแบบเสนอขายในรูปของสินค้าทางการท่องเที่ยว ฉะนั้นความสำคัญของการร่ำรำหรือพิธีกรรมทางศาสนาจึงไม่มีความหมายหรือความสำคัญต่อนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับที่มีต่อคนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวต้องการเพียงมาเห็นเพื่อให้ได้ประสบการณ์ ทำให้พิธีกรรมบางอย่างซึ่งใช้

เวลานานเป็นวัน ๆ จึงไม่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจหรือตื่นตาตื่นใจกับพิธีนั้น ๆ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ทางการค้าขายจึงมีการดัดแปลงหรือตัดทอนการแสดง การร่ายรำ ระเบียบพื้นเมือง หรือพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งทำให้วัฒนธรรมเป็นสินค้า ยังรวมถึงการที่สังคมเจ้าบ้านนำหัตถกรรมมาขายให้นักท่องเที่ยว การแต่งชุดประจำเผ่ามาถ่ายรูปกับนักท่องเที่ยวก็เป็นการทำให้วัฒนธรรมของตนเสื่อมลง เพราะมุ่งผลทางการค้าโดยละเลยความสำคัญหรือความถูกต้องในสิ่งที่ค้ำจุนของวัฒนธรรมของตนเอง

5. การลอกเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ เป็นผลจากการที่นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งการคลุกคลีกับคนจากต่างวัฒนธรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมของสังคม การเปลี่ยนแปลงค่านิยมนี้จึงนำมาสู่ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางการเมืองและโครงสร้างทางวัฒนธรรม ความเสื่อมในเรื่องของศิลปกรรมจรรยาบรรณ และนำไปสู่การเพิ่มจำนวนอาชญากรรมในสังคมได้ เนื่องจากการท่องเที่ยวมีสิ่งสำคัญ คือ นักท่องเที่ยว ดังนั้นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ การที่นักท่องเที่ยวจะยอมรับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวนั้นจึงขึ้นอยู่กับโครงสร้างของสังคมระดับการศึกษาและควรตระหนักถึงการที่คนพื้นเมืองต้องรักษามรดกทางวัฒนธรรม (อุทิศย์ ทองภิบาล, 2550, หน้า 37-44)

4. แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนมีความหมายที่ครอบคลุมเรื่องของชุมชน วิถีชีวิต วิถีการผลิต และศิลปะการแสดง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้รวมกันกลายเป็นสังคมไทยที่ประกอบขึ้นจากชุมชนของชาวบ้าน ทั้งเชื่อว่าชุมชนต่าง ๆ มีวัฒนธรรมของตนเองมาตั้งแต่ดั้งเดิม อีกทั้งวัฒนธรรมชุมชนนั้นต้องให้ความสำคัญกับคน และความผสมผสานกลมกลืน (Harmony) กันของคนในชุมชน (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2534, หน้า 208) ทั้งความเป็นปณัติมิตร การมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เหล่านี้เป็นการโยงยึดคนในชุมชนเข้าด้วยกันอย่างเหนียวแน่นและมีความสำคัญยิ่งในการดำรงอยู่ของชุมชน (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2556, หน้า 322) เพราะการพัฒนาชุมชนต้องเริ่มจากรากฐานวัฒนธรรมชุมชน เนื่องจากรากฐานวัฒนธรรมชุมชนเป็นสิ่งที่ประชาชนสร้างขึ้นเอง เป็นของชาวบ้านเอง มีประวัติมายาวนาน นอกจากนั้นแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนยังต้องอาศัยจิตสำนึกที่ชัดเจนในวัฒนธรรมของชาวบ้าน กล่าวคือ ชุมชนมีวิถีชีวิต และวงจรการผลิตซ้ำของตัวเอง เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนจะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างความเป็นอยู่ และสถานะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนแนวความคิดในการศึกษาหรือปฏิบัติงานในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นใจและพลังของชุมชนในการพัฒนาทั้งแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนยังเป็นแนวคิดชุมชนยั่งยืนเพื่อการพัฒนาในทุกสาขา (ธีระภัทร เอกฉายสวัสดิ์, 2553, หน้า 156)

อย่างไรก็ตามแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนยังเป็นแกนกลางของวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการอธิบายระบบและทางเดินของระบบอันเป็นแกนกลางของสังคมและวัฒนธรรมไทย ในการทำความเข้าใจชุมชนและวัฒนธรรมชุมชนในฐานะที่เป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมไทย อันมีครอบครัวและชุมชนเป็นพื้นฐาน นอกจากนั้นแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนยังเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาในชนบท โดยเป็นการนำแนวทางการพัฒนาที่นำเศรษฐกิจและวัฒนธรรมแบบชุมชนของชาวบ้านเป็นตัวตั้ง ส่วนผลลัพธ์คือการมุ่งแสวงหาการพึ่งตัวเองของชาวบ้านในท้องถิ่นและของเขตภายในประเทศ แต่เพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นแต่ละที่แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนอาจต้องมีการปรับปรุง ประยุกต์ อนุรักษ์ ส่งเสริม ทำนุบำรุง ตอกย้ำ รื้อฟื้น สร้างใหม่ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนให้วัฒนธรรมชุมชนหรือท้องถิ่นคงอยู่อย่างมีศักยภาพและสามารถพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนได้ต่อไป สำหรับเงื่อนไขความสำเร็จของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนอยู่ที่ความสามารถในการเชื่อมวัฒนธรรมแห่งชุมชนหมู่บ้านกับวัฒนธรรมโลก หรือ การสามารถรับส่วนที่ก้าวหน้า เช่น เทคโนโลยี แนวคิดเรื่องประสิทธิผลและความคิดริเริ่ม ซึ่งเป็นสากลเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน อันหมายความว่า วัฒนธรรมไทยและชุมชนหมู่บ้านไทยสามารถรับเอามรดกวัฒนธรรมของตะวันตกหรือของโลกมาประสานกับวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ ทั้งสามารถปรับให้วัฒนธรรมจากภายนอกอยู่ในรูปแบบที่คนในหมู่บ้านได้รับและใช้ประโยชน์ ความสำเร็จของกระบวนการประสานวัฒนธรรมจึงทำให้วัฒนธรรมเดิมแห่งหมู่บ้านไทยมีพลังพลวัตมากขึ้น (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2534, หน้า 248)

สำหรับการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต จึงเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ควรนำแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนมาศึกษาควบคู่กันด้วย เนื่องจากแนวคิดนี้สามารถอธิบายการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นไทยได้เป็นอย่างดี รวมทั้งทำให้ผู้วิจัยเห็นมุมมองในการสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนได้หลายแบบและหลายลักษณะเพราะขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม รวมทั้งการที่แนวคิดนี้มีหลักการที่ รักความเป็นอิสระ พึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนยังแสดงให้เห็นว่า ภายในชุมชนหรือสังคมสามารถมีความขัดแย้งกันเป็นเรื่องปกติ แต่โครงสร้างและกลไกในชุมชนต้องไม่ทำให้เกิดการต่อสู้หรือมีความรุนแรงถึงขั้นแตกแยกเป็นเสี่ยง ๆ หากแต่ชุมชนปล่อยให้ เป็นเช่นนั้นก็เท่ากับว่าชุมชนได้สลายไปเป็นธรรมดา และแนวคิดนี้ยังยอมรับว่าภายในชุมชนและสังคม อาจมีการต่อรองทางอำนาจเพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือเพื่อผลประโยชน์ต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย ดังนั้นจากที่กล่าวมาชุมชนตามแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนจึงไม่ได้นิ่ง แต่มีความเคลื่อนไหวและมี

การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของ
 ธรรมชาติหรือบริบททางสังคม การเกิดความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่การตรวจสอบ การแก้ไข หรือ
 การรวมตัวเพื่อสร้างสรรค์ใหม่ (วันวร จะนู, 2555, หน้า 500-507)

ดังนั้นจากแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงเป็นอีกหนึ่ง
 แนวคิดที่สามารถช่วยอธิบายคำตอบเรื่องพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตที่มี
 การถ่ายทอดลักษณะวิถีชีวิต และชุมชนในสังคมจังหวัดภูเก็ต อันเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม แต่เมื่อ
 มีสิ่งเร้าจากภายนอกอย่างวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามากระทบ ทำให้บางสิ่งบางอย่างที่เคยมีในจังหวัด
 ภูเก็ตเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแส จนทำให้เห็นภาพการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมในจังหวัดภูเก็ต
 เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงความทรงจำเดิม ๆ ที่เคยได้ฟังไม่สามารถเห็นได้ เนื่องจากการยอมรับใน
 วัฒนธรรมของตะวันตกจนทำให้วัฒนธรรมดังกล่าวมีอิทธิพลในจังหวัดภูเก็ตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

5. ที่มาของคำพื้นฐานว่าด้วยการข้ามชาติ อาจมีที่มาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

5.1 คติชนวิทยา (Folk lore) หรือวิถีชีวิต คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ มีกระบวนการ
 มีความสัมพันธ์ มีรูปแบบการแสดงที่สื่อความหมาย มีถ้อยคำเป็นสัญลักษณ์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ
 ชีวิตของคนที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

5.2 การศึกษาวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ เป็นการมองว่าอดีตเป็นอย่างไร ปัจจุบัน
 เป็นอย่างไร และอนาคตจะเป็นอย่างไร โดยการอ่าน ฟัง ถามเพื่อทำให้ทราบเรื่องราวจาก
 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือตำนานของสถานที่ต่าง ๆ เช่น สามเสน สีลม สาทร ยานนาวา
 ย่านตาขาว แม่ฮ่องสอน เป็นต้น

5.3 การศึกษาวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ที่มีความแตกต่างกัน
 ย่อมทำให้เมื่อมีการเดินทางมาพบกันจึงเกิดการปะทะกันของทั้ง 2 กลุ่ม เช่น คนอินเดียหรือคนจีน
 ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย

5.4 การศึกษาจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษ เช่น นิทาน การเล่าเรื่อง เพลงพื้นบ้าน
 เพลงกล่อมเด็ก ตำนานต่าง ๆ เนื่องจากทุกท้องถิ่นมีตำนานเรื่องราวของตนเอง แต่นานวันเรื่องราว
 ต่าง ๆ ย่อมมีการผัดเพี้ยนไป อีกทั้งเพลงลูกทุ่งยังสามารถสะท้อนภาพสังคมไทยได้ดี เช่น เพลง
 จอห์นจำจอห์น เป็นการสะท้อนภาพยุคที่มีทหารอเมริกันเข้ามาอยู่ในเมืองไทย และมีการนำ
 วัฒนธรรมตะวันตกมาเผยแพร่ในประเทศไทย เช่น การรับประทานอาหาร การแสดงความรัก
 การแต่งกาย เป็นต้น

5.5 การศึกษาจากวัฒนธรรมในลักษณะองค์รวม (Holistic) ของสังคมทั้งหมด
 หรือประเทศ การศึกษาปรากฏการณ์แบบองค์รวม หมายถึง การเกิดจิตสำนึกร่วมกันของสังคม
 (Collective consciousness) ทั้งจิตสำนึกสาธารณะ ความรับผิดชอบร่วมกัน เช่น คนส่วนใหญ่ใน

สังคมรับผิดชอบต่อป่าชุมชนอย่างไร มีความรับผิดชอบต่อกันพิการในหมู่บ้านอย่างไร และให้ความดูแลคนชราในหมู่บ้านหรือไม่

5.6 การศึกษาระบบคิดโดยวิเคราะห์ความหมายในแง่มุมของวัฒนธรรม

5.7 การตีความหมายของสัญลักษณ์ทางมานุษยวิทยา (Interpretive anthropology: ศาสตร์แห่งการตีความ) ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตต้องตีความ เช่น การเขียนหนังสือถึงเจ้านายชั้นสูง

5.8 มานุษยวิทยาสัญลักษณ์ (Symbolic anthropology) ต้องอาศัยการตีความของสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์ของสัตว์ชนิดนี้คืออะไร สัญลักษณ์ของไม้กางเขนแปลว่าอะไร และสัญลักษณ์ของวงกลมคืออะไร เป็นต้น

จากการศึกษาที่มาของคำพื้นฐานว่าด้วยการข้ามชาติทำให้เข้าใจได้ว่า เดิมทีคำว่าข้ามชาติ มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตของคนในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของคนในทุกหนทุกแห่ง ทั้งยังทำให้ต้องมองกลับไปในอดีตซึ่งนำมาสู่การทราบแหล่งที่มาของตนเอง ทั้งประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ หรืออาจสืบทราบได้จากเรื่องเล่าหรือนิทานในอดีตก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นสมัยใหม่ หรือการเปลี่ยนแปลงตามการนำเข้ามาของคนต่างถิ่น

6. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติ

วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ เรียกว่า การเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (Cross culture comparison) เช่น การศึกษาว่า ชาติอื่นมีวัฒนธรรมการใช้ช้อนอย่างไร เพราะตัวอย่างการใช้ช้อนกับส้อมเป็นวัฒนธรรมที่ไทยรับมาจากชาวตะวันตก แล้วดัดแปลงมาเป็นของไทย ทั้งพบว่าชาวตะวันตกมีใช้มีดกับส้อมและยังมีการใช้ช้อนตักชุปในการรับประทานอาหาร แต่ประเทศไทยใช้ช้อนคู่กับส้อมเพื่อรับประทานข้าวและกับข้าว แต่ในการเปรียบเทียบวัฒนธรรมไม่ได้ทำเพื่อบอกว่าใครดีกว่าใคร สิ่งที่จะเปรียบเทียบกันได้ต้องเป็นสิ่งที่สิ้นสุดในตัวเอง (Absolute) ซึ่งวัฒนธรรมนั้นไม่ได้สิ้นสุดในตัวเอง แต่มีลักษณะของสัมพัทธ์ภาพ (Relativism) ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมวัฒนธรรม ซึ่งจะกล่าวได้ว่าของใครดีกว่าใครไม่ได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม

นอกจากนั้นแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมยังอาจเกิดจากต่างคนต่างความคิด เพราะแต่ละคนย่อมคิดว่าวัฒนธรรมของตนเองดีแล้ว ซึ่งนำมาสู่การสร้างประเพณีของตนเอง เพื่อให้เป็นประเพณีหลวง (Great tradition) อันหมายถึง วัฒนธรรมที่คนในสังคมยอมรับกันอย่างกว้างขวาง อาจเรียกว่า วัฒนธรรมหลัก กระแสหลัก หรือวาทกรรม (Discourse) ส่วนในท้องถิ่นยังมีประเพณีราษฎร์ (Little tradition) หรือวัฒนธรรมรอง วัฒนธรรมย่อย วัฒนธรรมชุมชน หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น และการที่กลุ่มคนในสังคมจะยอมรับประเพณีหลักจนกลายเป็นตำนานหลวง (Great narration) และเรื่องราวของท้องถิ่นกลายเป็นตำนานราษฎร์ (Little narration) เช่น

ตำนานหลวงของไทยเชื่อว่าชาติไทยเริ่มต้นจากกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และรัตนโกสินทร์ เพราะทั้งหมดเป็นสิ่งที่เล่าต่อกันมาหรือเรียนมา ซึ่งบางครั้งอาจไม่ได้เป็นเช่นนั้นก็ได้ สำหรับตำนานราษฎรมีอยู่มากมายแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละภาคภูมิศาสตร์ ทั้งตำนานหลวงและตำนานราษฎร์ เป็นโครงสร้างที่กำหนดวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งอาจสังเกตได้จากความเป็นอยู่ ถ้อยคำ ภาษาที่ใช้ ความเชื่อ ตำนาน ลำนวน คำคม หรือสุภาษิต

อย่างไรแล้วก็ตามแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติยังเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกของกลุ่มหรือวัฒนธรรมร่วมของกลุ่ม หรือ การที่ปัจเจกชนมีอิทธิพล หรือ ได้รับการยอมรับจากวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนี้ การยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มคนยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของบรรทัดฐานทางสังคม (Norms) ซึ่งบุคคลต้องสามารถยอมรับความเป็นเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มนั้นให้ได้ ทั้งยังต้องให้ความสำคัญของการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจทำให้เห็นความแตกต่างและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เพราะความแตกต่างนั้นอาจได้รับการยอมรับมากกว่าการตำหนิหรือการเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคน เนื่องจากสิ่งเหล่านั้นเกิดจากความแตกต่างและการไม่ยอมรับในวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนี้การยอมรับในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มจะทำให้บุคคลได้รับการยอมรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ง่ายมากขึ้น

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติจึงทำให้ผู้วิจัยเข้าใจลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ส่วนหนึ่งเกิดจากการยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมภูเกิด ซึ่งอาจนำมาสู่การเปรียบเทียบว่าวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน หรือการเกิดวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรองที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ซึ่งทั้งหมดอาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมข้ามชาติที่เกิดจากการหิบบ่ม การยอมรับ และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม จนสุดท้ายเกิดเป็นการกลืนกลายทางวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตจนบางครั้งไม่สามารถแยกออกจากกัน หรือแยกว่าวัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมข้ามชาติ อีกทั้งการปรับเปลี่ยนและการปรับตัวทางวัฒนธรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับไม่สามารถรับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาได้ทั้งหมด เพราะต้องมีการเลือกรับและปฏิเสธกับบางสิ่งที่สอดคล้องและขัดแย้งกับสภาพเป็นจริงในสังคมด้วย เช่น การมีคนต่างชาติเข้ามาอยู่ในเมืองไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชและพระองค์ได้ให้ที่ดิน ช้าง ม้า วัว ควาย เพื่อนำไปใช้ในการทำมาหากิน ให้คนอยู่เป็นทาส ให้บรรดาศักดิ์ และในที่สุดคนเหล่านี้จะถูกกลืนทางวัฒนธรรมกลายเป็นคนไทย แต่บางกรณี การปะทะสังสรรค์อาจไม่สามารถกลืนกันทางวัฒนธรรม จึงต้องมีการยอมรับกันในลักษณะอื่น เช่น การเป็นพหุนิยม (Pluralism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่กว้างขวางในโลก เพราะไม่ยากให้เป็น การกระจุกตัวเป็นกลุ่ม

หรือผูกขาดเพียงสิ่งเดียว เช่น ไม่ต้องการให้วัฒนธรรมผูกขาดเพียงวัฒนธรรมเดียว ควรให้เป็นพหุนิยม และมีการยอมรับความหลากหลาย (Double identity) หมายถึง หนึ่งคนอาจมีสองวัฒนธรรม หรือการบูรณาการทางวัฒนธรรม (Integration) หมายถึง การยอมรับได้ว่ามีสองวัฒนธรรมในคนเดียวกันได้ เช่น คนที่ถือสองสัญชาติ หรือผู้ที่เดินทางติดต่อธุรกิจทั่วโลก

7. กระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมข้ามชาติในสังคมไทยและสังคมโลก

การปรับตัวของวัฒนธรรมไทยภายใต้กระแสวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์นั้น พบว่าวัฒนธรรมอยู่ในสถานะไร้พรมแดนหรือเรียกว่า วัฒนธรรมโลก ซึ่งประเทศไทยนับเป็นบ้านหนึ่งในหมู่บ้านโลกที่มีวัฒนธรรมของตนเองที่อยู่ร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมกัน ดังนั้นการปรับตัวของวัฒนธรรมจึงมาจาก 3 มุม ได้แก่ วัฒนธรรมในสายตานักวิชาการ เช่น รัฐบาลไทยได้จัดทำหนังสือโดยสำนักงานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติเพื่อเผยแพร่ไปทั่วโลก ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึงอาณาเขต การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิตของคนไทยอย่างรอบด้านและเหมาะต่อการเผยแพร่ต่อไป เพราะเป็นมุมมองของนักวิชาการที่ครอบคลุมเรื่องของวัฒนธรรม ทั้งยังมีวัฒนธรรมในสายตาคนทั่วไปที่รู้และเข้าใจซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเกิดสิ่งใหม่ ๆ และต้องตีความ เช่น สาวโคโยตี้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นการข้ามวัฒนธรรม (Cross culture) ที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ของยุคสมัย และวัฒนธรรมในสายตาชาวต่างประเทศเป็นการแสดงสิ่งที่สังคมอื่นไม่มี แต่กลับมีในไทยและปรับตัวเป็นวัฒนธรรมใหม่ เช่น การใช้ถุงพลาสติกในเครื่องดื่มการใช้กระดาษชำระสีชมพูบนโต๊ะอาหารแทนกระดาษชำระที่เป็นสีขาว การใช้เสื้อกั๊กของวินมอเตอร์ไซด์ (ซึ่งชาวต่างประเทศมักสวมเสื้อกั๊กในงานพิธีการอย่างสมเกียรติ) สำหรับแนวทางการปรับตัวของสังคมไทยนั้น พบว่าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เรียนรู้ทุกพื้นที่ มีมุมหนังสือในบ้าน มีห้องสมุดในที่ทำงาน มีการจัดสัมมนา หรือเข้าร่วมสัมมนาด้านวัฒนธรรม มีการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาโทให้ความรู้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อศึกษาให้เข้าใจวัฒนธรรมต่างประเทศ เช่น การคำนวณแบบญี่ปุ่นที่ให้เกียรติแขกมาก ต้องโค้งคำนับ 45 องศา เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรมองวัฒนธรรมข้ามชาติในเชิงบวก เช่น มองศูนย์การค้าเป็นแหล่งการเรียนรู้สินค้าทั่วโลก การบรรจุภัณฑ์ การนำเสนอการขาย เป็นต้น เพื่อให้เยาวชนเข้าใจและทันกับกระแส สำหรับวิกฤติปัญหาด้านอาหารที่กำลังประสบอยู่ทั่วโลก ต้องมีการปรับวัฒนธรรมการกิน เช่น การกินแบบโต๊ะจีนมักมีอาหารเหลือเป็นจำนวนมากจึงควรปรับมาเป็นอาหารจานเดียว ส่วนเรื่องการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรมนั้น ควรนำการพัฒนาระบบการจัดการในพื้นที่มรดกโลกมาเป็นตัวอย่าง เช่น ที่ลี่เจียงของประเทศจีนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวและดำรงสภาพธรรมชาติได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งประเทศไทยควรต้องผลิตบุคลากรเพื่อรองรับการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น (ปองพล อติเรกสาร, 2551)

การเรียนรู้วัฒนธรรมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นการเตรียมพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยนตามสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป แต่แม้ว่าโลกจะมีการหมุนไปตามกาลเวลา ในฐานะที่เป็นคนไทยและคนภูเก็ตรอคอยเชื่อมั่นในสิ่งที่เป็นสิ่งดั้งเดิมและปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง โดยควรเลือกรับบางสิ่งมิใช่รับทุกสิ่งทีเข้ามาเพราะการรับทุกสิ่งจักทำให้เกิดการสูญเสียความเป็นตัวตนได้

8. งานวิจัยเกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมตะวันตกในจังหวัดภูเก็ตนั้นไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้า แต่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นส่วนประกอบในการศึกษาและเพื่อเป็นประโยชน์ในการค้นคว้า โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

8.1 กลุ่มประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ญาณันท์ สกลบุญพาณิชย์ (2554) กล่าวถึง การอธิบายประวัติศาสตร์ในบริบทเศรษฐกิจ และสังคมภายใต้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่และสภาพทางกายภาพ ทั้งภาพกว้างและภาพเชิงลึก โดยแบ่งช่วงเวลาศึกษาเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงแรกก่อน พ.ศ. 2500 ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2500-2530 เป็นช่วงที่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแบบแผนเชิงนโยบายจนกระทั่งถึงช่วงที่ 3 พ.ศ. 2530-2550 เกิดเหตุการณ์จลาจลเผาโรงงานแทนทาลัม เพื่อคัดค้านผู้ประกอบการธุรกิจเหมืองแร่ใน พ.ศ. 2529 อันเป็นจุดเปลี่ยนจากยุคดิบุกสู่ยุคทองเที่ยว

ในช่วงแรกเป็นช่วงที่เมืองภูเก็ตมีพัฒนาการและการเจริญเติบโตภายใต้การผลิตและการส่งออกดีบุกไปยังตลาดต่างประเทศเป็นฐานเป็นฐานการผลิตที่สำคัญที่สุด กิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งยังคงอิงอยู่กับตลาดโลกจึงปรับเปลี่ยนไปสู่การเพาะปลูกยางพาราซึ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัดในช่วงปลายทศวรรษที่ 2510 และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลตะวันออกของเกาะภูเก็ต โดยเฉพาะกุ้งกุลาดำ ในช่วงปลายทศวรรษที่ 2520 ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ธุรกิจกระจุกตัวอย่างหนาแน่นในตัวเมืองภูเก็ตกระจายออกสู่พื้นที่โดยรอบตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก ในขณะที่ด้วยการท่องเที่ยวในภูเก็ต ได้ถูกพัฒนาขึ้นในพื้นที่ชายหาดทะเลตะวันตก จากนั้นตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา ภูเก็ตถูกผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและทำให้เกิดกิจการอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อนและหลากหลายตามมา จนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมเหล่านั้น จนกระทั่งกิจกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นกิจกรรมหลักในช่วงทศวรรษที่ 2540-2550 ซึ่งได้ยึดครองพื้นที่และรุกคืบพื้นที่ที่เคยถูกใช้เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้

อัปสร ณ ระนอง (2550) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต

ใน พ.ศ. 2484-2530 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจในจังหวัดภูเก็ตกำลังเปลี่ยนแปลง กิจกรรมเหมืองแร่ดีบุกสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของกิจการเหมืองแร่ดีบุก การปรับตัวของนักลงทุน และการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเนินกิจกรรมเหมืองแร่ดีบุกของจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะด้านการค้าดีบุกที่ไม่สามารถส่งผลผลิตออกจำหน่ายไปยังตลาดโลกได้ แม้หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กิจการเหมืองแร่ดีบุกยังคงเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของภูเก็ต แต่ปัญหาการค้ายังคงสืบเนื่อง ราคาดีบุกหลังสงครามยังอยู่ในอัตราทรงตัว ในขณะที่เหมืองแร่จำเป็นต้องใช้เงินทุนในการฟื้นฟูกิจการเหมืองแร่สูง นายเหมืองบางส่วนจึงหันไปลงทุนกิจการอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะการเกษตรกรรม แต่เนื่องจากภูเก็ตมีปัญหาทางด้านพื้นที่การทำเกษตรกรรมที่ไม่สามารถขยายตัวได้มากนัก ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วงทศวรรษที่ 2510 ทำให้นายเหมืองส่วนหนึ่งในภูเก็ตหันมาสนใจในธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น การลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตจึงขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่กิจการเหมืองแร่ดีบุกยังคงดำเนินต่อไปในภาวะที่ทรงตัว ดังนั้นจึงส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็วกลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักที่โดดเด่นกว่ากิจการเหมืองแร่ที่อยู่คู่กับจังหวัดภูเก็ตมาเป็นเวลานาน

จากการศึกษาของอัปสร ณ ระนอง และญาณันท์ สกกุลบุญพาณิชย์ พบว่า ผลการศึกษาค้นคว้ามีความสอดคล้องกัน เนื่องจากผลการศึกษาของอัปสร ณ ระนองได้แสดงให้เห็นทราบว่า หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสำคัญของแร่ดีบุกมีบทบาทน้อยลง ซึ่งมีสาเหตุส่วนหนึ่งจากราคาดีบุกอยู่ในอัตราทรงตัว และการมีความต้องการน้อยลง ทำให้นายเหมืองบางคนหันมาประกอบอาชีพอื่น เช่น การเกษตร การประมง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งในระยะหลังได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นกิจกรรมหลักในจังหวัดภูเก็ตแทนอุตสาหกรรมเหมืองแร่ตามการศึกษาของญาณันท์ สกกุลบุญพาณิชย์

8.2 กลุ่มการท่องเที่ยว

นิตยา สระสำราญ (2550) กล่าวถึง กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและเดินทางเข้ามากับบริษัทนำเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งนิยมเที่ยวประเภทหาดทราย ชายทะเล โดยเฉพาะพัทยา ภูเก็ต สมุย รวมทั้งภาคเหนือของไทย ในกรณีของจังหวัดภูเก็ต นักท่องเที่ยวรัสเซียมีความต้องการ 2 อย่างหลัก ๆ คือ ธรรมชาติ ชายทะเล และแหล่งท่องเที่ยวกลางคืน ทั้งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวรัสเซียส่วนใหญ่สนใจและทำมากที่สุด คือ เล่นน้ำ ดำน้ำ จากเหตุนี้จึงทำให้ภูเก็ตเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ และที่สำคัญคือ ชาวรัสเซียเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีศักยภาพสูง

ภูมินทร์ ยุคุณธร (2544) กล่าวถึง สภาพ การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ด้านท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังจังหวัดภูเก็ตเพื่อการพักผ่อนเพราะชอบ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติของภูเก็ต โดยเฉพาะหาดทรายชายทะเลซึ่งมีความสวยงามเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่ถูกร้องเรียนคือเรื่องการเอารัดเอาเปรียบของผู้ประกอบการ เช่น ราคา ค่าโดยสารที่ไม่เป็นธรรม ค่าที่พักสูงเกินความเป็นจริง เป็นต้น ด้านสินค้าท่องเที่ยวหรือ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเพณีและวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวประเภทบันเทิงหรือสันทนาการ ซึ่งแต่ละที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการรักษาความปลอดภัยที่ไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาการบุกรุกที่ของรัฐ และปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่ถูกวิธีอันนำมาสู่การสูญเสียและเสื่อมโทรมของทรัพยากร ด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริการด้านการขนส่งมวลชนที่ยังไม่เพียงพอและเอารัดเอาเปรียบ นักท่องเที่ยว ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า การเดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ต มีทั้งทางอากาศ ทางรถยนต์ และทางน้ำ ซึ่งผู้ที่เดินทางเข้ามาสามารถเข้าพักได้ที่โรงแรม บังกะโล เกสเฮ้าส์ หรือที่พักของอุทยานซึ่งมีราคาแตกต่างกัน สำหรับการบริการอาหารและเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อได้ในโรงแรมที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป หรือหาบเร่ แผงลอย สำหรับการบริการนำเที่ยวมีในรูปแบบของบริษัทนำเที่ยว ทั้งยังมีการบริการ ด้านข้อมูล ข่าวสารจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตในด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกได้ว่า ด้านการคมนาคมขนส่ง ควรมีการปรับปรุงเส้นทางจราจรและเพิ่มแสงสว่าง ในเส้นทางจราจรในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เพียงพอ ด้านที่พักมีปริมาณที่เพียงพอ แต่ควรที่จะ กำหนดราคาให้เหมาะสมกับการบริการ ด้านการบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนมาก เพียงพอ แต่ควรปรับปรุงในเรื่องของราคาและการบริการให้ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันทั้ง นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้านการนำเที่ยวนั้นควรมีการตรวจสอบให้มีการจัด ให้บริการที่เหมาะสมไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว และการบริการด้านอื่น ๆ ทางภาครัฐควร จะสนับสนุนงบประมาณมาพัฒนาปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและได้ มาตรฐาน

จากการศึกษาของภูมินทร์ ยุคุณธร (2544) และนิตยา สระสำราญ (2550) พบว่า มีผลการศึกษาค้นคว้าที่สอดคล้องกัน เนื่องจากสาเหตุส่วนใหญ่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมา จังหวัดภูเก็ต คือ เพื่อต้องการพักผ่อนในสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ โดยเฉพาะ ชายหาดและชายทะเล ซึ่งการเข้ามาทางแบบเดินทางมาด้วยตนเองและเข้ามาในรูปแบบของบริษัท นำเที่ยว และเพื่อความสะดวกนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ต้องการให้จังหวัดภูเก็ตมีการเพิ่มบริการ

ด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ความปลอดภัย การขนส่งมวลชน สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก
ร้านอาหาร เป็นต้น

8.3 กลุ่มความสัมพันธ์ของคนในสังคม

สมประสงค์ เสนารัตน์ และสุนันท์ สีพาย (2553) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต
ของหญิงชนบทอีสานชาวอำเภอพิมายที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ในด้านสังคมที่ทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงในชุมชนของหญิงชนบทอีสานชาวอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ที่แต่งงาน
กับชาวต่างชาติ คือ มีการนำสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โทรศัพท์ พัดลม
ตู้เย็น เครื่องซักผ้า เป็นต้น และสามารถส่งบุตรหลานและสมาชิกในครอบครัวให้ได้รับการศึกษา
ที่สูงขึ้นกว่าระดับประถมศึกษาภาคบังคับได้

สำหรับด้านเศรษฐกิจพบว่า เมื่อครอบครัวของหญิงชนบทอีสานชาวอำเภอพิมาย
จังหวัดนครราชสีมาไปแต่งงานกับชาวต่างชาติมีรายได้สม่ำเสมอ ทำให้สามารถเก็บออมเงินได้ทั้ง
ในรูปเงินสดและทองรูปพรรณ ส่วนด้านวัฒนธรรม นั้นหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ
มีการเดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง และการที่ต้องดูแลสามีต่างชาติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง
วัฒนธรรมในการสร้างที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และการรับประทานอาหาร

จากผลการศึกษาของสมประสงค์ เสนารัตน์ และสุนันท์ สีพาย ทำให้เห็นว่
การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติในหลายด้าน เช่น
การมีเงินออมมากขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เหล่านี้มีสาเหตุมาจากการมีสภาพคล่องทางเศรษฐกิจที่ดี
ขึ้น เนื่องจากการได้รับความสนับสนุนจากคู่ชีวิตชาวต่างชาติ นอกจากนั้นการที่หญิงชนบทอีสาน
แต่งงานกับชาวต่างชาติแล้วย่อมทำให้วัฒนธรรมบางอย่างเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและเลียนแบบ
พฤติกรรมบางประการกลับมาใช้ในเมืองไทย อันเป็นผลให้วัฒนธรรมไทยบางอย่างเปลี่ยนแปลง
ไป ซึ่งงานชิ้นนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนขึ้น ทั้งผู้วิจัยยังสามารถนำมาเป็น
แบบอย่างการเปลี่ยนแปลงบางประการด้านวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ตได้

8.4 กลุ่มผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ศิริพงษ์ กิจดำเนิน (2550) กล่าวถึง ปัญหาที่ส่งผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนที่
อยู่ในระดับสูง คือ ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาโรคเอดส์และกามโรค ส่วนปัญหาที่ส่งผลกระทบ
ต่อชุมชนในระดับปานกลาง คือ ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประเพณี
ค่านิยม และการดำเนินชีวิต ปัญหาการขายบริการทางเพศ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทัศนอูจาด และ
ปัญหาอาชญากรรม ในการป้องกันแก้ไขปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นนั้น รัฐต้องควบคุมราคาสินค้า
บังคับให้ใช้กฎหมายกับผู้เอาเปรียบนักท่องเที่ยวและจัดให้มีตลาดสินค้าราคาถูก ปัญหาโรคเอดส์
และกามโรค ป้องกันแก้ไขโดยสวมถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และการไม่สำส่อนทาง

เพศ ปัญหาอุบัติเหตุป้องกันแก้ไขโดยการปฏิบัติตามกฎจราจร สวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์และเมาไม่ขับ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิต ป้องกันแก้ไขโดยให้การศึกษาแก่เยาวชนในสถานศึกษา และรณรงค์เผยแพร่ให้เยาวชนและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ปัญหาการขายบริการทางเพศ ป้องกันแก้ไขโดยรัฐจะต้องส่งเสริมการศึกษา ฝึกออาชีพและจัดหางานให้แก่ผู้ขายบริการทางเพศ ปัญหายาเสพติด ป้องกันแก้ไขโดยใช้มาตรการทางกฎหมายบังคับใช้อย่างเด็ดขาด และการให้การศึกษาแก่เยาวชนในสถานศึกษาให้ทราบถึงอันตรายและโทษของยาเสพติด ปัญหาทัศนอาชญากรรม ป้องกันแก้ไขโดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดกับผู้กระทำผิดและเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกวาดล้าง โดยไม่มีวันหยุด รวมทั้งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ

รายงานการศึกษาชิ้นนี้ทำให้ทราบว่าเมื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตเกิดการขยายตัวขึ้น ได้นำมาสู่ปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งภาครัฐได้มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันแก้ไข เพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการทราบสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อการท่องเที่ยวเจริญขึ้น ในจังหวัดภูเก็ต

วิธีการศึกษาค้นคว้า

1. รูปแบบการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่เน้นการศึกษาแบบพื้นที่ (Area study) ในจังหวัดภูเก็ต และศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาพรวมทั้งด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ระบบความคิด วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนและวัฒนธรรมของคนในจังหวัดภูเก็ตเพื่อนำมาอธิบาย ปรัชญาการณต่าง ๆ หรือสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชน และการศึกษาแบบตีความข้อมูลของผู้วิจัย นอกจากนั้นยังจะใช้แนวทางการศึกษาเชิงธรรมชาติโดยการพยายามทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการให้ความหมายของคนที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ในหลาย ๆ แบบตามการรับรู้ของบุคคลในปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ การสังเกต การสัมภาษณ์ ก่อนนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ อธิบายความหมาย และตอบปัญหาการศึกษา

2. พื้นที่ศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ต โดยครอบคลุมอำเภอเมือง อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ โดยมุ่งเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนทั้ง 3 อำเภอในจังหวัดภูเก็ต

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Theoretical population) ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมของจังหวัดภูเก็ตทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงประจักษ์ (Empirical population) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบผสมผสานกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างแบบหลายกลุ่ม (Dimensional sampling) คือ กลุ่มตัวอย่างแบบหลายกลุ่มเพื่อหาข้อมูลในภาพรวมของชุมชน และการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก ซึ่งมีข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับงานการศึกษาชิ้นนี้ นอกจากนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยยังได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (Snowball sampling) มาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน เพราะการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์จะทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านบุคคลได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยได้พบคนให้ข้อมูลคนแรกแล้ว ผู้วิจัยก็ได้สอบถามถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนต่อไป และสามารถโยงโครงข่ายของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มคนในจังหวัดภูเก็ตอันประกอบด้วย

- 3.1 คนท้องถิ่นหรือกลุ่มคนดั้งเดิมอันมีภูมิภานาในจังหวัดภูเก็ต
- 3.2 ปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต
- 3.3 คนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตที่การสมรสกับชาวตะวันตก
- 3.4 คนต่างถิ่นในประเทศไทยที่เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพหรือหารายได้ใน

จังหวัดภูเก็ตและสมรสกับชาวตะวันตก

- 3.5 กลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดภูเก็ตซึ่งดูแลงานด้านวัฒนธรรม

- 3.6 กลุ่มผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยมีข้อมูลทั้งด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ทั้งได้รวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บและรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แต่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการทราบการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ระหว่างคนและวัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งการได้ข้อมูลในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเข้าถึงข้อมูลด้วยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field work) โดยการสังเกต และสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล นอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ มาประกอบการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการนำข้อมูลมาตีความและอธิบายปรากฏการณ์ให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยสามารถตอบคำถามการศึกษาที่ตั้งไว้ได้ครบถ้วน ซึ่งวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นทำได้โดยการ

4.1 การศึกษาเอกสาร การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในด้านประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมได้อยู่ในรูปแบบของงานเอกสารดังนี้

4.1.1 เอกสารชั้นต้น (Primary sources) เป็นแหล่งข้อมูลดิบที่ยังไม่ผ่านการวิเคราะห์และการสังเคราะห์มาก่อน แต่มีการบันทึกข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากเอกสารสำนักนายกรัฐมนตรี เอกสารของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เอกสารทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ราชกิจจานุเบกษา จดหมายเหตุ พงศาวดาร เอกสารจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลเหล่านี้จึงทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลที่หลากหลายซึ่งมีหลายแง่มุม อันเป็นประโยชน์ต่องานเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตศึกษาในครั้งนี้

4.1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary sources) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้ทำการกลั่นกรองและวิเคราะห์ข้อมูลมาแล้ว หรือเป็นข้อมูลที่มีการเขียนขึ้นโดยการถ่ายทอดจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้เขียน สำหรับการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและสืบค้นข้อมูลจากตำราวิชาการ หนังสือคู่มือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ผู้วิจัยสามารถนำมาประกอบในการศึกษา เขียนงาน และรวบรวมข้อมูล เนื่องจากแหล่งข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์กับผู้วิจัยได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.2 การศึกษาภาคสนาม (Field study) เป็นการศึกษาที่ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) หรือการที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นนอกเหนือจากการใช้เอกสาร สำหรับการศึกษารื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาภาคสนามด้วย 2 วิธี คือเก็บข้อมูลด้วย

4.2.1 การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยการที่ผู้วิจัยคอยสังเกตแบบมีส่วนร่วมและเฝ้าดูเหตุการณ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของจังหวัดภูเก็ต และวัฒนธรรมข้ามชาติภายใต้การดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งการสังเกตนั้นผู้วิจัยได้พิจารณาความเหมาะสมของสถานการณ์จากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ความสัมพันธ์ทางสังคม และกลุ่มคนในสังคม ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจในเรื่องความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน สภาพบ้านเรือน การดำรงอยู่ การอยู่ร่วมกันภายใต้พหุสังคมได้

4.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บและรวบรวมข้อมูลแบบทางการและไม่เป็นทางการขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยได้ทำการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบการสอบถามโดยทั่วไปและการพูดคุยด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งการออกแบบสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าและประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการทราบมาตั้งคำถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการตั้งคำถาม ส่วนการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ 2 ประการคือ

ประการแรกเป็นการสัมภาษณ์กับบุคคลทั่วไปที่เป็นคนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต และคนต่างถิ่นที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่ 20-30 ปีขึ้นไป โดยที่ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่ผู้ให้สัมภาษณ์อยู่ในเหตุการณ์ ข้อมูลชุมชนทั้งในด้านความเป็นอยู่ อาชีพ การคมนาคม การท่องเที่ยว ความปลอดภัย การเข้ามาของชาวต่างชาติ และการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดภูเก็ตจากอดีต ซึ่งข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลในอดีตที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความทรงจำกับข้อมูลเหล่านั้น การเก็บข้อมูลลักษณะนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการสำรวจเกี่ยวกับชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) ต่อไป

ประการที่สองเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ โดยผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกส่วนหนึ่งได้มาจากการแนะนำของผู้ให้สัมภาษณ์จากประการแรก กล่าวคือ การได้ข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้าน สมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน บุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ผู้เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรม ประธานชุมชนด้านเมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต เลขานุการสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และคนที่แต่งงานกับชาวตะวันตก เป็นต้น

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดนั้น ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลในรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า และการเสวนาจากผู้มีความรู้ เพราะเป็นการพูดคุยเพื่อการ ได้ตอบข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์และผู้วิจัย จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้นำเข้าสู่กระบวนการจัดระเบียบข้อมูล (Data organizing) เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) แต่หากข้อมูลที่ผู้วิจัยยังไม่ครบหรือคิดว่าผู้ให้สัมภาษณ์น่าจะมีข้อมูลบางอย่างเพิ่มเติมหรือน่าสนใจผู้วิจัยจึงกลับไปสัมภาษณ์อีกครั้ง จนกว่าจะถึงจุดการอิ่มตัวของข้อมูล (Data saturation)

5. การบันทึกข้อมูล

การบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตเช่นเดียวกับเรื่องอื่น ๆ เพราะการบันทึกข้อมูลเป็นการเก็บรายละเอียดของข้อมูล และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการศึกษาภาคสนาม ด้วยการบันทึกในรูปแบบของตัวอักษร การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ เพราะการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จักเป็นเครื่องมือช่วยเตือนความจำของผู้วิจัย รวมทั้งยังเป็นหลักฐานในการวิเคราะห์ เพราะหลังจากการเก็บข้อมูลแล้ว ข้อมูลเหล่านี้จะยังคงอยู่ และเมื่อผู้วิจัย ต้องการย้อนกลับมาตรวจสอบข้อมูลย้อนมาทำได้ตลอดเวลา

6. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากเอกสารเป็นใช้การวิเคราะห์เอกสาร คือ การวิพากษ์เอกสารว่าถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลในเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดย

6.1 การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมกับจังหวัดภูเก็ต ประชาชนชาวบ้าน สมาชิกเครือข่ายวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน บุคคลร่วมสมัย และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและภาคประชาชนที่มีความแตกต่างด้านพื้นที่และระยะเวลาในการมีประสบการณ์

6.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายประเภท หลากหลายด้าน และหลากหลายพื้นที่มาตรวจสอบว่าเป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง

6.3 การสัมภาษณ์ซ้ำเพื่อให้สามารถยืนยันข้อมูลอันนำมาสู่ความเชื่อมั่น

การตรวจสอบข้อมูลสามารถทำได้ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน เป็นการนำข้อมูลมาประมวลเพื่อหาความสอดคล้อง และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นำเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

2. การตรวจสอบข้อมูลในสถานที่และเวลาต่างกัน เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากบุคคลในโอกาส สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน จึงต้องมีการสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้งเพื่อตรวจสอบข้อมูล

3. การตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูล เป็นการนำข้อมูลภายหลังการเขียนเสร็จสิ้นไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านเพื่อแสดงความคิดเห็นว่าตรงหรือแตกต่างกับข้อมูลที่รู้มา

4. การตรวจสอบข้อมูลโดยดูความสอดคล้องจากการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน เป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกัน หากมีความสอดคล้องกับเอกสาร การสังเกต และคำสัมภาษณ์จะมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ขณะเดียวกันหากพบว่าข้อมูลมีความแตกต่างกันจะสามารถหาข้อมูลหรือหาผู้ให้ข้อมูลเพิ่มขึ้น (สุภางค์ จันทวานิช, 2555, หน้า 108-109)

7. ระยะเวลาการศึกษาวิจัย (Research framework)

ระยะเวลาและขั้นตอนการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการสำรวจพื้นที่ที่จะวิจัยภาคสนาม เนื่องจากการสำรวจพื้นที่จกทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตการณ์สิ่งต่าง ๆ โดยรอบซึ่งอาจนำมาซึ่งการพบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งอาจทำให้มีเป้าหมายในการศึกษาที่ชัดเจนขึ้น สำหรับขั้นเตรียมการนั้นผู้วิจัยได้เริ่มสังเกตการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดภูเก็ตมาระยะหนึ่งก่อนที่จะทำการศึกษาและสังเกตอย่างจริงจังมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา และจากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพโดยรวมอย่างกว้าง ๆ ต่อสิ่งที่ผู้วิจัยได้สัมผัส จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มค้นคว้าข้อมูลทางเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม และจับประเด็นความเป็นไปได้ในเรื่องที่ต้องการจะศึกษา ซึ่งพบว่าการศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตเป็นงานวิจัยที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากทำให้เห็นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งการที่จังหวัดภูเก็ตมีความสำคัญและความยิ่งใหญ่ในเชิงประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนาน กล่าวคือ ในอดีตจังหวัดภูเก็ตเคยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการทำสงครามระหว่างเมืองถลางและพม่า ทั้งเป็นพื้นที่การติดต่อกับชาวต่างชาติทั้งตะวันตกและเอเชีย อันนำมาสู่ประเพณีที่ผสมผสานกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างลงตัวในจังหวัดภูเก็ต เช่น ประเพณีกินเจ การสร้างบ้านแบบชิโน-โปรตุเกส เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าจังหวัดภูเก็ตได้ประสบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการผสมผสานอย่างลงตัวและไม่ลงตัวระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมต่างชาติ เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการไม่เพียงพอของสาธารณูปโภค เป็นต้น เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของผลกระทบที่เกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งผู้วิจัยได้พบว่า การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตนี้ยังไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจน

ระยะที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยละเอียดแบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557

ระยะที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อการประมวลและสรุปผล อีกทั้งผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ แล้วจึงนำเสนองานในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

8. การควบคุมคุณภาพงาน

เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ และข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความน่าเชื่อถือได้ (Credibility) เมื่อทำข้อสรุป ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องตรวจสอบความน่าเชื่อถือจากข้อมูลที่ได้มา ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือทำได้ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม

8.1 การตรวจสอบข้อมูลจากเอกสาร เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ต้องพิจารณาจากหลายองค์ประกอบ เช่น ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ประสบการณ์ของผู้เขียน การเป็นที่ยอมรับและผลงานของผู้เขียน รวมทั้งคุณสมบัติของผู้เขียน เนื่องจากการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารนั้นต้องประกอบด้วยตรวจสอบความน่าเชื่อถือในหลายด้าน นอกจากนั้นการตรวจสอบข้อมูลประเภทนี้ยังต้องพิจารณาจากความทันสมัยของเอกสารด้วย เนื่องจากข้อมูลบางอย่างที่ได้มีการบันทึกนั้นอาจมีระยะเวลาของข้อมูลนานแล้ว ครั้นเมื่อระยะเวลาผ่านไปทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปข้อมูลจากเดิมไป เพราะเอกสารหรืองานวิจัยบางเรื่องอาจมีข้อมูลที่ล้าสมัยซึ่งไม่ควรนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบหรือใช้อ้างอิงในการศึกษา เพราะอาจทำให้งานการศึกษาคาดความสมบูรณ์ และส่งผลคุณภาพของการศึกษาลดลง

8.2 การตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถทำได้ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับบริบทชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่เป็นอยู่ ซึ่งหากพบที่มีความสอดคล้องกับข้อสังเกตผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบ “สามเส้า” (Triangulation) เพราะเป็นวิธีที่ใช้ในการตรวจสอบความถูกต้อง และเชื่อถือได้ของข้อมูล รวมทั้งเป็นการลดอคติในการรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบในมิติต่าง ๆ (เบญจา ยอดคำเนิน-แอ็ดติงค์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552, หน้า 15) ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าสามารถทำได้ ดังนี้

8.2.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลนั้นต้องตรวจสอบจากสิ่งต่อไปนี้

8.2.1.1 การตรวจสอบแหล่งเวลา โดยทำการตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกัน เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

8.2.1.2 การตรวจสอบสถานที่และเวลาที่ต่างกัน โดยพิจารณาถึงข้อมูลที่ได้จากต่างสถานที่และต่างเวลา ซึ่งอาจได้ข้อมูลที่เหมือนหรือต่างกัน กล่าวคือ การสัมภาษณ์คน ๆ เดียวกัน แต่เมื่ออยู่ในสถานที่ เวลา และบรรยากาศที่แตกต่างกัน อาจทำให้คำตอบที่ได้รับจากการถามคำถามเดียวกันไม่เหมือนกันได้ ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจำเป็นต้องนำข้อมูลที่ได้รับไปทำการตรวจสอบจากหลักฐานและจากการให้สัมภาษณ์ของคนอื่น ๆ ประกอบด้วย

8.2.1.3 การตรวจสอบบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับการเก็บรวบรวมข้อมูล กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแล้ว และผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยควรนำข้อมูลเหล่านั้นให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านและแสดงความคิดเห็นว่ามีความถูกต้องและตรงกับข้อมูลที่ให้ให้ข้อมูลได้ให้ไว้หรือไม่

8.2.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) ทำได้โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันหากข้อมูลที่ได้หรือผลจากการประมวลข้อมูลที่รวบรวมด้วยวิธีที่แตกต่างกันมีความเหมือนหรือใกล้เคียงกัน หรือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเอกสาร ข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ อาจทำให้ข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เช่น ใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกัน หรืออาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษาอีกครั้ง เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปมีความเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ แล้วจึงปรับปรุงรายงานให้เป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป

9. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นการแยกแยะและสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล สำหรับการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาจัดให้เป็นระบบและหาความหมายเพื่อจัดประเภทขององค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา หรือเพื่อให้มีความสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดของการศึกษาในงานชิ้นนี้ อันประกอบด้วยเรื่องของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ที่ตั้งของจังหวัดภูเก็ตซึ่งมีข้อได้เปรียบทั้งทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ จนนำมาสู่การเข้ามาของคนหลายกลุ่ม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนกับวัฒนธรรม และสังคมกับวัฒนธรรม การวิเคราะห์และการสังเคราะห์จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งต้องเริ่มทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และต้องดำเนินไปภายหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง ทั้งนี้การดำเนินการ

วิจัยเชิงคุณภาพนี้เป็นการศึกษาจากปรากฏการณ์หลายมิติ เพื่อให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งในระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงต้องนำแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งต้องมีการปรับกรอบแนวคิดบางประการให้สัมพันธ์กับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาในด้วยวิธีการต่าง ๆ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

9.1 การวิเคราะห์ระบบข้อมูลด้วยการจัดระบบเนื้อหา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมของผู้วิจัยด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยได้แบ่งบทของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การศึกษาและกรอบแนวคิด ซึ่งทำให้มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมเป็นหลัก ซึ่งอาจยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบรองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย นอกจากนั้นยังมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุป กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากวิธีการต่าง ๆ มาแล้ว ผู้วิจัยจะสร้างข้อสรุปให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ได้มาก่อนนำมาข้อมูลต่าง ๆ จัดให้เข้ากับเนื้อหาในบทต่าง ๆ ต่อไป

9.2 การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลง เป็นการวิเคราะห์ภายใต้กรอบของเวลา หรือเรียกว่า การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (Historical approach) เป็นการอธิบายถึงความแตกต่างของแต่ละช่วงเวลาอันมีปัจจัยด้านพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีทั้งหมดหรืออย่างหนึ่งอย่างใดเป็นองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงอันมีผลกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมแล้วนั้นอาจมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดก็ได้

9.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นสิ่งที่ได้จากการศึกษาที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอภาพความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตเมื่อมีการเข้ามาของคนต่างกลุ่ม โดยที่ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด อันมีทฤษฎีและแนวคิดเป็นข้อมูลหลักในการวิเคราะห์การศึกษา

อย่างไรก็ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการที่เกิดหลังจากที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและมีการตรวจสอบข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหารูปแบบพฤติกรรมหรือข้อเท็จจริง และให้คำอธิบายหรือให้ความหมายแก่พฤติกรรม โดยมีขั้นตอนซึ่งเริ่มต้นจากการจัดเตรียมข้อมูล (Data management) โดยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นจึงทำข้อสรุปชั่วคราวและการตัดทอนข้อมูล (Memoing data reduction) เป็นการลงเขียนข้อสรุปแต่ละเรื่อง เพื่อลดขนาดข้อมูลและช่วยกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการออกไปได้ แล้วจึงนำเสนอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการนำเสนอ (Displaying

data for analysis and presentation) เป็นการเชื่อมโยงข้อสรุปย่อย ๆ เพื่อหาข้อสรุปซึ่งจะตอบปัญหา การวิจัย โดยทำเป็นแผนภูมิ (Charts) ตารางบรรจุเนื้อหา (Matrices) เครือข่ายของเหตุและผล (Causal network) การจัดแบ่งประเภทของคำ ความคิด ความเชื่อ (Taxonomies or ethnoclassifications) เป็นต้น หลังจากนั้นจึงเข้าสู่การประมวลและสรุปข้อเท็จจริง (Drawing and verifying conclusions) โดยการค้นหาแบบแผน การจัดกลุ่ม การวิเคราะห์ปัจจัย การระบุ ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ การเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีกับสิ่งที่ค้นพบต่าง ๆ และขั้นตอนสุดท้าย คือการพิสูจน์บทสรุป เป็นการโยงข้อสรุปเชิงนามธรรมกลับไปสู่รูปธรรมในเหตุการณ์ใหม่อีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าบทสรุปที่ทำไว้นั้นเหมาะสมดีแล้ว มีความน่าเชื่อถือ วิธีการนี้จะนำมาใช้ยืนยัน ความถูกต้องของข้อสรุป โดยการตรวจสอบความเป็นตัวแทนของข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่ามาจาก แหล่งที่เป็นตัวแทนจริง รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และเมื่อแน่ใจว่าบทสรุปที่ได้ มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ จึงทำเป็นรายงานเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป

ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลทั้ง จากการศึกษาเอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งการสังเกตจาก สิ่งแวดล้อม โดยเริ่มพรรณนาให้เห็นการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทั้งในด้านประวัติศาสตร์ของ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชุมชน ซึ่งจะใช้การศึกษาประวัติศาสตร์และการวิเคราะห์ประกอบ ข้อมูลที่เก็บรวบรวม ก่อนนำเสนองานในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และนำเสนอการศึกษาในลำดับต่อไป

10. จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยต้องศึกษาข้อมูลจากภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่

10.1 ความยินยอมของผู้ให้ข้อมูล (Imformed consent) เนื่องจากการเก็บข้อมูลนี้ ได้มีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับจังหวัดภูเก็ต และกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึง จำเป็นต้องขออนุญาตผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการบอกกล่าวให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งบุคคลที่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย จึงต้องมีความยินยอมและสมัครใจในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

10.2 การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล (Confidentiality) เนื่องจากการเก็บข้อมูล ในประเด็นต่าง ๆ นั้น ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลของตนเอง ผู้วิจัยจึงต้องรักษา ความลับที่ได้มาโดยการไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์

แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
2. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
3. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยบูรพา
4. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตท่าพระ และวิทยาเขต

พระราชวังสนามจันทร์

7. หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล
8. ห้องสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
9. สภาวิจัยแห่งชาติ
10. ห้องสมุดพิพิธภัณฑสถานกลางแห่งชาติ
11. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
12. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
13. กรมการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต
14. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
15. ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ต
16. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต
17. โรงเรียนนานาชาติในจังหวัดภูเก็ต
18. ภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต
19. การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน

บทที่ 2

ภูมิหลังและลักษณะทางกายภาพของจังหวัดภูเก็ต

บทนี้ผู้วิจัยนำเสนองานโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ต มีรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียกชื่อของจังหวัดภูเก็ต ความเป็นมาในยุคต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ต โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและสืบค้นจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏในส่วนนี้จักทำให้เกิดความเข้าใจต่อเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในอดีตที่ยังคงมีความสำคัญอยู่เรื่อยมาต่อการดำรงความเป็นจังหวัดภูเก็ต ส่วนต่อมาเป็นการกล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของจังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งทำให้เห็นภาพรวมของจังหวัดภูเก็ต สำหรับเนื้อหาทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำเสนอในบทนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจสู่เรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตต่อไปได้

ภูมิหลังของจังหวัดภูเก็ต

การศึกษาในประเด็นภูมิหลังของจังหวัดภูเก็ตในลำดับแรกเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเรียกชื่อของจังหวัดภูเก็ตที่มีมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งเมื่อทำการศึกษาแล้วผู้วิจัยพบว่าจังหวัดภูเก็ตมีชื่อที่ใช้เรียกอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการทำความเข้าใจเรื่องชื่อของจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นการเติมเต็มความรู้ความเข้าใจและเป็นการทำความเข้าใจจังหวัดภูเก็ตในเรื่องการเรียกขานชื่อ เนื่องจากชื่อที่ใช้เรียกจังหวัดภูเก็คนั้นส่วนหนึ่งเป็นชื่อที่เกิดจากการเรียกตามความเข้าใจของผู้พบเห็น และมีการถ่ายทอดชื่อต่าง ๆ โดยการเรียกตามกันมา ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าจังหวัดภูเก็ตมีชื่อเรียกต่าง ๆ อาทิ อุจังซึลัง (Ujungsilang) เป็นชื่อเรียกที่สอดคล้องกับภาษามลายู และหลักฐานทางธรณีวิทยา แปลว่า แหลมที่ถูกตัดขาดเป็นมุมฉาก) อุจงซึลัง จังซึลัง จังซึลอน โดยอุจังซึลัง อุจงซึลัง จังซึลัง จังซึลอน ชื่อทั้ง 4 เป็นคำเรียกชื่อเกาะตามภาษาความเข้าใจของผู้พบเห็นมายาวนาน ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นเรียกว่า ถลาง เมื่อมีการตั้งบ้านเมืองชื่อเดียวกันของชาวอยุธยา (ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 3) อุยงสะลัง (ในภาษามลายูมีคำแปลหลายความหมาย คือ แหลมหิน แหลมสิงห์ เกาะแก้ว เกาะเพชรพลอย เกาะทับทิม หรือที่อยู่ของชาวน้ำ คำนี้เชื่อว่าเป็นที่มาของคำว่า ถลาง อีกคำหนึ่ง) ซาลิยัม ซาลายัม (เป็นภาษาทมิฬอันเป็นชื่อเมืองท่าสมัยโบราณของแคว้นมะละบาร์ในอินเดียใต้ และเชื่อว่าเป็นที่มาของคำว่า ถลาง ด้วย) อุยงถลาง แหลมถลาง (อุยง เสดลัง) มณิศคราม (เป็นคำภาษาทมิฬ หมายถึง เมืองแก้ว ชื่อนี้เข้ามามีบทบาทอยู่ในชื่อบ้านนามเมือง

ภูเก็ต ทั้งยังปรากฏชื่อ บ้านมณิด ในจังหวัดภูเก็ตจนทุกวันนี้ คำว่า มณิดคราม ภายหลังชาวมลายู ออกเสียงเลื่อนไปเป็นมุกิด... (ประสิทธิ์ ชินการณ, 2542) เมืองกลาง (เป็นคำมาจากภาษามอญว่า “เซลัง” โดยเป็นชื่อที่ชาวมอญใช้เรียกชาวเลผู้อาศัยอยู่ตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเลอันดามันตั้งแต่ประเทศพม่าจนถึงประเทศมาเลเซียรวมทั้งเกาะภูเก็ต ซึ่งหากเทียบเป็นคำไทยสามารถออกเสียงเป็นกลาง) เมืองกลาง หรือเกาะกลาง (กลางเป็นคำในภาษามลายูเขียนตาม Bahasa Melayu อาจมาจากคำว่า Talang อ่านว่า ทาลัง แปลว่า หมู่บ้านเล็ก ๆ หรือนายหน้า ซึ่งตรงตามหน้าที่ของเจ้าเมืองกลาง เพราะทำหน้าที่เป็นผู้แทนพระองค์ในการค้าขายกับต่างประเทศในภูมิภาคนี้ และกลางเป็นชุมชนที่ไม่ใหญ่โตนัก (ปัญญา ศรีนาถ, 2546, หน้า 25) อีกทั้งกลางยังเป็นชื่อเมืองบนเกาะที่เคยเป็นแหลมของอาณาจักรอยุธยาโดยเกิดขึ้นเมื่อปลายกรุงศรีอยุธยาประมาณ พ.ศ. 2277 อันเป็นต้นปีรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ชื่อของเมืองกลางนี้ยังปรากฏในจดหมายเหตุของชาติตะวันตกของฝรั่งเศสที่ได้เขียนอ้างอิงชื่อเมืองกลางว่า ...การแปลจากภาษาฝรั่งเศส ซึ่งรู้จักเมืองกลางในขณะนั้นในชื่อจังกีลอน (Junkceylon) ส่วนทางราชการใช้ว่า เมืองกลาง (กระทรวงมหาดไทย. กระทรวงศึกษาธิการ, กรมศิลปากร, 2544, หน้า 50) รวมทั้งจังกีลอน (Junk Ceylon หรือ Jungceylon เกิดจากการรวมกันของคำว่า Junk หมายถึง เรือท้องแบนหรือเรือสำเภา และคำว่า Ceylon หมายถึง เพชรพลอย หรือที่อยู่อาศัยของราชสีห์ ชื่อนี้เป็นชื่อเรียกในหมู่นักเดินเรือต่างชาติ ทั้งโปรตุเกส สเปน ฮอลันดา และฝรั่งเศส โดยเรียกตามการบันทึกและแผนที่การเดินทางเรือมายังเอเชียตะวันออกเฉียงของชาติยุโรประหว่าง พ.ศ. 2054-2397)

นอกจากนั้นแล้วยังมีชื่อที่นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเรียกกันคูนหู และเรียกกันบ่อยครั้งคือ เมืองสลาต เมืองจังกีลอน เมืองกลาง และเมืองภูเก็ต แต่ละชื่อนี้มีที่มาที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวถึงที่มาของเมืองสลาตว่า เป็นชื่อที่มาจาก เมืองสะลาตหรือเมืองละลาต เกิดจากการเรียกของชาวอินเดียที่เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานและสร้างบ้านเมืองปะปนกับชาวพื้นเมือง ครั้นเมื่ออยู่ไป การเรียกชื่อเมืองจากเมืองสะลาต หรือเมืองละลาตของชาวอินเดียได้เปลี่ยนไปตามสำเนียงไทยว่า เมืองสะหลาต เมืองกลาง และเมืองกลางตามลำดับ เมืองสลาตนี้เดิมตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแหลมบริเวณอ่าวฉลอง อันเหมาะต่อการเป็นเมืองท่าเรือ เพื่อจอดพักเรือ และซ่อมแซมเรือที่เดินทางฝ่าคลื่นลมที่มาจากอินเดีย จีน และตะวันตก เพราะเมืองสลาตมีที่กำบังลมมรสุมจากทะเลตะวันตก ซึ่งเป็นลมที่มาจากมหาสมุทรขนาดใหญ่ อีกทั้งบริเวณนี้ยังมีทิวเขากั้นกลางจากเหนือไปได้ สำหรับเมืองสลาตนั้นตั้งขึ้นตั้งแต่สมัยใด ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจน แต่เข้าใจว่าเมื่อตั้งเมืองขึ้นครั้งแรกเมืองนี้เป็นเมืองขึ้นของเมืองตักโกลา (ตะกั่วป่า) เพราะอยู่ไม่ห่างกันมากนัก และในสมัยที่มีการเขียนประวัติศาสตร์การเดินทางเรือไปแหลมมลายูในประมาณ พ.ศ. 700 อาจมีเมืองสลาตอยู่แล้วก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามเมืองสลาตน่าจะตั้งขึ้นมาก่อน พ.ศ. 1700 เพราะมีชื่อเมืองสลาตปรากฏอยู่

ในหนังสือของเจ้าชูก้าวซึ่งเขียนขึ้นใน พ.ศ. 1768 ว่าเมืองสลาตเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรศรีวิชัย เรียกว่า สิลัน (Si-lan) เมืองสลาตจึงอาจรวมอยู่กับอาณาจักรศรีวิชัยมาตลอด และเมื่อหมดสมัยศรีวิชัยจึงรวมเมืองสลาตเข้ากับอาณาจักรศรีธรรมนคร และมีฐานะเป็นเมืองเล็กรวมอยู่กับเมืองตะกั่วป่า ซึ่งมีปรากฏชื่อในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า เมืองตะกั่วกลาง โดยเป็นเมืองหนึ่งในเมืองสิบสองนักษัตร และเมื่ออาณาจักรศรีธรรมนครได้รวมเข้ากับอาณาจักรสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทำให้เมืองสลาตได้รวมเข้ากับอาณาจักรสุโขทัย และเรียกชื่อว่า เมืองกลางตั้งแต่นั้นมา

ภาพที่ 2-1 ตราประจำเมือง 12 นักษัตรของอาณาจักรศรีธรรมนคร (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558 ข)

ส่วนเมืองสำคัญอีก 2 เมืองที่มีการกล่าวถึงบ่อยครั้ง แต่เกิดในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ เมืองกลาง เมืองนี้เป็นเมืองเก่าที่มีชื่อปรากฏมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งอาจเป็นเมืองรุ่นเดียวกับเมืองตะกั่วป่า แต่เมืองกลางเป็นเมืองที่ไม่ใหญ่โตนักและไม่สำคัญเท่ากับเมืองตะกั่วป่า โดยชื่อเมืองกลางนี้ปรากฏครั้งแรกในหนังสือภูมิศาสตร์ของปโตเลมี (Ptolemy) ที่เขียนขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 700 ว่า การเดินทางจากไคร้เส (Chryse) คือ สุวณณภูมิ (ชนิด อยู่โพธิ์, 2510, หน้า 56) ลงทางใต้ไปยังแหลมทอง (Golden Khersonese) (แหลมสการามาเซ็น หรือแหลมทะเลเก็ม หรือแหลมมลายู) ต้องผ่านแหลมจิงซีลอน (Junk Ceylon) ก่อน ซึ่งแหลมจิงซีลอน คือ แหลมสลาต

หรือแหลมกลาง

ภาพที่ 2-2 ตักโกลาในแผนที่ของปโตเลมี (แนวหน้า, 2556)

เมื่อได้ศึกษารูปภาพที่ใช้ประกอบในหนังสือภูมิศาสตร์ของปโตเลมี (Ptolemy) และ คัมภีร์มหานทีเทศซึ่งเขียนขึ้นประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 2 พบว่า มีการเรียกเมืองท่าชายฝั่งทะเลแห่งหนึ่งบนแผ่นดินสุวรรณภูมิว่า แหลมตักโกลา (Cape Takola) ซึ่งตรงกับตำแหน่งของอ่าวภูเก็ต หรือแหลมที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของดินแดนสุวรรณภูมิ เมืองตักโกลาจึงอาจเป็นเมืองโบราณบ้านทุ่งตึก (ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะคอเขา ระหว่างปลายคลองเมืองทองกับปลายคลองทุ่งตึก จังหวัดพังงา บริเวณนี้มีลักษณะเป็นปากแม่น้ำตะกั่วป่า พื้นลานทราย มีต้นไม้และป่าละเมาะ มีซากอาคารโบราณสถานคล้ายตึกหรือวิหารไม่น้อยกว่า 3 แห่งจึงเรียกว่า ทุ่งตึก ทางโบราณคดีเชื่อว่าทุ่งตึกเป็นเมืองท่าตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรมหสมุทร บริเวณสายแม่น้ำตะกั่วป่ากับอ่าวบ้านดอนที่ชาวบ้านเรียกว่า เหมืองทอง และเชื่อว่าทุ่งตึกเป็นชุมชนโบราณที่น่าจะเป็นตักโกลา (Takola) มากกว่าที่อื่นและเป็นเมืองท่าการค้าที่สำคัญในอดีต) ก็เป็นไปได้

ชื่อเมืองในลำดับต่อมา คือ เมืองภูเก็ต คำว่า ภูเก็ต เดิมอาจเขียนว่า ภูเก็จ ทั้งได้มีผู้สันนิษฐานถึงที่มาของคำว่า ภูเก็ต ไว้หลายประเด็น เช่น ภูเก็ต อาจมาจากคำว่า บูเก๊ะ หรือบูกิต (Bukit) ของภาษามลายู แปลว่า ภูเขา บ้างว่ามาจากคำว่า บูกิส (Bugis) ซึ่งเป็นชื่อของชาวเกาะเซเรเบสที่อพยพมาจากแหลมมลายู บ้างก็ว่ามาจากภาษาสันสกฤต โดยคำว่า ภู แปลว่า เมือง คำว่า เก็จ แปลว่า แก้ว เมื่อรวมความแล้วหมายถึง เมืองแก้ว นอกจากนั้นยังเชื่อว่าน่าจะมาจากคำว่า ภูการ์ (Pukar) หรือ ปูดาเก (Pudauke) ซึ่งเป็นชื่อเมืองท่าในอินเดียใต้ ทั้งรวมถึงการสันนิษฐานว่า ภูเก็ต

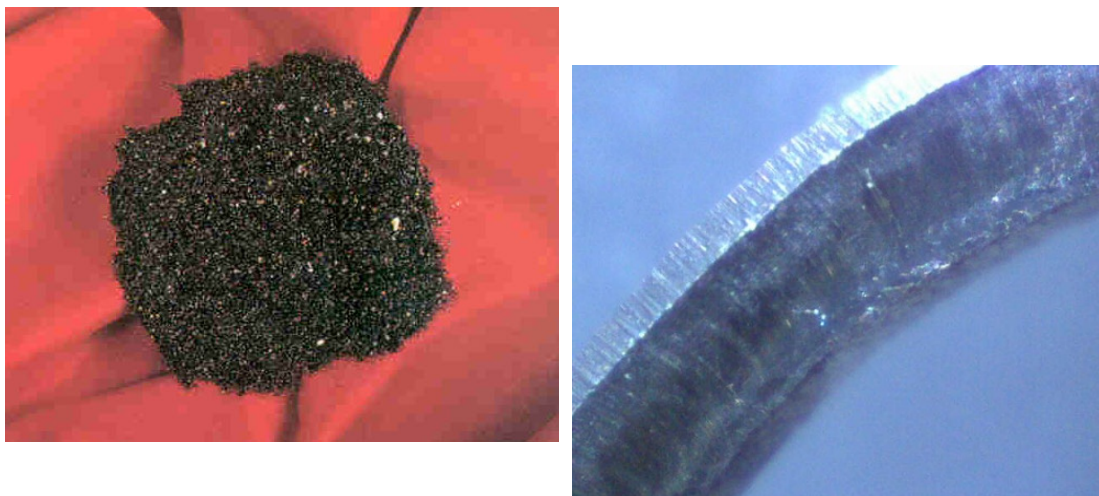
อาจมาจาก พุทธเกษ ซึ่งเป็นคำที่ชาวพื้นเมืองใช้เรียกพวกฝรั่งโปรตุเกสที่เดินทางเข้ามาตั้งแต่ พ.ศ. 2054 เป็นต้นมา (นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว, 2549, หน้า 24) และสำหรับนักวิชาการท้องถิ่นเชื่อว่า ภูเก็ต เป็นคำไทยซึ่งหมายถึง ภูเขาแก้ว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545, หน้า 29-30)

อย่างไรก็ตามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงศึกษาที่มาของชื่อเมืองภูเก็ตและทรงเห็นว่าน่าจะมีรากศัพท์จากคำว่า บุกิต เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า Bukit ดังนั้นจึงควรยกเลิกคำว่า ภูเก็ต และเปลี่ยนมาใช้ ภูเก็ต เพื่อให้มีความเป็นสากล จากนั้นมาจึงทำให้ชื่อเมืองภูเก็ตถูกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการโดยการ ใช้ ต สะกดแทน จ นอกจากนั้นคำว่า ภูเก็ต ยังได้ปรากฏในหนังสือราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา คือ ...พ.ศ. 2450 หนังสือราชกิจจานุเบกษาเปลี่ยนตัวสะกด ภูเก็ต เป็น ภูเก็ต... (ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 182) ดังนั้นจึงปรากฏการใช้ ภูเก็ต เรื่อยมา

สำหรับความเข้าใจในเรื่องกลางและภูเก็ตนั้น ก่อนหน้า พ.ศ. 2384 ไม่มีเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ระบุว่า เกาะกลางมี 2 เมือง คือ เมืองกลางและเมืองภูเก็ตจนกระทั่ง พ.ศ. 2484 พงศาวดารเมืองกลางได้ระบุว่า

...เมืองกลาง และเมืองภูเก็ตเป็นคนละเมืองกัน ในรัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ พ.ศ. 2148-2163 มีปรากฏเพียงเมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองกลาง กระทั่งได้ปรากฏชื่อ เกาะภูเก็ตขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2169 โดยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมได้พระราชทานที่ดินให้พวกฮอลันดา สร้างสถานีเก็บสินค้า (เรียกว่า ห้าง) ขึ้นที่แถบปากน้ำเจ้าพระยา แล้วให้ตั้งสถานีขึ้นที่เกาะภูเก็ต และนครศรีธรรมราช เพื่อทำการรับซื้อดีบุกเป็นสำคัญ... (สมบุญณ์ แก่นตะเคียน, 2515, หน้า 1-2)

จากข้อความข้างต้นจึงเข้าใจว่าเมืองกลางและเมืองภูเก็ตไม่ใช่เมืองเดียวกัน โดยเชื่อว่าเมืองกลางตั้งอยู่ทางตอนเหนือและเมืองภูเก็ตตั้งอยู่ทางตอนใต้ของเกาะ มีเมืองภูเก็ตเกิดภายหลังเมืองกลาง ซึ่งเกิดจากชุมชนของบรรพบุรุษที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตอนใต้ของเกาะภูเก็ต ดังปรากฏว่า ...เมื่อเกิดกลางขึ้นด้านเหนือของเกาะใน พ.ศ. 2277 ชุมชนภูเก็ตก็ยังคงอยู่เป็นชุมชนประมงเหมือนเดิม จนกระทั่งมีความต้องการแร่ดีบุกขึ้นในเศรษฐกิจโลกจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนภูเก็ต...(ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 182) สำหรับข้อได้เปรียบของเมืองภูเก็ต คือ บริเวณทางตอนใต้ของเกาะเป็นแหล่งแร่ดีบุกจำนวนมาก ทั้งแร่ดีบุกได้สร้างรายได้ให้แก่กรุงศรีอยุธยาเป็นมูลค่ามหาศาล การพบแหล่งแร่ดีบุกจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดเมือง 2 เมืองบนเกาะภูเก็ต คือ เมืองกลางและเมืองภูเก็ต ทั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีความเจริญการค้าจากแร่ดีบุก ทำให้เมืองภูเก็ตเจริญมากกว่าเมืองกลาง ทำให้เมืองกลางจึงถูกยุบรวมกับเมืองภูเก็ต

ภาพที่ 2-3 แร่ดีบุกและโลหะดีบุกที่ได้จากการหลอมของผงแร่ดีบุก (ศูนย์การเรียนรู้อุตสาหกรรมเหมืองแร่, 2558)

ส่วนการแบ่งเขตแดนระหว่างเมืองกลางและเมืองภูเก็ต ได้ปรากฏข้อความในพงศาวดารที่ว่า

...เขตแดนเมืองภูเก็ตและเมืองกลางเอาบางคูคดชื่อตามคลองน้ำเป็นแดน ว่าเมืองภูเก็ตเดิมเป็นเมืองใหญ่กลับมาขึ้นกับเมืองกลาง เขตแดนฝ่ายตะวันตกหินชายปลายตะโหนด (หาดสุรินทร์) ฝ่ายตะวันออก เกาะมะพร้าวอ่าวตันแก (อ่าวตุ๊กแก) แหลมหง้า (แหลมงา) แหลมมัดผ้า (แหลมพับผ้า) เป็นแขวงเมืองภูเก็ต ตลอดออกไปเกาะยาว เกาะลั้ง (เกาะลิ่ง) เกาะกล้วย (เกาะเล็ก ๆ ใกล้แหลมมลายู) แหลมบายู (แหลมบายู) เกาะแรดนาคา เกาะระวะ (เกาะราไว) เกาะนาร (เกาะทะนาน) เกาะเป้าไฉ้ย (เกาะปายู) เกาะชง่า (เกาะง่า) อ่าวพารามา (อ่าวปากพระ) เกาะบาหนัด (เกาะยาหนัด) เกาะกุลา (เกาะลา) ตลอดมาแหลมคอเวน (แหลมคอเอน) ปากก็หญิก (ปากคลองบ้านด่านหยิก) แหลมปากพระ ทำข้าม น้ำหมอน ปากพระ คนละฟาก ฝ่ายเมืองตะกั่วทุ่งปากพระว่า เจ้าพระยาอินทวงศา ตั้งวังปราบที่ปลูกวังขึ้น ยังไม่สำเร็จ รู้ว่าจบแผ่นดินตก... (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 113)

ข้อความดังกล่าวทำให้ทราบว่าเมืองกลางและเมืองภูเก็ตถูกคลองบางคูคดใช้เป็นเส้นแบ่งเขตแดน ส่วนทะเลด้านตะวันออกตั้งแต่เกาะมะพร้าวลงไปถึงบริเวณแหลมงา แหลมพับผ้า เป็นเขตแดนเมืองภูเก็ต และตั้งแต่เกาะยาว เกาะลั้งขึ้นไปทางเหนือจนถึงแหลมปากพระเป็นเขตแดนเมืองกลาง ส่วนปากพระอีกด้านหนึ่งเป็นเขตแดนเมืองตะกั่วทุ่ง ทำให้เมืองกลางตั้งอยู่ทางเหนือและเมืองภูเก็ตอยู่ทางใต้ของเกาะ แนวเขตแดนนี้ยังใช้เป็นแนวเขตแดนระหว่างอำเภอเมือง

ภูเก็ตกับอำเภอกลางตลอดเรื่อยมา ถึงแม้ว่าในขณะที่คลองบางคูคดได้ตื่นเงิน แต่ก็ยังใช้เป็นแนวเขตระหว่างตำบลเกาะแก้วของอำเภอเมืองภูเก็ตกับตำบลศรีสุนทรของอำเภอกลาง สำหรับการปกครองเมืองภูเก็ตในอดีตนั้นมีเจ้าเมืองภูเก็ตเป็นผู้ปกครองซึ่งได้มีการระบุไว้ในพงศาวดารว่า ...พงศาวดารเมืองกลางเขียนเมื่อ พ.ศ. 2384 ระบุชื่อเจ้าเมืองภูเก็ตเพียง 3 คน ซึ่งหมายความว่าตั้งแต่ยกชุมชนภูเก็ต ขึ้นเป็นเมืองภูเก็ต ซึ่งไม่รู้ว่าเป็นปีใด แต่เชื่อว่าหลัง พ.ศ. 2328 จนถึง พ.ศ. 2384 เมืองภูเก็ตมีเจ้าเมือง 3 คน... (ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 182) โดยการได้รับตำแหน่งของเจ้าเมืองภูเก็ตนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเจ้าเมืองนั้นได้พบแหล่งแร่ดีบุก พระมหากษัตริย์จึงทรงพระราชทานรางวัลแก่ผู้พบแหล่งแร่โดยให้ปกครองเมืองภูเก็ต

อย่างไรก็ตามเมืองกลางและเมืองภูเก็ตเป็นชุมชนขนาดใหญ่ในเกาะภูเก็ตตั้งแต่อดีตโดยเป็นทั้งชื่อเมืองและชื่อเกาะเพียงแต่เรียกในช่วงระยะเวลาที่ต่างกัน โดยที่เกาะภูเก็ตมีภูมิศาสตร์เป็นทิวเขาอยู่บริเวณตอนกลางของคาบสมุทร ทำให้การติดต่อระหว่างฝั่งตะวันตกและตะวันออกของเกาะภูเก็ตเป็นไปได้ยาก แม้ว่าเจ้าพระยาสุรินทรราชาได้เคยตัดเส้นทางเพื่อใช้ส่งอาหารจากฝั่งตะวันตกไปยังฝั่งตะวันออกของเกาะภูเก็ต (ก่อนขนถ่ายไปยังกรุงเทพฯ) ก็ไม่ได้ช่วยให้กลางและเกาะภูเก็ตได้รับความสะดวกในการติดต่อกันมากนัก แม้แต่การประมุขภายในรัชกาลที่ 3 ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดขอประมุขภายในหัวเมืองชายทะเลตะวันตกของเกาะภูเก็ต เพราะการคมนาคมทางบกมีความลำบาก เนื่องจากต้องนั่งช้างเพื่อข้ามภูเขา 31 ลูก สภาพเช่นนี้มีมาตั้งแต่ต้นสมัยรัตนโกสินทร์และตรงกับที่กัปตันฟรานซิส ไลท์ (Captain Francis Light) ได้รายงานไว้ว่า ... ไม่มีทางบกติดต่อระหว่างชายทะเลสองฝั่งบนคาบสมุทรนี้ได้สะดวก การขนปืนและเสบียงอาหารจากฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นสาขาที่ใกล้ชิดของศูนย์อำนาจในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาจึงทำเกือบไม่ได้เลย นอกจากการขนส่งทางทะเล... ความยากลำบากในการคมนาคมที่ต้องเดินทางเฉพาะเส้นทางเดินเรือเพียงอย่างเดียว นั้น มีผลให้ฝั่งตะวันตกของเกาะภูเก็ตไม่ค่อยมีผู้คนอาศัย ถึงแม้ว่าตลอดทางจากมะริดถึงตะกั่วป่าจะมีแร่ดีบุกอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 ปรากฏว่าการเดินทางเริ่มมีความสะดวกมากขึ้น เพราะใช้เวลาในการเดินทางเพียง 12 วันเท่านั้น

ด้านข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ตพบว่า นายริชาร์ด เอ. เอนเกลฮาร์ด (Mr. Richard A. Engelhardt) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และ นางพามาเล่ ลัมเบล (Mrs. Pamela Rumball) มหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม ได้จัดทำโครงการศึกษาภูเก็ต (The Phuket project) โดยชุดหลุมทดสอบทางโบราณคดีในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2522 บริเวณบ้านกมลา จังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ราบระหว่างภูเขาและทะเล และพบหลักฐานก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ภาชนะดินเผา กำไลเปลือกหอย เครื่องมือหินและหินขัด เช่น มีด ครก เป็นต้น สอดคล้องกับการบันทึกของศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี กล่าวว่า มีการขุดพบขวานหินขัดแบบมีอายุหินใหม่อายุ 6,600-4,000 ปี

ในจังหวัดภูเก็ตซึ่งขวานหินดังกล่าวเหมือนที่พบในจังหวัดเชียงราย น่าน เลย กาฬสินธุ์ ปราจีนบุรี ระยอง ชลบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ชุมพร สุราษฎร์ธานี พังงา นครศรีธรรมราช จันทบุรี-เมืองญวนนาน ได้หวั่น ญี่ปุ่น-เมืองฮอนชู อินเดีย-เมืองฮัสสัม ลาว-เมืองหลวงพระบาง พม่า-เมืองมอญก๊อก ชินควิน ได้ ทวาย เวียดนาม มาเลเซีย-เมืองกลันตันและเดคาห์ และเมื่อมีการสอบถามถึงข้อมูลขวานหิน หรือเครื่องมือหินกับชาวบ้านได้รับคำตอบว่า ชาวบ้านบริเวณบ้านบางเทาและบ้านกมลาได้เก็บ หินฟ้าน้ำหรือขวานหินก่อนประวัติศาสตร์ไว้เช่นกัน ทั้งมีเรื่องเล่าว่าเกี่ยวกับขวานหินว่า หิน บางก้อนเก็บได้หลังจากเวลาฟ้าน้ำโดยต้องขุดดินลึกลงไปประมาณสองศอก ๆ แต่หลายก้อนได้จาก เหมือนแร่ดีบุก ซึ่งบริเวณที่พบจะมีเพียงดินเหนียวแข็งเป็นดานดิน และพบหินฟ้าน้ำสีดำสนิทขนาด ยาว 24 เซนติเมตรปะปนอยู่ในมูลดิน ซึ่งหมอผีอิสลามจะเรียกหินประเภทนี้ว่า โคตรหิน เพราะ ถือว่าเป็นเจ้าพ่อหรือหัวหน้าหินทั้งหมดหินฟ้าน้ำเหล่านี้มีคุณสมบัติในการทำยาแก้ไขไสยศาสตร์ได้ เป็นอย่างดี จากข้อมูลยังสอดคล้องกับข้อมูลของ ดร.พรชัย สุจิตต์ ซึ่งเคยมาสำรวจบริเวณ บ้านกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ตเช่นกัน และท่านได้พบขวานหินจำนวนมาก ซึ่งสามารถ วิเคราะห์ได้ว่าในอดีตอย่างน้อยเมื่อ 2,000-3,000 ปี อาจเคยมีมนุษย์อาศัยอยู่บนเกาะภูเก็ตและใช้ เครื่องมือหิน ทั้งมีการทิ้งร่องรอยต่าง ๆ ไว้อีกจำนวนมาก (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 20-21)

ภาพที่ 2-4 ขวานหินที่พบบริเวณเหมืองแร่ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, 2557)

นอกจากนั้นสงบ สงเมือง ยังได้สนับสนุนข้อมูลข้างต้นเช่นกัน เพราะท่านได้กล่าวว่า ชุมชนกลางน่าจะเกิดตั้งแต่สมัยที่ชาวเลหรือพวกมาเลย์เก่าอพยพเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณ ชายฝั่งของเกาะ เพื่อจับสัตว์น้ำเป็นอาหาร หลังจากนั้นชุมชนเหล่านี้จึงพัฒนาเป็นเมืองท่า สถานี พักสินค้า ที่พักซ่อมเรือ ที่จอดเรือหลบพายุเพื่อรับน้ำจืดบนเส้นทางการค้าระหว่างอาหรับ อินเดีย จีน ซึ่งกองเรือนานาชาติได้อาศัยการลกระยะเวลาล่องเรือในการอ้อมแหลมมลายูโดยการขนถ่าย สินค้าจากทะเลอันดามันฝั่งตะวันตกข้ามคาบสมุทรมลายูไปออกทะเลจีนใต้ฝั่งตะวันออก โดยการใช้เส้นทางบกจากเมืองท่ากลางผ่านเมืองตะกั่วป่าเข้าช่องเขาสกไปลงแม่น้ำพุมดวงและ แม่น้ำตาปิก่อนออกทะเลจีนใต้ที่บ้านดอนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 22) ซึ่งจากข้อมูลนี้มีความเป็นไปได้ว่า ในอดีตเมืองภูเก็ตและเมืองกลางเชื่อมต่อกับแผ่นดินใหญ่ ทั้งสามารถเดินข้ามคาบสมุทรมลายูไปอีกฝั่งทะเลได้โดยตรง ข้อมูลข้างต้นยังสอดคล้องกับข้อมูลของ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับเกาะภูเก็ตและพบว่าเกาะภูเก็ตมีลักษณะ ภูมิประเทศที่เคยเป็นแหลม และได้เลื้อนขาออกจากแผ่นดินใหญ่เมื่อปลายสมัยอยุธยา นอกจากนี้ นั้น โทมัสฟอริเรสต์ (Thomas Forrest) ก็ปัดันเรืออังกฤษได้เขียนรายงานการเดินทางเรือมาถึงภูเก็ตเมื่อ พ.ศ. 2327 ว่า

...เกาะ Jan Sylan ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของอ่าวเบงกอลและแยกออกจากพื้นแผ่นดินใหญ่โดยช่องแคบอันเต็มไปด้วยทรายยาวประมาณหนึ่งไมล์ กว้างประมาณครึ่งไมล์ ช่องแคบนี้จะถูกน้ำท่วมเวลาน้ำขึ้น (น้ำขึ้นสูงสุดประมาณ 1 ฟุต) และตอนเหนือสุดของช่องแคบ ก็เป็นท่าเรือที่ดีเยี่ยม เรียกว่า ปากพระ... (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 22)

ดังนั้นจากข้อมูลทั้งหมดจึงทำให้เข้าใจได้ว่าเกาะกลางอาจมีสภาพเป็นครึ่งเกาะครึ่งแหลม เพราะบริเวณช่องปากพระเวลาน้ำลดสามารถเห็นพื้นทรายได้ และกลางเมื่อเกือบสองพันปีก่อนมีสภาพเป็นเกาะอย่างแน่นอน อีกทั้งการปรากฏชื่อเมืองว่า ตะกั่วกลาง ยังทำให้ทราบวาระยะหลังเมืองกลาง กลายเป็นแหล่งผลิตดีบุก เพราะเดิมทีชาวพื้นเมืองรู้จักดีบุกในนามของตะกั่วดำ (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 24) ซึ่งเป็นโลหะมีค่าอย่างยิ่งในยุคโบราณ เนื่องจากเป็นส่วนประกอบสำคัญของสัมฤทธิ์และนิยมใช้ทำเครื่องประดับ อาวุธ เครื่องมือเครื่องใช้ รูปเคารพ และกลางก็ยังมีทรัพยากรอื่น ๆ ที่สำคัญดังที่มองซิเออร์เซเบเรต์ (Sebastien Renaud Berets) พ่อค้าชาวฝรั่งเศสได้บันทึกไว้เมื่อ พ.ศ. 2229 โดยปรากฏในประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 44 ว่า

...นอกจากขุดหาดีบุกแล้ว ยังมีคนดำน้ำหาไข่มุก ปีหนึ่ง ๆ ได้มาก ๆ เหมือนกันแต่เป็นไข่มุกเม็ดเล็ก ๆ และปีหนึ่ง ๆ คนจะพบอำพัน ราว 4 ปอนด์ 5 ปอนด์ การที่มีอำพันนั้นก็คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนพฤศจิกายน มีลมพายุพัดอย่างแรงมาจากทะเล จึงได้พัดเอาอำพันขึ้นมาตามชายทะเล และตามชายทะเลเหล่านี้ก็มีเจ้าพนักงานระเจ้ากรุงสยามมาคอยประจำอยู่สำหรับเก็บ

อำพันที่จะพัดขึ้นมามบนตลิ่ง และจะคอยชำไม่ได้เพราะเกรงว่าพวกสัตว์ป่า เช่น กวาง และหมูป่าจะมากอยรับประทานเสีย เพราะฉะนั้นพอคลื่นซัดอำพันขึ้นมามบนฝั่งเจ้าพนักงานจึงต้องคอยเก็บทันที การที่มีคิบูก อำพัน และไข่มุกซึ่งหาได้ในเมืองนี้ ทั้งเป็นเมืองที่อยู่ชายแดนด้วยนั้น จึงต้องนับว่าเมืองนี้เท่ากับเป็นลูกกุญแจของประเทศสยาม และเป็นเมืองที่สำคัญของพระเจ้ากรุงสยามเมือง ๑... (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 26)

ข้อมูลเรื่องที่ตั้งของจังหวัดภูเก็ตจึงเชื่อว่าในสมัยโบราณภูเก็ตไม่ได้แยกออกจากแผ่นดินใหญ่โดยเด็ดขาด แต่มีสภาพเป็นแหลม หรือเป็นดิ่งแหลมยื่นออกมาจากแผ่นดินใหญ่นด้านทิศใต้ของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ภายหลังได้มีการเกิดรอยเลื่อนคลองมะรุ่ย (Klong Marui Fault) ซึ่งเป็นลำน้ำสายสั้น ๆ มีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาปลายพนมสนับปันน้ำจังหวัดพังงากับจังหวัดสุราษฎร์ธานีไหลลงบริเวณอ่าวพังงาที่บ้านปากลาว ทั้งคลองมะรุ่ยยังเป็นเส้นทางข้ามคาบสมุทรเส้นหนึ่งซึ่งได้พาดผ่านบริเวณนี้ ทำให้พื้นที่ของแหลมภูเก็ตถูกดันลงทางใต้ และส่วนของแหลมที่บางที่สุดได้ถูกระบวนกรกัศเหาะของน้ำทะเล จนขาดจากแผ่นดินใหญ่และกลายเป็นเกาะไปในที่สุด (องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต, 2528) และเรียกช่องแคบนี้ว่า ช่องปากพระ (ช่องปากพระนี้ชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ทางฝั่งทะเลตะวันตกของแหลมมลายูตั้งแต่คอคอดกระลงไป เรียกพื้นที่ที่เป็นปากน้ำหรือปากอ่าวว่า กะละ (คำว่า กะละ ภายหลังใช้ภาษาไทยว่า กระ ภาษา馬來เซียว่า Kuala และมีใช้อย่างแพร่หลายทางฝั่งทะเลตะวันตกในประเทศไทยเริ่มต้นตั้งแต่เมืองกระบุรีถึงเมืองกระดังง์ คือ กรตารังคะซึ่งภายหลังใช้เป็น กันดง) เรียกพื้นที่บริเวณปลายแหลมว่า อูยงหรืออูยง (คำว่าอูยงหรืออูยงปรากฏว่ามีการนำไปใช้ในหลายแห่ง คือ ที่แหลมตามาเซะ หรือแหลมธรรมศักดิ์ หรือสิงคโปร์ในปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่า อูยงตามาเซะแล้วหดลงเป็นอูยง ตะมะ ภายหลังไทยเรียกเพี้ยนเป็นอูยงตะหนะซึ่งปรากฏเป็นชื่อเมืองประเทศราชที่ถวายนับไม่ถ้วน ไม่ทองให้แก่ไทยในรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยา))

อย่างไรก็ตามด้วยเหตุที่ถกลางและภูเก็ตเป็นแหล่งแร่ ทั้งมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และมีค่าจำนวนมาก ทำให้ถกลางและภูเก็ตในอดีตกลายเป็นเมืองนานาชาติ เนื่องจากมีการเดินทางเข้ามาของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งอินเดีย จีน ยุโรป และบริเวณใกล้เคียงหลั่งไหลเข้ามาในถกลางและภูเก็ต การเข้ามาเหล่านั้นได้มีการนำวัฒนธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ และแนวทางในการดำเนินชีวิตมาผสมปนเปกกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของถกลางและภูเก็ต จนถกลางและภูเก็ตกลายเป็นแอ่งใหญ่ของวัฒนธรรมอันหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Culture diffusions) ที่เชื่อว่าวัฒนธรรมในโลกนี้ไม่ได้มาจากแหล่งเดียวกันทั้งหมด แต่อาจจะมาจากหลากหลายแหล่งในเวลาต่างกันซึ่งไม่เกี่ยวข้องกันแต่อาจแพร่กระจายกันมา (รายละเอียดปรากฏในบทที่ 1) กล่าวคือ จากความเข้าใจที่มีมาแต่เดิมนั้นเชื่อกันว่ากลุ่มชาวชวาไก และชาวเลคนในพื้นที่

ทั้งเป็นผู้ครอบครองเกาะกลางกลุ่มแรกในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ด้วยการไม่ต้องการคิ่นรหรือแข่งขันกับใครมากนัก และได้ทิ้งร่องรอยเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ไว้ ครั้นเมื่อมีคนต่างถิ่นเข้ามา เช่น ชาวไทยโดยได้วางพื้นฐานสังคมตามแนวพุทธศาสนาเช่นเดียวกับกลุ่มมาเลย์ใหม่ที่เขาไปภายหลัง และได้นำการนับถือศาสนาอิสลามเข้ามา ทำให้กลุ่มมาเลย์ใหม่มีส่วนในการนำเอาวัฒนธรรมอิสลามเข้าไปเป็นส่วนประกอบทางวัฒนธรรมกลางและภูเก็ต อีกทั้งการเข้ามาของชาวอินเดียประมาณพุทธศตวรรษที่ 7-8 รวมถึงชาวจีนและชาวตะวันตกในสมัย กรุงศรีอยุธยา ทำให้กลุ่มชาวพื้นเมืองต้องทำความรู้จักและเรียนรู้กับพฤติกรรมที่ไม่เหมือนกับกลุ่มของตน เพื่อการดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ทำให้คนพื้นเมืองต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านอาหาร เช่น การปรุงอาหารที่ซับซ้อนมากขึ้น การเลือกวัตถุดิบในการประกอบอาหาร การดำรงชีวิต เช่น การพบปะผู้คนมากขึ้น การพูดคุยกับคนต่างกลุ่ม การแต่งกายหรือการนุ่งห่มด้วยเสื้อผ้าที่เกิดจากวัสดุสังเคราะห์แทนการนุ่งห่มด้วยวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ การประกอบอาชีพ เช่น การค้าขายแทนการแลกเปลี่ยน เป็นต้น ทุกสิ่งจึงทำให้สังคมเปลี่ยนรูปแบบไป และทำให้เกิดวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยแบบก่ออิฐถือปูนแทนการสร้างด้วยวัสดุธรรมชาติ การศึกษาที่มีการนำภาษาต่างประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และการบริโภคอาหารตามความสะดวกและประหยัดเวลา เป็นต้น นอกจากการเกิดทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมในกลางและภูเก็ตแล้วยังพบว่าได้มีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมในกลางและภูเก็ต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (Cultural evolutionism) โดยเป็นเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงทีละขั้นจากระดับต่ำไประดับสูงที่ซับซ้อนขึ้น (รายละเอียดปรากฏในบทที่ 1)

ดังนั้นการที่ผู้วิจัยนำทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมและทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมาอธิบายควบคู่กับการศึกษางานเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต เพราะทฤษฎีทั้ง 2 มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต ทั้งทำให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ตได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และทฤษฎีข้างต้นยังช่วยทำให้เข้าใจว่าวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตมิได้มีแหล่งที่มาหรือแหล่งกำเนิดเพียงแหล่งเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตของกลุ่มคนต่าง ๆ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือรายได้อันเป็นวัตถุประสงค์หลักในการตอบสนองความต้องการ และเมื่อกลุ่มคนเหล่านี้เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะมีสิ่งดั้งเดิมของตนเอง เช่น ประเพณี วัฒนธรรม และการดำรงชีวิต กลุ่มคนในจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นทั้งผู้รับและผู้ต่อต้านทั้งพยายามปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างที่มีอยู่แล้วให้เหมือนหรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมใหม่ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งงาน

ภาษา ความเชื่อ เป็นต้น โดยสิ่งเหล่านี้มิได้มีเพียงในจังหวัดภูเก็ตเท่านั้น เพราะยังสามารถพบได้ในหลายพื้นที่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาทำให้ทราบว่าภูเก็ตเป็นชุมชนบริวารของเมืองกลางและได้พัฒนาก้าวหน้ากว่าเมืองกลางจนกลายเป็นชุมชนที่เป็นศูนย์กลางปกครองท้องถิ่นปกครองทั้งเกาะแทนเมืองกลาง (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 26-27) ส่วนเมืองกลางกลายเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับเมืองต่าง ๆ บริเวณใกล้เคียง

ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดภูเก็ต

1. ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

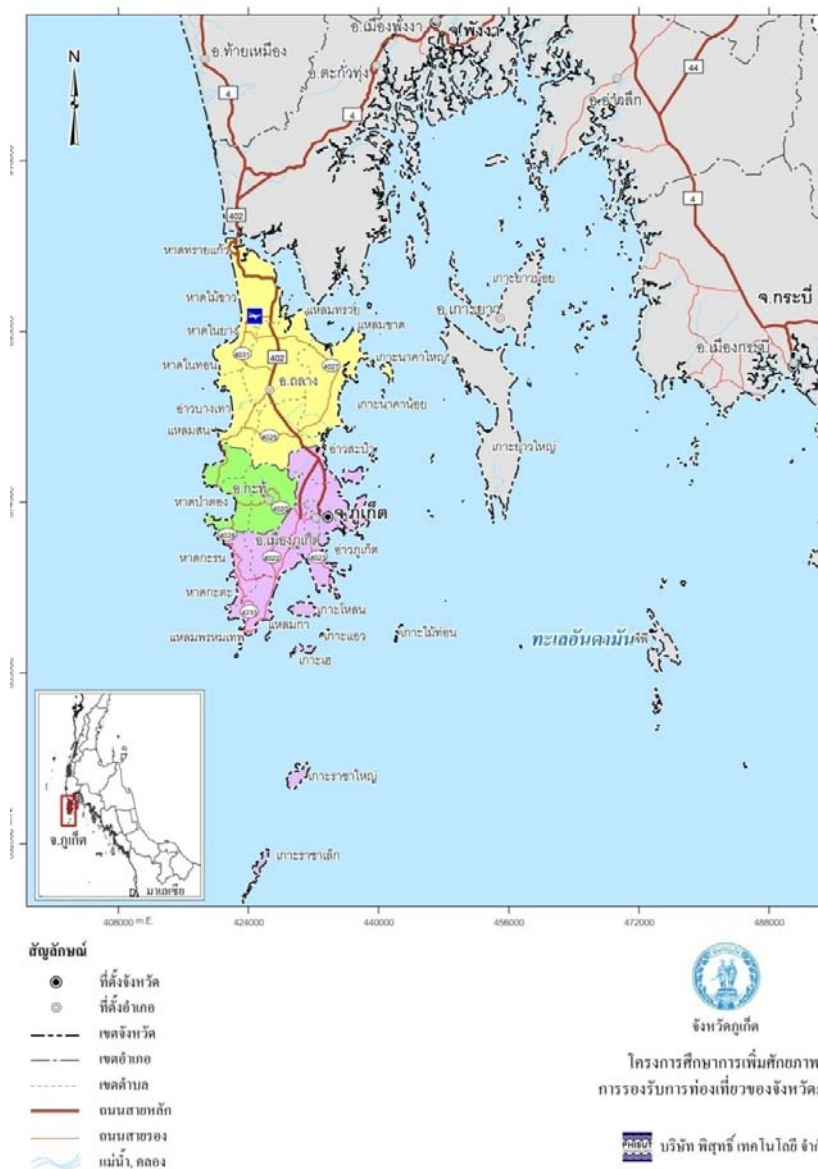
จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดในภาคใต้มีลักษณะเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย แต่เป็นจังหวัดภูเก็ตที่มีขนาดเล็กที่สุดใน 14 จังหวัดภาคใต้ของไทย จังหวัดภูเก็ตอยู่ใกล้ชายฝั่งที่สุดหรือประมาณ 490 เมตร ตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของจังหวัดพังงา (ประทุม ชุ่มเฟิงพันธุ์, 2544, หน้า 133) อยู่ทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทยในทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 7 องศา 45 ลิปดา ถึง 8 องศา 15 ลิปดาเหนือ ลองจิจูด 98 องศา 15 ลิปดา ถึง 98 องศา 30 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด 570 ตารางกิโลเมตร ทั้งมีเกาะสำคัญรอบเกาะภูเก็ตซึ่งมีพื้นที่ 543 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 95.26 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และมีเกาะเล็ก ๆ โดยรอบจังหวัด เช่น เกาะสิเหร่ เกาะมะพร้าว เกาะตะเกาญ้อย เกาะโหลน เกาะแก้ว เกาะราชาใหญ่ เกาะนาคาใหญ่ เกาะนาคาญ้อย เกาะเฮ เป็นต้น (ประสิทธิ์ ชินการณ และคณะ, 2529, หน้า 1-7) เกาะเหล่านี้มีพื้นที่รวม 27 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 1.4 ของพื้นที่จังหวัดภาคใต้ ความยาวของเกาะภูเก็ตวัดจากทิศเหนือถึงทิศใต้ประมาณ 48.7 กิโลเมตร ความกว้างวัดจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกประมาณ 21.3 กิโลเมตร (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 2) จังหวัดภูเก็ตอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามระยะทางหลวงแผ่นดินสาย 4 (เพชรเกษม) ประมาณ 867 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดยะลาซึ่งเป็นจังหวัดใต้สุดของประเทศไทยประมาณ 671 กิโลเมตร อาณาเขตของเกาะ มีการติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ คือ เขตอำเภอถลาง ติดต่อช่องแคบปากพระ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา (ช่องแคบปากพระเป็นช่องแคบที่มีน้ำทะเลกั้น อยู่ระหว่างเกาะภูเก็ตและจังหวัดพังงา ระยะห่างระหว่างกันประมาณ 490 เมตร ใน พ.ศ. 2508 มีการสร้างสะพานคอนกรีตเชื่อมต่อพื้นที่ส่วนนี้ 1 สะพาน คือ สะพานสารสิน ต่อมาภายหลังมีการสร้างเพิ่มอีก 1 สะพาน คือ สะพานท้าวเทพกระษัตรีโดยเชื่อมระหว่างบ้านท่านุ่น ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงากับบ้านท่าฉัตรไชย อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต)

ทิศใต้ คือ เขตอำเภอเมืองติดต่อทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออก คือ เขตอำเภอถลางติดอ่าวพังงาทะเลอันดามันและอำเภอเมือง ด้านจังหวัดพังงาและจังหวัดกระบี่

ทิศตะวันตก คือ เขตอำเภอถลาง อำเภอเมืองติดทะเลอันดามัน และอำเภอเกาะทุ่งมหาสมุทรอินเดีย

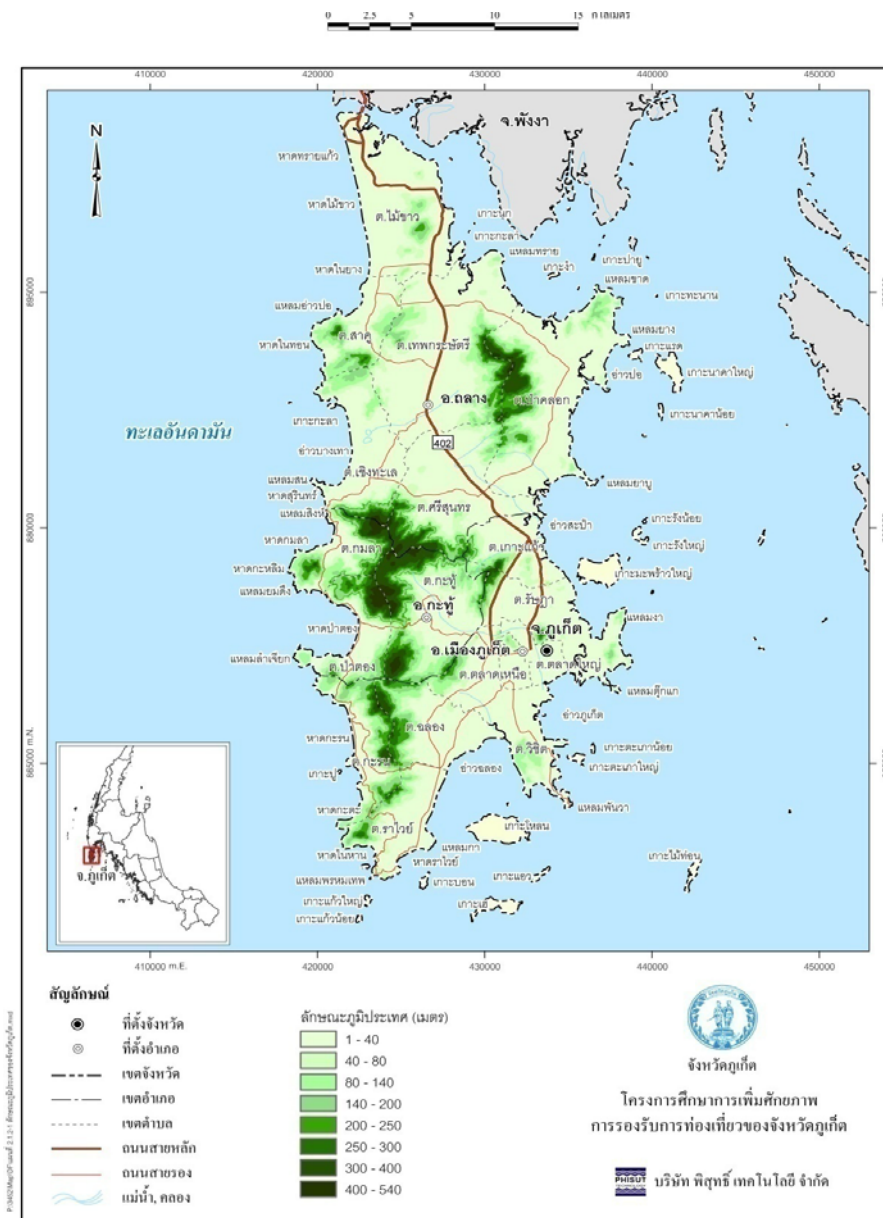
ภาพที่ 2-5 ที่ตั้งและอาณาเขตของจังหวัดภูเก็ต (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 2-2)

2. ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาหรือเทือกเขาประมาณร้อยละ 77 ตั้งอยู่ในแนวเหนือจรดใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ทางบริเวณด้านตะวันตกของเกาะภูเก็ตประกอบด้วยเทือกเขาเป็นแนวยาว พื้นที่ภูเขาคิดเป็นร้อยละ 70 ของพื้นที่เกาะทั้งหมด โดยเฉพาะภูเขาไม้เท้าสิบสองมีเทือกเขาบริวารครอบคลุมพื้นที่ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ และตำบลกะรน อำเภอเมือง เทือกเขานี้สามารถใช้เป็นแนวกำบังลมและฝน ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตปลอดภัยจากเขตรมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่รุนแรง นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตยังมีพื้นที่เป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ทั้งบริเวณตอนกลางฝั่งตะวันออกมีลักษณะที่ราบลุ่มเป็นช่วง ๆ ซึ่งเป็นที่ราบกว้างใหญ่ นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตยังมีที่ราบซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนินเตี้ย ๆ อยู่ตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ ส่วนบริเวณชายฝั่งมีแนวป่าชายเลนหนาแน่น และชายฝั่งทะเลลาดชัน ทั้งจังหวัดภูเก็ตยังมีชายหาดรอบเกาะซึ่งมีพื้นที่เป็นอ่าวที่ถูกโอบล้อมด้วยภูเขา ทำให้เหมาะสมในการจอดพักเรือ จังหวัดภูเก็ตเป็นเกาะที่มีทะเลและหาดทรายสวยงามตามธรรมชาติพบได้ทางทิศตะวันตก เช่น หาดในยาง หาดป่าตอง หาดกะตะ หาดกะรน หาดทรายแก้ว หาดไม้ขาว หาดในทอน หาดเลพัง หาดบางเทา หาดสุรินทร์ หาดกมลา หาดในหาน เป็นต้น ทั้งบริเวณชายฝั่งด้านตะวันออกมีสภาพเป็นหาด โคลนและป่าชายเลน เช่น หาดสะพาน หาดป่าคลอก หาดอ่าวปอ เป็นต้น ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงมีลักษณะเป็นแนวยาว บริเวณชายฝั่งทะเลตอนเหนือจนถึงบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ จังหวัดภูเก็ตไม่มีแม่น้ำแต่มีลำคลองสายสั้น ๆ ประมาณ 9 สาย คือ คลองบางใหญ่ คลองท่าจีน คลองท่าเรือ คลองบางชีเหล้า คลองกมลา คลองท่ามะพร้าว คลองบางมาเหลา คลองโคกโดนด และคลองบางโรง คลองเหล่านี้ในอดีตเคยลึกและกว้างจนเรือสำเภานาขนาดใหญ่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมในการลำเลียงสินค้าเข้าออกเมืองภูเก็ต แต่ในระยะหลังกลายเป็นคลองที่ตื้นเขินและแคบลง เนื่องจากการทำเหมืองแร่ เพราะตะกอนดินได้ไหลมาทับถมจนตื้นเขิน

อย่างไรก็ตามสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ตได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะปัจจัยจากสภาพทางธรณีวิทยาและสภาพทางภูมิศาสตร์ ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้งแบบภูเขาสูงชัน ลักษณะภูมิศาสตร์แบบนี้ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ มีหินแกรนิตที่เกิดจากแมกมาที่ดันตัวขึ้นมา ซึ่งทนต่อการผุกร่อนทำลาย บริเวณนี้มีลักษณะเป็นป่าไม้เขตร้อน เช่น ตำบลกมลา ป่าตอง กะตะ กะรน และเขาพระแทว เป็นต้น ภูมิศาสตร์แบบลอนลูกคลื่น เป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับที่สูงชัน เป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา บางส่วนเป็นหินแกรนิตรวมไปถึงหินชั้นและหินแปร บริเวณนี้พบทางน้ำไหลผ่านหรือเกิดแหล่งน้ำบริเวณใกล้เคียง ทำให้เหมาะสมในการทำเกษตร เช่น บ้านบางทอง บ้านตะเคียน บ้านลิพอน บ้านฉลอง บ้านคอน เป็นต้น ภูมิศาสตร์แบบที่ราบต่ำ เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ การทับถมของตะกอนที่แม่น้ำพัดพามาโดยการกระทำของ

คลื่นลม พื้นที่ที่เหล่านี้อยู่บริเวณปากน้ำหรือหุบเขากว้าง คลองท่าจีน คลองบางโรง หาดป่าตอง กะตะ
 กระรน เป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ,
 2544, หน้า 2-4)

ภาพที่ 2-6 ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุพรรณบุรี (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี, 2552, หน้า 2-3)

การที่จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีทะเลล้อมรอบทำให้จังหวัดภูเก็ตมีสภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นชายหาด หรือมีลักษณะเป็นชายทะเลคดตัวหรือจมน้ำ โดยฝั่งตะวันตกของเกาะมีความลาดชันสูง ทำให้เป็นชายหาดที่สวยงาม ส่วนชายฝั่งตะวันออกเป็นหาดโคลนและป่าชายเลนทำให้มีพันธุ์ไม้น้ำเค็มและพืชน้ำกร่อย

3. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบศูนย์สูตร เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร ทำให้มีอุณหภูมิสูงเกือบตลอดปี แต่การมีทะเลล้อมรอบทำให้อุณหภูมิไม่สูงจนเกินไป ประกอบกับการตั้งอยู่ด้านหน้าเทือกเขาภูเก็ตซึ่งเป็นด้านรับลมฝนของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย และยังได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดมาจากอ่าวไทย ทำให้มีฝนตกชุกในฤดูมรสุมและส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมี 2 ฤดู คือ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน ได้รับลมมรสุมทิศตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งฝนจะตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม ได้รับลมมรสุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2546, หน้า 1-8)

4. ทรัพยากรทางธรรมชาติ

จากการมีลักษณะทางธรณีวิทยา สภาพทางภูมิศาสตร์ และลักษณะภูมิอากาศที่ได้เปรียบกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยบางประการนั้น ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์หลายประเภท ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดให้มีความสำคัญก้าวหน้าในการเกษตรกรรม การประมง และการท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต คือ

4.1 ทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งกำหนดตาม

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 จำนวน 16 ป่า (แยกเป็น ป่าบก 9 ป่า คือ ป่าเขาโต๊ะแซะ ป่าเกาะโหลน ป่าเขาสามเหลี่ยม ป่าบางขนุน ป่าเขาไม้พอก-ป่าไม้แก้ว ป่าควนเขาพระแทว ป่าเขารวก-เขาเมือง ป่าเทือกเขานาคเกิด และป่าเทือกเขากมลา และป่าชายเลน 7 ป่า คือ ป่าเลนคลองบางชีเหล้า-คลองท่าจีน ป่าเลนคลองเกาะผี ป่าเลน คลองพารา ป่าเลนคลองท่ามะพร้าว ป่าเลนคลองอู่ตะเภา ป่าเลนคลองบางโรง และป่าเลนคลองท่าเรือ) มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 169.3 ตารางกิโลเมตร

นอกจากป่าสงวนแห่งชาติแล้ว จังหวัดภูเก็ตยังมีป่าควนเขาพระแทว ซึ่งได้ประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว และสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาพระแทว รวมถึงมีอุทยานแห่งชาติสิรินาถ และวนอุทยานน้ำตกโดนไทร นอกจากนี้ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดภูเก็ตยังประกอบด้วย ป่าไม้เขตร้อนชื้นมีลักษณะเป็นป่ารกทึบ พบได้บริเวณเขาบางคูเจนาเกิด เขาพระแทว ในระยะหลังได้พบสภาพป่าไม้ที่ส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลายเพื่อการสร้างโรงแรมและรีสอร์ท สร้างสนามกอล์ฟ ปลูกยางพาราและพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ ป่าชายหาดเป็นป่าโปร่งไม้ผลัดใบ ตั้งอยู่บริเวณชายหาดทะเลน้ำท่วมไม่ถึงและบริเวณเชิงเขาริมทะเล เช่น หาดในยาง ทำนัทรไชย พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น สนทะเล หูกวาง โปทะเล ปอทะเล ดินเป็ดทะเล หิยน้ำจืดทะเล ผักบุงทะเล เป็นต้น ป่าชายหาดเป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจน้อยมาก จึงทำให้ป่าชายหาดถูกบุกรุกเพื่อแปรสภาพเป็นโรงแรม รีสอร์ท และฟาร์มเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ป่าชายเลน หรือป่าโกงกาง (ชาวภูเก็ตเรียกว่า ป่าพังกา ชื่อป่าโกงกางเป็นชื่อที่เรียกตามต้นไม้ที่มีจำนวนมากและมีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศป่าชายเลน) เป็นป่าในเขตร้อนชื้นและเป็นไม้ผลัดใบ พบได้บริเวณชายฝั่งตะวันออก ตั้งแต่ทำนัทรไชยจนถึง อ่าวภูเก็ต พื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดภูเก็ตตั้งอยู่คลองอู่ตะเภา คลองท่ามะพร้าว คลองพารา คลองบางโรง คลองท่าเรือ คลองบางชีเหล้า และคลองท่าจีน ซึ่งบริเวณเหล่านี้สามารถพบพันธุ์ไม้โกงกาง แสม ลำพู ตะบูน ตาคุ่ม ปรงทะเล เป้ง เหงือกปลาหมอได้ ป่าพรุ (ชาวภูเก็ตบางท้องถิ่น เรียกว่า โพละ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ลุ่มน้ำ มีน้ำแช่ขัง) เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลในอดีต โดยการเกิดของสันทรายในทะเลห่างฝั่งเล็กน้อย ต่อมาสันทรายสูงขึ้นจนปิดกั้นทะเลภายนอก และเกิดแอ่งน้ำเค็ม ต่อมาน้ำเค็มในแอ่งค่อย ๆ จืด พืชจำพวกกกและหญ้าต่าง ๆ จึงเริ่มเจริญเติบโต แต่ต้องปรับตัวเองให้อยู่รอดโดยการสร้างรากไหลให้พื้นผิวดินเพื่อระบายอากาศ พรุในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่กระจายอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันตกของเกาะ โดยพรุที่มีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ในอดีต คือ พรุบริเวณหาดไม้ขาว เช่น พรุทับเคย พรุยารัตน์ พรุจืด พรุยาว พรุจิก พรุตะไม้ขาว พรุจ๊ะสัน ในระยะหลังพรุเหล่านี้ถูกทับถมเกือบหมด เนื่องจากการสร้างสนามบิน และการขุดลอกพรุเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเก็บน้ำ สำหรับพันธุ์ไม้ที่พบบริเวณป่าพรุ เช่น ผักกูด ลำแพิง หม้อข้าวหม้อแกงลิง กำแพงเจ็ดชั้น จูด เสม็ดหญ้าวงช้าง หวาย ดินเป็ดบุกเบา เป็นต้น

4.2 ทรัพยากรแหล่งน้ำ ถือว่ามีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชากรในจังหวัดภูเก็ต ในจังหวัดภูเก็ตมีแหล่งน้ำบนดิน (แหล่งน้ำผิวดิน) เป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติอันเป็นลำน้ำสายสั้น ๆ ที่ไหลลงสู่ทะเลด้านตะวันออก ได้ และตะวันตก ทั้งพบว่ามีแหล่งน้ำผิวดินจากพื้นที่พรุ ซึ่งส่วนใหญ่พบอยู่ในเขตอำเภอถลาง แหล่งน้ำบนดินจากเหมืองร้างซึ่งพบในเขตอำเภอเมืองภูเก็ต และแหล่งน้ำใต้ดิน (แหล่งน้ำบาดาล) แหล่งน้ำนี้มีศักยภาพสูงในจังหวัดภูเก็ตตั้งอยู่ตำบลเทพ

กระษัตรี อำเภอดง และแหล่งน้ำบาดาลในชั้นตะกอนทรายชายหาด ซึ่งสามารถพัฒนาเป็น น้ำบาดาลที่เป็นน้ำจืดคุณภาพดีได้ นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตยังมีอ่างเก็บน้ำบางวาด คอยให้บริการ น้ำแก่ประชาชนในจังหวัดภูเก็ตด้วย ส่วนทรัพยากรดินของจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วยพื้นที่ลาดชัน แบบภูเขา ที่ราบเชิง และที่ราบสภาพดิน ซึ่งเกิดจากการสลายตัวและการสะสมของหิน กรวด และ ศิลาแลง ดินดังกล่าวปกคลุมบริเวณเชิงเขาและชายฝั่งทะเล โดยมากกับการพัดพาทับถมกระแสน้ำ และคลื่นลม สำหรับสภาพทั่วไปของทรัพยากรดินในจังหวัดภูเก็ตเป็นดินเหนียวปนทรายและ ดินร่วนปนทรายกระจายซึ่งสามารถระบายน้ำได้ดี แต่ขาดประสิทธิภาพในการอุ้มน้ำ สลายตัวได้ ง่าย ทำให้เหมาะแก่การปลูกยางพาราและสับปะรดพันธุ์พื้นเมือง

4.3 ทรัพยากรแร่ธาตุ เนื่องจากสภาพทางธรณีวิทยาของจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วย หินชั้น หินแปร และหินอัคนี โดยเฉพาะหินอัคนีเป็นหินที่มีแร่ดีบุกจำนวนมากและสามารถพบได้ ทางตอนกลางและทิศตะวันตกของจังหวัดภูเก็ต ทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นแหล่งดีบุกที่สำคัญ นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุและอัญมณีที่สำคัญ คือ

4.3.1 แร่ดีบุก (Tin) เป็นทรัพยากรแร่ธาตุที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีต เพราะจังหวัด ภูเก็ตเป็นแห่งแรกของประเทศไทยที่มีการพบแร่ดีบุก และทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นแหล่งแร่ดีบุกที่มี บทบาทในการกำหนดฐานะทางเศรษฐกิจมาโดยตลอด จนกระทั่งจำนวนแร่ดีบุกลดน้อยลงและ ราคาตกต่ำ การทำเหมืองแร่ดีบุกจึงหมดความสำคัญลง สำหรับประโยชน์ของแร่ดีบุกส่วนใหญ่ใช้ ในด้านอุตสาหกรรม เพราะสามารถนำแร่ดีบุกมาใช้เคลือบเหล็ก ทองแดง และทองเหลือง อีกทั้ง แผ่นเหล็กที่ชุบดีบุกมีคุณสมบัติด้านทานการกัดกร่อนของกรดอื่น ๆ ไม่เป็นสนิม ไม่เป็นพิษต่อ ร่างกาย จึงนิยมนำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4.3.2 แร่โคลัมไบต์-แทนทาลิต์ (Columbite-Tantalite) พบปะปนอยู่ในแหล่ง แร่ดีบุก มีประโยชน์ในการนำมาถลุงเอาโลหะนิกเกิลและแทนทาลิต์ ซึ่งเป็นธาตุหายาก นิยม นำมาใช้ในการทำโลหะผสมเชื่อมเหล็กกล้า แข็ง คม และโลหะที่ทนความร้อนสูง เช่น ใช้ทำ เครื่องยนต์ไอพ่นต่าง ๆ ในโรงงานพลังงาน ส่วนโลหะแทนทาลิต์ทนทานต่อการกัดกร่อนของ กรด จึงนำมาทำอุปกรณ์เครื่องมือทางเคมี ทำแผ่นแทนกะโหลกและผนังทางสัลยกรรม ทำเครื่องมือ เหล็กและอุปกรณ์ในหลอดอิเล็กทรอนิกส์

4.3.3 แร่วูลแฟรม (Wolframite) พบปะปนในสายแร่เปกมาไทต์ หรือในสายแร่ ควอตซ์ ทั้งยังพบร่วมกับแร่ดีบุก วูลแฟรมเป็นสินแร่ทั้งสแตนที่สำคัญอันดับหนึ่ง เนื่องจากนิยมนำมาทำหลอดไฟฟ้าผสมเหล็กให้มีความแข็งแรงเพื่อใช้ทำอุปกรณ์เครื่องจักรกล เช่น เกราะ มีด มีด โคน หัวเจาะ ตะไบ เป็นต้น แร่วูลแฟรมพบมากที่เขาโต๊ะและเขาบางทอง

นอกจากนั้นจังหวัดภูเก็ตยังมีแร่ธาตุอื่น ๆ ที่มีคุณค่า แต่มีจำนวนไม่มากพอที่จะพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม เช่น แร่สโตไลต์ (Staurolite) แร่การ์เนต (Garnet) หรือ โกเมน ใช้ทำเป็นรัตนชาติ แร่แอนดาลูไซต์ (Andalusite) ใช้ทำเครื่องเคลือบทำเป็นรัตนชาติ แร่เลปีโดไลต์ (Lepidolite) พบในหินเปกมาไทต์ แร่เลปีโดไลต์ นิยมใช้ในอุตสาหกรรมแก้วทนไฟ แร่ควอทซ์ (Quartz) เพชร (Diamond) และทองคำ (Gold)

4.4 ทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และแนวชายฝั่งทะเลโดยรอบของจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วยชายฝั่งทะเลประเภทชายหาด หาดโคลน และป่าชายเลน พื้นที่เหล่านี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายด้านนิเวศวิทยา มีคุณค่าและประโยชน์อย่างมาก ทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียง เพราะเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก และเป็นแหล่งเพาะฟักไข่ของเต่าทะเล ดังนั้นทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และแนวชายฝั่งทะเลโดยรอบของจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นบริเวณที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

การปกครอง

พัฒนาการด้านการปกครองของจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่อดีตในบางช่วงไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน นับตั้งแต่ปรากฏชื่อ ังชิลอนในหนังสือภูมิศาสตร์ของปโตเลมี แต่จากการค้นคว้าพบว่าในสมัยที่อาณาจักรศรีวิชัยมีอำนาจควบคุมดินแดนต่าง ๆ บริเวณเกาะสุมาตราถึงแหลมมลายูและได้รวมอาณาจักรตามพรลิงค์ไว้ด้วยกัน ทำให้เมืองถลาง (หรือเรียกว่า เมืองตะกั่วถลางในขณะนั้น หมายถึงจังหวัดภูเก็ต) ตกในฐานะเมืองบริวารของอาณาจักรตามพรลิงค์ และอยู่ในการปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยด้วย รวมเวลานานถึง 600 ปี ใน พ.ศ. 1772 อาณาจักรศรีวิชัยได้เสื่อมอำนาจและตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของอาณาจักรศรีธรรมนคร ทำให้เมืองถลางถูกผนวกเข้าเป็นหัวเมืองของอาณาจักรศรีธรรมนคร จนประมาณ พ.ศ. 1800 อาณาจักรสุโขทัยมีอำนาจแผ่ขยายจนสามารถครอบครองพื้นที่ต่าง ๆ จนถึงแหลมมลายูโดยรวมเมืองถลางด้วย ทำให้เมืองถลางขึ้นกับอาณาจักรสุโขทัยตั้งแต่นั้นมา ครั้นเมื่อมีการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเมืองขึ้นต่าง ๆ ของสุโขทัยจึงตกอยู่ในการปกครองของกรุงศรีอยุธยา รวมถึงหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมด ดังเช่น การพบชื่อเมืองถลางเป็นเมืองที่ขึ้นกับฝ่ายกลาโหมในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ สำหรับการปกครองในสมัยอยุธยาตอนต้นได้จัดให้อาณาจักรนครศรีธรรมราชมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นนอกในขณะที่เมืองถลางอยู่ภายใต้การดูแลของนครศรีธรรมราช และในสมัยอยุธยาตอนปลายหลังเหตุการณ์เสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. 2310 ได้มีผู้ตั้งตนเป็นหัวหน้าก๊กต่าง ๆ ในภาคใต้ เช่น ก๊กนครศรีธรรมราช และพบว่าเมืองถลางได้รวมอยู่ในก๊กนครศรีธรรมราช ต่อมาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงรวบรวมก๊กต่าง ๆ ให้เป็นปึกแผ่นโดยการทำให้เป็นอาณาจักรเดียวกัน ส่งผลให้ภูเก็ตเป็นส่วนหนึ่งของกรุงธนบุรี

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ยังคงยึดรูปแบบการปกครองเช่นเดียวกับในสมัยอยุธยาตอนปลาย คือ การปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กล่าวคือ การกำหนดให้หัวเมืองชั้นนอกแบ่งออกเป็นหัวเมืองใหญ่ ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ใกล้กัน มีเจ้าเมืองเป็นผู้ดูแลบังคับบัญชา ส่วนภูเก็ทเป็นเมืองชั้นรองมีนครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองใหญ่ ดังนั้นภูเก็ทจึงอยู่ภายใต้ นครศรีธรรมราช การปกครองลักษณะนี้มีผลทำให้จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะการปกครองที่เปลี่ยนไป เนื่องจากส่วนกลางมีรูปแบบการปกครองที่ปรับเปลี่ยนดังนี้

1. การปฏิรูปการปกครองหัวเมือง

เกิดจากการที่ยุโรปและอเมริกาเห็นต้องการแสวงหาวัตถุดิบและตลาดการค้าเพื่อตอบสนองระบบอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการล่าอาณานิคมทั่วโลก เหตุการณ์ช่วงนั้นตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์จึงต้องทรงใช้พระราโชบายต่าง ๆ เพื่อให้ราชอาณาจักรรอดพ้นและปลอดภัยจากการล่าอาณานิคมของยุโรปและอเมริกา ซึ่งพระองค์ทรงทำการคืนอำนาจปกครองให้ชนชั้นปกครอง การสร้างค่านิยมจงรักภักดีต่อราชอาณาจักร การผ่อนคลายกฎเกณฑ์แรงงานไพร่ ฯลฯ ในขณะที่พระองค์กำลังทำตามพระราโชบายต่าง ๆ พบว่า อังกฤษได้ขยายความเป็นเจ้าอาณานิคมมายังแหลมมลายู ในเวลานั้นเจ้าเมืองบางเมืองเมื่อทราบข่าวจึงหวังที่จะได้รับความคุ้มครองหรืออยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ เพราะได้รับผลตอบแทนและมีมาตรฐานสูงกว่าอยู่ใต้การปกครองราชอาณาจักรสยาม ทั้งพลเมืองที่เป็นไพร่มองว่าสภาพตลอดจนความเป็นอยู่ของพลเมืองในบังคับอังกฤษดีกว่าไพร่ของราชอาณาจักรสยามที่ปกครองด้วยระบบศักดินา และอำนาจ จากเหตุนี้ความเป็นราชอาณาจักรของสยามจึงถูกกระทบกระเทือน (ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ มีพลเมืองของรัฐที่อยู่ติดกับอาณานิคมอังกฤษหลบหนีมูลนายเข้าเป็นคนในบังคับอังกฤษจำนวนมาก โดยคนไทยกลุ่มแรกที่หนีเข้าเป็นคนในบังคับอังกฤษเป็นชาวเมืองกลางที่ฟรานซิส ไลท์ (Francis Light) รับไว้ทำงานตั้งแต่ตอนเป็นกัปตันเรือสินค้า) แต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสามารถระงับประคองนำราชอาณาจักรให้ผ่านพ้นไปได้จนถึงสิ้นรัชกาล ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ เหตุการณ์การค้าอาณานิคมยังคงดำเนินอยู่ พระองค์จึงทรงใช้พระราโชบายลู่ไปตามแรงลมตะวันตกและใช้วิชาการของตะวันตกเป็นเครื่องผ่อนกระแส โดยการที่พระองค์ทรงส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศเจ้าอาณานิคมต่าง ๆ ซึ่งพระราโชบายนี้ทำให้พระองค์สามารถนำราชอาณาจักรผ่านได้จนถึงสิ้นรัชกาล

จากนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์พระองค์ทรงมีพระราโชบายที่จะปฏิรูปการปกครองหัวเมืองโดยใช้อำนาจส่วนกลางเข้าควบคุมหัวเมืองโดยเบ็ดเสร็จ ทั้งทรงต้องการยกเลิกการแต่งตั้งเจ้าเมืองจากการสืบสกุล พระราโชบายของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการที่จะปฏิรูปการปกครองหัวเมืองถือได้ว่าประสบ

ความสำเร็จ และเมื่อมีการยกเลิกระบบการแต่งตั้งเจ้าเมือง ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งข้าหลวงจากส่วนกลางไปปกครองเมืองภูเก็ต แต่ในระยะแรกเป็นมหาดเล็กข้าหลวงเดิม เช่น ขุนนางตระกูลโชติกเสถียร ต่อมา พ.ศ. 2455 ตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลเปลี่ยนชื่อเป็นสมุหเทศาภิบาล และใช้ชื่อเรียกตำแหน่งนี้จนเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 รัฐบาลคณะราษฎรจึงยกเลิกการปกครองหัวเมืองแบบมณฑลเทศาภิบาลใน พ.ศ. 2476 จากนั้นรัฐบาลกลางที่กรุงเทพฯ โดยกระทรวงมหาดไทยได้ส่งข้าราชการดูแลและเรียกว่าตำแหน่ง ข้าหลวงประจำจังหวัด ก่อนเปลี่ยนเป็น ผู้ว่าราชการจังหวัด ตั้งแต่ พ.ศ. 2495 เรื่อยมาซึ่งยังไม่มีเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด (ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 186-189) การปกครองส่วนภูมิภาคได้กำหนดให้หัวเมืองชั้นนอกแบ่งออกเป็นหัวเมืองใหญ่ มีเจ้าเมืองเป็นผู้ดูแลบังคับบัญชา ส่วนภูเก็ตถือเป็นเมืองชั้นรอง มีนครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองใหญ่ ดังนั้นถลางจึงอยู่ภายใต้การดูแลของนครศรีธรรมราชเช่นเดิม

2. การจัดตั้งมณฑลภูเก็ต (ภูเก็ตแบบนี้เป็นชื่อเดิมก่อนเปลี่ยนมาใช้ภูเก็ตใน พ.ศ. 2450)

ในระบบมณฑลเทศาภิบาล (ระบบมณฑลเทศาภิบาล เริ่มในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2435 เป็นระบบที่มีการรวมอำนาจเข้าสู่ราชสำนักกรุงเทพฯ โดยตรง จากนั้นรัฐบาลจะขยายอำนาจควบคุมหัวเมืองต่าง ๆ ให้ทั่วถึง โดยแบ่งกลุ่มเมืองเป็นมณฑล แต่ละมณฑลมีข้าหลวงเทศาภิบาลหรือระยะหลังเรียกว่า สมุหเทศาภิบาล เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในฐานะผู้บัญชาการมณฑล และมีผู้ว่าการเมืองเป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยของแต่ละเมือง สำหรับระบบมณฑลเทศาภิบาลถูกนำมาใช้ใน พ.ศ. 2437 โดยมีมณฑลที่มีการตั้งขึ้นก่อน พ.ศ. 2437 คือ มณฑลลาวเฉียง มณฑลลาวพวน มณฑลลาวกาว มณฑลเขมร มณฑลลาวกลาง และมณฑลภูเก็ต) นี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูเก็ตเป็นอันมาก เพราะเมื่อมณฑลภูเก็ตถูกจัดตั้งขึ้น ทำให้มีการรวมหัวเมืองภาคใต้ชายฝั่งตะวันตกทั้งหมดประกอบด้วยภูเก็ต พังงา กระบี่ ตะกั่วป่า และระนองเข้าด้วยกัน (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2513, หน้า 64) โดยในขณะนั้นมีที่ว่าการมณฑลอยู่ที่ภูเก็ตปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล มีพระยาทิพโกษาจึงเป็นข้าหลวงเทศาภิบาลคนแรก ระหว่าง พ.ศ. 2435-2441 ท่านได้วางรากฐานการปฏิรูปมณฑลภูเก็ตในหลาย ๆ ด้าน เช่น เป็นผู้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เมือง อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และจัดตั้งคณะผู้ปกครองมณฑลหรือกองมณฑล คือ มีข้าหลวงใหญ่เป็นประธาน มีข้าหลวงฝ่ายมหาดไทย อัยการ สรรพากร และตำรวจภูธรทำหน้าที่รักษาความสงบภายในและช่วยเหลือเมืองต่าง ๆ โดยมีผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้รับผิดชอบ มีกรรมการเมือง 2 คณะเป็นผู้ช่วย คือ กรรมการในทำเนียบและกรรมการนอกทำเนียบ ในอำเภอมีกรรมการอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ กรรมการอำเภอประกอบด้วย นายอำเภอเป็นหัวหน้า ปลัดอำเภอ สมุหบัญชี และเสมียน ทั้งยังมีพนักงานจำนวนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือตำบลและหมู่บ้าน อยู่ในความรับผิดชอบของกำนันและผู้ใหญ่บ้านโดยมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในตำบลและ

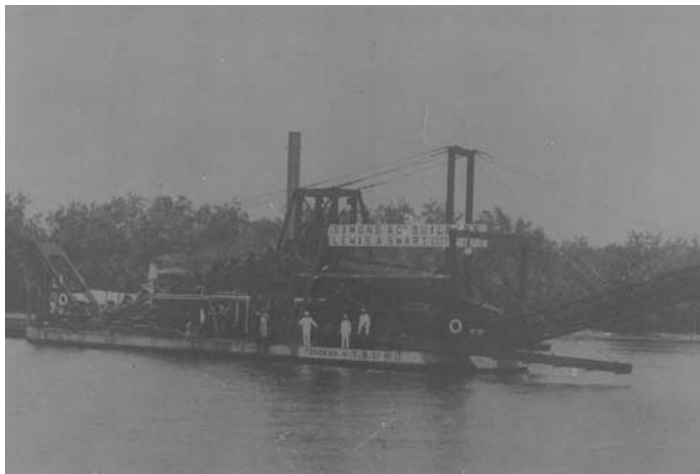
หมู่บ้าน ทั้งยังจัดตั้งระบบศาลหัวเมือง การจัดเก็บภาษีเป็นของรัฐ โดยตรงการปฏิรูปการทำเหมืองแร่ โดยการนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ การจัดตั้งโรงเรียนครั้งแรกที่วัดมงคลนิมิต และการจัดตั้งโรงพยาบาลที่ทันสมัย การปฏิรูปการปกครองมณฑลภูเก็ตโดยการวางรากฐานของพระยาทิพโกษา (โต โชติกเสถียร) ได้ประสบความสำเร็จอย่างดีตามเป้าหมาย ซึ่งหลังจากที่พระยาทิพโกษา (โต โชติกเสถียร) หมดยวาระ ในตำแหน่งข้าหลวงเทศาภิบาลแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) (พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีเกิดที่จังหวัดระนองในตระกูลจีนฮกเกี้ยน มีอาชีพเป็นพ่อค้า ภายหลังได้รับบรรดาศักดิ์เลื่อนฐานะเป็นขุนนาง แม้ท่านจะไม่รู้หนังสือแต่สามารถพูดภาษาไทย มลายู อังกฤษ อินโดจีน และจีน ได้ ทั้งท่านมีความรอบรู้ด้านการเมืองการปกครองและการดูแลเมืองภูเก็ตให้ก้าวหน้า) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตคนต่อมาใน พ.ศ. 2444 เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเคยกล่าวว่า “...คนภูเก็ตเป็นคนหยิ่งไม่เข้าเรื่องไว้ตัวเป็นคนปิ่นอยู่เสมอ...เห็นว่าควรจะต้องหากคนที่มีความรู้พอที่จะได้รับพวกนั้นให้อยู่ได้...” (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 46)

ภาพที่ 2-8 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) (วิกิพีเดีย สารานุกรม, 2558 ข)

การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้พระยารัษฎานุประดิษฐ์เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลคนที่ 2 ในมณฑลภูเก็ต เพราะพระยารัษฎานุประดิษฐ์เป็นผู้มีความรู้ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการที่จะรับมือกับนายเหมืองชาวจีนและฝรั่งตะวันตกที่เข้ามาแสวงหาโอกาสบนแผ่นดินภูเก็ต เมื่อท่านได้เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตท่านจึงวางรากฐานต่าง ๆ และสร้างคุณูปการอันเป็นรากฐานสำคัญให้ภูเก็ตเป็นเมืองที่เติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจของภูเก็ต ซึ่งเห็นได้จากการวางระบบผังเมือง การสร้างสถานที่ราชการ การสร้างถนน (การสร้างถนนในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์นั้น ท่านใช้วิธีทำข้อตกลงกับเจ้าของเหมืองโดยการให้เจ้าของเหมืองเสียเงินค่าบำรุงเมือง และลอกแม่น้ำลำคลองที่ตื้นเขิน ส่วนเงินที่ได้จากค่าบำรุงเมืองนำมาใช้ทำถนนขึ้น ซึ่งเงินค่าบำรุงเมืองเก็บได้มากหรือน้อยจะเก็บรักษาไว้ที่มณฑลภูเก็ต ไม่ต้องส่งเข้าพระคลังด้วยเหตุนี้พระยารัษฎานุประดิษฐ์จึงสามารถตัดถนนและขยายถนนได้หลายสาย เช่น ถนนเยาวราช ถนนนครถนนโกมารภักดิ์ ถนนไปอำเภอกะทู้ รวมถึงการตัดภูเขาเพื่อทำถนนในบริเวณควนดินแดง การตัดถนนนี้ท่านได้พบอุปสรรคหลายประการ ดังเช่นขุนเสนาขุนวงศ์ภักดีได้บันทึกไว้ว่า ...ถนนดิบุกผ่านสวนมะพร้าวใหญ่ของนายเล่านิ้ว นายเล่านิ้วคำพระยารัษฎาฯ ว่ามาปกครองบ้านเมืองให้คนในตลาดฉิบหาย ขุดมะพร้าวเสียหาย ท่านกลับหัวเราะว่า “อ้ายเล่านิ้ว มึงจะเห็นคุณกูภายหลัง” ต่อมาในสมัยหลัง ถนนดิบุกกลับมีตึกโรงเรียนสวยงามเป็นถนนสำคัญสายหนึ่ง นายเล่านิ้วขายได้ราคาแพงกลับอวยพรชมเชยเจ้าคุณเทศารัษฎาตลอดมาจนบุตรหลานและผู้อื่นสืบมาถึงทุกวันนี้ ราคาที่ดินห้องละหลายหมื่นบาท (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 47) การให้พลเมืองรู้จักการทำสวนทำไร่การเพาะปลูกพริกไทย หมาก มะพร้าว จันทน์เทศ กระจวาน กาแฟ และยางพารา (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 12) การเลี้ยงสัตว์ การนำสายพันธุ์ยางพาราจากประเทศมาเลเซียมาปลูกในประเทศไทย ซึ่งภายหลังนิยมปลูกกันมากในภาคใต้และจังหวัดภูเก็ต ทั้งท่านเป็นคนสั่งให้ปลูกต้นประดู่ระหว่างทางจากกะทู้ไปหาดป่าตอง (สุวลัย ปิ่นประดับ, 2525, หน้า 39-40) รวมถึงการหาเงินพิเศษบำรุงบ้านเมืองแทนเงินงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับจากกระทรวงพระคลัง เรื่องนี้เป็นเรื่องที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์มีความเชี่ยวชาญอย่างดี เพราะท่านได้นำเงินพิเศษบำรุงเมืองมาทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเหมืองแร่ภูเก็ตมากยิ่งขึ้น อีกทั้งท่านยังได้ส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนที่มณฑลภูเก็ต รวมถึงความพยายามในการติดต่อกับบริษัทเหมืองแร่ต่างประเทศให้มาเปิดการทำเหมืองแร่ในมณฑลภูเก็ต และจากความพยายามต่าง ๆ ของท่าน พบว่าในระยะแรกได้มีบริษัททุ่งคาฮาเบอร์ (บริษัททุ่งคาฮาเบอร์เป็นบริษัทสัญชาติออสเตรเลียที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อุตสาหกรรมเหมืองแร่ทางทะเลของโลก) และบริษัททุ่งคาคอมปานด์มาเปิดการทำเหมืองแร่ บริษัททุ่งคาฮาเบอร์ได้ดำเนินการออกแบบต่อเรือขุดแร่ดิบุกในทะเลบริเวณ

อ่าวทุ่งคามาณชลภูเก็จ ซึ่งมีการนำเรือขุดแบบสายลูกกระเชอลำแรกของโลกมาใช้ และได้ปฏิบัติงานขุดแร่ดีบุกในทะเลในอ่าวทุ่งคามาณภูเก็จเป็นผลสำเร็จเมื่อ พ.ศ. 2450

ภาพที่ 2-9 เรือขุดแร่ดีบุกแบบสายลูกกระเชอ (สมหมาย พุทธศิลป์, 2557)

ภาพที่ 2-10 เรือขุดแร่ดีบุก (สมหมาย พุทธศิลป์, 2557)

นอกจากนั้นพระยารัษฎานุประดิษฐ์ยังได้เชิญชวนบริษัทสเตรทเทรคดิงค์เข้ามาเพื่อซื้อแร่ดีบุกพร้อมกับเชิญชวนธนาคารชาร์เตอร์แบงก์ให้มาตั้งสาขาเปิดบัญชีเงินในการซื้อขายเพื่อความสะดวกแก่การค้าของบริษัทต่างชาติอีกด้วย

ภาพที่ 2-11 ธนาคารชาร์เตอร์

การที่บริษัทเหมืองแร่ต่าง ๆ มาเปิดทำการในมณฑลกุเก๋จั้นนั้น พระยารัษฎานุประดิษฐ์ ไม่ได้เรียกร้องค่าธรรมเนียมโดยตรง แต่ท่านใช้กลวิธีอื่นในการให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทน เช่น ให้บริษัททุ่งคาฮาเบอร์ทำสัญญาขุดลอกท่าเรือภูเก็ตปีละครั้ง เพื่อป้องกันน้ำตื้นเงินจากมูลดินและทรายที่ไหลมาจากการทำเหมือง เมื่อการทำเหมืองแร่เจริญขึ้นจนเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ จึงได้มีบริษัททุ่งคาคอมปานีมาขอที่ดินเพื่อขยายการทำเหมืองแร่ ซึ่งท่านได้ตกลงยกที่ดินให้ตามข้อเสนอ แต่บริษัททุ่งคาคอมปานีต้องทำสัญญาก่อสร้างสถานที่ทำการรัฐบาล เรือนจำ และบ้านพักข้าราชการแทนการเก็บค่าธรรมเนียม หลักการในการให้ได้มาซึ่งเงินพิเศษบำรุงเมือง และรายได้ต่าง ๆ ที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์วางแนวทางไว้สามารถปฏิบัติได้ผลจริงแต่เฉพาะในขณะที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์มีชีวิตอยู่ เพราะเมื่อท่านถึงแก่อนิจกรรมทุกอย่างได้เปลี่ยนไป เช่น การลอกคลองของบริษัททุ่งคาถูกยกเลิก การขยายการทำเหมืองดิบกลายเป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีอุปสรรคต่อการสร้างความมั่งคั่งของนายเหมืองชาวจีนที่สร้างฐานะและบารมี ทั้งรัฐบาลกลางได้สร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการปกครองกับกลุ่มชาวจีนซึ่งให้ผลประโยชน์ตอบแทนมากกว่าเจ้าเมืองในระบบเก่า และการให้บรรดาศักดิ์แก่ชาวจีนที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ เป็นต้น (นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว, 2549, หน้า 48-49)

อย่างไรก็ตามก่อนที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์จะเข้ารับหน้าที่ได้มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นระหว่างนายเหมืองกับคนจีนซึ่งมักฆ่าฟันกันอยู่เสมอ จนกรุงเทพฯ ต้องส่งเรือรบหลวงมาระวางภัยและระงับเหตุการณ์เป็นประจำ แต่เมื่อพระยารัษฎานุประดิษฐ์เป็นเทศาภิบาลท่านได้ตั้งค

ส่งเรือเข้ามา เพราะท่านได้แก้ปัญหาด้วยการปรับความเข้าใจกับกรมกรและตั้งหัวหน้าอั้งยี่ใหญ่ ๆ เป็นคณะกรรมการพิเศษช่วยปกป้องบ้านเมืองร่วมกับราชการ โดยท่านได้ขอพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็นกำลังใจ ทำให้เมื่อมีเหตุการณ์วิวาทระหว่างกรมกรกับนายเหมือง คณะกรรมการพิเศษจะทำหน้าที่ระงับเหตุการณ์และรับผิดชอบลูกน้องของตนซึ่งได้ผลมากกว่าการใช้กำลังจากทางกรุงเทพฯ

จากความเจริญต่าง ๆ ที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์ได้ทำไว้ให้เห็นเป็นประจักษ์ ทำให้กระทรวงมหาดไทยยกย่องให้ท่านเป็นนักปกครองที่เป็นแบบอย่าง เพราะท่านทำให้ภูเก็ตเป็นรองเพียงกรุงเทพฯ เท่านั้น เนื่องจากในขณะนั้นภูเก็ตมีทั้งรถยนต์ สถานเริงรมย์ โรงทำโซดา และโรงทำน้ำแข็ง ซึ่งเทียบเท่ากับกรุงเทพฯ ได้ ซึ่งข้อความดังกล่าวได้สอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เคยตรัสไว้เมื่อคราวเสด็จประพาสเมืองภูเก็ตครั้งที่พระองค์ยังดำรงตำแหน่งพระบรมโอรสาธิราชว่า “...ถาม ๆ ดูตามพวกที่ตามเสด็จมาดูมีความเห็นตรง ๆ กันมากกว่ายกกรุงเทพฯ เสียแล้วยังไม่เคยเห็นเมืองใดสนุกเท่าภูเก็ตแต่ผมต้องขอยกเชียงใหม่อีกสักเมืองหนึ่ง...” (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 44)

3. การปกครองหลังรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เป็นการปกครองหลัง พ.ศ. 2476 ซึ่งลักษณะการปกครองมณฑลภูเก็ตได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะระบบมณฑลเทศาภิบาลถูกยกเลิก จึงมีผลให้มณฑลภูเก็ตเปลี่ยนเป็นจังหวัดภูเก็ต โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ 17 ตำบล 95 หมู่บ้าน 58 ชุมชน คือ อำเภอถลาง ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2441 มี 6 ตำบล 46 หมู่บ้าน 9 ชุมชน 3 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 4 เทศบาลตำบล อำเภอกะทู้ (กะทู้สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า กัวลาบาตู เป็นคำภาษามลายู แปลว่า อ่างหิน ภายหลังกร่อนเป็น กราตุ แล้วเป็น กราตุ กราตุ กระตุ และกะทู้ ตามลำดับ จากหลักฐานในใบบอกเรื่องการปราบอั้งยี่ของเจ้าหมื่นเสมอใจราช หรือพระยามนตรีสุริยวงศ์ (จีน บุนนาค) เมื่อ พ.ศ. 2419 เขียนว่า กะทู้ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าคำว่า กะทู้ ไม่มีความหมาย จึงทรงให้เปลี่ยนเป็น กะทู้ และให้เป็นตำบลขึ้นกับอำเภอเมืองภูเก็ต ต่อมา พ.ศ. 2457 กะทู้ได้ยกฐานะเป็นอำเภอมี 4 ตำบล คือ ตำบลกะทู้ ตำบลกะรน ตำบลป่าตอง และตำบลกมลา พ.ศ. 2481 ได้ยุบกะทู้เป็นกิ่งอำเภอและขึ้นอยู่กับอำเภอเมืองภูเก็ต ทั้งยุบเหลือ 3 ตำบล คือ ตำบลกะทู้ ตำบลป่าตอง และตำบลกมลา จนกระทั่ง พ.ศ. 2508 กะทู้ได้ยกฐานะเป็นอำเภอตั้งแต่นั้นมา ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2457 มี 3 ตำบล 6 หมู่บ้าน 26 ชุมชน 1 องค์การบริหารส่วนตำบล 2 เทศบาลเมือง และอำเภอเมือง ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2481 มี 8 ตำบล 44 หมู่บ้าน 23 ชุมชน 1 องค์การบริหารส่วนตำบล 2 เทศบาลนคร และ 5 เทศบาลตำบล (การปกครองจังหวัดภูเก็ต, 2555)

4. การปกครองแบบพิเศษ

เป็นการสร้างความเติบโตก้าวหน้าให้จังหวัดภูเก็ตสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอ “แผนปฏิบัติการภูเก็ตเมืองนานาชาติ” (แผนปฏิบัติการภูเก็ตเมืองนานาชาติเป็นแผนการเปลี่ยนแปลงการปกครองท้องถิ่นไปสู่แบบแผนใหม่ มีที่มาจากแนวคิดเดิมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เคยใช้เสนอในการพัฒนาภูเก็ตและสมุยเป็นเมืองท่าปลอดภาษี ปรับปรุงถนนรอบเกาะภูเก็ต และสร้างศูนย์ประชุมนานาชาติ ในสมัยรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา แผนปฏิบัติการนี้เป็นการจัดระเบียบการปกครองใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย มีผลให้การปกครองท้องถิ่นของภูเก็ตมีประชาธิปไตยน้อยลง เพราะตัวแทนประชาชนที่จะเข้ามานั่งในสภาท้องถิ่นทั้งหมดไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาจังหวัด เนื่องจากการตั้งคณะกรรมการประสานการพัฒนาภูเก็ตเมืองนานาชาติให้เป็นศูนย์รวมอำนาจใหม่ ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้นักธุรกิจและนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งเป็นกลไกระดับจังหวัดที่สามารถรวบรวมอำนาจการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมภูเก็ต เพราะระบบนี้มีเงื่อนไขใช้อำนาจตัดสินใจเหนือกว่าประชาชนได้สูงมาก) เพื่อให้จังหวัดภูเก็ตมีการปกครองแบบพิเศษ กล่าวคือ ในอนาคตสามารถปกครองได้อย่างคล่องตัวและได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งการมุ่งหวังจะพัฒนาภูเก็ตให้เป็นเมืองนานาชาติได้กำหนดเป็นแผนเร่งด่วนในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และอาศัยอำนาจตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2540 เห็นชอบให้พัฒนาเมืองภูเก็ตเป็นเมืองนานาชาติ แต่พบว่าแผนปฏิบัติการภูเก็ตเมืองนานาชาติมีการตรวจสอบจากนักวิชาการและปัญญาชนทั้งส่วนกลางและในท้องถิ่นภูเก็ต เพื่อให้เกิดความระมัดระวังและไม่ให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ตกสู่คนบางกลุ่มมากที่สุด และยังไม่มียุทธศาสตร์สำหรับแผนดังกล่าว (นิพัทธ์พรเพ็งแก้ว, 2549, หน้า 70-71)

เศรษฐกิจ

รายได้ที่เข้าสู่จังหวัดภูเก็ตเกิดจากความรู้ความสามารถของคนที่อยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีวิธีการเรียนรู้จากธรรมชาติและ การปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ อันนำมาประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายตั้งแต่อดีต ไม่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานว่าชาวภูเก็ตประกอบอาชีพอะไร แต่ประมาณ พ.ศ. 2229 พ่อค้าฝรั่งเศสที่มาทำการค้าในเมืองถลางได้เขียนไว้ในจดหมายเหตุว่า ชาวถลางทำมาหากินด้วยการตัดฟัน ทำนา และขุดแร่ดีบุก เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอุปโภคบริโภค ดังข้อความที่ว่า ... ไม่ทำการทำงานที่แปลกอย่างใดเลย ทั้งวิชาความรู้ก็ไม่ต้องเสาะแสวงหา การที่ทำอยู่ในทุกวันนี้ ก็เพียงแต่ตัดฟัน ทำนา และขุดดินเพื่อร่อนหาดีบุกเท่านั้น... (กรมศิลปากร,

2532, หน้า 121) แต่แท้จริงแล้วชาวภูเก็ตได้ประกอบอาชีพทั้งภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม

1. การประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม

จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ทำเกษตรกรรมประมาณ 96,077 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอกลาง 80,496 ไร่ อำเภอกะทู้ 8,729 ไร่ และอำเภอเมือง 6,852 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่นิยมปลูกยางพารามากที่สุด รองลงมาเป็นการปลูกปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว สับปะรด พืชผัก และไม้ดอกไม้ประดับ แต่เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาดำเนินการกิจการด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ก็ยังคงพบการประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมอยู่บ้าง

1.1 การทำนา ส่วนมากนิยมทำบริเวณตอนกลางของเกาะ คือ บ้านไม้ขาว บ้านพม่าลง บ้านพรุสมภาร บ้านเหรียญ บ้านคอน บ้านโคกโดนด บ้านยา บ้านกล้วย บ้านลิพอน บ้านบางแป บ้านป่าคลอก บ้านป่าสัก โดยพื้นที่ที่มีการทำนามากอยู่ระหว่างบ้านพรุสมภารกับบ้านเหรียญและบ้านคอน

1.2 การปลูกพืชเศรษฐกิจ ประมาณ พ.ศ. 2327 กัปตันฟอร์เรสต์ (Captain Forest) ได้บันทึกไว้ว่า เมืองกลางมีการปลูกพืชเศรษฐกิจในครัวเรือน เช่น มะนาว ส้ม และแตงโม นอกจากนั้น พ.ศ. 2367 ร้อยโทเจมส์ โลว์ (James Low's) ได้บันทึกในจดหมายเหตุเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของเมืองกลางว่า เหมาะสมกับการปลูกเครื่องเทศ พริกไทย ผลไม้เมืองร้อน พืชผักสำหรับการประกอบอาหารของยุโรป เช่น กาแฟ และในระยะหลังชาวภูเก็ตนิยมปลูกมะพร้าวเพราะเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการปลูกกันมาก โดยผลผลิตของมะพร้าวถูกนำมาใช้ทั้งในครัวเรือน ธุรกิจร้านอาหาร ตลอดจนการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำมันพืช สำหรับแหล่งปลูกมะพร้าวในจังหวัดภูเก็ตอยู่บริเวณอำเภอเมืองและอำเภอกลาง และสับปะรด ซึ่งเป็นผลไม้ขึ้นชื่อของจังหวัดภูเก็ต โดยผลผลิตสับปะรดถูกนำไปใช้ในธุรกิจ โรงแรม ร้านอาหาร และครัวเรือน แหล่งสำหรับปลูกสับปะรดส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอกลาง นอกจากนั้นชาวภูเก็ตยังได้มีการปลูกพืชชนิดอื่นด้วย ดังตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2-1 ชนิดพืชและพื้นที่ปลูกพืชทางการเกษตรที่สำคัญในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2549-2550

ชนิดพืช	อ.เมืองภูเก็ต (ไร่)	อ.กะทู้ (ไร่)	อ.ถลาง (ไร่)	รวม (ไร่)
ยางพาราพันธุ์ส่งเสริม	14,638	10,104	74,388	99,130
มะพร้าวabriโภคผลแก่	5,823	699	5,262	11,784
มะพร้าวabriโภค	226	141	633	1,000
ผล่ออื่น				
สะตอ	314	1,305	955	2,574
ทุเรียน	228	1,149	1,375	2,752
ลองกอง	123	178	480	781
เงาะ	23	123	132	278
จำปาตะ	107	373	185	665
ข้าว	-	-	25	25
มะม่วงหิมพานต์	-	-	1,014	1,014
ปาล์มน้ำมัน	-	-	1,206	1,206
กระท้อน	-	32	116	148
ส้มโอ	14	48	146	208
มะนาว	68	85	85	238
ขนุน	15	61	144	220
มะม่วง	22	12	140	174
มะละกอ	3	46	12	61
มังคุด	142	143	218	503
สับปะรด	30	-	2,489	2,519
พืชผัก	155	42	758	955
ส้มโชกุน	-	38	-	38

ที่มา: สำนักงานป่าไม้จังหวัดภูเก็ต สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดภูเก็ต

1.3 การทำปศุสัตว์ แต่มีการทำที่น้อยและไม่เพียงพอกับการบริโภค แม้อาชีพนี้จะมี ความเจริญมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งมีหลักฐานกล่าวไว้ ว่า ใน พ.ศ. 2330 ได้มีจดหมายที่พระยาศิริพิชัยสงคราม (เทียน ประทีป ณ ถลาง) เจ้าพระยาถลาง

ส่งไปถึงพระราชกัปตัน หรือกัปตัน ฟรานซิส ไลท์ (Francis Light) ที่ว่า “...แต่ไก่ให้มาแก่ท่าน ไก่ 100 ตัว ให้มาแก่ท่านเป็นกับข้าวพลางก่อน...” (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 122) ต่อมาใน พ.ศ. 2367 ร้อยโทเจมส์ โลว์ (James Low’s) ได้บันทึกเกี่ยวกับการปศุสัตว์ของเมืองกลางว่า เมืองกลางเลี้ยงควายเป็นจำนวนมาก ทั้งเลี้ยงหมูป่า หมูบ้าน แต่เป็ดและไก่เลี้ยงไม่มาก ดังข้อความในจดหมายเหตุที่ว่า

...กลางไม่ฝึกหัดช้างป่า และประชาชนก็ขาดแคลนจนไม่อาจหาช้างเชือก ๆ ได้ตามที่ต้องการ พวกเขาไม่มีทั้งแกะ แพะ และม้า แต่เขามีควายเป็นจำนวนมาก และมีหมูทั้งหมูป่า หมูบ้าน เป็ด ไก่ ที่เป็นสัตว์เลี้ยงธรรมดา ๆ มีไม่มากนัก เราจึงไม่อาจหามาสะสมไว้เป็นอาหารของคณะเราได้..

(นันทา สุตกุล, 2513, หน้า 1-8)

อย่างไรก็ตามการทำปศุสัตว์ในจังหวัดภูเก็ตเป็นการสร้างรายได้ที่ไม่มากนัก แต่พบว่า ชาวภูเก็ตนิยมเลี้ยงสัตว์มากขึ้นทั้งโค กระบือ สุกร แพะพ่อพันธุ์ แพะแม่พันธุ์ แพะขุน แกะ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ ไก่พื้นเมือง เป็ดไข่ เป็ดเนื้อ ห่าน เป็นต้น โดยการเลี้ยงสัตว์เหล่านี้มิได้หวังผลเพื่อการประกอบธุรกิจแต่เลี้ยงภายในครัวเรือน ประกอบกับการที่จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้มีการเดินทางเข้ามาของคนเป็นจำนวนมาก การทำปศุสัตว์จึงไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ ทำให้ต้องมีการนำเข้ามาเนื้อสัตว์จากจังหวัดอื่น ๆ เข้ามาเพื่อการบริโภค

ตารางที่ 2-2 สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2550

ลำดับที่	สัตว์เศรษฐกิจ	พ.ศ. 2550	
		จำนวนที่เลี้ยง (ตัว)	มูลค่าผลผลิตทางการเกษตร (บาท)
1	โคนม	0	0.00
2	โคเนื้อ	1,740	26,100,000.00
3	กระบือ	2,279	41,022,000.00
4	แพะ	2,150	5,397,500.00
5	แกะ	56	112,000.00
6	ไก่พื้นเมือง	40,975	3,278,000.00
7	ไก่ไข่	217,122	32,568,300.00
8	ไก่เนื้อ	61,043	3,662,580.00
9	ห่าน	189	28,350.00

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

ลำดับที่	สัตว์เศรษฐกิจ	พ.ศ. 2550	
		จำนวนที่เลี้ยง (ตัว)	มูลค่าผลผลิตทางการเกษตร (บาท)
10	เปิดเทศ	7,506	750,600.00
11	เปิดไข่	2,306	230,600.00
12	เปิดเนื้อ	112	11,200.00
	รวม	335,478	113,161,130.00

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ข้อมูลวันที่ 4 มิถุนายน 2550

1.4 การทำประมง เป็นอาชีพที่มีมานานแล้วเพราะจังหวัดภูเก็ตมีคนพื้นเมืองเป็นชาวเลซึ่งมีชีวิตอยู่กับทะเล ดังที่ร้อยโทเจมส์ โลว์ (James Low's) ได้บันทึกในจดหมายเหตุถึงความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ และกล่าวว่า การทำประมงทำได้ทุกฤดูกาล "...ชายฝั่งทะเลและอ่าวเล็กอ่าวน้อยมีปลาตัวงาม ๆ ชุกชุม และเป็นที่ย่ำค่ำบังคลื่นลมได้ดีมาก จนพวกชาวประมงสามารถประกอบอาชีพของตนได้ทุกฤดูกาล..." (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 121-122) ในระยะหลังการทำประมงได้กระจายไปทุกอำเภอของจังหวัดภูเก็ต แต่เป็นการทำประมงที่แตกต่างกัน เช่น อำเภอเมืองทำประมงพาณิชย์ และประมงพื้นเมืองสลับกับการทำประมงท่องเที่ยวทางทะเล อำเภอลำพูนทำประมงแบบพื้นบ้าน และประมงท่องเที่ยวทางทะเล อำเภอเกาะทิวทำประมงท่องเที่ยวทางทะเล และประมงพื้นบ้านสลับกับอาชีพด้านการท่องเที่ยว

การทำประมงในจังหวัดภูเก็ตนิยมทำประมงน้ำเค็ม บริเวณท้องที่ติดทะเลด้านตะวันออก การทำประมงชนิดนี้เป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญที่สุด การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของเกาะ เนื่องจากมีสภาพเป็นโคลน ซึ่งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งกุลาดำ การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงหอยมุก การทำประมงลำดับสุดท้าย คือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เป็นการทำประมงที่มีไม่มากนักเพราะส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่องานอดิเรกหรือเพื่อบริโภคในครัวเรือน ซึ่งนิยมเลี้ยงปลาดุก ปลาช่อน และปลานิล (ถนนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 133)

1.5 การทำสวนยางพารา เป็นเครื่องชี้วัดเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากยางพาราเป็นสินค้าทางการเกษตรและเป็นพืชเศรษฐกิจที่เป็นอาชีพสำคัญของชาวภูเก็ตมาตั้งแต่สมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เนื่องจากท่านเล็งเห็นว่าการทำ

เหมืองแร่กำลังลดน้อยลง ท่านจึงนำพันธุ์ยางพาราจากชาวซึ่งเป็นผู้ที่เจริญเติบโตได้ดีในทุกพื้นที่ ทั้งในสภาพที่ราบและภูเขา ทนทานต่อความแห้งแล้งและดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาทดลองปลูกที่จังหวัดตรัง และแพร่มายังจังหวัดภูเก็ตเพื่อเป็นอาชีพสำรองจากการทำเหมืองแร่ ทั้งมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวบ้านหันมาปลูกยางพารา เช่น การอนุญาตให้บุกเบิกที่ดินใหม่เพื่อปลูกยางพารา และถ้าได้ผลดีจะยกที่ดินให้แก่ราษฎร ทั้งยังส่งข้าราชการไปเรียนวิธีปลูกและกรีดยางพาราเพื่อมาสอนประชาชน จนอาชีพการทำสวนยางพาราแพร่หลายในจังหวัดภูเก็ต แต่มักพบว่าเมื่อมีการซื้อขายยางพารามีการถูกแทรกแซงราคาจากรัฐบาลซึ่งมีผลต่อ

2. การประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม

ในจังหวัดภูเก็ตมีสัดส่วนการขยายตัวค่อนข้างต่ำ เนื่องจากราคาที่ดินและค่าแรงในจังหวัดภูเก็ตอยู่ในระดับสูง นอกจากนั้นภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจในเรื่อง การรักษาสภาพแวดล้อมมากขึ้น กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมจึงประกาศให้ภูเก็ตเป็นเขตควบคุมมลพิษ และประกาศใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมใน พ.ศ. 2535 การขออนุญาตเปิดโรงงานและขอต่อใบอนุญาตในจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นเรื่องยาก สำหรับอุตสาหกรรมในจังหวัดภูเก็ตมีหลายประเภท คือ

2.1 อุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่ เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 และทำการซื้อขายแร่ดีบุกอย่างจริงจังในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยมีชาวฝรั่งเศสมาตั้งบริษัทรับซื้อแร่ดีบุกผูกขาดแต่เพียงผู้เดียวในจังหวัดภูเก็ต การทำเหมืองแร่ดีบุกในจังหวัดภูเก็ตมีทั้งแบบใช้แรงงานคน และใช้เงินทุนและเครื่องจักร กล่าวคือ

2.1.1 การทำเหมืองแร่ด้วยการใช้เลียงร่อนแร่ เป็นการใช้น้ำเพียงคนเดียวหาแร่ในแหล่งแร่ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือบริเวณท้ายรางเหมืองแร่หรือบริเวณลำห้วยที่พัดพาแร่มาจากแหล่งแร่ต้นกำเนิดด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่า เลียง (เป็นอุปกรณ์ทำด้วยไม้เบา แต่มีเนื้อไม้ค่อนข้างเหนียว ลักษณะคล้ายกระทะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 24-30 นิ้ว เลียงใช้คัดแยกแร่ดีบุกและแร่พลอยออกจากดิน หิน ทราช และกรวดที่ปะปนกันอยู่ด้วยการใช้เลียง โดยอาศัยแรงเหวี่ยงซึ่งแร่หนักจะตกตะกอนอยู่กลางเลียง ส่วนหิน ดิน ทราช และแร่ที่ไม่ใช่แร่ดีบุกจะถูกชะพาออกไปด้วยน้ำซึ่งเป็นตัวกลาง)

ภาพที่ 2-12 เลียงร่อนแร่ และคนร่อนแร่ (สมหมาย พุทธศิลป์, 2557)

2.1.2 การทำเหมืองรูหรือเหมืองปล่อง นิยมทำบริเวณที่ราบและชายเขาโดยใช้แรงงานคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำการขุดรูเข้าไปในชั้นดินและหินผุตามสายแร่ที่มีความสมบูรณ์สูงทั้งในแนวราบและแนวตั้ง แล้วใช้ไม้ค้ำหลุมแร่หรือปล่องที่พังทลายลงมา จากนั้นให้คนลอดเข้าไปได้เก็บแร่ด้วยจอบ เสียม บั้งก็ หรือเชือกหวาย

ภาพที่ 2-13 เหมืองรู (สมหมาย พุทธศิลป์, 2557)

2.1.3 การทำเหมืองแร่ เป็นการทำเหมืองแร่กับดินหรือหินที่ผู้แต่มีความสมบูรณ์ของแร่ดีบุกสูง ทั้งอาศัย พลังน้ำและแรงงานคนมากกว่า 2 คนขึ้นไป นิยมทำบริเวณภูเขาหรือที่ราบภูเขาแล้วพังทลายดินหินให้ไหลไปตามรางดินที่ขุดเป็นร่องทางน้ำไหล การทำเหมืองแร่เป็นการทำเพื่อให้แร่ดีบุกและแร่พลอยตกลงในท้องรางดิน ส่วนดิน หิน และทรายที่ไม่ต้องการจะถูกพัดพาลงสู่ที่ต่ำ

ภาพที่ 2-14 การทำเหมืองแร่ (ศูนย์การเรียนรู้อุตสาหกรรมเหมืองแร่, 2558 ข)

2.1.4 การทำเหมืองหยาบ นิยมทำกับดินหรือหินที่มีแร่สมบูรณ์ในบริเวณที่ราบลานเหมืองประเภทนี้เจ้าของกิจการต้องมีเงินทุนจำนวนมากเพื่อจ้างแรงงานเพราะต้องมีลูกจ้างอย่างน้อย 100 คนขึ้นไป เพื่อขุดลอกเปลือกดินเปิดหน้าเหมือง และขุดลอกดินที่ไม่มีแร่ทิ้งออกในลักษณะบริเวณกว้างจนถึงชั้นกะสะ (ชั้นกรวดทรายหยาบ) เพราะจะมีดินเหนียวปนแร่ดีบุกและ

แร่พลอยอยู่จำนวนมาก

ภาพที่ 2-15 เมืองหาบ (สมหมาย พุทธศิลป์, 2557)

2.1.5 การทำเหมืองเจาะงัน ทำกับหินที่มีสายแร่ดีบุกหรือสายแร่พลูมเนื้อหิน ด้วยการไ้แรงงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเจาะรูด้วยจอบ พลั่ว ชะแลง เหล็กเพื่อให้คนลอดเข้าไปตามสายแร่ จากนั้นจึงนำหินปนแร่ที่ขุดเจาะได้ขึ้นมาทุบหรือบดให้แตกตัวออกจากเนื้อหินและนำไปล้างแต่งแร่ให้สะอาด

2.1.6 การทำเหมืองฉีด ทำกับหินคู่ที่มีความสมบูรณ์ของแร่ดีบุกสูง ด้วยการไ้พลังน้ำฉีดพังทลายหน้าดินแล้วสูบน้ำขึ้นรางกู่แร่แล้วทำการกู่แร่ด้วยแรงงานคนประมาณ 15-20 คน ก่อนนำแร่ไปล้างทำความสะอาด

ภาพที่ 2-16 เมืองฉีด (ศูนย์การเรียนรู้อุตสาหกรรมเหมืองแร่, 2558 ก)

2.1.7 การทำเหมืองเรือขุด เริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน พ.ศ. 2452 บริเวณอ่าว พุงคา จังหวัดภูเก็ต (วิชา เศรษฐบุตร, 2506, หน้า 17) ในช่วงเวลานั้นชาวตะวันตกต้องการแร่ธาตุต่าง ๆ ชาวอังกฤษจึงแสวงหาแร่โดยเฉพาะแร่ดีบุก (แร่ดีบุกในขณะนั้นมีความต้องการมาก เนื่องจากมีการค้นพบว่าแร่ดีบุกสามารถนำไปถนอมอาหารได้โดยการบรรจุกระป๋องเคลือบดีบุกเพื่อป้องกันสนิม ทำให้อุตสาหกรรมกระป๋องของอังกฤษขยายตัวอย่างรวดเร็วจนแหล่งผลิตดีบุกในอังกฤษไม่สามารถผลิตได้เพียงพอ ทำให้อังกฤษต้องรับซื้อแร่จากภูมิภาคอื่น) ซึ่งเป็นที่ต้องการเป็นอย่างมาก (พวงทิพย์ เกียรติ สหกุล, 2534, หน้า 73) อีกทั้งความสมบูรณ์ของแร่ดีบุกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้มีการทำเหมืองแร่ดีบุกบนบกตั้งแต่เกาะบอร์เนียว สิงคโปร์ มะละกา ปีนัง ตลอดแนวถึง พังงา และภูเก็ต การทำเหมืองแร่ดีบุกบนบกต้องลงทุนสูงและใช้แรงงานคน จึงมีชาวจีนมาเป็นแรงงานในเหมืองแร่ผ่านปีนังเข้ามายังภูเก็ตเป็นจำนวนมาก การทำเหมืองขุดนั้นต้องนำแร่ดีบุกขึ้นมาจากทะเล และต้องใช้รบบลานแร่ขนาดใหญ่เพื่อขุดตักดินในปริมาณที่มากทั้งบนบกและในทะเล โดยการใช้ลูกกระเชอตักดิน (Bucket) แต่ขณะนั้นยังไม่มีอุปกรณ์ในการนำแร่ดีบุกขึ้นมาจากทะเลได้ จนเมื่อ กัปตันแอดเวิร์ด โทมัส ไมล์ (Captain Edward Thomas Miles) (เกิดที่เมืองโฮบาร์ท (Hobart) เกาะแทสมาเนีย เดิมทีอยู่ในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย) ชาวออสเตรเลียเดินทางมายังจังหวัดภูเก็ตทั้งได้รับสัมปทานการทำเหมืองแร่

ภาพที่ 2-17 กัปตันแอดเวิร์ด โทมัส ไมล์ (Captain Edward Thomas Miles)

กัปตันแอดเวิร์ด โทมัส ไมล์ (Captain Edward Thomas Miles) ได้จัดตั้งบริษัท ทูงคาฮาเบอร์และนำหุ่นอกขายที่เมืองโฮบาร์ท (Hobart) โดยกัปตันแอดเวิร์ด ไมล์ (Captain Edward Thomas Miles) ได้คิดประดิษฐ์เรือดูดแร่ในทะเล (Tin dredge) ลำแรกของโลก ออกแบบและก่อสร้างขึ้นในสกอตแลนด์แล้วนำมาประกอบขึ้นที่เกาะปีนังประเทศมาเลเซีย และการใช้เรือดูดแร่สามารถผลิตแร่ดีบุกได้เป็นปริมาณมาก ดังนั้นการทำเหมืองแร่ในเขตจังหวัดพังงา ตะกั่วป่า และภูเก็ตจึงเป็นไปได้ไปอย่างกว้างขวางทั่วทุกพื้นที่ทั้งบนบกและในทะเล ส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตเติบโตและเฟื่องฟูด้วยธุรกิจเหมืองแร่ดีบุกตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ภาพที่ 2-18 เรือดูดแร่ดีบุกลำแรกของโลก ดัดแปลงจากเรือขุดลอกร่องน้ำ (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, 2557)

ภาพที่ 2-19 ลูกกระเชอหรือกะพ้อ อุปกรณ์ตักแร่ในเรือดูดแร่ (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, 2557)

2.1.8 การทำเหมืองสูบ นิยมทำกับดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแร่สูง ต้องใช้เครื่องจักรสูบน้ำและน้ำ ทั้งต้องสร้างรางกู่แร่ (ในระยะแรกรางกู่แร่ทำด้วยไม้หลังจากนั้นจึงพัฒนาเป็นรางคอนกรีตเสริมเหล็ก) และต้องขุดคลองเพื่อทำนบกั้นน้ำกับมูลดินทรายท้ายรางและน้ำขุนขึ้น

ภาพที่ 2-20 การทำเหมืองสูบ (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, 2557)

2.1.9 การทำเหมืองแพคุดแร่ เป็นการทำเหมืองที่เลียนแบบเรือขุดแร่ ซึ่งเริ่มเมื่อ พ.ศ. 2506 ชาวภูเก็ตได้ใช้เรือขนาดเล็กหรือแพไม้ไผ่ค้ำน้ำบริเวณอ่าวพันนารีไปตักดินทรายนบนแร่ใต้ทะเลความลึกประมาณ 15 เมตรไว้บนเรือหรือแพแล้วลำเลียงไปล้างที่ชายหาด ต่อมาผู้ประกอบการที่มีทุนทรัพย์ได้ดัดแปลงเป็นแพเหล็กแทนเรือ ใช้สว่านเจาะและสูบน้ำแทนคนดำแร่หรือแทนลูกกระเชอตักดินของเรือขุดแร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 281-284)

สำหรับผลที่ได้จากการทำเหมืองแร่ดีบุกในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตในเขตชุมชนเมืองและชุมชนที่ห่างไกลมีความเจริญเกือบทุกด้าน จึงเกิดอาชีพจำนวนมาก เช่น ขายน้ำซากราแพ ขายขนม ขายของชำเบ็ดเตล็ด ขายอาหารสด ขายอาหารหมักดอง และอาหารแห้ง ขายเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ ขายรถจักรยาน จักรยานยนต์ รถยนต์และอะไหล่ ขายของป่า ช่างตีเหล็ก ช่างหลอมเหล็ก บริษัทเรือขนส่งทางทะเล บริษัทขนส่ง การโรงแรม โรงบ่อน การพนัน ทำโรงอิฐและก่อสร้าง เป็นต้นและเศรษฐกิจของชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพราะการทำเหมืองแร่ดีบุกต้องใช้อุปกรณ์จำนวนมากจึงทำให้เกิดโรงงาน โรงงาน ที่มี

ส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่นายเหมือง กรรมกร และคนร่อนหาแร่
ท้ายรางเหมือง

2.2 อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากยางพาราควบคุมกับการมีโรงงานผลิตยางแผ่นรมควัน
โรงงานผลิตยางแท่ง โรงงานผลิตยางเครฟ โรงงานผลิตน้ำยางข้น และโรงงานผลิตถุงมือยาง
เป็นต้น

2.3 อุตสาหกรรมต่อเรือและซ่อมเรือ ทั้งเรือไฟเบอร์ เรือยาว และเรือใหญ่
อุตสาหกรรมนี้มีความจำเป็นในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตใช้เรือเพื่อการคมนาคม
การขนส่ง การประมง และการท่องเที่ยว

2.4 อุตสาหกรรมปลาป่น เป็นอุตสาหกรรมรองรับผลิตผลจากเศษปลาและ
การประมง

2.5 อุตสาหกรรมผ้าบาติก เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีมานานแล้ว ซึ่งเชื่อว่ามีกำเนิด
มาจากประเทศอินโดนีเซีย เรียกว่า ผ้าโสร่งปาเต๊ะ ผ้าบาติกมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจาก
ผ้าทั่วไป เพราะผ้าบาติกต้องย้อมสีให้เกิดลวดลายต่าง ๆ สวยงามแปลกตา โดยใช้เทียนเพื่อให้
เกิดลวดลายบนผ้า การทำผ้าบาติกเป็นอุตสาหกรรมที่ทำโดยทั่วไปในจังหวัดภูเก็ต และใช้เป็นของ
ที่ระลึกให้แก่กันได้ ทั้งยังเป็นนิมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดภูเก็ต (ลิวัลย์ เกลียงสง,
2543, หน้า 116-124)

อุตสาหกรรมในจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมากและหลายประเภท เห็นได้ใน พ.ศ. 2550
พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประมง การแปรรูปสัตว์น้ำและอุตสาหกรรม
ทั่วไป ดังนี้

ตารางที่ 2-3 โรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงและการแปรรูปสัตว์น้ำใน
จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2550

ชนิดของโรงงาน	จำนวนโรงงาน			รวม
	อำเภอเมือง	อำเภอดอนสัก	อำเภอกะทู้	
โรงงานห้องเย็น	4	-	-	4
โรงงานปลาป่น	3	-	-	3
โรงงานยาง-รมควัน	1	-	-	1
โรงงานอบปลาแห้ง	5	3	-	8
โรงงานทำลูกชิ้นปลา	2	-	-	2

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ชนิดของโรงงาน	จำนวนโรงงาน			รวม
	อำเภอเมือง	อำเภอดกลาง	อำเภอกะตุ้	
โรงงานปลาเค็ม	1	-	-	1
โรงงานทำปลาหมึกแห้ง	1	2	-	3
โรงงานทำน้ำปลา	1	-	-	1
รวม	18	5	-	23

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 2-4 ลักษณะการประกอบอุตสาหกรรมโดยทั่วไปภายในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2551

ลำดับที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน
1	อุตสาหกรรมการเกษตร	4
2	อุตสาหกรรมอาหาร	41
3	อุตสาหกรรมเครื่องดื่มน้ำ	13
4	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	3
5	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	1
6	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	39
7	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์	26
8	อุตสาหกรรมกระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	4
9	อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์	14
10	อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	2
11	อุตสาหกรรมยาง	11
12	อุตสาหกรรมพลาสติก	7
13	อุตสาหกรรมอลูมิเนียม	51
14	อุตสาหกรรมโลหะ	7
15	อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ	41
16	อุตสาหกรรมเครื่องจักร	40
17	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	4

ตารางที่ 2-4 (ต่อ)

ลำดับที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน
18	อุตสาหกรรมขนส่ง	86
19	อุตสาหกรรมอื่น ๆ	37
	รวม	431

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 2-5 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	โรงงาน (แห่ง)		คนงาน (คน)		เงินทุน (ล้านบาท)	
	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2554
เมืองภูเก็ต	329	337	4,925	5,165	4,906	6,171
ถลาง	34	34	368	368	717	171
กะทู้	82	83	2,029	2,029	7,784	7,810
รวม	445	454	7,322	7,562	13,407	14,152

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดภูเก็ต ณ พ.ศ. 2555

ด้านผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของจังหวัดภูเก็ตใน พ.ศ. 2553 ที่ได้รับการคัดเลือกสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมจำนวน 64 ผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น ระดับ 1 ดาว จำนวน 6 ผลิตภัณฑ์ ระดับ 2 ดาว จำนวน 6 ผลิตภัณฑ์ ระดับ 3 ดาว จำนวน 10 ผลิตภัณฑ์ ระดับ 4 ดาว จำนวน 23 ผลิตภัณฑ์ และระดับ 5 ดาว จำนวน 19 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ เครื่องประดับมุก เครื่องเงิน พลอยสี เสื้อเชิ้ต บาติก สร้อยคอมมุกพร้อมจี้ ผ้าบาติก เสื้อเชิ้ต เม็ดมะม่วงหิมพานต์ รสต้มยำ กุ้งกลางดง ขนมหั้วใส่ต่าง ๆ ลูกชิ้นปลา ขนมหริกไทย หอยเป่าฮื้อ ไทยน้ำแดงสำเร็จรูป เจาก๊วยเยลลี่ น้ำพริกตะไคร้ น้ำพริกกุ้งเสียบ แกงไตปลาแห้ง และมะพร้าวอ่อนเชื่อม

ลักษณะทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตเป็นการประกอบอาชีพทั้งภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรมที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางสังคมควบคู่กัน โดย การประกอบอาชีพทั้ง 2 ประเภทเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้จังหวัดภูเก็ตมีรายได้จำนวนมาก อีกทั้ง

การที่มีข้อได้เปรียบด้านธรรมชาติทำให้จังหวัดภูเก็ตสามารถทางเลือกในการประกอบอาชีพได้เพิ่มขึ้น

สังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาด้านสังคมของจังหวัดภูเก็ตเป็นการทำให้ทราบว่าเรื่องราวที่มีในจังหวัดภูเก็ตซึ่งมีความหลากหลายอยู่พอสมควร เนื่องจากสังคมภูเก็ตเป็นสังคมที่มีการผสมผสานกันของคนหลายเชื้อชาติ หลายกลุ่มชาติพันธุ์ หลายที่มา และหลายอาชีพ จึงทำให้ความเป็นสังคมของจังหวัดภูเก็ตมีการรวมตัวกันจากแหล่งที่มาที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย แต่ท้ายที่สุดได้พบว่าภายในจังหวัดภูเก็ตมีการอยู่ร่วมกันอย่างลงและอยู่อย่างมีความสุข ตัว โดยไม่มีใครกล่าวอ้างว่าวัฒนธรรมของใครโดดเด่นหรือดีกว่ากัน สำหรับสังคมและวัฒนธรรมผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ชาติพันธุ์และประชากร

ประชากรกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต คือ นิกริต (Negritos) เป็นบรรพบุรุษของเงาะเซมัง (Semang) หรือซาไก (คนกลุ่มแรกในจังหวัดภูเก็ตมีการเรียกหลายชื่อทั้ง เงาะเซมัง (Semang) เซมังบุกิต (Semang Bukit) (สามารถแยกได้เป็น เซมัง แปลว่า ค่าง และบุกิต แปลว่า ภูเขา หากรวมกัน หมายถึง ค่างภูเขา) โอริงบุกิต (Orang Bukit) (สามารถแยกได้เป็น โอริง แปลว่า คน และบุกิต แปลว่า ภูเขา หากรวมกัน หมายถึง คนภูเขา) (เขมชาติ เทพไชย, พูลศรี รัตนหิรัญ, และ รื่นนภา รัตนพงศ์, 2545, หน้า 2033) ซาไก และโอริงซาไก (Orang Sakai) (โอริง แปลว่า คน และซาไก แปลว่า ไพร่ หากรวมกัน หมายถึง คนไพร่) (จิตร ภูมิศักดิ์, 2524, หน้า 402-409) คนกลุ่มนี้มีลักษณะเส้นผมหยิกและสั้นกุดใกล้เคียงกับเปลือกเงาะ จมูกบาน ตาคมเป็นประกายริมฝีปากหนา ฟันขาว ร่วงเล็ก ผิวดำ น่องเรียว วิ่งเร็ว รักอิสระ อาศัยในป่าและบนเขา ทำให้คนกลุ่มนี้มีความชำนาญในการเดินป่าและปีนเขาอย่างคล่องแคล่ว เดิมทีคนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในแถบชายฝั่งตะวันตกของแหลมมลายู และกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในทะเลอันดามัน (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 116) แต่เมื่อพวกมอญซึ่งเป็นชุมชนที่พัฒนามากว่าขยายลงมาจากพะโค (Pegu) เข้ายึดครองที่อยู่และบังคับให้เป็นไพร่จึงหลบหนีออกไปจากที่เคยอยู่

ภาพที่ 2-21 เงาะป่า หรือซาไก (จตุพร วิศิษฏ์โชติอังกูร, 2555)

ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต คือ ชวน้ำ หรือชาวเล (ชาวทะเล) (ชาน้ำ หรือชาวเล (ชาวทะเล) มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น โอริงเลาะต์ โอริงเลาต์ (สามารถแยกได้เป็น โอริง แปลว่า คน และเลาต์ แปลว่า น้ำ) โอริงลาโอด ทั้งหมดเป็นภาษามลายู หมายถึง ชาน้ำ) เป็นกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บนฝั่งชายทะเล หรือริมหาดชายทะเล หรือตามเกาะจนเป็นชุมชนโบราณ คนกลุ่มนี้มีความชำนาญในการว่ายน้ำ ดำน้ำ มีเรือเป็นพาหนะ และชอบเร่ร่อนไปตามชายทะเลอันดามัน (Andaman sea gypse) กลุ่มชาวเลไม่มีภาษาเขียน มีเศรษฐกิจแบบยังชีพ ไม่เพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่บนเรือ ทำให้ตกอยู่ในสถานะชนกลุ่มน้อยทางสังคม ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานชื่อคนกลุ่มนี้ใหม่ว่า ชาวไทยใหม่

ภาพที่ 2-22 ชาวเล ชวน้ำ หรือชาวไทยใหม่

คนสองกลุ่มข้างต้นถือได้ว่าเป็นประชากรกลุ่มแรก ๆ ที่อยู่ในจังหวัดภูเก็ตนับพันปี ซึ่งมีหลักฐานจากเครื่องมือสมัยหินที่ขุดพบบริเวณบ้านสามกอง (สมบุญณ์ แก่นตะเคียน, 2523, หน้า 63) หลังจากนั้นได้มีการเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตของคนกลุ่มอื่น ๆ เช่น พ่อค้าเดินเรือจากอินเดียฝ่ายใต้ บริเวณอ่าวเบงกอล กลุ่มนี้เข้ามาค้าขายและหาดีบุกบริเวณตะกั่วป่า ต่อมาเป็นชาวจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยในช่วงกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย และฝรั่งเศสต่าง ๆ ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเกาะกลาง คือ โปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส และอังกฤษ ตามลำดับ (กรมศิลปากร, 2532, หน้า 116-117) ทั้งยังมีชาวมลายู และชาวไทยจากต่างถิ่นเข้ามาด้วย ตามบันทึกของฟรานซิส ไลท์ (Francis Light) ที่กล่าวถึง ชาวภูเก็ตว่าเป็นพวกผสมผสานกันทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมกับชาวมลายู ทั้งกัปตันโทมัส ฟอร์เรสต์ (Captain Tomas Forrest) ชาวอังกฤษที่เดินเรือมายังภูเก็ตใน พ.ศ. 2327 ได้รายงาน ว่า ชาวเกาะจึงสืบลูกหลานภาษาไทย และเข้าใจภาษามลายู ชาวเกาะนี้มีลักษณะหน้าตาคล้ายกับชาวมลายู และทำทางคล้ายชาวจีนมาก จากการเข้ามาดังกล่าวทำให้จำนวนประชากรในจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยมา อีกทั้งการที่จังหวัดภูเก็ตมีชื่อเสียงเรื่องแร่ดีบุกจึงเป็นสาเหตุให้ประชากรจากต่างถิ่นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาเพื่อทำการค้าและเป็นแรงงาน ครั้นเมื่อการทำเหมืองแร่เริ่มลด

น้อยลงทำให้มีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาแทนที่ และยิ่งทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรจากการเข้ามาของกลุ่มคนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว อาจเนื่องมาจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้จังหวัดภูเก็ตเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภูมิภาคอื่น ๆ เข้าสู่จังหวัดภูเก็ต รวมถึงการมีประชากรแฝง (ประชากรที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือน โดยไม่ได้แจ้งย้ายชื่อเข้าทะเบียนบ้าน) เข้ามาอยู่อาศัย โดยประชากรแฝงได้เข้ามาในลักษณะกลุ่มแรงงานต่างถิ่นที่เข้ามาทำงาน ประชาชนทั่วไป และนักเรียนนักศึกษา ประชากรแฝงที่เป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน (จังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 2-27)

การเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตของคนหลากหลายกลุ่มนี้ ทำให้เกิดการผสมผสานกันทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ระหว่างชาวเล ชาวซาไก และชาวอินเดีย ชาวจีน ชาวตะวันตก และชาวไทย ต่างพื้นที่จนนำมาสู่การเป็นสถานที่ที่รวมวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่หลากหลาย และอยู่ร่วมกันได้

2. ภาษา

เนื่องจากการที่มีคนหลากหลายกลุ่มเข้ามาอยู่ร่วมกัน ในจังหวัดภูเก็ต แต่มีภาษาการสื่อสารที่แตกต่างกัน ทำให้เป็นที่น่าค้นคว้าถึงการในเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเมื่อศึกษาแล้วทำให้เข้าใจได้ว่า ชาวภูเก็ตมีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่แตกต่างจากภาษาของภาคใต้ในจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากภูมิประเทศของจังหวัดภูเก็ตที่แยกออกจากแผ่นดินใหญ่ หรือการมีลักษณะเป็นเกาะ ทำให้การคมนาคมค่อนข้างลำบากและหลายขั้นตอน ทั้งพบว่าการมีคนต่างถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มชาวจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน (มักถือว่าตนเป็นเผ่าพันธุ์จีนที่เจริญ เนื่องจากเชื่อว่าตนอพยพมาจากชุมชนที่เจริญ มีสังคมที่เป็นระเบียบแบบแผน รักความสงบ มีไมตรีจิต ไม่นิยมแก้ปัญหาด้วยวิธีรุนแรง อีกทั้งชาวจีนกลุ่มนี้เชื่อว่าตนเป็นพี่ใหญ่ของชาวจีนแต่จิ๋ว จินไหหลำ จินแฉะ และจินกวางตุ้ง เนื่องจากเป็นชาวจีนที่อพยพเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตเป็นกลุ่มแรก และมีจำนวนมากที่สุดในจังหวัดภูเก็ต) เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ร้อยละ 50 ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ (ปัญญา ศรีนาค, 2546, หน้า 170) ทั้งยังมีชาวมลายูเข้ามาด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงทำให้ภาษาในจังหวัดภูเก็ตมีการนำภาษาดั้งเดิมมาผสมกับภาษาจีน ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ มีการยืมคำศัพท์มาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน นอกเหนือจากการนำภาษาดั้งเดิม (ภาษาดั้งเดิมเกิดเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่นที่ประกอบด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ กาลสังคม และมนุษยศาสตร์ เป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็น และเป็นภาษาท้องถิ่นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป โดยมีการสืบทอดต่อกันมา ทั้งมีการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวให้เหมาะสมอยู่เสมอ) ไปผสมกับภาษาต่างถิ่นแล้ว ภาษาดั้งเดิมก็ได้อิงภาษาไทยจากส่วนกลางด้วย ต่อมาเมื่อภูเก็ตมีการค้าขาย

แร่ดีบุก และสินค้าชนิดอื่น ทั้งมีการติดต่อกับต่างชาติมากขึ้น ชาวจีนฮกเกี้ยนบางส่วนจึงเดินทางสู่กับปิ่นัง ทำให้ภาษามลายูหรือภาษามาเลย์เริ่มผสมกับภาษาฮกเกี้ยน จนทำให้เกิดเป็นภาษาที่มีการผสมสำเนียงเข้าด้วยกัน และมีการใช้กันอย่างแพร่หลายในภูเก็ตและใกล้เคียง ภาษาในจังหวัดภูเก็ตจึงมีทั้งภาษาที่เป็นคำมาจากภาษาจีนฮกเกี้ยน ทั้งมีการออกเสียงที่แตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน เช่น ตรวจ-กรวด หรือเตรียม-เกรียม การออกเสียงพยัญชนะท้ายที่แตกต่าง เช่น ออก-เอาะ ถูก-ถู่ แจก-แจะ การออกเสียงเสียดแทรก เช่น งาม-ฮาม การมีคำศัพท์เฉพาะถิ่นของตน เช่น ปลาถ้ำ ผักเกล็ด ผักไห ถั่วใต้ดิน โพล้ ครกเบือ เกลือเคย เบื่องแก้ว ขอใจ รวงรวง ส้มควาย หม่านึ่ง ภาษาที่เกิดจากการผสมกันของภาษาจีน อังกฤษ มลายู โดยอยู่ในลักษณะคำยืม กล่าวคือ คำยืมจากภาษาเขมร เช่น จัด ชัน แม่หวัด คุด (สะคุด) งาม ปูน สวด จันทัน แก่ จิงหรีด คางคก ทูย ลวก โละ อีเกียน อ้อลื้อ คำยืมภาษามลายูและคำยืมภาษามลายูสำเนียงจีนฮกเกี้ยน ชันชี เป๊ะ บ้านช้าน โต้หลง โกปี เส่ล้อง เป่าเต๋ อ่าดับ ม้าดำ หย่านัด ต่อล่า คำยืมภาษาอังกฤษสำเนียงจีนฮกเกี้ยน เช่น โกปี สี่ป็น หน้า อาเผียน ล้อหลี่ ความแตกต่างทางภาษาของจังหวัดภูเก็ตยังมีเรื่องการใช้ลักษณะนามที่แตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน เช่น ไข่ไก่ 2 ฟอง (หน่วย) มุ้ง 2 หลัง (ดิน) ชันน้ำ 5 ใบ (หน่วย) การใช้หมวดคำนามท้ายที่แตกต่างไปจากภาษาไทยมาตรฐาน เช่น ไปไหนหรือ (อ้าว) ไปเที่ยว ตะ (เหอ) มาทำไม (สาย) และการสร้างคำประสม เช่น บ่อน้ำ-หน้าบ่อ ลูกมะนาว-ลูมะนาว ผู้หญิง-กำหญิง ผู้ชาย-กำชาย รวมทั้งการใช้ของคำด้วยการใช้ คำต่างกันแต่ความหมายเหมือนกัน เช่น ชุกชุน-ตัน ไกล้-แก่ ต่า-เหยะ ธิบเร่ง-แขบ หรือการใช้คำเดียวกันแต่ความหมายต่างกัน เช่น งง-ชง ังดะ-คัต ราน้ำ-ท้อ เป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 163-179)

นอกจากการใช้ภาษาไทยแล้ว การที่มีคนจีนอยู่จำนวนพอสมควรในจังหวัดภูเก็ตยังมีผลต่อการนำภาษาพูดที่เป็นภาษาไทยและภาษาจีนมาใช้ในการตั้งชื่อด้วย กล่าวคือ ภาษาพูดของชาวภูเก็ตที่มีเชื้อสายจีน (Baba) มีผลให้ทุกคนมีชื่อภาษาจีน โดยใช้ชื่อนี้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน เช่น เมื่อมีลูกหญิงจะนิยมตั้งชื่อว่า บี๊งัย บี๊ห้าย สอจัน สอหิม สอนิว ลูกผู้ชายจะตั้งชื่อเซ่งโป๊ ฮวดหลาย ฉ่งบ้าน ฮกฮวด ฯลฯ และนามสกุลจะเป็นแซ่ ซึ่งระยะหลังได้คงความเป็นจีนโดยการใช้ชื่อจีนที่บ้าน ใช้ชื่อและนามสกุลแบบไทยที่โรงเรียน จนทำให้ชื่อและนามสกุลจีนเริ่มน้อยลงและหายากในสังคมภูเก็ต ยกเว้นชาวภูเก็ตที่อายุ 50 ปีขึ้นไปที่ยังมีชื่อจีนอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดชาตินิยมสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งระบุว่า ลูกต่างด้าวที่นั้นถูกเสียดสิทธิ์ในการประกอบอาชีพและผลประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้ลูกต่างด้าวทุกคนเปลี่ยนชื่อและนามสกุลจีนมาเป็นชื่อและนามสกุลไทย แต่บางคนยังคงใช้นามสกุลเดิมอยู่ เช่น ลิมสกุล เอี้ยวพานทอง เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบแซ่เดิมของตน นอกจากนั้นบางคนได้อิออนสัญชาติของตนมาเป็นไทยเพื่อรับสิทธิ์ต่าง ๆ ให้เท่าเทียมกับคนไทย

3. วรรณกรรมพื้นบ้าน

ในจังหวัดภูเก็ตมีทั้งวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทมุขปาฐะเป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาพูดเพื่อสื่อความหมาย ได้แก่ คำคำ คำสาป คำสาบาน คำอุทาน คำอวยพร คำอשיםฐาน คำอุทิศ คำนวน สุภาษิต คำสอนศาสนา ปรีศนาคำทายลายแทง เวทมนต์ คาถาอาคม และวรรณกรรมพื้นบ้านที่มีเรื่องราวขนาดยาว หรือวรรณกรรม มุขปาฐะ ได้แก่ การทำขวัญ การทำภูมิ (การทำภูมิ หรือไหว้พระภูมิ หรือไหว้เจ้าที่ เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อบวงสรวงพระภูมิ ผู้เป็นเทพารักษ์ประจำพื้นที่ และอาคารบ้านเรือน เพื่อขอความสวัสดิและขอความปลอดภัยจากโทษภัยทั้งปวง) บทเพลงในพิธีกรรมต่าง ๆ นิทาน บทลึเกป้า บทโนรา บทหนังตะลุง หรือคำบอกเล่าในการใช้ยา เป็นต้น วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทลายลักษณ์อักษร มีปรากฏอยู่บนกระดาศ บนหินตามสุสานต่าง ๆ บนผิวหนังของคน บนแผ่นผ้า เช่น ยันต์ บนใบไม้ เช่น ใบลาน บนโลหะ เช่น บนมิดดาบ ปืน เหรียญ เป็นต้น รวมทั้งเรื่องของตำนานซึ่งเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยตำนานที่เป็นที่รู้จักของชาวจังหวัดภูเก็ต คือ ตำนานเรื่องพระนางเลือดขาว (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 179-202)

4. การศึกษา

จังหวัดภูเก็ตเริ่มการศึกษาจากวัด โดยที่บิดามารดาส่งบุตรชายให้ไปเรียนและบวชเรียนกับพระสงฆ์ จากนั้นจะสึกออกมาทำมาหากินหรือรับราชการ นอกจากการศึกษาที่วัดแล้ว จังหวัดภูเก็ตยังมีโรงเรียนที่วัดมงคลนิมิตสร้างในสมัยพระยาทิพโกษา (โต โชติกเสถียร) จากนั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิรูปการศึกษา ทำให้การศึกษาในจังหวัดภูเก็ตเริ่มแบ่งการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา ใน พ.ศ. 2439 ต่อมาจึงจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยการศึกษาในระบบเป็นการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือ เป็นการเปิดขยายชั้นเรียนและทดลองนำร่องเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาการให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน หากทำสำเร็จจักเป็นแนวทางในการขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยเน้นเป้าหมายที่ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้ใน พ.ศ. 2440 ได้จัดตั้งโรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัยขึ้น นับว่าเป็นโรงเรียนสอนหนังสือแห่งแรกในมณฑลภาคใต้ฝั่งตะวันตก ต่อมาใน พ.ศ. 2460 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสภูเก็ตพร้อมทั้งทรงเปิดโรงเรียนชั้นประถม และพระราชทานนามว่าโรงเรียนปลูกปัญญา (สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2515, หน้า 34)

สำหรับการศึกษานอกระบบของจังหวัดภูเก็ตเป็นการศึกษาภายใต้การดูแลของการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีศูนย์การศึกษาประจำอยู่ทุกอำเภอ เปิดสอนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา

ตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดในรูปแบบชั้นเรียนทางไกลและตนเอง นอกจากนั้นยังจัดการศึกษาสาขาอาชีพเพื่อตอบสนองความสนใจของกลุ่มคนต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพราะจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีตลาดการท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็วและต้องการผู้ที่มีความรู้ในสาขางานการบริการเป็นอย่างมาก

สำหรับบุตรหลานชาวจีนที่มีอยู่ในจังหวัดภูเก็ตนั้น ได้รับการเรียนการสอนเป็นภาษาจีนในยุคแรกมีการเรียนการสอนที่ศาลเจ้า ต่อมาชาวจีนจากปีนังและชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต ได้จัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีนที่เมืองภูเก็ต โดยมีคนจีนฐานะดีและกรรมการเมืองภูเก็ตให้การสนับสนุน ทั้งมีคณะกรรมการจีนเป็นผู้จัดหาเงินด้วยการเรียไ้จากชาวจีนเพื่อเป็นเงินเดือนครูและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การที่ชาวจีนกระทำเช่นนี้ เพราะเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่บุตรหลานของชาวจีนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งโรงเรียนจีนที่จัดตั้งขึ้นมี 3 แห่ง คือ โรงเรียนฮั่วบุน (โรงเรียนฮั่วบุน ก่อตั้งโดยกลุ่มชาวจีนโรงเรียนนี้เดิมตั้งอยู่บริเวณศาลเจ้า เปิดสอนตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2453) ถนนกระบี่ ตำบลตลาดใหญ่ แขวงอำเภอเมืองภูเก็ต แห่งต่อมา คือ บริเวณตำบลบางเหนียวใต้ แขวงอำเภอเมืองภูเก็ต และตำบลกะทู้ แขวงอำเภอกะทู้ ทั้ง 2 แห่ง เปิดสอนในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2454 นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนจีนเด็กจ้อเจก สำหรับการเรียนการสอนในระยะแรกเป็นแบบซื้อชก คือ การเรียนแบบไม่แบ่งเป็นชั้น มีเฉพาะวิชาภาษาจีนเท่านั้นที่สอนให้ท่องไปเรื่อย ๆ จนจำได้และไม่มีการอธิบายนักเรียนจึงอาศัยความจำเป็นหลัก นักเรียนจะเรียนกับครูแบบตัวต่อตัว

ต่อมารัฐบาลมีคำสั่งให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่สอนภาษาจีนต้องสอนภาษาไทยด้วย ทำให้โรงเรียนฮั่วบุนยุบรวมกับโรงเรียนจีนเด็กจ้อเจก เพราะไม่มีเงินทุน ต่อมาหลวงชนาทรนิเทศได้สร้างโรงเรียนสองเต็กบริเวณถนนตึกบุกขึ้นใหม่ ทั้งมีครูกลุ่มหนึ่งแยกตัวออกจากโรงเรียนฮั่วบุนไปตั้งโรงเรียนใหม่ ชื่อว่า โรงเรียนหยกเฮ็ง แต่ภายหลังโรงเรียนจีนทั่วประเทศและในจังหวัดภูเก็ตทุกแห่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตและสั่งปิดในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2484 ด้วยเหตุผลทางการเมืองโรงเรียนสองเต็กจึงต้องเลิกกิจการและมอบให้กับโรงพยาบาลมิชชันนารีเป็นเวลาหลายปีก่อนที่จะย้ายไปตั้งที่ใหม่ สุดท้ายแล้วโรงเรียนสองเต็กจึงตกเป็นกรรมสิทธิ์ของมูลนิธิกุศลสงเคราะห์จังหวัดภูเก็ต ส่วนโรงเรียนหยกเฮ็ง ได้ล้มเลิกไปและเปลี่ยนเป็นโรงเรียนนริวิทย์

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง มีการตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีนอีกครั้ง โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนฮั่วบุน แต่เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนภูเก็ตจุฬาลงกรณ์ ดำเนินการได้ 2 ปีต้องล้มเลิกกิจการอีกครั้งใน พ.ศ. 2491 เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกกล่าวหาว่าฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ในปีเดียวกันได้มีการตั้งโรงเรียนจีนใหม่ คือ โรงเรียนภูเก็ตไทยหัว ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล แต่ห้ามไม่ให้สอนหรือใช้หนังสือที่ทำให้ประเทศไทยเสื่อมเสียชื่อเสียง ทั้งโรงเรียนต้องรับเด็กไทยและเด็กจีนและต้องสอนทั้งภาษาไทยและภาษาจีนให้นักเรียนซึ่งกำหนดให้นักเรียนเรียนภาษาไทย

วันละ 4 ชั่วโมง ภาษาจีนวันละ 1 ชั่วโมง ต่อมาจังหวัดภูเก็ตเหลือโรงเรียนจีนที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลเพียงแห่งเดียวที่ตำบลตลาดใหญ่ โดยมีการสอนทั้งภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาไทยแทรก มีกระทรวงธรรมการเป็นผู้ดูแลเงินเดือนครู ซึ่งครูในโรงเรียนควรเป็นคนไทย จึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนสอนภาษาจีนในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นในภูเก็ตเป็นแห่งแรก (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 19-25)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันจังหวัดภูเก็ตได้จัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนแบ่งเป็นระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ระดับปวช. และปวส. และโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ณ พ.ศ. 2555) เช่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองภูเก็ต โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนสายสามัญที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตยังมีการเรียนการสอนในสายวิชาชีพ และการให้บริการห้องสมุดประชาชน (โอภาส สุกใส, 2533, หน้า 153-154)

5. สาธารณสุข

จังหวัดภูเก็ตได้รับการพัฒนาด้านสาธารณสุขไปไกลในภาคราชการ ทั้งมีการคมนาคมติดต่อระหว่างท้องที่อย่างรวดเร็ว ทำให้งานโครงสร้างพื้นฐานในการบริการด้านสาธารณสุขทำได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมตามความต้องการของประชาชน ประกอบกับการบริการของสาธารณสุขของรัฐและเอกชนได้มีบทบาทในการให้บริการโดยการมีสถานบริการ หน่วยบริหารและวิชาการที่คอยจัดการและสนับสนุนหน่วยบริการต่าง ๆ ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หน่วยบริการซึ่งมีบริการในระดับจังหวัด อำเภอ หมู่บ้านและตำบล (โอภาส สุกใส, 2533, หน้า 155) จากทั้งหมดจึงทำให้จังหวัดภูเก็ตมีความพร้อมด้านสาธารณสุขอย่างดี เพราะมีทั้งสถานที่บริการของรัฐ เช่น โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลป่าตอง โรงพยาบาล อบจ. ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง (ศสม.) (ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง ได้แก่ ศสม.บ้านแหลมชั้น ศสม.เฉลิมพระเกียรติฯฉลอง ศสม.กะทู้ และศสม.ศรีสุนทร) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ซึ่งมีประชากร 8,001 คนขึ้นไปมีจำนวน 10 แห่ง เช่น รพ.สต.ราไวย์ รพ.สต.รัชฎา และรพ.สต.เกาะแก้ว เป็นต้น ขนาดกลางซึ่งมีประชากร 3,001-8,000 คน มีจำนวน 4 แห่ง เช่น รพ.สต.บ้านไม้ขาว รพ.สต.สาคร และรพ.สต.บ้านท่าหิน และขนาดเล็กซึ่งมีประชากรน้อยกว่า

3,000 คน มีจำนวน 3 แห่ง เช่น รพ.สต.เกาะมะพร้าว รพ.สต.เกาะโหลน และรพ.สต.เกาะนาคา) ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครภูเก็ต ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลตำบลรัชฎา คลินิกเวชกรรมร้านขายยาแผนปัจจุบัน ร้านขายยาแผนโบราณ และสถานที่บริการของเอกชน คือ โรงพยาบาลมิชชั่นภูเก็ต โรงพยาบาลกรุงเทพภูเก็ต โรงพยาบาลสิริโรจน์ โรงพยาบาลศิษย์

6. การประปา

จังหวัดภูเก็ตมีการประปาส่วนภูมิภาคการประปาเทศบาลนครภูเก็ต การประปาเทศบาลตำบล ทำหน้าที่รับผิดชอบการผลิตน้ำประปาโดยการหาแหล่งน้ำจากธรรมชาติ เช่น จากการขุดเจาะน้ำบาดาล จากบึงเหมืองเก่ามาบำบัด แล้วจึงให้หน่วยงานท้องถิ่นจ่ายและจำหน่ายแก่ประชาชน โรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานราชการ ส่วนโรงแรม คอนโดมิเนียมและอพาร์ทเมนต์บางแห่งมีแหล่งน้ำของตนเองโดยการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อเป็นน้ำใช้และใช้ประปาของหน่วยประปาเป็นน้ำดื่ม แต่การที่จังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อาคาร ร้านค้า โรงแรมจำนวนมาก (โอกาสสุกใส, 2533, หน้า 156-157) ทำให้น้ำประปาไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน จังหวัดภูเก็ตจึงจัดสร้างแหล่งกักเก็บน้ำดิบขึ้นที่เขื่อนบางวาด เพื่อใช้แจกจ่ายน้ำให้กับประชาชนในเขตอำเภอกะทู้และบริเวณใกล้เคียง นอกจากนั้นสำนักงานการประปาภูเก็ตได้แก้ปัญหาด้วยการรับซื้อน้ำประปาที่ผลิตจากน้ำทะเลด้วยระบบ Reverse Osmosis (R.O.) จากเอกชนเพิ่มขึ้นวันละ 12,000 ลูกบาศก์เมตร ทั้งดำเนินการก่อสร้างระบบผลิตน้ำประปาบางโจ (บางเหนียวดำ)

7. การไฟฟ้า

จังหวัดภูเก็ตได้รับไฟฟ้ามาจากเขื่อนรัชชประภาของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจ่ายผ่านสถานีไฟฟ้าย่อยจังหวัดพังงามาให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดภูเก็ต ก่อนจ่ายให้แก่ประชาชน นอกจากนั้นจังหวัดภูเก็ตได้สร้างโรงไฟฟ้าดีเซลขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ระบบไฟฟ้าของจังหวัด ซึ่งทำให้สามารถให้บริการแก่หมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งบนเกาะภูเก็ตและเกาะบริวารของได้ และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคยังได้ติดตั้งแผงพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ให้ทุกหมู่บ้าน ทั้งยังมีการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานจากกระแสนลมบริเวณแหลมพรหมเทพ เพื่อเป็นการเสริมศักยภาพด้านไฟฟ้าให้แก่จังหวัดภูเก็ต (ลิวัลย์ เกลียงสง, 2543, หน้า 93-95)

อย่างไรก็ตามจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดแรกในประเทศไทยที่มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน และหมู่บ้านที่เป็นเกาะซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดภูเก็ต ส่วนบริเวณที่เป็นเกาะกลางทะเลจะใช้กระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์และเครื่องปั่นไฟฟ้าดีเซล แต่บางหมู่บ้านไม่มีไฟฟ้าใช้เพราะหมู่บ้านเหล่านั้นอยู่ในพื้นที่หวงห้ามทางราชการหรือพื้นที่เอกชน

8. การคมนาคม

การคมนาคมของจังหวัดภูเก็ตมีการคมนาคมภายในจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นการคมนาคมทางบกเริ่มตั้งแต่สะพานศรีสุนทรและสะพานเทพกระษัตรี โดยถนนสายหลักมี 4 ช่องทางไปและกลับ มีถนนที่เชื่อมถนนสายหลักเป็นระยะ ๆ จากจุดสำคัญถึงศูนย์ราชการและตัวเมือง

นอกจากนั้นแล้วยังมีการคมนาคมภายนอกจังหวัด ซึ่งเป็นการเดินทางที่สามารถเดินทางได้ทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งการคมนาคมทางน้ำ อันเป็นการคมนาคมที่มีความสำคัญมานานแล้ว เพราะในอดีตจังหวัดภูเก็ตเริ่มมีการติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงหรือกรุงเทพฯ ต้องเดินทางโดยรถยนต์จากตัวเมืองไปยังท่าฉัตรไชย จากนั้นต้องขึ้นเรือแพขนานยนต์บริเวณท่าฉัตรไชยข้ามทะเลยังหมู่บ้านท่าหนู่น จังหวัดพังงา แล้วจึงต่อรถไฟที่อำเภอทุ่งสงจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือจะเดินทางด้วยรถยนต์โดยใช้เส้นทางอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาไปจังหวัดระนอง ไปยังจังหวัดชุมพรหรือเลือกเดินทางข้ามภูเขานางหงส์ในเขตจังหวัดพังงาไปทางจังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเข้าจังหวัดชุมพร ก่อนเดินทางเข้าสู่กรุงเทพฯ ต่อไป

ภาพที่ 2-23 เรือแพขนานยนต์บริเวณท่าฉัตรไชย จังหวัดภูเก็ต

สำหรับการคมนาคมทางน้ำของจังหวัดภูเก็ตในระยะหลังมีประโยชน์ทั้งในการพาณิชย์และการท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ตจึงเปิดท่าเทียบเรือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทาง เช่น ท่าเรือบางजू ในอดีตเป็นท่าเรือที่ใช้นขนส่งสินค้าและผู้โดยสารจากภูเก็ตไปกระบี่และตรังก่อนเดินทางไปยังปลายทางอื่น ระยะหลังท่าเทียบเรือนี้เป็นแพปลาสำหรับเรือประมง และท่าเรื่อน้ำลึก ตั้งอยู่

บริเวณอ่าวมะขามเป็นท่าเรือขนาดใหญ่เกิดขึ้นโดยการถมทะเล ให้บริการสำหรับขนส่งสินค้า (ท่าเทียบเรือน้ำลึกเพื่อการขนส่งสินค้ามีทั้งแบบสินค้าทั่วไปและสินค้าก่อกอง ให้บริการขนส่งสินค้า ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ เช่น ปลาแช่แข็ง วัสดุก่อสร้าง ยางพารา น้ำยาซักผ้า และอาหาร แช่แข็ง) และเพื่อการท่องเที่ยวและเรือขนาดเล็ก (ท่าเทียบเรือน้ำลึกเพื่อการท่องเที่ยวและเรือขนาดเล็ก มีบริษัทนำเที่ยวให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางใน ระยะสั้น ๆ เช่น การเดินทางเพื่อไปยัง หมู่เกาะต่าง ๆ ที่ใกล้กับจังหวัดภูเก็ตทั้งหมู่เกาะพีพี หมู่เกาะสิมิลัน ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูง) จังหวัดภูเก็ตยังมีท่าเทียบเรือของเอกชน (Marina) 4 แห่ง อยู่ฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ ซึ่งสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวเกาะต่าง ๆ ในอ่าวพังงา และจังหวัดกระบี่ได้ ในมารีนามีบริการท่าจอดเรือยอร์ช ซ่อมแซมเรือ ให้เช่าเรือ ร้านอาหาร ร้านค้า และที่พักเพื่อรองรับลูกค้าชาวต่างประเทศ ธุรกิจมารีนาในจังหวัดภูเก็ตมีแนวโน้มการขยายตัวดีขึ้นเพราะมีค่าเช่า ค่าบริการ และค่าซ่อมบำรุงต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ทั้งแรงงานไทยมีฝีมือประณีต มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการครบวงจร ทั้งสามารถเดินทางท่องเที่ยวไปสถานที่ต่าง ๆ ได้สะดวก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระดับโลก ซึ่งสถานที่ตั้งมารีนามีดังนี้

ตารางที่ 2-6 สถานที่ตั้งมารีนาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

ลำดับที่	มารีนา	ตำบล	อำเภอ	สิ่งอำนวยความสะดวก
1	The Boat Lagoon Marina	เกาะแก้ว	เมืองภูเก็ต	-ที่จอดเรือยอร์ช/ เรือท่องเที่ยวได้ 350 ลำ (รองรับเรือขนาดใหญ่ที่สุดได้ ประมาณ 120 ฟุต) -ที่จอดเรือขนาด 250 ลำ -อยู่ซ่อมเรือและให้เช่าเรือพร้อมลูกเรือ -ที่พัก/ ร้านอาหาร/ ร้านค้า -โรงเรียนสอนเล่นเรือนานาชาติ

ตารางที่ 2-6 (ต่อ)

ลำดับที่	มารีน่า	ตำบล	อำเภอ	สิ่งอำนวยความสะดวก
2	Royal Phuket Marina Resort and Spa (เป็นท่าเรือยอร์ชที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์)	เกาะแก้ว	เมืองภูเก็ต	-ท่าจอดเรือยอร์ชในน้ำ 418 ท่า -ท่าจอดเรือยอร์ชบนบก 120 ท่า -อุ้ช่อมเรือและให้เช่าเรือพร้อมลูกเรือ -ที่พักรองรับกลุ่มผู้มีรายได้สูง -ร้านค้า/ร้านอาหาร
3	The Yacht Haven Marina	ไม้ขาว	กลาง	-ที่จอดเรือยอร์ชในน้ำ 150 ลำ -ร้านอาหาร/ร้านค้า
4	Ao Po Grand Marina	ป่าคลอก (อ่าวปอ)	กลาง	-ที่จอดเรือยอร์ชในน้ำ 200 ลำ -ที่พักรองรับกลุ่มผู้มีรายได้สูง -ร้านอาหาร/ร้านค้า/คลับเฮ้าส์

นอกจากการคมนาคมทางน้ำแล้ว จังหวัดภูเก็ตยังมีการคมนาคมทางอากาศ ซึ่งเริ่มมีตั้งแต่เมื่อกองทัพอากาศใช้ท่าอากาศยานภูเก็ตในกิจการทหาร จนนำมาสู่การเกิดท่าอากาศยานขนาดเล็ก โดยบริษัทเดินอากาศไทยได้เปิดเส้นทางบินพาณิชย์ด้วยเครื่องบินเล็กที่ใช้เวลาบินหลายชั่วโมงเพื่อเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตใน พ.ศ. 2490 เป็นครั้งแรก ก่อนที่จะได้รับการปรับปรุงต่อเติมและขยายทางวิ่งอาคารผู้โดยสารใน พ.ศ. 2504 จากนั้นใน พ.ศ. 2514 กรมการบินพาณิชย์ได้ปรับปรุงทางวิ่งเป็นแบบแอสฟัลท์และสร้างอาคารที่พัก รวมทั้งได้ปรับปรุงสมรรถนะในการบินด้วยการเปลี่ยนเครื่องบินเป็นแบบคาโกต้า ทำให้ตั้งแต่นั้นมาท่าอากาศยานภูเก็ตได้รับการยกฐานะเป็นท่าอากาศยานสากลระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2532 ตั้งอยู่ที่บ้านไม้ขาว อำเภอกลาง และคณะรัฐมนตรีได้โอนท่าอากาศยานภูเก็ตเข้าสู่ระบบธุรกิจโดยรัฐวิสาหกิจ ทำให้การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยรับกิจการมาดำเนินการเป็นแห่งที่ 3 ต่อจากท่าอากาศยานเชียงใหม่และหาดใหญ่ ที่การทำอากาศยานแห่งประเทศไทยรับไปดูแลเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2531 ดังนั้นสนามบินนานาชาติภูเก็ตจึงมีบทบาทในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารเชื่อมโยงทั้งภายในประเทศ และเป็นเส้นทางบินเพื่อเชื่อมโยงกับต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ฮองกง และญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยรวมทั้งเป็นจุดแวะพักของสายการบินต่างประเทศหลายสาย

ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ตสามารถรองรับเที่ยวบินได้ 10 เที่ยวบิน/ ชั่วโมง และรองรับผู้โดยสารได้มากกว่า 29 ล้านคน โดยสายการบินไทยและสายการบินต้นทุนต่ำ (การทำอากาศยานภูเก็ต ณ พ.ศ. 2555)

ภาพที่ 2-24 สนามบินภูเก็ต พ.ศ. 2505

สำหรับการคมนาคมทางน้ำและทางอากาศเป็นเพียงการเดินทางจากภายนอกเข้าสู่จังหวัดภูเก็ต เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วภายในจังหวัดภูเก็ตนิยมการคมนาคมทางรถยนต์ ทั้งมีการเชื่อมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สายเพชรเกษม และทางหลวงหมายเลข 402 จากกรุงเทพฯ ถึงสุขาภิบาลโคกกลอยเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตโดยผ่านสะพานสารสิน (สะพานสารสิน สร้างใน พ.ศ. 2508 เชื่อมระหว่างจังหวัดภูเก็ตและแผ่นดินใหญ่ของจังหวัดพังงา จากนั้นได้สร้างสะพานท้าวเทพกระษัตรีและกำหนดให้สะพานสารสินเป็นสะพานขาออกจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนสะพานเทพกระษัตรีเป็นสะพานขาเข้าจากจังหวัดพังงา ก่อนที่จะเข้าสู่ถนนเทพกระษัตรีอันเป็นถนนสายสำคัญและยาวที่สุดในจังหวัดภูเก็ต)

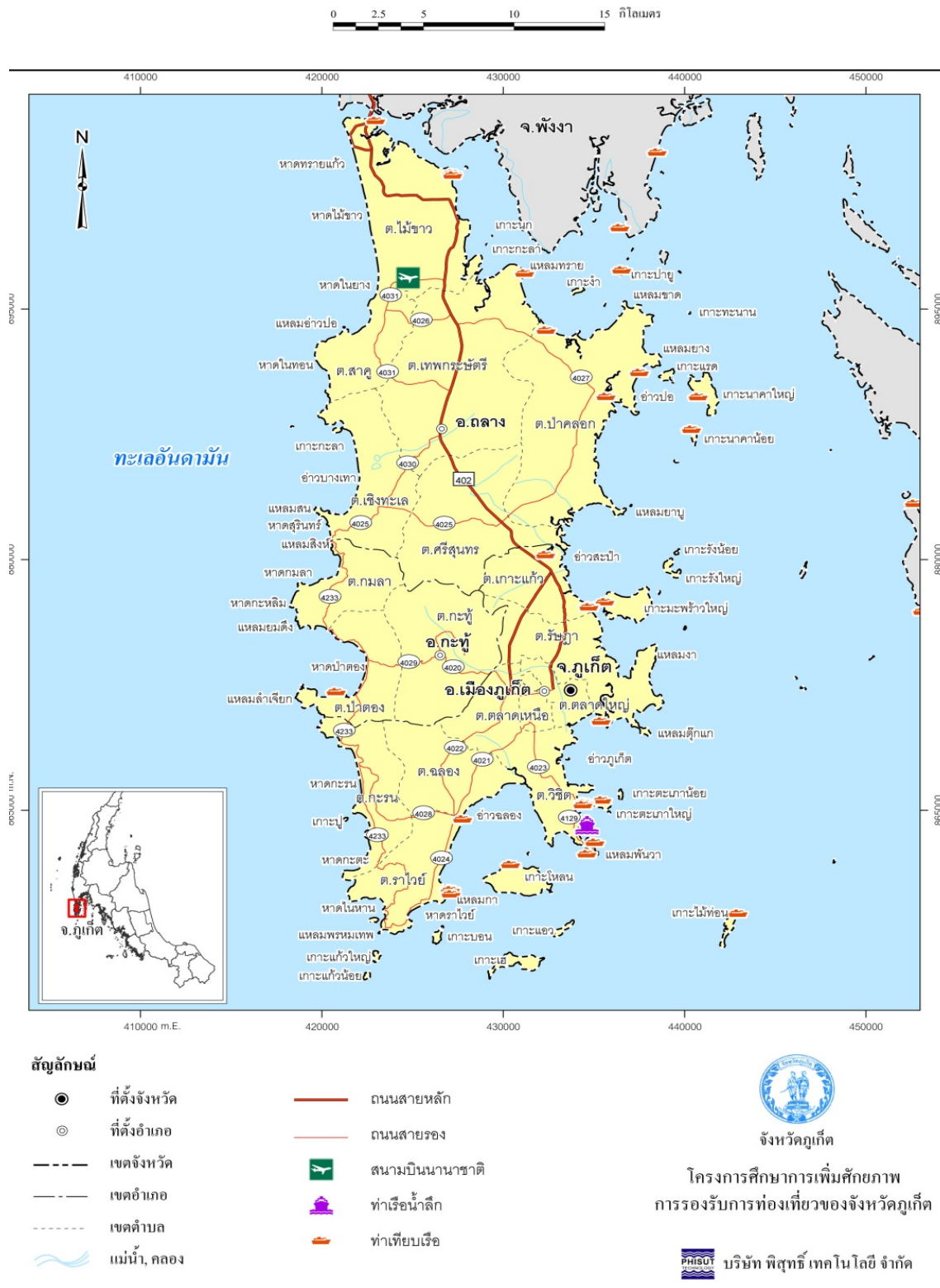
ภาพที่ 2-25 สะพานสารสินเชื่อมเข้าระหว่างจังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต

นอกจากนี้ยังมีถนนสายรอบเกาะเพื่อความสะดวกในการคมนาคมติดต่อกับชนบทที่ไกลตัวเมือง และนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปพักผ่อนยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ทุกตำบล และทุกอำเภอในจังหวัดภูเก็ตซึ่งมีถนนตัดผ่านทุกแห่ง (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 13) เพื่อเป็นการรองรับการเดินทางของคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวภายในและภายนอกประเทศ ได้มีบริการรถโดยสารระหว่างจังหวัดหลายเส้นทางซึ่งมีบริการทุกวัน ทำให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตสามารถเลือกการเดินทางได้หลายวิธี และหลายเวลา

ภาพที่ 2-26 สะพานข้ามเทพกระษัตรี

จากการคมนาคมของจังหวัดภูเก็ตที่มีให้เลือกเดินทางได้หลายประเภททั้งยังมีความสะดวกสบายในการคมนาคมมากขึ้นทำให้ความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างภูเก็ตและปีนังค่อย ๆ ห่างเหินไป เพราะเกิดการคมนาคมช่องทางใหม่ ๆ ซึ่งทำให้มีการนำวิถีชีวิตแบบใหม่จากกรุงเทพฯ เข้าสู่จังหวัดภูเก็ตมากขึ้น เช่น การเริ่มสร้างบ้านหลังที่สองที่กรุงเทพฯ แทนการสร้างที่ปีนัง การส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ แทนการส่งไปเรียนที่ปีนัง (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 53-54)

ภาพที่ 2-27 ระบบคมนาคมขนส่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับ
การท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2552, หน้า 2-2)

9. การสื่อสาร

การสื่อสารในจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วย การให้บริการโทรศัพท์ซึ่งมีบริการครอบคลุมทุกอำเภอ และบริการชุมสายโทรศัพท์จำนวนมาก การให้บริการไปรษณีย์โทรเลขกระจายอยู่ในอำเภอกลาง อำเภอเมือง และอำเภอเกาะของจังหวัดภูเก็ต ก่อนที่จะกระจายต่อไปยังตำบลต่าง ๆ การให้บริการสถานีวิทยุกระจายเสียง อยู่ภายใต้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการรักษาดินแดง (ร.ด.) กรมไปรษณีย์โทรเลข กรมอุตุนิยมวิทยา (ส.อ.ต.) ทหารเรือ (ส.ทร.3) องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) การกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.ภูเก็ต) การให้บริการสถานีโทรทัศน์ เป็นการรับคลื่นสถานีโทรทัศน์จากส่วนกลาง และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย การให้บริการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อกระจายข่าวสาร ข้อมูล และความบันเทิง เช่น หนังสือพิมพ์เศรษฐกิจธุรกิจ หนังสือพิมพ์สถานการณ์ใต้ หนังสือพิมพ์เสียงใต้ หนังสือพิมพ์เสียงสยาม และหนังสือพิมพ์อันดามันรีพอร์ท เป็นต้น ทั้งการให้บริการด้านสารสนเทศและการสื่อสาร โทรคมนาคมหลัก ได้แก่ CAT TOT TT&T ด้วยการติดตั้ง IDC Server, IIG Internet, Fiber To The Home ของ CAT และ TOT ทำให้สามารถพัฒนาแอปพลิเคชันบน IP ได้มากขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารและการเดินทาง เช่น ระบบการประชุมทางไกลผ่านวิดีโอ (Tele present/ VDO conference) เป็นต้น และการสื่อสารในจังหวัดภูเก็ตมีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตได้เป็นอย่างดี

10. วัฒนธรรมและประเพณี

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดภูเก็ตจักทำให้เกิดกระบวนการเข้าใจ การอยู่ร่วมกันอย่างลงตัวของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีความพิเศษด้านวัฒนธรรม เพราะประกอบด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีคนหลายกลุ่มเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการนำวัฒนธรรมต่างถิ่นมาปรับประยุกต์ให้เกิดการผสมกลมกลืนจนนำมาสู่ความหลากหลาย ทั้งวัฒนธรรมจากอินเดีย วัฒนธรรมจากจีน และวัฒนธรรมจากตะวันตก ดังเช่น

10.1 การสร้างบ้านเรือนและที่อยู่อาศัย จังหวัดภูเก็ตมีพัฒนาการด้านการสร้างบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือช่วงเวลานั้นเป็นการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตกทั้งการค้าแร่ดีบุกในจังหวัดภูเก็ตมีความเฟื่องฟู ทำให้มีชาวต่างชาติทั้งจีน อินเดีย อาหรับ มาเลย์ และยุโรปเข้ามาทำการค้าและอยู่อาศัย เช่นเดียวกับpinang มะละกา และสิงคโปร์ ทำให้การสร้างบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยเปลี่ยนแปลงไป เพราะเดิมทีแล้วบ้านเรือนของชาวภูเก็ต เรียกว่า เริน มีใต้ถุน (บ้านเรือนของชาวภูเก็ตมักไม่นิยมใต้ถุนเตี้ย เพราะเสาไม้ได้ฝังดิน (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 117) แต่จะวางหินเป็นฐานเพื่อป้องกัน

การทรุดตัว เนื่องจากพื้นดินมีสภาพเป็นทราย ทั้งการปลูกเรือนไทยให้ได้สูงจะถูกลมพายุพัดให้พังทลายได้ง่าย ลักษณะบ้านดังกล่าวหาดูได้บริเวณบ้านดอน บ้านตะเคียน บ้านในทอน และบ้านฉลอง) บ้านไค้ชั้นนี้ เสาบันไดพาคนออกชานตรงประตูเข้าไปบนระเบียง ตรงข้ามระเบียงเป็นโถงยาวไปถึงห้องครัว ระดับบนโถงสูงสุดและลดต่ำลงเรื่อย ๆ ส่วนครัวและชานมีระดับพอ ๆ กัน โดยการสร้างบ้านนิยมปลูกสร้างอย่างโดดเดี่ยวและไม่ทำระเบียงออกทางด้านข้าง เนื่องจากภาคใต้มีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี และมีลมมรสุมแรงซึ่งมักจะพัดเอาน้ำฝนสาดเข้าระเบียงจนทำให้บ้านเรือนผุพังเร็ว อีกทั้งฝายบ้านมักสานเป็นลวดลายต่าง ๆ ด้วยไม้ไผ่ขัดแตะ (การเลือกใช้ไม้ไผ่ขัดแตะเพราะเหมาะกับสภาพดินฟ้าอากาศของภาคใต้มากเนื่องจากมีฝนตกชุก ทั้งการใช้ไม้ไผ่ขัดแตะทำให้บ้านเรือนดูเก๋ไม่มีการเจาะหน้าต่าง เพราะฝายบ้านขัดแตะมีความโปร่งและระบายอากาศได้ดีจึงไม่ทำให้อบอ้าวเหมือนฝากระดาน) เช่น ลายลูกแก้ว ลายสอง เป็นต้น

ภาพที่ 2-28 บ้านหรือเรือนแบบเดี่ยวและแบบแถวมาจากในจังหวัดภูเก็ต (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 142)

สำหรับวัสดุใช้สร้างบ้านระยะแรกนิยมใช้ไม้ไผ่ ไม้โกงกาง หวาย และจาก เพราะหาได้ภายในท้องถิ่น หลังจากนั้นเมื่อเศรษฐกิจขยายตัว จึงมีการออกแบบและก่อสร้างบ้านเรือนโดยรับอิทธิพลมาจากนานาชาติ ทั้งมีการสั่งซื้อวัสดุก่อสร้างและของตกแต่งบ้านจากต่างประเทศ (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 142-144) เช่น การสร้างบ้านเลียนแบบฝรั่งซึ่งเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมแบบยุโรป เป็นอาคารแบบตึกแถวชั้นเดียวหรือสองชั้น มีโครงหลังคาและประตูหน้าต่างเป็นไม้ ไม่มีการตกแต่งอาคารมากนัก การสร้างตามรูปแบบของจีนที่มีลักษณะเป็นทรงเตี้ยทั้งนิยมเว้นด้านหน้าเพื่อเป็นช่องทางเดินและมี

หลังคาคลุม จึงกล่าวได้ว่าในช่วงที่การค้าแร่ดีบุกรุ่งเรืองการสร้างบ้านเรือนในภูเก็ตส่วนหนึ่งมีรูปแบบอาคารเป็นไปตามวัฒนธรรมของผู้อาศัย

10.2 การแต่งกาย ในจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายอย่างมาก เพราะมีการเข้ามาของคนหลายกลุ่ม จึงทำให้มีการแต่งกายทั้งของคนไทยดั้งเดิมและคนต่างถิ่น กล่าวคือ คนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมือง เมื่อคนจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านทุ่งคาและอำเภอกะทู้ คนไทยกลุ่มนี้จึงปะปนอยู่ในคนจีนแต่ไม่มีบทบาทในสังคมมากนัก เพราะคนจีนมีจำนวนมากและสามารถรวมกลุ่มได้มากกว่าทั้งมีวัฒนธรรมแข็งแกร่งกว่า ทำให้การแต่งกายส่วนใหญ่จึงเป็นชุดแบบชาวจีน แต่คนภูเก็ตก็ยังมีลักษณะการแต่งกายเฉพาะตนหลงเหลืออยู่ คือ ผู้หญิงมีอายุนิยมนุ่งโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงินหรือเข็มขัดหนัง ผ้าโจงกระเบนเป็นผ้าดำ ผ้าสีทึบหรือผ้าลายดอกพิกลู เสื้อคอกลมแขนกระบอก ไม่รัดรูปมากนัก ถ้าเป็นคนแก่จะสวมเสื้อหลวม ๆ ส่วนเด็กผู้หญิงถึงผู้หญิงสาวนิยมนุ่งผ้าถุงเป็นผ้าพื้นหรือผ้าลายและสวมเสื้อคอกระเช้า สวมเสื้อตามสมัยนิยม แต่ถ้าออกจากบ้านจะสวมเสื้อสามส่วนเข้ารูป นอกจากนั้นยังพบเห็นการนุ่งโจงกระเบนมาแทนผ้าถุงเดิม ทั้งผู้หญิงวัยกลางคนจนถึงสูงอายุนิยมนุ่งกระโจมอกอยู่บ้าน ส่วนชาวจีน ผู้หญิงนิยมนุ่งกางเกงแพรสีดำ เสื้อคอจีนป้ายข้าง กระดุมขัดด้วยผ้า (กระดุมป้อหลิว) สวมกำไลหยก หากคนใดเคร่งครัดต่อประเพณีจีนมากจะมัดเท้าให้เล็ก หรือเรียกว่า ตีนตุ๊ก ผู้หญิงจากครอบครัวชาวจีนนิยมชุดเสื้อครุยตัดด้วยผ้าแพรจีน ใช้เป็นชุดเจ้าสาวติดเข็มขัดเพชรซีกเรียกว่า กอสัง กัดเสื้อคลุมตั้งแต่คอถึงหน้าอก และทำผมเกล้ามวย เรียกว่า เกล้ามวยซักอิโบาย เครื่องประดับนั้นในระยะแรกใช้เข็มกลัดชุด เรียกว่า โกสัง ต่อมาเปลี่ยนเป็นเข็มกลัดชุดแบบต่าง ๆ ขนาดเล็กกว่าชุดโกสัง เช่น เข็มกลัดรูปดอกไม้ ใบไม้ หรือรูปสัตว์ต่าง ๆ สวมกำไลข้อเท้า สวมรองเท้าแตะลูกบิด แต่ถ้าเป็นชาวภูเก็ตที่แต่งงานกับชาวจีนจะไม่มัดเท้า เพราะหญิงชาวภูเก็ตได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากชาวจีนที่ป็นั้งคือ การนุ่งผ้าปาเต๊ะ สวมเสื้อคลุมยาวเกือบเท่าชายกระโปรง เสื้อคอตั้งตัดด้วยปานรุเปีย ลูลายหรือผ้าตัวนแพร่นิม ๆ คอตั้ง เรียกว่า ชุดเสื้อครุย ประกอบด้วยเสื้อตัวนเป็นเสื้อคอตั้ง แขนยาว ปลายจีบติดกระดุมปลายแขน ตัวเสื้อมีกระดุม 5 เม็ด และกระดุมปลายแขน 2 เม็ด ทำด้วยทองเรียกว่า กระดุมกิมตุ๊น ขึ้นต่อมา คือ โสร่งปาเต๊ะ และเสื้อครุยยาวคลุมทับไม่มีกระดุม

สำหรับการแต่งกายของผู้ชายมีทั้งแบบจีนที่มีเสื้อคลุมแพรจีนสีดำยาวทับกางเกงขาว สวมหมวกสีดำ และแบบประยุกต์ที่คล้ายกับยุโรป คือ เสื้อคอตั้ง กระดุมห้าเม็ด สวมหมวกกะโล่ ถือไม้เท้า การแต่งกายแบบนี้พบได้ในนายเหมืองทั่วไป แต่หากแต่งกายอยู่กับบ้านหรือชุดลำลองเป็นเพียงการใส่กางเกงขาว เสื้อยืดคอกลม ผมหงรองทรง และแบบชุดสากล คือ การผูกเนคไทเพื่อออกงาน

ภาพที่ 2-29 การแต่งกายของหญิงที่สวมเสื้อครุยยาวเกล้ามวยชด์อิโบาย และชายชาวจีนสวมชุดทางยุโรปในโอกาสแต่งงาน

นอกจากนั้นการแต่งกายของผู้หญิงยังพบการแต่งกายที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนกับมาเลย์ หรือบาบ๋า (เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากพ่อค้าชาวจีน โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน เข้ามาทำการค้าขายและทำเหมืองแร่ในเมืองท่าบริเวณช่องแคบมะละกา แล้วได้แต่งงานสร้างครอบครัวกับหญิงชาวมาเลย์ซึ่งเป็นชาวพื้นเมือง ทำให้เกิดสายเลือดใหม่เรียกว่า บาบ๋า หลังจากนั้นวัฒนธรรมนี้ได้เผยแพร่ไปยังเมืองท่าสำคัญ เช่น ปีนัง สิงคโปร์ และจังหวัดภูเก็ต (จังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 2-34-2-35) ต่อมาผู้หญิงบาบ๋าเปลี่ยนแปลงเสื้อเป็นแบบ ขอบ่า มาเลเซียเรียกว่า เคบายา (Kabaya) หรือ บัวตึงเต้ และจังหวัดภูเก็ตได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายแบบจีนบาบ๋าซึ่งเกิดจากการเดินทางเข้ามาของคนกลุ่มนี้ แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนการแต่งกายให้เหมาะกับยุคสมัย เช่น ชุดย่าหย่าได้ตัดตัวเสื้อด้วยผ้าลูกไม้หรือผ้าปานรูเบีย แขนยาว รัศรูป ปีกลายฉลุทั้งที่คอเสื้อ ชายเสื้อ และปลายเสื้อ ตัวเสื้อด้านหน้าปลายแหลมยาว ความยาวตัวเสื้อจะอยู่ระดับสะโพกบน ปกเสื้อ

ด้านหน้าและออกสำหรับติดโกส้งหรือกระดุมทองฝังเพชรที่ร้อยเชื่อมด้วยสร้อยทอง ส่วนผ้าถุงนิยมใช้ผ้าปาเต๊ะปักเลื่อม ต่อมาได้ปรับประยุกต์เป็นเสื้อสั้น ยาวประมาณสะโพก ไม่เข้ารูป จนเกินไป สวมชั้นเดียว ไม่มีเสื้อตัวในเหมือนชุดครุย เสื้อแบบนี้ในระยะแรกนิยมใช้ผ้าลูกไม้ต่อชายเสื้อและปลายแขน (Kabaya Renda) ระยะต่อมาใช้ลายจลุชายเสื้อและปลายแขนแทนผ้าลูกไม้ (Kabaya Biku) และนิยมจลุมากขึ้นและตัดเข้ารูปมากขึ้น (ภูเก็ต เกาะภูเก็ต, 2558)

ภาพที่ 2-30 ลักษณะการแต่งกายชุดจีนบาบ๋า

ส่วนการแต่งกายของเด็กผู้หญิงถึงวัยรุ่นนิยมนุ่งกางเกงชุดเซียงไฮ้และตั้งเพ้า (ชุดยาว) เต้าพ้าว (ชุดสั้น) ส่วนเด็กผู้ชายเล็ก ๆ กลางวันไม่นิยมสวมเสื้อ แต่ใช้ผ้าปิดบริเวณอกเป็นรูปสามเหลี่ยม 1 ชั้น เรียกว่า ต้อ และแขวนลูกไข่ทองหรือเงินเป็นสร้อยกระพรวนทองหรือเงินคาดสะเอวเด็ก ลักษณะการแต่งกายเหล่านี้สอดคล้องกับการให้สัมภาระของประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต

การแต่งกายของคนอีกกลุ่มหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต คือ คนมุสลิม คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อาศัยเป็นชุมชนที่บ้านเกาะแก้ว บ้านบางเทา บ้านบ่อแร่ ชาวมุสลิมในจังหวัดภูเก็ตที่เดินทางมาจากมาเลเซียนิยมสวมหมวกหนีบสีดำ ส่วนที่เดินทางมาจากอาหรับนิยมสวมหมวกสีขาว ส่วนผู้หญิงอิสลามใช้ผ้าคลุมผม แต่งกายมิดชิด ในระยะหลังทั้งหญิงและชายมีการแต่งกายเป็นชาวภูเก็ตมากขึ้น หรือเป็นแบบสากลนิยม

อย่างไรก็ตามการแต่งกายแบบดั้งเดิมของชาวจีนเริ่มหมดไปพร้อมกับความเชื่อและค่านิยมเก่า ๆ ซึ่งเลือนหายไปจากสังคมภูเก็ตตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้มีการแต่งกาย

แบบสากลเข้ามาแทนที่ อีกทั้งอิทธิพลวัฒนธรรมจากภาคกลางได้เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมจีน มาเลเซีย สิงคโปร์

10.3 การรับประทานอาหาร ส่วนใหญ่ชาวภูเก็ตเน้นการรับประทานอาหารจีน หรือ การนำอาหารไทยปักษ์ใต้ผสมผสานกับอาหารจีนฮกเกี้ยน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของภูเก็ต เช่น การรับประทานอาหารเช้าเป็นขนมคู่กับน้ำชา กาแฟ หรือรับประทานอาหารจีน คู่กับห่อหมกปลา ทอดมันปลา ปลาฉิ่งฉ้าง ไข่ต้ม ปาท่องโก๋ ข้าวต้ม หรือต้มยำ แทนการรับประทานข้าวเป็นอาหาร เช้า นอกจากนั้นในช่วงบ่ายถึงค่ำชาวภูเก็ตรับประทานหมี่ฮกเกี้ยน หมี่หุ่น บะน่าง หมี่สั่ว โลบะ เครื่องในหมูพะโล้ โอวต้าว หอยทอดฮกเกี้ยน ทั้งการรับประทานข้าวสวยกับกับข้าวที่มีผักเกล็ด เป็นผักเคียง น้ำพริกกุ้งเสียบ ส่วนของหวานมีโอเอ๋ว อังกุ้ (ขนมเต่าสีแดง) ฮวดโก้ย (ขนมถ้วยฟู) ตูโป้ เกียมโก้ย และอาโป้ง เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545, หน้า 32-35) ส่วนอาหาร ลักษณะเฉพาะถิ่นที่มีเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ กาหรีไหมขวัญ ปอเปี๊ยะสด น้ำพริกหย่า แองไต ปลา เป็นต้น ทั้งยังมีน้ำจิ้มมะม่วงหรือเกลือเคย (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 116)

ภาพที่ 2-31 อาหารเช้าของชาวภูเก็ตมักรับประทานขนมจีนกับผัก หรือต้มยำ

ภาพที่ 2-32 โลบะเป็นอาหารทานเล่นหรือทานกับข้าวของชาวภูเก็ต

ภาพที่ 2-33 อาหารพื้นเมืองของชาวภูเก็ตที่มีลักษณะการผสมผสานอาหารจีนร่วมอยู่ด้วย

10.4 ศาสนา แต่ละศาสนามีความแตกต่างกันตามคำสอน ความเชื่อ และความศรัทธา รวมทั้งจำนวนผู้ที่นับถือศาสนาต่างกัน สำหรับจังหวัดภูเก็ตนั้นก่อนที่ศาสนาต่าง ๆ จะเข้ามา พบว่า ชาวภูเก็ตมีการนับถือผี วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ และเวทมนตร์คาถามาก่อนเพราะสิ่งเหล่านี้เป็นความเชื่อของชนพื้นเมืองดั้งเดิมทั้ง ชาโกลี กะป้อ ชาวละโว ชวามอญ ชาวอินเดีย และนักแสวงโชคชาวจีน หลังจากนั้นก็มีกลุ่มคนไทยที่มีภาษาและวัฒนธรรมมั่นคงกว่าชนกลุ่มดั้งเดิมซึ่งมีการนับถือศาสนาเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ทำให้ศาสนาจึงเริ่มมีขึ้น โดยศาสนาที่ชาวภูเก็ตนับถือมากที่สุด คือ ศาสนาพุทธ เกิดจากการนำเข้ามาของกลุ่มคนที่มีความรู้และความศรัทธาในศาสนาพุทธ รวมทั้งการที่ภูเก็ตเป็นเมืองบริวารของเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นเมืองที่มีพระภิกษุจากประเทศศรีลังกามาเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนาในภาคใต้และภูเก็ตมีความเจริญรุ่งเรืองเป็น

อย่างมาก สำหรับศาสนสถานี่ชาวภูเก็ตให้ความศรัทธาและมักไปประกอบพิธีกรรม เช่น วัดมงคลนิมิตร (เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองภูเก็ต) วัดไชยธาราราม วัดจรรังสรรค์ วัดโฆสิต เป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 223-226) ศาสนาที่มีจำนวนประชากรชาวภูเก็ตนับถือลดลงเป็นลำดับต่อมา คือ ศาสนาอิสลาม เริ่มเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตโดยชาวมุสลิมเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่สมัยอยุธยา ทั้งการที่จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กับมาเลเซียทำให้มีการเดินทางเพื่อติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กันเสมอ ทำให้ศาสนาอิสลามเข้ามาพร้อมกับชาวมลายู ทั้งมีการตั้งข้อสันนิษฐานว่าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภูเก็ตมาจาก 2 สาย คือ มาเลเซีย (ศาสนาอิสลามที่มาจากมาเลเซีย ผู้ชายชาวมุสลิมที่สวมหมวกหนิบสีดำอันเป็นลักษณะเด่นของผู้ชายมาเลเซีย) และอาหรับ (ศาสนาอิสลามที่มาจากอาหรับผู้ชายจะสวมหมวกสีขาว (ปีเยาะห์)) ซึ่งพื้นที่ที่ชาวมุสลิมอยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ตได้กระจายตัวในพื้นที่บ้านบ่อแร่ บ้านอ่าวน้ำบ่อ บ้านแหลมพันวา บ้านบางคณท์ บ้านบางเทา บ้านบางโรง บ้านคอเอน บ้านกมลา บ้านกะหลิม เป็นต้น โดยทุกหมู่บ้านมีมัสยิดเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามที่มีการบัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน สำหรับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวมุสลิมภูเก็ต คือ การผสมผสานคติความเชื่อท้องถิ่นหรือพิธีกรรมของศาสนาอื่นเข้ากับหลักของศาสนาตน เช่น การเผ่าสุสานเจ็ดวัน หรือพิธีรับขวัญเด็กแรกเกิด แต่ระยะหลังพิธีกรรมในอดีตได้จางหายไป โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินตามศาสนาพิธีอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น เช่น การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 231-233)

นอกจากนั้นเป็นศาสนาคริสต์ ซึ่งมี 2 นิกาย คือ ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนท์เริ่มเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตโดยมิชชันนารีจากมาเลเซียประมาณ พ.ศ. 2414 โดยใช้ภาษาสกเกียนในการสอนศาสนา หลังจากนั้นอีก 4 ปีต่อมา มิชชันนารีวิลเลียม เมย์ โคนาร์ด (William Mae Donald) และมิชชันนารีฟิลิป เจ ฮอกคอร์ต (Philip J.Hocquard) เดินทางจากปีนังมายังจังหวัดภูเก็ต เพื่อประกอบพิธีศีลมหาสนิทให้แก่ชาวภูเก็ต ซึ่งขณะนั้นมีผู้นับถือศาสนาคริสต์ในภูเก็ตประมาณ 8 คน จากนั้นอ่องหิ้นผู้ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าได้รวบรวมเงินมาซื้อบ้านบริเวณถนนกลางใน พ.ศ. 2432 เพื่อทำเป็นคริสเตียนสถานสำหรับพบปะของคริสต์ศาสนิกชน เผยแผ่ประกาศข่าวของพระเจ้า สวดมนต์ และประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ต่อมา พ.ศ. 2463 ทอยด์ (Mr. and Mrs. Toy) หมอสอนศาสนาและหมอรักษาคนไข้ชาวแคนาดาเข้ามาร่วมงานเผยแผ่คริสต์ศาสนาในภูเก็ต ทั้งได้เผยแผ่คำสอนไปยังชนบทที่ห่างไกลมากขึ้น และได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี จนใน พ.ศ. 2501-2502

นายเดวิด (Mr.David Hogen) และนางดีน โฮเจน (Mrs. Deen Hogen) พร้อมด้วยนายปีเตอร์ เฟอร์รี่ (Mr.Peter Ferry) เข้ามาเผยแพร่คำสอนในภูเก็ท ซึ่งชาวภูเก็ทได้สนใจและยอมรับศาสนาคริสต์เพิ่มมากขึ้น จากนั้นนายเดวิด (Mr.David Hogen) และนางดีน โฮเจน (Mrs.Deen Hogen) ได้นำคำสอนในพระคัมภีร์ไปสอนแก่ชาวเลกลุ่มอุรักลาไวยที่บ้านหาดราไวยและศึกษาภาษาชาวเลจนสามารถถ่ายทอดคำสอนให้ชาวเล ทั้งจัดทำหนังสือเป็นภาษาชาวเล จนชาวเลหลายคนหันมานับถือศาสนาคริสต์ ส่วนศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ทตั้งแต่สมัยอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพราะในขณะนั้นพระองค์ให้อิสระในการนับถือศาสนา โดยมีขัณฑ์นารีหมุนเวียนเข้ามาฟื้นฟูรวบรวมคริสตชนให้เป็นกลุ่ม และเผยแพร่ศาสนาในจังหวัดภูเก็ทใน พ.ศ. 2478-2498 โดยพระสงฆ์คณะซาเลเซียน นำโดยคุณพ่อมาริโอ รูเช็คคู (Mario Ruchekdu) ต่อมาคุณพ่อลิโอ อีนามา (Lio Armana) และคุณพ่อเปโตร เยลิซี (Petro Ye Clichy) เข้ามาในจังหวัดภูเก็ทพร้อมกับเปิดโรงเรียนทางศาสนาเพื่อปูทางให้ประชาชนทั่วไปรู้จักคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกและเข้ามาติดต่อกับทางโรงเรียน จากนั้นได้มีพระสงฆ์และมิชชันนารีอเมริกันได้จัดซื้อที่ดินพร้อมกับอาคารไม้ 2-3 หลัง เพื่อใช้เป็นบ้านพักและตั้งโรงเรียนดาวรุ่งวิทยา โดยเปิดสอนในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 จากนั้นใน พ.ศ. 2500 ได้มีพิธีวางฤกษ์วัดนักบุญฟรังซิสเซเวียร์ (Francis Xavier) (วัดนักบุญฟรังซิส เซเวียร์ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นวัดแม่พระรับเกียรติยกขึ้นสวรรค์) สำหรับคริสตศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ทที่ยังคงมีอยู่ เช่น โบสถ์คริสเตียนสถาน โบสถ์คริสจักรภูเก็ท โบสถ์คริสเตียนสัมพันธ์ โบสถ์คริสตจักร โฟร์แอสค์ และโบสถ์คาทอลิกเป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 226-229)

สองลำดับสุดท้าย คือ ศาสนาลิกซ์ เกิดจากการมีชาวลิกซ์เดินทางเข้ามาผ่านปีนังแล้วจึงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ท ในระยะแรกมีชาวลิกซ์เพียง 10 คน ซึ่งเข้ามาประกอบอาชีพขายผ้าบริเวณถนนกลาง ต่อมาชาวลิกซ์เข้ามาอยู่มากขึ้นจึงได้จัดตั้งวัดลิกซ์ (คุรุทวารา) บริเวณถนนสุทัศน์ใน พ.ศ. 2477 ชาวลิกซ์ยึดมั่นในคำสอนของคุรุอย่างเคร่งครัดและอยู่ในสังคมของชาวภูเก็ทอย่างสงบ ส่วนศาสนาฮินดู เข้ามาในจังหวัดภูเก็ทโดยชาวอินเดียกลุ่มดราวิเดียนที่หนีความแห้งแล้งและยากจนจากรัฐทมิฬนาฑู รัฐมัทธาส และบริเวณอ่าวเบงกอลเพื่อมาแสวงโชค อีกส่วนหนึ่งมาจากมาเลเซีย ส่วนชาวอินเดียรุ่นใหม่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ทใน พ.ศ. 2483 ชาวอินเดียเหล่านี้นับถือศาสนาฮินดู หลังจากที่ชาวอินเดียเข้ามาเพิ่มมากขึ้นและตั้งหลักแหล่งอย่างมั่นคงได้จัดให้มีวัดเป็นห้องแถวไม้บริเวณถนนเทพกระษัตรี ต่อมาชาวอินเดียได้ร่วมกันบริจาคเงินเพื่อสร้างวัดแห่งใหม่ประกอบด้วยนายจินนาย่า เจ๊ะตีประกอบอาชีพให้เงินกู้และรับซื้อเศษเหล็กมีฐานะดี ทั้งเป็นคนที่ชาวอินเดียในจังหวัดภูเก็ทไว้วางใจจึงนำเงินมาฝากนายจินนาย่า

เมื่อเงินมีจำนวนมากจึงได้ซื้อที่ดินบริเวณถนนสุทัศน์จนนำมาสู่การเกิดวัดอินเดียตันดาญดาปานี ชาวอินเดียในภูเก็ตส่วนใหญ่นับถือพระพิฆเนศ พระขันตกุมาร พระลักษมี สำหรับวันสำคัญที่มีการประกอบพิธีทางศาสนา คือ วันประสูติของพระที่บูชาในวัด 3 องค์ และพิธีทำบุญให้กับผู้ตาย ชาวฮินดู เรียกว่า วันเดือนสิบอินเดีย สำหรับจำนวนผู้ที่นับถือศาสนาฮินดูได้เริ่มลดน้อยลง เนื่องจากชาวฮินดูในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายผสมที่เกิดในจังหวัดภูเก็ตจนกลายเป็นคนท้องถิ่นที่ไม่ให้ความสำคัญกับศาสนาฮินดูมากนัก และหันมานับถือศาสนาพุทธ ศาสนาฮินดูจึงขาดผู้สืบทอดและไม่สามารถอ่านคัมภีร์ทางศาสนาได้ (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 229-231)

ภาพที่ 2-34 ศาสนสถานเพื่อกราบไหว้ของชาวฮินดูในจังหวัดภูเก็ต

อย่างไรก็ตามนอกจากศาสนาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วในจังหวัดภูเก็ตยังมีศาสนาอื่น ๆ ปรากฏให้เห็น เช่น การนับถือลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า เพราะชาวภูเก็ตเชื้อสายจีนที่ตั้งบ้านเรือนในเขตอำเภอเมืองนิคมบุชา เทพเจ้าและเซียนองค์ต่าง ๆ ซึ่งนำมาประดิษฐานไว้ในศาลเจ้าต่าง ๆ เช่น ศาลเจ้าปู่ด้อ (ศาลเจ้าจู้ซู่ย) ศาลเจ้าหล่อโลง ศาลเจ้าท่าเรือ ศาลเจ้ากะทู้ เป็นต้น

10.5 ความเชื่อ โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ เช่น การตั้งศาลพระภูมิ ชาวภูเก็ตเชื่อว่าศาลพระภูมิเป็นที่สิงสถิตของวิญญาณเจ้าของที่ ผู้ที่มาครอบครองที่ดินหรือสร้างสิ่งก่อสร้างต้องทำพิธีบวงสรวงเช่นไหว้เจ้าที่เพื่อความเป็นสิริมงคลและคุ้มครองผู้อยู่อาศัย การตั้งศาลพระภูมิและเชิญดวงวิญญาณของเจ้าต้องบวงสรวงด้วยเครื่องคาวหวาน การบูชาเทวดา

หรือถังกิ่งของชาวภูเก็ตเชื้อสายจีน โดยเชื่อว่าเป็นการคุ้มครองและรักษาผู้ที่อยู่ในบ้าน ความเชื่อเรื่องโจ (เป็นเครื่องรางชนิดหนึ่งนิยมใช้ในหมู่ชาวสวนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถป้องกันขโมย และส่งผลร้ายต่อผู้ที่ขโมยผลไม้ในสวน โจมีหลายรูปแบบ เช่น โจกระบอก โจป้อง โจพริก โจหลอก และโจจริงเป็นการใช้คาถากำกับและใช้อาคมบางอย่าง โดยทั่วไปเจ้าของสวนจะแขวนโจไว้ตามกิ่งไม้ผลเพื่อให้คนเห็นและไม่ขโมยผลไม้ ผลจากการกินผลไม้ที่มีโจแขวนนั้น จะทำให้ผู้กินมีอันเป็นไปตามแต่เจ้าของโจจะสาปแช่งเอาไว้) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับคาถาอาคมที่ใช้ทำร้ายผู้ที่ล่วงละเมิดในสิทธิของผู้อื่น นิยมใช้กับสวนผลไม้หรือต้นผลไม้ที่หวนแหน การนับถือตายาย (การนับถือตายายไม่ใช่การนับถือบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่หมายถึง การนับถือผีตายาย) ขณะรับประทานอาหารห้ามพูดว่า อร่อย ชอบ หรือคำชมใด ๆ เพราะเชื่อว่าจะได้ยื่นถึงหูของตายาย และทำให้ตายายไม่พอใจ ความเชื่อเรื่องการรักษาด้วยหมอกกลางบ้าน (แพทย์แผนโบราณ) หรือการรักษาด้วยการถามเทพเจ้าตามศาลเจ้า การตั้งชื่อลูกที่มาจากเชิมซี การเกิดลูกของชาวเลที่ค้นหาสิ่งของต่าง ๆ เช่น ข้าวสาร 1 กระป๋องเล็ก ด้ายดิบ 1 ขด เทียน 1 เล่ม หมาก 5 คำ พลุ 5 ใบ เงิน แล้วแต่จัดให้ สำหรับหมอดำแยเพื่อให้คลอคลอคล้าย ความเชื่อเรื่องการฝังศพ เมื่อฝังผู้ตาย 1 ศพ ต้องปลุกมะพร้าว 1 ต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 234-237)

10.6 ขนบธรรมเนียมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย การต้อนรับแขกของชาวภูเก็ตนิยมต้อนรับแขกนอกบ้าน เช่น ร้านกาแฟ ร้านอาหาร มากกว่าจะเชิญแขกไปที่บ้านของตน การพูดจาระหว่างเพื่อนที่สนิทรักใคร่กัน มักใช้คำหยาบหักท่ายกัน โดยไม่สนใจผู้ที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน ทำให้คนที่ไม่เข้าใจหรือคนต่างถิ่นเข้าใจว่าทะเลาะกัน ส่วนการขนานรับการเรียกของผู้ใหญ่ที่ใช้โดยทั่วไป คือ โอย และคำที่ใช้แสดงความเห็นด้วย คือ เออ หรืออือ สำหรับทางเสียงมักนิยมใช้คำว่า ฮ้าว อือ น้ำ ต้า อ่า เป็นต้น การไม่มีประเพณีคนรับใช้ที่จะต้องย่อตัว หรือคุกเข่าต่อหน้าเจ้านาย ทุกคนสามารถยืนหรือนั่งในที่เสมอกันหมด ทั้งคนชั้นบริวารมีสิทธิ์ร่วมโต๊ะอาหารกับนายจ้างได้ การกล่าวทักทายด้วยคำว่า กินข้าวหรือยัง ก่อนจะพูดคุยเรื่องอื่นต่อไป (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 243-244) การแต่งงานระหว่างคนไทยเชื้อสายจีน ก่อน พ.ศ. 2500 เจ้าภาพจะนำบัตรไปเชิญแขกซึ่งฝ่ายเจ้าบ่าวต้องพาเพื่อนบ่าว (เก็ย) 2 คนไปด้วยเพื่อนำบัตรไปเชิญแขกผู้ใหญ่และญาติสนิทที่เจ้าบ่าวให้ความเคารพนับถือถึงที่บ้าน โดยจะวางบัตรเชิญพร้อมด้วยบุหรี 2 มวน การแจกบัตรเชิญในสมัยก่อนจะเชิญเฉพาะพ่อบ้านเท่านั้น โดยไม่เชิญลูกชาย ยกเว้นเพื่อนชายที่สนิทของเจ้าบ่าวจึงจะได้รับเชิญไปเป็นเพื่อนเจ้าบ่าว ส่วนแม่บ้านหรือลูกสาวจะได้รับเชิญหรือบอกกล่าวด้วยวาจาจากเจ้าภาพ และมักเชิญลูกสาวให้ช่วยงานครัว เพราะในอดีตนิยมจัดพิธีมงคลสมรสที่บ้านเจ้าบ่าว

10.7 ประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ตมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแตกต่างจากสังคมอื่น เพราะความหลากหลายของกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เมื่อจังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียมจึงแตกต่างออกไป สำหรับชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภูเก็ตเป็นกลุ่มคนที่มีความเป็นชาตินิยมสูงจึงสามารถคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างเหนียวแน่น จนบางครั้งสามารถสืบวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ให้ด้อยลงได้ ประกอบกับลักษณะครอบครัวชาวจีนที่นิยมผู้ชายเป็นใหญ่ทำให้เมื่อมีหญิงไทยชาวภูเก็ตแต่งงานกับชาวจีน วัฒนธรรมไทยจึงถูกกลืนเข้าสู่วัฒนธรรมจีน อีกทั้งการที่คนจีนมีฐานะดี ทำให้มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับขุนนางมากกว่าชาวบ้านและทำให้ชาวจีนได้รับบรรดาศักดิ์ทางราชการและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมจึงทำให้ประเพณีจีนมั่นคงและแน่นแฟ้นในจังหวัดภูเก็ต เช่น

10.7.1 ประเพณีเหยีเต็ง (ถือโคมไฟ) จัดขึ้นหลังจากงานพ้อต่อเพื่อส่งวิญญาณบรรพบุรุษที่ล่วงมากินอาหารและมาเที่ยวในงานพ้อต่อให้กลับสู่ภพ

10.7.2 ประเพณีเดือน 3 (ตรุษจีน เดือนอ้ายของจีน) หรือประเพณีปีใหม่ ชาวจีนจะหยุดงานตั้งแต่ขึ้น 1 ค่ำ เดือนอ้าย ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย เป็นเวลา 15 วัน เพราะเป็นเวลาแห่งความเป็นสิริมงคลและเป็นวันหยุดพักผ่อนประจำปี จึงมีการไหว้เทพเจ้าและบรรพบุรุษ เมื่อเสร็จพิธีจะมีการรับประทานอาหารร่วมกันในครอบครัวและมีการแจกซองแดง (อั่งเปา หรือเต๊ะเอ๊ย) ให้แก่เด็ก ๆ และของกำนัลเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ ทั้งแสดงความกตัญญูต่อกัน มีการทำความสะอาดและตกแต่งบ้านด้วยกระดาษสีแดง เช่น การคาดผ้าแดงที่ขอบประตูด้านบน การคาดโตะพระที่มีลวดลายสวยงาม เป็นต้น ประเพณีนี้ชาวจีนจะแต่งกายด้วยชุดใหม่เพื่อเป็นสิริมงคลไปไหว้พระตามศาลเจ้า และเดินทางไปเยี่ยมญาติในท้องถิ่นอื่น ซึ่งวันนี้จะไม่มีการทำงานแต่อย่างใด ทั้งจะไม่มีการพูดหยาบคาย หรือพูดว่ากล่าว

10.7.3 ประเพณีไหว้เทวดา เป็นการบูชาเทวดาหรือเทพเจ้าสูงสุดบนสวรรค์ที่เป็นความเชื่อของคนจีนชกเถียนในภูเก็ต เพื่อให้เทวดาปกป้องคุ้มครองมนุษย์ พิธีไหว้เทวดาไม่ได้กำหนดปริมาณหรือของสิ่งของที่จะไหว้ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละบ้าน แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้ในการไหว้ คือ ต้นอ้อยที่นำมาทั้งต้นและใบ เพราะเป็นสัญลักษณ์ของพิธีไหว้เจ้า (ลิ่วลี้ เกลี้ยงสง, 2543, หน้า 135-136) ก่อนเก็บของไหว้ต้องเผากระดาษและจุดประทัดจึงเสร็จพิธี

10.7.4 ประเพณีสารทจีน (พ้อต่อหรืออุลลัมพน) เป็นกิจกรรมโปรดสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์โดยทั่วกัน ทั้งยังเป็นการอุทิศส่วนบุญให้วิญญาณโคดเดียว ไร้ญาติ ชาวจีนจึงจัดพิธีบวงสรวงวิญญาณบรรพบุรุษด้วยการตกแต่งแท่นบูชาและเครื่องงตั้งตามบ้านเรือน ด้วยการทำขนมอั่งกู่หรือขนมเต่าสีแดงและแกะสลักผลไม้เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ ทั้งยังมีพิธีทิ้งกระดาษ หรือ

ที่ทานให้คนยากจน ซึ่งเป็นการอุทิศส่วนบุญให้วิญญาณไร้ญาติ (ลิวิลย์ เกลี้ยงสง, 2543, หน้า 137-138)

10.7.5 ประเพณีไหว้พระจันทร์ คือ การไหว้เทพเจ้าด้วยขนมไหว้พระจันทร์ (ตงซิวเปี๊ยะ) และขนมโก๋ เป็นประเพณีที่รำลึกถึงวีรกรรมของบรรพบุรุษ และแสดงความกตัญญู กตเวทีของชาวจีน (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 125-126)

10.7.6 ประเพณีกินผัก หรือกินเจ หรือเก้าอ้วงเจ (เจเดือนเก้า) เป็นการผสมผสานของลัทธิต่าง ๆ เช่น ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ ลัทธิการนับถือเทวะ พุทธศาสนานิกายมหายาน เป็นการปฏิบัติของผู้มีความศรัทธาในพระพุทธรูปต่างสละโลภียวัตรและบำเพ็ญศีลสมาทาน โดยการกินผักและผลไม้ ไม่บริโภคน้ำมัน ไม่กระทำกิจใด ๆ ที่จะเบียดเบียนสัตว์ การกินผักเป็นประเพณีที่ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์และยังห้ามรับประทานผักบางชนิด เช่น กระเทียม ต้นกระเทียม หัวหอมหลักเกียว กุยช่าย เพราะผักเหล่านี้มีรสหนักกลิ่นรุนแรง ทั้งยังทำลายพลังธาตุทั้ง 5 ในร่างกายซึ่งทำให้อวัยวะหลักสำคัญภายในทั้ง 5 ทำงานไม่ปกติ ประเพณีกินผักนี้เป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงการช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บของคนในหมู่บ้านในท้องถิ่นของชาวภูเก็ตให้ลดน้อยลงมาก จึงทำให้คนภูเก็ตปฏิบัติเรื่อยมาจนเป็นประเพณีสืบต่อกันมา

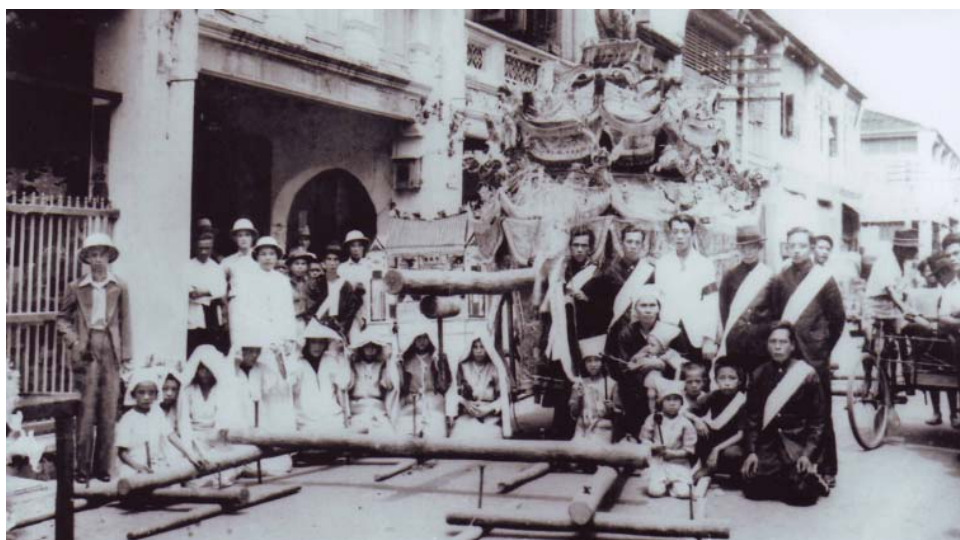
10.7.7 ประเพณีวันชาติจีน (เดือน 10) ในอดีตวันที่ 10 ตุลาคมของทุกปี จังหวัดภูเก็ตมีการแห่โคมไฟในวันชาติจีน ในอดีตให้นักเรียน โรงเรียนจีนแต่งชุดกีฬาถือธงชาติจีนและโคมไฟแห่เวลา 16.00-18.00 น. ส่วนกลางคืนยังมีการจุดโคมไฟและตกแต่งบ้านด้วยธงชาติจีน ประเพณีการแห่ธงชาติจีนนี้มีมาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และประเพณีนี้ถูกยกเลิกไปใน พ.ศ. 2492 เนื่องจากคำสั่งของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

10.7.8 ประเพณีการแต่งงาน เดิมทีเป็นการแต่งงานแบบจีนแท้ ๆ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสะดวกขึ้นโดยการแต่งงานแบบจีนปนั้ง (การแต่งกายระหว่างชาวจีนและชาวมลายู) และเปลี่ยนเป็นการแต่งงานแบบยุโรปโดยมีพิธีแบบจีนด้วย

10.7.9 ประเพณีการเกิด เมื่อแม่คลอดบุตรแล้ว ต้องรับประทานหมู เช่น หมูต้ม หมูผัดน้ำมันงา แกงพริกหมู เพราะเชื่อว่าจะมีน้ำนมปริมาณมาก การห้ามกินของเย็น เช่น ก๋วยเตี๋ยว ผัดกวาง ผัดโม เป็นต้น ส่วนเด็กที่เพิ่งคลอดต้องกินน้ำตาลแดงเพราะเชื่อว่าได้ล้างท้อง และสิ่งสกปรกในท้องเด็กให้หมดไป เมื่อครบ 1 เดือน พ่อแม่จะทำพิธีครบเดือนหรือมั่วโง้ยแล้วพาไปไหว้พระที่ศาลเจ้า

10.7.10 ประเพณีการตาย หรือประเพณีเผ่งเม้ง จัดในเดือน 2 ของจีนของทุกปี เป็นพิธีกรรมที่คนรุ่นหลังแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ด้วยการตัดหญ้าหรือตกแต่งบริเวณ

หลุมฝังศพของบรรพบุรุษ ซึ่งต้องทำในระยะนี้และห้ามทำเดือนอื่นเด็ดขาด ทั้งต้องนำอาหารคาวหวานไปเช่น ไห้วและนำกระดาษสี (กระดาษสีเปรียบเสมือนเสื้อผ้าใหม่สำหรับผู้ตาย) ไปประดับบนหลุมศพ และประเพณีงานศพ เมื่อมีการตายเกิดขึ้นลูกหลานต้องพำพรธนา เพราะเชื่อว่าเป็นการเปิดทางให้กับวิญญาณไปสู่ปรโลก หลังจากนั้นจึงเตรียมพิธีในงานศพ หากมีการตายนอกบ้าน ไม่นิยมนำศพเข้าบ้าน แต่ถ้าลูกหลานต้องการให้นำศพเข้าบ้านมีเงื่อนไขให้นำศพเข้าทางหลังบ้าน ในส่วนการซื้อโลงศพนั้นห้ามต่อรองราคาแต่ต้องเพิ่มราคาให้ผู้ขายด้วย เพราะเชื่อว่าลูกหลานจะเจริญขึ้น การตั้งศพนั้นตั้งศพไว้ 1 วัน 1 คืนจึงจะบรรจุลงโลงแล้วทำตามธรรมเนียมต่อไป

ภาพที่ 2-35 พิธีแห่ศพของคนจีน

10.7.11 ประเพณีงานบุญเดือน 10 หรือประเพณีสารทไทยนิยมทำในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 (บางวัดทำในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 10 หรือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณีนี้สืบทอดมาจากศาสนาพราหมณ์ของอินเดียซึ่งมีการกวนข้าวรูปายาสเพื่อเลี้ยงพราหมณ์ และถ่ายทอดมายังเขมรในตำราพราหมณ์ ส่วนศาสนาพุทธมีการกวนข้าวทิพย์ เพื่อบูชาพระรัตนตรัยและอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย) เชื่อว่ายมบาลมีการปล่อยภูตผีและวิญญาณต่าง ๆ หรือเปรตให้ออกมารับส่วนบุญ จึงมีการนำของคาวและของหวานต่าง ๆ เช่น ขนมพอง ขนมลา ขนมเทียน ขนมต้ม ขนมท่อนใต้ และผลผลิตทางการเกษตรไปเลี้ยงผี และเลี้ยงพระ

10.7.12 ประเพณีเดินเต่า (ประเพณีเดินเต่า คือ การเดินหาไข่เต่าที่ขึ้นมาวางไข่บนหาดทรายบริเวณที่เต่าขึ้นมาวางไข่ หรือบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกหรือฝั่งอันดามัน ได้แก่

ทางตะวันตกของเกาะภูเก็ตโดยตลอด ทางฝั่งทะเลตะวันตกของอำเภอท้ายเหมืองและอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยมีการเดินเต่าในแรม 1 คำ เดือน 11 หรือประมาณปลายเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายนจนถึงเดือน 4 หรือต้นเดือนกุมภาพันธ์ (เพราะเป็นฤดูวางไข่) ในอดีตนั้นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับชายทะเลนิยมนำไข่มารับประทานที่ชายทะเลตอนบ่าย ๆ และจะอยู่บนสว่างเพื่อหาไข่เต่า เพราะเชื่อว่าไข่เต่าเป็นสิ่งหายากและเพื่อเป็นอาหาร การเดินเต่าในเดิมทุกคนสามารถเก็บไข่เต่าได้ แต่ในเวลาต่อมารัฐบาลได้เก็บภาษีโดยให้มีการสัมปทานเป็นหาด ๆ ทำให้การเดินเต่าเพื่อเก็บไข่เต่าเป็นสิทธิของผู้รับสัมปทานตามสิทธิ์และคนอื่น ๆ ไม่มีสิทธิ์เก็บได้ แต่เดินเพียงเพื่อความสนุกสนานและดูเต่าทะเลขึ้นมาวางไข่เท่านั้น ในระยะหลังการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวเกิดขึ้นทุกชายหาดของจังหวัดภูเก็ตประกอบกับจำนวนเต่าทะเลลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว ทั้งไม่ค่อยมีเต่าขึ้นมาวางไข่ตามชายหาด ทำให้ประเพณีการเดินเต่าเปลี่ยนเป็นการพักผ่อนตามชายหาดแทนประเพณีดั้งเดิม

10.7.13 ประเพณีลอยเรือหรือเปอ ลากัจก เป็นประเพณีของชาวน้ำหรือชาวเลในจังหวัดภูเก็ตจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 และ 15 ค่ำ เดือน 11 หรือช่วงวันเพ็ญหรือช่วงที่มรสุมเปลี่ยนทิศทางจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้เป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้หรือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ประเพณีนี้เกิดขึ้นเนื่องจากวิถีชีวิตของชาวเลผูกพันกับท้องทะเลตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งต้องประกอบอาชีพ และต่อสู้กับคลื่นลมมรสุมทะเล จนบางครั้งต้องเสี่ยงกับความแปรปรวนของท้องทะเล ชาวเลจึงมีพิธีกรรมเกี่ยวกับท้องทะเลและมหาสมุทร เนื่องจากเชื่อว่าทะเลมีเทพเจ้าหรือชินคอยบันดาลทั้งคุณและโทษ พิธีนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อขับไล่โรคภัยไข้เจ็บและสิ่งชั่วร้ายออกไปจากถิ่นที่อยู่ และขอให้ชินคุ้มครองให้พวกเขาอยู่รอดตลอดฤดูมรสุม ทั้ง การลอยเรือเปรียบเหมือนการลอยผีสองหรือสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ออกจากที่ของตน (ลิวัลย์ เกลียงสง, 2543, หน้า 133-135) เพื่อให้ชาวเลในหมู่บ้านอยู่ดีกินดี มีความสุข เกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคง มีกำลังใจที่จะผจญภัยกับสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย โดยจะประสมแต่ชัยชนะ (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 126) ประเพณีนี้ยังเป็นประเพณีที่ช่วยให้เผ่าพันธุ์ของชาวเลคงอยู่และสืบต่อมาเป็นกลุ่มเผ่า เพราะชาวเลเป็นผู้ร่อนซึ่งมักแยกย้ายออกไปหาเลี้ยงชีพตามเกาะต่าง ๆ ในทะเลการเกิดประเพณีนี้จึงทำให้ชาวเลที่แยกตัวออกไปมีโอกาสกลับไปรวมกลุ่มปีละ 2 ครั้ง ครั้งละ 4 วัน และเชื่อว่าประเพณีนี้ทำให้ชาวเลทุกคนกลับมาวมกันทั้งยังทำให้หนุ่มสาวมีโอกาสพบปะจับคู่แต่งงานกันและเมื่อพึงพอใจจะอยู่ร่วมกัน

10.7.14 ประเพณีไหว้ครูหมอนั่งตะลุงป่าตอง เกิดขึ้น ณ บ้านโคกขาม ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต เกิดความเชื่อในรูปหนังตะลุงที่มีอำนาจ ลี้ลับสิงอยู่ โดยเฉพาะรูปหนังที่ประกอบพิธีกรรมจะขลังมากซึ่งเป็นรูปฤาษีหน้าน้ำ ฤาษีหน้าไฟ พระราม ทศกัณฐ์

ปราชญ์บาทเจ้าเมือง เทวคา และตัวตลกบางตัว เช่น เนรพอน เปลือย และสีแก้ว ความเชื่อนี้ส่งผลให้มีพิธีไหว้ครุหนังตะลุงเพื่อบูชาครูและเพื่อแสดงความกตัญญูต่อวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเป็นการแก้บนของลูกหลานและคนทั่วไปที่นับถือครูหมอนหนังตะลุงที่บ้านบานไว้ ซึ่งหากไม่ปฏิบัติพิธีนี้อาจทำให้ชีวิตและครอบครัวไม่สงบสุข หรือมีวิญญาณมาปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ๆ หรือจะเจ็บป่วยไม่มีสาเหตุ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ภูของ

จากลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสังคมและวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้น พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีข้อได้เปรียบหลายประการที่ทำให้มีคนจากทั่วโลกสนใจเดินทางเข้ามาสัมผัสกับความสวยงามของจังหวัดภูเก็ต จนทำให้จังหวัดภูเก็ตให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว จนนำมาสู่การพัฒนา ปรับเปลี่ยนรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยและเป็นสากล เพื่อต้อนรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวผู้จังหวัดภูเก็ต

การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมีแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่กล่าวได้ว่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงในระดับโลก อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายประเภท โดยเฉพาะกิจกรรมบันเทิง นันทนาการ และกีฬาทางน้ำ ทั้งการเซิร์ฟ การท่องเที่ยวบนเกาะบริวาร โดยรอบและเกาะในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและเกาะ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้จำนวนมาก โดยส่วนใหญ่ชายหาดตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะ ซึ่งสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ กีฬาทางน้ำ กิจกรรมบันเทิงและนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ ในบริเวณหาดป่าตอง หาดกะตะ หาดกะรน เป็นต้น ทั้งหาดที่มีความสงบและเป็นที่ตั้งของโรงแรมที่พักและบ้านพักตากอากาศเพื่อรองรับกลุ่มผู้มีรายได้สูง เช่น หาดบางเทา หาดลาอัน เป็นต้น หรืออาจเป็นการเดินทางไปท่องเที่ยวยังเกาะราชาใหญ่ เกาะราชาน้อย เกาะเฮ เกาะโหลน เกาะแก้ว เกาะไม้ท่อน เป็นสถานที่สำหรับการพักผ่อนบริเวณชายหาด รวมทั้งการดำน้ำดูปะการัง ตกปลา และพักผ่อน ทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ สถานที่พัฒนา การส่งเสริมอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาพระแทว และศูนย์ศึกษาธรรมชาติทำจัตโรไชย ซึ่งมีเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน หรือการเลือกเดินทางไปยังจุดชมทิวทัศน์ เช่น แหลมพรหมเทพ แหลมกา แหลมพันวา หาดกะตะ หาดกะรน เขารัง และเขาขาด

นอกจากแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติแล้วจังหวัดภูเก็ตยังมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์มีกระจายอยู่ทั่วไปบนเกาะภูเก็ต เช่น พิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต บ้านจีนประชา วัดมงคลนิมิต ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชบาบากูเกิด ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต วัดพระนางสร้าง เมืองถลางบ้านคอน บ้านพระยาวิชิตสงคราม อนุสรณ์สถานเมืองถลาง

พิพิธภัณฑ์สถานจังหวัดภูเก็ต พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ภูเก็ต ศาลเจ้ากะทู้ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมีทั้งเป็นรูปแบบสถานบันเทิง การแสดงโชว์ต่าง ๆ สวนสาธารณะลักษณะพิเศษ พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง สวนสัตว์ สวนสนุก ภูเก็ตแฟนตาซี ไซม่อนคาบาเรย์ ฟาร์มจระเข้และสวนเสือภูเก็ต สวนผีเสื้อและอควาเรียมภูเก็ต พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย ไดโนปาร์ค สวนแสดงสัตว์น้ำ หมู่บ้านไทย สวนกล้วยไม้ภูเก็ต และสยามนิรมิต หรือการเลือกท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมและความสนใจพิเศษ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ สนามขี่ม้า แหล่งตกปลา เคาเบิล สกีจัมป์ แหล่งดำน้ำ สปาที่ให้บริการตามโรงแรมที่พักระดับ 4-5 ดาว และศูนย์บริการทางการแพทย์ เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2557, หน้า 33-35)

อย่างไรก็ตามด้วยการที่จังหวัดภูเก็ตมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังได้จัดเทศกาลและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อเนื่องตลอดทั้งปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติและมีผู้ร่วมงานจำนวนมากในแต่ละปี อีกทั้งในระยะหลังการจัดงานเทศกาลได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของคนรุ่นใหม่ ทั้งยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้จังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงกีฬาทั้งทางบกและทางทะเล และการจัดงานที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาวภูเก็ตมากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2-7 เทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญในจังหวัดภูเก็ต

ลำดับที่	ชื่องานเทศกาลและงานประเพณี	วัน/เวลา	สถานที่จัดงาน
1	งานเบิกฟ้ากมลา	วันที่ 16-18 มกราคม	สวนเฉลิมพระเกียรติ กมลา
2	งานเทศกาลอาหารพื้นเมือง ของดีเมืองภูเก็ต	วันที่ 20-24 มกราคม	เวทีกลางสะพานหิน
3	การแข่งขันฟุตบอลชิงถ้วย พระราชทาน จังหวัดภูเก็ต	วันที่ 21-23 มกราคม	สนามสุระกุล
4	งานตรุษจีน-ย้อนอดีตเมืองภูเก็ต	วันที่ 31 มกราคม- 2 กุมภาพันธ์	สวนเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชาินี
5	งานวิวาทย์ย้อนยุคจีนโบราณสไตล์ บาป้า	วันที่ 14 กุมภาพันธ์	ย่านเมืองเก่า และ พิพิธภัณฑ์ภูเก็ต ไทยหัว

ตารางที่ 2-7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่องานเทศกาลและงานประเพณี	วัน/ เวลา	สถานที่จัดงาน
6	ภูเก็ตบลู เฟสติวัล	วันที่ 19-22 กุมภาพันธ์	โรงแรมฮิลตัน ภูเก็ต อคาเดีย หาดกะรน
7	งานเทศกาลญี่ปุ่นรักไทย	วันที่ 4 มีนาคม	สวนเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชินี
8	งานไทยแลนด์ โอเพ่น	วันที่ 5-8 มีนาคม	สนามกอล์ฟลาгуน่า ภูเก็ต กอล์ฟ คลับ
9	งานท้าวเทพกษัตรี-ท้าวศรีสุนทร	วันที่ 13 มีนาคมของ ทุกปี	อนุสรณ์สถานถลง ชนะศึก (โคกชนะ พม่า) อำเภอดกลาง
10	งานเทศกาลอาหารอร่อยนครภูเก็ต	วันที่ 19-28 มีนาคม	เวทีกลางสะพานหิน
11	งานเทศกาลภูเก็ต อินเตอร์ เนชั่นแนล ดราคอน โบท	วันที่ 3-5 เมษายน	หาดในหาน
12	งานสงกรานต์จังหวัดภูเก็ตและ ภูเก็ตไปค์ วิค	วันที่ 13 เมษายนทุกปี	หาดป่าตอง
13	งานภูเก็ต อินเตอร์เนชั่นแนล คริก เกต ชิกส์	วันที่ 13-15 เมษายน	สนามกีฬากระรน หาดกะรน
14	การแข่งขันภูเก็ตมาราธอนภูเขา นานาชาติ	วันที่ 26 เมษายน	หาดในหาน -แหลมพรหมเทพ - หาดราไวย์ - ห้าแยกฉลอง - จุดชมทิวทัศน์กระรน
15	งานภูเก็ตอันดามันฮาลาล	วันที่ 30 เมษายน- 3 พฤษภาคม	บริเวณสะพานหิน

ตารางที่ 2-7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่องานเทศกาลและงานประเพณี	วัน/ เวลา	สถานที่จัดงาน
16	ประชุมประจำปีของสหพันธ์ค่าน้ำ โลก CMAS (CMAS General Assembly)	วันที่ 2-9 พฤษภาคม	โรงแรมภูเก็ตออร์คิด รีสอร์ท แอนด์ สปา
17	งานภูเก็ต-พญา อเมเจอร์ไรเดอร์ คัพ	วันที่ 28-29 พฤษภาคม	สนามกอล์ฟ คันทรี่ คลับ
18	งานภูเก็ต อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล รักบี้	วันที่ 29-31 พฤษภาคม	สนามกีฬากระรอน หาดกะรน
19	งานภูเก็ต फिल्म เฟสติวัล	วันที่ 4-11 มิถุนายน	ศูนย์การค้าจังซีลอน หาดป่าตอง
20	งานภูเก็ต เฮลท์ แอนด์ เวลเนส เฟสติวัล	วันที่ 11-13 มิถุนายน	ศูนย์การค้าจังซีลอน หาดป่าตอง
21	งานควิลชินเวอร์ ไทยแลนด์ เซิร์ฟ ซีรี่ (มูนซูน ไรเดอร์)	วันที่ 12-14 มิถุนายน	หาดกะหลิม
22	งานลากูน่า ภูเก็ต อินเทอร์เน็ตเนชั่น แนล มารารอน	วันที่ 14 มิถุนายน	โครงการลากูน่า หาดบางเทา
23	งานภูเก็ต เรส วิค (ซิกส์ เซนส์)	วันที่ 22-26 มิถุนายน	เอวาซอน ภูเก็ต รี สอร์ท แอนด์ สปา
24	งานภูเก็ต อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล แพชั่นวิก	วันที่ 24-30 มิถุนายน	ศูนย์การค้าจังซีลอน หาดป่าตอง
25	งานภูเก็ต มิวสิค เฟสติวัล	วันที่ 7-8 สิงหาคม	หาดกะรน
26	งานควิลซิลเวอร์ ไทยแลนด์ เซิร์ฟ ซีรี่ (คิง ออฟ เดอะ จังเกิล)	วันที่ 14-16 สิงหาคม	หาดกมลา
27	งานควิลซิลเวอร์ ไทยแลนด์ เซิร์ฟ ซีรี่ (ไอส์แลนด์ คราวน์)	วันที่ 4-6 กันยายน	หาดกะตะ
28	งานภูเก็ตฟู้ด แอนด์ เบเวอร์เรจ โชว์	เดือนกันยายน	-

ตารางที่ 2-7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่องานเทศกาลและงานประเพณี	วัน/ เวลา	สถานที่จัดงาน
29	งานภูเก็ท วอล์ค แอนด์ รััน	เดือนตุลาคม	-
30	เทศกาลถือศีลกินผักจังหวัดภูเก็ต	วันที่ 1-9 ค่ำ เดือน 9 ของจีน หรือเดือน กันยายน-ตุลาคมของ ทุกปี	ศาลเจ้าต่าง ๆ ใน จังหวัดภูเก็ต
31	งานภูเก็ท แอนด์ อันดามัน ทราวเล เทรค	วันที่ 27-28 พฤศจิกายน	ศูนย์การค้าเซ็นทรัล เฟสติวัล
32	เทศกาลเปิดฤดูกาลการท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ต	วันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกปี	บริเวณหาดป่าตอง
33	งานแข่งขันเรือใบชิงถ้วย พระราชทานภูเก็ทคิงส์คัพรีกัตต้า	วันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี	หาดกะตะ
34	การแข่งขันลาภูน่าภูเก็ทไตรกีฬา	ช่วงเดือนธันวาคม ของทุกปี	บริเวณลาภูน่าภูเก็ท หาดบางเทา
35	งานแสดงเรือนานาชาติ	เดือนธันวาคม	รอยัล ภูเก็ท มารีน่า
36	งานรำลึกสินามิ	วันที่ 26 ธันวาคมของ ทุกปี	สวนสาธารณะโลมา หาดป่าตอง

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำหรับภูมิสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ทนั้นเป็นการกล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดภูเก็ททั้งภูมิศาสตร์ การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี และโครงสร้างด้านการท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในจังหวัดภูเก็ทมากขึ้น ทั้งยังทำให้เข้าใจได้ว่าด้วยความที่จังหวัดภูเก็ทมีลักษณะเป็นเกาะซึ่งมีทะเลล้อมรอบ จึงส่งผลให้มีการเข้ามาของคนกลุ่มต่าง ๆ ในเกาะนี้ได้ง่ายทำให้นามาสู่การเดินทางเข้ามาของคนหลากหลายกลุ่ม หลายทวีป จึงส่งผลให้จังหวัดภูเก็ทมีลักษณะพิเศษ คือ การเป็นจังหวัดแบบพหุสังคม เพราะมีคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมเข้ามาในเกาะแห่งนี้ จนทำให้เกาะหรือจังหวัดภูเก็ทมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นในประเทศไทย

บทที่ 3

ภูเก็ตกับการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก

บทนี้ผู้วิจัยนำเสนองานโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การเข้ามาของชาวตะวันตกในจังหวัดภูเก็ต มีรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาของชาวตะวันตกสู่จังหวัดภูเก็ตในรูปแบบพ่อค้า การนำศาสนาเผยแพร่ รวมทั้งการเกิดสงครามในภูมิภาคเอเชีย ส่วนต่อมาเป็นการอธิบายถึงการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติสู่จังหวัดภูเก็ต ด้วยวิธีการรับจากชาวตะวันตกโดยตรง และการรับวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านนโยบายของผู้นำประเทศในขณะนั้น ซึ่งตรงกับสมัยของจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี และส่วนสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงภาพสะท้อนของการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต การศึกษาในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏนี้จักทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของสังคมภูเก็ตภายใต้การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติ

การเข้ามาของชาวตะวันตกในจังหวัดภูเก็ต

การเดินทางเข้ามาในเกาะภูเก็ต (เกาะภูเก็ต หมายถึง จังหวัดภูเก็ต) ของชาวตะวันตกเริ่มจากชาวยุโรปโดยเฉพาะชาติโปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส และอังกฤษ กลุ่มเหล่านี้รู้จักเกาะภูเก็ตมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ชาติเหล่านี้ได้เข้ามาทำการค้าเกี่ยวกับการรับซื้อแร่ดีบุกและแลกเปลี่ยนสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นจนนำไปสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสเกี่ยวกับการซื้อขายดีบุกที่เมืองถลางบางคลีใน พ.ศ. 2231 รวมทั้งการที่ชาวอังกฤษโดยบริษัทอินเดียตะวันออกทำการติดต่อค้าขายอาวุธ ผ้าชนิดต่าง ๆ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในยุโรป หรือซื้อสินค้าจากเมืองหนึ่งไปขายอีกเมืองหนึ่งซึ่งอยู่ในภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งการซื้อขายสินค้านี้ระหว่างเมืองต่าง ๆ บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของไทยถึงแหลมมลายู นอกจากนั้นยังพบว่าชาวโปรตุเกสที่เข้ามาในเกาะภูเก็ตบางคนมีโอกาสได้เป็นผู้ว่าราชการเมืองถลาง ดังเช่นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดฯ ให้ภราดาเรอเน่ ชาร์บอนโน (Rene Charbonneau) (เดิมทำงานอยู่กับพระสงฆ์คณะเซนต์ดลาซาร์ กรุงปารีส ต่อมาย้ายไปอยู่กับคณะสอนศาสนาต่างดาว แล้วจึงย้ายมาอยู่เมืองไทย ท่านนี้มีความรู้ทางการแพทย์โรคปวดหัว การสร้างป้อมและค่าย) เป็นเจ้าเมืองถลางประมาณ 3-4 ปี ทั้งได้สร้างค่ายและป้อมที่ภูเก็ตก่อนจะย้ายกลับเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยา เมื่อภราดาเรอเน่ ชาร์บอนโน (Rene Charbonneau) ถูกย้ายกลับเข้ากรุงศรีอยุธยาสมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดฯ ให้ซีเออร์บิลลี (Sieur Billi) (ซีเออร์บิลลีเดิมเป็นต้นเรือของเซอร์วาเอร์ เดอ โชมองต์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสเดินทางเข้ามาเจริญ

พระราชไมตรีกับกรุงสยาม) เป็นเจ้าเมืองกลางคนต่อไป

ในสมัยตอนต้นรัตนโกสินทร์ เกาะภูเก็ตรเริ่มมีการทำเหมืองแร่ และมีชาวจีนเข้ามาเป็นคณงานเหมืองแร่จำนวนมากจนชาวจีนบางคนมีโอกาสนายเป็นนายเหมืองและทำเหมืองแร่ขึ้นเอง ในขณะที่ชาวตะวันตกได้ทำเหมืองแร่อยู่ด้วยเช่นกัน จึงนำมาสู่การแข่งขันการทำเหมืองแร่ระหว่างชาวจีนกับชาวตะวันตก แต่ชาวตะวันตกมีความสามารถในการทำเหมืองแร่มากกว่าชาวจีน เพราะชาวตะวันตกได้รับการสนับสนุนให้นำเครื่องจักรเข้ามามีบทบาทในการทำเหมืองแร่ดิบุก เช่น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับตันแอดเวิร์ด โทมัส ไมล์ (Captain Edward Thomas Miles) ได้ขออนุญาตใช้เรือขุดแร่ที่อ่าวทุ่งคาเป็นครั้งแรก ทั้งได้ตั้งบริษัทขุดแร่ขึ้นหลายบริษัท ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพบว่า ชาวตะวันตกได้นำเครื่องจักรเข้ามาทำเหมืองแร่ ซึ่งทำให้กิจการเหมืองแร่เจริญมากขึ้นกว่าการใช้แรงงานคน (สมบูรณ แก่นตะเคียน, 2523, หน้า 5, 63-64)

ดังนั้นการเข้ามาของชาวตะวันตกจึงได้นำมาสู่การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันของสังคมตะวันออกกับสังคมตะวันตก ทั้งยังทำให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันจนนำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเกิดจากการเดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตของชาวตะวันตกกลุ่มต่าง ๆ ได้เข้ามาในหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การเข้ามาของชาวตะวันตกพร้อมกับพ่อค้าเดินเรือ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการติดต่อกับต่างชาติและความเกี่ยวข้องกับคนทั้งซีกโลกตะวันตกและโลกตะวันออกมาช้านานแล้ว ความเกี่ยวข้องของคนสองซีกโลกนั้นส่วนหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ผ่านนักเดินเรือทั้งชาวอินเดีย ชาวจีน และชาวตะวันตก สำหรับชาวอินเดียนั้นเชื่อว่าเริ่มเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยต้นพุทธกาลหรือประมาณ 300-400 ปีก่อนคริสตกาล ตามที่มีการค้นพบหลักฐานจากแหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาเพชร จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งพบเศษภาชนะของชาวอินเดียมีอายุประมาณ 200 ปีก่อนคริสตกาล ทำให้เชื่อว่าการเดินเรือของชาวอินเดียในระยะแรกนั้นต้องผ่านช่องแคบมะละกา ชาว และบาห์ลีมาสู่อ่าวไทย เพื่อติดต่อกับเมืองที่อยู่บนคาบสมุทรมลายูและลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกหรือเรียกว่า ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญในการเดินทางเข้ามาค้าขาย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2528, หน้า 37) ดังนั้นสุวรรณภูมิจึงเป็นดินแดนแห่งความมั่งคั่งที่บุคคลจากหลายแหล่งและหลายชนชั้นวรรณะมุ่งหวังมาเพื่อทำการค้า ทั้งเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ทางเศรษฐกิจของคนพื้นเมืองกับผู้ที่มาจากภายนอก และเป็นสถานที่ใช้ติดต่อกันของคนจากภายนอกทั้งตะวันตกและตะวันออกโดยเฉพาะบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนและแม่กลอง

สำหรับเกาะภูเก็ตนั้นเดิมก็มีความสำคัญทางเศรษฐกิจด้านการค้ามาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เนื่องจากอาณาจักรสุโขทัยมีอำนาจตั้งแต่ชุมพรถึงปลายแหลมมลายู และอ่าวไทยถึงทะเลอันดามัน หรือหมายถึงอาณาจักรสุโขทัยมีอำนาจเหนืออาณาจักรนครศรีธรรมราช โดยเกาะกลางหรือเกาะภูเก็ตเป็นหนึ่งในสิบสองเมืองนักษัตรของอาณาจักรนครศรีธรรมราช ภูเก็ตจึงตกอยู่ในอำนาจของสุโขทัยด้วย สำหรับการแสดงความภักดีต่ออาณาจักรนครศรีธรรมราชและอาณาจักรสุโขทัยของเกาะภูเก็ตต้อง คือ การส่งดินบุกไปยังเมืองทั้งสองเพื่อนำไปส่วนผสมในการสร้างพระบรมธาตุพระพุทธรูป เทวรูปต่าง ๆ ทั้งเป็นส่วนผสมของทองสำริดเพื่อทำเครื่องราชูปโภคในราชสำนัก และส่งไปขายยังจีน อินเดีย และอาหรับ (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 30-31) ทำให้ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาผู้คนจำนวนมากจึงเดินทางเข้ามาในแผ่นดินประเทศไทยเพื่อติดต่อเรื่องดินบุก

ต่อมาเมื่ออาณาจักรสุโขทัยอ่อนแอลงอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาได้สถาปนาขึ้น และอาณาจักรสุโขทัยได้ตกอยู่ในอำนาจของอาณาจักรอยุธยาทั้งหมด โดยอาณาจักรนครศรีธรรมราชอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรอยุธยา และอาณาจักรนครศรีธรรมราชกลายเป็นหัวเมืองพระยามหานครของอยุธยา ทำให้อาณาจักรนครศรีธรรมราชต้องควบคุมเมืองบริวารในคาบสมุทรมลายูให้ขึ้นตรงต่ออาณาจักรกรุงศรีอยุธยา อย่างไรก็ตามในช่วงศตวรรษที่ 18-19 แร่ดีบุกมีความสำคัญมากขึ้น เพราะมีพ่อค้าชาวอาหรับ ชาวอินเดีย ชาวจีน และชาวมลายู ซึ่งเคยทำการซื้อขายแร่ดีบุกมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยได้ล่องเรือสำเภาเข้ามารับซื้อแร่และแยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานในเกาะกลางหรือเกาะภูเก็ตเพื่อขุดหาแร่ได้อย่างอิสระเสรี จนลูกหลานชาวจีน ชาวอินเดีย และชาวมลายูบางส่วนได้เป็นเจ้าของกลางในเวลาต่อมา จากนั้นในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ได้มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับโปรตุเกสด้านการเมืองและการค้า จนโปรตุเกสได้รับอนุญาตให้ตั้งห้างสินค้าที่เมืองนครศรีธรรมราชและเมืองกลางใน พ.ศ. 2060 และในรัชสมัยพระไชยราชาธิราช โปรตุเกสได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากพระองค์ได้แต่งตั้งหมอวินเซอร์ให้เข้ารับราชการเพราะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการถลุงแร่ดีบุก จึงทำให้เริ่มมีชาวโปรตุเกสเดินทางเข้ามาในเมืองกลางหรือเกาะภูเก็ตมากขึ้น

ในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ชาวยุโรปต้องการทำเหมืองแร่ดีบุกด้วยตนเอง เพื่อนำไปป้อนตลาดในยุโรปซึ่งมีความต้องการมากกว่าสินค้าอื่น ๆ จากตะวันออก ทำให้การทำเหมืองแร่มีความสำคัญมากขึ้นอย่างรวดเร็วในหัวเมืองต่าง ๆ ของไทย โดยเฉพาะเมืองกลางและเมืองตะกั่วป่าจนได้รับความสนใจจากชาวตะวันตกเป็นจำนวนมากกว่าชาติอื่น ๆ ทั้งยังนำมาสู่การแข่งขันกันจนทำให้แร่ดีบุกกลายเป็นพระราชทรัพย์ ซึ่งหากต้องการทำเหมืองแร่จึงต้องได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระมหากษัตริย์ การทำเหมืองแร่ในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงถูกควบคุมโดยตรงจากเมืองหลวง รัฐบาลกลางจึงต้องออกกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อมาควบคุมการทำ

เหมืองแร่ จากนั้นฮอลันดาได้แต่งตั้งทูตเข้าเฝ้าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชใน พ.ศ. 2147 เพื่อขอตั้ง
 สถานีการค้าที่กรุงศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช ถลาง สงขลา ปัตตานี และไทรบุรี โดยฮอลันดา
 ต้องการสินค้าดีบุก หนังสือพิมพ์ ไม้ฝาง ไม้กฤษณา จี๊ฟั้ง น้ำตาล ริงนก เป็นต้น (ถนอม พูนวงศ์, 2556,
 หน้า 34) และใน พ.ศ. 2155 ฮอลันดาได้ทำสัญญาผูกขาดการค้ากับเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช แต่
 ฮอลันดาไม่ได้เป็นประเทศผูกขาดการค้าเพียงประเทศเดียว เพราะฮอลันดามีอังกฤษ ฝรั่งเศส จีน
 และญี่ปุ่นเป็นคู่แข่งทางการค้าเช่นกัน โดยที่ประเทศเหล่านี้ได้ลักลอบซื้อสินค้ากับชาวเมืองถลาง
 และให้ราคาดีกว่าฮอลันดา ทั้งการที่ฮอลันดาขอผูกขาดการค้าในเมืองต่าง ๆ นั้น ทำให้ฮอลันดาคด
 ราคาดีบุกอย่างไม่เป็นธรรม จนชาวเมืองถลางไม่พอใจและได้บุกเผาสถานีการค้า ทั้งได้ขับไล่
 ชาวฮอลันดาออกไปจากเมืองถลางจนหมดสิ้น

จากนั้นในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม อังกฤษได้ส่งทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี
 เพื่อขออนุญาตตั้งห้างค้าขายในกรุงศรีอยุธยาและเมืองนครศรีธรรมราช โดยมีฮอลันดาและฝรั่งเศส
 เป็นคู่แข่ง แต่อังกฤษไม่สามารถตั้งห้างค้าขายได้ เนื่องจากถูกฮอลันดาปิดกั้น ทำให้อังกฤษซื้อขาย
 สินค้าจากเมืองถลางโดยทางอ้อมผ่านเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งอังกฤษถือว่าไม่สะดวกและได้
 สินค้าที่ด้อยคุณภาพ ครั้นในสมัยพระนารายณ์มหาราชทรงมีวิเทโศบายคานอำนาจอังกฤษ ฝรั่งเศส
 และฮอลันดา เนื่องจากขณะนั้นประเทศดังกล่าวมีอำนาจทางทะเลมากทั้งยังเป็นศัตรูคู่แข่งทาง
 การค้า อีกทั้งแต่ละประเทศได้ตั้งบริษัทเพื่อเอารัดเอาเปรียบชาวเมืองในเอเชียใต้และตั้งตนเป็น
 นักล่าอาณานิคม อย่างไรก็ตามในสมัยนี้เจ้าพระยาวิหขันทร์ (Constantine Phaulkon) ได้รับราชการ
 และสนับสนุนให้ไทยอนุญาตให้ฝรั่งเศสตั้งสถานีการค้า เนื่องจากฝรั่งเศสมีอำนาจมากทั้งมี
 กองทัพเรือที่ใหญ่โต และการที่ฝรั่งเศสต้องการเป็นมิตรกับไทยเพราะต้องการทำการค้าด้วย ดังนั้น
 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงยินยอมเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศส จากนั้นฝรั่งเศสจึงส่ง
 เซอวาเลีย เดอ โชมองต์ (Chevalier de Chaumont) และบาทหลวง เดอ ชัวซี (Abbe de Choisy)
 เข้ามาในเมืองถลางซึ่งทั้งสองได้บันทึกเกี่ยวกับเมืองถลางว่า ...เมืองถลาง (Joncelang) เป็นเมืองทำ
 ขายฝั่งตะวันตกของคาบสมุทรทลายู มีดีบุกมากและขีปลาวาฬ ได้มีการส่งดีบุกไปประเทศจีนทาง
 เรือ... สนธิสัญญาการค้าฝรั่งเศส-ไทย พ.ศ. 2228 ได้อนุญาตให้ฝรั่งเศสผูกขาดแร่ดีบุกที่เกาะถลาง...
 จากบันทึกดังกล่าวจึงทำให้ทราบได้ว่า ฝรั่งเศสได้รับอนุญาตให้ผูกขาดการค้าดีบุกที่เกาะถลางได้
 อีกทั้งยังสามารถตั้งโรงงานถลุงแร่ได้อีกด้วย เหตุผลที่ฝรั่งเศสได้สิทธิพิเศษต่าง ๆ จากไทยจนกล่าว
 ได้ว่าเป็นยุคทองของฝรั่งเศสคือ ยุคในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เพราะเจ้าพระยาวิหขันทร์
 มีอำนาจอยู่ในพระคลังหลวง อีกทั้งในเมืองถลางนั้นกรุงศรีอยุธยาได้แต่งตั้งให้ภราดาเรอเน่
 ชาร์บอนโน (Rene Charbonneau) และมองซิเออร์บิลลี (Sieur de Billi) ชาวฝรั่งเศสเป็นเจ้าเมือง
 ถลาง

ครั้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อังกฤษได้ส่งกัปตันฟรานซิส ไลท์ (Captain Francis Light) เข้ามาทำการค้าดิบูกกับเมืองถลาง ประกอบกับการที่เกาะภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเล กัปตันฟรานซิส ไลท์ (Captain Francis Light) จึงเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อขอพระบรมราชานุญาตตั้งสำนักงานซื้อขายผูกขาดดิบูกที่เมืองถลาง ในการนี้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงอนุญาตตามความต้องการ เนื่องจากพระองค์ทรงมีพระราชดำริที่จะฟื้นฟูประเทศชาติให้ผ่านพ้นภาวะวิกฤติข้าวยากหมากแพงภายหลังสิ้นสุดสงคราม กัปตันฟรานซิส ไลท์ (Captain Francis Light) จึงได้ตั้งบ้านเรือนและสถานีการค้าที่บ้านท่าเรือในเมืองถลาง หลังจากนั้นการค้าแร่ดิบูกจึงเป็นรายได้ทางเศรษฐกิจหลักของภูเก็ต ประกอบกับมีการค้นพบแหล่งแร่ดิบูกในทะเลชายฝั่งตะวันตกของจังหวัดพังงา ยิ่งทำให้มีชาวตะวันตกและผู้คนจำนวนมากเดินทางมาแสวงหาโชคจากการลงทุนต่อแพและเรือคูดแร่ในทะเล เหล่านี้จึงทำให้เศรษฐกิจของเกาะภูเก็ตเริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่การขุดแร่ในทะเลของจังหวัดพังงาต้องเลิกไปในระยะเวลาอันสั้น เนื่องจากการขุดแร่ดิบูกในทะเลไม่เป็นไปตามระบบที่ถูกต้อง ทั้งขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้ธุรกิจการค้าในเกาะภูเก็ตซึ่งขยายตัวเพื่อรองรับการลงทุนต้องซบเซาตามไปด้วย

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ความสัมพันธ์ด้านการค้าระหว่างไทยกับตะวันตกยังคงมีอยู่เรื่อยมา แต่ส่วนใหญ่เป็นการค้าขายกันทางทะเล ซึ่งนับว่าเป็นที่มาของรายได้ที่พระมหากษัตริย์นำไปแจกเป็นเบี้ยหวัดแก่เจ้านายและขุนนางข้าราชการเพื่อความมั่นคงทางราชบัลลังก์และพระราชวงศ์ ในขณะที่เดียวกันการค้าได้นำมาซึ่งคนกลุ่มใหม่จากภายนอก เพราะได้มีเรือพ่อค้าต่างชาติเข้ามาค้าขายเพิ่มขึ้นและมีจำนวนมากว่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งสินค้าได้มีการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือเดิมสินค้าที่ทำการค้าในสมัยกรุงศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นของป่าที่รัฐรับมาจากการส่งตัวของไพร่ส่วย และเป็นสินค้าผูกขาดสำคัญ ๆ เช่น ไม้ฝาง นอแรด แต่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เริ่มมีสินค้าที่ผลิตเอง ทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม เช่น เหล็ก ดิบูก และการทำเหมืองแร่ ทั้งยังมีสินค้าที่พ่อค้าจากที่ต่าง ๆ นำมาจำหน่าย เช่น พ่อค้าชาวอังกฤษนำฝิ่นมาจำหน่าย ในขณะที่รัฐบาลกลางได้ห้ามนำฝิ่นเข้ามาจำหน่าย ทั้งห้ามประชาชนสูบฝิ่น และมีการจัดเก็บภาษีฝิ่นในอัตราสูง นอกจากนั้นพ่อค้าชาวมลายูได้นำผ้าตาหมากรุกจากเกาะเซเลเบส ผ้าและเครื่องถ้วยชามจากจีน ภาชนะทองเหลืองจากชวา ยาสูบจากจีนและชวามาจำหน่ายด้วย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อังกฤษได้ส่งจอห์น ครอบเฟิร์ต (John Crawfurt) เข้ามาเพื่อขอทำการค้าดิบูกกับไทย และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือใน พ.ศ. 2368 อังกฤษได้ส่งเฮนรี เบอร์นี่ (Henry Burney) เข้ามาทำสัญญาค้าขายกับไทย อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อนุญาตให้อังกฤษทำการค้าขายในกรุงเทพฯ หัวเมืองตะวันตกในเมืองไทรบุรี สตูล ตรัง พังงา

และถลุงได้ ส่วนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ ส่งผลให้การขยายตัวทางการค้าในภูเก็ตดีขึ้น โดยเฉพาะการค้าแร่ดีบุกเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น จนทำให้พ่อค้าจากปีนัง สิงคโปร์ และยุโรปเดินทางเข้ามาซื้อแร่ในตลาดภูเก็ต เหล่านี้ได้ส่งผลให้กรุงเทพฯ และเกาะภูเก็ตกลายเป็นเมืองหลวง และเมืองท่าที่เรือสินค้านานาชาติเข้ามาติดต่อค้าขายและทำการค้ากับพ่อค้าชาวไทย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2528, หน้า 118)

ดังนั้นจากการเข้ามาของชาวตะวันตกต่าง ๆ จึงทำให้ประเทศไทยและจังหวัดภูเก็ตได้รับความรู้ด้านศิลปะวิทยาการ เทคโนโลยีใหม่ ๆ และวัฒนธรรมตะวันตกบางอย่างเข้ามา รวมถึงการที่สังคมไทยเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติที่มีความรู้ความสามารถเข้ารับตำแหน่งขุนนางข้าราชการเพื่อรับใช้ราชสำนัก และการเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติสามารถตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยได้จนเกิดการผสมผสานกับคนพื้นเมืองและเกิดลูกหลานออกมาเป็นจำนวนมากซึ่งนำมาสู่การกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) และสังคม เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การสร้างที่อยู่อาศัย

2. การเข้ามาของชาวตะวันตกพร้อมกับการเผยแผ่ศาสนา

ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ของกรุงศรีอยุธยา พระองค์ได้ทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับโปรตุเกสทั้งด้านการเมือง การค้า และการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลโปรตุเกสที่ต้องการให้ชาวโปรตุเกสอยู่ประจำเมืองที่ทำการค้าขายและแต่งงานกับสตรีพื้นเมือง เมื่อเกิดลูกหลานในหอบรมขบธรรมเนียมประเพณีให้เป็นโปรตุเกสนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ทั้งการที่ประเทศไทยไม่รังเกียจศาสนาอื่นและให้สิทธิเสรีภาพแก่ทุกคน ทำให้คนเชื้อสายโปรตุเกสเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยรวมทั้งเมืองถลุงหรือเกาะภูเก็ตเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่นั้นมาศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจึงเริ่มเข้ามาพร้อมกับชาวตะวันตกในเกาะภูเก็ต ซึ่งนำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติ (ส. พลายน้อย, 2523, หน้า 424-425) เช่น ใน พ.ศ. 2214 คณะผู้เผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้ส่งคณะผู้สอนศาสนาซึ่งเป็นชาวโปรตุเกสโดยมีนายเปเรซ (Perez) เป็นหัวหน้าเผยแผ่ศาสนาที่เมืองถลุง ทั้งได้มีการตั้งถิ่นฐานในเมืองนี้จำนวนมาก นอกจากนั้นในรัชสมัยพระไชยราชาธิราช โปรตุเกสได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากได้รับอนุญาตให้สร้างวัดและโบสถ์ได้ทั่วประเทศไทย

นอกจากนั้นยังพบว่าชาวโปรตุเกสที่เข้ามาในเกาะภูเก็ตได้เข้ามาในฐานะบาทหลวงเพื่อสอนศาสนาและในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งได้มีความสัมพันธ์กับชาวพื้นเมืองของเกาะภูเก็ตจนมีลูกหลานจำนวนมาก แต่ฝ่ายบิดาที่เป็นชาวโปรตุเกสไม่ได้รับผิดชอบประการใด มารดาจึงต้องรับผิดชอบฝ่ายเดียว อีกทั้งเมื่อบิดาที่เป็นชาวโปรตุเกสหมดฐานะต่าง ๆ แล้ว จึงได้เดินทางกลับบ้านเมืองของตนทำให้เด็กที่เกิดมาไม่ได้รับการศึกษา และไม่มีความเข้าใจในตัวบิดาเลย

(สมบุรณ์ แก่นตะเคียน, 2523, หน้า 5) ในสมัยพระนารายณ์มหาราชทรงอนุญาตให้ฝรั่งเศสเผยแพร่ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก จนนำมาสู่การทำสนธิสัญญาระหว่างฝรั่งเศส-ไทย ซึ่งพบว่าไทยได้ให้สิทธิพิเศษต่างๆ แก่คณะผู้สอนศาสนาของฝรั่งเศสจำนวนมาก

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้งดำรงพระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามกุฎราชกุมาร เสด็จเมืองกลาง ทรงมีพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

...เมืองกลางมีคนอยู่ข้างจะแปลกคนหนึ่ง คือ ชาวกลางเรียกกันว่าฝรั่ง ได้เรียกตัวมาสนทนาซักไซ้ดูคนหนึ่ง รูปร่างหน้าตาก็เป็นไทย ๆ ชื่อ ปอด บอกว่าตนถือศาสนาฝรั่ง คือ ถือนานาชาติเป็นวันพระ... พ่อให้รับศีลแล้วชื่อว่า คอมินิโค ภรรยาเป็นคนไทยยังไม่ได้รับศีล มีบุตรได้รับศีลแล้ว 2 คน คนหนึ่งเป็นหญิงพ่อให้ชื่อว่า นาดาเลีย คนหนึ่งเป็นชายพ่อให้ชื่อว่า เปา (คือเปาโล หรือปอล) ถามว่าถือพระฝรั่งมานานหรือยัง ตอบว่าถือต่อ ๆ กันมาหลายชั่วคนแล้ว... ถามว่า รู้หรือไม่ว่าชั้นเดิมทำไมพวกฝรั่งจึงได้มาอยู่เมืองกลาง ตอบว่าไม่รู้...ตามความจริงพวกนี้บางทีจะเป็นลูกหลานของชาวโปรตุเกสที่ได้มาอยู่ในเมืองกลางแต่ครั้งโบราณ หรือมิฉะนั้นก็เป็นแต่ลูกหลานคนไทย ๆ ที่เข้ารับตั้งแต่ชาวโปรตุเกสมาสอนไว้ (มหาวชิราวุธ สยามกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้า, 2502, หน้า 88-90)

การเข้ามาของต่างชาติในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีการกีดกันของคนต่างชาติ ดังนั้นการเข้ามาของคนต่างชาติทั้งจากคนที่อยู่ในภูมิภาคใกล้เคียง หรือคนที่อยู่ห่างไกลออกไปยอมเข้ามาได้ในหลายรูปแบบซึ่งส่วนหนึ่งคือ การเข้ามาของพร้อมกับการเผยแพร่ศาสนา ดังนั้นจึงทำให้มีการนำวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาและนำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันซึ่งคนไทยเองมิได้รังเกียจ

3. การเข้ามาของชาวตะวันตกพร้อมกับเหตุการณ์สงครามมหาเอเชียบูรพา (พ.ศ. 2480-2482)

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อประเทศไทยประกาศประเทศเป็นกลางในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้ชาวยุโรปทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม รัสเซีย เยอรมัน ออสเตรีย อิตาลี รวมถึงญี่ปุ่นที่อยู่ประเทศไทยก่อนเกิดสงครามและกลุ่มคนที่ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเมื่อเกิดสงครามได้รับความปลอดภัย สำหรับคนที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตนั้น พบว่า มีการเดินทางมาจากหลายประเทศและประกอบอาชีพหลายประเภท เช่น ชาวญี่ปุ่นเข้ามาเปิดรับซื้อแร่ดีบุกและพยายามผูกขาดการค้าแร่ดีบุกในจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่ พ.ศ. 2480 ทั้งได้เปิดร้านถ้ำรูปโดยมีบริการรับถ้ำรูปทั้งในและนอกสถานที่ เปิดร้านทำฟัน ร้านขายถ้วยชามซึ่งสั่งตรงมาจากประเทศญี่ปุ่น เปิดฉายภาพยนตร์ สำหรับชาวอังกฤษ ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญทั้งวิศวกรเหมืองแร่ นักอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และกรรมกร

เหมืองแร่ในเครือบริษัทแองโกล-โอเรียนทัล คอปเปอร์เซ็น บริษัททุ่งคาฮาเบอร์ ดิน เทรดนิ่ง บริษัท
 ระแงง ดิน เอ็นแอล บริษัทดิน เลดิน เทรดนิ่ง บริษัทกะตุ้ดิน เทรดนิ่ง มาทำธุรกิจในเมืองแร่ใน
 จังหวัดภูเก็ต และอังกฤษยังได้ส่งนายทหารวอเรน พาร์สัน นายทหารนอกราชการยศร้อยเอกของ
 กองทัพบกอังกฤษมาประจำในบริษัทเหมืองแร่ในสังกัดอังกฤษ จึงทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย
 กับพ่อค้าและข้าราชการในจังหวัดภูเก็ตเป็นอย่างดี ทั้งได้นำเครื่องมือและเครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ
 มาใช้ในกิจการเหมืองแร่เพื่อให้ทันสมัย และให้สามารถขุดแร่ดิบได้ครั้งละจำนวนมาก เป็นต้น
 จากนั้นใน พ.ศ. 2482 อิตาลีได้นำเรือสินค้าที่บรรทุกรถยนต์นั่ง เครื่องเหล็ก น้ำตาล
 ไม่กระดาน เข้ามาระวางพักในจังหวัดภูเก็ตเพราะอิตาลีไม่สามารถขนสินค้าไปยังเมืองท่าในเอเชียได้
 เนื่องจากกบฏสยามสงคราม จังหวัดภูเก็ตจึงให้ความคุ้มครองสินค้าและช่วยเหลือถูกเรือในฐานะ
 ประเทศเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด นอกจากนั้นเพื่อเป็นการเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจ
 เกิดขึ้น จังหวัดภูเก็ตได้จัดตั้งหน่วยทหารบริเวณเชิงเขาโต๊ะแซะ ทั้งได้ฝึกยุวชนทหารในจังหวัด
 ภูเก็ตตั้งแต่ พ.ศ. 2483 และจัดตั้งกองอาสาสมัครฝึกการใช้อาวุธเพื่อเป็นกำลังสนับสนุนด้วย

ต่อมาในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 เรืออิตาลีที่จอดหน้าอ่าวเมืองภูเก็ตถูกเผาโดยกัปตัน
 ของอิตาลี ด้วยเหตุผลว่าเรือสินค้าของอิตาลีอาจทำประโยชน์ให้แก่อังกฤษ ในขณะที่กองทัพญี่ปุ่น
 ได้ยกพลมาทางตะวันออกของภาคใต้ โดยกองทัพดังกล่าวคือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต แต่
 แต่งกายด้วยเครื่องแบบนายทหารยศร้อยเอกลงมา และได้แสดงตนเป็นคนของกองทัพญี่ปุ่นเข้าพบ
 ข้าหลวงประจำจังหวัดภูเก็ต เพื่อขอใช้จังหวัดภูเก็ตเป็นเส้นทางผ่านไปยังพม่าและอินเดีย โดย
 กองทัพญี่ปุ่นจะเคารพเอกราชและประชาธิปไตยของไทย (ดิเรก ชัยนาม, 2509, หน้า 195-202)
 และไม่ถึงว่าไทยเป็นศัตรู ในขณะที่อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นำโดยร้อยเอกวอเรน พาร์สัน
 (Warren Parsons) แห่งกองทัพบกอังกฤษนำทหารอังกฤษพร้อมด้วยอาวุธปืนกลมือและเครื่องมือ
 สื่อสารที่ทันสมัยเข้ายึดสนามบินภูเก็ตโดยวางลวดหนามและยามรักษาการณ์ไว้ ในขณะที่จังหวัด
 ภูเก็ตได้ส่งกำลังตำรวจและหน่วยทหารเยาวชนเข้าเจรจา ณ สนามบินภูเก็ต ซึ่งผลเจรจาปรากฏว่า
 อังกฤษจะยึดสนามบินไว้ชั่วคราวจนกว่าเครื่องบินหรือเรือรบของอังกฤษจะมารับผู้อพยพไปหมด
 หลังจากนั้นอังกฤษจะคืนสนามบินให้จังหวัดภูเก็ตดังเดิม กองกำลังของไทยจึงตั้งกำลังอยู่ที่
 สนามบินภูเก็ตเพื่อรอจุดสถานการณ์และควบคุมสถานการณ์ไม่ให้บานปลายในฐานะเจ้าของสถานที่
 ซึ่งหลังจากเหตุการณ์สงบนั้นพบว่าสิ่งที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกาเหลือไว้ให้ประเทศไทย คือ
 เรือขุดแร่ คลังน้ำมัน และธนาคาร เป็นต้น จากเหตุการณ์สงครามครั้งนั้นจังหวัดภูเก็ตได้รับความ
 เสียหายจากการถูกอังกฤษทิ้งระเบิดและการยิงด้วยปืนกลมายังเรือกลาง อาคารฐานปฏิบัติการ

ของกองบินที่ 4 หน่วยนาวิกโยธิน อาคารต่าง ๆ คลังแสงของฐานปฏิบัติการ เครื่องบินเรือบ 2 ลำ และกุฏิใกล้โบสถ์ของวัดฉลอง ในขณะที่ญี่ปุ่นเข้ายึดและควบคุมดูแลสถานที่ราชการและสถานที่สำคัญอื่น ๆ

สำหรับการเดินทางในช่วงเวลาดังกล่าวค่อนข้างลำบากมากเนื่องจากจังหวัดภูเก็ต ไม่มี การคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ไปจังหวัดต่าง ๆ ดังนั้นผู้ต้องการเดินทางไปจังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา และระนองจึงต้องเดินทางด้วยเรือเท่านั้น ส่วนคนที่จะไปกรุงเทพฯ ต้องโดยสารเรือและขึ้นรถไฟ ต่อที่สถานีกันตัง จังหวัดตรัง แต่การเดินทางและการขนส่งเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ ต้องขนส่งทางเรือนี้ต้องเสี่ยงภัยจากการโจมตีของอังกฤษ เนื่องจากอังกฤษถือว่าไทยประกาศ สงครามกับอังกฤษ ทำให้เรือบางลำที่มีการขนส่งคนและเครื่องอุปโภคบริโภคถูกเรือดำน้ำของ อังกฤษยิงทำลายจมลงในทะเล และทำให้จังหวัดภูเก็ตประสบปัญหาการขาดแคลนเครื่องอุปโภค บริโภคอย่างมาก แม้ว่าภูเก็ตจะมั่งคั่งด้วยแร่และยางพาราแต่สินค้าเหล่านี้ไม่มีตลาดรับซื้อจึงต้อง หยุดกิจการลง ประชาชนจึงดำรงชีพด้วยการตกปลา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำไร่นา แต่การดำรงชีพ เหล่านี้ต้องใช้ระยะเวลาอันนานจึงจะได้ผลผลิต ทำให้บางครั้งต้องนำความรู้จากภูมิปัญญาไทยมา ปรับใช้ เช่น การใช้น้ำมันมะพร้าวแทนน้ำมันก๊าด การใช้หินเหล็กไฟแทนไม้ขีด เป็นต้น (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 104-114)

การเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพานั้นมีผลต่อการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ด้วย เนื่องจากการเกิดสงครามครั้งนี้ได้นำมาสู่การเข้ามาของคนเอเชียและคนตะวันตกซึ่งเข้ามาใน รูปแบบของทหารและพ่อค้า ครั้นเมื่อสงครามยุติลงแล้วคนบางกลุ่มก็ได้กลับไปยังถิ่นกำเนิด ของตัวเอง อีกทั้งระยะเวลาการเข้ามาของคนกลุ่มดังกล่าวก็เป็นระยะเวลาอันพอสมควรที่จะทำให้ วัฒนธรรมดั้งเดิมของตัวเองจะยังหลงเหลืออยู่ในจังหวัดภูเก็ตซึ่งมีให้เห็นอยู่ และคนภูเก็ตได้รับ วัฒนธรรมเหล่านั้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน

4. วัฒนธรรมที่เข้ามาพร้อมกับการตั้งฐานทัพอเมริกาในสงครามเวียดนาม หรือ สงคราม อินโดจีนครั้งที่สอง

สงครามเวียดนาม (ชาวเวียดนามเรียก สงครามอเมริกา) เป็นสงครามตัวแทนสมัย สงครามเย็นที่เกิดในประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2498 จนกระทั่ง กรุงไซ่ง่อนแตกเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2518 สงครามเวียดนามเกิดขึ้นหลังสงครามอินโดจีนครั้งที่ หนึ่ง และมีเวียดนามเหนือซึ่งได้รับการสนับสนุนจากจีน สหภาพโซเวียต และประเทศพันธมิตร คอมมิวนิสต์ กับรัฐบาลเวียดนามใต้ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและประเทศที่ต่อต้าน คอมมิวนิสต์ สงครามนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของ

สหรัฐอเมริกา หลังจากที่จีนและสหภาพโซเวียตพยายามขยายคอมมิวนิสต์เข้ามายังเวียดนามและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (วิกิพีเดีย สารานุกรม, 2558 ก)

เหตุการณ์สงครามเวียดนามทำให้พบข้อมูลว่า ได้เริ่มมีชาวอเมริกันได้เริ่มเข้ามาในเอเชีย โดยเฉพาะในประเทศฟิลิปปินส์ เกาหลี และไทยเป็นจำนวนมาก เพราะเห็นได้จากกลุ่มทหารอเมริกันที่เข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 2503 ทหารกลุ่มนี้เข้ามาบริเวณเมืองพัทยา เนื่องจากพัทยาเป็นสถานที่ที่สามารถนำเรือรบประมาณ 4-5 ลำมาจอดครั้งละ 1 สัปดาห์ เพื่อนำทหารเรืออเมริกันประมาณ 9,000 คนหรือปีละ 30,000-70,000 คนมาพักผ่อนตามอีสระ (จรรยา เศรษฐบุตร และสุภาณี เวชพงศา, 2537, หน้า 152) สำหรับประเทศไทยนั้นพบว่าทหารอเมริกันได้เข้ามาในประเทศไทยถึง 12 ปี (พ.ศ.2507-2519) โดยมีทหารประจำการมากกว่า 50,000 คน และอีกประมาณ 70,000 คน เป็นทหารที่บินเข้ามาเพื่อพักผ่อนและหาความบันเทิง (Hantrakul, 1983, p 33) ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนางสุนิตรา ชูติ อาชีพนางพยาบาลประจำโรงพยาบาลป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ได้ให้ข้อมูลการเข้ามาของทหารอเมริกาและฝรั่งเศสประมาณ พ.ศ. 2530-2532 โดยเข้ามาทางเรือจำนวน 3-4 ลำต่อครั้ง เรือแต่ละลำสามารถรับจำนวนคนได้ประมาณ 3,000-4,000 คน ซึ่งแต่ละครั้งที่เข้ามามีระยะเวลาประมาณ 5-7 วันต่อเดือน เรือรบดังกล่าวที่นำเข้ามานั้นมีขนาดใหญ่สามารถบรรทุกเครื่องบิน เฮลิคอปเตอร์ และเรือดำน้ำ โดยเรือรบมักนิยมมาจอดเทียบบริเวณรอบนอกของชายหาดป่าตอง จากนั้นทหารอเมริกันจึงขึ้นฝั่งมาพักผ่อนและท่องเที่ยว บริเวณชายหาดป่าตองของจังหวัดภูเก็ต เมื่อครบเวลาตามกำหนดทหารอเมริกาจะขึ้นเรือเพื่อเดินทางต่อไป สำหรับเรือรบที่ครบกำหนดการจอดแล้ว จะเดินทางออกไปยังปลายทางใหม่ และให้เรือลำอื่นของสหรัฐอเมริกาเข้ามาจอดแทนที่หมุนเวียนกันตลอดเวลา (สุนิตรา ชูติ, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2557)

นอกจากการที่ทหารอเมริกันเข้ามาในประเทศไทยเพื่อพักผ่อนและท่องเที่ยวแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้สร้างฐานทัพอากาศใหญ่ ๆ จำนวน 7 แห่งในประเทศไทย โดยพบว่าส่วนใหญ่สหรัฐอเมริกาสร้างในพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเข้ามาของสหรัฐอเมริกาจึงมีเป้าหมายเพื่อให้ทหารอเมริกันได้พักผ่อนด้วยการท่องเที่ยวการแสวงหาความสุขพร้อมกับการใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพอเมริกันด้วย อีกทั้งสหรัฐอเมริกายังได้จ้างแรงงานไทยจำนวนมากบริเวณฐานทัพอเมริกันสำหรับเป็นคณงานอาชีพพิเศษ (คนอาชีพพิเศษ หมายถึง คู่เดินรำ หมอนวด และพวกที่ให้ ความบันเทิง) เพื่อคอยอำนวยความสะดวกให้แก่ทหารอเมริกัน ดังนั้นการที่ทหารอเมริกันเข้ามาในประเทศไทยจึงเป็นการนำเงินเข้าประเทศไทยด้วย เพราะทหารเหล่านั้นได้ใช้จ่ายเงินเพื่อหาความสุข (จากข้อมูลพบว่าใน พ.ศ.2503 ทหารอเมริกันใช้จ่ายเงินประมาณ 4,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี) เป็นจำนวนมาก ทั้งยังทำให้มีผู้หญิงไทยเริ่มให้ความสนใจและให้ความนิยมกับอาชีพการให้บริการความสุขแก่ทหารอเมริกันและพวกจ๊อบก่อนสงครามเวียดนาม จนนำมาสู่การเกิดธุรกิจ

เกี่ยวกับบาร์ ไนต์คลับ ออบ ออบ นวดในพื้นที่ที่มีทหารอเมริกันเข้ามาพักผ่อนหรือการเกิดอาชีพขายบริการหรือ โสเภณี แต่หลังจาก พ.ศ. 2519 ทหารอเมริกันได้กลับประเทศของตนไป ทำให้ผู้หญิงไทยตกงานและเป็นที่รังเกียจเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ชายไทยได้หันมาเรียนรู้พฤติกรรมกระหาความสุขตามอย่างทหารอเมริกัน จนทำให้อาชีพหญิงให้บริการหรือ โสเภณีเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย อีกทั้งการที่ผู้หญิงไทยหลายคนได้ปรับเปลี่ยนมาให้บริการด้านความสุแก่ชายไทยและชายต่างชาตินั้นพบว่า หญิงไทยกลุ่มดังกล่าวสามารถช่วยเหลือครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของน้อง ๆ ทั้งยังทำให้ช่วยระดับฐานะทางวัตถุของครอบครัวโดยการสร้างบ้านใหม่ได้ด้วย (Khin, 1983, p 38)

ภาพที่ 3-1 หญิงไทยให้บริการแก่ทหารในเหตุการณ์สงครามเวียดนาม

สงครามเวียดนามจึงเป็นหนึ่งเหตุการณ์และหนึ่งหลักฐานที่หลงเหลือ โดยได้ให้บทเรียนกับสังคมไทยเกี่ยวกับการเรียนรู้ การรับ และการปรับตัวตามอย่างวัฒนธรรมตะวันตกทั้งด้านดีและด้านลบ เช่น การทำให้คนที่อยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเพราะได้เกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างให้เป็นไปตามแบบของทหารอเมริกันหรือชาวตะวันตกนั่นเอง

การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(พ.ศ.2398-2504)

เมื่อประเทศไทยเริ่มมีการติดต่อกับชาติตะวันตกในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2398 ประเทศไทยจึงต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงประเทศหลายประการเพื่อความอยู่รอดและเพื่อให้เกิดเทียบกับอารยธรรมของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศตะวันตกที่กำลังก้าวหน้าและกำลังคุกคามชาติที่ด้อยกว่า สำหรับจังหวัดภูเก็ตนั้น พบว่า มีทั้งการส่งออกอย่างชัดเจนและแสดงออกแบบแอบแฝงร่วมกับวัฒนธรรมชาติอื่น โดยวัฒนธรรมข้ามชาติของตะวันตกในจังหวัดภูเก็ตที่พบเห็นได้นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต 2 แบบ คือ การเข้ามาผ่านการติดต่อกับชาวตะวันตก และการเข้ามาผ่านนโยบายของผู้นำประเทศ

1. การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านการติดต่อกับชาวตะวันตก

การติดต่อกับชาวตะวันตกนำมาสู่การรู้จักคุ้นเคยกันระหว่างคนไทยและคนตะวันตก สำหรับจังหวัดภูเก็ตแล้ว การที่มีชาวตะวันตกเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่อดีต ทำให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนบางอย่างกลายเป็นสิ่งปกติในชีวิตประจำวันที่คนภูเก็ตมิได้รู้สึกแปลก หรือมีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ครั้นเมื่อเวลาผ่านไปนานมากขึ้น ยิ่งทำให้คนภูเก็ตถือว่าสิ่งต่าง ๆ รอบตัวไม่ใช่ของแปลกแต่อย่างใด เหล่านี้อาจเกิดขึ้นเพราะการอยู่ร่วมกันของคนภูเก็ตและชาวตะวันตกที่กลมกลืนกันจนไม่รู้สึกละแวก

สิ่งต่าง ๆ รอบตัวของสังคมภูเก็ตเมื่อมีการศึกษาแล้ว พบว่าแท้จริงคือสิ่งที่มีการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปเพราะการกลืนกลายทางวัฒนธรรม ที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างสังคมภูเก็ตและสังคมตะวันตก โดยสิ่งเหล่านั้นเห็นได้จาก

1.1 การสร้างที่อยู่อาศัย

หลังจากที่ภูเก็ตมีความเจริญรุ่งเรืองด้านการค้าแร่ดีบุก ทำให้การค้าดังกล่าวขยายสู่การค้ากับชาติตะวันตก โดยในระยะแรกเป็นการค้าผ่านเมืองปีนัง ซึ่งในขณะนั้นอังกฤษได้เข้ามาปกครองปีนังและสิงคโปร์ ทั้งอังกฤษได้นำรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นที่นิยมในยุโรปช่วงนั้น คือ นิโอคลาสสิกและเรอเนซองส์มาใช้ในการสร้างสรรค์อาคารราชการในปีนังและสิงคโปร์ ดังนั้นเมื่อภูเก็ตทำการค้ากับปีนังและสิงคโปร์ จึงทำให้อิทธิพลลักษณะสถาปัตยกรรมดังกล่าว และส่งผลต่อลักษณะอาคารของจังหวัดภูเก็ตด้วยเช่นกัน ซึ่งลักษณะอาคารเช่นนี้มีลักษณะเหมือนการผสมกันระหว่างตะวันตกกับจีน โดยมีการเรียกลักษณะอาคารเช่นนี้ว่า อาคารแบบซิโน-โปรตุเกส ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะของโปรตุเกส (โปรตุเกสได้ชื่อว่าเคยเป็นเจ้าอาณานิคมบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในพุทธศตวรรษที่ 21) กับศิลปะแบบจีน เพราะซิโน หมายถึง จีน

โปรตุเกส หมายถึง โปรตุเกส ดังนั้นอาคารแบบนี้จึงเป็นรูปแบบการสร้างบ้านเลียนแบบจากตะวันตกอันหมายถึงโปรตุเกส และมีสิ่งตกแต่งภายในเป็นแบบจีน

สำหรับจังหวัดภูเก็ตสามารถเห็นลักษณะอาคารแบบชิโน-โปรตุเกสได้ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพร้อมกับการเข้ามาของสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่หรือโมเดิร์น ซึ่งมีการนำศิลปะแบบดัตช์เข้ามาผสมผสานเพิ่มขึ้นในศิลปะแบบชิโน-โปรตุเกส รวมทั้งมีอิทธิพลของศิลปะแบบอังกฤษ และแบบคลาสสิกกรีก-โรมันหรือเรียกว่า นีโอ คลาสสิกมาผสมผสานระหว่างรูปแบบของอาร์ต เดโค คือ การผสมผสานของศิลปะต่าง ๆ ทำให้ลักษณะบ้านของจังหวัดภูเก็ตแบบชิโน-โปรตุเกสสง่างามภูมิฐานแบบยุโรป แต่มีความร่มเย็นสุขสบายและถ่ายเทอากาศได้สะดวกแบบตะวันออกหรือแบบจีน ส่วนอาคารในจังหวัดภูเก็ตทั้งบ้านเดี่ยว คฤหาสน์ (อँगม้อหลาว) และห้องแถว (เตี้ยมฉู่) ที่มีทางเดินหน้าอาคารต่อเชื่อมถึงกันเพื่อช่วยกันแดดและฝนได้เป็นอย่างดี ซึ่งภาษาจีนฮกเกี้ยนเรียกว่า หงอคาซี่ ดูสวยงามและมีเสน่ห์มากขึ้น (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 119) ทั้งมีการก่อสร้างเป็นแบบก่ออิฐถือปูน และคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยใช้ผนังรับน้ำหนัก ส่วนแปลนของบ้านแบ่งเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีช่องแสงสว่างที่สามารถส่องเข้ามาภายในบ้าน เรียกว่า สกายไลท์ ทั้งนิยมตกแต่งด้วยเสาอิงแบบคลาสสิก หน้าต่างแบบฝรั่งเศส คือ มีความยาวถึงพื้น มีบานเกล็ดไม้แบบปรับได้และมักทำเป็นสามช่อง ช่องแสงเหนือหน้าต่างเป็นทรงเรขาคณิตทั้งวงกลม สี่เหลี่ยม และรูปโค้ง ดังเช่นลักษณะของหน้าต่างที่มักทำเป็นซุ้มและเพดานที่ทำเป็นรูปโค้งครึ่งวงกลม ทั้งการใช้กระจกสีประดับตกแต่ง และการประดับขอบหน้าต่าง ประติมากรรม หัวยี่หวาย ลวดลายกรีกหรือโรมันคลาสสิกซึ่งมีลวดลายปูนปั้นประดับอย่างสวยงาม การตกแต่งด้วยลายปูนปั้นเป็นรูปสัตว์หรือดอกไม้ ส่วนชั้นล่างมีการตกแต่งประติมากรรม หน้าต่างแบบจีน มีการแกะสลักไม้ตามแบบลวดลายของจีน ซึ่งเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ หรือเครื่องการแต่งที่เป็นมงคล ปูด้วยกระเบื้องลายฝรั่ง หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผารูปครึ่งวงกลม หรือทรงกระบอกผ่าซีก แบบจีน ทั้งยังมีบ่อน้ำอย่างน้อยหนึ่งบ่อสำหรับบริโภคซึ่งอยู่ในบ้าน (สกุล ณ นคร, 2536, หน้า 82-85) จากนั้นในช่วงหลังมีการทำระเบียงยื่นจากชั้นบนตกแต่งด้วยลายเรขาคณิตเป็นหลัก

ลักษณะอาคารบ้านเรือนแบบชิโน-โปรตุเกสสามารถพบเห็นได้บริเวณถนนกลาง ซึ่งทำให้ถนนสายนี้ถูกจัดเป็นถนนสายวัฒนธรรมจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและงดงามของย่านเก่าในเมืองภูเก็ต นอกจากบริเวณถนนกลางแล้วยังสามารถพบลักษณะอาคารดังกล่าวได้บริเวณถนนเขาวราช ถนนรัชฎา ถนนดิบุก ถนนพังงา ถนนกระบี่ในจังหวัดภูเก็ต และบริเวณตลาดใหญ่ อำเภอดงทับป้อจังหวัดพังงาด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งยังสามารถเห็นตึกเก่าแบบยุโรปทรงโคโลเนียลที่ยังคงความงดงามตั้งอยู่กลางเมือง เช่น อาคารศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด เป็นต้น ลักษณะอาคารแบบชิโน-โปรตุเกสจึงเป็นเอกลักษณ์ของเมืองภูเก็ตยุคอดีตและเสมือนหนึ่งตัวแทนแห่ง

ความรุ่งเรืองของเมืองตี่นุกแห่งทะเลอันดามัน

ภาพที่ 3-2 ลักษณะตัวอย่างแบบบ้านชิโน-โปรตุเกส

ภาพที่ 3-3 เพดานรูปโค้งครึ่งวงกลมหรือภาษาจีนฮกเกี้ยนว่า “หงอคาจี” ในจังหวัดภูเก็ต

นอกจากวัฒนธรรมการสร้างที่อยู่อาศัยของชาวตะวันตกผสมผสานกับชาวจีนแล้ว เมื่อระยะหลังจังหวัดภูเก็ตได้ถูกเปิดให้เป็นจังหวัดด้านการท่องเที่ยว พบว่าได้เริ่มมีชาวตะวันตกหรือชาวยุโรปเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน ทำธุรกิจ จนเริ่มมีการตั้งหลักแหล่งในจังหวัดภูเก็ตและนำมาสู่การแต่งงานกับคนในท้องถิ่นและอยู่ในจังหวัดภูเก็ตอย่างถาวร จนทำให้ในระยะหลังการสร้างที่อยู่อาศัยมีลักษณะคล้ายกับสถาปัตยกรรมแบบยุโรปมากกว่า สถาปัตยกรรมแบบแบบชิโน-โปรตุเกส เหล่านี้จึงนับเป็นส่วนหนึ่งของการรับวัฒนธรรมของชาติตะวันตกบางอย่างเข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ต

1.2 ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ลักษณะเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้สามารถเรียกได้หลายอย่าง เช่น ระบบวิสาหกิจเอกชน (Private enterprise system) ระบบวิสาหกิจเสรี (Free enterprise system) ระบบการตลาด (Market system) เป็นต้น ระบบเศรษฐกิจแบบนี้เป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบตะวันตกที่ให้อิสระแก่เอกชนในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตนสนใจ แต่ความเป็นอิสระจะมีความหมายไม่เหมือนกันทุกสังคม โดยบางแห่งให้เสรีอย่างเต็มที่ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น ในขณะที่บางประเทศมีการกำหนดขอบเขตไว้ เช่น ใต้หวัน และเกาหลี ซึ่งความไม่เหมือนกันของแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับการเมือง และความมีอิสระในสังคมนั้น ๆ เป็นหลัก ทั้งการให้เสรีภาพแก่เอกชนในการตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรด้วยตนเองนั้นสืบเนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า การแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยเสรีจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพในการผลิตและการจ้างงาน ทั้งทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วจึงไม่จำเป็นต้องมีการวางแผน การเข้าแทรกแซงหรือการควบคุมจากรัฐบาล

สำหรับลักษณะของเศรษฐกิจทุนนิยม คือ การให้เอกชนมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่สามารถใช้ทรัพย์สินในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด เช่น ซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร เพราะเดิมที่แล้วที่ดินเป็นของรัฐ แต่ใน พ.ศ. 2444 รัฐได้ออกกฎหมายที่ดินและออกโฉนดที่ดินแบบใหม่เป็นครั้งแรก ทำให้จากนั้นการถือครองที่ดินในประเทศได้เปลี่ยนเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว (Private property) ตามระบบทุนนิยม ที่ดินจึงเป็นสินค้าในตลาดซึ่งเอกชนสามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยนและสะสมหรือปล่อยยืมให้กร้างได้ การให้เช่าอาคารสำนักงานหรือนำเงินไปซื้อหุ้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถโอนทรัพย์สินของตนให้แก่ผู้อื่นได้ด้วย นอกจากการถือครองที่ดินแล้วเอกชนยังมีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจหรือขายปัจจัยการผลิต โดยในด้านธุรกิจเอกชนสามารถตัดสินใจผลิตและจำหน่ายจ่ายโอนผลผลิตของตนได้ตามความต้องการ และครัวเรือนสามารถขายปัจจัยการผลิตของตนให้แก่ธุรกิจได้อย่างเสรี

นอกจากนี้เศรษฐกิจทุนนิยมยังมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านกระบวนการของกลไกราคา ซึ่งหมายถึง จะผลิตอะไร ปริมาณเท่าใด และจำแนกแจกจ่ายให้แก่ผู้โดยรอบขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเป็นสำคัญ โดยราคาจะเคลื่อนไหวตามอุปสงค์และอุปทานที่เปลี่ยนแปลง เช่น อุปสงค์เพิ่มมากกว่าอุปทานจะทำให้ราคาสูงขึ้น เป็นต้น ส่วนกำไรที่ได้มาจะเป็นตัวชี้ให้ผู้ผลิตพยายามหาเทคนิค การผลิตใหม่ ๆ มาใช้ปรับปรุงการผลิต เพื่อลดต้นทุนและมีกำไรสูงสุดอยู่เสมอ ในขณะที่ผู้บริโภคต้องพยายามเปรียบเทียบราคาสินค้าของผู้ผลิตแต่ละราย เพื่อเลือกซื้อสินค้าที่ก่อให้เกิดความพอใจสูงสุดโดยจ่ายเงินในราคาต่ำสุด แต่ในลักษณะเศรษฐกิจทุนนิยมพบว่า มีการแข่งขันอย่างเสรี เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายอื่นเข้ามาผลิตขายมากขึ้น ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้ผู้ผลิตค้ากำไรเกินควร และผู้บริโภคก็จะมีโอกาสได้ใช้สินค้าดีมีคุณภาพในราคาที่ยุติธรรม (ชูศักดิ์ จรุธวัศวี, 2548, หน้า 24-25)

ลักษณะเศรษฐกิจทุนนิยมในประเทศไทยนั้น พบว่า มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปลายพุทธศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจการค้ายังอยู่ในความควบคุมของพระมหากษัตริย์และขุนนางชั้นสูง หลังจากนั้นเศรษฐกิจข้าวได้เป็นรากฐานของทุนนิยมในประเทศไทย ซึ่งได้พัฒนาโดยชาวจีนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ แต่รัฐบาลไม่เต็มใจให้การสนับสนุนบทบาทของชาวจีน เมื่อเข้าสู่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นการค้าเป็นรากฐานของความมั่งคั่งและอำนาจ พระมหากษัตริย์และขุนนางเริ่มร่ำรวยจากการเปิดประเทศเพื่อค้าขายและส่งเสริมการค้า อีกทั้งพระมหากษัตริย์และขุนนางได้ต้อนรับและส่งเสริมให้พ่อค้าต่างชาติเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เพื่อช่วยขยายตลาดใหม่ ๆ ทั้งนำเทคนิคการค้าใหม่ ๆ เข้ามาสู่ประเทศไทย แต่พ่อค้าต่างชาติได้ผูกขาดการค้าและอำนาจทางการเมืองเพื่อได้เป็นกลุ่มเดียวที่มีอำนาจเหนือเศรษฐกิจการค้า ในขณะเดียวกันชนชั้นปกครองได้แสวงหาประโยชน์จากชาวจีนอพยพโดยส่งเสริมให้ชาวจีนช่วยขยายระบบเศรษฐกิจ และเป็นแหล่งรายได้จากภาษี

อย่างไรก็ตามในระหว่าง พ.ศ. 2363-2493 ชาวจีนประมาณ 4 ล้านคนได้โดยสารเรือจากท่าเรือภาคใต้ของจีนมุ่งสู่สยามในจำนวนนี้มีชาวจีน 1.5 ล้านคนตัดสินใจตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยและทำการค้าในสยาม คือ กรุงเทพฯ และหัวเมืองต่างจังหวัดซึ่งต่อมาได้ปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์กลางทางการค้า ทั้งราชสำนักได้ยกเลิกนโยบายผูกขาดกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยหันไปส่งเสริมระบบเจ้าภาษีนายอากร พระคลังข้างที่จึงเพิ่มบทบาทลงทุนธุรกิจและการควบคุมนักธุรกิจชาวจีนผ่านอำนาจทางการเมือง จากนั้นนักลงทุนประเทศเจ้าอาณานิคมหรือตะวันตกได้เข้ามาทำสนธิสัญญากับสยามใน พ.ศ. 2398 ทำให้ชาติตะวันตกมีบทบาทในธุรกิจด้านดินบุกและไม้สัก (ธุรกิจดินบุกและไม้สักเป็นธุรกิจส่วนขยายจากประเทศอาณานิคมดั้งเดิม เพราะไม้สักขยายต่อมาจากประเทศพม่า ส่วนดินบุกขยายต่อมาจากมลายู) และการจำหน่ายสินค้าฟุ่มเฟือยให้ราชสำนัก

ทั้งการเสนอขายสินค้าและบริการด้านยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ ให้กับพระมหากษัตริย์และขุนนาง เพราะทั้งสองกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการเป็นพ่อค้าใหญ่ และทั้งสองกลุ่มได้ทำธุรกิจสมัยใหม่โดยการเป็นนักลงทุนร่วมกับฝรั่งเพื่อทำธุรกิจพัฒนาที่ดินและเป็นนายทุนให้นักธุรกิจอื่น ๆ กู้เงิน จึงเห็นได้ว่าชาติตะวันตกเริ่มมีบทบาทมากกว่าเงินเป็นอย่างมาก ต่อมาต้นพุทธศตวรรษที่ 25 พระมหากษัตริย์ทรงหยุดยั้งพัฒนาการของผู้ประกอบการชาวจีน โดยยกเลิกระบบเจ้าภาษีนายอากร รวบการเก็บภาษีทั้งหมดไว้ที่กรุงเทพฯ ทั้งส่งเสริมชาติตะวันตกให้มาลงทุน

หลังจากนั้นประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ 25 ระบบการค้าและทุนนิยมได้เป็นอิสระจากราชสำนัก แต่ผู้ส่งออกข้าวกลับประสบปัญหาการผลิตที่ไม่สม่ำเสมอของชาวนา และปัญหาตลาดข้าวนานาชาติผันผวนในช่วงสงครามโลก พ่อค้าจีนได้แก้ปัญหาโดยการรวมธุรกิจต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องเข้าไว้ด้วยกันภายในบริษัทเดียวกัน การพยายามพัฒนาระบบสินเชื่อและการประกันความเสี่ยงแบบใหม่ ๆ โดยร่วมมือกับนักธุรกิจภายในกลุ่มเดียวกันและขอให้รัฐบาลช่วยเหลือ แต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอย่างราบรื่นนัก จนธุรกิจท้องถิ่นของไทยพลิกผันอย่างรวดเร็ว เพราะความต้องการสินค้าขั้นปฐมภูมิเพื่อการบูรณะประเทศหลังสงครามโลก และเพื่อสนองความต้องการสินค้าป้อนสงครามเกาหลี อีกทั้งรัฐบาลได้ส่งเสริมให้ชาวจีนปรับตัวเข้ากับสังคมไทยและสร้างความมั่งคั่งต่อไปได้ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นไปตามแนวคิดของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และหลวงวิจิตรวาทการที่ต้องการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นอุตสาหกรรมแบบทุนนิยมภายใต้การนำของรัฐ โดยแนวคิดดังกล่าวนี้รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามเรียกว่านโยบายรัฐชาติ คือ การส่งเสริมให้คนไทยมีส่วนร่วมในกิจการที่แสวงหากำไร แต่ในกรณีที่ประชาชนยังไม่มีความสามารถเข้าร่วมได้ รัฐบาลจะเป็นผู้นำในการริเริ่มและจะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแทรกแซงของรัฐบาล โดยเห็นได้จากการผูกขาดการค้าข้าวและกิจการต่อเนื่อง การผูกขาดธุรกิจนำเข้าและส่งออก การเข้าจัดตั้งและดำเนินธุรกิจ การธนาคาร การจัดตั้งและดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2533, หน้า 261-262)

พัฒนาการข้างต้นที่กล่าวมาจัดเป็นรากฐานความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างนายทุนชาตินิยม รัฐบาลไทยและอิทธิพลของอเมริกันซึ่งถึงขีดสูงสุดในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จากความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้สหรัฐอเมริกาเชื่อว่าไทยจะพัฒนาระบบนายทุนและปิดกั้นพัฒนาการของคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้สำเร็จ สหรัฐอเมริกาจึงมุ่งพัฒนานายทุนของไทยให้เข้มแข็งโดยการช่วยสร้างสถาบันต่าง ๆ ที่จำเป็น การให้เงินช่วยเหลือแก่ไทยจำนวนมากทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร เงินเหล่านี้ส่งผลให้กำลังซื้อของตลาดภายในประเทศเพิ่มสูงขึ้นและช่วยลดภาวะดุลการชำระเงินขาดดุลไม่ให้เป็นขีดจำกัดต่อพัฒนาการเศรษฐกิจ ทั้งการให้

ความช่วยเหลือเงินเพื่อลงทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การช่วยเหลือดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาเป็นเพราะต้องการให้ไทยเป็นพันธมิตรร่วมอุดมการณ์ทุนนิยม การช่วยเหลือต่าง ๆ ส่งผลให้ไทยต้องเร่งเพิ่มอัตราการสะสมทุนของรัฐกิจ ทั้งเป็นโอกาสให้สามารถพัฒนาการเกษตรให้บุกเบิกเพื่อเป็นหัวจักรความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทานซึ่งส่งผลให้เพิ่มพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกข้าวขยายตัวออกไป การตัดถนนใหม่ ๆ ซึ่งทำให้ระบบการผลิตภาคการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก พ่อค้าส่งออกและนักลงทุนธุรกิจเกษตรส่งเสริมให้ชาวนาชาวไร่ขยายเนื้อที่เพาะปลูกไปในเขตป่าเขาที่ราบสูง อย่างไรก็ตามธุรกิจของไทยได้เริ่มมีการพัฒนาเพราะรัฐบาลไทยเปิดรับเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ในระหว่าง พ.ศ. 2520-2540 ทั้งญี่ปุ่นได้เริ่มเข้ามาลงทุนเพื่อใช้แรงงานราคาถูกของไทย ทำให้เงินลงทุนของญี่ปุ่นเข้ามาสู่ประเทศไทย อีกทั้งผู้ลงทุนต่างชาติได้นิยมเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเนื่องจากคนไทยไม่รังเกียจหรือกีดกันคนต่างชาติ ทั้งเงินลงทุนเหล่านั้นได้นำมาซึ่ง การพัฒนากิจการสาธารณูปโภคความต้องการของรัฐกิจอุตสาหกรรม และการให้บริการ ด้านการเงินและสินเชื่อ ดังนั้นในระยะแรกธุรกิจไทยจึงได้รับประโยชน์จากการเปิดระบบเศรษฐกิจจนกระทั่ง พ.ศ. 2528 กฎหมายกำหนดให้นักลงทุนญี่ปุ่นต้องร่วมทุนกับหุ้นส่วนคนไทย นักธุรกิจไทยจึงมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิตการบริหารจัดการใหม่ ๆ จากหุ้นส่วนต่างประเทศ นับตั้งแต่นั้นมา ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมของไทยจึงขยายตัวสู่ตลาดโลกมาตลอด (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเกอร์, 2546, หน้า 541-547)

สำหรับจังหวัดภูเก็ตได้รับผลจากการขยายตัวเพื่อความเป็นทุนนิยมในประเทศไทยด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อตีบุกในจังหวัดภูเก็ตเริ่มมีจำนวนลดลง นักธุรกิจ กลุ่มพ่อค้าชาวจีนหรือนายเหมืองได้เริ่มมองธุรกิจประเภทใหม่เพื่อทดแทนธุรกิจการทำเหมืองแร่ดีบุก ทั้งการเริ่มมีชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกเข้ามาเพื่อลงทุนทำธุรกิจ ในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ซึ่งชาวตะวันตกกลุ่มนี้จัดว่ามีกำลังทางการเงินมากกว่าคนจีน อีกทั้งชาวตะวันตกกลุ่มนี้ได้เริ่มใช้ลักษณะเด่นของจังหวัดภูเก็ตเป็นสินค้าเปิดตลาด กล่าวคือ การใช้ที่ตั้งและลักษณะทางธรรมชาติของจังหวัดภูเก็ตเปิดธุรกิจการท่องเที่ยว ทำให้ลักษณะเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของจังหวัดภูเก็ตจึงเน้นหนักไปทางธุรกิจท่องเที่ยว โดยมีนายทุน 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 นายทุนท้องถิ่น (นายทุนท้องถิ่น หรือนายทุนภูเก็ต หรือนายทุนจีน) ประกอบด้วยนายทุนกลุ่มแรก คือ คนไทยที่มีถิ่นกำเนิด วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิม ในจังหวัดภูเก็ต หรืออาจเรียกว่า นายทุนภูเก็ต นายทุนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ครอบครองที่ดินในจังหวัดภูเก็ต และเคยทำธุรกิจเหมืองแร่ดีบุก แต่เมื่อธุรกิจเหมืองแร่ดีบุกเริ่มซบเซาจึงหันมาลงทุนกิจการโรงแรมหรือสถานที่พักผ่อน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะการลงทุนใน

กิจการโรงแรมของนายทุนภูเก็ตนั้นเริ่มจากการทำกิจการร่วมทุนหรือจ้างเครือโรงแรมต่างประเทศมาบริหารจัดการ เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เป็นลูกค้าธุรกิจโรงแรมของจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูงและเป็นกลุ่มประเทศยุโรป ทำให้การเข้าสู่กิจการโรงแรมของนายทุนกลุ่มนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะนายทุนภูเก็ตไม่มีทรัพย์สินประเภทตราสินค้าที่เป็นที่รู้จักในตลาดโลกเช่นเดียวกับเครือโรงแรมของต่างประเทศ ซึ่งเป็นที่รู้จักในตลาดนักท่องเที่ยวทั่วโลกถึงความสะดวกสบายและการบริการที่มีมาตรฐาน อีกทั้งนายทุนโรงแรมต่างชาติยังมีความชำนาญในการบริหารกิจการโรงแรมซึ่งเป็นกิจการที่ต้องอาศัยการจัดการต่างรูปแบบกับการจัดการธุรกิจเหมืองแร่ ในขณะที่นายทุนภูเก็ตมีเพียงที่ดินในการก่อสร้าง ดังนั้นนายทุนภูเก็ตจึงมิได้ลงทุนในกิจการโรงแรมโดยตรงแต่ทำธุรกิจในลักษณะทางอ้อมกับนายทุนโรงแรมต่างชาติ

นายทุนท้องถิ่นอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มคนเชื้อสายจีนที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ในขณะที่สังคมไทยในสมัยศักดินาเปิดโอกาสให้กลุ่มคนต่างถิ่นรวมทั้งคนเชื้อสายจีนสามารถเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้จนกลายเป็นคนไทยไปในที่สุด (Suehiro, 1996, pp. 8-9) คนเชื้อสายจีนที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตมีบรรพบุรุษเป็นคนจีนที่เดินทางมาจากมณฑลฟูเจี้ยน (Fujian) เมืองเอ๋อหมิง (Amoy) อันเป็นเมืองท่าชายทะเลที่มีบริการเรือขนส่งผู้โดยสารระหว่างเอ๋อหมิงกับสิงคโปร์ตั้งแต่ พ.ศ. 2416 (ข้อมูล พ.ศ. 2507 พบว่า ชาวจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภูเก็ตจำนวน 7,074 คน เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน 5,831 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.43) คนกลุ่มนี้พูดภาษาจีนฮกเกี้ยน (Hokkien) (สุริย์ เฝิงแสงทอง, 2524, หน้า 202) สำหรับการเข้ามาของคนเชื้อสายจีนในจังหวัดภูเก็ตมีวัตถุประสงค์ทั้งเพื่อเป็นแรงงาน เพื่อขยายการลงทุนในภูเก็ต โดยมีครอบครัวและกิจการดั้งเดิมอยู่ที่ป่ฉัง เพื่อประมูลจัดเก็บภาษีเงินกลายเป็นนายทุนเงินเจ้าภาษีนายอากร รวมทั้งการเป็นแรงงานรับจ้างให้กับนายทุนชาวตะวันตก และการเป็นคู่มือเหมืองแร่ดีบุกให้แก่ชาวจีนด้วยกันเอง ทั้งยังพบว่าบรรพบุรุษของคนจีนบางกลุ่ม ได้อพยพมาตั้งรกรากบริเวณเมืองท่าในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ป่ฉัง มะละกา สิงคโปร์ และภูเก็ตด้วย (สุลีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ, 2544, หน้า 63)

เมื่อจังหวัดภูเก็ตมีการทำเหมืองแร่ดีบุก และกิจการดังกล่าวได้มีการขยายตัวมากขึ้นจากเดิมที่เป็นการขุดหาแร่ดีบุกตามพื้นผิวของชาวบ้านกลายเป็นการขุดแร่ดีบุกในปริมาณมากด้วยเครื่องจักรกล ประกอบกับที่ตั้งของจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่าที่ใกล้ชิดกับเมืองท่าค้าขายอย่างป่ฉัง มะละกา และสิงคโปร์ ทำให้ความต้องการแรงงานเหมืองแร่ดีบุกจึงเพิ่มสูงขึ้น คนจีนฮกเกี้ยนที่อยู่ในเมืองท่าต่าง ๆ จึงอพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต คนเชื้อสายจีนที่อพยพมากลุ่มนี้มีประสบการณ์การทำเหมืองแร่จากป่ฉังและมีประสบการณ์การทำงานในกิจการค้าขายทางเรือ

กับชาวตะวันตกซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมบริเวณเมืองท่าปีนัง มะละกา และสิงคโปร์ จากประสบการณ์ดังกล่าวจึงเป็นทุนทางความรู้ ทุนทางการเงิน และทุนทางสังคมให้แก่รายทุนเชื้อสายจีนที่อพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้กลุ่มคนเชื้อสายจีนเหล่านี้ยังมีการรวมกลุ่มกันในรูปเครือข่ายของกลุ่มคนเชื้อสายจีนอีกด้วย ทั้งยังมีการอพยพคนจากเมืองท่าต่างประเทศที่อยู่ใกล้เคียงซึ่งเป็นการไปรับชาวจีนจากเมืองจีนโดยตรง (ความคิดเรื่องการเปลี่ยนวิธีอพยพคนจีนเป็นความคิดของคอซิมบี้ ณ ระนอง ข้าหลวงใหญ่เทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต) ทั้งใน พ.ศ.2449 รัฐบาลมมีมติให้สนับสนุนนายเหมืองแร่ดีบุกจัดเรือไปรับคนจีนจากประเทศจีนซึ่งไม่ต้องแวะที่สิงคโปร์และปีนัง

การเข้ามาทำงานของคนเชื้อสายจีนข้างต้น ทำให้บางคนสามารถประกอบอาชีพจนมีฐานะและสะสมทุนจนเติบโตและกลายเป็นกลุ่มนายทุนจีน จนอาจเรียกว่านายทุนท้องถิ่นหรือตัวแทนกลุ่มทุนไทยของจังหวัดภูเก็ต แต่นายทุนท้องถิ่นนี้มิได้ทำเหมืองแร่ดีบุกเพียงอย่างเดียว เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันการทำเหมืองแร่ดีบุกกับนายทุนตะวันตกที่เข้ามาทำกิจการเหมืองแร่ในจังหวัดภูเก็ตได้ อีกทั้งพบว่านายทุนตะวันตกมีการนำเครื่องมือชุดเจาะแร่ดีบุกที่สามารถหาแร่ดีบุกได้ครั้งละปริมาณมากมาใช้ ทำให้นายทุนตะวันตกสามารถหาแร่ได้มากกว่านายทุนจีน กลุ่มนายทุนจีนจึงต้องลงทุนทำธุรกิจประเภทอื่น เช่น การค้าขาย การขนส่ง การปลูกยางพารา การปลูกสวนปาล์ม เพื่อขยายโอกาสในการทำธุรกิจให้มั่นคงในเวลาต่อมา นอกจากนี้นายทุนท้องถิ่นยังลงทุนทำธุรกิจโรงแรมซึ่งเป็นธุรกิจที่ตอบสนองการเติบโต ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งนายทุนจีนในท้องถิ่น หรือนายทุนท้องถิ่นซึ่งเดิมเคยเป็นนายเหมืองเงินที่มีบทบาทด้านการโรงแรมของภูเก็ตที่สำคัญ คือ กลุ่มถาวร วงศ์ เป็นกลุ่มแรกที่บุกเบิกกิจการโรงแรมขนาดใหญ่ของภูเก็ต คือ โรงแรมอิมพีเรียล ใน พ.ศ.2505 และโรงแรมถาวร ในนามบริษัทถาวร วงศ์ จำกัด มีคุณดิลก ถาวร วงศ์ ผู้เป็นนายเหมืองใหญ่และเป็นผู้ลงทุนสร้างโรงแรมนี้บริเวณใจกลางจังหวัดภูเก็ต โรงแรมนี้เริ่มก่อสร้างใน พ.ศ. 2506 เป็นโรงแรมที่เปลี่ยนโฉมหน้าที่พักของภูเก็ตสู่ระดับมาตรฐานสากลมากขึ้น ทั้งเป็นตัวอย่างของความประสบความสำเร็จในกิจการโรงแรมซึ่งลงทุนโดยนายเหมืองที่หันมาทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้ง ๆ ที่ไม่มีความรู้ด้านการโรงแรมมาก่อน (ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ, 2521, หน้า 79) ทั้งยังเป็นการเปิดโฉมหน้าธุรกิจโรงแรมที่ช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตด้วย แม้มาก่อนหน้านั้นจังหวัดภูเก็ตจะมีโรงแรมเช่นกัน แต่เป็นเพียงโรงแรมขนาดเล็กและมีจำนวนน้อย เช่น โรงแรมออนออนของกลุ่ม ณ ระนอง จากนั้นเมื่อรัฐบาลได้มีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นใน พ.ศ. 2516 ทำให้มีคนสนใจลงทุนทำธุรกิจโรงแรมเพิ่มมากขึ้นจนนำมาสู่การเกิดโรงแรมเฟิร์ลใน พ.ศ. 2519

อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของนายทุนท้องถิ่นทั้งคนจีนและคนภูเก็ตดั้งเดิมนั้น เมื่อผู้วิจัยทำการศึกษาแล้ว พบว่า กลุ่มนายทุนจีนและคนภูเก็ตคือ

กลุ่มเดียวกัน เนื่องจากนายทุนจีนบางคนเมื่อเข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตได้มีการแต่งงานกับหญิงท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต และได้กำเนิดบุตรรวมทั้งได้ตัดสินใจใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ตโดยไม่ได้กลับไปภูมิลำเนาเดิม หรือชาวจีนบางคนได้นำครอบครัวจากประเทศจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต เหล่านี้จึงทำให้คนจีนที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่สมัยการทำเหมืองแร่ได้กลายเป็นคนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตโดยปริยาย และจากการศึกษาการลงทุนทำธุรกิจ โรงแรมและธุรกิจท่องเที่ยวของคนจีนและคนท้องถิ่นภูเก็ต พบว่า คนทั้งสองกลุ่มไม่สามารถลงทุนทำกิจการ โรงแรมให้ดีหรือใหญ่เท่ากับนายทุนจากภายนอก หรือนายทุนตะวันตก แม้ว่าจะมีโรงแรม อย่างเช่น โรงแรมเพิร์ล อยู่บ้างแล้วก็ตาม เนื่องจากกลุ่มนายทุนจากภายนอกมีทุนทรัพย์มากกว่า และกลุ่มนายทุนจากภายนอกยังสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าระดับบนซึ่งมีกำลังซื้อสูงกว่า ดังนั้นจึงทำให้นายทุนจีนและนายทุนภูเก็ตหันมาทำธุรกิจด้านอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ตแทน เช่น การทำธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ในรูปแบบของห้างสรรพสินค้า การทำโรงแรมขนาดเล็กและขนาดกลางสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย หรือนักท่องเที่ยวชาวเอเชียที่มีกำลังจ่ายไม่เท่ากับนักท่องเที่ยวจากประเทศยุโรปอย่างอเมริกา การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยเนื่องจากความต้องการของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ ของธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมีเป็นจำนวนมาก บางกลุ่มได้พัฒนาที่ดินที่มีอยู่เป็นแหล่งสันทนาการ เช่น สนามกอล์ฟ หรือการให้เช่าที่ดินสำหรับนักลงทุนต่างถิ่นที่ต้องการเข้ามาเช่าทำธุรกิจในจังหวัดภูเก็ต รวมถึงการลงทุนทำโรงพยาบาลมาตรฐานสูงที่เน้นลูกค้าต่างชาติในลักษณะของ Medical Tourism เช่น โรงพยาบาลกรุงเทพภูเก็ต ทั้งการลงทุนทำธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เช่น บริษัทอนุภาษมโนรม บริษัทอนุภาษภิรมย์รีสอร์ท จำกัด สนามกอล์ฟภูเก็ตคันทรีคลับ โครงการเจ้าฟ้าชีตี ธุรกิจการคาร์ถยนต์ หรือการเป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์โตโยต้าของบริษัทโตโยต้าเพิร์ล ของกลุ่มตระกูล ณ ระนอง กิจการตัวแทนจำหน่ายรถยนต์มาสด้า (บริษัท อนุภาษธุรกิจและการค้าภูเก็ต จำกัด) ฮอนด้า (บริษัท อนุภาษวิวิธการ จำกัด และบริษัท อนุภาษวิวิธการ (พังงา) จำกัด) และฟอร์ด (บริษัท อนุภาษมอเตอร์เซลส์ (กระบี่) จำกัด) และ (บริษัท อนุภาษมอเตอร์เซลส์ (ตรัง) จำกัด) บริษัทอนุภาษและบุตรของกลุ่มตระกูลหงษ์หยก เช่น สถานีบริการเชลล์อนุภาษ ศูนย์ซ่อมสีอนุภาษ อนุภาษอโต้พลาสต์ Tiny Coffee Tiny mobile บริการห้อง VIP./ห้องประชุม และ Tiny Mart (Anuphas Group of Companies, 2558) ธุรกิจค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในรูปแบบของ Sub-Area Licensee ธุรกิจ 7-11 ของกลุ่มตระกูลงานทวี และการเป็นตัวแทนค้าปลีกเบียร์สิงห์ของบริษัทภูเก็ตสปีดส์ของตระกูลอุบัติศฤงค์

ดังนั้นการเติบโตดังกล่าวข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของนายทุนท้องถิ่นโดยอาศัยการเติบโตของกิจการที่ไม่ใช่กิจการที่เป็นธุรกิจหลักในการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจภูเก็ต ซึ่งกิจการเหล่านี้เกิดขึ้นภายหลังการทำกิจการเหมืองแร่ไม่นานและเกิดขึ้นก่อนธุรกิจท่องเที่ยวในภูเก็ตที่จะเติบโตมาก (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2556, หน้า 128-159) แต่เป็นธุรกิจที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต นั่นคือ ธุรกิจโรงแรม

1.2.2 นายทุนจากภายนอก (นายทุนตะวันตก) จากการที่กลุ่มนายทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนายทุนตะวันตกเริ่มเข้ามาทำธุรกิจด้านโรงแรมแบบร่วมทุนกับนายทุนภูเก็ต หรือ การที่นายทุนภูเก็ตจ้างเครือโรงแรมต่างประเทศมาบริหารจัดการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตนั้น ทำให้นายทุนต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกเริ่มเข้ามามีบทบาทด้านการโรงแรมของจังหวัดภูเก็ต ด้านการจัดการบริหารด้านโรงแรม จนกล่าวได้ว่านายทุนต่างชาติเข้ามาดูแลกิจการด้านโรงแรมเกือบทั้งหมด ซึ่งทำให้ผลประกอบการและการเติบโตของกิจการโรงแรมมีผลดีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการมีแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ที่มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวต่างชาติมาตั้งแต่แรก ทั้งการมุ่งสนับสนุนการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติมากขึ้นจนทำให้จังหวัดภูเก็ตมีโครงการพัฒนาภูเก็ตให้เป็นเมืองนานาชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเมื่อพิจารณาลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนั้นพบว่านักท่องเที่ยวร้อยละ 70 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และในบรรดานักท่องเที่ยวต่างชาตินั้นพบว่าร้อยละ 80 เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศทางตะวันตก เช่น รัสเซีย อังกฤษ สวีเดน เยอรมนี เป็นต้น การที่นักท่องเที่ยวของภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นชาวตะวันตก ทำให้โอกาสในการเข้ามาทำธุรกิจและแข่งขันของกลุ่มนายทุนต่างชาติในจังหวัดภูเก็ตมีมากขึ้น อีกทั้งกลุ่มนายทุนโรงแรมต่างชาตินี้ยังสามารถสร้างชื่อเสียงในระดับบนได้ดีกว่าโรงแรมของนายทุนท้องถิ่น เนื่องจากโรงแรมเหล่านั้นเป็นที่รู้จักในระดับสากล

อย่างไรก็ตามการเข้าถึงที่ดินและบริเวณชายทะเลในจังหวัดภูเก็ตของนายทุนต่างชาติได้นั้นนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเติบโตของนายทุนกลุ่มนี้ เพราะหมายถึงการที่นายทุนต่างชาติสามารถซื้อ ขยาย และครอบครองที่ดินได้สำเร็จ การเกิดขึ้นของนายทุนต่างชาติในกิจการโรงแรมจึงมีความสัมพันธ์กับการลอบหาทางธุรกิจของนายทุนภูเก็ตบางกลุ่ม ซึ่งยอมถอยออกจากการเป็นผู้แข่งขันในกิจการด้านการท่องเที่ยวด้วยการให้เช่าที่ดินหรือชายที่ดินที่ตนครอบครองให้นายทุนต่างชาติ ดังเห็นได้จากกลุ่มนายทุนลาภูน่าสามารถสร้างอาณาจักรโรงแรมในเครือบันยันทรี่และลาภูน่าในบริเวณชายหาดบางเทาที่สามารถเข้าครอบครองที่ดินบริเวณชายหาดบางเทาและก่อตั้งโรงแรมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2530 โดยที่ดินดังกล่าวชื่อมาจากกลุ่มตระกูลอุดมทรัพย์ของขุนวิเศษ อุดมทรัพย์หรือตันเองกี ซึ่งเป็นนายทุนจีนที่เข้ามาลงทุนทำเหมืองแร่ในภูเก็ตตั้งแต่ พ.ศ. 2380

จากการเริ่มมีนายทุนท้องถิ่นและนายทุนต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจในจังหวัดภูเก็ต ทำให้เห็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมซึ่งเริ่มขยายตัวเข้ามายังกรุงเทพฯ หรือประเทศไทยเพื่อปรับให้เศรษฐกิจในประเทศมีความเป็นสากลเทียบเท่ากับเศรษฐกิจในโลก ก่อนที่ลักษณะเศรษฐกิจดังกล่าวจะกระจายไปยังต่างๆ ทั่วประเทศ ประกอบกับการที่จังหวัดภูเก็ตเริ่มมีการลงทุนประกอบธุรกิจของนายทุนท้องถิ่น และนายทุนตะวันตกในลักษณะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เช่น การเปิดขายทัวร์ให้นักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้พบว่าส่วนหนึ่งเป็นการประกอบธุรกิจที่มีการนำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งได้ส่งผลให้ลักษณะทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบตะวันตก จนทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกกัน โดยทั่วไปว่า วัฒนธรรมข้ามชาติ หรือวัฒนธรรมที่มากับชาติตะวันตก

1.3 การปกครองรัฐชาติตามแบบสมัยใหม่

การปกครองแบบรัฐชาติ (Nation-state) หรือรัฐประชาชาติ หมายถึง รัฐที่มีความเป็นรัฐและความเป็นชาติที่สอดคล้องกับประชาชนในรัฐ มีความรู้สึกเป็นชาติเดียวกันหรือเป็นพวกพ้องเดียวกัน อันก่อให้เกิดความมั่นคงและมีเสถียรภาพในรัฐนั้น ๆ เพราะการปกครองแบบรัฐชาติประกอบด้วย ประชากร ดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย การมีความชอบธรรมของอำนาจรัฐ รวมทั้งการสร้างสัญลักษณ์ร่วมกันเพื่อความเป็นรัฐชาติ หรือความเป็นชาติเดียวกัน เช่น การสร้างพระสยามเทวาธิราชให้คุ้มครองชาวไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การสร้างธงชาติในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และการสร้างประวัติศาสตร์ร่วมกันของประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2548, หน้า 28-29)

รัฐชาติในประเทศไทยมีพัฒนาการมาจากการปกครองแบบรัฐจารีตที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีลักษณะการกระจายอำนาจแต่อยู่ภายใต้การดูแลของพระมหากษัตริย์และขุนนางบางตระกูล ทำให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจทางการเมืองการปกครองที่ไม่มั่นคง เพราะต้องอาศัยกำลังสนับสนุนจากกลุ่มขุนนางอาวุโสที่มีบทบาทและมีอิทธิพลทางการเมือง ดังนั้นเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชดำริที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงประเทศ จึงพบการต่อต้านจากขุนนางชั้นสูง เนื่องจากกลุ่มขุนนางไม่ต้องการเสียผลประโยชน์หรืออำนาจที่เคยมีมา นอกจากนั้นรัฐจารีตยังทำให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง กล่าวคือ เมื่อขุนนางต้องจัดส่งรายได้และภาษีอากรที่ได้จากรายได้แผ่นดินหรือการควบคุมไพร่ทาสให้แก่รัฐนั้น ขุนนางต้องหักค่าตอบแทนในส่วนเบียดหัวรายปีของตนเองก่อนจัดส่งให้รัฐ ซึ่งรายได้ทั้งหมดและรายได้ค่าตอบแทนดังกล่าวนี้รัฐไม่

สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งพระคลังไม่สามารถทราบจำนวนที่แท้จริงของรายได้จากภาษีอากรได้เช่นกัน การจัดส่งภาษีอากรของขุนนางจึงอาจนำมาสู่การเกิดผลเสียตามมาได้

การเกิดรัฐชาติในประเทศไทยเห็นได้ชัดเจนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในช่วงที่พระองค์ทรงขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2411 ในขณะที่พระองค์ทรงเผชิญกับปัญหาความไม่มั่นคงทางพระราชอำนาจที่เกิดจากอิทธิพลของขุนนาง และความไม่มั่นคงของพระราชอำนาจที่เกิดจากการคุกคามของประเทศมหาอำนาจตะวันตกทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสที่มีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การคุกคามดังกล่าวเป็นการขยายอิทธิพลเข้ามาในคาบสมุทรอินโดจีนจนทำให้สถานะแวดล้อมทางการเมืองในบริเวณนี้เปลี่ยนแปลงไป สำหรับประเทศไทยนั้นอังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้ายึดดินแดนใกล้เคียงในการปกครองของประเทศไทยได้ทั้งหมด เหลือเพียงดินแดนตรงกลางของประเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาการคุกคามของมหาอำนาจตะวันตกอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากประเทศมหาอำนาจตะวันตกอ้างความชอบธรรมเรื่องภาระของคนผิวขาว (The white man's burden) ในการเข้ายึดครองดินแดน กล่าวคือ คนผิวขาวมีหน้าที่ทำให้คนผิวดำ ผิวดำ และผิวน้ำตาลมีความศิวิไลซ์ ซึ่งอาจเป็นการอ้างเพื่อเข้ามาขูดรีดชาวพื้นเมืองเท่านั้น (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2548, หน้า 34)

จากสาเหตุข้างต้นทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเร่งปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงประเทศในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ และความเป็นเอกราชของชาติบ้านเมือง ทั้งยังนำประเทศไทยเข้าสู่การเกิดรัฐชาติตามแบบสากล ซึ่งพระองค์ได้เริ่มสร้างรัฐชาติใน พ.ศ. 2435 โดยการทำให้เป็นรัฐสมัยใหม่ด้วยการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมให้มีความทันสมัยซึ่งเห็นได้จากการปฏิรูปเศรษฐกิจและการคลัง โดยทรงจัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่จัดระเบียบการคลัง ตราพระราชบัญญัติงบประมาณ ปฏิรูปเศรษฐกิจและการคลัง จัดเก็บรายได้แผ่นดิน ตรวจสอบการเก็บภาษีอากรตามกรมต่าง ๆ เพื่อให้ทราบรายได้แผ่นดินในแต่ละปี และการจัดเก็บภาษีทั้งหมดเพียงที่เดียว โดยมีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ตรวจตราอย่างใกล้ชิด อันเป็นการควบคุมรายได้ของรัฐให้เข้าสู่พระคลังอย่างเต็มที่ ทั้งการปฏิรูปสังคมด้วยการยกระดับฐานะของชาวสยามให้เท่าเทียมกันโดยการยกเลิกระบบทาส ระบบไพร่ การปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาส่งเสริมการคมนาคม เช่น การสร้างรถไฟและถนน การขุดคลอง การต่อเรือกลไฟ การไปรษณีย์โทรเลข

นอกจากนั้นยังมีการปฏิรูปทางการเมืองการปกครองโดยการดึงอำนาจจากขุนนางมาสู่ประชาชน ด้วยการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งสภาที่ปรึกษาราชการ

แผ่นดิน (Council of state) (สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เพื่อตรวจสอบการทำงานของพระมหากษัตริย์และข้าราชการที่ปฏิบัติงานไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม สภานี้เน้นการทำงานด้านนิติบัญญัติเพื่อคานอำนาจบริหารและควบคุมการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ) และสภาที่ปรึกษาพระองค์ (Privy council) (สภาที่ปรึกษาพระองค์ เพื่อเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับกิจการด้านการบริหารประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า) การตั้งสภาทั้ง 2 นี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสถาบันทางการเมืองให้เป็นฐานอำนาจสนับสนุนในการต่อสู้กับอำนาจของขุนนาง และเพื่อดึงอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินจากขุนนางคืนสู่พระมหากษัตริย์ จากนั้นพระองค์ทรงจัดระเบียบการบริหารงานส่วนกลาง (การบริหารงานส่วนกลางโดยการตั้งกระทรวงตามแบบตะวันตกทั้งหมดกระทรวง 12 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ กระทรวงเกษตรพาณิชย์การ กระทรวงธรรมการ กระทรวงโยธาธิการ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงนครบาล กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงวัง กระทรวงยุทธนาธิการ กระทรวงมรุธาธิการ) ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยการสร้างกลไกการปกครองสมัยใหม่ ซึ่งทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง การปฏิรูปทางการเมืองการปกครองนี้มีกระทรวงมหาดไทยเป็นแกนนำหลักในการดำเนินการแบบมณฑลเทศาภิบาล ทั้งการยกเลิกระบบประเทศราช การยกเลิกการบริหารงานแบบกินเมืองหรือระบบหามาเมือง (การบริหารงานแบบกินเมืองหรือระบบหามาเมืองเป็นการให้อิสระในการจัดบริหารงานมาเป็นการทำงานภายใต้การควบคุมจากรัฐบาลที่ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ และได้รับเงินเดือนประจำ เช่น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับการแต่งตั้งจากกรุงเทพฯ จะได้รับเงินเดือนในฐานะข้าราชการแทนการเป็นเจ้าเมืองซึ่งมีอำนาจและศักดิ์คล้ายกับเจ้าครองนครรัฐ การส่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปดูแลการบริหารงานต่างพระเนตรพระกรรณ และเมื่อเจ้าเมืองเดิมเสียชีวิตทางรัฐบาลได้ส่งข้าราชการจากส่วนกลางไปดูแลบังคับบัญชาโดยตรง และรัฐบาลสามารถส่งโยกย้ายได้ตามความเหมาะสมหรือสั่งปลดได้เมื่อมีความคิด) (การบริหารงานแบบกินเมืองหรือระบบหามาเมืองเป็นการให้อิสระในการจัดบริหารงานมาเป็นการทำงานภายใต้การควบคุมจากรัฐบาลที่ขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ และได้รับเงินเดือนประจำ เช่น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับการแต่งตั้งจากกรุงเทพฯ จะได้รับเงินเดือนในฐานะข้าราชการแทนการเป็นเจ้าเมืองซึ่งมีอำนาจและศักดิ์คล้ายกับเจ้าครองนครรัฐ การส่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปดูแลการบริหารงานต่างพระเนตรพระกรรณ และเมื่อเจ้าเมืองเดิมเสียชีวิตทางรัฐบาลได้ส่งข้าราชการจากส่วนกลางไปดูแลบังคับบัญชาโดยตรง และรัฐบาลสามารถส่งโยกย้ายได้ตามความเหมาะสมหรือสั่งปลดได้เมื่อมีความคิด) การยกเลิกหัวเมืองประเทศราชต่าง ๆ ให้มีฐานะเป็นเมืองภายในพระราชอาณาเขต เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความแตกแยกต่างชาติ ต่างภาษา แต่ให้สำนึกถึงความเป็นคนไทยด้วยกัน ตลอดจนการใช้กองทัพประจำการสมัยใหม่กับระบบราชการสมัยใหม่

เป็นกลไกหลักในการบริหารประเทศตามระเบียบและอำนาจใหม่ โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นผู้บัญชาการและสืบอำนาจอย่างต่อเนื่องจนมีอำนาจเพิ่มขึ้นมาตลอด

สำหรับผลที่เกิดจากการสร้างรัฐชาติในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ ราชอาณาจักรไทยที่มีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ (การรวมตัวกันแบบหลวม ๆ อันประกอบด้วยคนต่างเผ่าพันธุ์ ต่างวัฒนธรรมและภาษา) ได้รวมกันเป็นรัฐชาติไทย เมืองต่าง ๆ กลายเป็นจังหวัดของประเทศไทย มีการบริหารแบบรวมศูนย์ การเกิดสถาบันข้าราชการและกลุ่มผู้นำทางการเมืองกลุ่มใหม่ ที่มีทัศนคติ ค่านิยม และโลกทัศน์แบบใหม่ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แนวคิดเรื่องชาติของประเทศไทยได้เปลี่ยนจุดเน้นจากการเชิดชูพระราชอำนาจมาเป็นการสร้างตัวตนหรืออัตลักษณ์ร่วม (Collective identity) ของพลเมืองในระดับสามัญชนอย่างทั่วถึง มีการยึดถือในประวัติศาสตร์และความเป็นมาของเผ่าพันธุ์ที่ต้องสร้างอนาคตร่วมกัน โดยความเป็นรัฐชาติของประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การบูรณาการประชากรที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และกระจายอยู่ทั่วประเทศให้มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (National integration)

นอกจากนั้นความเป็นรัฐชาติยังนำมาสู่การสร้างชาติใหม่ โดยเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนชื่อจากประเทศสยามเป็นไทยใน พ.ศ. 2482 ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเชื้อชาติ การใช้ภาษาไทยภาคกลางเป็นภาษาราชการหรือภาษาแห่งชาติ ซึ่งเริ่มทำภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยการเผยแพร่ภาษาประจำชาติ (National language) (การเผยแพร่ภาษาไทยประจำชาติผ่านห้องเรียน ทั้งการให้คนไทยพูดภาษาไทยภาคกลางเป็นภาษากลาง) และการใช้ภาษาไทยภาคกลางเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในประเทศไทย (การใช้ภาษาไทยภาคกลางสื่อสารในประเทศไทย ได้ประสบปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส เนื่องจากบริเวณนี้มีการใช้ภาษามลายูเป็นภาษากลางถึงร้อยละ 80 ทำให้การใช้ภาษาไทยภาคกลางเป็นภาษากลางนำมาสู่ความไม่พอใจทางการเมืองของคนบริเวณนี้) การจัดตั้งโรงเรียนเพื่อขยายและพัฒนาการศึกษา โดยมีจุดประสงค์ให้ราษฎรไทยได้เรียนหนังสือไทย ศึกษาความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชาติไทย เพื่อให้ภูมิใจในภูมิภาคหรือเผ่าพันธุ์ของตน เข้าใจความเป็นคนไทยและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เหล่านี้ จะทำให้เกิดสำนึกความเป็นชนชาติไทยที่เป็นเจ้าของประเทศ ทั้งนำไปสู่ความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจนทำให้ประเทศชาติมีความเจริญ ทั้งการที่รัฐนำวัฒนธรรมตะวันตกมาเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการนำปรับใช้กับวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐได้นำความทันสมัยเข้ามาหรือความเป็นตะวันตกเข้าสู่สังคมไทย รวมถึงการปฏิรูปการคมนาคมและการสื่อสารให้สามารถติดต่อกันได้สะดวกและรวดเร็ว เพื่อความมั่นคงของราชอาณาจักร และเพื่อรองรับการค้า

การขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ และเพื่อความมั่นคงของประเทศ เช่นกัน

ความเป็นรัฐชาติยังนำมาซึ่งการทำเศรษฐกิจให้ทันสมัย (Modernization) โดยการที่รัฐให้ความสำคัญกับกลุ่มคนที่มีคุณูปการในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ และการนำกฎหมายมาใช้รองรับความเป็นพลเมืองและการได้รับการยอมรับจากรัฐ โดยที่ประชาชนไทยต้องยอมรับและปรับตัวให้สอดคล้องกับระเบียบการเมืองและวัฒนธรรมที่รัฐกำหนด ทั้งประชาชนไทยต้องดำรงตนให้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามนโยบายความทันสมัยที่รัฐ คือ การมีประโยชน์ในระบบทุนนิยม

แม้ว่าความเป็นรัฐชาติได้นำมาสู่การเกิดผลต่าง ๆ มากมายในด้านดี แต่ความเป็นรัฐชาติได้นำมาซึ่งปัญหาด้วย เช่น การมีข้อเรียกร้องทางการเมืองที่ไม่ได้รับการตอบสนอง นำมาสู่จุดเริ่มต้นของความไม่พอใจทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมทำให้อำนาจผูกขาดของรัฐในการนิยามความเป็นชาติและปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งชาติลดน้อยลง (เสกสรร ประเสริฐกุล, 2552, หน้า 6-37)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทำให้เกิดรัฐชาติขึ้นในประเทศไทย และยังเป็นสมัยที่พระองค์ทรงวางรากฐานการเมืองการปกครองที่มั่นคงและมีความเจริญ จนนานาอารยประเทศให้การยอมรับ และทำให้ไทยสามารถรักษาเอกราชและอำนาจอธิปไตยไว้ได้ เหล่านี้จึงเป็นรากฐานในการสร้างรัฐชาติอย่างเป็นปึกแผ่นในสมัยต่อมา

ดังนั้นการพัฒนาชาติจึงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเมือง เพราะการที่จะเกิดการพัฒนาสถาบันการเมือง สังคมและเศรษฐกิจนั้นต้องมีการจัดตั้งรูปแบบของหน่วยชุมชนการเมืองที่ใหญ่พอ ประชาชนมีความผูกพันต่อหน่วยการเมืองดังกล่าว มีเอกลักษณ์ร่วมกัน มีความภักดีต่อชุมชนทางการเมืองการปกครอง และต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สำหรับจังหวัดภูเก็ตการปกครองรัฐชาติตามแบบสมัยใหม่ได้ทำให้คนในจังหวัดภูเก็ตที่เป็นคนท้องถิ่น และคนจีนซึ่งเป็นคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตเพื่อเป็นแรงงานในเหมืองแร่ดิบุกได้มีความรู้สึกเหมือนเป็นคนชาติเดียวกันหรือเป็นพวกพ้องเดียวกัน เพราะคนจีนได้พยายามปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นชาติเดียวกันหรือเป็นพวกพ้องเดียวกันกับคนภูเก็ตในเรื่องการสื่อสาร และการดำรงชีวิตในประจำวัน ให้มีลักษณะคล้ายคลึงคนภูเก็ต ทั้งความเป็นรัฐชาติของจังหวัดภูเก็ตยังเกิดจากนโยบายส่วนกลางหรือภาครัฐที่ต้องการให้มีความเป็นเอกภาพในเรื่องของการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เพราะส่วนกลางต้องการให้ประเทศไทย

มีความเป็นหนึ่งเดียวในเกือบทุกเรื่อง และสำหรับจังหวัดภูเก็ตเห็นได้จากการยกให้ภูเก็ตมีฐานะเป็นมณฑลภูเก็ต และให้มณฑลภูเก็ตรวมหัวเมืองภาคใต้ชายฝั่งตะวันตกทั้งหมดเป็นหนึ่งเดียว โดยให้มณฑลภูเก็ตเป็นผู้ดูแล การจัดตั้งระบบศาลหัวเมือง การจัดเก็บภาษีเป็นของรัฐโดยตรง ทั้งการปฏิรูปการทำเหมืองแร่ การจัดตั้งโรงเรียนครั้งแรกที่วัดมงคลนิมิต การจัดตั้งโรงพยาบาลที่ทันสมัยขึ้น การส่งเสริมให้ปกครองรัฐชาติตามแบบสมัยใหม่จึงมีส่วนให้จังหวัดภูเก็ตได้รับการพัฒนาตามมาด้วย

การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านการติดต่อกับชาวตะวันตกทั้งการสร้างที่อยู่อาศัย ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการปกครองแบบรัฐชาติ เป็นรูปแบบวัฒนธรรมข้ามชาติที่รับเข้ามาจากตะวันตกโดยการติดต่อกับตะวันตกโดยตรง ก่อนที่คนไทยหรือคนจังหวัดภูเก็ตนำมาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพสังคมในขณะนั้น

2. การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านนโยบายของผู้นำประเทศ

การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านนโยบายผู้นำประเทศที่สำคัญของไทย คือ การนำเข้ามาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เนื่องจากขณะที่จอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 ครั้ง คือ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2481-24 กรกฎาคม พ.ศ. 2487 และ 8 เมษายน พ.ศ. 2491-16 กันยายน พ.ศ. 2500) เป็นสมัยที่มีการนำวัฒนธรรมมาใช้ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมซึ่งเรียกว่า นโยบายทางวัฒนธรรมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นโยบายดังกล่าวมีการเชื่อมโยงระหว่างการเมือง วัฒนธรรม และศิลปะ ซึ่งในสมัยดังกล่าวมีการปลูกฝังความรู้สึกเรื่องชาตินิยมที่มีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลได้กระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวเพื่อรวมพลังสร้างชาติอย่างจริงจัง จากนั้นใน พ.ศ. 2478 กระทรวงธรรมการเสนอโครงการปลูกใจให้เกิดความรักชาติ คือ โครงการอบรมเด็กและประชาชนและขณะเดียวกันในเวลานั้นทางโลกตะวันออกไกลได้เกิดสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับจีนรวมถึงเหตุการณ์ในทวีปยุโรป ทำให้รัฐบาลไทยตระหนักถึงผลที่อาจกระทบต่อประเทศไทยและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เนื่องจากอาจถูกสถานการณ์บังคับ ทำให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามระดมกำลังเพื่อเตรียมรับสถานการณ์และปลูกความรู้สึกชาตินิยมในคนไทยเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของชาติ ด้วยการให้คนไทยมีระเบียบวินัย การยอมเสียสละเพื่อสร้างชาติไทยให้มั่นคงปีกแผ่นโดยเน้นความยิ่งใหญ่ของชาติในอดีตและชี้ให้เห็นบทเรียนจากประวัติศาสตร์ เพื่อให้คนไทยมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

การนำชาติมาผูกกับวัฒนธรรมไม่เพียงแต่เป็นการครอบงำอุดมการณ์เพื่อความมั่นคงของอำนาจทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการสร้างระบบความคิดและ

โลกทัศน์ใหม่ให้กับประชาชนคนไทย (ชำระศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, วิภลย์ พงศ์พนิตานนท์ และ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540, หน้า 228-236) ทั้งยังมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยให้สอดคล้องกับการสร้างชาติในความหมายใหม่และมีลักษณะเป็นอารยะ จึงนำมาสู่การออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับให้คนไทยปฏิบัติตามวัฒนธรรมแห่งชาติ สื่อต่าง ๆ รวมทั้ง ศิลปะถูกนำมาใช้เผยแพร่ นโยบายวัฒนธรรมให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชน ดังนั้นแนวคิดเรื่องชาตินิยมจึงถูกนำมาใช้เป็นเหตุผลหลักในการเรียกร้องให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับรัฐ โดยกระตุ้นให้รู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องสร้างความเจริญของชาติด้วยการปฏิบัติตามนโยบายวัฒนธรรม

เหตุผลที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ผลักดันแนวคิดชาตินิยมผ่านนโยบายวัฒนธรรม เพราะจอมพล ป.พิบูลสงครามเห็นแบบอย่างการควบคุมปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศที่ใช้ลัทธิชาตินิยมรณรงค์ในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะประเทศตุรกี และการที่จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมตะวันตกในขณะที่ศึกษา ณ ประเทศฝรั่งเศส ทำให้ท่านเกิดความชื่นชมต่อวัฒนธรรมตะวันตก ด้วยเชื่อว่าประเทศตะวันตกเป็นประเทศมหาอำนาจได้เพราะวัฒนธรรม และขมขื่นต่อวัฒนธรรมตะวันตก เพราะเคยถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองของฝรั่งเศสดูถูกว่าสยามเป็นประเทศเล็กและไม่มีความเจริญ จากเหตุนี้ทำให้ท่านมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศให้มีวัฒนธรรมเจริญทัดเทียมตะวันตก และต้องการให้ประเทศไทยเจริญรุ่งเรืองอย่างตะวันตกด้วยการให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม เนื่องจากจอมพล ป.พิบูลสงครามเกรงว่าหากประเทศไทยยังล้าหลังอยู่อาจถูกชาติตะวันตกนำมาเป็นข้ออ้างในการยึดครองประเทศ

จากเหตุผลข้างต้นทำให้จอมพล ป.พิบูลสงครามให้ความสำคัญกับนโยบายวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็งระหว่าง พ.ศ. 2481-2487 หรือช่วงที่ญี่ปุ่นขอเดินทัพผ่านประเทศไทยเพื่อบุกประเทศต่าง ๆ ในเอเชียบูรพา โดยในช่วงนี้จอมพล ป.พิบูลสงครามได้รณรงค์เรื่องการสร้างชาติและสร้างวัฒนธรรมอย่างเข้มงวด โดยได้เข้าควบคุมวิถีชีวิตของประชาชนทุกด้าน จนมีผู้วิจารณ์ว่าการปฏิวัติวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นไปอย่างพิสดาร (แถมสุข นุ่มนนท์, 2520, หน้า 1-30) ด้านการดำเนินนโยบายชาตินิยมของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ออกมาในรูปแบบการสร้างชาติไทยให้เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ การช่วยเหลือคนไทยให้อยู่ดีกินดี การสร้างกำลังทหารของชาติให้เข้มแข็ง รวมถึงการส่งเสริมให้มันนโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศ คือ

2.1 การส่งเสริมนโยบายด้านวัฒนธรรม จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ปรับปรุงนโยบายวัฒนธรรมเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของสังคมไทยด้วยการแสดงความกลมเกลียวและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นการแสดงความรักชาติ ความหวงแหนชาติ การปกป้องรักษาชาติด้วยการเสียสละในของคนไทย ดังนั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงสร้างระเบียบประเพณีประจำชาติ

อย่างเป็นแบบแผนโดยการประกาศใช้รัฐนิยม (State convention) อันหมายถึง การปฏิบัติให้เป็น
 ประเพณีนิยมประจำชาติที่ดีเพื่อให้บุตรหลานหรืออนุชนคนไทยยึดถือเป็นหลักปฏิบัติและ
 เพื่อแสดงอำนาจมหาชน (อำนาจมหาชนมีที่มาจากมติมหาชน ซึ่งหมายถึงการกระทำที่เกิดขึ้น
 ควรดำเนินตามความเห็นของคนส่วนมากของชาติ เพราะความเห็นดีเห็นชอบของประชาชน
 ส่วนใหญ่ก่อให้เกิดอำนาจมหาชน และอำนาจมหาชนสามารถปรับปรุงหรือปราบปรามกลุ่มชน
 ส่วนน้อยที่มีปัญหาให้ดีขึ้นเพื่อเสมอกับผู้อื่นได้) (อำนาจมหาชนมีที่มาจากมติมหาชน ซึ่งหมายถึง
 การกระทำที่เกิดขึ้นควรดำเนินตามความเห็นของคนส่วนมากของชาติ เพราะความเห็นดีเห็นชอบ
 ของประชาชนส่วนใหญ่ก่อให้เกิดอำนาจมหาชน และอำนาจมหาชนสามารถปรับปรุงหรือ
 ปราบปรามกลุ่มชนส่วนน้อยที่มีปัญหาให้ดีขึ้นเพื่อเสมอกับผู้อื่นได้) (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.
 ศธ.0701.29/4 คำอธิบายรัฐชาติ. พ.ศ. 2482) นอกจากนั้นแล้วการส่งเสริมนโยบายด้านวัฒนธรรมยัง
 ได้ยึดหลักการว่า ... วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญยิ่งในความเจริญของชาติ และการที่ชาติจะเจริญได้ก็
 ต้องอาศัยคนของชาติเป็นผู้มีวัฒนธรรม... (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ 7
 เรื่องชักชวนให้ชาวไทยรวมกันสร้างชาติ, 2483, หน้า 3641) ทั้งจอมพล ป.พิบูลสงครามยังให้
 ความสำคัญในการสร้างชาติเพื่อความก้าวหน้าซึ่งต้องปรับปรุงวัฒนธรรมของชาติด้วยการตรา
 พระราชบัญญัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมใช้เป็นกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ
 ฉบับที่ 1 ในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2483 และพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับที่ 2
 ใน พ.ศ. 2485 ซึ่งได้กำหนดให้ข้าราชการทุกกระทรวง ทบวง กรมทั้งหญิงและชายแต่งกายด้วย
 เครื่องแบบเดินทางไกล ไปพักผ่อน มีการรื่นเริงและการกีฬาาร่วมกัน การเลิกใช้นาย ประกอบ
 ยศทหาร เพื่อให้ใช้คำว่าหญิงสำหรับสตรีที่ได้ยศทหาร การใช้ระเบียบคำแทนชื่อคำรับและ
 คำปฏิเสธว่า ฉัน ท่าน เธอ ครับ ค่ะ และเปล่า (พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน
 พ.ศ. 2485) การห้ามทานหมากพลู เพื่อไม่ให้ถนนสกปรก ทั้งเพื่อแสดงความเจริญและความเป็น
 สมัยใหม่ของประเทศชาติถึงกับกล่าวว่า “คนกินหมากไม่มีวัฒนธรรม” การเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่
 ของไทยจากวันที่ 1 เมษายน เป็นวันที่ 1 มกราคมของทุกปีอันเป็นการเข้าสู่ระบบสากล (เพลิง ภูผา,
 2541, หน้า 73) โดยเริ่มต้นใช้วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2483 เป็นวันสุดท้ายของปี และให้เปลี่ยนวัน
 ขึ้นปีใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2484 เป็นต้นไป (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 381)
 การประกาศตัวอักษรไทยใหม่ (พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2485)
 (รอง ศยามานนท์, 2520, หน้า 185-186)

รัฐนิยมในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลใน
 การปลูกความรู้สึกรักชาตินิยมในคนไทยให้มีความสามัคคีกลมเกลียว มีความร่วมมือร่วมใจระหว่าง
 คนในชาติ เพื่อต่อต้านการรุกรานทางวัฒนธรรมและความมั่นคงจากภายนอก อีกทั้งการกำหนด

นโยบายวัฒนธรรมและสังคมหลายประการได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวไทยให้สอดคล้องกับความสมัยใหม่ เพื่อนำไปสู่การยกเลิกประเพณีดั้งเดิมล้าสมัยบางอย่าง เช่น การหมอบคลาน การยกเลิกบรรดาศักดิ์ ทั้งส่งเสริมคติความเชื่อใหม่่ว่าประชาชนควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ประกาศรัฐนิยม 12 ฉบับ (พ.ศ.2482-2485) ดังนี้

รัฐนิยม ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2482 เรื่อง การใช้ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ (การเปลี่ยนชื่อประเทศจากประเทศสยามเป็นประเทศไทย เป็นก้าวแรกของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามที่เสริมสร้างลัทธิชาตินิยมในคนไทย ทั้งได้นำความจงรักภักดีจากสถาบันพระมหากษัตริย์มารวมไว้ที่ชาติและผู้นำ และจึงนำมาสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเปลี่ยนชื่อประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ชาติที่ปรากฏในประวัติศาสตร์มีความหมายยิ่งใหญ่ ทั้งเพื่อให้รัฐบาลมีฐานะมั่นคง รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงนำร่างพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญขนานนามประเทศ พุทธศักราช 2482 มาพิจารณาในการประชุมเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2482 สรุปความได้ว่า ...ชื่อประเทศสยามนั้นถูกเรียกด้วยความเคยชิน ทั้งคำว่าสยามนิยมใช้ในราชการและต่างประเทศเป็นส่วนมาก ส่วนประชาชนชาวไทยไม่ค่อยใช้ประเทศสยาม แต่ใช้คำว่า ไทย และสยามนั้นไม่ตรงกับเชื้อชาติของเรา ดังนั้นเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ลูกหลานในอนาคตให้ใช้คำว่า ไทย... (ปลาทอง, 2508, หน้า 50-51) ทั้งมีการกำหนดให้ วันที่ 24 มิถุนายน 2482 เป็นวันชาติ โดยได้มีการจัดงานฉลองครั้งยิ่งใหญ่และเรียกว่า งานฉลองวันชาติและสนธิสัญญาใหม่ (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ศธ.0701.23/5 งานฉลองวันชาติ. พ.ศ.2482) ใน งานนี้ยังได้กำหนดให้มีเนื้อร้องเพลงชาติพร้อมกับการแสดงด้วย (เรื่อง ศยามานนท์, 2520, หน้า 109) นอกจากนั้นแล้วยังมีการออกประกาศให้ตั้งชื่อบุคคล ชื่อรองแก่คนไทย และให้ผู้ที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตออกจากรบรดาศักดิ์ใช้ราชทินนามเป็นชื่อรองได้)

รัฐนิยม ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2482 เรื่อง การป้องกันภัยที่จะบังเกิดขึ้นแก่ชาติ (ส่วนหนึ่งของป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นกับชาติ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ให้หลวงวิจิตรวาทการแต่งเพลงและบทละครปลุกใจให้เกิดความรักชาติในคนไทย เช่น บทละครเรื่องเลือดสุพรรณ ราชมนู พระเจ้ากรุงธนบุรี ศีกลดง เจ้าหญิงแสนหวี มหาเทวี น่านเจ้า เป็นต้น ซึ่งเพลงและละครปลุกใจเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นความยิ่งใหญ่ของคนไทยในอดีต การต่อสู้ การเสียสละของบรรพบุรุษไทยตลอดจนบทเรียนจากอดีต เพื่อเร่งเร้าจิตใจคนไทยให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมอย่างแรงกล้าและพร้อมที่จะอุทิศชีวิตเพื่อชาติ นอกจากนั้นยังมีการจัดประกวดเพลงปลุกใจที่รักชาติ ภาพโฆษณาแสดงถึงความรักชาติและหน้าที่ที่ต้องมีต่อชาติ การจำหน่ายธงชาติ การประกวดแบบแปลนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้วย)

รัฐนิยม ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2482 เรื่อง การเรียกชื่อคนไทย (รัฐบาลเล็งเห็นถึงการเรียกชื่อไทยที่มีหลายพวกหลายเหล่า หรือการเรียกชื่อแบ่งแยกคนไทยออกเป็นไทยเหนือ ไทยอีสาน ไทยใต้ ไทยอิสลาม นั้น เป็นการไม่สมควรแก่สภาพของประเทศไทย จึงประกาศให้เลิกเรียกชาวไทยโดยใช้ชื่อที่ไม่ต้องเรียกตามเชื้อชาติ และให้ใช้คำว่า ไทย แก่ชาวไทยทั้งหมดโดยไม่แบ่งแยก เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีและสร้างเอกลักษณ์ของคนไทยให้เหมือนกันทุกท้องถิ่น)

รัฐนิยม ฉบับที่ 4 ลงวันที่ 8 กันยายน 2482 เรื่อง การเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี (เป็นการให้ประชาชนชาวไทยแสดงความเคารพเมื่อเห็นการชักธงชาติขึ้นหรือลงจากเสาประจำสถานที่ราชการ หรือเมื่อได้ยินเพลงชาติในงานพิธี หรือเมื่อได้ยินเพลงสรรเสริญพระบารมี)

ภาพที่ 3-4 วัฒนธรรมการพวงชาติเวลา 8.00 น. (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 366)

รัฐนิยม ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2482 เรื่อง ให้คนไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภค บริโภคที่มีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย เป็นการส่งเสริมให้คนไทยพยายามบริโภคแต่อาหารอันปรุงจากสิ่งซึ่งมีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศ ให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องแต่งกายด้วยวัตถุที่ทำขึ้นในประเทศไทย ให้ชาวไทยพึงช่วยกันสนับสนุนงานอาชีพการเกษตร พาณิชยกรรมและวิชาชีพของชาวไทยด้วยกัน กิจการสาธารณูปโภคใดที่รัฐหรือชาวไทยจัดให้มีขึ้นแล้ว ชาวไทยควรพยายามใช้และสนับสนุน และชาวไทยผู้ประกอบการเกษตร พาณิชยกรรม งานอาชีพหรือวิชาชีพที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐนิยม ฉะนั้นพยายามรักษามาตรฐานปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น และดำเนินกิจการนั้น ๆ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การรณรงค์เกี่ยวกับการใช้สินค้าของไทยนั้นเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า ...เครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลายนอกจากอาหาร มีเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ถ้าท่านสามารถจะจัดทำขึ้นเองได้ก็ควรทำทันที ไม่จำเป็นต้องเสียเงินทองไปซื้อของต่างประเทศ ดังเช่นพี่น้องชาวไทยของเราทางภาคอีสานหรือภาคเหนือ เป็นต้น เขาทำเครื่องนุ่งห่มด้วยมือของเขาเองตามประสาชาวพื้นเมืองทั้งนั้น ถึงจะไม่สวยงามเท่าของต่างประเทศก็ไม่เป็นไร เราใช้ของไทย-ไทยทำ-ไทยใช้ เราก็รู้สึกภูมิใจเป็นเกียรติ และทั้งเป็นการประหยัดในตัวด้วย ถ้าท่านทำได้ดังว่านี้ก็นับว่าท่านเตรียมตัวไว้รับการฉุกเฉินในยามคับขันของโลกทุกวันนี้แล้วเป็นอย่างดีที่สุด (อนันต์ พิบูลสงคราม, 2518, หน้า 115-116)

ภาพที่ 3-5 การใช้สิ่งของที่ทำขึ้นในประเทศไทย (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 368)

รัฐนิยม ฉบับที่ 6 ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2482 เรื่อง ทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติ (การมี ทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติไทย เกิดขึ้นจากมติการประชุมในวันที่ 28 กันยายน 2482 เนื่องด้วย คณะรัฐมนตรีจอมพล ป.พิบูลสงครามมีมติเป็นเอกฉันท์ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนชื่อสยาม เป็นไทยให้มีการแก้ไขบทร้องเพลงชาติ โดยให้เปลี่ยนคำว่าสยามเป็นไทย และให้บทร้องเพลงชาติ ร้องจบภายในครั้งเดียวโดยมีใจความที่มีความหมายดี)

รัฐนิยม ฉบับที่ 7 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2482 เรื่อง ชักชวนให้คนไทยร่วมกันสร้างชาติ (รัฐนิยมฉบับที่ 7 แสดงความเจริญก้าวหน้าของชาติ โดยที่ข้าราชการต้องช่วยกันทำงานตามหน้าที่ อย่างเข้มแข็งและทุกวิถีทางที่จะช่วยสนับสนุนพี่น้องชาวไทยให้มีทางการประกอบอาชีพ โดยหวัง ให้มีฐานะของดีขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนั้นการสร้างชาติยังเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องช่วยกันอย่าง พร้อมเพรียง ด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริต ดูแลครอบครัวของตนให้ดี เพราะจะทำให้ชาติเจริญ ขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งการที่ประชาชนช่วยกันทำงานย่อมทำให้เกิดการสร้างชาติด้วย)

รัฐนิยม ฉบับที่ 8 ลงวันที่ 1 เมษายน 2483 เรื่อง เพลงสรรเสริญพระบารมี

รัฐนิยม ฉบับที่ 9 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2483 เรื่อง ภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่ พลเมืองดี (รัฐนิยมฉบับที่ 9 เป็นการให้คนไทยยกย่อง เคารพ นับถือภาษาไทย และรู้สึกเป็นเกียรติ ในการพูดหรือใช้ภาษาไทย คนไทยต้องทำหน้าที่พลเมืองที่ดี ด้วยการศึกษารู้หนังสือไทยอัน เป็นภาษาของชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องอ่านออกเขียนได้ ทั้งคนไทยยังมีหน้าที่สำคัญในการช่วยเหลือ สนับสนุนแนะนำชักจูงให้พลเมืองที่ยังไม่รู้ภาษาไทยหรือไม่รู้หนังสือให้รู้ภาษาไทยหรือหนังสือ ไทยจนอ่านออกเขียนได้ คนไทยต้องไม่เอาสถานที่กำเนิด ภูมิลำเนาที่อยู่ หรือสำเนียงภาษาพูดที่ แปร่งไปตามท้องถิ่นเป็นเครื่องแสดงความแตกแยก ทุกคนจึงต้องถือว่าเมื่อเกิดมาเป็นชนชาติไทย ก็มีเลือดไทยและพูดภาษาไทยอย่างเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการกำเนิดต่างท้องที่ หรือพูด ภาษาไทยด้วยสำเนียงต่างกัน และคนไทยต้องถือเป็นหน้าที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีแห่งชาติตาม ระบอบประชาธิปไตย ช่วยแนะนำสั่งสอนผู้ที่ไม่รู้ไม่เข้าใจหน้าที่พลเมืองดีของชาติให้รู้และเข้าใจ ในหน้าที่พลเมืองดีแห่งชาติ ดังนั้นในรัฐนิยมฉบับนี้รัฐบาลจึงให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งกอง การศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อส่งเสริมการเรียนภาษาไทยให้อ่านออกและเขียนได้ ทั้งให้มีการภาษาเก่าให้ เป็นภาษาของคนไทยในยุคใหม่ ด้วยการสร้างภาษาของชนชั้นกลางและลดลักษณะชนชั้นทาง ภาษาลง เช่น ให้ใช้คำว่า ฉัน และ ท่าน ในสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 เท่านั้น)

รัฐนิยม ฉบับที่ 10 ลงวันที่ 15 มกราคม 2484 เรื่อง การแต่งกายของประชาชนชาวไทย (การแต่งกายของชาวไทยเป็นการกำหนดให้ผู้หญิงสวมกระโปรง ใ้ผมยาว สวมหมวก สวมรองเท้า และผู้ชายแต่งกายแบบสากลโดยการนุ่งกางเกงขายาวเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ)

ภาพที่ 3-6 โปสเตอร์ของที่ว่าการอำเภอมืองกลาง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2485 เรื่องวัฒนธรรมแสดง ภาพการแต่งกายที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 358)

รัฐนิยม ฉบับที่ 11 ลงวันที่ 8 กันยายน 2485 เรื่อง กิจประจำวันของคนไทย (รัฐนิยมฉบับที่ 11 กล่าวถึงกิจวัตรของคนไทย คือ คนไทยต้องแบ่งเวลาออกเป็น 3 ส่วน คือ ปฏิบัติงานที่เป็นอาชีพ ปฏิบัติกิจส่วนตัว และพักผ่อนนอนหลับให้เป็นระเบียบและมีเวลาอันเหมาะสมจนเกิดเป็นนิสัย ประชาชนไทยต้องปฏิบัติกิจประจำวันตามปกติ คือ บริโภคอาหารให้ตรงเวลา บริโภคอาหารไม่เกินวันละ 4 มื้อ และนอนระหว่าง 6-8 ชั่วโมงต่อวัน (แถมสุข นุ่มนนท์, 2520, หน้า 35-36) ประชาชนไทยต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ประกอบกิจการงานของตนโดยไม่ทอดทิ้งและไม่หลีกเลี่ยงควรหยุดเพื่อรับประทานอาหารเช้าและพักกลางวันไม่เกิน 1 ชั่วโมง หรือประกอบงานอื่น เช่น ทำสวน ครั้ว เลี้ยงสัตว์หรือ ปลูกต้นไม้ เป็นต้น และต้องชำระร่างกายก่อนรับประทานอาหารเช้า ประชาชนไทยต้องใช้เวลาว่างกลางคืนทำกิจการงานอันจำเป็นที่ค้างค้างอยู่ให้เสร็จหรือสนทนาปราศรัยกับบุคคลในครอบครัว มิตรสหาย ศึกษาหาความรู้โดยการฟังข่าวทางวิทยุกระจายเสียง อ่านหนังสือ หรือในการมหรสพ หรือศิลปกรรมแล้วแต่โอกาส และประชาชนไทยพึงใช้เวลาว่างในวันหยุดงานให้เป็น

ประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ เช่น กิจในทางศาสนา ฟังเทศน์ ทำบุญ ศึกษาหาความรู้ เล่นกีฬาหรือพักผ่อน เป็นต้น)

ภาพที่ 3-7 สิ่งทีคนไทยควรปรับปรุง (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 360)

รัฐนิยม ฉบับที่ 12 ลงวันที่ 28 มกราคม 2485 เรื่อง การช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชรา หรือคนทุพพลภาพ (การช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชรา หรือคนทุพพลภาพในที่สาธารณะหรือถนน หลวงนั้นให้บุคคลทำการช่วยเหลือคุ้มครองด้วยความปลอดภัยแก่เด็ก คนชรา หรือคนทุพพลภาพ ในการสัญจรไปมา หรือในการหลบหลีกภัยอันตราย และผู้ใดสามารถกระทำการช่วยเหลือคุ้มครอง ได้ผู้นั้นเป็นผู้มีวัฒนธรรมควรได้รับความนับถือของชาวไทย แต่รัฐนิยมข้อนี้มักไม่ได้รับความนิยม จากประชาชนโดยทั่วไป) (รอง ศยามานนท์, 2520, หน้า 110-119)

สำหรับบทลงโทษของคนที่ไม่ปฏิบัติตามรัฐนิยม 12 ฉบับนั้น รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ใช้มาตรการทางกฎหมายอันเนื่องด้วยนโยบายวัฒนธรรมเป็นบทลงโทษต่อ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม มีผลให้การประกาศใช้รัฐนิยมที่เดิมเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนปฏิบัติตาม กลายเป็นนโยบายที่รุนแรงและเคร่งครัดเอาจริงเอาจังมาก เช่น พระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรม

แห่งชาติ พุทธศักราช 2483 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ว่า...ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 12 บาท... และมีการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2486 ต้องเสียค่าปรับไม่เกิน 100 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, (ม.ป.ป.), หน้า 21-22) นอกจากนี้รัฐนิยมได้ส่งผลกระทบต่อการลิดรอนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการกระทำที่ปราศจากความเห็นอกเห็นใจประชาชนในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง และทำให้ประชาชนเดือดร้อน เช่น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบุกรุกเข้าไปตัดโค่นต้นหมากต้นพลูในเขตบ้านเรือนของราษฎร การบังคับให้คนยากจนไร้ทรัพย์สินสวมหมวกและใส่เสื้อนอกเข้ามาติดต่อกับสถานที่ราชการ เป็นต้น (อนันต์ พิบูลสงคราม, 2518, หน้า 128-135)

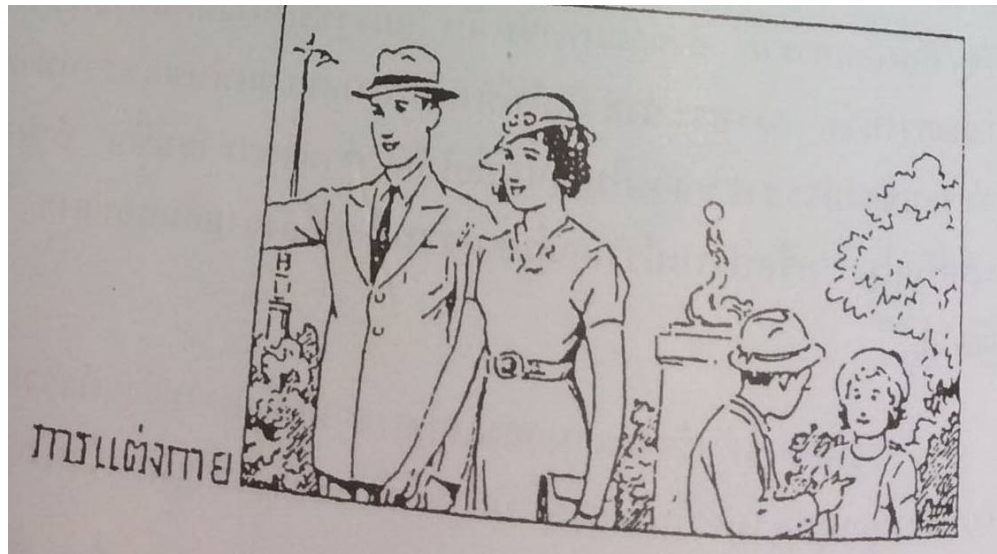
จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมนโยบายด้านวัฒนธรรมนั้น ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงเวลาที่จอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ท่านได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมไทย และต่อต้านชาวจีนด้วยการออกนโยบายเป็นปฏิปักษ์กับชาวจีนอย่างชัดเจน เนื่องจากชาวจีนเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลในการควบคุมเศรษฐกิจของไทยมาเป็นเวลานาน ครั้นเมื่อถึงรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามท่านได้หันมาใช้นโยบายชาตินิยม เพื่อลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีน และเพื่อต้องการควบคุมทางเศรษฐกิจให้มาอยู่ในมือคนไทย ทั้งรัฐบาลถือว่าปัญหาคนจีนเป็นปัญหาความเป็นความตายที่สำคัญของชาติ (แผนกเก็บ สสร. รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 84/2482 (20 มีนาคม 2482) เรื่อง ปัญหาคนจีน) ดังนั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงใช้มาตรการควบคุมและนโยบายที่เป็นปฏิปักษ์กับชาวจีนด้วยการให้คนจีนในประเทศไทยถือสัญชาติไทย หรือผู้ที่เกิดในเมืองไทยต้องถือสัญชาติไทย และต้องเรียนภาษาไทยระหว่างอายุ 7-14 ปี หรือในการศึกษาภาคบังคับ การสั่งปิดโรงเรียนจีน (โรงเรียนจีนทั่วประเทศไทยมีจำนวน 294 แห่ง เมื่อมีการใช้มาตรการนี้ทำให้โรงเรียนจีนเลิกกิจการไปเองจำนวน 51 แห่ง และถูกกระทรวงศึกษาธิการสั่งปิดระหว่าง พ.ศ. 2481-2483 ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรพุทธศักราช 2479 จำนวน 242 แห่ง ต่อมาเมื่อเกิดสงครามเอเชียมหาบูรพาโรงเรียนจีนไม่เหลืออยู่เลยนอกจากโรงเรียนชั้นวิทยา ซึ่งต่อมาได้โอนกิจการให้สมาคมदैจิวแห่งประเทศไทยและเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนโกศลวิทยา) เพื่อลดบทบาทและอิทธิพลของชาวจีนด้านการเมือง ซึ่งรัฐบาลไทยอ้างว่าเป็นการสอนลัทธิการเมืองชาตินิยม และอบรมนักเรียนจีนให้เกลียดชังประเทศไทย หลังจากสั่งปิดโรงเรียนจีนแล้วรัฐบาลจึงได้เพิ่มมาตรการควบคุมและป้องกันปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนจีนให้เข้มงวดยิ่งขึ้น โดยประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรฉบับที่ 2 และพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรฉบับที่ 4 ด้วยการให้บรรจุวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยลงในหลักสูตร หากโรงเรียนจีนใดไม่ปฏิบัติตาม

บทลงโทษเป็นการจำคุกแทนการปรับ การให้คนจีนนุ่งกางเกงสากลหรือกางเกงไทยขาสั้น ความยาวถึงเข่าแทนการนุ่งกางเกงแพร (สังข์ พัทธโนทัย, 2499, หน้า 245-253) การห้ามเครื่องดนตรีที่น่าจะมาจากประเทศจีน เช่น ซอฮู้ ซอด้วง เพราะไม่ใช่ของไทย การควบคุมหนังสือพิมพ์จีนในระหว่างที่ประเทศจีนทำสงครามกับญี่ปุ่นปรากฏว่า มีหนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทยหลายฉบับร่วมดำเนินการกับสมาคมจีนลับต่าง ๆ เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น ด้วยการเสนอข่าวความเป็นสงครามและลงบทความโจมตีความโหดร้ายของญี่ปุ่น ทำให้รัฐบาลไทยเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อญี่ปุ่น รัฐบาลจึงเข้าควบคุมหนังสือพิมพ์จีนและเพิ่มมาตรการการควบคุมอย่างเข้มงวดโดยการจัดส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้น โรงพิมพ์ และตั้งปิดหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ซึ่งเหลือหนังสือพิมพ์จุฬายานเป็นเพียงฉบับเดียว การจำกัดถิ่นที่อยู่ของ คนจีน จากสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามห้ามคนจีนซื้อที่ดินและออกพระราชกฤษฎีกาให้คนต่างด้าวหรือคนจีนอยู่อาศัยหรือมีถิ่นที่อยู่ในพระราชอาณาจักรได้เฉพาะท้องที่ซึ่งมิได้กำหนดเป็นเขตหวงห้าม (เขตหวงห้าม คือ จังหวัดลพบุรี จังหวัดปราจีนบุรี กิ่งอำเภอสัตหีบ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี อำเภอบ้านโป่งจังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี และภาคพายัพทั้งหมด) เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะอนุญาตเป็นราย ๆ ไป แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ (พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าวพุทธศักราช 2484, 2484, หน้า 655) การออกข้อห้ามอาชีพที่คนจีนหรือชาวต่างชาติไม่สามารถประกอบอาชีพได้ คือ การทำหมวก งานพิมพ์ นักกฎหมาย การห้ามคนจีนขายอาหารในสถานที่ราชการ และห้ามขายของในโรงเรียนทั่วประเทศ การบังคับให้คนจีนทำบัญชีการค้าเพื่อให้รัฐบาลตรวจสอบ การเพิ่มภาษีกับป้ายร้านค้าที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทย และการห้ามการส่งเงินออกนอกประเทศผ่านธนาคารจีน เป็นต้น (ภาคผนวก ข)

จากนโยบายวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้วิจัยพบว่า การนำนโยบายดังกล่าวมาใช้กับคนไทยและประเทศไทยนั้น จอมพล ป.พิบูลสงครามได้มีการนำแบบอย่างตะวันตกมาปรับประยุกต์ใช้กับประเทศไทยเพื่อให้เจริญทัดเทียมกับต่างประเทศ ซึ่งแท้จริงแล้วสามารถเห็นได้มาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพียงแต่ในสมัยดังกล่าวเป็นเพียงการเลียนแบบบางเรื่องและมีการจำกัดเพียงแวดวงชนชั้นสูง ในขณะที่สมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาเกือบทุกด้านทั้งมีการออกประกาศบังคับราษฎรทั้งประเทศให้รับเอาไปปฏิบัติ เช่น การให้คนไทยทำงานโดยไม่ต้องรอฤกษ์ยาม การขอร้องให้ข้าราชการไทยทำงานขยันขันแข็งและตรงต่อเวลา (แถมสุข นุ่มนนท์, 2520, หน้า 64) การกินอยู่ให้ถูกสุขอนามัย การรับประทานอาหารสุกและล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การให้คนไทยแต่งกายด้วยการสวมกระโปรง กางเกง เลื่อนอก ผูกหูกระต่าย ใส่ถุงเท้ารองเท้า และสวมหมวก และหาก

ประชาชนต้องไปในงานพิธีผู้หญิงต้องสวมถุงมือ ทั้งต้องรู้จักการใส่หมวกทรงไหน สีอะไร และงานแบบไหน ต้องมีบุคลิกภาพที่ดี คนไทยต้องกินคืออยู่ดีถูกสุขลักษณะและต้องรับประทานอาหารด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามแบบตะวันตก ต้องมีมารยาทในการนั่งโต๊ะอาหาร มีมารยาทในงานแต่งงาน ต้องอยู่อาศัยด้วยบ้านไม้หรือบ้านตึกสมัยใหม่ และสามีต้องจูบภรรยาออกไปทำงานทุกเช้า (การกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องจริง จนเกิดเป็นที่ล้อเลียนกันว่า ผู้ใดยังไม่ได้จูบภรรยาจะถูกนำไปฟ้องผู้บังคับบัญชา) (กรมโคสนาการ, 2486, หน้า 75-82)

นอกจากนั้นรัฐบาลยังได้วางรูปแบบการแต่งกายของประชาชนชาวไทยที่คล้ายกับการนำแบบอย่างของตะวันตกมาปรับเปลี่ยน คือ คนไทยต้องแต่งกายเรียบร้อย (การแต่งกายเรียบร้อยตามแบบตะวันตกในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม คือ การแต่งกายแบบตามลัทธิและโอกาสที่จะแต่งได้ การแต่งกายแบบสากลนิยมในทำนองที่สุภาพ และการแต่งกายตามประเพณีนิยมในทำนองที่สุภาพ) ในที่สาธารณะอีกทั้งเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกระทรวงมหาดไทยได้ออกคำแนะนำการแต่งกายสำหรับคนไทยตามรัฐนิยมเพื่อสร้างความเป็นระเบียบในการแต่งกาย แต่มีข้อสังเกต คือ กำหนดไม่ให้ชายและหญิงนุ่งโจงกระเบน แต่ให้คนไทยแต่งกายตามปกติธรรมดาในที่ชุมนุมหรือที่สาธารณะ ให้แต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ เช่น เมื่อเล่นกีฬาให้แต่งกายด้วยชุดกีฬา และเมื่อแต่งกายเพื่อประกอบอาชีพให้แต่งกายตามปกติ หรืออาจแต่งกายหรือสวมเครื่องแบบเฉพาะอาชีพ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่และการทำงานนั้นๆ เช่น ข้าราชการ วิศวกรรมช่างไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนั้นกระทรวงมหาดไทยยังได้กำหนดเครื่องแต่งกายสำหรับชายและหญิงโดยสำหรับชายให้สวม หมวก เสื้อชนิดมีแขน กับเสื้อชั้นนอกคอเปิด (ถ้าใช้เสื้อชั้นนอกคอเปิดให้ใช้เสื้อในคอปกและควรมีผ้าผูกคอเงื่อนกะลาสีหรือเงื่อนหูกระต่าย) หรือคอปิด หรือเสื้อชั้นนอกทรงกระบอกแบบไทยแขนยาว (เสื้อชั้นนอกทรงกระบอกแบบไทยแขนยาว เป็นรูปทรงกระบอกแขนยาว คอตั้ง ดัดกระดุม 5 เม็ด มีกระเป๋ากางเกงขายาวหรือสั้นแบบสากล รองเท้าหุ้มส้นหรือรัดส้น และถุงเท้า ใช้สีเรียบๆ หรือสีคล้ำ ไม่ฉูดฉาด สำหรับหญิงให้สวมหมวก เสื้อนอกคลุมไหล่ ผ้าถุง รองเท้ารัดส้นหรือหุ้มส้น และถุงเท้า (ถุงเท้าอาจสวมหรือไม่ก็ได้ ให้ดูให้เหมาะสมกับกาลเทศะ) ในส่วนของสีของเครื่องแต่งกายทำงานของชายและหญิงนั้น มีการกำหนดให้ใช้สีเทา สีคราม สี kaki หรือสีเปลือกไม้ ในงานกลางแจ้ง หากเป็นงานในร่มหรือเกี่ยวกับเครื่องจักรควรใช้สีน้ำเงิน

ภาพที่ 3-8 การแต่งกายที่คนไทยควรสวมใส่ (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 360)

ภาพที่ 3-9 สตรีชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชที่แต่งกายถูกต้องตามรัฐนิยมและประกาศของ
นายกรัฐมนตรี คือ นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ สวมหมวก (บางคนยังไม่สวมรองเท้า)
(ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 382)

สำหรับการแต่งกายในโอกาสการไว้ทุกข์ในงานศพ สมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็น นายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการแต่งกายไว้ทุกข์ในงานศพ ลง วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ.2484 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 58 ตอนที่ 41 กล่าวว่า ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ ประชุมปรึกษาว่า การแต่งกายไว้ทุกข์ในงานสำหรับชาวไทยมีหลายแบบซึ่งเป็นการยากแก่ผู้ปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้การแต่งกายไว้ทุกข์เป็นไปด้วยดี สมกับวัฒนธรรมของชาติ และถือเป็น ขนบธรรมเนียมประเพณีสืบไป จึงมีมติให้ชาย แต่งกายเครื่องแบบให้ใช้ผ้าสักหลาดหรือผ้าโปรงดำ ขนาดกว้างระหว่าง 1-10 เซนติเมตร พันแขนซ้ายเบื้องบน หรือแต่งกายสุภาพรัฐนิยม ให้ใช้เสื้อ สีขาว กางเกงขาว (ถ้าเป็นเสื้อคอแบะให้ใช้เสื้อเชิ้ตขาว ผ้าผูกคอผ้าเงินกะลาสี) รองเท้าหนังดำ ถุงเท้าและใช้ผ้าสักหลาดหรือผ้าโปรงขนาดกว้างระหว่าง 1-10 เซนติเมตร พันแขนซ้ายเบื้องบน ส่วนหญิง แต่งกายสุภาพตามรัฐนิยม โดยใช้เครื่องแต่งกายดำล้วน (ไพลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 409-411)

เมื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์นโยบายวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้วิจัย พบว่า นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่แสดงออกในเรื่องการต่อต้านราชสำนัก ด้วยการลดอำนาจ และลดความสำคัญของราชสำนัก แต่ให้ความสำคัญกับนายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้นำประเทศ เพียงคนเดียว อีกทั้งคนไทยทุกคนต้องยกย่องและเชื่อฟังผู้นำ ซึ่งการต้านราชสำนักนี้เห็นได้จากการจำกัดการใช้คำราชาศัพท์ให้น้อยลง เช่น ให้ใช้คำว่า วันเกิด กับบุคคลทุกคนตลอดจน พระบรมวงศานุวงศ์ สำหรับสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชินีให้ใช้คำว่า วันเกิดใน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และวันเกิดในสมเด็จพระราชินี (ประกาศนายกรัฐมนตรีเรื่อง ให้ใช้วันเกิด สำหรับ บุคคลทุกคน ราชกิจจานุเบกษา, 23 กันยายน 2484, หน้า 3373) การที่ศิลปินของราชสำนัก เช่น โขน ละครในไม่ได้รับการส่งเสริมให้เฟื่องฟู ทั้งไม่ได้รับการคัดเลือกให้แสดงในทำเนียบรัฐบาล เนื่องในโอกาสต้อนรับทูตานุทูตและแขกบ้านแขกเมือง มีเพียงราชชุดสั้น ๆ เท่านั้น และผู้ร้องต้อง สวมรองเท้าด้วย (การบังคับนี้อยู่ในช่วงการกลับเข้ามามีอำนาจในยุคที่ 2 ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม) การห้ามประชาชนแขวนป้ายพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัวหลังจากที่พระองค์สละราชสมบัติและเสด็จไปประทับ ณ ประเทศอังกฤษ แต่ให้ประชาชน ประดับรูปนายกรัฐมนตรีในบ้านเรือน ประชาชนต้องเคารพรูปนายกรัฐมนตรีในโรงละครและ โรงมหรสพ ในวันคล้ายวันเกิดของจอมพล ป.พิบูลสงครามมีการบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ และ เพลงมหาชัย (แถมสุข นุ่มนนท์, 2520, หน้า 45-46) การเป็นประธานในงานสำคัญ ๆ เช่น งานมอบ ปริญญาบัตร งานติดยศนายทหารสัญญาบัตร และพิธีตรวจแถวทหาร นอกจากนั้นใน พ.ศ. 2486 จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ประกาศยกเลิกบรรดาศักดิ์ และยศของข้าราชการพลเรือน (การประกาศ

ยกเลิกบรรดาศักดิ์ และยศของข้าราชการพลเรือน หมายถึง ราชสำนักไม่ได้เป็นศูนย์กลางสำคัญในการให้คุณหรือให้โทษแก่ข้าราชการและประชาชนอีกต่อไป) ได้แก่ มหาอำมาตย์ อำมาตย์ รองอำมาตย์ เป็นต้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2486, หน้า 1089-1091) ดังคำกล่าวที่ว่า

...บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมาย ฐานันดร มิได้ก่อให้เกิดเอกสิทธิ์แต่อย่างใด... และในเวลานี้ ข้าราชการที่มีบรรดาศักดิ์ ทั้งที่อยู่ในและนอกราชการได้ลาออกจากบรรดาศักดิ์เป็นจำนวนมากยังคงมิได้คืนบรรดาศักดิ์ จึงเป็นการลักลั่น ไม่เป็นระเบียบ... จึงสมควรยกเลิกเสีย... (พระบรมราชโองการประกาศเรื่อง การยกเลิกบรรดาศักดิ์)

นอกจากการต่อต้านราชสำนักแล้ว นโยบายวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ยังมีลักษณะของการเป็นท้องถิ่นนิยม ด้วยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือความเป็นไทยมาเป็น วัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่งพิจารณาได้จากการนำอาหารไทยที่สมควรมาระบุเป็นอาหารประจำชาติ รวมถึงคำที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยควรใช้คำในภาษาไทยมากกว่าคำที่นำมาจากต่างชาติ เช่น คำว่า หนังสือญี่ปุ่นให้เหลือเพียงหนังสือ (หนังสือ หมายถึง ภาพยนตร์โดยทั่วไป แต่มีคำว่า ญี่ปุ่น ดิฉัน เพราะเชื่อว่าชาวญี่ปุ่นเป็นชาติที่นำภาพยนตร์ (ฝรั่ง) เข้ามาฉายในประเทศไทย) หรือหมากรุกฝรั่งให้เรียกเพียง หมากรุก (สมุดสังเคราะห์งานฝ่ายวัฒนธรรม 23 ตุลาคม 2486) รวมทั้งการที่กรมศิลปากร ประกาศเปลี่ยนชื่อเพลงไทยที่มีคำว่า ลาว และเงี้ยวจำนวน 59 เพลง (กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2482) ทั้งการให้ใช้คำไทยแทนคำภาษาอังกฤษ เช่น สวัสดิ์ แทน ฮัลโหล เป็นต้น สำหรับความบันเทิง ได้มีการปรับปรุงราโตนของอีสานให้เป็นรางวัลมาตรฐานของชาติเรียกว่า รางวัลวรรณกรรม และให้ ข้าราชการหัดร้อง และฝึกหัด รำวงทุกวันพุธ ในเวลาบ่ายเพื่อสันตนาการและปลูกฝังวัฒนธรรม และความรักชาติไปในตัว จนกรมศิลปากรปรับปรุงทำรำให้มีมาตรฐาน และเรียกชื่อใหม่ว่า รำวง (การเรียกว่า รำวง เพราะผู้รำยืนเรียงกันเป็นวงกลม) (กมล เกตุศิริ, ม.ป.ป., หน้า 107-108) ทั้งมีการเพิ่มดนตรีไทยและสากล ส่วนเนื้อร้องมีการประพันธ์ใหม่เพื่อกระตุ้นให้ คนไทยคำนึงถึง วัฒนธรรมแห่งชาติ รักชาติ และเชื่อผู้นำ

กล่าวโดยสรุปแล้ว นโยบายวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นการปลูกฝังให้คนไทยยุคใหม่ปฏิบัติตามที่จอมพล ป.พิบูลสงครามต้องการ คือ รักชาติ เชื่อผู้นำ มีการศึกษามีจริยธรรมดี มีกิริยามารยาทงดงาม เพื่อเป็นพลเมืองที่จะนำรัฐชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าตามแบบอารยประเทศ จนนำไปสู่การจัดตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ (สภาวัฒนธรรมแห่งชาติได้ตั้งหลักปฏิบัติแก่ประชาชนทั่วไป โดยพิจารณากำหนดนิสัยประจำชาติของคนไทย เรียกว่า วิถีธรรมของชาติไทย ซึ่งได้แก่ ไทยรักชาติยังชีวิต ไทยเป็นนักรบชั้นเยี่ยม ไทยเป็นชาติที่ดีต่อมิตรและร้ายที่สุดต่อศัตรู ไทยเป็นชาติบูชาพระพุทธศาสนายังชีวิต ไทยเป็นชาติปากกับใจตรงกัน ไทยเป็นชาติรักสงบ ไทยเป็นชาติที่ซื่อสัตย์และกตัญญู ไทยเป็นชาติขยันในการกสิกรรม ไทยเป็นชาติเพาะปลูกพืช

ไว้กินเอง ไทยเป็นชาติสะสมมรดกไว้ให้แก่ลูกหลาน ไทยเป็นชาติชอบอยู่ดีกินดี ไทยเป็นชาติ
แต่งตัวดี ไทยเป็นชาติยกย่องเด็กหญิง) ได้แก่ สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี จิตใจ
วรรณกรรม ศิลปกรรม สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง (สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิงมีท่านผู้หญิงละเอียด
พิบูลสงครามเป็นผู้นำสตรีด้วย) และราชบัณฑิตสถาน โดยมีหน้าที่ คือ ค้นคว้า คัดแปลง รักษา
และส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติที่มีอยู่ กำหนดวัฒนธรรมที่ควรจะได้รับไว้หรือปรับปรุงต่อไป
เผยแพร่วัฒนธรรมแห่งชาติให้เหมาะสมกับกาลสมัย ควบคุมและหาวิธีปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งชาติ
ในจิตใจของประชาชนจนเป็นนิสัย ให้ความเห็น ปรึกษา และปฏิบัติการตามความมุ่งหมายของ
รัฐบาลในกิจการอันเกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชาติ (พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช
2485; 2485, หน้า 1744-1749)

นอกจากนั้นได้มีการจัดตั้งสโมสรวัฒนธรรมแห่งประเทศไทยใน พ.ศ. 2486 เพื่อให้
ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติ และมีการสถาปนากระทรวง
วัฒนธรรมใน พ.ศ. 2495 โดยการรวมสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง
กรมการวัฒนธรรม กรมการศาสนา กรมศิลปากร และการสังคีต นาฏศิลป์เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้
ทำงานและประสานกับสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ (ธีรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, วิศัลย์ พงศ์พนิตานนท์
และชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540, หน้า 257-258)

2.2 การส่งเสริมนโยบายด้านเศรษฐกิจ อาจเรียกว่านโยบายลัทธิชาตินิยมทาง
เศรษฐกิจ หรือนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยม เป็นนโยบายที่จอมพล ป.พิบูลสงครามนำมาใช้
เพื่อต้องการช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าและทันสมัย ซึ่งมี
เป้าหมายเพื่อลดอำนาจระบบการปกครองแบบเก่าทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการวางรากฐาน
ทางเศรษฐกิจเพื่อความอยู่ดีกินดีให้ประชาชนทั่วประเทศ โดยมุ่งกระจายรายได้และความเจริญ
สู่ภูมิภาคอย่างครบวงจร ส่วนหนึ่งของนโยบายนี้มีพื้นฐานมาจากแผนการทางเศรษฐกิจของ
นายปรีดี พนมยงค์ ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ในการส่งเสริมนโยบายด้านเศรษฐกิจของจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้นพบว่า มีการเอื้อ
ประโยชน์คนกลุ่มล่าง คนชรา คนพิการทุพพลภาพ ผู้มีบุตรมาก เด็ก และผู้ที่ได้รับภัยพิบัติจาก
ธรรมชาติให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการช่วยเหลือด้วยงานนิคมสร้างตนเอง (นิคมสร้างตนเอง
แห่งแรกคือ นิคมสร้างตนเองพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สร้างใน พ.ศ. 2483 แห่งต่อมาคือ นิคม
สร้างตนเองจังหวัดลพบุรี) โดยอาศัยพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินเพื่อมาใช้ในการ
จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง และเป็นต้นแบบของ งานนิคมสร้างตนเองในสมัยต่อมา การจัดทำโครงการ
อาคารสงเคราะห์เพื่อให้กลุ่มคนที่มีรายได้ปานกลางถึงต่ำในเมืองมีที่พักอาศัยชื่อ อาคารพิบูลเวศน์
และอาคารพิบูลวัฒนา (อาคารสงเคราะห์พิบูลเวศน์ ตั้งอยู่บริเวณตำบลพระ โขนง คลองตัน และ

อาคารพิบูลวัฒนา ตั้งอยู่บริเวณคลองประปา สามเสน) ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ อาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2485 ภายใต้การควบคุมของกรมประชาสัมพันธ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2485 โครงการนี้ เป็นการปลูกอาคารให้เช่า หรือการปลูกอาคารให้เช่าซื้อรวมทั้งที่ดิน และการให้ยืมเงินปลูกอาคารเอง (เทียบ ประทีปเสนา, 2507, หน้า 356-357) นอกจากการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนแล้ว รัฐบาลยังได้พยายามจัดหาที่ดินให้ประชาชน ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นเจ้าของที่ดินของตนเอง ภายใต้คำแนะนำและแนวทางของรัฐบาล ซึ่งเจ้าของที่ดินอาจซื้อจากเจ้าของที่ดินเดิมและขายให้กับชาวไร่ชาวนาที่ไม่มีที่ดินทำกิน เรียกว่า สหกรณ์เช่าที่ดินและสหกรณ์ผู้ซื้อและผู้ขาย เพื่อเป็นแนวทางให้ชาวไร่ ชาวนา และประชาชนทุกคนมีความมั่นใจใน การเป็นเจ้าของที่ดินตามกฎหมาย กรรมสิทธิ์ที่ดิน พ.ศ. 2496 และประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 225)

ด้านการค้าขาย รัฐบาลได้ส่งเสริมและสนับสนุนชนชั้นกลางด้วยการกระตุ้นให้ชนชั้นกลางผลิตและค้าขายสินค้าภายใต้ระบบสหกรณ์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การประมง การทำสวน การเกี่ยวข้าว หรือการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เช่น โรงสีข้าว โรงงานทอผ้า โรงงานทำกระดาษ โรงงานกลั่นน้ำมัน โรงงานทำน้ำตาล โรงงานทำยาง โรงงานทำเครื่องกระป๋อง โรงงานทำนม โรงงานมวนบุหรี่ โรงงานทำสุรา โรงงานเลื่อยไม้ โรงงานถลุงแร่ต่าง ๆ โรงงานทำอาวุธ ตู้ต่อเรือ โรงงานทำเครื่องบินหรือกรมโรงงานทหารอากาศ และการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ เช่น การธนาคาร การประกันภัย การนำเข้า การส่งออก จนนำมาสู่การลงทุนทำธุรกิจขนาดใหญ่ จากการสนับสนุนการจัดตั้งโรงงาน การผลิตสินค้า การค้าขายสินค้า การจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ จนทำให้ธุรกิจเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และทำให้คนไทยเริ่มต้นตัวเองเรื่องสหกรณ์และการค้าขาย (การตื่นตัวด้านการค้ามีผลให้เกิดความเจริญทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม ซึ่งเรียกว่า กอปรกรรม) (ธรรมบุญ แจ่มใส, 2541, หน้า 93) รัฐบาลจอมพล ป.พิบูล จึงจัดตั้งเป็นกรมสหกรณ์และยกฐานะเป็นกระทรวงสหกรณ์ใน พ.ศ. 2495

อย่างไรก็ตาม เมื่อการค้าในประเทศไทยเกิดการขยายตัวขึ้น ทำให้รัฐบาลเล็งเห็นว่าควรมีการสนับสนุนให้ธุรกิจโดยส่วนใหญ่อยู่ในมือคนไทยมากขึ้น ดังนั้นในส่วนของธุรกิจที่ชาวต่างชาติครอบครองหรือดูแลในประเทศไทยนั้น รัฐบาลจึงลดบทบาททางเศรษฐกิจด้วยการจำกัดการมีส่วนร่วมทางการค้าของชาวต่างชาติ การออกกฎหมายที่ลดและป้องกันชาวต่างชาติไม่ให้มีส่วนร่วมทางด้านเศรษฐกิจ เช่น กฎหมายเกลือ พ.ศ. 2481 กฎหมายยาสูบ พ.ศ. 2481 (กฎหมาย 2 ฉบับนี้มีผลให้เกิดการยุติบทบาทของคนจีนในการค้าที่ได้รับผลตอบแทนสูง) กฎหมายยานยนต์รับจ้าง พ.ศ. 2482 (กฎหมายยานยนต์รับจ้าง อนุญาตให้เฉพาะคนไทยเท่านั้นเป็นคนขับรถรับจ้าง ควบคุมยานพาหนะทำประมงและการค้าทางทะเลในประเทศเท่านั้น) นอกจากนั้นรัฐบาลยัง

ได้เรียกการประกอบอุตสาหกรรมคืนจากชาวต่างชาติแล้วให้คนไทยทำเอง เช่น สัมปทานการทำเหมืองแร่ กิจการโลหกิจหรือกิจการที่เกี่ยวกับเหมืองแร่ (กิจการที่เกี่ยวกับเหมืองแร่ เช่น การสำรวจหาแร่ การวิจัยแร่ การทำเหมืองแร่ การแยกแร่ การถลุงแร่ประเภทต่าง ๆ ทั้งดีบุก เหล็ก วุลแฟลม ตะกั่ว และลิกไนท์) (เทียน ประทีปะเสน, 2507, หน้า 391) การสัมปทานป่าไม้ กิจการสาธารณสุข โรงงานทำไม้ขีดไฟ เป็นต้น รวมทั้งการที่รัฐบาลซื้อโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษและโรงงานน้ำตาลคืนจากนักลงทุนต่างชาติ การเรียกและซื้อคืนกิจการต่าง ๆ นั้น นอกจากเพื่อคุ้มครองอาชีพให้คนไทยแล้ว กิจการบางประเภทรัฐบาลได้เป็นผู้ครอบครองเองในรูปแบบรัฐวิสาหกิจหรือสมาคม เช่น ธุรกิจที่ช่วยเหลือชนชั้นผู้มีรายได้น้อย โรงงานยาสูบ บริษัทค้าข้าวไทย บริษัทไทยนิยม โรงกลั่นน้ำมันของรัฐ โรงงานฟอกหนัง รวมถึงสิ่งที่เป็น โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเกษตร นอกจากนั้นเพื่อให้การคุ้มครองมีประสิทธิภาพรัฐบาลได้ออกกฎหมาย และพระราชบัญญัติการอาชีพสำหรับผู้ว่างงาน กันยายน พ.ศ. 2484 ให้ผู้ว่างงานรายงานตัวที่สำนักงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อหางานที่เหมาะสมแก่คนว่างงาน พระราชบัญญัติควบคุมผู้ขายไร่ พ.ศ. 2484 เพื่อให้เกิดการจ้างงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีที่ดินและให้ทำมาหากินในที่ดินเพื่อการมีอาชีพ ทั้งส่งเสริมให้มีการอบรมจริยธรรมของประชาชนในชาติ เพราะความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพของประชาชนมีส่วนช่วยให้ประเทศชาติก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจและประสบผลสำเร็จ ทั้งเพื่อให้ประชาชนมีอาชีพและมีคุณภาพที่ดีสามารถเท่าเทียมกับอารยประเทศได้

จากการที่รัฐบาลส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพด้านการลงทุน ทำให้มีผู้สนใจในการลงทุนประกอบอาชีพทั้งทางเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมจำนวนมากนี้ รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงจัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อวางแผน ส่งเสริม และสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศฯ ซึ่งการมีสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติได้เพิ่มและขยายการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นของภาคอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมของประเทศ (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์ (บรรณาธิการ), 2540, หน้า 224-226) เช่น การสำรวจแหล่งหินอ่อนบริเวณนิคมพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี เป็นผลให้มีการก่อตั้งบริษัทหินอ่อน เพื่อผลิตหินขัดแบบและขนาดต่าง ๆ สำหรับการก่อสร้างอาคาร อนุสาวรีย์ เครื่องใช้และเครื่องตกแต่งต่าง ๆ ซึ่งเดิมสั่งซื้อมาจากต่างประเทศ การคิดและทดลองกรรมวิธีใช้น้ำมันให้เกิดประโยชน์แก่การอุตสาหกรรมของเอกชน (เทียน ประทีปะเสน, 2507, หน้า 392)

การสนับสนุนให้มีการลงทุนประกอบกิจการด้านอุตสาหกรรมของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้กิจการอุตสาหกรรมได้รับความสนใจจากนักลงทุนจำนวนมากจนมีทิศทางการเติบโตที่ดีขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมขยายตัวอย่างมาก ประกอบกับในขณะนั้นเกิด

ปัญหาภาวะเงินตราผันผวน เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนมีราคาสูง ส่งผลให้ค่าครองชีพสูงขึ้นตามไปด้วย และนำมาสู่ปัญหาอาชญากรรมตามมา เพราะได้มีโจรผู้ร้ายมาสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงแก้ปัญหาด้วยการสร้างเสถียรภาพของเงินตราโดยการจัดทำงบประมาณให้มีคุณภาพ เพื่อให้เงินตราหมุนเวียนอย่างเหมาะสม การดูแลราคาสินค้าให้ต่ำลงโดยเพิ่มผลผลิตและส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีความสะดวกในการขนส่งและจำหน่าย ทั้งยังปราบปรามการค้ากักตุนและป้องกันการค้ากำไรเกินควร และการจัดให้มีการประกันสังคมเพื่อประโยชน์แก่ผู้รับจ้าง ทั้งเพื่อป้องกันปัญหาหายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย นอกจากการที่ประชาชนรอรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลแล้ว รัฐบาลยังได้ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยเหลือตัวเองด้วยการให้หายได้เสริม ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนทำการปศุสัตว์ด้วยการสนับสนุนให้ประชาชนเลี้ยงปลา เป็ด ไก่ หมูและโค ซึ่งสัตว์บางประเภทรัฐบาลได้สั่งซื้อพันธุ์จากสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาขยายพันธุ์ในภาคต่าง ๆ ของประเทศ เช่น โค และสุกร การจัดทดลองคันคว่ำ และผลิตวัคซีนและเซรัมเพื่อป้องกันโรคปศุสัตว์ การแนะนำป้องกันและปราบปรามโรคระบาดสัตว์ โดยจัดตั้งสถานีสำรวจโรคสัตว์ (สถานีสำรวจโรคสัตว์มีในจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช นครสวรรค์ เชียงใหม่ มหาสารคาม อุดรธานี นครราชสีมา และอุบลราชธานี) การขายอาหาร การซักรีด และการปลูกพืช (รัฐบาลได้ส่งเสริมการบำรุงพันธุ์พืช โดยการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชผักสวนครัว พืชไร่ พืชยืนต้น และผลไม้ต่าง ๆ และการตั้งสถานีทดลองคันคว่ำเกี่ยวกับพืชต่าง ๆ และจัดให้มีเจ้าหน้าที่บำรุงพันธุ์พืชและข้าว เพื่อคัดและผสมพันธุ์ข้าว ขยายพันธุ์ข้าว และประกวดพันธุ์ข้าว โดยส่งเสริมการเพิ่มปริมาณผลผลิตด้วยวิธีการสำรวจดิน การวิเคราะห์น้ำ การจัดหาปุ๋ย เครื่องมือการเกษตร การปราบศัตรูและโรคข้าวในนา ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประเทศไต้หวัน และญี่ปุ่น การส่งเสริมการปลูกพืช (ชาญ อังศุโชติ, 2540, หน้า 128-136) โดยการตราพระราชบัญญัติการสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือนพุทธศักราช 2482 (พระราชบัญญัติการสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งครัวเรือนพุทธศักราช 2482 เป็นการให้เจ้าบ้านทุกคนมีหน้าที่จัดทำสวนครัวและการเลี้ยงสัตว์บนที่ดินที่ตนอาศัยตามที่กรมการอำเภอในเขตนั้น ๆ กำหนดไว้และให้มีปริมาณเพียงพอแก่การช่วยเหลือการใช้จ่ายในครัวเรือน) การประกาศให้วันที่ 14 กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันหยุดราชการเพื่อให้เวลาว่างแก่ข้าราชการทำสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ (ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์, 2540, หน้า 374) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติอาชีพที่สงวนไว้สำหรับประชาชนไทย พ.ศ. 2485 โดยระบุไว้ 27 อาชีพ โดยเฉพาะการทำหมาก การตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี การทำหมวกสตรี การทำป่าไม้ การตัดฟัน การรับจ้าง การขายฟัน (เว้นแต่ขายย่อยในร้านชำ) การเผาถ่าน การรับจ้างขายถ่าน (เว้นแต่ขายให้ร้านขายชำ) การทำและขายอิฐ การสร้างหรือการให้เช่าพระพุทธรูป การรับจ้างขายพระพุทธรูป การทำเครื่องเงินหรือ

และชนชาติให้ก้าวหน้าและการบริการที่รวดเร็ว การปรับปรุงวิทยุกับต่างประเทศและภายในประเทศ การปรับปรุงกิจการขนส่งทางน้ำโดยเฉพาะกิจการเดินเรือทะเล การปรับปรุงโทรศัพท์ทำให้สามารถใช้ได้ดีก่อนการจัดตั้งองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยใน พ.ศ. 2497 การประกาศใช้พระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. 2497 เพื่อควบคุมคุณภาพและจำนวนยานพาหนะทางบก การควบคุมอัตราค่าโดยสารประจำทาง และค่าบริการต่าง ๆ ให้มีความยุติธรรม (กรมศิลปากร กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2500, หน้า 137-150) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ให้สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ หรือก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ หรือเขื่อนภูมิพล การริเริ่มโครงการด้านการชลประทาน ทั้งก่อสร้างและขยายพื้นที่สร้างเขื่อนเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ การสร้างคลองชลประทานราษฎร์ การขุดลอกคลองต่าง ๆ เพื่อให้ออกไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้จำนวนมาก เช่น โครงการเขื่อนเจ้าพระยา โครงการสร้างที่ปิดกั้นแม่น้ำเจ้าพระยา ที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เพื่อทดน้ำส่งให้พื้นที่ในเขตโครงการชลประทานเจ้าพระยาใหญ่ โครงการชลประทานทุ่งสัมฤทธิ์ โครงการลำตะคอง (นครราชสีมา) โครงการบ้านตุ้ม-บ้านดัว (มหาสารคาม) โครงการห้วยน้ำหามาน (เลย) โครงการริมโขง (หนองคาย) การสร้างเขื่อนภูมิพล เป็นต้น สำหรับพื้นที่ที่ไม่สามารถสร้างเขื่อนได้รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้สร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2494-2500 เพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก การอุปโภค บริโภค การปศุสัตว์ การเลี้ยงพันธุ์ปลา ด้านการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกร รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ทำการสูบน้ำเข้าช่วย

สำหรับนโยบายเศรษฐกิจในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามที่กล่าวมากข้างต้น ถือว่าประสบความสำเร็จน้อยกว่าการส่งเสริมนโยบายวัฒนธรรม หรือนโยบายการสร้างชาติ เนื่องจากพบว่านโยบายเศรษฐกิจมีความล้มเหลวในการสร้างผู้นำท้องถิ่นรุ่นใหม่ที่จะเอาชนะการครอบงำทางเศรษฐกิจของคนจีนและชาวตะวันตกในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม อีกทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่ได้ก่อให้เกิดความแตกต่างในการต่อต้านนายทุนชาวจีนใหญ่ ๆ แต่ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่า นโยบายส่งเสริมด้านเศรษฐกิจได้ประสบความสำเร็จในการนำแบบอย่างชุมชนการค้าของชาวจีนออกมาอยู่ในรูปแบบการรวมทุนระหว่างนายทุนชาวจีนกับผู้ร่วมทุนชาวไทย จนนำมาสู่การช่วยเหลือกันทางด้านธุรกิจ การเงิน นโยบายทางราชการและการเมือง

จอมพล ป.พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในระหว่าง พ.ศ. 2481-2487 โดยในช่วงแรกท่านได้ทำให้ประชาชนชาวไทยรู้จักคำว่า วัฒนธรรม ทั้งได้ปลูกเร้าให้ประชาชนรักชาติ รักครอบครัว ยกย่องสตรี หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสงวนอาชีพสำหรับคนไทยโดยเฉพาะ ทั้งได้ดำเนินนโยบายการปกครองอย่างสมบูรณ์ โดยมุ่งพัฒนาชาติให้มี

ความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศอย่างอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ท่านยังได้นำนโยบายชาตินิยมมาใช้บริหารประเทศ ทั้งได้ปลุกฝังให้ชาวไทยมีวัฒนธรรม ศิลธรรม อนามัย การแต่งกาย ที่พิถีพิถัน และมีที่ทำมาหากินให้อยู่ในเกณฑ์ หรืออาจกล่าวได้ว่าท่านได้ทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่ชาติอารยะ

ดังนั้น การสร้างชาติด้วยการปรับปรุงประเพณีให้ทันสมัย เพื่อต้องการสร้างชาติให้เจริญทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจ (การสร้างชาติให้เจริญทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจ คือสร้างความสมบูรณ์ กำลัง ความเป็นปึกแผ่น และวัฒนธรรมของชาติ) การสร้างวัฒนธรรมการเมืองแบบใหม่ด้วยการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงถือได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ ทั้งสามารถเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย เปลี่ยนเพลงชาติให้มาใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงการได้เสนอพระราชบัญญัติเพิ่มเงินเดือนให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ พ.ศ. 2482 นับได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีทั้งพระเดชและพระคุณ รวมทั้งบุคลิกภาพส่วนตัวที่เป็นคนเข้มแข็งเด็ดขาด เป็นผู้นำที่ชาญฉลาดแข็งแกร่งนำชาติไปสู่การปกครองแบบเชื่อผู้นำชาติพ้นภัย เหล่านี้ทำให้ชาติมหาอำนาจยินยอมให้ประเทศไทยแก้ไขสนธิสัญญาที่ผูกมัดได้สำเร็จ ทั้ง ได้มีการทำสนธิสัญญาชุดใหม่ที่ทำให้ประเทศไทยมีอธิปไตยที่สมบูรณ์ใน พ.ศ. 2481

ภาพสะท้อนของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตก่อนการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น ผู้วิจัยได้พบว่า มีการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตด้วยการติดต่อกับชาวตะวันตก และนโยบายของผู้นำประเทศ

1. ภาพสะท้อนของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตที่ผ่านการติดต่อกับชาวตะวันตก การเข้ามาของชาวตะวันตกในจังหวัดภูเก็ตนำมาสู่การเกิดภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ด้วยข้อได้เปรียบที่ชาวตะวันตกเข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตเป็นเวลานานแล้ว ทำให้คนภูเก็ตได้รู้จักคุ้นเคย มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับชาวตะวันตก จนบางครั้งไม่ได้รู้สึกถึงความแตกต่างของคนกลุ่มนี้ อีกทั้งบางสิ่งบางอย่างที่เกิดจากการเรียนรู้กันได้กลายเป็นการกลืนกลายซึ่งกันและกันระหว่างคน 2 กลุ่ม แต่ในความเป็นเนื้อเดียวกันนั้น คนในจังหวัดภูเก็ตได้พยายามรับและนำความเป็นตะวันตกเข้ามาสู่ท้องถิ่น จนกลายเป็นอิทธิพลของตะวันตกในจังหวัดภูเก็ต

1.1 การสร้างป้อมปราการ เนื่องจากภราดาเรอเน่ ชาร์บอนโน (Rene Charbonneau) ชาวฝรั่งเศสได้สร้างป้อมเพื่อป้องกันข้าศึกให้กับเกาะภูเก็ตได้สำเร็จ ทำให้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองกลาง และป้อมปราการนี้ได้ทำให้เกาะภูเก็ตในขณะนั้นซึ่งมีข้าศึก เช่น พม่าเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตเพื่อทำสงครามบ่อยครั้ง การมีป้อมปราการเพื่อป้องกันข้าศึกจึงทำให้เกาะภูเก็ตมีความปลอดภัยมากขึ้น ทั้งได้ทำให้ได้รับรู้วิทยาการด้านการป้องกันข้าศึกจากตะวันตกซึ่งมีความแข็งแกร่งกว่าการสร้างป้อมปราการที่ใช้วัสดุตามธรรมชาติหรือไม่ ทั้งการทำลายยังเป็นเรื่องยากด้วยเช่นกัน

1.2 การสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งมีลักษณะอาคารหรือบ้านเรือนแบบชิโน-โปรตุเกส การที่จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะอาคารบ้านเรือนเช่นนี้ กล่าวได้ว่า ในอดีตจังหวัดภูเก็ตไม่สามารถติดต่อกับกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองหลวงได้สะดวกมากนัก เพราะการเดินทางในอดีตต้องขี่ช้างหรือนั่งเรือจากภูเก็ตไปยังกรุงเทพฯ ซึ่งต้องใช้เวลาาน จนเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างรถไฟ ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น แต่รถไฟมีถึงเพียงจังหวัดตรัง การเดินทางจากจังหวัดภูเก็ตเพื่อติดต่อกับกรุงเทพฯ จึงใช้เส้นทางเรือและรถไฟ ใช้เวลาประมาณ 3-7 วัน แต่สำหรับการเดินทางระหว่างจังหวัดภูเก็ตกับปีนังใช้เวลาเพียง 1 วัน ทำให้นักธุรกิจ นายเหมือง นักท่องเที่ยวชาวภูเก็ต นิยมเดินทางไปปีนังมากกว่ากรุงเทพฯ รวมทั้งผู้มีฐานะในภูเก็ต นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาที่ปีนัง เพราะปีนังมีความเจริญเทียบเท่ากรุงเทพฯ หลายอย่างทั้ง การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข การสื่อสาร การรักษาความปลอดภัยของประชาชน การมีเรือกลไฟเข้าจอดประจำ การค้าขายระบบปลอดภัย และการมีสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ เพราะปีนังได้รับการพัฒนาจากอังกฤษ และในขณะเดียวกันนักธุรกิจ นายเหมือง และนักท่องเที่ยวจากปีนังได้นิยมเดินทางมายังเกาะภูเก็ตเช่นกัน จึงนำมาสู่การเห็นความแตกต่างระหว่างเกาะภูเก็ตและปีนัง (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 146-147)

สำหรับสถาปัตยกรรมของปีนังส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากอังกฤษ หรือการมีลักษณะรูปแบบของยุโรปผสมจีน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตน ทำให้ชาวภูเก็ตที่มีฐานะและมีโอกาสได้พบเห็น จึงนำแบบแปลนการก่อสร้าง และช่างผู้ทำการทำก่อสร้างมาจากปีนังสู่เกาะภูเก็ตเป็นจำนวนมาก ทำให้การก่อสร้างลักษณะอาคารแบบชิโน-โปรตุเกส หรืออาคารที่ผสมระหว่างสถาปัตยกรรมของจีนและโปรตุเกสจึงเกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีความสง่างามภูมิฐานแบบยุโรป แต่มีความร่มเย็น สดชื่นสบายและอากาศถ่ายเทได้สะดวกแบบจีน เพราะมีโครงสร้างส่วนใหญ่เป็นตึกก่ออิฐหรือเทคอนกรีตแบบยุโรป และมีบ่อน้ำในบ้านสำหรับการอุปโภคและบริโภค อาคารแบบชิโน-โปรตุเกสสามารถพบเห็นได้ในตัวเมืองของจังหวัดภูเก็ต

1.3 การสร้างศาลากลางจังหวัดภูเก็ต เป็นสิ่งปลูกสร้างที่มีมาตั้งแต่จังหวัดภูเก็ต เป็นมณฑลภูเก็ต ซึ่งสร้างโดยชาวตะวันตกตามข้อตกลงของพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ที่ได้เชิญชาวตะวันตกให้ขุดแร่ดีบุกในเขตประทานบัตรบริเวณถนนหลวงพ้อ ถนนพังงา ถนนสุรินทร์ และถนนสุทัศน์ แต่ชาวตะวันตกทั้งหลายเหล่านั้นต้องสร้างศาลากลางมณฑลภูเก็ตเป็นการแลกเปลี่ยนประทานบัตรการขุดแร่ดีบุกแปลงดังกล่าวแทน โดยการสร้างนั้นมีชาวอิตาเลียนเป็นผู้สร้าง ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น ตามรูปแบบของตะวันตก

ภาพที่ 3-10 ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2472

1.4 เศรษฐกิจ ประเทศไทยได้มีการนำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาใช้ใน ซึ่งภายหลังได้มีการขยายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมถึงจังหวัดภูเก็ตนั้น ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเมื่อขยายตัวไปยังจังหวัดภูเก็ตนั้น ได้ส่งผลให้เกิดการค้า และธุรกิจต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ตนั้นเกิดการขยายตัวค่อนข้างมาก เนื่องจากลักษณะเศรษฐกิจนี้ได้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาลงทุนในการประกอบธุรกิจ อีกทั้งด้วยข้อได้เปรียบที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรม ทั้งการมีอิสระอย่างเต็มที่ในการประกอบธุรกิจ ทำให้มีผู้ประกอบการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเลือกที่จะเข้าไปลงทุนในจังหวัดภูเก็ตจำนวนมาก และที่ได้ชัดในระยะแรก คือ การเข้ามาลงทุนและประกอบธุรกิจด้านการทำเหมืองแร่ และเมื่อการทำเหมืองแร่เริ่มซบเซาทำให้บรรดานักลงทุนทั้งในและต่างประเทศได้มองเห็นถึงทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามของจังหวัดภูเก็ต และได้้นำทรัพยากรธรรมชาติทั้งทะเล ภูเขา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สวยงามของจังหวัดภูเก็ตมาเป็นจุดขาย จนทำให้มีนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความเจียบสงบ และความสวยงามทางธรรมชาติเดินทางเข้ามาเยือนจังหวัด

ภูเก็ตอย่างไม่ขาดสาย เหล่านี้จึงนำมาสู่การแสวงหาเพื่อครอบครองทรัพย์สิน ที่ดิน และธุรกิจของ คนต่างถิ่นและชาวต่างชาติที่มีฐานะ เช่น พื้นที่ที่ใกล้ชายทะเล พื้นที่บนเนินเขาเพื่อสร้างสิ่งปลูก สร้างบ้าน หรือโรงแรม การเปิดธุรกิจร้านอาหาร การเปิดธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจอาหารทะเล หรือคนบางกลุ่มต้องการครอบครองพื้นที่เพียงเพื่อการเก็งกำไรเท่านั้น

การที่มีประเทศไทยนำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาและเกิดการกระจายตัว รวมถึงจังหวัดภูเก็ตนั้น ได้ทำให้มีผู้สนใจทั้งคนท้องถิ่น คนต่างถิ่น หรือคนต่างชาติเข้ามาลงทุนใน จังหวัดภูเก็ต ส่งผลให้คนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตที่ไม่มีเงินลงทุนทำธุรกิจมากพอ มีงานทำเพิ่ม มากขึ้น ทั้งมีทางเลือกในการทำงานตามมาด้วย เพราะจากการลงทุนทำธุรกิจของผู้สนใจกลุ่มต่าง ๆ นั้น ได้นำมาสู่การจ้างงานที่เป็นระบบด้วยอัตราค่าจ้างแรงงานที่เหมาะสมหรืออาจกล่าวได้ว่าสูงกว่า จังหวัดอื่นในประเทศไทย ทั้งการมีข้อเรียกร้องที่น่าสนใจนั้นยังนำมาสู่การเดินทางเข้ามาของ คนต่างถิ่นสู่จังหวัดภูเก็ตเพื่อเป็นแรงงานและแลกกับค่าจ้างที่จะได้รับ ซึ่งเหตุผลหนึ่งที่ทำให้จังหวัด ภูเก็ตมีข้อได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงานที่สูง อาจเป็นเพราะการมีกำลังซื้อของนักท่องเที่ยวที่ส่วน ใหญ่เป็นชาวตะวันตกก็เป็นได้ อีกทั้งการที่ตลาดภายในจังหวัดภูเก็ตสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยว เลือกที่จะใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความสุขหรือความต้องการของตัวเองได้อย่างเต็มที่ทำให้ระดับ การกระจายเงินของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนจังหวัดภูเก็ตอยู่ในอัตราสูง

จากการศึกษาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น มีข้อดีหลายประการแต่ขณะเดียวกัน ได้ส่งผลด้านลบต่อการดำรงชีวิตของจังหวัดภูเก็ตเช่นกัน กล่าวคือ จากข้อมูลข้างต้นทำให้พบได้ว่า ค่าครองชีพของคนในจังหวัดภูเก็ตอยู่ในอัตราสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยด้วย

1.5 การปกครอง สำหรับการปกครองแบบรัฐชาติที่ประเทศไทยรับมาจากตะวันตก นั้น ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามนโยบายจากส่วนกลางอย่างไม่ สามารถปฏิเสธได้ เพราะการปกครองในระบบนี้เป็นรูปแบบการปกครองที่ส่วนกลางให้ทุก จังหวัดในประเทศไทยใช้เหมือนกัน และให้มีมาตรฐานเดียวกันและเหมือนกัน เพราะผลของการใช้ รูปแบบการปกครองเช่นนี้ได้ทำให้ประชาชนในประเทศมีความรู้สึกเป็นชาติเดียวกัน หรือเป็น พวกพ้องเดียวกัน อันนำมาสู่ความมั่นคงของประเทศ อีกทั้งการปกครองแบบรัฐชาติมิได้มุ่งให้ ความสำคัญด้านการปกครองเพียงอย่างเดียว เพราะยังให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน เนื่องจากทั้งการปกครองและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เกิดความทันสมัยเพื่อให้เทียบเท่ากับ อารยะประเทศ

อีกทั้งการที่จังหวัดภูเก็ตต้องมีการปกครองแบบรัฐชาตินั้น เป็นเพราะการปกครอง แบบรัฐชาติเป็นการปกครองจากส่วนกลาง ดังนั้นเมื่อมีมติจากส่วนกลางให้มีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุง หรือแก้ไขสิ่งใดจากส่วนกลาง จังหวัดภูเก็ตจึงต้องปฏิบัติตาม เช่น การจัดส่งภาษี

การจัดส่งรายได้ การจัดส่งงบประมาณต่าง ๆ การรายงานผลการดำเนินงานด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สาธารณูปโภค การพัฒนาการคมนาคม เป็นต้น

2. ภาพสะท้อนของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตที่ผ่านนโยบายของผู้นำประเทศ การที่ประเทศไทยมีผู้นำประเทศหลายท่าน ได้เดินทางไปต่างประเทศเพื่อทำการศึกษา ทำให้ผู้นำของประเทศไทยบางคนมีการรับและเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในประเทศไทย สำหรับ ในการศึกษาเรื่องภาพสะท้อนของวัฒนธรรมข้ามชาติผ่านผู้นำประเทศนั้น ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งจอมพล ป.พิบูลสงครามได้นำแนวความคิดแบบตะวันตกด้านวัฒนธรรม และเศรษฐกิจเข้ามาใช้ในการปกครองประเทศไทยขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งการนำแนวความคิดดังกล่าว เข้ามายังประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อจังหวัดภูเก็ตด้วย กล่าวคือ

2.1 วัฒนธรรม หลังจากที่ยอมพล ป.พิบูลสงครามประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 12 ประการ แล้วจังหวัดภูเก็ตมีการปรับเปลี่ยนบางประการที่เป็นไปตามนโยบายของรัฐอย่างคล้อยตาม ในประเด็นเรื่องการใช้ชื่อประเทศ ประชาชน สัญชาติ ทั้งการเคารพธงชาติ เพลงชาติ และ เพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งเป็นสิ่งที่คนจังหวัดภูเก็ตยอมรับและปฏิบัติตามอย่างยินยอม เนื่องจาก ในสังคมไทยและสังคมจังหวัดภูเก็ต เป็นสังคมที่มีการเทิดทูนพระมหากษัตริย์อย่างสูง รวมทั้ง การให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองแก่เด็ก คนชรา หรือคนทุพพลภาพ เป็นพฤติกรรมการแสดงออก ที่ไม่ต้องรอการสั่งการจากภาครัฐ เนื่องจากการแสดงออกที่ส่วนหนึ่งอยู่ในจิตใจได้สำนึกของคนไทยที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า แต่หากพบว่ามีเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นกับประเทศไทย นั้น คนไทยและคนภูเก็ตได้มีความยินดีช่วยกันรักษาประเทศตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติ และในการนี้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้มีการแต่งเพลงและบทละครปลุก จ้าวนวมมาก เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนไทยมีความรักชาติ ซึ่งนอกจากการแต่งเพลงในลักษณะ ปลุกใจแล้ว ในยุคของจอมพล ป.พิบูลสงครามยังได้ส่งเสริมให้มีการร้องรำทำเพลง ด้วยการนำมา ซึ่งการมีรำวงมาตรฐาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย พบว่า รำวงมาตรฐานที่ได้มีในส่วนกลาง นำมาสู่การเกิดรำวง หรือคณะรำวง (สมหมาย ปิ่นพุทธ, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2558) สำหรับ คณะแรกในจังหวัดภูเก็ต คือ รำวงคณะศรีวิชัย เกิดขึ้นประมาณ พ.ศ. 2495-2496 ตั้งอยู่บริเวณ โรงไฟฟ้าถลาง ต่อมาคณะแม่เจ้าตั้งอยู่บริเวณ โรงภาพยนตร์เฟิร์ล หลังจากนั้นได้มีคณะรำวงเกิด เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากบนถนนหลายสายในตัวเมืองจังหวัดภูเก็ต ซึ่งแต่ละคณะมีสาวรำวง (ภูเก็ตเรียกสาวรำวงว่า หญิงรำวง หรือนางรำ) หรือนางรำประมาณหลายสิบถึงร้อยกว่าคน สำหรับ คณะรำวงของจังหวัดภูเก็ตมีความแตกต่างจากที่อื่นเพราะของจังหวัดภูเก็ตเปิดให้ความบันเทิงแก่

แขกทุกคืนตลอดปี แบบไม่มีวันหยุด มีสถานที่ตั้งถาวรอยู่ประจำที่ไม่มีโดยการย้ายสถานที่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา จังหวัดภูเก็ตมีคณะร่วางที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ คณะเจริญศิลป์ คณะพรศิลป์ คณะบัวหลวง (จากการศึกษาพบว่าไม่มีการแสดงของคณะเจริญศิลป์ คณะพรศิลป์ และคณะบัวหลวงตั้งแต่ พ.ศ.2541) คณะหนูเจ้า คณะศรีภูเก็ต (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 221-223)

สำหรับการเรียกชื่อคนไทย เป็นสิ่งที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่ต้องการให้มีการแบ่งแยกกันในหมู่คนไทย ทั้งต้องการทำให้คนจีนและคนต่างถิ่นที่อยู่ในจังหวัดภูเก็ตหลายคนเป็นคนไทย และให้เปลี่ยนมาใช้ชื่อและนามสกุลไทย ซึ่งจากสิ่งนี้จึงทำให้คนจีนและคนต่างถิ่นที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเปลี่ยนชื่อและแซ่เดิมของตนแล้วหันมาใช้ชื่อไทยจำนวนหลายคน เช่น ตระกูล ณ ถลาง และ ประทีป ณ ถลาง เป็นตระกูลเดิมของที่มาจากไทรบุรีซึ่งเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตและมีบทบาทสำคัญทางการเมืองของจังหวัดภูเก็ต เพราะเคยดำรงตำแหน่งเป็นพระยาถลาง ทั้งชาวไทรบุรีกลุ่มนี้ยังมีอำนาจและอิทธิพลจากการควบคุมไพร่พลเพื่อหาผลประโยชน์จากการผลิตแร่ดีบุกและการผูกขาดผลประโยชน์อื่น ๆ ด้วย ตระกูลรัตนดิลก ณ ภูเก็ต สืบเชื้อสายมาจากแขกอินเดีย ครั้งแรกเข้ามาเพื่อทำการค้าขายก่อนที่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภูเก็ต เป็นตระกูลที่สามารถเข้าควบคุมแหล่งแร่ดีบุก ทั้งเป็นผู้สร้างความเจริญให้แก่บ้านทุ่งคา ก่อนจะกลายเป็นชุมชนใหญ่และเป็นเมืองขึ้น นามสกุล รัตนดิลก ณ ภูเก็ต เป็นนามสกุลที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ ตระกูลต้นทเวทย์ มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน ทั้งเป็นตระกูลที่ทำให้เกิดประเพณีการกินผักในจังหวัดภูเก็ต นามสกุล ตัณฑเวทย์ เป็นนามสกุลที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ ตระกูลต้นชัย มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน เป็นตระกูลที่เป็นนายเหมืองแร่ดีบุกและมีสวนยางพาราขนาดใหญ่ในจังหวัดภูเก็ต นามสกุล ตัณฑชัย เป็นนามสกุลที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ ตระกูลต้นทเวณิช มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน ตระกูลนี้ได้พัฒนาเครื่องจักรไอน้ำมาทำเหมืองสูบ จนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของกรมโลหกิจเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ นามสกุล ตัณฑทเวณิช เป็นนามสกุลที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ ตระกูลหงส์หยก ตระกูลนี้มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน เป็นตระกูลที่สามารถตั้งโรงไฟฟ้าเพื่อใช้ในกิจการเหมืองแร่ได้ ตระกูลทองตัน มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน ตระกูลนี้เป็นตัวแทนจำหน่ายบุหรี่และสินค้าในเครือของบริษัทเนสท์เลย์ในจังหวัดภูเก็ต จึงเป็นส่วนหนึ่งของการนำวัฒนธรรมข้ามชาติเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ตระกูลอุบัติศฤงค์ ตระกูลนี้มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน มีนามสกุลเดิมว่า แซ่หงอ ตระกูลตันบุญ ณ ระนอง ตระกูลนี้มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน มีนามสกุลเดิมว่า ต้นแก้วหลิม หรือหลิมตันบุญ นามสกุล ตันบุญ เป็นนามสกุลที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชทานให้ ตระกูลอุดมทรัพย์ ตระกูลวานิช ตระกูลเอกวานิช (ตระกูลทั้ง 3 นี้มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน) และตระกูลจิรายุส ตระกูลนี้มีต้นตระกูลมาจากประเทศจีน มีนามสกุลเดิมว่า แซ่เจี๋ย เป็นต้น (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิม พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ, 2544, หน้า 355-373) ทั้งให้คนต่างถิ่นที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยและจังหวัดภูเก็ตต้องใช้ภาษาไทยและหนังสือไทย กับหน้าที่พลเมือง ซึ่งได้ส่งผลให้โรงเรียนจีนในจังหวัดภูเก็ตทุกแห่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตและสั่งปิด และทำให้โรงเรียนจีนต้องเลิกกิจการ แต่นอกจากเลิกกิจการ โรงเรียนจีนจากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ได้พบว่า โรงเรียนจีนในจังหวัดภูเก็ตบางแห่งยังคงลักลอบทำการเรียนการสอนด้วยภาษาจีน และแบบเรียนจีนอยู่ด้วย เช่น การแอบสอนในพื้นที่มืดซิดิในเวลากลางคืน ราชการ เป็นต้น

ในส่วนของการให้คนไทยใช้เครื่องอุปโภค บริโภคที่มีทำขึ้นในประเทศไทย ส่วนใหญ่คนในจังหวัดภูเก็ตใช้ของที่ผลิตในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีส่วนน้อยที่เป็นการนำเข้าจากต่างประเทศ ประกอบกับการที่จังหวัดภูเก็ตสามารถผลิตเครื่องอุปโภค บริโภคได้จากท้องถิ่นที่เพียงพอกับความต้องการของคนในจังหวัด ทำให้การใช้สิ่งของจากต่างประเทศไม่มีความจำเป็น แม้ว่าในขณะนั้นจังหวัดภูเก็ตจะมีศูนย์การค้าเลิศโภคภัณฑ์ หรือมีร้านค้าบริเวณถนนกลางที่ได้นำสินค้าจากสิงคโปร์และป็นังเข้ามาจำหน่ายแล้วก็ตาม แต่สำหรับการห้ามรับประทานหมากพลุนั้น พบว่า คนภูเก็ตก็ยังคงมีการรับประทานแต่ไม่ได้เป็นไปด้วยความเปิดเผย เพราะคนภูเก็ตยังคงมีการปลูกต้นหมาก และต้นพลูอยู่ ถึงแม้ว่าบางพื้นที่หน่วยงานราชการได้เข้าไปทำลายด้วยการตัดโค่นต้นหมากและต้นพลู แต่ก็พบว่ายังคงมีการทานหมากพลูอยู่เป็นเรื่องปกติธรรมดา

การประกาศรัฐนิยม 12 ประการยังครอบคลุมถึงเรื่องการประกอบกิจวัตรประจำวันของคนไทยนั้น สำหรับจังหวัดภูเก็ตโดยส่วนใหญ่ยังคงดำรงชีวิตโดยปกติ ซึ่งในการนี้ได้มีความสอดคล้องกับการออกรัฐนิยม 12 ของจอมพล ป.พิบูลสงครามอยู่บ้างแล้ว กล่าวคือ การปฏิบัติกิจส่วนตัว การพักผ่อน และการประกอบอาชีพ ซึ่งในการประกอบอาชีพนี้ชาวภูเก็ตได้ให้ความสำคัญก่อนข้างมาก เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วการทำที่คนภูเก็ตทำเหมือนกับชาวตะวันตก ซึ่งชาวตะวันตกจะมีการพักกลางวันเป็นเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ทำให้คนภูเก็ตบางกลุ่มมีการนำพฤติกรรมพักกลางวันมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต อีกทั้งจากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยพบว่า หากเป็นคนที่มียุอายุประมาณ 50 ปีขึ้นไปจะมีคำพูดที่ว่า นอนเที่ยง (นอนเที่ยง หมายถึง การนอนกลางวัน ซึ่งเป็นการพักผ่อนหลังจากทำงานในช่วงเช้า และจะตื่นทำงานอีกครั้งในช่วงบ่าย) ทั้งรวมถึงการแต่งกายของประชาชนของชาวไทย ภายใต้อาชีพที่ต้องการให้วัฒนธรรมไทยมีความทันสมัยและไม่ล้าหลังของจอมพล ป.พิบูลสงคราม นั้น พบว่า สำหรับจังหวัดภูเก็ตนั้น ลักษณะการแต่งกายตามรัฐนิยมนั้น โดยส่วนใหญ่จะพบเห็นได้เฉพาะในพื้นที่ส่วนตัวเมืองของ

จังหวัดภูเก็ตเท่านั้น แต่หากเดินทางไปยังบริเวณที่ห่างไกลจากตัวเมืองหรือพื้นที่ชนบทนั้น ลักษณะการแต่งกายเป็นเพียงการแต่งกายแบบชาวบ้านธรรมดา มิได้มีการสวมหมวกเพื่อความสวยงาม แต่เป็นการสวมหมวกเพื่อป้องกันแสงแดดหรือฝนจากการทำงาน หรือใส่รองเท้าเพียงอย่างเดียว แต่ด้วยความที่ลักษณะการแต่งกายของจังหวัดภูเก็ตมีการรับอิทธิพลมาจากปีนังก่อนแล้วนั้น ทำให้ การแต่งกายด้วยโสร่งและเสื้อลูกไม้ได้รับความนิยมมากกว่าการแต่งกายตามแบบสากลที่มีบังคับไว้ในรัฐธรรมนูญ 12 ฉบับ

2.2 เศรษฐกิจ เป็นนโยบายที่จอมพล ป.พิบูลสงครามประกาศให้ใช้ขึ้นทั่วประเทศ สำหรับจังหวัดภูเก็ตแล้วนโยบายด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจนั้น โดยส่วนใหญ่พบว่า เป็นสิ่งที่คนและจังหวัดภูเก็ตยอมรับปฏิบัติตามร่วมกัน โดยไม่มีข้อโต้แย้ง ซึ่งมีเหตุผลเพราะจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อน ประกอบกับการที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้พยายามกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นทั้งการคมนาคมขนส่ง การปรับปรุงสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ เช่น สนามบิน โทรศัพท เป็นต้น เหล่านี้จึงเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการลดบทบาททางเศรษฐกิจของชาวต่างชาติในประเทศไทยได้ส่งผลดีให้การครอบครองธุรกิจของชาวต่างชาติในจังหวัดภูเก็ตลดลง แต่เป็นการเพิ่มโอกาสให้คนในจังหวัดภูเก็ต หรือคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในจังหวัดภูเก็ตสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจได้มากขึ้น รวมถึงการลดบทบาทความเป็นเจ้าของทรัพย์สินในประเทศไทย ยังมีผลให้การถ่ายโอนกรรมที่เดิมมีคนท้องถิ่นเป็นเจ้าของสู่การเปลี่ยนมือเป็นคนต่างชาติดลดลงด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตามด้วยการที่รัฐบาลสนับสนุนให้มีการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมนั้น ได้ส่งผลให้มีการเพิ่มการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการจ้างงานบางประเภทเป็นการทำงานในท้องถิ่นจึงทำให้ลดการเดินทางออกไปหางานทำในต่างพื้นที่ด้วย และนอกจากการเป็นลูกจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนแล้ว การที่รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การทำประมง ยังเป็นการส่งผลดีต่อจังหวัดภูเก็ต ประกอบกับการที่พื้นฐานของจังหวัดภูเก็ตมีการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการทำปศุสัตว์อยู่แล้ว ยังทำให้คนภูเก็ตมีรายได้จากการทำการเกษตรและการทำปศุสัตว์มากขึ้น

จากการศึกษาเรื่องการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เกิดความเข้าใจในการมีวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต เพราะการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตนั้น มีสาเหตุมาจากการเข้ามาของชาวตะวันตกสู่จังหวัดภูเก็ตในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และการเข้ามาของชาวตะวันตกนั้นไม่ใช่สาเหตุหลักของการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต แต่พบว่าสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ การทำตามนโยบายของผู้นำเพื่อการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยตาม

อารยประเทศในโลก สาเหตุเหล่านี้นำมาสู่การเกิดภาพสะท้อนของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัด
ภูเก็ต ซึ่งเมื่อกาลเวลาผ่านไปได้กลายเป็นสิ่งปกติในสังคมของจังหวัดภูเก็ตไปแล้ว

บทที่ 4

การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ

การเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติสู่จังหวัดภูเก็ต ได้ทำให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมแบบดั้งเดิมที่เคยเป็นอยู่ของคนในจังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจเป็นเพราะการให้ความสำคัญของคนในท้องถิ่นลดน้อยลง และคนบางกลุ่มได้ให้ความสำคัญกับชาวตะวันตกมากขึ้น ด้วยเหตุผลของการที่เป็นผู้มีความศิวิไลซ์ เป็นผู้มีความก้าวหน้า หรือผู้ที่มีความเจริญกว่าคนภูเก็ต ในหลายประการ อาทิเช่น การเป็นผู้นำการแต่งกาย การเป็นผู้นำการใช้เทคโนโลยี เหล่านี้ทำให้ความทันสมัยได้มีอิทธิพลกับคนในจังหวัดภูเก็ต จนบางครั้งได้ล้มความเป็นท้องถิ่นแบบดั้งเดิมที่เคยมีมาตั้งแต่อดีต เพราะสุดท้ายแล้วผู้วิจัยได้พบว่า เมื่อวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตนั้น คนในจังหวัดภูเก็ตมิได้ปฏิเสธวัฒนธรรมดังกล่าว แต่คนโดยส่วนใหญ่ได้พยายามปรับตัวให้คล้อยตามวัฒนธรรมตะวันตก จนอาจลืมวัฒนธรรมของตนไป

ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนองานเรื่องการปรับตัวและการดำรงอยู่ของคนในจังหวัดภูเก็ตภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ อิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรับและอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกถึงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2398-2504) และช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 (พ.ศ. 2504-2559) ส่วนที่ 2 เป็นการกล่าวถึงการปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้นำเสนอการปรับเปลี่ยนและการปรับตัวความเป็นภูเก็ทภายใต้วัฒนธรรมข้ามในจังหวัดภูเก็ต ส่วนที่ 3 เป็นการนำเสนอสถานภาพและศักยภาพในการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตก่อนการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และสังคมโลก ส่วนที่ 4 กล่าวถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมข้ามชาติ ทั้งสถานภาพและศักยภาพในการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต รวมถึงการอยู่ร่วมกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากสังคมโลกได้ปรับเปลี่ยนสู่ความเป็นสากล ทำให้จังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก จึงต้องปรับเปลี่ยนตนเองด้วยเช่นกัน ประเด็นสุดท้ายเป็นการกล่าวถึงองค์กรที่ทำหน้าที่ในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตให้คงอยู่ก่อนที่วัฒนธรรมดั้งเดิมของจังหวัดภูเก็ตจะหายไป

อิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต

การติดต่อกับชาติตะวันตกในประเทศไทยนั้นเริ่มมาตั้งแต่ในสมัยอดีต ส่วนใหญ่เป็นการติดต่อผ่านราชสำนักเรื่องการเจรจาเกี่ยวกับการค้า จากนั้นชาติตะวันตกจึงเริ่มแสวงหาเมืองที่มีทรัพยากรที่ต้องการ ซึ่งเมืองหนึ่งที่ได้รับความสะดวกจากชาวตะวันตกในการติดต่อการค้า คือ ภูเก็ต เพราะภูเก็ตเป็นเมืองที่มีแร่ดีบุกที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศของตะวันตก ทำให้ชาวตะวันตกเริ่มมีการเดินทางเข้ามาติดต่อกับภูเก็ตเรื่อยมา ความต้องการทรัพยากรของภูเก็ตได้ทำให้ชาวตะวันตกเข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้นำมาซึ่งการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนท้องถิ่นกับคนต่างถิ่น อีกทั้งยังได้พบว่าได้เกิดวัฒนธรรมต่างถิ่นในจังหวัดภูเก็ต และได้ทำให้มีการรวมกันของวัฒนธรรมต่างถิ่นและวัฒนธรรมประจำถิ่น จนวัฒนธรรมประจำถิ่นบางประการได้ถูกวัฒนธรรมต่างถิ่นกลืนกลายไป สำหรับปัจจัยการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตนั้น แบ่งได้ออกเป็น 2 ช่วง คือ

1. ปัจจัยการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกถึงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2398-2504)

ปัจจัยการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกถึงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นั้น มีสาเหตุจากการเข้ามาของชาวตะวันตก รวมถึงการทำสนธิสัญญากับชาติตะวันตก กล่าวคือ การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2398 อันเป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระองค์ได้เริ่มเปิดประเทศเพื่อติดต่อกับตะวันตก ทำให้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวตะวันตกได้เดินทางเข้ามายังประเทศไทยจำนวนมากขึ้น เนื่องจากชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาทำการค้าตามข้อตกลงของสนธิสัญญาเบาว์ริง ส่งผลให้การค้าเกิดการขยายตัวไปทั่วประเทศไทย รวมทั้งจังหวัดภูเก็ต เพราะจังหวัดภูเก็ตมีทรัพยากรแร่ดีบุก ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ชาติตะวันตกต้องการ นอกจากการเข้ามาทำการค้าของชาวตะวันตกแล้ว ยังพบว่า ชาวตะวันตกที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตส่วนหนึ่งมาจากการที่รัฐบาลกลางของประเทศไทยส่งตัวเข้ามาดูแลกิจการเหมืองแร่ และส่วนหนึ่งมาจากการรับสมัครบุคคลในตำแหน่งผู้จัดการ หรือหัวหน้า (ชาวตะวันตกที่มาสมัครเป็นผู้ดูแลกิจการเหมืองแร่เดิมที่เป็นนายทหารในประเทศตะวันตก) เพื่อควบคุมการทำเหมืองแร่ และดูแลกิจการเหมืองแร่ ทั้งเครื่องจักร คุณภาพของแร่ ก่อนส่งออกเพื่อทำการค้า (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2558) และในขณะนั้นการมีเส้นทางการค้าที่หลากหลายทางเพิ่มมากขึ้น นอกจากการค้าผ่านกรุงรัตนโกสินทร์เพียงเส้นทางเดียว กล่าวคือ อังกฤษได้ทำการค้ากับภาคใต้ และจังหวัดภูเก็ต

ผ่านหัวเมืองมลายู ปีนัง และสิงคโปร์ ทำให้คนในจังหวัดภูเก็ตได้เริ่มเรียนรู้วัฒนธรรมบริเวณคาบสมุทรบริเวณหัวเมืองมลายู และวัฒนธรรมของคนตะวันตกควบคู่ไปด้วย

การเข้ามาของตะวันตกยังได้นำมาสู่การปรับเปลี่ยนการค้าให้เป็นการค้าภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่นำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต กล่าวคือ การให้อิสระแก่พ่อค้าหรือผู้ที่สนใจทำการค้าขาย ประกอบกับการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ต้องการให้ประเทศไทยมีการค้าแบบสากล หรือเป็นที่ยอมรับในกลุ่มพ่อค้าทั่วโลกมากขึ้น (เดิมทีแล้วการค้าของประเทศไทยอยู่ภายใต้การควบคุมของพระมหากษัตริย์และขุนนางเป็นสำคัญ) ซึ่งผลจากการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจให้เป็นแบบทุนนิยมนี้ ทำให้ชาติตะวันตกเข้ามายังประเทศไทยรวมถึงจังหวัดภูเก็ตเพื่อทำการค้าและเปิดตลาดการค้า เช่น การลงทุนธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ทั้ง โรงแรม ร้านอาหาร และบริษัททัวร์ สำหรับการเข้ามาของชาวตะวันตกเริ่มเห็นได้ชัดเจนเมื่อจังหวัดภูเก็ต ผันตัวจากเมืองอุตสาหกรรมเหมืองแร่ดิบสู่เมืองอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จนบางคนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ต หรือบางคนได้สมรสกับหญิงไทยและใช้ชีวิตในจังหวัดภูเก็ต

อย่างไรก็ตามปัจจัยการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต ช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกถึงก่อนมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังเกิดจากการประกาศใช้นโยบายสร้างชาติของจอมพล ป.พิบูลสงครามด้วย เนื่องจากนโยบายดังกล่าวเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ให้คนไทยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความเป็นอยู่ให้มีความเป็นสากล ทั้งเพื่อให้ประเทศไทยทัดเทียมกับชาติตะวันตกมากขึ้น รวมถึงการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับประเทศชาติด้วยเช่นกัน (รายละเอียดปรากฏใน บทที่ 3) ซึ่งคนในจังหวัดภูเก็ตมีการแสดงออกตามนโยบายสร้างชาติของจอมพล ป.พิบูลสงครามเช่นกัน ทั้งการสวมหมวก การสวมใส่กระโปรง การห้ามรับประทานหมาก เป็นต้น แต่หากคนในจังหวัดภูเก็ตไม่ปฏิบัติตามนโยบายสร้างชาติก็ไม่ได้รับผลลงโทษจากทางการแต่อย่างใดมากนัก

จากที่กล่าวมาจึงทำให้มีการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในประเทศไทยและจังหวัดภูเก็ต โดยในจังหวัดภูเก็ตพบว่า หลังจากที่ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นได้เข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ในช่วงที่จังหวัดภูเก็ตให้ความสำคัญกับธุรกิจท่องเที่ยว จึงทำให้เริ่มมีชาวตะวันตกเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต และเลือกอยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ต สิ่งเหล่านี้ได้นำมาสู่การผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมท้องถิ่นภูเก็ต จนทำให้มีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของคนสองกลุ่ม และนำมาสู่ผลของการอยู่ร่วมกันด้วยการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของคนท้องถิ่นและคนต่างชาติหรือชาวตะวันตก เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยแบบชิโน-โปรตุเกส แบบอังกฤษ แบบกรีก-โรมัน หรือนีโอ-คลาสสิก การสื่อสาร การบริโภคอาหาร เป็นต้น

2. ปัจจัยการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติจากตะวันตกในจังหวัดภูเก็ตช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 (พ.ศ. 2504-2559)

การรับอิทธิพลของวัฒนธรรมข้ามชาติจากตะวันตกในจังหวัดภูเก็ตช่วงปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตกตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 เป็นสิ่งสะท้อนภาพการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตภายในช่วงระยะเวลาประมาณ 50 ปี ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถเห็นภาพของวัฒนธรรมข้ามชาติตั้งแต่อดีตเรื่อยมาได้อย่างดี และเพื่อความชัดเจนผู้วิจัยได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 มาทำการศึกษาและวิเคราะห์ต่อการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต

2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับนี้รัฐบาลได้สร้างถนนลงสู่จังหวัดภูเก็ต และสร้างการขนส่งทางน้ำเพื่อปรับปรุงท่าเรือของจังหวัดภูเก็ต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 19) รวมทั้งการขยายบริการด้านต่าง ๆ ขององค์กร โทรศัพท จากกรุงเทพฯ ถึงภูเก็ต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 203)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 จึงถือได้ว่าเป็นการนำร่องเพื่อส่งเสริมการคมนาคม การให้บริการโทรคมนาคม ทั้งเป็นการเชื่อมโยงจากส่วนกลางลงสู่จังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค อันเป็นการเพิ่มการอำนวยความสะดวกให้สามารถติดต่อถึงกันได้ง่าย แม้ในระยะแรกจะไม่ได้เป็นการทำเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวแต่เป็นสิ่งที่รัฐบาลพึงกระทำเพื่อขยายความเจริญขึ้นพื้นฐานในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยรวมทั้งจังหวัดภูเก็ต

2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) เป็นช่วงสำคัญของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากแร่ดีบุกได้รับความนิยมและกลายเป็นแร่ที่มีความสำคัญทางภาคใต้โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต ทั้งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสินค้าออกและนารายได้สู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงให้ความสำคัญโดยการพัฒนาวิทยาการการทำเหมืองแร่ เพื่อให้สามารถค้นพบแร่และเปิดการทำเหมืองแร่ได้ทะเลบริเวณฝั่งทะเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 158)

ด้านการเดินเรือชายฝั่งทะเล พบว่า รัฐบาลได้ดำเนินการปรับปรุงท่าเรือและขุดลอกร่องน้ำเดินเรือในจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้เรือสามารถค้าขายบริเวณชายฝั่งและสามารถเข้าเทียบท่าได้

สะดวกโดยไม่ต้องมีการขนถ่ายกลางน้ำหรือรอเวลาน้ำขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 168) ด้านการขนส่งทางอากาศ รัฐบาลได้จัดทำโครงการพัฒนาและปรับปรุงสนามบินพาณิชย์ในจังหวัดภูเก็ตให้มีพื้นที่ผิวคอนกรีตหรือแอสฟัลท์ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและใช้งานได้ทุกฤดูกาล ทั้งได้สร้างที่พักผู้โดยสารและห้องปฏิบัติการบินเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 176-178) รัฐบาลยังได้ก่อสร้างทางหลวงสายหลักจากกรุงเทพฯ ถึงภูเก็ต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 181) การขยายโครงการบริการโทรทัศน เพื่อจัดตั้งสถานีโทรทัศน ทั่วประเทศรวมทั้งในจังหวัดภูเก็ต การก่อสร้างโครงการ โรงไฟฟ้าดีเซลขนาด 10 เมกกะวัตต์ในจังหวัดภูเก็ต เพื่อพัฒนาระบบและเพิ่มกำลังการผลิตสำรองในระบบของการไฟฟ้าลิกไนท์ของจังหวัดกระบี่ให้มั่นคงยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 194)

จากการพัฒนาด้านการทำเหมืองแร่ การเดินเรือชายฝั่งทะเล การขนส่งทางอากาศ การโทรคมนาคม และการก่อสร้างโรงไฟฟ้าดีเซลนั้น ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว อันมีสาเหตุมาจากการมีความสวยงามทางธรรมชาติ รวมทั้งการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ที่เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ประมาณทศวรรษที่ 2510 เป็นต้นมา ทำให้จังหวัดภูเก็ตกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ประกอบกับการที่รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยรัฐบาลระบุไว้ว่า “ให้ทำการขยายงานโฆษณา งานเผยแพร่ในต่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ปรับปรุงระเบียบการ และพิธีการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ความสะดวกทุกด้านแก่นักทัศนาจรในการเดินทางเข้าออกทั้งภายในและต่างประเทศ” ทั้งรัฐบาลยังสนับสนุนให้จัดโครงการด้านสาธารณูปโภค เพื่อทดแทนการทำกิจการเหมืองแร่ที่พบว่า ปริมาณของแร่ดีบุกมีจำนวนลดลง อีกทั้งในขณะนั้นตลาดการท่องเที่ยวของโลกกำลังเติบโต รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ และส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะจะทำให้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการพาณิชย์และบริการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2510, หน้า 202, 211) โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบกองคาราวานรถยนต์ล่องใต้ อ.ส.ท. เป็นครั้งแรก

ใน พ.ศ. 2507 ซึ่งจัดไปยังจังหวัดชุมพร ระนอง พังงา ภูเก็ต ตรัง พัทลุง และสงขลา ทั้งได้ขยายแหล่งท่องเที่ยวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ด้วย (องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2513, หน้า 28-29) การเปิดตัวกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวนี้ ทำให้มีบริษัทถ่ายทำภาพยนตร์เข้ามาขออนุญาตใช้จังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง เจมส์บอนด์ ตอน เทพบุตรปืนทอง (James Bond-The Man with The Golden Gun) เมื่อภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้ทำการออกเผยแพร่ทั่วโลก ทำให้จังหวัดภูเก็ต หมู่เกาะพังงา เขาพิงกัน และเกาะตะปูในอ่าวพังงากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอย่างแพร่หลายและโด่งดังไปทั่วโลก จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในระดับโลก ทั้งได้จูงใจให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาท่องเที่ยวและนำความนิยมชมชอบกลับไปบอกเล่าต่อกัน จนนักท่องเที่ยวชาวตะวันตกจำนวนมากที่สนใจและชื่นชอบธรรมชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตตามคำบอกเล่าของเพื่อนที่เคยเข้ามาท่องเที่ยว (จิราพร มาร์ค, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2557; นริรัตน์ ไพรวัน, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557; นกน้อย ฟากา, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557; ภัทรวดี ทรัพย์อนันต์ สเตเตอร์, สัมภาษณ์, 14 ตุลาคม 2557; ยุพิน จำปาสา, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2557) อีกทั้งคำแนะนำจากเพื่อนชาวตะวันตกด้วยกันที่เคยเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตได้กลายเป็นคำยืนยันในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต จนทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ได้รับความนิยมอย่างมาก จึงเข้าใจได้ว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตได้เริ่มต้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (ชาญ สัตยานนท์, 2557) ในระยะแรกที่นักท่องเที่ยวเข้ามายังจังหวัดภูเก็คนั้นพบมีเหตุผลหลัก คือ เพื่อต้องการท่องเที่ยวและพักผ่อน (อิชา ชิตอรอ, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557; อมรรัตน์ ช่วยคำ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2557; สุรินทร์ หอมหวล, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557) ซึ่งลักษณะการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในระยะแรกส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวประเภทกระเป๋าสะพายหลัง (Backpacker) มาพักค้างคืนและอาศัยโรงแรมในเมือง หรือที่พักตามบริเวณชายหาดที่มีการก่อสร้างบังกะโล่อย่างง่าย ๆ ในอัตราคืนละ 60-100 บาท

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่รัฐบาลเริ่มมีนโยบายในการจัดทำกิจกรรมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อทดแทนกิจการด้านเหมืองแร่ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งประสบปัญหาหาค่าและปริมาณที่ลดลง ทั้งมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยใช้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแทนการชะลอตัวของกิจการเหมืองแร่ อีกทั้งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรม โดยในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ในตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้พบว่า มีทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากต่างประเทศให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตพอสมควร

2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) สำหรับ จังหวัดภูเก็ตนั้นรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เด่นชัดขึ้น ซึ่งเป็นผลจากความมีชื่อเสียงของหมู่เกาะพังงา ในภาพยนตร์เรื่อง เจมส์บอนด์ (James Bond) เพราะทำให้ เขาพังงันและเกาะตะปูเป็นที่รู้จักและเรียกกันว่า James Bond Island ทั้งปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ส่งเสริมให้ส่วนราชการและเอกชน ร่วมมือกันทำแผนหลักการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อดึงดูด นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น พร้อมกับแก้ไขข้อบกพร่องและข้อบังคับที่ล้าสมัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อสร้างบรรยากาศอันอบอุ่นในฐานะเจ้าของบ้านให้แก่นักท่องเที่ยว (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 124) เช่น การแนะนำรายการนำเที่ยว ที่พัก ความสะดวกในการเดินทาง การจองตั๋วและที่พักก่อนนำมาสู่การสร้าง โรงแรมระดับชั้นหนึ่ง (First class hotel) เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ โรงแรมภูเก็ตไฮแลนด์รีสอร์ท (โรงแรมภูเก็ตไฮแลนด์รีสอร์ท ภายหลัง เปลี่ยนชื่อเป็น โรงแรมดิเอเวซอน) (พ.ศ. 2515) โรงแรมเฟิร์ล (พ.ศ. 2517) โรงแรมป่าตองบีช (พ.ศ. 2519) โรงแรมภูเก็ตเมอร์ลิน (พ.ศ. 2522) และ โรงแรมพันทิ (โรงแรมพันทิ ภายหลังเปลี่ยน ชื่อเป็น โรงแรมเดอะเจดี) (พ.ศ. 2524) ตามลำดับ โดยในระยะแรกราคาห้องพักอยู่ในระหว่าง 240-320 บาทต่อคืน ซึ่งทำรายได้เข้าสู่จังหวัดไม่ต่ำกว่า 300 ล้านบาทต่อปี (ชาญ สัตยานนท์, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2557) นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ดูแลการจัดสถานที่พักผ่อน เช่น สวนดอกไม้ สวนสาธารณะ สถานที่ เล่น การดูแลความสะอาด อนามัย อาหาร การดูแลความปลอดภัย ของนักท่องเที่ยวและบริการอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือ และเอาใจใส่ให้นักท่องเที่ยวให้ได้รับความสุขสบาย และความพอใจมากที่สุด สำหรับการโฆษณาเผยแพร่เพื่อจูงใจให้ชาวต่างประเทศมาเที่ยวมากขึ้น นั้นได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการจัดการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่มัคคุเทศก์และบริการของบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่าง ๆ ด้วย

จากเหตุนี้ทำให้ตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2519 จึงเป็นช่วงเวลาของการเริ่มต้นธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งถูกพัฒนาโดยนายทุนท้องถิ่นและชาวบ้านจน จังหวัดภูเก็ตได้รับผลตอบรับด้านการท่องเที่ยวที่ดีตามมา (แผนลงทุนจังหวัดภูเก็ต, สถาบัน นโยบายศึกษา, 2537, หน้า 1) ประกอบกับการที่รัฐบาลให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ จังหวัดภูเก็ตปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ขยายขีดความสามารถของการผลิตการพัฒนาบริการ ทางด้านสังคม ทำแผนหลักการพัฒนาเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ทำโฆษณาเผยแพร่สถานที่ ท่องเที่ยว ทั้งฝึกอบรมเจ้าหน้าที่มัคคุเทศก์และบริการของบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เหล่านี้จึง เป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวหลังจากการทำโฆษณา เพื่อชักจูงนักท่องเที่ยวมาเยือนจังหวัดภูเก็ต

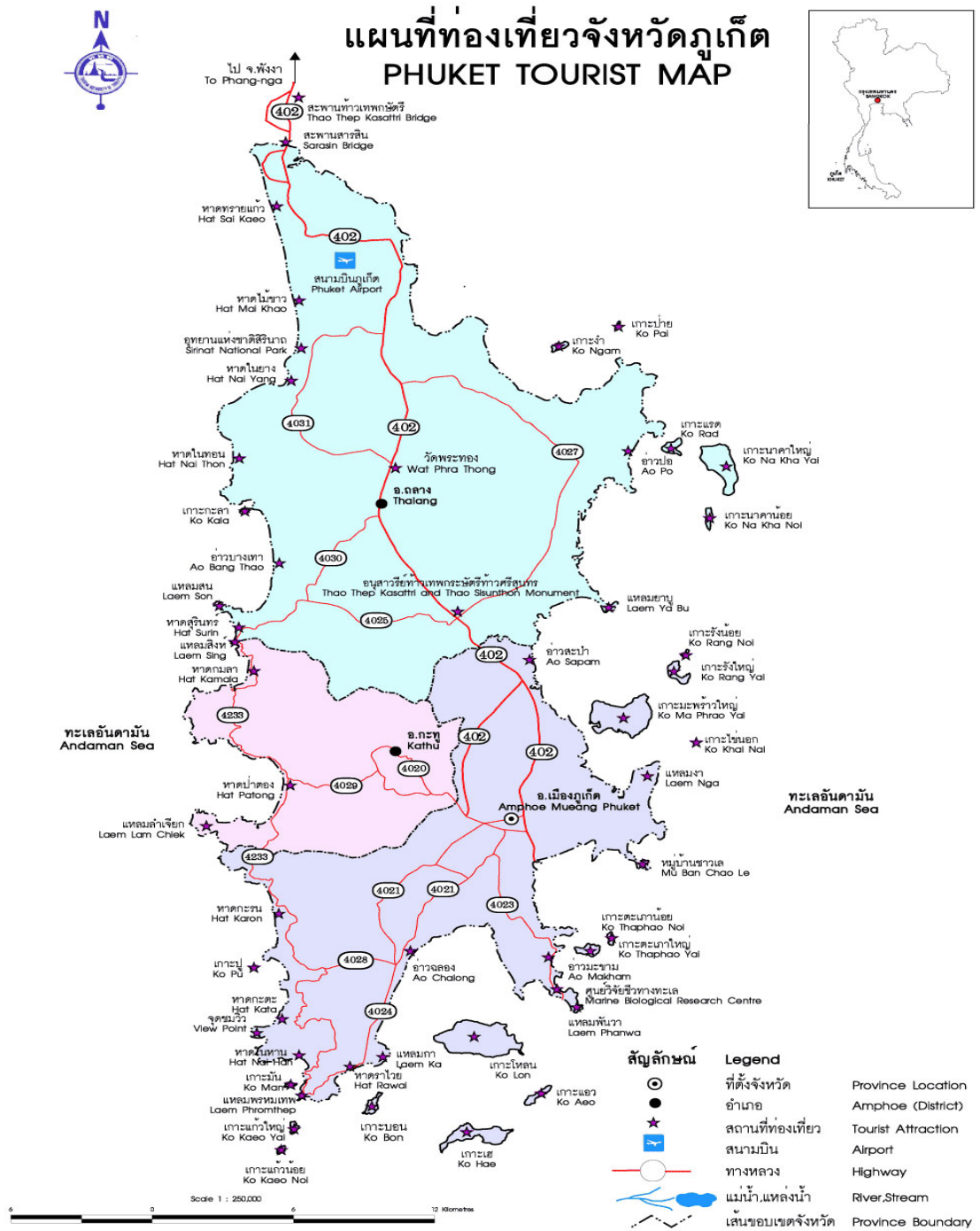
อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 และ 3 นั้น รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มเนื้อที่ในการผลิตยางพาราควบคู่กับการขยายแหล่งแร่ดีบุก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2514, หน้า 345) ซึ่งจากการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับแนวคิดการพัฒนาเมืองหลักนั้น ทำให้จังหวัดภูเก็ตกลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมใหม่ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และเป็นพื้นที่เปิดประตูเศรษฐกิจทางการค้าด้านฝั่งตะวันตกของประเทศสู่ประเทศด้านทะเลอันดามันในประเทศเอเชียใต้และกลุ่มอาเซียน โดยให้จังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการคมนาคมขนส่งทั้งทางอากาศและทางเรือกับประเทศด้านชายฝั่งตะวันตกขึ้นเป็นครั้งแรก (อัปสร ฐ ระนอง, 2550, หน้า 77)

2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 จังหวัดภูเก็ตได้ให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดภูเก็ตได้ประสบปัญหาด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการไม่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จำกัด ปัญหาการขาดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ปัญหาความเสื่อมโทรมและความแออัดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งต่าง ๆ ปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาการระบายน้ำ ปัญหาการขนส่งและการสื่อสารที่ไม่สะดวก ปัญหาการก่อสร้างโรงแรมและที่พักอาศัยซึ่งทำลายสภาพแวดล้อมและปล่อยของเสียลงสู่ที่สาธารณะ ปัญหาการควบคุมมาตรฐานและจัดระเบียบธุรกิจท่องเที่ยว ปัญหาการยกระดับมาตรฐานกำลังคนในธุรกิจโรงแรม ปัญหาความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดความเอาใจใส่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่จะพัฒนาการท่องเที่ยว การขาดความรับผิดชอบและขาดการปฏิบัติหน้าที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2557, หน้า 240-241) ปัญหาความขัดแย้งการทำเหมืองแร่กับธุรกิจการท่องเที่ยว (ปัญหาความขัดแย้งการทำเหมืองแร่กับธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่รัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งกำลังเติบโต เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น จนทำให้คนสนใจลงทุนด้านโรงแรมมากขึ้น และในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ได้อนุมัติให้บริษัทฟูกุนหลองจากประเทศมาเลเซียได้รับสัมปทานบัตร)

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้จังหวัดภูเก็ตได้จัดทำแผนงานการส่งเสริมการท่องเที่ยว แผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดรูปธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการยกมาตรฐานกำลังคนในธุรกิจท่องเที่ยว ด้วยการตั้งเป้าหมายในการเพิ่มนักท่องเที่ยว (เป้าหมายในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 คือ จำนวนนักท่องเที่ยวต้องเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2520 จำนวน 1.4 ล้านคน เป็นจำนวน 2.2 ล้านคน ใน พ.ศ. 2524 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 ทั้งเพิ่มวันพำนักจาก 4.9 วัน เป็น 5.5 วัน ซึ่งส่งผลให้มีการเพิ่มค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวแต่ละคนในหนึ่งวันเฉลี่ยร้อยละ 5 หรือเพิ่มขึ้นจากจำนวน 800 บาท เป็นจำนวน 966 บาท และทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวกระจายไปยังธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 19 หรือเพิ่มขึ้นจากจำนวน 5,500 ล้านบาท เป็นจำนวน 11,700 ล้านบาท) ด้วยการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว และนักธุรกิจจากยุโรป สิงคโปร์ กัวลาลัมเปอร์ ฮองกง และญี่ปุ่นเดินทางถึงภูเก็ตได้โดยตรงแบบไม่ต้องผ่านกรุงเทพฯ หรือเปลี่ยนเครื่อง ทั้งเปิดเส้นทางการบินจากกรุงเทพฯ ถึงภูเก็ต ซึ่งหากจังหวัดภูเก็ตสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นได้สำเร็จ ทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองหลักทางฝั่งตะวันตกที่เป็นนครขนาดกลาง (การเป็นเมืองหลักทางฝั่งตะวันตกนครขนาดกลางของจังหวัดภูเก็ต หมายถึง การที่จังหวัดภูเก็ตต้องมีประชากรตั้งแต่ 100,000-300,000 คน ทั้งต้องพัฒนาท่าเรือขนาดใหญ่ การขยายบริการสนามบิน โทรศัพท์ และโทรคมนาคม การจัดการระบบถนนรอบเกาะ การจัดระบบการจราจรในเมือง การขนส่งสินค้าและผู้โดยสารการขยายบริการประปา แหล่งน้ำ การระบายน้ำ ที่อยู่อาศัย) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, หน้า 260-261) เพื่อเป็นพื้นที่สนับสนุนการพัฒนาการเกษตรและสำรวจหาน้ำมันในฝั่งทะเลอันดามัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, หน้า 256) และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ตจึงทำการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต เพื่อก่อตั้งสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต (สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ก่อตั้งเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 มีนายวิจิตร ฌ ระนอง เป็นนายกสมาคมฯ คนแรก)

นอกจากนั้นรัฐบาล จังหวัดภูเก็ต และสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตได้ร่วมมือกันวางนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สมบูรณ์มากขึ้น ด้วยการเผยแพร่และโฆษณาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปทั่วโลก ในรูปแบบ การนำภาพการเลียบแทงร่างกายด้วยอาวุธต่าง ๆ การนำเสนอคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของตัวเมืองจังหวัดภูเก็ตเพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากที่สุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2522, หน้า 1-2) การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและที่พักตากอากาศในรูปแบบต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ต เช่น แบบสวนกุสวาน

(สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต, 2524, หน้า 26-27) คือ หาดป่าตอง เพราะมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลากหลาย มีบริการสถานเริงรมย์ แบบเก๋ียบสงบ คือ หาดกะตะ และหาดกะรน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวพอสมควร เหมาะสำหรับทั้งนักท่องเที่ยวจากต่างชาติและภายในประเทศที่ชอบความเก๋ียบสงบ แบบเข้าไปเย็นกลับ คือ หาดในหาน แหลมพรหมเทพ และเกาะพีพี มีที่ชมทิวทัศน์ทางบกและทางเรือ มีกิจกรรมทางน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว แบบพักผ่อนและสภาพของหาดที่มีต้นสนสวยงาม คือ หาดในยาง (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับบริษัทซี.เอส. เอ็น แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด, 2533, หน้า 13-14) การเผยแพร่เหล่านี้ได้นำเสนอไปยังตลาดการท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมและตลาดใหม่ที่มีแนวโน้มจะเป็นตลาดทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ และฝรั่งเศส เพื่อเปิดตัวการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตและประเทศไทย

ภาพที่ 4-1 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต (ภูเก็ต เกาะภูเก็ต, 2558)

อย่างไรก็ตามเมื่อจังหวัดภูเก็ตมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ประกอบกับทิศทางการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตได้ดีขึ้นตามลำดับ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่าจ้างสำนักงานความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่น (JICA) จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะแผนการใช้ที่ดินในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาดฝั่งตะวันตกทั้งหมดของจังหวัดภูเก็ต ในการนี้องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งบริษัทพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต เพื่อลงทุนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน (นิพัทธ์พร เฟิงแก้ว, 2549, หน้า 62-63) และจากแผนนี้ได้ทำให้มีผู้ลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น เช่น Club Mediterranean จากประเทศฝรั่งเศส Amanpuri จากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และอิน โคนิเซีย Le Meridien จากประเทศสิงคโปร์ Holiday Inn จากประเทศสิงคโปร์ Phuket Yacht Club จากประเทศสิงคโปร์ Dusit Laguna, Laguna Beach Club, Sheraton Grand Laguna Beach, Banyan Tree และ Allamanda จากประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 นั้น พบว่าเป็นแผนฯ ที่รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตในระดับสูง เนื่องจากรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อทำแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจัดทำผังบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนด้านสาธารณูปโภคเพื่อหาทางป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมและแออัด (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 127) ตลอดจนการจัดการให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองหลักทางชายฝั่งตะวันตกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ มีผลทำให้จังหวัดภูเก็ตเกิดการปรับโครงสร้าง ระบบการขนส่งเพื่อลดการใช้พลังงานน้ำมัน ซึ่งช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า โดยได้กำหนดเป้าหมายในการก่อสร้างทางหลวงชนบท บำรุงรักษาทาง และการขยายการขนส่งทางน้ำทั้งกิจการพาณิชย์นาวีและระหว่างประเทศ ด้วยการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 104) เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วยการหาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดอัตราค่าบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมเรือไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 111) ด้านการขนส่งทางอากาศขยายท่าอากาศยานระหว่างประเทศในจังหวัดภูเก็ต ใน พ.ศ. 2526 เพื่อให้มีเที่ยวบินระหว่างประเทศ บินตรงเข้าสู่จังหวัดภูเก็ต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 105) ทั้งการเพิ่มเส้นทางระหว่างประเทศ คือ เส้นทางกรุงเทพฯ-ภูเก็ต-สิงคโปร์ ในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2526 (สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4, 2558) โดยเริ่มสัปดาห์ละ 2 เที่ยวบิน และเพิ่ม

เป็นสัปดาห์ละ 3 และ 4 เที่ยวบินในเวลาต่อมา (กองสถิติและวิจัย ฝ่ายวิชาการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529, หน้า 17) ทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นท่าอากาศยานระหว่างประเทศที่สมบูรณ์ และสอดคล้องกับปริมาณการจราจร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 111)

จากการปรับโครงสร้างระบบขนส่ง การขยายการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ประกอบกับการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณให้จังหวัดภูเก็ตเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวนานาชาติ ผู้ประกอบการในท้องถิ่นจึงได้ลงทุนสร้างโรงแรมเพิ่มขึ้น เช่น ใน พ.ศ. 2528 สร้างโรงแรม Patong Merlin และโรงแรม Coral Beach (โรงแรม Coral Beach ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น Amari Coral Beach) ในพ.ศ. 2529 สร้างโรงแรม บ้านไทย เป็นต้น เหล่านี้จึงส่งผลให้อุตสาหกรรมเหมืองแร่สิ้นสุดลงภายใน 2-3 ปี และทำให้

จังหวัดภูเก็ตเริ่มเดินทางเข้าสู่เส้นทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ

2.6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ใน พ.ศ. 2530 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนม์มายุครบ 60 พรรษา อีกทั้งในปีนี้มีการเฉลิมฉลองให้เป็นปีท่องเที่ยวไทยหรือ Visit Thailand Year ทำให้จังหวัดภูเก็ตได้เปิดตัวความเป็นเมืองท่องเที่ยว ด้วยการที่รัฐบาลส่งเสริมให้จังหวัดภูเก็ตใช้นโยบายเปิดน่านฟ้า (Open sky policy) คือ การให้สายการบินต่างชาติบินตรงเข้าสู่จังหวัดภูเก็ต เช่น สายการบิน Dragon Air บินตรงจากฮ่องกง สายการบิน Malaysia Airlines บินตรงจากกัวลาลัมเปอร์ สายการบิน Silk Air บินตรงจากสิงคโปร์ สายการบิน China Airlines บินตรงจากไต้หวัน สายการบิน Asiana บินตรงจากเกาหลี ทั้งยังมีสายการบินแบบเช่าเหมาลำ (Chartered flights) บินตรงจากประเทศต่าง ๆ เข้าสู่จังหวัดภูเก็ต เช่น สายการบิน LTU จากประเทศเยอรมันนี สายการบิน Martin Air จากประเทศเนเธอร์แลนด์ สายการบิน Condor จากประเทศเยอรมันนี เป็นต้น เหล่านี้จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตจำนวนมาก (ภาคผนวก ง) จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในหลายประเทศ ทำให้จังหวัดภูเก็ตเปิดให้บริการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น การสร้างโรงแรม Club Andaman โรงแรม Patong Resort การเกิดสนามกอล์ฟ Phuket Country Club การเกิด Blue Canyon และ Century Country Club (Century Country Club ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น Loch Palm Golf Club)

การเป็นเมืองด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตยังได้มีการนำงานบริการด้านการขนส่งทางน้ำภายในประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นสื่อกลางในการขนส่งและขนย้ายสินค้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 271) และการให้จังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและการติดต่อค้าขายกับนานาชาติ

บริเวณชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และให้จังหวัดภูเก็ตเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า 318) ด้วยการพัฒนาบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, หน้า 303-305) ดังนั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมารัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเน้นการชื่นชมธรรมชาติและขนบธรรมเนียมประเพณีของคนภูเก็ตอย่างจริงจัง จนกลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัดภูเก็ต

สรุปได้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ซึ่งตรงกับปีท่องเที่ยวไทย หรือ Visit Thailand Year ซึ่งได้มีการนำประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต สินค้าหัตถกรรม และอาชีพของจังหวัดต่าง ๆ มารวมในกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวสู่ประเทศไทย ทั้งยังเป็นการช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยว สำหรับจังหวัดภูเก็ตนั้นได้รับผลดีทางตรงจากการประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย เนื่องจากได้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันการเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวได้นำมาสู่การรวมกันของโรคภัยต่าง ๆ ยาเสพติด การพนัน เด็กเร่ร่อนขายตัว โสเภณี รวมทั้งเป็นแหล่งรวมของปลอมทั้งนาฬิกา เสื้อผ้า ซีดี้ ของที่ระลึก เป็นต้น รวมถึงการเดินทางเข้ามาของคนจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย เพื่อแสวงผลประโยชน์และตอบสนองความต้องการของตัวเอง เหล่านี้จึงทำให้ธุรกิจของจังหวัดภูเก็ตเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เห็นได้จากการบุกรุกที่ดินสาธารณะ ซึ่งมีทั้งรูปแบบการเข้าอยู่อาศัย การสร้างที่พักตากอากาศ การประกอบอาชีพ และการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน โดยมีขอบบนที่ดินที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเพื่อนำมาพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม และไม่เป็นไปตามกฎหมาย สปก. เพราะพบว่าที่ดิน สปก. (ที่ดิน สปก. มีลักษณะของพื้นที่ที่มีความลาดเอียงเกินร้อยละ 35 ซึ่งกรมป่าไม้ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ได้ เพราะเป็นเกาะที่มีความลาดชัน และเป็นป่าสมบูรณ์) ถูกออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินบนภูเขาภายในจังหวัดภูเก็ตในนามของการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หรือ สปก.4-01 และนำมาสู่ปัญหาการบุกรุกที่ดินของราชการ ซึ่งผู้ถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับสิทธิ์การถือครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่ดินในจังหวัดภูเก็ตจึงมีราคาแพง ทำให้ประชาชนที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ไม่สามารถซื้อที่ดินได้ จึงได้บุกรุกทำกินในที่ราชการ หรือในเขตป่าสงวนและที่ราชพัสดุ (ญาณันท์ สกลบุญพาณิชย์, 2554, หน้า 127) ซึ่งสามารถพบได้ในเขตราวิชัยถึงกะทู้ การบุกรุกที่ดิน สปก. ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการขุดตัดดิน ตัดต้นไม้ตามไหล่เขา การเกิดตะกอนดินชะไหลลงทะเล เป็นต้น ดังนั้นการเข้ามาของชาวตะวันตกจึงมิใช่เพียงการเข้ามาและการเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตเท่านั้น เพราะการเข้ามาของชาวตะวันตกยังเป็นการนำและทำสิ่งผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน ทั้งเป็นการนำมาสู่การทำลายสิ่งแวดล้อมของจังหวัดภูเก็ต

2.7 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมีการขยายตัวด้วยการพัฒนาท่าเรือการท่องเที่ยว การพัฒนาท่าเรืออ่าวปอและอ่าวฉลอง การก่อสร้างท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรือน้ำลึกบริเวณอ่าวมะขาม ทั้งการตราพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เพื่อให้การประกอบธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์มีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมและควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบและได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ตามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ได้เกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับนโยบายการเงินเสรี เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ได้กู้เงินจากต่างประเทศเพื่อนำเงินมาปล่อยกู้ในประเทศ เพราะส่วนต่างของดอกเบี้ยมีค่อนข้างสูงซึ่งสามารถทำกำไรได้ดี ทำให้มีการซื้อขายที่ดินทั่วประเทศเพื่อเก็งกำไร ทั้งได้มีการซื้อขายและเปลี่ยนมืออย่างมากมาจนเรียกว่า “ซื้อที่ดินกันในตอนเช้าและขายต่อได้ในตอนเย็น” ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจบ้านจัดสรรในจังหวัดภูเก็ตเกิดการขยายตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีการย้ายถิ่นของคนต่างพื้นที่เข้ามาทำงาน และมีชาวต่างชาติได้ย้ายถิ่นฐานมาอยู่อาศัยเป็นอย่างมาก ซึ่งชาวต่างชาติที่เข้ามาได้อาจได้จัดทำเอกสารเพื่อการลงทุนทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องชาวต่างชาติ เช่น การจดทะเบียนและกฎหมายด้านต่าง ๆ การทำเรื่องขอใบอนุญาตทำงาน (Work permit) เพื่อให้อาศัยอยู่ในประเทศได้ถูกกฎหมาย (ชาญ สัตยานนท์, 2557) และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวตะวันตก จังหวัดภูเก็ตจึงได้ทำการพัฒนาที่ดินบริเวณชายฝั่งบริเวณท่าเรืออ่าวฉลอง เพื่อรองรับการจอดเรือยอร์ช และเรือที่ใช้ในการเดินทางไปเกาะต่าง ๆ รอบ ๆ จังหวัดภูเก็ต ทั้งได้ทำที่จอดเรือบริเวณท่าเรืออ่าวฉลอง เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีเกาะโหลนซึ่งเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สามารถใช้เป็นพื้นที่ในการบังลมมรสุมได้ แต่บริเวณดังกล่าวไม่มีบริการเติมน้ำมัน การนำเรือขึ้นบกเพื่อซ่อมแซม การทำความสะอาด และการดูแลรักษาเรือที่เป็นมาตรฐาน เป็นต้น จึงทำให้เกิดการพัฒนาท่าเรือยอร์ชแห่งใหม่ บริเวณตำบลเกาะแก้ว ชื่อโครงการว่า Boat lagoon หรือท่าเรือมารีน่า (Marina) ซึ่งทำให้จังหวัดภูเก็ตมีสถานที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง

นอกจากนั้นใน พ.ศ. 2538 โลกได้เข้าสู่ยุคที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งทำให้โลกมีการเปลี่ยนแปลงด้วยวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี เนื่องจากบริษัทไมโครซอฟท์ (Microsoft) ได้พัฒนาซอฟต์แวร์ (Software) และธุรกิจทุกประเภทให้นำคอมพิวเตอร์มาใช้งานซึ่งภายหลังถูกนำมาใช้กับอินเทอร์เน็ต เพื่อเชื่อมต่อกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในครัวเรือนและสำนักงาน จนเป็นที่นิยมแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ทั้งได้นำมาใช้กับธุรกิจท่องเที่ยว เช่น การสำรองห้องพักผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของจังหวัดภูเก็ตและของประเทศภายใต้ชื่อ www.phuket.com (ชาญ สัตยานนท์, 2557) ต่อมาใน พ.ศ. 2539 ได้ปรากฏเว็บไซต์ www.phuketjettour.com

ที่มีการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้คนทั่วไปสามารถรับข้อมูลได้สะดวก ดั่งนั้นเว็บไซต์และเทคโนโลยีการสื่อสารจึงมีบทบาทต่อธุรกิจท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายมาก รวมทั้งการใช้เป็นสื่อกลางในการโฆษณาเพื่อจัดการแข่งขันเรือใบ King Cup Regatta ณ โรงแรมภูเก็ตฮอริซันต์ คลับการแข่งขันกอล์ฟ Johny Walker Classic ณ สนามกอล์ฟ Blue Canyon Country Club การแข่งขันไตรกีฬา ณ Laguna Phuket เป็นต้น ทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ยังมีผลให้ผู้สร้างภาพยนตร์จากต่างประเทศเลือกใช้จังหวัดภูเก็ตเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เพื่อออกฉายในโรงภาพยนตร์ในระดับนานาชาติประเทศเพิ่มขึ้น คือ ภาพยนตร์เรื่อง Killing Field, Good Morning Vietnam, Casualties of War เป็นต้น

ภาพที่ 4-2 เว็บไซต์ของบริษัทนำเที่ยวซึ่งดำเนินงาน โดยคนไทยเป็นครั้งแรกในจังหวัดภูเก็ต (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, 2558)

จากการนำเสนอข้อมูลข้างต้น ทำให้พบว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 - 7 นั้น ได้กำหนดให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองหลักในด้านเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้ ตลอดถึงการเป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระดับชาติ (งานท้าวเทพกระษัตรี-

ท้าวศรีสุนทร 13-17 มีนาคม, 2536, หน้า 45) หรือเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีเครือข่ายทางกิจกรรมเชื่อมโยงสัมพันธ์อยู่ในระบบทุนนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2.8 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ซึ่งใน พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ “ต้มยำกุ้ง” หรือเศรษฐกิจฟองสบู่แตก แต่สำหรับจังหวัดภูเก็ตกลับพบว่า ธุรกิจโรงแรมยังคงดำเนินการต่อไปได้ และสามารถคืนทุนได้ในระยะเวลาสั้น ดังนั้นผู้ลงทุนทั้งในและต่างประเทศจึงเข้ามาแสวงหาที่ดิน เพื่อลงทุนด้านโรงแรม ธุรกิจบ้านจัดสรร ธุรกิจก่อสร้างในจังหวัดภูเก็ต ทั้งยังทำให้สภาพการใช้พื้นที่ดินเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เพราะมีการพัฒนาที่ดินบริเวณชายหาด ภูเขา หรือเกาะในทะเล ซึ่งทำให้มีคนย้ายถิ่นฐานเข้ามาประกอบอาชีพ และเปลี่ยนอาชีพเข้าสู่ธุรกิจการท่องเที่ยว จนทำให้สังคมจังหวัดภูเก็ตเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่เคยสงบสุขสู่ความเป็นเมืองเศรษฐกิจ ซึ่งนำมาสู่ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาการจราจร และปัญหาความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น

ครั้น พ.ศ. 2542 จังหวัดภูเก็ตมีการขยายตัวการก่อสร้างจำนวนมาก รวมทั้งได้มีการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man made attraction) เช่น โครงการภูเก็ตแฟนตาซี (Phuket fantasia) จึงนับเป็น Tourist attraction ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพราะโดยปกติแล้วแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตและของประเทศไทยเป็นสิ่งที่มียุคตามธรรมชาติ จากนั้นใน พ.ศ. 2543 ได้มีการลงทุนภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จากชาวต่างชาติเพื่อแสวงหาโชคซึ่งได้ขยายตัวเข้าสู่จังหวัดภูเก็ต อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลงทุนก่อสร้างบ้านและโรงแรม บริเวณใกล้ชายทะเล บนไหล่เขาและริมทะเล ซึ่งการก่อสร้างเหล่านี้ได้ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเรื่องการตัดหน้าดินเพื่อจำหน่าย การถมที่เพื่อสร้างอาคาร การตัดต้นไม้บนภูเขา การตัดถนนขึ้นภูเขา เป็นต้น

2.9 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) รัฐบาลได้พัฒนาพื้นที่ติดทะเลทั้งฝั่งตะวันตกและตะวันออกของจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการผลิตและการขนส่งสู่เอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ เพื่อรองรับการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ ทั้งเพื่อพัฒนาเชิงอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลฝั่งทะเลอันดามันให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, 2557, หน้า 58)

สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พบว่า ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมากขึ้น จนส่งผลให้รายได้ของประเทศไทยด้านการท่องเที่ยวใน

พ.ศ. 2545 มีมากกว่า 130,000 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547, หน้า 2-5) จนรัฐบาลได้เห็นชอบให้พัฒนาความสามารถของจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับภูเก็ตในฐานะแม่เหล็กการท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มศักยภาพการสร้างรายได้จากการบริการพื้นฐานด้าน ICT กิจกรรมด้านประวัติศาสตร์ อาหาร และกีฬา ทั้งการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาสมดุลการพัฒนา จนนำมาสู่การเกิดโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือท่องเที่ยวระหว่างประเทศท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต โครงการขยายเขตการจ่ายน้ำประปา เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2548, หน้า 3-6)

ในขณะที่จังหวัดภูเก็ตกำลังพัฒนาเมืองนั้น ในวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ได้เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวซึ่งมีศูนย์กลางอยู่บริเวณด้านตะวันตกของหัวเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ลึกลงไปในแผ่นดินประมาณ 40 กิโลเมตร มีระดับความสั่นสะเทือน 8.9 ริคเตอร์ ทำให้เกิดคลื่นใต้น้ำท่วมมหาสมุทรอินเดีย ความรุนแรงของคลื่นยักษ์นี้เรียกว่า “สึนามิ” (Tsunami) มีอนุภาพรุนแรงจนทำให้เกิดแรงกระเพื่อมของคลื่นเดินทางไปจนถึงชายฝั่งทวีปแอฟริกา อีกทั้งแรงสั่นสะเทือนยังทำให้รู้สึกได้ในหลายจังหวัดของประเทศไทย โดยเฉพาะตึกสูงบริเวณกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ เชียงราย สงขลา และภูเก็ต ส่งผลให้เกิดคลื่นทะเลยักษ์ในพื้นที่หลายจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยที่จังหวัดภูเก็ตเกิดได้รับความเสียหายหลายแห่งทั้งหาดป่าตอง หาดกมลา หาดกะตะ หาดกะรน หาดไนยาง เนื่องจากน้ำทะเลได้ไหลเข้าท่วมบ้านเรือนประชาชนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งได้พัดสิ่งของและสิ่งปลูกสร้างที่อยู่บริเวณริมชายหาดทั้งหมดลงทะเล โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกตั้งแต่หาดกะตะ หาดกะรน หาดป่าตอง และหาดกมลา ถูกคลื่นซัดและได้รับความเสียหายอย่างหนัก รวมถึงการที่คลื่นทะเลยักษ์ได้พัดข้ามถนนเข้าไปยังโรงแรมจนทำให้เกิดน้ำท่วม โรงแรมบริเวณตั้งแต่ชั้น 1-3 นอกจากนั้นคลื่นทะเลยักษ์ยังได้พัดรถยนต์ไปกองทับกัน รวมทั้งการมีอาคารถล่มลงมาทับรถยนต์อีก เหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณซอยบางลาและถนนไสน้ำเย็น หาดป่าตอง (ญาณันท์ สกฤตบุญพาณิชย์, 2554, หน้า 226) นอกจากนั้นยังพบว่าบริเวณเขาหลัก จังหวัดพังงามีผู้เสียชีวิตและสูญหายกว่า 6,000 คน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตอย่างรุนแรง หรืออาจเรียกว่า วิกฤตการณ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (วิกฤตการณ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของธุรกิจ) เพราะมีความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งยังทำให้ตลาดท่องเที่ยวถดถอยลงอย่าง

รุนแรงทั้งตลาดนักท่องเที่ยวคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง (จำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง กล่าวคือ ใน พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติ เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตจำนวน 4.79 ล้านคน และสร้างรายได้ท่องเที่ยวให้จังหวัดภูเก็ตคิดเป็นร้อยละ 85,671 ล้านบาท พ.ศ. 2548 พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 2.51 ล้านคน และสร้างรายได้ท่องเที่ยวให้จังหวัดภูเก็ตคิดเป็นร้อยละ 28,181 ล้านบาทท่องเที่ยวภูเก็ต...พื้นตัว: คาดปี'50 รายได้พุ่ง 7.4 หมื่นล้านบาท ขยายตัวสูงถึง 19%.", 2558

จนโรงแรมมีอัตรา การเข้าพักเฉลี่ยเหลือเพียงร้อยละ 10 รวมทั้งร้านค้าทั่วไปที่ค้าขายกับ นักท่องเที่ยวทั้งสินค้ามีอัตราการขายลดลงกว่าร้อยละ 80 เช่น ร้านข้าวมันไก่ เดิมขายได้วันละ 13-14 ตัว ภายหลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิขายได้เพียง 2 ตัว (ชาญ สัตยานนท์, 2557) ทั้งพบว่า มีการปิดกิจการ การเลิกจ้างการลดค่าแรง การย้ายถิ่นด้านแรงงานของ โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายสินค้า เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวชาติมาท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ด้วยเข้าใจว่า ทุกอย่างเสียหายหมด เพราะบริษัทนำเที่ยวในต่างประเทศหยุดการขาย และเปลี่ยน เส้นทางใน การขายไปยังสถานที่อื่นแทน เช่น เกาะสมุย เกาะช้าง พัทยา ะอำ หัวหิน และประเทศ ช้างเคียง เป็นต้น จากเหตุนี้ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณ ในการฟื้นฟูและปรับปรุงภูมิทัศน์ ส่วน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมและ จัดให้มีกิจกรรมการแสดงดนตรี การเยี่ยมชมของบริษัทนำเที่ยวสื่อมวลชนจากต่างประเทศใน จังหวัดภูเก็ตเพื่อประชาสัมพันธ์ให้เห็นว่าจังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์และ แหล่งท่องเที่ยวให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

ภาพที่ 4-3 ความเสียหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิในจังหวัดภูเก็ต

นอกจากนั้นยังพบว่าหลังการเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิ สายการบินต่าง ๆ ที่บินเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตได้มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเที่ยวบินระหว่างประเทศ ที่บินเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตได้ทำการยกเลิกไปประมาณร้อยละ 90 ของเที่ยวบินที่เคยบิน เหลือเพียงสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์และซิลค์แอร์เท่านั้นที่ไม่ยกเลิกการบิน แต่ได้ลดเที่ยวบินลงจากเดิมวันละ 2-3 เที่ยวบิน เหลือเพียงวันละหนึ่งเที่ยวบิน หรืออาจมีการยกเลิกเที่ยวบินด้วย

จากการเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิ ทำให้เกิดความเสียหายด้านชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงความเสียหายด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และธุรกิจทั่วไปในจังหวัดต่าง ๆ ที่เกิดเหตุการณ์นี้ โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังนั้นเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิ จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยวถึง 1,000 ล้านบาท เพราะเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิเกิดในช่วงไฮซีซั่นของธุรกิจท่องเที่ยว (ถนอม พูนวงศ์, 2556, หน้า 238)

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันจึงจัดโครงการสนุกทั้งเกาะ ลดทั้งเมือง ระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม เพื่อแสดงพลังของความร่วมมือในการแก้ปัญหาาร่วมกันและสร้างพลังขับเคลื่อนในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวซึ่งได้รับความร่วมมือจากสายการบินภายในประเทศ คือ

สายการบินไทย สายการบินบางกอกแอร์เวย์ สายการบินโอเรียนไทย และสายการบินแอร์เอเชีย พร้อมทั้งโรงแรมในพื้นที่จำนวนมากจาก 3 จังหวัด รวมทั้งบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ องค์กรการท่องเที่ยวทั้งส่วนกลาง (องค์กรการท่องเที่ยวทั้งส่วนกลาง ได้แก่ TTAA สมาคมไทยบริการท่องเที่ยว ATTA สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว ITA สมาคมผู้จำหน่ายบัตรโดยสาร TDA สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ) สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น (สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น ได้แก่ TTAA Upper South Chapter ชมรมไทยบริการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบน PTA Phuket Tourist Association สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภูเก็ต PNTA สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวพังงา KTA สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวกระบี่) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นอกจากนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น คณะรัฐบาลของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ประกาศลดค่าธรรมเนียมที่ทำอากาศยานภูเก็ตสำหรับเที่ยวบินเหมาลำ (Charter flight) เช่น บริษัท ทำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ปรับลดค่าธรรมเนียมการขึ้นและลงของอากาศยาน (Landing fee) สำหรับเที่ยวบินเหมาลำ ณ ทำอากาศยานภูเก็ต ลงร้อยละ 50 ของอัตราที่จัดเก็บตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2548 บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ปรับขยายระยะเวลาปรับลดค่าบริการควบคุมจราจรทางอากาศลงร้อยละ 15 สำหรับเที่ยวบินระหว่างประเทศและเหมาลำที่ขึ้นและลง ณ ทำอากาศยานภูเก็ต ตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2548 บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ปรับลดค่าบริการภาคพื้น (Ground handling) ณ ทำอากาศยานภูเก็ตร้อยละ 10 ของอัตราที่จัดเก็บอยู่ในปัจจุบันเป็นการชั่วคราว ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2548 (การปรับลดค่าธรรมเนียมที่ทำอากาศยานภูเก็ตสำหรับเที่ยวบินเหมาลำ (Charter flight), 2558)

นอกจากนี้โรงแรมแต่ละแห่งได้จัดทำโครงการซึ่งร่วมมือกับเอเยนต์ที่มีสายสัมพันธ์ในแต่ละประเทศและแต่ละตลาด โดยร่วมมือกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งมีการร่วมมือระหว่างสายการบินและบริษัทนำเที่ยวในต่างประเทศในการลดราคาเพื่อกระตุ้นตลาด และการบินไทยเริ่มทำการบินในบางตลาดที่สายการบินอื่นยกเลิกและยังไม่เริ่มต้นทำการบินใหม่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงผู้ซื้อโดยตรงโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และยังสามารถสนับสนุนงบประมาณการตลาดในต่างประเทศของสายการบินต่าง ๆ กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวของประเทศนั้น ๆ รวมทั้งการเดินทางไปทำตลาดในต่างประเทศในลักษณะ Road show การฝึกกำลังความสามารถร่วมกันเคลื่อนไหวของทุกฝ่ายได้ก่อให้เกิดพลังในการกระตุ้นตลาดให้มีความตื่นตัวและเริ่มเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวได้กระเตื้องขึ้น ใน พ.ศ. 2549 องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนของจังหวัดภูเก็ตทำการตลาดการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในรูปแบบการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การเชิญบริษัทนำเที่ยวและผู้ประกอบการ โรงแรม

เดินทางเข้ามายังประเทศรวมกับการประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยการออกเดินทางไปยังต่างประเทศ เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงนักท่องเที่ยวมากที่สุด การกระทำดังกล่าวทำให้ตลาดในประเทศทวีปยุโรปและออสเตรเลียกลับคืนสู่ปกติ ยกเว้นประเทศญี่ปุ่น ได้หวัน และจีน ประกอบกับในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2549 สนามบินสุวรรณภูมิเปิดให้บริการ จึงเป็นการขยายตลาดและขยายเส้นทางเพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย รัสเซีย และออสเตรเลีย ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้เดินทางท่องเที่ยวต่อไปยังจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย เนื่องจากต่อมาพบว่ามีการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากประเทศรัสเซียในลักษณะเที่ยวบินเช่าเหมาลำบินตรงสู่จังหวัดภูเก็ต

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นในจังหวัดภูเก็ตอย่างมากมาย ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก แต่จังหวัดภูเก็ตได้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไปได้ด้วยการพัฒนาให้จังหวัดภูเก็ตให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฝั่งอันดามัน การพัฒนาให้เป็นแม่เหล็กการท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน การเพิ่มบริการพื้นฐานด้านเทคโนโลยี กิจกรรมประวัติศาสตร์ อาหาร กีฬา การคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลก

2.10 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้เป็นเวลาที่คนไทยประสบปัญหาวิกฤตการณ์นิคมอุตสาหกรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปอันเป็นผลกระทบจากการเคลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทย ทั้งการได้รับข่าวสารผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนขาดทักษะด้านการคิด การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การไม่สามารถคัดกรอง และไม่เลือกรับวัฒนธรรมที่ดี ซึ่งเห็นได้จากการพบเว็บไซต์ลามก สื่อสารมวลชนทั้งโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากในประเทศไทยที่มีการขยายตัวสูงขึ้น เป็นผลจากการขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมีมากขึ้น รวมทั้งการขาดจิตสำนึกสาธารณะ การให้ความสำคัญส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เหล่านี้ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง และนำไปสู่ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการขาดสัมพันธภาพภายในครอบครัว ปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, 2557, หน้า 15)

จากการศึกษา พบว่า ใน พ.ศ. 2550 ได้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจากประเทศต่าง ๆ เดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ตจำนวนมาก ดังนี้

ตารางที่ 4-1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 10 อันดับแรกที่มาเยือนภูเก็ตใน พ.ศ. 2550

ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน (คน)	ลำดับที่	ประเทศ	จำนวน (คน)
1	ออสเตรเลีย	345,641	6	จีน	168,707
2	สหราชอาณาจักร	282,309	7	รัสเซีย	122,419
3	สวีเดน	228,746	8	ญี่ปุ่น	115,751
4	เกาหลี	224,133	9	สหรัฐอเมริกา	95,942
5	เยอรมนี	173,480	10	มาเลเซีย	92,541

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ซึ่งจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะงานในภาคบริการมีบทบาทและมีฐานที่ขยายกว้างขึ้นจากความก้าวหน้าด้านการศึกษา สาธารณสุข การสื่อสาร โทรคมนาคม การเงิน และการท่องเที่ยว โดยงานในภาคบริการนี้ได้ใช้ฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศเป็นสำคัญ แต่พบว่า การใช้ทรัพยากรโดยส่วนใหญ่เป็นไปอย่างสิ้นเปลือง จนทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมและผลกระทบด้านสังคมจากการเคลื่อนไหลของวัฒนธรรม โดยไม่ได้มีการสร้างภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2557, หน้า 77) และจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวสู่จังหวัดภูเก็ตยังนำมาสู่การเปิดพื้นที่เพื่อโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปอย่างไร้ข้อจำกัด จนทำให้ธุรกิจส่วนใหญ่ที่ลงทุนในด้านอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว ร้านอาหารและอื่น ๆ เป็นของชาวต่างชาติ และคนต่างถิ่น ทำให้ประมาณการได้ว่าผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดภูเก็ตกว่าครึ่งเป็นของชาวต่างชาติ ซึ่งทำให้สัดส่วนของผู้ประกอบการที่เป็นชาวต่างชาติและคนต่างถิ่นมากขึ้น รวมถึงมากกว่าคนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของผู้ประกอบการในจังหวัดภูเก็ต การหลั่งไหลแรงงานต่างถิ่น และชาวต่างชาติย้ายถิ่นจึงเข้ามาจำนวนมากและนับเป็นเท่าตัวจากที่เคยได้เคยอพยพเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ทั้งมีการลงทุนโดยชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น มีการซื้อขายที่ดินกันในทุกพื้นที่ ที่ดินได้เปลี่ยนมือเป็นของชาวต่างชาติและต่างถิ่นอย่างมากมาย ซึ่งเห็นได้จากการสร้างอาคารที่พักบนภูเขา

การเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่กล่าวมามีผลให้เกิดการขยายตัวเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว การเดินทางด้วยเครื่องบินซึ่งมีการขยายเที่ยวบิน (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 102) ทั้งการเพิ่มการเดินทางโดยทางรถโดยสารประจำทางหรือทางเรือยังเป็นปัจจัยของการขยายตัวและ

การกระตุ้นการท่องเที่ยวที่รัฐบาลให้การส่งเสริม ประกอบกับสภาพทางธรรมชาติที่สวยงามของ จังหวัดภูเก็ตทำให้นักท่องเที่ยวบางคนตั้งถิ่นฐานและแต่งงานกับหญิงท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต จนเกิดเป็นการกลืนกลายทางวัฒนธรรมที่มีให้เห็นอยู่ทั่วไปในจังหวัดภูเก็ต

จากข้อมูลข้างต้น จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า ๖) จนคนไทยและคนภูเก็ต ประสบปัญหาวิกฤตค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเคลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศ ทั้งทางสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี จนทำให้วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า ๘)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จึงพบการเคลื่อนไหลทาง วัฒนธรรมจากต่างชาติที่เข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ตและประเทศไทย เช่น การรับข่าวสารผ่านสื่อและ เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น สิ่งพิมพ์ โทรศัพท์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ ซึ่งมีผลทำให้เกิดผล กระทบตามมา เช่น การให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมและบริโภคนิยม การขาดจิตสำนึกสาธารณะ เป็นต้น

2.11 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ มีส่วนหนึ่งที่ได้กล่าวถึง การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม อันเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของ สถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคนและสร้างค่านิยมให้คนไทยภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคม โลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2557, หน้า (11))

อย่างไรก็ตามในระหว่าง พ.ศ. 2552-2556 จังหวัดภูเก็ตได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็น ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรม มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานสากล การพัฒนาคุณภาพ ชีวิต เอกลักษณ์และวัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความยั่งยืน

และการพัฒนาระบบบริหารงานให้มีความเป็นเลิศ โดยการให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการสร้างอาชีพของประชาชนในพื้นที่ให้อยู่ดีกินดี การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างจริงจังสู่ความยั่งยืน รวมทั้งมาตรการการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยว การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับทุกภาคส่วนและกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

นอกจากนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ยังเป็นแผนที่มีการนำความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งได้มีการขยายการนำทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ ทุนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เข้ามาปรับใช้เพื่อให้เกิดเป็นสังคมคุณภาพ หรือสังคมและเศรษฐกิจสีเขียว เพื่อสร้างความยั่งยืนในภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งการสร้างธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ และเพื่อการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตจึงได้มีการนำข้อมูลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 และการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย (ภาคผนวก ง) มาเป็นส่วนประกอบในการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ และพบว่า ข้อมูลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกับการสัมภาษณ์นั้น มีคำตอบไปในทิศทางเดียวกันหลายประการ เช่น เหตุผล การเลือกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนของชาวตะวันตก เพราะความชอบในธรรมชาติที่สวยงามของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเมื่อจังหวัดภูเก็ตประสบปัญหาการลดปริมาณแร่ดีบุกลง ทำให้รัฐบาลส่วนกลางรวมถึงองค์กรต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ตทั้งภาครัฐและเอกชนหันมาส่งเสริมธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ด้วยการนำความสวยงามจากธรรมชาติเสนอให้แก่นักท่องเที่ยว จนทำให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมายังจังหวัดภูเก็ตอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นเรื่อยมา โดยมีได้มีการเดินทางมาในรูปแบบของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ทั้งยังมีการเดินทางมาในรูปแบบของพ่อค้านักธุรกิจเพิ่มขึ้น สำหรับการเลือกเดินทางมายังจังหวัดภูเก็ตนั้นมีการเดินทางได้หลายรูปแบบ เช่น ทางอากาศ ทางเรือส่วนตัวและเรือสำราญ หรือทางถนนสำหรับผู้นิยมขับรถท่องเที่ยวด้วยตัวเอง (ปีทมา เพาะผล, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2557) อีกทั้งพบว่า ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กล่าวถึงการเลือนไหลทางวัฒนธรรมของต่างชาติ ซึ่งทำให้จังหวัดภูเก็ตได้รับผลกระทบต่อทัศนคติ และค่านิยมด้วย

การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต

การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตได้ทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตของคนในจังหวัดภูเก็ตเกิดการเปลี่ยนแปลงไปหลายประการ ดังนี้

1. ด้านการดำรงชีวิต

1.1 การแต่งกาย เดิมคนในจังหวัดภูเก็ตแต่งกายด้วยชุดสุภาพ เรียบร้อย และมีคิซิด ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลเรื่องการแต่งกายที่แตกต่างกันระหว่างหญิงและชาย กล่าวคือ

...ผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าถุง เสื้อคอกระเช้า หรือไม่สวมเสื้อ หรือสวมใส่เสื้อหรือชุดย่าหย่า เมื่อต้องออกไปทำกิจกรรมหรือร่วมงานสังสรรค์นอกบ้าน แต่หากต้องทำงานในบ้านหรือนอกบ้าน ผู้หญิงนิยมแต่งกายด้วยเสื้อสีดำแขนยาวและผ้าถุงสีดำ... (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2558)

...ผู้หญิงชาวจีนนิยมนุ่งกางเกงแพรกับเสื้อ ถ้าเป็นผู้หญิงสังคมมักตัดผมคิมเย็นเป็นลอนหยิกทั้งศีรษะ สวมเสื้อเข้ารูป เสื้อแขนตุ๊กตาคานูกระโปรงยาวเลยเข่า หรือกระโปรงย้วย หรือกระโปรงจีบรูด ด้วยผ้าไหมหรือผ้ามองตารูที่ทึงตัว ลักษณะกระโปรงแบบนี้เรียกว่า นุ่งกุ้น รองเท้าคัชชู หมวกมีปีก และสวมใส่รองเท้าแตะหรือเกือกม้า หรือนำยางรถนำมาทำรองเท้า ลักษณะการแต่งกายแบบสากลของผู้หญิงนั้นเริ่มพบมากขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา...(ฤดี ภูมิภูถาวร, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2557)

...ผู้ชายที่อยู่บ้านนิยมสวมใส่กางเกง 3 ส่วน กางเกงขาสั้น กางเกงนักเรียน กางเกงขายาว กางเกงขาก้วย เสื้อกุดสั้น เสื้อกุดยาว สวมเสื้อยืดสีขาวคอกลม หรือเสื้อเชิ้ต และผ้าขาวม้า (ณัฐกร ขจรจบ, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2557) รองเท้าผ้าใบ (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2558)

แต่เมื่อออกไปข้างนอกหรืองานเลี้ยงมักนิยมใส่สูท ผูกเนคไท เสื้อเชิ้ต เสื้อนอก กางเกงขายาว รองเท้าหนัง หุ้มส้นหรือ แบนแรท (ฤดี ภูมิภูถาวร, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2557)

รองเท้านักชก ทรงผม เป็นแบบทรงลานบิน (ลี้ก๊กท้าว) ตัดหางเปีย หรือทรงรองทรง ส่วนผู้ชายที่ทำเหมืองและประมงนิยมใส่กางเกงเล เสื้อเชิ้ต และสวมใส่รองเท้าแตะ หรือเกือกม้า หรือนำยางรถนำมาทำรองเท้า... (นิตยา คงกุล, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2557)

...เด็กผู้ชายนิยมสวมใส่กางเกงขาสั้นเสื้อยืดหรือไม่สวมเสื้อผ้า ทั้งใส่ต่อแขวน ลูกไข่ทองหรือเงินส่วนเด็กผู้หญิงสวมเสื้อคอกระเช้า กางเกง และปิ้งเด็กผู้หญิงวัยรุ่นนิยมนุ่งกางเกง ชุดเซ็กซี่ และตีก้าว (ชุดยาว) เต่ก้าว (ชุดสั้น) (ปราณี สกฤตพิพัฒน์, สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2557)

เมื่อชาวตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตทำให้ลักษณะการแต่งกายแบบท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ

...เมื่อชาวตะวันตกเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตการแต่งกายเปลี่ยนไปตามแบบสมัยนิยม และมีการเลียนแบบตะวันตกมากขึ้น ความมิดชิดมีน้อยลง การแต่งกายนิยมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม จนทำให้ความสนใจเรื่องการแต่งกายแบบไทยน้อยลง และไม่เป็นไปตามประเพณีวัฒนธรรมไทย... (ประสิทธิ์ โภยศิริพงศ์, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2557)

การเปลี่ยนแปลงเรื่องการแต่งกายนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามได้รับแนวคิดการแต่งกายจากปีนัง ซึ่งรับมาจากอังกฤษอีกทอดหนึ่ง ทั้งเพราะการสื่อสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้วัยรุ่นได้รับอิทธิพลด้านการแต่งกาย กล่าวคือ

...ผู้หญิงหันมานิยมแต่งกายด้วยกระโปรงยาว กางเกงมอสและธรรมดา กางเกงขาสั้น เสื้อเชิ้ต รองเท้ารัดส้นมากขึ้น ส่วนเสื้อคอกระเช้า เสื้อลายลูกไม้ เสื้อผ้าลูกไม้ต่อดอก ผ้าถุงยังคงมีอยู่แต่น้อยลง ซึ่งผู้สวมใส่ส่วนใหญ่มักเป็นผู้สูงอายุ สำหรับผู้ชายนิยมสวมใส่กางเกง สแลค ขากระดิ่ง ทรงมอส สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวและสั้นผูกเนคไท พร้อมทั้งเสื้อนอก รองเท้ารัดส้น หรือรองเท้าหุ้มส้น หรือรองเท้าผ้าใบ หรือรองเท้าหนัง หากอยู่บ้านมักแต่งกายด้วยเสื้อกล้าม เสื้อคอกลม... (ปราณี สกุลพิพัฒน์, สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2557)

การแต่งกายของจังหวัดภูเก็ตที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปอย่างมาก ซึ่งเป็นเพราะกาลเวลาที่เปลี่ยนไป ทั้งการติดต่อกับชาติตะวันตกซึ่งทำให้เห็นตัวอย่างของรูปแบบใหม่ ๆ และนโยบายจากผู้นำประเทศเพื่อการปรับเปลี่ยนให้ประเทศเกิดความทันสมัย จนบางครั้งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้กลายเป็นสิ่งที่คนภูเก็ตต้องปฏิบัติตาม โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นท้องถิ่น หรือลักษณะภูมิอากาศในบริเวณที่ตั้ง ประกอบกับการได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับการแต่งกายจากภายนอก ทำให้เกิดการเลียนแบบด้วยความคิดในการต้องการปรับเปลี่ยนสู่ความเป็นสมัยนิยม จนบางครั้งขาดความเหมาะสมและขาดความถูกต้องตามกาลเทศะ สำหรับการปรับตัวในเรื่องการแต่งกายนั้น ผู้วิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นการปรับเปลี่ยนที่เป็นไปตามสมัยนิยมหรือตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จนกลายเป็นสิ่งปกติในสังคมภูเก็ต แต่นับว่ายังมีข้อดีที่ยังสามารถพบเห็นการแต่งกายแบบดั้งเดิมของจังหวัดภูเก็ตบ้าง โดยมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากการแต่งกายแบบเดิมมากนัก

ภาพที่ 4-4 การแต่งกายของผู้หญิงภูเก็ต

1.2 ภาษา เดิมคนภูเก็ตสื่อสารด้วยภาษาถิ่นใต้ ภาษาไทยกลาง ภาษาจีนแต้จิ๋ว ภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาจีนกลาง ภาษาชาวไทยใหม่ ภาษาถิ่นใต้ผสมภาษาจีน ภาษามลายู (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2558) ภาษาแขก ภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษผสมภาษาไทย เช่น ซักผ้า คือ Laundry หรือ Roby อะไหล่ คือ Spay หิ้วกระเป๋า คือ หิ้วแบ็ก ตลาย คือ Try (ฤดี ภูมิภูถาวร, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2557)

แต่เมื่อชาติตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตทำให้ คนภูเก็ตมีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น เพื่อการทำธุรกิจ และใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้สื่อสารในยุคหลังของจังหวัดภูเก็ต คือ ภาษาออสเตรเลียน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอิตาลี ภาษาอังกฤษ ภาษารัสเซีย ภาษาเกาหลี ภาษาอิตาลี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเยอรมัน และภาษาสเปน (พีชราภรณ์ เพิ่มแก้ว, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557; สัจจาพร พรหมช่วย, 8 พฤศจิกายน 2557)

การที่จังหวัดภูเก็ตมีการนำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในการสื่อสารมากขึ้น ทำให้กลุ่มคนดั้งเดิมหรือคนท้องถิ่นที่มีอายุมากไม่เข้าใจการสื่อสารด้วยภาษาต่างประเทศใหม่ ๆ ซึ่งเป็นภาษาที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยวที่จากทวีปต่าง ๆ ทั่วโลก จากการเข้ามาของภาษาต่างประเทศที่จำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้คนท้องถิ่นบางคนในจังหวัดภูเก็ตมีการปรับตัวโดยพยายามเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้น และในขณะที่บางคนไม่ได้ทำการศึกษาเพิ่มขึ้น เนื่องจากตนเองมีอายุมากแล้ว และไม่มีเวลาจำเป็นในการติดต่อกับชาวตะวันตก

1.3 ที่อยู่อาศัย คนภูเก็ตดั้งเดิมอาศัยบ้านไม้ โดยที่อยู่อาศัยของคนภูเก็ตมีลักษณะหรือบ้านเรือนไทยที่มีได้ดู

...โดยพื้นบ้านเป็นไม้กระดานแบบสอดไม้ใช้ตะปู ใต้ถุนเป็นคินไม้เทพูน เพราะอาจมีน้ำขัง และเพื่อใช้สำหรับตากผ้า เก็บของ ทั้งยังมีเรือนกวาดซึ่งหลังคามุงจาก มะพร้าว ไบจาก ไม้ไผ่ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ... (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2558)

...สำหรับหลังคาเป็นการใช้สังกะสี ให้มีลักษณะเป็นจั่วเหลี่ยม เพื่อให้หน้าไหลสะดวก เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะฤดูฝน 8 เดือน และฤดูร้อน 4 เดือน ส่วนผนังบ้านเป็นไม้ ทั้งไม้ไผ่ขัดและต้นหมาก (ทำเป็นฟาก) นอกจากนั้นยังพบบ้านเป็นบ้านชั้นเดียวลักษณะทรงยาวขนาดกว้าง 5 เมตร ยาว 20 เมตร และบ้านแบบครึ่งปูนครึ่งไม้ บ้านแบบชิโน โปรตุเกส 2 ชั้น และบ้านฝรั่งแบบชั้นเดียว โดยลักษณะบ้านทั่วไปของคนภูเก็ตเป็นบ้านแบบโล่ง ๆ ไม่มีรั้ว... (บุญนิตย์ พงษ์รัตน์, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2557)

เมื่อชาติตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตทำให้ลักษณะที่อยู่อาศัยของจังหวัดภูเก็ตเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ เริ่มมีบ้านจัดสรรตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2504-2506 (ณัฐกร ขจรจบ, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2557) นอกจากนั้นยังมี

...บ้านบังกะโล ทาวน์เฮ้าส์ อาคารพาณิชย์มีความสูงประมาณ 2-5 ชั้น รูปแบบและสไตล์เป็นแบบยุโรปและมีเหล็กค้ำเพื่อป้องกันอันตราย ทั้งมีความทันสมัยมากขึ้น เพราะการมีสิ่งปลูกสร้างในรูปแบบแมนชั่น อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียมซึ่งเริ่มประมาณ พ.ศ. 2555 บ้านหรือตึก 2 ชั้น ทำด้วยปูน คอนกรีต และเหล็ก ห้องเช่า อีกทั้งทำให้ความเป็นสังคมเดี่ยวมากขึ้น เพราะเน้นความเป็นส่วนตัว มีความสะดวกสบายทันสมัยมากขึ้นแต่แออัด เพราะมีปริมาณมากขึ้น เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานเข้ามาของคนต่างถิ่นและชาวต่างชาติ... (ฐิตาภรณ์ พูลพิเศษ, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2557)

ที่อยู่อาศัยของคนจังหวัดภูเก็ตนั้น เป็นสิ่งสะท้อนสิ่งหนึ่งที่เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงจากเดิมได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ จากการนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการก่อสร้างได้เปลี่ยนแปลงสู่การนำวัสดุเหล็ก หรือบางส่วนของเคมีภัณฑ์มาเป็นส่วนประกอบก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้มีความแข็งแรงและสวยงามมากขึ้น เช่น เปลี่ยนแปลงจากการใช้ไม้สู่การใช้ปูนซีเมนต์ การใช้หลังคาสังกะสีหรือกระเบื้องแทนการใช้หลังคาที่ทำจากต้นจาก เป็นต้น อีกทั้งรูปแบบการก่อสร้างได้เปลี่ยนแปลงไป จนบางครั้งไม่มีภาพความทรงจำแบบเดิม ๆ หรือโครงสร้างแบบเดิม ๆ ของที่อยู่อาศัยในจังหวัดภูเก็ตเลย สิ่งนี้ทำให้ความเป็นภูเก็ตเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก แต่ได้เพิ่มความสวยงามและความสะดวกสบายเข้ามาแทนที่ และในการนี้คนในจังหวัดภูเก็ตมีปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับรูปแบบของที่อยู่อาศัย ทั้งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยบางส่วนให้สอดคล้อง

กับวัตถุประสงค์กับการใช้งานในบางพื้นที่เช่นกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อคนในจังหวัดภูเก็ตได้ด้วย เช่น การมีพื้นที่ในการใช้งานน้อยลงจากเดิม กล่าวคือ เดิมมีพื้นที่ในการใช้งานในแนวราบต้องปรับเปลี่ยนสู่การมีพื้นที่ในการใช้งานในแนวตั้ง ด้วยข้อจำกัดของเนื้อที่ที่น้อยลง อีกทั้งการมีเหตุผลจากราคาที่ดินที่สูงขึ้นตลอดเวลา เพราะเหตุผลจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ทำให้ทั้งคนไทยและต่างประเทศนิยมเข้ามาอยู่อาศัย และประกอบอาชีพ จากความนิยมที่มากขึ้นนี้จึงทำให้การครอบครองที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยจึงมีความยากขึ้น ด้วยตามมาเช่นกัน

1.4 อาหาร ในอดีตคนภูเก็ตนิยมบริโภคอาหารไทย อาหารพื้นเมือง อาหารถิ่น และอาหารจีน (อาหารจีนที่นิยมรับประทาน เช่น หมูต้ม แกงจืด อาหารที่มีผักกาดคองเป็นส่วนประกอบ เป็นต้น) ซึ่งตอนเช้านิยมบริโภคกาแฟคู่กับขนมตอนเช้า เช่น ข้าวต้มใบกะพ้อ ข้าวต้มมัดข้าวเหนียวหน้าต่าง ๆ เช่น หน้าสังขยา หน้ามะพร้าว ซาลาเปา ขนมจีบ ขนมจีนน้ำยา น้ำพริก (ท้องถิ่น) ไตปลา ข้าวต้ม หมี่ซั่ว ปาท่องโก๋ ขนมที่รับประทานในตอนเช้า ปาวหล้าง (ปาวหล้าง หรือข้าวเหนียวปิ้ง) อาโป้ง (อาโป้งเป็นขนมพื้นเมืองของจังหวัดภูเก็ต มีลักษณะเป็นแป้งนำมาทอดในกะทะ) บะจ่าง สำหรับอาหารท้องถิ่นตอนเที่ยง คือ ข้าวสวยกับกับข้าว เช่น น้ำพริก ปลาทอด จับฉ่าย หมูฮ้อง อาจาด ไข่พะโล้ กว๊ายเตี่ยว หมี่ผัด หมี่น้ำ อาหารจานเดียว สลัด แฉก อาหารท้องถิ่นตอนบ่ายคือ น้ำชา โอวเอ๋ว กว๊ายเตี่ยวน้ำหรือบะหมี่น้ำ ผัดหมี่ ขนมจีนรอบบ่าย อาหารถิ่นตอนเย็นเป็นข้าวสวย ข้าวต้มก้วย ถั่วคั่ว ปลาฉิ่งฉ้างทอด น้ำชุบคั่ว (น้ำชุบคั่ว หรือน้ำพริกคั่ว) เต้าหู้ยี้ ฉ่ายโป๊ กับข้าวเช่น ต้มส้ม ซึ่งคนภูเก็ตนิยมทำอาหารทานเอง (อรุณรัตน์ สรรเพ็ชร, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2557)

ภาพที่ 4-5 ขนมอาโป้ง

ดังนั้นเมื่อชาติตะวันตกเข้ามาทำให้อิทธิพลของอาหารตะวันตกเข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ต กล่าวคือ การบริโภคอาหารตะวันตก เช่น ขนมปัง ไข่ดาว ใส้กรอก พิซซ่า และอาหารนานาชาติ เช่น อาหารอินเดีย อิตาลี สังกาโร รวมถึงอาหารฟาสต์ฟู้ด และการนิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน เช่น โรงแรม หรือห้างสรรพสินค้า ซึ่งส่วนประกอบในการปรุงอาหารและขนมตามแบบตะวันตก สามารถหาซื้อได้จากร้านซินแอนด์ดี ร้านไถ่เลี้ยง และร้านซินฮกเฮียง ซึ่งร้านเหล่านี้มีการนำเข้าวัตถุดิบในการปรุงอาหารแบบตะวันตกมาจากปีนัง (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2558) แต่ในขณะที่เดียวกันการนิยมบริโภคอาหารไทยยังคงมีอยู่ ซึ่งชาวตะวันตกบางกลุ่มนิยมอาหารไทย (ประนุ หยุ่คั้ง, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2557) เช่น อาหารซีฟู้ด อาหารจานเดียว ข้าวผัด ผัดกระเพรา ต้มยำหรือการบริโภคอาหารอีสาน อาหารมุสลิม รวมถึงการที่คนไทยได้พยายามปรับเปลี่ยนอาหารไทยโดยการเลียนแบบขนมตะวันตก เช่น การทำขนมฟูโดยการใส่ยีสต์ การทำขนมต่าง ๆ โดยใช้แป้งใส่พิมพ์ ใส้ไฟด้านบน หรือการทำขนมเค้ก เป็นต้น (มยุรี ศรีรัตนกุล, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557)

อย่างไรก็ตามจากการมีอาหารในจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลาย ทั้งอาหารคาว และหวาน ทั้งอาหารท้องถิ่น อาหารตะวันตก อาหารจีน เหล่านี้จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตมีอาหารรับประทานให้เลือกหลายประเภท และมีบริการให้เลือกทั้งกลางวันและกลางคืน การมีอาหารให้เลือกรับประทานหลายประเภทจึงทำให้คนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พึงพอใจต่อการเลือกรับประทานอาหารได้หลายประเภท และหลายช่วงเวลา

จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติในด้านอาหารของจังหวัดภูเก็ตนั้น ผู้วิจัยพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากตั้งแต่วัตถุดิบที่นำมาใช้ประกอบการปรุงอาหาร ตลอดจนถึงวิธีการในการรับประทานอาหาร ทั้งผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมมารับประทานอาหารของคนในจังหวัดภูเก็ต โดยบางส่วนยังคงรูปแบบของอาหารและพฤติกรรมมารับประทานอาหารคงเดิม และบางส่วนได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้พบเห็นได้ในกลุ่มคนที่อยู่อาศัยบริเวณรอบนอก และคนที่อยู่อาศัยบริเวณในเมืองของจังหวัดภูเก็ต เพราะทั้ง 2 กลุ่ม มีพฤติกรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ คนที่อยู่อาศัยบริเวณรอบนอกของจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่ยังคงบริโภคข้าวและกับข้าวที่มีวัตถุดิบตามธรรมชาติและหาได้ในจังหวัดภูเก็ต ทั้งยังคงประกอบอาหารเพื่อการรับประทานด้วยตนเองแทนการซื้อเพื่อการบริโภค ในขณะที่คนที่อยู่อาศัยบริเวณในเมือง มีการปรับเปลี่ยนอาหารและพฤติกรรมมารับประทานอาหารที่เปลี่ยนไป เพราะมีการรับประทานอาหารต่างถิ่น และอาหารตะวันตก ทั้งนิยมมารับประทานอาหารสะดวกซื้อมากขึ้น ประกอบกับการมีอาหารหลายประเภทมากขึ้น ทำให้รูปแบบของอาหารในจังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสมัยนิยม ซึ่งคนจังหวัดภูเก็ตมิได้ปฏิเสธรูปแบบอาหารใหม่ ๆ ที่เข้ามา ทั้งได้มี

การเรียนรู้และสนใจในวิธีการปรุงอาหารและรูปแบบของอาหารใหม่ ๆ จนอาหารบางประเภท คนสมัยใหม่ในจังหวัดภูเก็ตไม่สามารถแยกได้ว่า อาหารชนิดใดเป็นอาหารท้องถิ่น และอาหาร ชนิดใดเป็นอาหารที่เข้ามาใหม่

1.5 การประกอบอาชีพ อาชีพในอดีตที่คนในจังหวัดภูเก็ตนิยมทำ คือ

...การเกษตร เช่น การทำนา ซึ่งทำบริเวณคลอง ไร่ไฉ่ กะตะ กระน ป่าตอง บ้านดอน บ้านเคียน บ้านพอน ไม้ขาว สาคุ การทำสวนมะพร้าว บริเวณไร่ไฉ่ หนอง การทำสวนยางพารา การเพาะปลูก การทำเหมืองแร่ บริเวณกะทู้ หนอง วิจิต สะพานหิน การทำประมง บริเวณทะเล โดยรอบภูเก็ต ไร่ไฉ่ เกาะสิเหร่ ท่าเรือรัชฎา กมลา ป่าตอง ในยาง บ้านบางเทา การหาของป่า การค้าขาย การรับราชการ การเลี้ยงมุก การทำงาน โรงเหล็ก โดยเป็นช่างเชื่อม ช่างกลึง ช่างสร้างหุ่น ช่างทำเรือหรืออุปกรณ์การทำเหมืองแร่ และการรับจ้างตัดหญ้าคา... (สาโรจน์ สวนอักษร, สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2557)

จากนั้นเมื่อชาวตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตทำให้อาชีพในจังหวัดภูเก็ต เปลี่ยนแปลงไป

...จากอาชีพดั้งเดิมที่เคยมีในจังหวัดภูเก็ต ได้เปลี่ยนแปลงเป็นอาชีพแม่บ้าน งาน บริการนวด งานบริการขับรถแท็กซี่ รถตู้ รถนำเที่ยว และรถบัสซึ่งเริ่มประมาณ พ.ศ. 2545 การทำ ธุรกิจส่วนตัว เช่น เปิดร้านขายของ ร้านขายเสื้อผ้า งานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม มัคคุเทศก์ เรือนำเที่ยว ซาฟารี ไชว์คาบาเร่ ธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์และที่ดิน พนักงานบริษัท ทั้ง ของต่างชาติและชาวไทย ร้านอาหาร เจ้าของ อพาร์ทเมนต์ บ้านเช่ารีสอร์ท ผู้รับเหมาสร้างบ้าน คอนโด อยู่ซ่อมรถ และงานเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น. (สุนทร คงกุล, สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม 2557)

การประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ตเป็นสิ่งที่เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งการปรับตัว และการดำรงอยู่ได้ค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากเดิมทีแล้วอาชีพในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็น การประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าว ยางพารา และสับปะรด ครั้นเมื่อ ชาวตะวันตกเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตทำให้การประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงสู่การประกอบอาชีพ ด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ด้วยการนำธรรมชาติที่มีภายในและบริเวณ โดยรอบของจังหวัดภูเก็ตมาเป็นจุดขายและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบทำให้จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ทั้งเกิดภาวะการณ์มีประชากรแฝงทั้งคนไทยและ คนต่างประเทศ ซึ่งนำมาสู่การแย่งชิงการใช้ทรัพยากรเพื่อการอุปโภคและการบริโภคในจังหวัด ภูเก็ตมากขึ้น รวมถึงเพิ่มปริมาณขยะจนหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่สามารถทำการกำจัดขยะได้ทัน เนื่องจากการมีโรงเผาขยะเพียงแห่งเดียวในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งการไม่สามารถกำจัดปริมาณขยะได้ ทันนั้นอาจนำมาสู่การเกิดภาวะขยะล้นเมืองตามมาด้วย

1.6 การคมนาคม ในอดีตจังหวัดภูเก็ตมี การคมนาคมในรูปแบบสาธารณะ เช่น เรือสำเภาก็ใช้ทำการค้าและเดินทาง เช่น เดินทางไปกรุงเทพฯ หรือปีนัง เกวียนที่ใช้ควายลาก... (อาลัย บุญวรโชติ, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2557) นอกจากนี้ยังมีเรือแพ รถลาก รถสามล้อ รถแท็กซี่ รถไฟฟ้าหรือรถโดยสารประจำทางในจังหวัด ซึ่งใช้เมื่อต้องเดินทางจากสนามบินเข้าเมืองภูเก็ต รถโดยสารระหว่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นรถพัดลม เช่น ระนอง-ภูเก็ต ชุมพร-ภูเก็ต เครื่องบินพาณิชย์ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลทำให้ทราบว่า การคมนาคมของภูเก็ตในอดีตนั้นมีความสะดวกสบายและคล่องตัวเป็นอย่างมาก

เมื่อชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตได้ทำให้การเปลี่ยนแปลงด้านการเดินทาง กล่าวคือ

...เมื่อชาวตะวันตกเข้ามามีการใช้มอเตอร์ไซด์ รถยนต์จำนวนมากขึ้น แต่ผู้ขับขี่ไม่มีวินัยและระเบียบในการขับขี่ เช่น การไม่มีน้ำใจ การไม่สวมใส่หมวกนิรภัย จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุและรถติดขัด เนื่องจากจำนวนรถที่มีมากกว่าถนน ทั้งการมีรถยนต์ส่วนตัวมากกว่ารถสาธารณะ รวมทั้งการเข้ามาของคนต่างถิ่นและรถต่างถิ่นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการคมนาคมด้วยเรือสำราญของชาวตะวันตกที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ซึ่งนำมาสู่การเกิดท่าเรือเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ท่าเรือมารีนา ภูเก็ตลากูน หรืออ่าวปอ เป็นต้น ทั้งยังมีการคมนาคมด้วยเครื่องบินทั้งภายในและระหว่างประเทศของสายการบินต่าง ๆ มากขึ้น (สุธิษา ฮอตเตอร์, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557)

1.7 ความปลอดภัย ในอดีตความปลอดภัยของจังหวัดภูเก็ตอยู่ในอัตราสูงมาก ซึ่งพบข้อมูลได้ กล่าวคือ

...ในระหว่าง พ.ศ. 2504-2505 พบว่า ความปลอดภัย โดยเฉพาะการข่มขืนมีน้อยมาก ทั้งกรณีการลักขโมยหรือการสูญหายของสิ่งของไม่มีข่าว แต่อย่างไรก็ตาม ทำให้คนท้องถิ่นนิยมจอดรถทิ้งไว้หลายวัน โดยไม่มีการล็อกกุญแจ อีกทั้งผู้หญิงส่วนใหญ่มีความกล้าในการออกไปกรีดยางในเวลาเช้ามืด เพราะไม่พบการก่ออาชญากรรม หรือหากเกิดเหตุการณ์อาชญากรรมชาวบ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกันจะช่วยกันจับโจรผู้ร้าย.. (ดอน ลิมันนทพิสิฐ, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2557)

หลังจากนั้นเมื่อชาวตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต พบว่า

...การที่มีคนต่างถิ่น คนต่างประเทศ และประชากรแฝงเข้ามามากขึ้น ได้นำมาสู่การมีจำนวนขโมยมากขึ้น พร้อม ๆ กับการมียาเสพติด ปัญหาอาชญากร ปัญหาอุบัติเหตุเนื่องจากการไม่เคารพกฎจราจร การไม่รู้เส้นทาง และการขับรถตามความพอใจ เหล่านี้จึงนำมาสู่ความไม่ปลอดภัยในจังหวัดภูเก็ต... (ศิริพร พยมฤกษ์, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2557)

สำหรับด้านการคมนาคมและความปลอดภัย ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก กล่าวคือ เมื่อความเจริญเกิดขึ้น และการมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวตะวันตก รวมถึงผู้ที่ต้องการเข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ตเข้ามาจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการขยายและเพิ่มเส้นทางในการคมนาคม เพื่อความสะดวกในการเดินทาง และการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ และการเกิดบริการให้เช่ายานพาหนะเพื่อความสะดวกในการเดินทาง แต่กลุ่มผู้ใช้บริการเช่ายานพาหนะขาดทักษะในการขับขี่ และขาดความรู้ในเส้นทางสำหรับการขับขี่ จึงนำมาสู่การเกิดผลกระทบด้วยการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและทำกิจกรรมโลดโผนบางประเภทในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม แต่กลุ่มผู้ประกอบการในธุรกิจนั้น ๆ ขาดทักษะและความรู้ในการดูแล เช่น กิจกรรมการกระโดดน้ำ ได้ทำให้นักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ทางลบต่อจังหวัดภูเก็ตและประเทศไทยได้

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นยังพบว่า ศาสนาได้เป็นอีกหนึ่งประการที่แสดงถึงการเข้ามาของชาวตะวันตก ซึ่งอาจไม่เด่นชัดมากนัก เนื่องจากเรื่องศาสนาเป็นสิ่งที่มีความหลากหลายมาตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมาแล้ว แต่อย่างน้อยแล้ว ได้มีหลักฐานของคริสเตียนสถาน บริเวณถนนกลางของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งยังคงมีให้เห็นอยู่ (คอน ลิมน์นันทพิสิฐ, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2557)

ภาพที่ 4-6 คริสเตียนสถาน และนาฬิกาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้โบสถ์คริสเตียนซึ่งตั้งอยู่ ณ ถ.กลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับชาวตะวันตก (ภาพถ่ายเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2557)

2. ด้านการศึกษา ในอดีตของจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ โรงเรียนหลักสุตรไทยซึ่งเป็นโรงเรียนประชาบาลหรือของรัฐ เช่น โรงเรียนวัดลัทธิวนาราม โรงเรียนวัดกะตะ โรงเรียนวัดราไวย์ โรงเรียนท่าเรือ โรงเรียนเมืองกลาง โรงเรียนพระนางสร้าง โรงเรียนวัดศรีสุนทร (มิตรภาพ) โรงเรียนบ้านลิพอน โรงเรียนบ้านกะทู้ โรงเรียนวัดขจรรังสรรค์ โรงเรียนบ้านเกิดโฮ้ วัดอนุภาษกฤษฎาราม โรงเรียนบ้านฉลอง โรงเรียนนาบอน โรงเรียนประจำจังหวัด เช่น โรงเรียนสตรีภูเก็ต โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย ทั้งยังมีโรงเรียนจีน เช่น โรงเรียนภูเก็ตไทหัว (ต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนประสานวิทย์วิทยาเนื่องจากการเกิด พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน) โรงเรียนจีนนี้มีการสอนภาษาในเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เวลา 08.00-15.00 น. สอนภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเวลา 16.00-20.00 น. สอนภาษาจีนให้คนจีน ใช้ตำราภาษาจีน โดยมีคนจีนเป็นผู้สอน ทั้งมีห้องใต้ดินเพื่อเก็บหนังสือภาษาจีนและหนังสือพิมพ์จีน มีศาลเจ้าจีนบริเวณถนนกลาง แต่ถูกสั่งปิดเพราะเป็นไปตามนโยบายป้องกันการแพร่กระจายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนสอนอาชีพ เช่น ช่างตัดเย็บ ทำอาหาร บัญชี ตีเหล็ก เย็บรองเท้า การหาของป่า หรือการศึกษาอาชีพตามบรรพบุรุษคนภูเก็ตที่ได้เรียนหนังสือมีน้อย เพราะการศึกษาไม่มีความจำเป็น ทั้งมีรายได้น้อยจึงทำให้บางคนเรียนจบเพียง ป. 4 หรือภาคบังคับ หรือม.ต้น ม.8 ส่วนคนมีฐานะจะส่งลูกไปเรียนต่อที่ปีนัง (ฤดี ภูมิภูถาวร, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2557)

ครั้งเมื่อชาวตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตทำให้เกิดการขยายตัวด้านการศึกษามากขึ้น ซึ่งพบว่าในระยะแรกเป็นการเปิดโรงเรียนคารุ้งวิทยา จากนั้นจึงเริ่มมีการเปิดเนอสเซอรี่เพื่อเตรียมความพร้อมและรับเด็กก่อนวัยเรียน และ โรงเรียนนานาชาติต่าง ๆ เช่น โรงเรียนขจรเกียรติศึกษา สร้างเมื่อ พ.ศ.2497 โดยเริ่มเปิดสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษประมาณ พ.ศ. 2548 โรงเรียนคาราสุมุท ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2507 โรงเรียนนานาชาติบริติช ภูเก็ต ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2539 ซึ่งทำให้คนไทยที่มีฐานะ รวมทั้งชาวตะวันตกที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนนานาชาติด้วยเหตุผลหลายประการ ตามทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนนานาชาติ เช่น

...การที่คนไทยที่มีฐานะและชาวตะวันตกที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ต นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนานาชาติ เพราะได้รับความรู้ด้านภาษา ความรู้ด้านใช้หนังสือภาษาอังกฤษ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดงานปาร์ตี้ทุกเดือนมีการพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจระหว่างครูและผู้ปกครองมีการจัดทำสมุดกิจกรรม... (อมรรัตน์ ช่วยคำ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2557)

...การมีครูต่างชาติมากกว่าครูคนไทยซึ่งรองรับลูกของฝรั่งและคนไทยมีคุณภาพทั้งเป็นค่านิยมและสมัยนิยม มีการดูแลเอาใจใส่ที่ดีและทั่วถึง มีความปลอดภัยสูง มีการพูดจาดี

มีความพร้อม มีความตั้งใจ มีการสอนที่เป็นระบบ มีสถานที่ที่เหมาะสม มีโอกาสความก้าวหน้าในอนาคตสูง มีความรู้ด้านภาษาดีเพราะเจ้าของภาษาเป็นผู้สอนทั้งได้ออกกับภาษาอังกฤษ 6-8 ชั่วโมงต่อวันซึ่งเน้นการเขียนและการพูด มีสังคมและสภาพแวดล้อมดี มีมาตรฐานการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นสากล เด็กมีอนาคตที่ดีกว่า มีความคิดสร้างสรรค์ มีการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ขนาดห้องเรียนไม่ใหญ่เกินไปและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นหลักสูตรต่างประเทศ มีเทคโนโลยีและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีทางเลือกและโอกาสทางการศึกษามากกว่าเด็กได้รับการยอมรับ การได้รับประสบการณ์ตรง... (ทศพร แสณกล้า, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2557; วารี พิราอาพิตร, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2557; อริยาภรณ์ พิรไพโรจน์, สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2557)

นอกจากนั้นโรงเรียนนานาชาติบริติชยังมีข้อแตกต่างด้านการเรียนการสอนที่ไม่เหมือนโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วไป กล่าวคือ โรงเรียนนานาชาติ บริติชภูเก็ต (BISP) เป็นโรงเรียนกึ่งนอนกลางวันของจังหวัดภูเก็ต มีที่พักกึ่งนอนที่มีคุณภาพสูง มีสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับโลก ช่วยให้นักเรียนเก่งในการเล่นกีฬาและศิลปะการแสดง มีนักเรียนกึ่งนอนที่มีมากกว่า 36 เชื้อชาติที่แตกต่างกัน ตัวแทนของส่วนใหญ่ของนักศึกษาชาวต่างประเทศ โรงเรียนนานาชาติ บริติชภูเก็ต (BISP) เป็นโรงเรียนก่อนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมาตรฐานสากลสูงสุด มีบริการใน IB Diploma, IGCSE และ Cambridge ESOL นอกจากนี้มีการสอนโปรแกรมการพูดภาษาอังกฤษที่ต้องผ่านสถาบันลอนดอน ดนตรีและนาฏศิลป์ (LAMDA) และภาควิชาดนตรีมีการตรวจสอบคุณสมบัติตามมาตรฐานของโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนมีความหลากหลายของหลักสูตร IB ให้กับนักเรียนได้เลือก เช่น ศิลปะและการออกแบบ การทำธุรกิจและการจัดการเทคโนโลยีการออกแบบ เศรษฐศาสตร์ ระบบสิ่งแวดล้อมและสังคม ดนตรี จิตวิทยาและศิลปะการละคร ด้านการเรียนการสอนภาษาได้รับการสอนจากครูเจ้าของภาษาทั้งอังกฤษ ไทย เกาหลี รัสเซีย จีนกลาง ฝรั่งเศส และสเปน ใน พ.ศ. 2553 โรงเรียนได้รับรางวัลจากนายกรัฐมนตรีนาอากิอิชิโระ เวชชาชีวะในฐานะโรงเรียนผู้ให้บริการที่ดีที่สุดของการศึกษานานาชาติในประเทศไทย ทำให้โรงเรียนจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้อันระหว่างประเทศ (ILC) และให้โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของความมุ่งมั่นในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียน คือ สระว่ายน้ำ (หนึ่งในขนาดโอลิมปิก) ที่มีทีมว่ายน้ำเป็นโค้ชมืออาชีพที่ประจำการแข่งขันทั่วเอเชีย โรงเรียนมีบับบู้ญดีสำหรับการเล่นกีฬาฟุตบอล ทั้งเรื่องสนามและการเป็นเจ้าภาพ เพราะโรงเรียนมีการจัดแข่งขันฟุตบอลประจำปี ที่ดึงดูดผู้คนจำนวน 900 คนจากทีมโรงเรียนนานาชาติทั่วเอเชีย นอกจากนี้โรงเรียนได้รับการรับรองร่วมกันโดยสภาโรงเรียนนานาชาติ (CIS) สมาคมนิวอิงแลนด์โรงเรียน และวิทยาลัย (NEASC) รวมถึงการเป็นสมาชิกของสมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทย (ISAT) สหพันธ์

โรงเรียนนานาชาติอังกฤษในเอเชีย (FOBISIA) และสมาคมโรงเรียนประจำแห่งสหราชอาณาจักร (บีเอสเอ) (International School, Phuket, 2558.)

ทั้งการมีโรงเรียนเอกชน เช่น โรงเรียนประสานน์ โรงเรียนดาวรุ่งวิทยาโรงเรียน
ธรรมสุภาภักดี (บางเหนียว) (โรงเรียนธรรมสุภาภักดี (บางเหนียว) ได้เลิกกิจการไปแล้ว) และ
การพัฒนาโรงเรียนต่าง ๆ ให้มีหลักสูตรภาษาอังกฤษ ทั้งการเกิดโรงเรียนกวดวิชาให้กับนักเรียน
เพิ่มเติม รวมถึงการขยายหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการ โรงแรมและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัย
ในจังหวัดภูเก็ต

สำหรับในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ภูเก็ต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะการจัดการ โรงแรมและท่องเที่ยวได้การผลิตนักศึกษาให้
เพียงพอเพื่อสนองต่อความต้องการของตลาดโดยพัฒนาหลักสูตรในชั้นเรียนควบคู่ไปกับ
การส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการเป็นการเริ่มต้นไปสู่การศึกษาในระบบทวิภาคี
(Dual vocational training) ซึ่งสอดคล้องการให้สัมพันธภาพของสหประชาชาติ ปันพุทธศิลป์ ผู้เป็นอาจารย์
และวิทยากรในการร่วมสอนและให้ความรู้กับนักเรียนระดับอาชีวศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ
งานด้านการท่องเที่ยว (สหประชาชาติ ปันพุทธศิลป์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2557) นอกจากการพัฒนา
บุคลากรในสถาบันการศึกษายังได้มีการพัฒนาบุคลากรที่อยู่นอกสถาบันการศึกษา ได้แก่ พนักงาน
ที่ทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถให้มากขึ้นโดยสมาคมธุรกิจ
การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชมรมอาหารและเครื่องดื่ม ชมรมพ่อครัว
จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาฝีมือ และอาชีพ ได้แก่ การจัดงานเทศกาลอาหารทะเล
การแข่งขันการผสมเครื่องดื่มการแข่งขันการจัดดอกไม้ การแข่งขันการจัดโต๊ะอาหาร การแข่งขัน
การจัดบูทีนออน เป็นต้น ซึ่งผู้ทำการศึกษาได้ร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ช่างต้นให้แก่ นักศึกษา
บุคลากร และบุคคลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับงานบริการ ด้านการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

ด้านการศึกษาของจังหวัดภูเก็ต ทำให้ผู้วิจัยเห็นพัฒนาการด้านการศึกษาที่มีมาตั้งแต่อดีต
ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลและการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาในจังหวัดภูเก็ตมี
การจัดขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ อันเป็นนโยบายส่วนกลางที่เน้นการเรียนการสอนให้มี
คุณภาพ ทั้งเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามกรอบที่มีมาตรฐานเดียวกัน
ทั่วประเทศ ในขณะเดียวกันการศึกษาที่มีขึ้นในจังหวัดภูเก็ตได้เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการและ
พัฒนาท้องถิ่นเป็นสำคัญด้วย โดยมีการนำยุทธศาสตร์ด้านภูมิศาสตร์ หรือที่ตั้งมาเป็นส่วนใน
การปรับปรุงเนื้อหาหรือหลักสูตรเพื่อเสริมศักยภาพให้เหมาะสม และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์
เรื่องที่ตั้ง คือการจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ได้รับความนิยมนอกทั้งได้ส่งเสริมให้
ประชาชนในท้องถิ่นสามารถประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ

พึงพอใจต่อผู้รับบริการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ นอกจากนั้นหลักสูตรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังช่วยทำให้ลดภาวะการณ์ทำงานต่างท้องถิ่น กล่าวคือ มีการกลับมาทำงานในภูมิลำเนาเพิ่มมากขึ้น ด้วย ทั้งผู้วิจัยได้พบว่า หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ตยังมีส่วนช่วยให้นักในจังหวัดภูเก็ตเรียนรู้และปรับตัวถึงข้อได้เปรียบหลายประการ รวมทั้งการเข้าใจในการเดินทาง เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้วัฒนธรรมหรือความเป็นอยู่ที่อาจจะแตกต่างกัน

3. ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เนื่องจากการมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ หาดทราย และทะเลที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อมาพักผ่อนหย่อนใจ ลักษณะการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตก่อนการเข้ามาของชาวตะวันตกนั้น ...ส่วนใหญ่คนท้องถิ่นมักนิยมท่องเที่ยวด้วยการพักผ่อน และนำอาหารไปรับประทาน บริเวณชายหาด หรือการอาบน้ำทะเลด้วยการใช้ขันตักน้ำทะเลอาบ... (ฤดี ภูมิภูถาวร, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2557; สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2557) ...อีกทั้งคนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตไม่นิยมพักผ่อนบริเวณชายหาด เนื่องจากได้รับฟังการบอกเล่าของบรรพบุรุษในการเจอปรากฏการณ์ที่คล้ายกับสึนามิทำให้ยังเกิดความรู้สึกหวาดกลัวอยู่... (ปราณี สกุลพิพัฒน์, สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2557)

ส่วนชาวตะวันตกมักนิยมท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

...การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวชาวตะวันตกนิยมทำกิจกรรม เช่น การอาบแดด การโคคร่ม การดำน้ำ การเที่ยวป่า การเดินป่าชมภูเขา การจับจิ้งจกพาหนะรอบเกาะ จังหวัดภูเก็ต นอกจากการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดแล้วนักท่องเที่ยวต่างชาติมักนิยมพักผ่อนในไนต์คลับ บาร์เบียร์ การโยนโบว์ลิ่ง การแสดงโชว์ โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้า และโรงแรม เนื่องจากในอดีตโรงแรมเป็นแหล่งบริการโสเภณี แต่ในระยะหลังโรงแรม คือ สถานที่พักผ่อน สถานที่ที่มีบริการรถของโรงแรม และรถท่องเที่ยวในเวลากลางคืนให้กับลูกค้า... (ภูมิภิตดี รักแตงาม, สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2557)

อย่างไรก็ตามด้วยความสวยงามของธรรมชาติทำให้จังหวัดภูเก็ตถูกนำมาใช้เป็นสถานที่ในการถ่ายทำภาพยนตร์และจัดแสดงกิจกรรมทางบันเทิงต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งได้สร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก อีกทั้งใน พ.ศ. 2557 ได้มีการจัดระเบียบการท่องเที่ยว เช่น การจัดระเบียบเรือเก๊าอี้ ทำให้เกิดความสะอาดสบายและได้สัมผัสธรรมชาติที่สวยงามอย่างแท้จริง นักท่องเที่ยวจึงได้รับความสุขจากการพักผ่อนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในปีเดียวกันนี้เองได้เกิดเหตุการณ์ที่มีผลต่อการชะงักตัวของนักท่องเที่ยว เช่น เหตุการณ์ทางการเมือง และการประกาศ

กฎอัยการศึก ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตน้อยลง แต่เมื่อเหตุการณ์สงบลง การเข้ามาของนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นตามภาวะปกติ (ชาญ สัตยานนท์, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2557)

นอกจากนั้นพบว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตได้มีนักท่องเที่ยวหลายกลุ่มและหลายเชื้อชาติ จนเกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมในความเป็นสากล โดยได้ถูกกำหนดและเชื่อมโยงกับธุรกิจด้วย แต่ในขณะที่จังหวัดภูเก็ตมีการเติบโตระหว่างธรรมชาติกับธุรกิจนั้น พบว่าธรรมชาติบางแห่งที่เคยสวยงามเกิดการเสื่อมโทรมไป ดังนั้นจังหวัดภูเก็ตจึงแสวงหาความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างทะเลและหาดทรายมาสู่การปรับเปลี่ยนเป็นการท่องเที่ยวยุคใหม่กับการถวิลหาอดีต (Nostalgia tourism) เป็นการชุกภาพลักษณะ “การท่องเที่ยวแบบถวิลหาอดีต” ซึ่งเป็นหนึ่งในแผนกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มีแนวความคิดในการนำเสนอความเป็นตัวตนของคนไทย วิถีชีวิตที่เป็นรากเหง้า ที่มีความเรียบง่าย สงบ เป็นเสน่ห์ของไทย โดยนำเสนอสินค้าที่สะท้อนแนวคิดของสังคมไทย เช่น วิถีชีวิตของชุมชน การทำอาหารไทย มวยไทย ประเพณีไทย

การจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตได้ริเริ่มพัฒนาการทางการท่องเที่ยวตามแนวความคิดในการนำเสนอความเป็นตัวตนและความเป็นมาของชาวภูเก็ต โดยการเสนอผ่านสถานที่ที่มีความสำคัญในอดีต เช่น โรงเรียนภูเก็ตไทยหัว (สร้างเสร็จใน พ.ศ. 2477 และได้ย้ายไปตั้งที่ถนนวิจิตรใน พ.ศ. 2538 หลังจากนั้นได้ถูกสั่งปิด ทำให้ต่อมาใน พ.ศ. 2544 จังหวัดภูเก็ตได้มีแนวความคิดที่จะนำอาคารแห่งนี้มาทำเป็นพิพิธภัณฑ์ชาวจีนโพ้นทะเลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้เปิดให้บริการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2551) การจัดโครงการนี้จักได้กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองมากขึ้น การสร้างกิจกรรมและปรับปรุงสถานที่ต่าง ๆ ในเมืองจึงเกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา จนทำให้จังหวัดภูเก็ตมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเกิดขึ้น (หรินทรร์ สุขวัจน์, 2551, หน้า 9-11) จากนั้นจังหวัดภูเก็ตได้ขยายสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่การพัฒนาในเขตเมืองเก่าบริเวณถนนภายในเมืองภูเก็ต เช่น ถนนถลาง ถนนดิบุก ถนนพังงา ถนนเขาวราช ถนนกระบี่ เป็นต้น ถนนเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นในช่วงที่การค้าดิบุกรุ่งเรือง ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงการคมนาคมยุคใหม่ ดังนั้นเมืองกิจกรรมการค้าดิบุกสิ้นสุดลง จึงได้มีกิจกรรมทดแทนเพื่อให้เมืองได้เกิดการขับเคลื่อน จึงเป็นแนวความคิดในการที่จะทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่อนุรักษ์ โดยการรักษาพื้นที่และตัวอาคารให้คงลักษณะเดิมไว้ เช่น รูปแบบของตึกชิโนโปรตุกีส ซึ่งเดิมสร้างเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพการค้า (ประสิทธิ์ ชินการณ, 2553, หน้า 45)

การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ตเกิดขึ้นจากข้อได้เปรียบจากเรื่องของที่ตั้ง และธรรมชาติอันสวยงาม อันเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งยังส่งผลต่อการมีรายได้เข้า

สู่จังหวัดภูเก็ตเป็นจำนวนมาก ในการนี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตบางประการที่เปลี่ยนแปลงไปของคนในจังหวัดภูเก็ต เช่น จากความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายมาสู่ความเป็นอยู่ที่ครึกครื้นและสนุกสนานในพื้นที่บางบริเวณ โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณชายทะเลที่เคยเงียบเหงาได้เต็มไปด้วยสถานที่ด้านความบันเทิงยามค่ำคืน แต่นับได้ว่าเป็นข้อดีที่ไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ที่อยู่อาศัยมากนัก เนื่องจากบริเวณที่มีความบันเทิงยามค่ำคืนนั้น โดยส่วนใหญ่อยู่บริเวณห่างไกลหรืออยู่รอบนอกตัวเมืองจังหวัดภูเก็ตจึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับหรือใกล้เคียงกับการตั้งบ้านเรือนของคนภูเก็ตซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณในเมือง เรื่องสถานที่ให้บริการเกี่ยวกับความบันเทิงจึงไม่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตมากนัก แต่อย่างไรก็ตามการมีเป็นท้องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพต่อคนในจังหวัดภูเก็ตอีกหนึ่งประเด็น เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า ราคาสินค้าเครื่องอุปโภคและบริโภคมีราคาสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยอย่างเห็นได้ชัด เช่น ข้าวหรืออาหารจานเดียวมีราคาจานละ 50-60 บาท ในขณะที่จังหวัดที่ไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวมีราคาจานละเพียง 30 บาท หรือบางร้านค้าอาจมีการจำหน่ายสินค้าราคาไม่สูง แต่ปริมาณกลับมีเพียงเล็กน้อย เป็นต้น ดังนั้นเรื่องค่าครองชีพสูงในจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นเรื่องที่ส่งผลมาจากการท่องเที่ยวเช่นกัน สำหรับการปรับตัวนั้นคนที่ท้องถิ่นทำได้เพียงการยอมรับและต้องใช้เครื่องอุปโภคและบริโภคในราคาที่พักค้าหรือแม่ค้ากำหนด

4. ด้านวัฒนธรรม

ประเพณีกินผัก หรือกินเจกับการท่องเที่ยว ประเพณีนี้เป็นอีกหนึ่งประเพณีของจังหวัดภูเก็ตที่เป็นวัฒนธรรมซึ่งเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไปทำให้ประเพณีนี้มีความแตกต่างออกไปตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในช่วงเวลาของชาตินิยมประเพณีนี้แสดงให้เห็นถึงการต่อรองของชาวจีนกับการครอบงำของประเทศไทย และเมื่อนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามาสู่จังหวัดภูเก็ต ทำให้ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ประเพณีกินผักถูกเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างเป็นทางการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดภูเก็ตร่วมกับศาลเจ้าต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ตได้แสดงกำหนดการเทศกาลประเพณีกินเจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ เช่น การแบ่งให้ศาลเจ้าแต่ละแห่งดำเนินกิจกรรมตามวันและเวลาที่กำหนด การแสดงของแต่ละศาลเจ้าในแต่ละพื้นที่ เพื่อทำให้พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์และมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้นจากอดีต เช่น ให้มีพิธีกรรมแห่พระหรือเทพเจ้า และคนทรงเทพเจ้าไปตามสายถนนต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ต การจุดประทัดให้ดังทั่วเมือง ซึ่งเดิมทีนั้นการจุดประทัดเป็นเพียงการจุดประทัดหนึ่งชุดแล้วโยนใส่ขบวน แต่ในระยะหลังเป็นการนำประทัดมาผูกติดกันเป็นแพยาวตั้งแต่ 1-20 เมตร แล้วใช้เชือกในล่อนแขวนไว้บนตึก 4 ชั้น เมื่อทำการจุดประทัดแล้วจึงค่อย ๆ หย่อนปลายเชือกให้ประทัดระเบิดบนเกี่ยวพระหรือเทพเจ้าติดต่อไปนาน ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความบันเทิงใจให้กับผู้เข้าร่วมชม การจัดกิจกรรมเหล่านี้จึงนำ

มาสู่ การเกิดเทศกาลกินเจภูเก็ต (Phuket vegetarian festival) (ข้าวเศรษฐกิจธุรกิจ. (1-10 ตุลาคม 2532): พิเศษ 1-3) ประเพณีกินผักในจังหวัดภูเก็ตนี้ได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติจำนวนมาก ทั้งชาวจีน ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย และยุโรป จนทำให้เที่ยวบินต่าง ๆ และการจองห้องพักในจังหวัดภูเก็ตเต็มทุกปี ดังนั้นประเพณีกินผักของจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงโดยการใช้บริบทของเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตขึ้น

วัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตมีผลต่อการขับเคลื่อนทางสังคมท้องถิ่น เนื่องจากวัฒนธรรมท้องถิ่นถือเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะประเพณีกินผัก ได้ทำให้เห็นภาพการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมจีนซึ่งเป็นวัฒนธรรมต่างถิ่นกับสังคมภูเก็ตที่มีมานานระหว่างคนไทยและคนจีน ทั้งยังเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นิยมชมภาพความน่าหวาดกลัวและหวาดเสียวด้วย

สถานภาพและศักยภาพในการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตก่อนการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และสังคมโลก

จังหวัดภูเก็ตเริ่มเปลี่ยนจุดหักเหระหว่างอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่กับอุตสาหกรรมเกษตรมาสู่การเกิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แบบการบริการ เช่น การพักผ่อน การขนส่ง การนำเที่ยว การผลิตและการจำหน่ายอาหาร สินค้าที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพาณิชย์ เพื่อ จากข้างต้นทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนไปเมื่อหมดยุคการทำเหมืองแร่

การขยายตัวด้านการท่องเที่ยวและการเข้ามาของชาวต่างประเทศในจังหวัดภูเก็ตจึงเริ่มปรากฏอย่างชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศของชาวต่างชาติ การท่องเที่ยวจึงกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่นำรายได้เข้าสู่จังหวัดภูเก็ตเป็นจำนวนมาก และเริ่มมีการขยายฐานกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายด้านการเงินมากขึ้น อีกทั้งพัฒนาการด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ทำให้การเดินทางและการติดต่อสะดวกสบายมากขึ้นเช่นกัน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจึงให้ความนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เพื่อสัมผัสความงดงามตามธรรมชาติในบริเวณต่าง ๆ เช่น หาดป่าตอง หาดกะรน หาดกะตะ ชายหาดเหล่านี้เป็นชายหาดที่มีหาดทรายสีขาว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งวัน ทั้งยังมีกิจกรรมชายหาดเป็นกิจกรรมกีฬาทางน้ำ และมีกิจกรรมบันเทิง นันทนาการรูปแบบต่าง ๆ บริเวณหาดสุรินทร์ หาดกมลา หาดกะหลิม หาดในหาน หาดราไวย์ ซึ่งเป็นชายหาดที่ไม่ยาวนานแต่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่วนหาดบางเทา หาดลาอัน เป็นชายหาดที่เงียบสงบทั้งเป็นที่ตั้งของโรงแรม ที่พักและบ้านตากอากาศรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง ชายหาดที่อยู่ในเขตอุทยาน

แห่งชาติสิรินาท เช่น หาดทรายแก้ว หาดไม้ขาว หาดในทอน หาดในยาง เป็นชายหาดที่เงียบสงบ บริเวณนี้หาดมีโรงแรม ที่พัก และบ้านตากอากาศเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาพระแทวที่มีสถานที่ตามธรรมชาติ เช่น น้ำตกโดนไทร น้ำตกบางแป ต้นปาล์มหลังขาว ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ทำจัตโรย โครงการคืนชะนิสู่ป่า แหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะที่ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกและทางตอนใต้ของเกาะ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เกาะราชาใหญ่ เกาะราชาน้อย เกาะเฮ เกาะโหลน เกาะบอน เกาะแก้ว เกาะไม้ท่อน เกาะตะเกายใหญ่ เกาะรังใหญ่ เกาะมะพร้าว เกาะไข่นอก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจุดชมทิวทัศน์ ได้แก่ จุดชมทิวทัศน์แหลมพรหมเทพ แหลมกา แหลมพันวา หาดกะตะและกะรน เขารัง เขาขาด เหล่านี้ทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย ซึ่งมีชื่อเสียงเพราะความงดงามของธรรมชาติ ท้องทะเล หาดทราย โลกใต้ทะเลรอบเกาะภูเก็ต รวมทั้งเกาะบริวารอื่น ๆ ที่อยู่รอบ ๆ จนชื่อเสียงและความงามของเกาะภูเก็ตได้เป็นเมืองที่เมืองน้องหรือเมืองคู่แฝดกับนิช อันเป็นเมืองชายหาดริมทะเลเมดิเตอร์เรเนียนอันเลื่องชื่อของฝรั่งเศส (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545, หน้า 13)

อย่างไรก็ตามนอกจากการขยายตัวทางการท่องเที่ยวแล้ว จังหวัดภูเก็ตยังมีการขยายตัวด้านการก่อสร้างที่พักอาศัย ราคาที่ดินสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เคยเป็นภาคการเกษตร สิ้นค้าอุปโภคบริโภค เพราะจังหวัดภูเก็ตไม่สามารถผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคให้เพียงพอับความต้องการภายในจังหวัดได้ ทำให้ต้องพึ่งพาเครื่องอุปโภคบริโภคจากภายนอกเกือบทั้งหมด ส่งผลให้ราคาอาหาร ที่พัก และค่าครองชีพในภูเก็ตค่อนข้างสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อชาวภูเก็ตด้วยเช่นกัน เพราะทำให้บางครั้งชาวภูเก็ตต้องซื้อสินค้าในราคาของนักท่องเที่ยว ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวดั้งเดิมของชาวภูเก็ตมีจำนวนลดน้อยลง เหลือเพียงแหลมกา หาดราไวย์ หาดสุรินทร์ เพราะเป็นสถานที่เหลือจากการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนบริเวณอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่มักถูกโรงแรมยึดครอง แม้จะมีการประกาศว่าชายหาดเป็นพื้นที่สาธารณะ แต่มีเจ้าของธุรกิจได้นำป้ายถนนส่วนบุคคลมาประกาศในพื้นที่สาธารณะ อีกทั้งถนนรอบชายหาดฝั่งตะวันตกของเกาะภูเก็ตได้ถูกยึดครองกลายเป็นที่จอดถาวรของรถเช่า ซึ่งหากมีชาวบ้านหรือบุคคลภายนอกไปจอดต้องเสี่ยงต่อการโดนเจาะยางหรือรถถูกทำร้ายได้

หลังจากที่จังหวัดภูเก็ตผันตัวเองเข้าสู่ยุคการท่องเที่ยวมีชาวต่างชาติทั้งจากสหรัฐฯ ยุโรป และเอเชียเข้ามาทำธุรกิจสถานบริการและกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทโรงแรม กัดอาคาร เรือดำน้ำมากขึ้น และมีส่วนให้จังหวัดภูเก็ตมีบรรยากาศเป็นเมืองท่องเที่ยวมากขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545, หน้า 19-20) การมีกิจการด้านการโรงแรมมากขึ้นนั้นเป็นผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น (จำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นนั้นมาจากหลายทวีปในโลก กล่าวคือ ชาวยุโรป

เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ใน พ.ศ. 2540 จำนวน 1,735,547 คน พ.ศ. 2541 จำนวน 2,108,909 คน พ.ศ. 2542 มีจำนวน 1,050,929 คน พ.ศ. 2543 จำนวน 1,006,402 คน พ.ศ. 2544 จำนวน 1,173,894 คน พ.ศ. 2545 จำนวน 1,374,591 คน และ พ.ศ. 2545 จำนวน 1,338,540 คน นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ต ใน พ.ศ. 2540 จำนวน 4,333,945 คน พ.ศ. 2541 จำนวน 4,282,589 คน นักท่องเที่ยวชาวอเมริกา เอเชียใต้ โอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกาเข้ามาจังหวัดภูเก็ตแต่มีปริมาณน้อยกว่า 2 กลุ่มแรก และจากสถิตินักท่องเที่ยวจากกรมการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาใน พ.ศ. 2552 มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน (Visitor) 3,375,931 คน จำนวนนักท่องเที่ยว (Tourist) ตามประเภทที่พัก (โรงแรม, รีสอร์ท, เกสต์เฮาส์) 2,721,269 คน นำมาสู่การมีรายได้จากการท่องเที่ยว 94,006 ล้านบาท พ.ศ. 2553 จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน (Visitor) 2,588,991 คน (ข้อมูลไตรมาสที่ 1-3 เดือนมกราคม-กันยายน 2553) จำนวนนักท่องเที่ยว (Tourist) ตามประเภทที่พัก (โรงแรม, รีสอร์ท, เกสต์เฮาส์) 2,853,367 คน นำมาสู่การมีรายได้จากการท่องเที่ยว 40,673.53 ล้านบาท (ข้อมูลไตรมาสที่ 1-3 เดือนมกราคม-กันยายน 2553)

สำหรับแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดของการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตนั้น ส่วนใหญ่เป็นการใช้แผนกลยุทธ์ด้านการตลาดควบคู่กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการตลาดการท่องเที่ยวและขยายโอกาสในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวไทยให้ได้รับประโยชน์จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยให้ความสำคัญกับการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค เพื่อให้เป็นจุดรับและกระจายนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกภูมิภาคสู่ประเทศในอาเซียน ซึ่งมีกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค กลยุทธ์นี้เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยให้เป็นผู้สนับสนุนหลักในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาค และสร้างการรับรู้ประเทศไทยในฐานะประตูสู่การท่องเที่ยวอาเซียน (Gateway to ASEAN) ที่กระจายนักท่องเที่ยวไปสู่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค โดยเน้นเอกลักษณ์วิถีไทยซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่นในอาเซียน ผสานกับแนวคิดการตลาดสมัยใหม่ (Marketing 3.0) ที่เน้นการส่งมอบคุณค่าหรือความสุขในการเดินทางท่องเที่ยวที่เกิดจากการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมให้เกิดการแบ่งปันและบอกต่อของนักท่องเที่ยวควบคู่กับกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ซึ่งจะเพิ่มระดับการรับรู้ประเทศไทยในการเป็น Quality destination อาทิ Thai experience Thai way of life และ Thai cultures ผ่านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในสื่อช่องทาง

ต่าง ๆ รวมทั้งการนำสื่อมวลชนเดินทางมาทัศนศึกษาประเทศไทยสัมผัสกิจกรรมสำคัญระดับนานาชาติที่ประเทศไทยมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างกระแสโดยบุคคลมีชื่อเสียงระดับโลกในหลากหลายอาชีพ

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาค โดยใช้จุดแข็งทางภูมิศาสตร์และศักยภาพในการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งทางบก น้ำ และอากาศ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง รวมทั้งการเข้ามาแวะ ผ่าน และพักในการเดินทางทุกครั้งของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเยือนอาเซียน ผ่านการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงประเทศกับเพื่อนบ้าน และการท่องเที่ยวตามเมืองชายแดนที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะในเส้นทางการเดินทางที่มีความพร้อม หรือเส้นทางตามแนวระเบียงเศรษฐกิจที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว อาทิ เส้นทาง R3A เชื่อมโยงกรุงเทพมหานคร เชียงราย และกระจายสู่พื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้แก่ เชียงใหม่ ปาย สุโขทัย พัทธยา กรุงเทพฯ ภายใต้นแนวคิด Thailand & Beyond โครงการ Thailand Plus Indochina เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวในภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและรายการนำเที่ยว รวมทั้งประสานงานการพัฒนาและการตลาดท่องเที่ยวร่วมกับภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตลาดเป้าหมายให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ในระดับทวิภาคี และพหุภาคี ซึ่งมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่แล้วในแต่ละกรอบ ประเทศไทยจะเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของไทยเข้าไปในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ กรอบความร่วมมืออาเซียน กรอบความร่วมมือเศรษฐกิจสามฝ่าย คือ อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (GMS หรือ Greater mekong subregion) ซึ่งจะสนับสนุนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกัน และส่งเสริมภาพลักษณ์การเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยในภูมิภาค

กลยุทธ์ที่ 4 การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดท่องเที่ยว โดยองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้ด้านการตลาดแก่นักการตลาดด้านการท่องเที่ยว และการผลักดันสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเดินทางเชื่อมโยงภายในภูมิภาคการพัฒนาขีดความสามารถส่งเสริมสินค้าของไทย Thainess เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ยากต่อการลอกเลียนแบบ ทั้งนี้จะส่งเสริมสินค้า Thainess ให้เป็นสินค้าที่โดดเด่นในอาเซียน การพัฒนาการตลาดในเชิงลึกโดยใช้แนวคิดการทำตลาดแบบ Marketing 3.0 เพื่อเน้นการส่งมอบคุณค่าหรือความสุขความ

ประทับใจในการท่องเที่ยวที่เกิดจากการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม เกิดการแบ่งปันและบอกต่อให้กับนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ต่อไป

นอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะข้อมูลที่จะใช้พื้นฐานในการกำหนดและปรับแนวทางการดำเนินงานด้านการตลาดให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และสามารถรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างทันทั่วถึง โดยองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะพัฒนาศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะ (Intelligence center) ให้บริการฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้องค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้พัฒนาเว็บไซต์

<http://th.aectourismthai.com/> เพื่อเป็นฐานข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์ สำหรับการเตรียมความพร้อมผู้การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

สำหรับใน พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ก้าวสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะมีการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิก โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Single market) และเป็นฐานการผลิตเดียวกัน (Single production base) มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และเงินทุนอย่างเสรี จังหวัดภูเก็ตถือเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางการลงทุนภาคใต้อันดามัน จึงต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งยอมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญหน้ากับการแข่งขันด้านการบริการ โดยเฉพาะสาขาท่องเที่ยวซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักของจังหวัด และถึงแม้ว่าจังหวัดภูเก็ตจะมีจุดแข็งด้านทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการที่เป็นมิตรของคนไทย แต่พบว่า จังหวัดภูเก็ตยังมีจุดอ่อนหลายด้านเช่นกัน ดังนั้นธุรกิจการท่องเที่ยว สินค้าเกษตร สินค้าประมง และการบริการด้านสุขภาพ โดยผู้ประกอบการทั้งหลายจึงต้องปรับตัวในการตลาด (การพัฒนาสินค้า/ การให้บริการสินค้า) การศึกษาพฤติกรรมลูกค้าของประเทศในอาเซียน ภาษาที่ใช้สื่อสาร สังคมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของลูกค้าด้านการเงินการลงทุน เพราะสมาชิกกลุ่มอาเซียนสามารถเคลื่อนย้ายทุนได้อย่างเสรี

นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กล่าวถึงการขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของจังหวัดภูเก็ตกับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยการให้โอกาสแก่ธุรกิจภาคการท่องเที่ยวและสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต เพราะจากรายได้ของนักท่องเที่ยวอาเซียนที่เดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตนั้นนับว่ามีจุดแข็งที่โดดเด่นในด้านความหลากหลาย และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความเป็นมิตรไมตรีและยินดีให้บริการ (Service mind) ที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติค่อนข้างมาก นอกจากนี้บริการด้านสุขภาพทั้ง

สาขาบริการทางการแพทย์ และการบริการนวดแผนไทย สปา ทั้งการดูแลด้านความงามก็ได้รับการยอมรับในระดับสากล อีกทั้งค่าบริการก็ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในอาเซียนอย่างสิงคโปร์

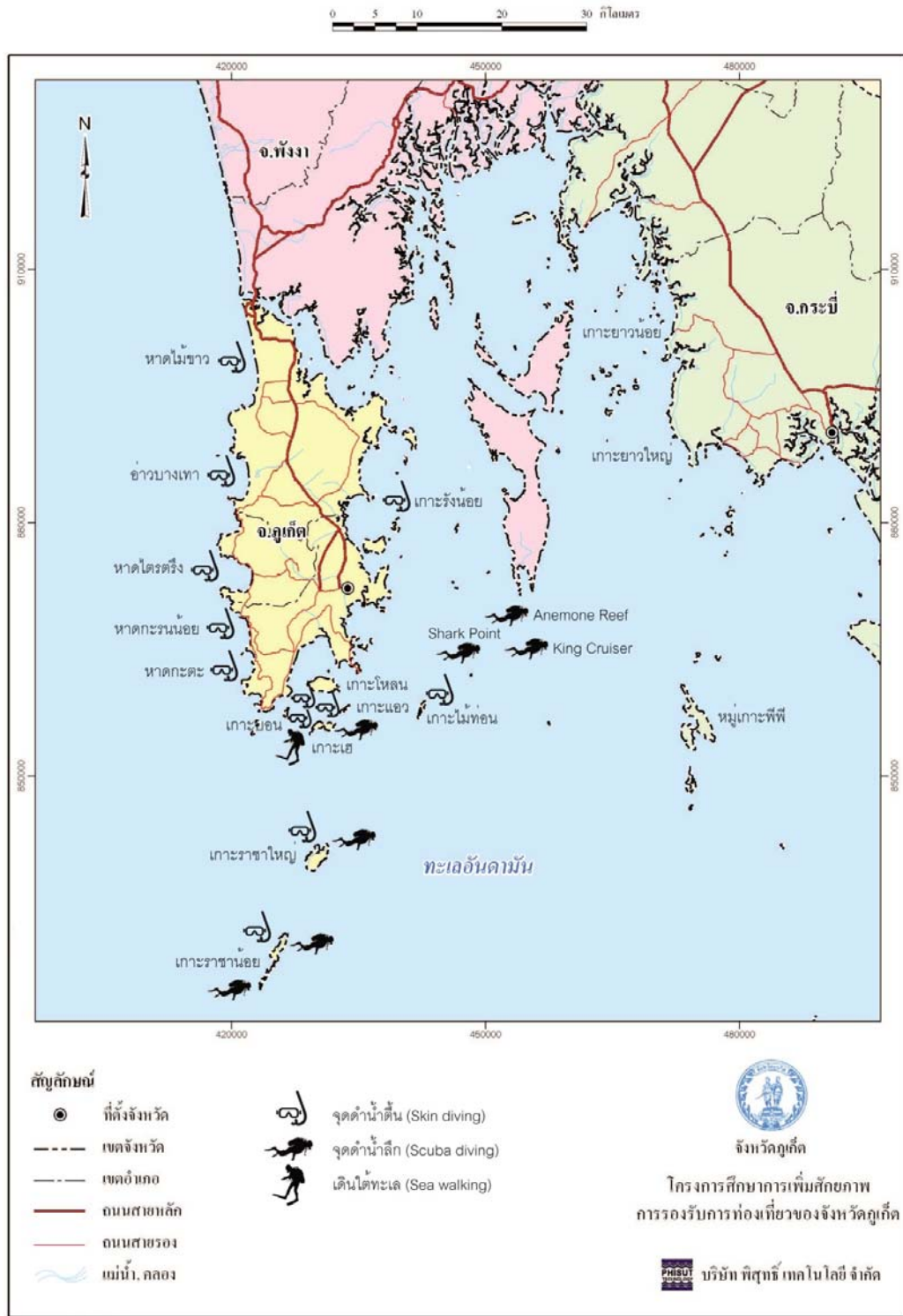
จังหวัดภูเก็ตยังให้โอกาสของนักธุรกิจ SMEs ในการขยายพันธมิตรทางธุรกิจกับต่างชาติ ควบคู่กับการเปิดโอกาสให้จังหวัดภูเก็ตเป็นนครแห่งไมซ์ (MICE) โดยการยกระดับภูเก็ตเป็นเมืองหลวงแห่งการท่องเที่ยวในอาเซียนเพื่อการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวทางทะเล ระดับโลก การจัดประชุมสัมมนาและการแสดงสินค้า เพราะจังหวัดภูเก็ตมีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ธุรกิจ การค้า การลงทุนของภาคใต้ ความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และระบบสาธารณูปโภค อาทิ โรงแรม ศูนย์ประชุม ภัตตาคารและอุตสาหกรรม ทั้งยังมีการเป็นมืออาชีพ

ดังนั้นเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จึงมีข้อดี คือ ทำให้มีคนที่รู้จักจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น เพราะทำให้เกิดความเจริญด้านความเป็นอยู่ การใช้ภาษาที่ดีขึ้น การมีเทคโนโลยีที่ดีขึ้น การประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้น เช่น รับซื้อของเก่า รับตกแต่งที่อยู่อาศัย เหล่านี้จึงทำให้คนได้พัฒนาศักยภาพตัวเองโดยต้องตื่นตัวตลอดเวลา และจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของคนจำนวนมาก สามารถวิเคราะห์ถึงความกังวลที่อาจเกิดจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ได้ เพราะอาจทำให้จังหวัดภูเก็ตพบปัญหาการลงทุนกับต่างประเทศ เนื่องจากการแข็งค่าของค่าเงินบาท ข้อจำกัดในเรื่องกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน เช่น อัตราภาษีและขั้นตอนการทางพิธีการ ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมที่ทำให้การเจรจาเป็นไปด้วยความยากลำบาก ภัยธรรมชาติที่ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการลงทุน การนิยมใช้แรงงานกลุ่มประเทศอาเซียนมากกว่าแรงงานไทย เพราะแรงงานกลุ่มประเทศอาเซียนมีภาษาที่ดีกว่า มีความขยัน และสู้งาน ซึ่งทำให้คนไทยถูกแย่งชิงจากคนพม่า เวียดนาม และฟิลิปปินส์ ทั้งการเข้ามาของคนหลายกลุ่มทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการรับคนจำนวนมากโดยไม่มีขีดจำกัด ส่งผลต่อสาธารณูปโภคในจังหวัดที่ไม่เพียงพอ เช่น น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค สินค้ามีราคาแพง รายได้ก็มีไม่พอกับค่าครองชีพ ทำให้เกิดการแย่งอาหารที่อยู่อาศัย ธรรมชาติที่มีก็หายไป ทั้งได้มีธุรกิจผิดกฎหมายเกิดขึ้น เช่น แท็กซี่ป้ายดำ คนไทยกลายเป็นลูกจ้างฝรั่ง ขยะเพิ่มมากขึ้น รถบรรทุกที่ขนส่งอุปกรณ์ก่อสร้างไม่มีเวลากำหนดในการเดินรถ ถนนทรุด คนภายนอกที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดภูเก็ตไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกามีอาชญากรรมข้ามชาติแฝง เหล่านี้ทำให้ความเป็นสังคมท้องถิ่นสูญหายไป เนื่องจากวัฒนธรรมและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการลืมรากเหง้าของตัวเอง ลืมความเป็นไทยลดน้อยลง จนมีผู้ให้คำแนะนำในการจัดจังหวัดภูเก็ตให้เป็นเมืองพิเศษ โดยควรควบคุมการเข้าและออกของคน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตกับการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมข้ามชาติ

สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเนินกิจการเหมืองแร่ดีบุกของจังหวัดภูเก็ต โดยเฉพาะการไม่สามารถส่งแร่ดีบุกออกจำหน่ายในตลาดโลกได้ ถึงแม้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กิจการเหมืองแร่ดีบุกเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของภูเก็ต แต่ปัญหาการค้าแร่ดีบุกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อยู่ในอัตราราคาทรงตัว ในขณะที่นายเหมืองจำเป็นต้องใช้เงินทุนในการฟื้นฟูกิจการเหมืองแร่จำนวนมาก ทำให้นายเหมืองบางคนหันไปลงทุนกิจการด้านการเกษตรกรรม แต่จังหวัดภูเก็ตมีปัญหาด้านพื้นที่การทำเกษตรที่ไม่สามารถขยายตัวได้มากนัก ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วงทศวรรษที่ 10 ทำให้นายเหมืองส่วนหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตหันมาให้ความสนใจกับธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

การที่จังหวัดภูเก็ตมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากในปีหนึ่ง ๆ ด้วยเหตุผลเพื่อพักผ่อนและตากอากาศ จึงนำมาสู่การสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดภูเก็ตปีละหมื่น ๆ ล้านบาท ดังนั้นภาวะเศรษฐกิจส่วนหนึ่งของจังหวัดภูเก็ตจึงขึ้นอยู่กับรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยร้านค้า โรงแรม แหล่งบันเทิง เพื่อรองรับผู้คนที่หลั่งไหลเข้ามา อีกทั้งด้วยธรรมชาติที่งดงามของจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นแรงผลักดันให้จังหวัดภูเก็ตกลายเป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เนื่องด้วยลักษณะเฉพาะของจังหวัดภูเก็ตมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม มีจุดดำน้ำ และพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ตจำนวนมาก

ภาพที่ 4-8 จุดดำน้ำจังหวัดภูเก็ต (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 2-67)

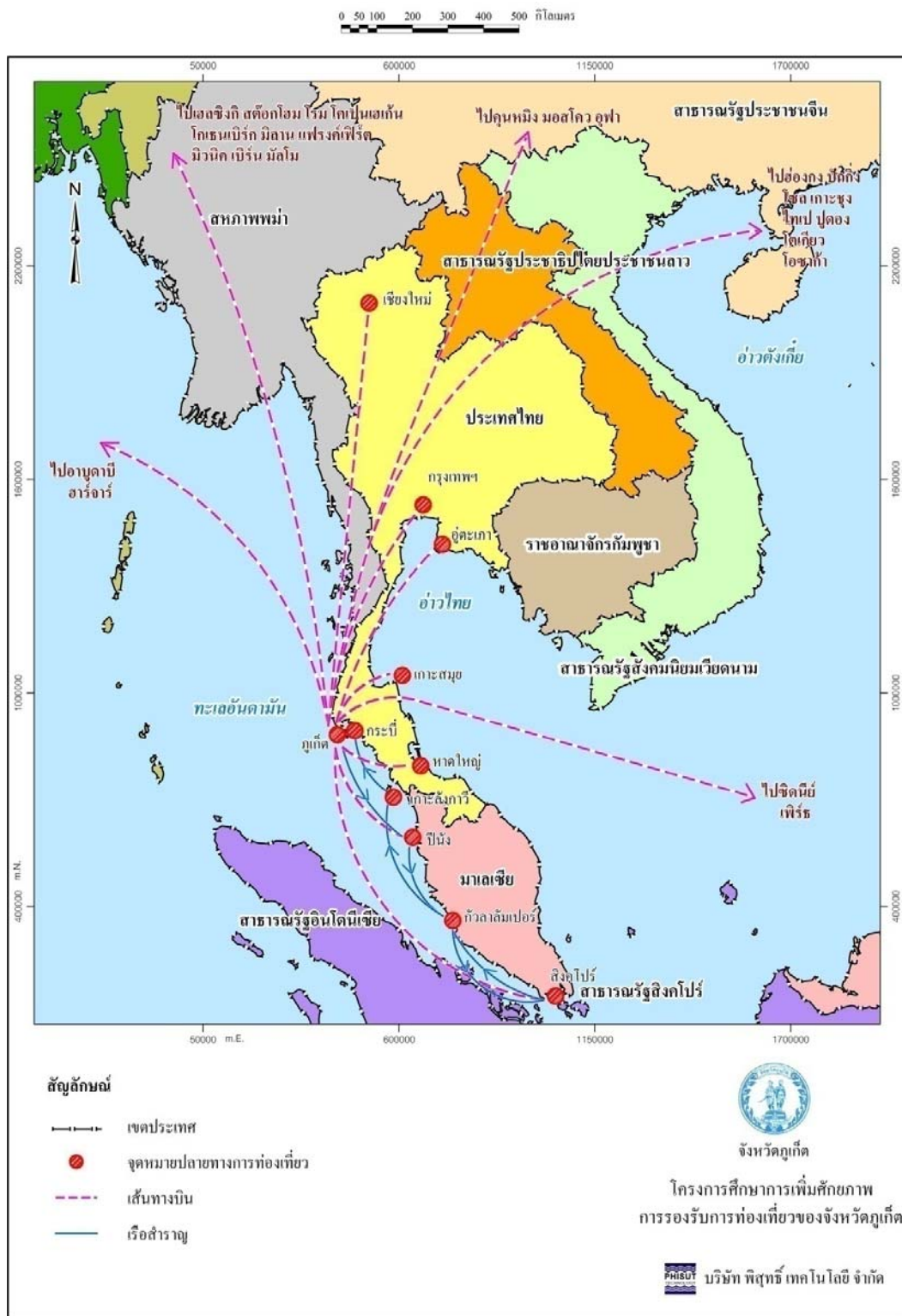
นอกจากการส่งเสริมของรัฐบาลแล้ว ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตได้เริ่มต้นจากการมีกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต บริเวณฝั่งทะเลตะวันตก อ่าวป่าตอง และอ่าวกะรน ซึ่งกลุ่มที่เข้ามาในระยะแรกเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีกำลังซื้อไม่มาก แต่แสวงหาความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ ที่ต้องการใช้ชีวิตแบบเสรี เพื่อท่องเที่ยวไปทั่วโลกและเกิดความประทับใจในธรรมชาติอันสวยงาม สงบร่มรื่นของธรรมชาติ โดยเชื่อว่าคนกลุ่มนี้บางส่วนเป็นคนหนุ่มสาวยุคสงครามเวียดนามที่ต่อต้านสงคราม และปฏิเสธกฎเกณฑ์ของสังคมอุตสาหกรรม จนเรียกตัวเองว่า อีปี หรือบุปผาชน หรือนักท่องเที่ยวสะพายเป้ (Backpacker) การเข้ามาของชาวตะวันตกรุ่นแรก ๆ ได้เรียนรู้อยู่ร่วมกับชาวบ้าน เพราะสถานที่ที่ชาวตะวันตกเดินทางไปนั้นไม่มีสถานที่ท่องเที่ยว ไม่มีที่พัก ทั้งการเดินทางยังไม่สะดวกสบาย ทำให้นักท่องเที่ยวต้องอาศัยกระท่อมของชาวนาและชาวประมงเป็นที่พัก รวมทั้งกินข้าวร่วมกับชาวบ้าน และการที่นักท่องเที่ยวบางคนถูกปล้นขโมยทรัพย์สินจากชาวบ้าน การอยู่ร่วมกันและการเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน โดยกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตในช่วงแรกไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับธุรกิจท่องเที่ยว เนื่องจากลักษณะ การดำเนินงานไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อมุ่งบริการด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่มุ่งตอบสนองธุรกิจด้านการค้าเป็นหลัก จากนั้นไม่นานกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงได้เริ่มเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตเพิ่มมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสนับสนุนให้กิจการด้านการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ใหม่ของประเทศในภาครัฐจึงทำให้การลงทุนกิจการ โรงแรมชั้นหนึ่ง (First class) เพิ่มขึ้นในจังหวัดภูเก็ตอย่างต่อเนื่อง (โรงแรมชั้นหนึ่งในจังหวัดภูเก็ตเริ่มต้นจากการก่อสร้างโรงแรมภูเก็ต ไอแลนด์ รีสอร์ท ซึ่งถือเป็นการสร้างที่พักตากอากาศระดับสากลแบบหรูหราก่อนแรกในภูเก็ต โรงแรมเฟิร์ด โรงแรมป่าตองบีช โรงแรมภูเก็ตเมอร์ลิน โรงแรมเหล่านี้ได้สร้างในเมืองจังหวัดภูเก็ตตามลำดับ ก่อนจะขยายพื้นที่สร้างโรงแรมไปยังบริเวณชายทะเลของจังหวัดภูเก็ตบริเวณหาดป่าตอง และหาดกะ)

ดังนั้นการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตระยะแรกจึงมีลักษณะมุ่งเน้นธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ด้านการให้บริการสถานที่พักแรมและร้านอาหาร ซึ่งตั้งอยู่กลางเมืองจังหวัดภูเก็ตเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งนักลงทุนในจังหวัดภูเก็ตยังให้ความสนใจในธุรกิจการท่องเที่ยวในวงจำกัด ส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตยังไม่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด หลังจากนั้นรัฐบาลเริ่มให้การสนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังมากขึ้น โดยการจัดให้มีการสัมมนา เรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โฉมหน้าใหม่ของภูเก็ต ใน พ.ศ. 2516 เพื่อชี้ให้เห็นถึงเหตุผลของการพัฒนาภูเก็ตเพื่อการท่องเที่ยว และทำให้เข้าใจบทบาทต่ออารยชาติทางเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ซึ่งทำให้รูปแบบของธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และเกิดการพัฒนามากขึ้นในเรื่องสถานที่พัก ร้านค้า หรือสถานบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งยังมี

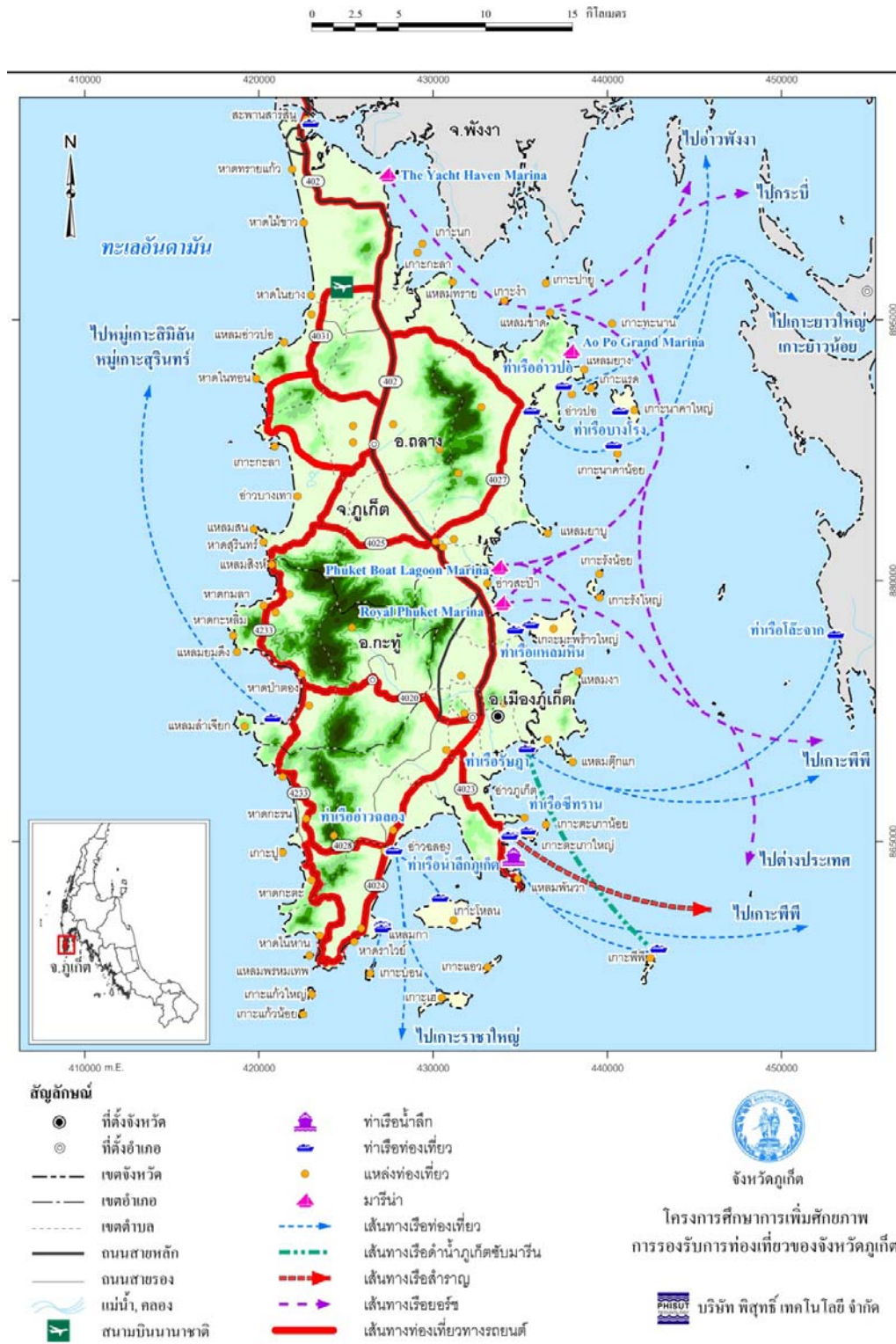
การสร้างโรงแรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งเจ้าของกิจการโรงแรมได้รวมตัวกันผลักดันให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยว ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หลัง พ.ศ. 2516 เป็นต้นไปถือว่าเป็นการเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เพราะได้ถือกำเนิดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว เช่น โรงแรม บังกะโล เกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว และธุรกิจของที่ระลึก (แสงไทย นราราชภู, 2534, หน้า 72-82) จากนั้นใน พ.ศ. 2518 ได้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นชมรมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และใน พ.ศ. 2520 ชาวประมงพื้นบ้านของจังหวัดภูเก็ตจึงเริ่มสร้างที่พักเพื่อหารายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศทั้งชาวยุโรป สแกนดิเนเวีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ จีน สิงคโปร์ และมาเลเซียทยอยกันเข้ามาภูเก็ต (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 99-100) ในขณะที่ฝรั่งที่ชอบการท่องเที่ยวได้เริ่มหาที่ลี้ภัยคนเพื่อเปลี่ยกายอาบแดด เล่นน้ำให้ชาวบ้านแอบดูอยู่ตามชายหาดฝั่งตะวันตก และตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมารัฐบาลได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังจนกลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากจำนวนธุรกิจที่พักธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจนันทนาการ ธุรกิจของที่ระลึก ธุรกิจขนส่งได้เพิ่มมากขึ้นรวมเป็น 417 การลงทุนในระหว่าง พ.ศ. 2529-2532 จากเดิมที่มีเพียง 253 การลงทุนในระหว่าง พ.ศ. 2518-2528 (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับบริษัท ซี.เอส.เอ็น แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด)

ความเติบโตด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตยังมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การประชาสัมพันธ์เพื่อเสนอขายการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ทั้งโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและธุรกิจเอกชนซึ่งเริ่มไปตั้งแต่ พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา ในขณะที่เดียวกันการขยายเส้นทางบินจากภูเก็ตไปต่างประเทศก็มีมากขึ้น ทำให้บังกะโลหลังเล็กกลางสวนมะพร้าวถูกเปลี่ยนสภาพกลายเป็นสถาปัตยกรรมคอนกรีตแบบไรท์ทิศทางที่ถูกสร้างขึ้นเต็มชายหาด ทั้งมีการเรียกร้องให้นำเครื่องบินแบบเช่าเหมาลำจากต่างประเทศมาลงที่จังหวัดภูเก็ตมากขึ้น อีกทั้งโรงแรมภูเก็ตบีช คลับ โรงแรมเลอเมอริเดียน โรงแรมคอรัลบีช ได้เปิดตัวติดต่อกันอย่างรวดเร็ว ทั้งพื้นที่อ่าวบางเทาหาดเลพัง ราชัน ถูกบริษัทไทยวาของนายทุนต่างชาติซื้อที่ดินจำนวนหลายพันไร่แล้วแปรรูปเหมือนเก่าและหาดทรายซึ่งเคยเป็นที่อยู่ของเต่าทะเลและที่ขึ้นเรือประมงของชาวบ้านให้กลายเป็นโรงแรมดุสิต ลาควานอันหรรษา พร้อมกับปิดทางสาธารณะแต่หากมีรถเข้าและออกบริเวณดังกล่าวต้องมีการตรวจตราอย่างเข้มงวด นอกจากการเดินทางเข้ามาของชาวตะวันตกหรือนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตด้วยสายการบินแล้วยังพบว่า นักท่องเที่ยวบางส่วนได้เดินทางมากับเรือสำราญ (เรือสำราญที่เข้ามาในจังหวัดภูเก็ตตลอดทั้งปีมี 2 ลำ คือ เรือ Superstar Gemini เข้าเทียบท่าที่ทำเรือน้ำลึกภูเก็ตทุกสัปดาห์ในวันพุธเดินทางมาจากสิงคโปร์มีผู้โดยสารประมาณ 400-500 คน และเรือ Superstar Virgo เข้าเทียบท่าที่ทำเรือน้ำลึกภูเก็ตทุกสัปดาห์ในวันอังคารมีผู้โดยสารประมาณ 1,000-

2,000 คน ส่วนเรือสำราญที่เข้ามาภูเก็ตเป็นประจำในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน เป็นต้นไป ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากประเทศในกลุ่มยุโรป เช่น เรือ C Columbus เรือ Funchal เรือ Astor เรือ Silver shadow เรือ Nautica เรือ Marco polo เรือ Crystal symphony เรือ Star flyer และเรือ Seabourn spirit เป็นต้น ทั้งยังมีสายการบินเรืออันดับต้นของอเมริกา เช่น Royal caribbean cruise, Carnival cruise line และเรือ P&O จากยุโรป ซึ่งเป็นเรือสำราญหรูหราขนาดกลาง ที่รองรับตลาด High END โดยเฉพาะ) และเรือท่องเที่ยวขนาดเล็กผ่านท่าเรือน้ำลึกภูเก็ต ดังนั้น ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาพักผ่อนในจังหวัดภูเก็ตจึงเริ่มมีการขยายรูปแบบการเดินทางมากขึ้น กล่าวคือ การเดินทางด้วยเครื่องบินและเรือสำราญ

ภาพที่ 4-10 การเชื่อมโยงเส้นทางบินและเส้นทางเรือสำราญระหว่างเกาะภูเก็ตกับ
จุดหมายปลายทางในและต่างประเทศ (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับ
การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 2-87)

ภาพที่ 4-12 การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเกาะภูเก็ตและเกาะบริวาร (โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพ การรองรับการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต, 2552, หน้า 2-91)

เมื่อจังหวัดภูเก็ตได้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงขยายตัวด้วยการลงทุนสร้างโรงแรม โมเต็ล บังกะโล ซึ่งส่งผลให้พื้นที่ดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น หาดป่าตองได้พัฒนาพื้นที่จากบริเวณชายทะเลเป็นพื้นที่เมืองที่เปิดใหม่ และทำให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งเมื่อเปลี่ยนเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้สภาพทางสังคมเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมือง บางส่วนได้กลายเป็นสังคมตะวันตกโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นแหล่งบันเทิงเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จนทำให้ลักษณะทางเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนพบการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพจากเดิมเป็นอาชีพทางด้านการค้าสู่อาชีพบริการด้านการท่องเที่ยว (ฝ่ายแผนงานและการวิจัย, 2524, หน้า 46)

องค์กรเพื่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต

เมื่อวัฒนธรรมข้ามชาติได้ไหลบ่าเข้าสู่จังหวัดภูเก็ตแบบไม่หยุดนิ่ง ซึ่งเป็นผลจากการเดินทางเข้ามาของชาวตะวันตกทั้งเพื่อการพักผ่อน การประกอบธุรกิจ และการดำรงชีวิตในจังหวัดภูเก็ต ทำให้บางสิ่งบางอย่างของจังหวัดภูเก็ตถูกกลืนกลาย จนนึกไม่ออกว่าสิ่งดั้งเดิมที่เคยมีมาตั้งแต่อดีต และอาจจะสูญหายไปอีกไม่ช้านี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาสีงเก่าแก่ที่มีมานาน หรือเพื่อเป็นการรักษามรดกอันทรงคุณค่าที่ไม่มีที่ใดเหมือน ทำให้มีกลุ่มคนผู้สนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รวมตัวกันเพื่อรักษาสีงเก่าแก่ของจังหวัดภูเก็ตให้คงอยู่ก่อนที่จะกลืนไปกับวัฒนธรรมข้ามชาติที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตแบบไม่หยุดนิ่ง ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ที่รวมตัวกันนั้น คือ

1. สมาคมเพอรานากัน (เพอรานากัน เป็นคำศัพท์ภาษามลายู และเป็นภาษาสากลไว้ติดต่อกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมายถึง การเกิดจากกลุ่มลูกครึ่งระหว่างมลายูและจีน โดยมีวัฒนธรรมผสมผสาน และสร้างวัฒนธรรมแบบใหม่ขึ้นมาโดยนำเอาส่วนดีระหว่างมลายูและจีนมารวมกัน ทั้งอาจนิยามว่า บาบ๋า และ ย่าหยา ซึ่งหมายถึง การเรียกชายและหญิงที่เป็นลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซีย สำหรับชาวเพอรานากันในประเทศไทย ส่วนใหญ่พบบริเวณจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยเฉพาะภูเก็ตและตรัง มีบรรพบุรุษอพยพมาจากปีนัง และมะละกา คนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกับกลุ่มเพอรานากันในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ชาวเพอรานากันในประเทศไทยใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ผสมกับภาษามลายู จีน และอังกฤษ) เกิดมาจากการรวมกลุ่มของชาวบาบ๋า (บาบ๋า คือ ลูกผสมที่เกิดจากพ่อชาวจีนกับแม่ที่เป็นคนท้องถิ่น การเรียกลูกผสมจีนกับคนพื้นเมืองนั้นในมาเลเซียใช้เรียกว่าบาบ๋า เช่นเดียว กัน แต่ส่วนที่แตกต่างระหว่างไทยกับมาเลเซีย คือ ชาวมาเลเซียจะเรียกลูกผสม) ภูเก็ตที่มีโอกาสเดินทาง ไปร่วมการประชุมนานาชาติประจำปีกับชาวบาบ๋า-เพอรานากันในต่างประเทศ อันเริ่มต้นนำโดย ผศ.ปราณี สกฤพิพัฒน์ (เป็นอดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต)

ได้เดินทางไปทำวิจัยที่ปีนังและได้พบกับเพื่อนบาบ๋าปีนังชื่อ มิสเตอร์ คุบจูเจีย และท่านนี้ได้แนะนำว่ามีการประชุมบาบ๋ามีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี และคนภูเก็ตได้เป็นบาบ๋าด้วยจึงควรร่วมประชุมกับบาบ๋า ต่อมาใน พ.ศ. 2548 คณะชาวบาบ๋าภูเก็ตได้เดินทางไปร่วมการประชุมประจำปีที่ปีนัง นำโดยคุณอัญชลี วานิช เทพบุตร (อดีตนายก อบจ.ภูเก็ต และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดภูเก็ต) และท่านได้ขออนุญาตจัดการประชุมบาบ๋าที่จังหวัดภูเก็ต และที่ประชุมได้ตกลงให้จังหวัดภูเก็ตจัดการประชุมบาบ๋า เพอรานากันครั้งแรกของประเทศไทยในวันที่ 1-3 ธันวาคม พ.ศ. 2549 และครั้งที่ 2 ใน

พ.ศ. 2553 ภูเก็ตจึงจดทะเบียนตั้งสมาคมเพอรานากันไทย (The Thai Peranakan Association) อย่างเป็นทางการ (สมาคมเพอรานากันไทย (The Thai Peranakan Association) มีนางอัญชลี วานิช เทพบุตร เป็นนายกสมาคมท่านแรก นพ. โกศล แดงอุทัย และผ.ศ.ปราณี สกกุลพิพัฒน์ เป็นอุปนายกสมาคม) ในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2549

สำหรับวัตถุประสงค์ที่มีการรวมตัวกันของคนภูเก็ตเพื่อก่อตั้งสมาคมเพอรานากันนั้น เพื่อต้องการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมของจังหวัดภูเก็ตที่อาจมีทั้งข้อเหมือนหรือแตกต่างจากที่อื่น ทั้งเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมของบรรพบุรุษด้วยความกตัญญูสืบไป (สมาคมเพอรานากัน, 2558) ซึ่งสิ่งที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของบาบ๋า เพอรานากัน คือ การแต่งกาย (วัฒนธรรมการแต่งกายของบาบ๋า สำหรับผู้หญิงเป็นการนำผ้าถุงมาถุงคู่กับเสื้อลูกไม้เข้ารูปผู้หญิงส่วนผู้ชายนิยมแต่งตัวแบบฝรั่ง เพราะในอดีตมีการส่งบุตรไปเรียนโรงเรียนฝรั่ง) ภาษา สิ่งทีก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงจิตวิญญาณของผู้รักความเจริญ ความก้าวหน้าและความสงบ อีกทั้งความเป็นเพอรานากันยังเป็นลักษณะของสังคมที่ยึดถืออุดมคติแบบตะวันออก นอกจากนั้น ลักษณะความเป็นพารานากันหรือบาบ๋ายังได้มีการสะท้อนออกมาในรูปแบบของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์คือการผสมผสานกันทั้งพุทธ และจีน ซึ่งเห็นได้จากประเพณีกินผัก ตรุษจีน หรือการไหว้พระและไหว้ศาลเจ้าในขณะเดียวกัน (สมาคมเพอรานากัน, 2558)

ภาพที่ 4-13 การแต่งกายของหญิงสาวชาวบาบ๋า

ภาพที่ 4-14 การแต่งงานของชาวบาบ๋า

ภาพที่ 4-15 การแต่งกายของเจ้าสาวและเจ้าบ่าวแบบบาบ๋า

2. มุลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต เพื่อต้องการอนุรักษ์พัฒนาเมืองเก่าหรือบริเวณถนนกลางของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาคารมาแต่ พ.ศ. 2523 ประกอบกับการที่เจ้าของบ้านหรือเจ้าของสถานที่มองเห็นคุณค่าและความหมายของอาคาร ทั้งสองกลุ่มจึงเกิดความมุ่งมั่นในการร่วมกันรักษาอาคารเก่าของจังหวัดภูเก็ตบริเวณถนนกลาง อันมีลักษณะอาคารแบบชิโนโปรตุกีส เป็นต้นแบบ อีกทั้งใน พ.ศ. 2530 จังหวัดภูเก็ตมีทิศทางในการพัฒนาจังหวัดเพื่อให้เป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลก ทำให้ใน พ.ศ. 2537 เทศบาลเมืองภูเก็ตร่วมกับกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ตได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การบูรณะสถาปัตยกรรมย่านเมืองเก่าภูเก็ตขึ้น เพื่อกำหนดพื้นที่นาร่องในการพัฒนา ด้วยการรณรงค์ให้ชาวกลางเห็นความสำคัญของช่องทางเดินใต้อาคารด้านหน้า (Arcade) เพื่อให้เปิดทะลุถึงกัน โดยตลอดตั้งแต่แรกสร้าง ในครั้งนี้ได้มีเจ้าของบ้านจำนวน 15 คูหาที่ตั้งอยู่บนถนนกลางได้ยินยอมให้เทศบาลเมืองภูเก็ตซ่อมแซมและปรับปรุงอาคารด้านหน้า (Arcade) หรือห้องคาน้ำ ใน พ.ศ. 2541 และเริ่มต้นจัดงานย้อนอดีตเมืองภูเก็ต ครั้งที่ 1 ขึ้นบนถนนกลาง ระหว่างวันที่ 5-7 มิถุนายนปีเดียวกัน (และมีการจัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี)

สำหรับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ตนั้นเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนา บูรณะฟื้นฟูอนุรักษ์วิถีชีวิต ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมของอาคารเก่าในเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม ตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2540 ทั้งเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้ผู้อยู่อาศัยในเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม และประชาชนจังหวัด ภูเก็ตเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์เมืองเก่า ลำดับสุดท้ายเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นพระประมุขด้วยความเป็นกลางและไม่ให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือทรัพย์สินแก่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองใดและส่งเสริมงานวัฒนธรรม (มูลนิธิเมืองเก่า ภูเก็ต, 2558)

วัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตเกิดจากการเข้ามาและการติดต่อของชาติตะวันตก ซึ่งมีมาตั้งแต่อดีต โดยปัจจัยที่ทำให้ชาวตะวันตกเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตมีทั้งการค้า ความต้องการทรัพยากร รัฐบาลกลางของประเทศไทยจัดส่งคนมาทำหน้าที่ผู้จัดการหรือหัวหน้า เพื่อควบคุมและดูแลกิจการเหมืองแร่ การเข้ามาของชาวตะวันตกด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทำให้ชาวตะวันตก

มีการนำวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติตนติดตัวมาใช้ในจังหวัดภูเก็ต และคนในจังหวัดภูเก็ตได้สนใจในวัฒนธรรมของชาวตะวันตกบางประการ จึงเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมของคนต่างถิ่นควบคู่กับวัฒนธรรมของตนเอง ประกอบกับในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกาศใช้นโยบายสร้างชาติ และรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ซึ่งเป็นต้นแบบในการนำมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศเรื่อยมา และได้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยตามกาลเวลา ซึ่งใน พ.ศ. 2558 มีทั้งหมด 11 ฉบับ การใช้นโยบายและการประกาศใช้สิ่งต่างๆ นั้นเป็นการกระทำที่ผู้นำประเทศมุ่งให้เกิดการปรับเปลี่ยนประเทศไทยให้มีความเป็นสากลมากขึ้น ทั้งสิ่งเหล่านี้ได้นำมาสู่การเกิดวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต กล่าวคือ การค้าภายใต้ระบบทุนนิยม การแต่งกาย การสื่อสาร ที่อยู่อาศัย อาหาร การประกอบอาชีพ การคมนาคม ความปลอดภัย การศึกษา การท่องเที่ยว ประเพณี ความปลอดภัย ความสะอาด การแสดงออกทางความคิด เช่น การแสดงออกแบบตรง ๆ ไม่อ้อมค้อม การอยู่ในสังคมแบบต่างคนต่างอยู่ การทำงาน โดยต้องมี การนัดหมาย การตรงต่อเวลา

นอกจากการปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตแล้ว ใน พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ด้านการตลาดของการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมและขยายโอกาสในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวในภูมิภาค การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในภูมิภาค การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวในภูมิภาคภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งการขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุน ด้วยการให้โอกาสแก่ธุรกิจภาคการท่องเที่ยวและสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต ควบคู่กับการเปิดโอกาสให้จังหวัดภูเก็ตเป็นนครแห่งไมซ์ (MICE) โดยการยกระดับภูเก็ตเป็นเมืองหลวงแห่งการท่องเที่ยวในอาเซียนเพื่อการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก เหล่านี้จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีความเจริญด้านความเป็นอยู่ ภาษา เทคโนโลยี การประกอบอาชีพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนการให้บริการของร้านค้า โรงแรม บังกะโล เกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยวแหล่งบันเทิง ธุรกิจของที่ระลึก และธุรกิจขนส่ง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาจังหวัดภูเก็ต

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการไม่ให้ความเป็นท้องถิ่นบางประการของจังหวัดภูเก็ตสูญหายไป ได้มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ตได้จัดตั้งสมาคมพารานากัน และมูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ตขึ้นเพื่อรักษา อนุรักษ์ พัฒนา บูรณะ พื้นฟู สืบสานวิถีชีวิต ศิลปกรรม วัฒนธรรมของบรรพบุรุษ อันมีการแสดงออกในด้านการแต่งกาย สิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมของอาคารเก่า บริเวณเมืองเก่าหรือถนนกลางของจังหวัดภูเก็ต ดังนั้นทั้งสองกลุ่มจึงมีความมุ่งมั่นในการร่วมกันรักษาอาคารเก่า ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารแบบชิโนโปรตุกีสอันเป็นต้นแบบวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต มีกรอบการศึกษาด้านวัฒนธรรมข้ามชาติของชาติตะวันตกในจังหวัดภูเก็ต การเลือกศึกษาพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ตนั้น เนื่องจากผู้วิจัยเล็งเห็นว่า จังหวัดภูเก็ตมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ กล่าวคือ

จังหวัดภูเก็ตมีลักษณะเป็นเกาะตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน หรือบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทย ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จนทำให้ชาวเดินเรือและพ่อค้านิยมแวะพัก ซ่อมบำรุงเรือ หาซื้ออาหารและน้ำดื่มก่อนเดินทางต่อไป รวมถึงการตั้งถิ่นฐานเพื่อประกอบอาชีพทางการเกษตร การประมง และการบริการ อีกทั้งการที่จังหวัดภูเก็ตมีความมั่งคั่งทางทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และวัฒนธรรมภูมิปัญญา เหล่านี้จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นที่รู้จักและชื่นชอบของคนทั่วโลก จนมีคนต่าง ๆ ทั่วโลกเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต ทั้งเต็มไปด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม

ความแตกต่างที่มีลักษณะเป็นเกาะของจังหวัดภูเก็ต ทำให้จังหวัดภูเก็ตต้องมีการบริหารจัดการตนเองในเรื่องเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีร่องรอยการกล่าวขานจากอดีตเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ด้วยเหตุผลที่จังหวัดภูเก็ตมีทะเลล้อมรอบ มีธรรมชาติที่สวยงาม จึงทำให้มีทรัพยากรทางทะเล (ทรัพยากรทางทะเลรวมถึง ทรัพยากรชายฝั่งทะเล และแนวชายฝั่งทะเล) ป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งดิน แร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งมีการปลูกข้าว พืชและผักต่าง ๆ เช่น มะนาว แตงโม ส้ม สับปะรด ยางพารา สะตอ ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ทูเรียน การเลี้ยงสัตว์บก เช่น ควาง หมู ป่า หมูบ้าน เป็ด ไก่ โค แพะ แกะ ห่าน ช้าง ม้า และสัตว์น้ำซึ่งมาจากการทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ทั้งกุ้งกุลาดำ ปลาเก๋า ปลากะพงในกระชัง หอยมุก หอยแครง หอยแมลงภู่ รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด เช่น กบ ตะพาบน้ำ ปลาน้ำจืด เป็นต้น ซึ่งสามารถใช้บริโภคได้ตลอดปี ทั้งมีทรัพยากรบางส่วนมากเกินความต้องการ จึงต้องส่งออกจำหน่ายในต่างพื้นที่ และนำมาซึ่งรายได้จำนวนหนึ่งเข้าสู่จังหวัดภูเก็ต นอกจากนั้นจังหวัดภูเก็ตยังสามารถสร้างรายได้เข้าสู่จังหวัดด้วยการประกอบอุตสาหกรรมด้านการผลิตภัณฑ์จากยางพารา การต่อเรือและซ่อมเรือ การทำปลาป่น การทำเหมืองแร่ การเลี้ยงมุก การทำผ้าบาติกอีกด้วย

จากความอุดมสมบูรณ์ข้างต้น จึงเป็นปัจจัยให้มีการเข้ามาของคนต่างถิ่นทั้งชาวอินเดีย โปรตุเกส ฮอลันดา ฝรั่งเศส และอังกฤษเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต นำมาสู่การผสมผสานกัน

ทางเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ จนเกิดเป็นชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยใหม่ ชาวตะวันตก ทั้งการเข้ามาของกลุ่มต่าง ๆ ที่เห็นความอุดมสมบูรณ์ของจังหวัดภูเก็ตในเรื่องต่าง ๆ ยังจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ต เช่น การใช้ภาษาไทยประสมกับภาษาต่างถิ่น เช่น ภาษาไทยกับภาษามลายู ภาษาไทยกับภาษาจีนฮกเกี้ยน และภาษาไทยกับภาษาตะวันตก ในการสื่อสาร จนทำให้คนในจังหวัดภูเก็ตมีภาษาถิ่นใต้ที่แตกต่างจากคนในภาคใต้จังหวัดอื่น ๆ ทั้งการนำสถาปัตยกรรมของยุโรปเข้ามาผสมผสานกับสถาปัตยกรรมของภูเก็ตในการสร้างบ้านเรือน เช่น การก่อสร้างอาคารลักษณะก่ออิฐถือปูน การตกแต่งแบบนีโอคลาสสิก การปั้นปูนเป็นรูปสัตว์และดอกไม้ หรือเรียกว่า อาคารแบบชิโน-โปรตุกีส การแต่งกายที่มีการปรับประยุกต์ให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป จนทำให้การแต่งกายแบบดั้งเดิมของจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนลดน้อยลง การให้ความสำคัญกับวันต่าง ๆ ของตะวันตก การแต่งงานกับชาวตะวันตก การส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาที่เป็นโรงเรียนนานาชาติ การใช้ลักษณะเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะเมื่อมีชาวตะวันตกเข้ามาทำธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เกิดจากการผสมผสานกันความเป็นภูเก็ตดั้งเดิมกับสิ่งภายนอกที่เข้ามากระทบ จนทำให้คนในจังหวัดภูเก็ตบางคนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใด คือ สิ่งดั้งเดิมของจังหวัดภูเก็ต และสิ่งใด คือ สิ่งที่เกิดจากการนำเข้ามาและการสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมภูเก็ตและวัฒนธรรมจากภายนอก โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตก

อย่างไรก็ตามการเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติมิใช่เหตุผลเดียวที่ทำให้จังหวัดภูเก็ตเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ตยังเกิดจากส่วนกลางหรือรัฐบาลในสมัยต่าง ๆ สนับสนุนให้จังหวัดภูเก็ตเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จนนำมาสู่การมีรายได้เข้าสู่จังหวัดภูเก็ตและประเทศไทยได้อีกทางหนึ่ง ประกอบกับการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าและทัดเทียมกับประเทศทั่วโลก ซึ่งจากการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ได้ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีการเปลี่ยนแปลงตามสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก กล่าวคือ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1-แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ทำให้จังหวัดภูเก็ตเปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านการคมนาคมทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ (การพัฒนาการคมนาคมทางอากาศด้วยการปรับปรุงสนามบินพาณิชย์และเปิดเส้นทางการบินมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการเดินทางและการขนส่งสินค้าทางอากาศ) การพัฒนาและการให้บริการด้านสารสนเทศและการโทรคมนาคม (การมีบริการการคมนาคม และ โทรคมนาคม เช่น โทรศัพท์ การไปรษณีย์โทรเลข

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคซึ่งทำให้เพิ่มความสะดวกในการติดต่อกัน ทั้งเป็นการขยายความเจริญขั้นพื้นฐานให้กระจายอย่างทั่วถึง) การพัฒนาวิทยาการการทำเหมืองแร่ (การพัฒนาวิทยาการการทำเหมืองแร่ เป็นการค้นหาแร่ดิบทุกที่สามารถนำออกจำหน่ายได้ในปริมาณมาก) การดำเนินการขุดลอกร่องน้ำเดินเรือ (การดำเนินการขุดลอกร่องน้ำเดินเรือ เน้นดำเนินการในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ เพื่อจัดทำท่าเรือให้ได้รับความสะดวกด้านการค้าและการทำประมง) เพื่อขนส่งสินค้าและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการยกระดับให้จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวนานาชาติ การพัฒนาระบบโทรคมนาคม การขยายบริการโทรศัพท์ การก่อสร้างโรงไฟฟ้าดีเซล การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการชะลอตัวของปริมาณแร่ดิบที่มีจำนวนลดลง การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและขยายขีดความสามารถในการผลิต (การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และขยายขีดความสามารถในการผลิต ทำให้ช่วยเพิ่มรายได้ให้จังหวัดภูเก็ตมากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวซึ่งเป็นผลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 เนื่องจากการใช้สถานที่ทางธรรมชาติเป็นสื่อกลางในการโฆษณา รวมทั้งการใช้เป็นสถานที่ในการถ่ายทำภาพยนตร์ ทำให้ต่างชาติรู้จักจังหวัดภูเก็ตและนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น) การพัฒนาข้างต้นจึงช่วยยกฐานะให้ จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองหลักทางฝั่งตะวันตก เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ และกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต

การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า ทั้งได้ลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศและเพิ่มการส่งออก การจ้างงาน และการขยายความเจริญสู่ส่วนภูมิภาค นอกจากนั้นการที่ประเทศไทยกำหนดให้มีปีท่องเที่ยวไทย หรือ Visit Thailand Year ใน พ.ศ. 2534 มีผลให้จังหวัดภูเก็ตเปิดตัวสู่ความเป็นเมืองท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งหลังจากนั้นจังหวัดภูเก็ตได้รับการยกฐานะให้เป็นแม่เหล็กการท่องเที่ยวระดับโลก รวมถึงการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก (World class tropical paradise) จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลกนานาชาติ และในการนี้รัฐบาลได้ร่วมวางแผนและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ต เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจการท่องเที่ยว จนทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็นกิจกรรมที่มีบทบาททางเศรษฐกิจแทนกิจการเหมืองแร่ (อัปสร ณ ระนอง, 2550, หน้า 170) และทำให้จำนวนนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นข้อดีของกิจการเหมืองแร่ในจังหวัดภูเก็ต เพราะกิจการเหมืองแร่ได้นำมาซึ่งการพัฒนาจังหวัดพร้อมกับรับสิ่งใหม่ ๆ เข้าจังหวัดภูเก็ต ทั้งยังทำให้จังหวัดภูเก็ตเกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาตั้งแต่อดีต เนื่องด้วยการต้องพัฒนาจังหวัดภูเก็ตให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของโลกและนโยบายจากส่วนกลางหรือภาครัฐอันเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงควบคู่กันไปอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้

จากความเจริญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาดูแลจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น ด้วยการออกกฎในการควบคุมการก่อสร้างอาคารตลอดแนวชายฝั่งทะเลหรือพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดภูเก็ตให้ไม่เกิน 12 เมตร การสนับสนุนในการพัฒนาท่าเรือหรือที่ดินบริเวณชายฝั่ง การส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาวะแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรม รวมถึงการดูแลธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบและได้มาตรฐาน (การดูแลธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบและได้มาตรฐาน เช่น การจดทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวและใช้เป็นหลักประกันในการชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ส่วนมัคคุเทศก์ต้องผ่านการฝึกอบรมเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตการประกอบอาชีพ) อีกทั้งเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ได้ทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศง่ายขึ้น ทั้งได้อำนวยความสะดวกในการติดต่อและการสื่อสารในธุรกิจต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวซึ่งช่วยในการสำรองห้องพัก การเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยว จนทำให้จังหวัดภูเก็ตได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วและเกิดการขยายตัวกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากและรวดเร็ว ทำให้จังหวัดภูเก็ตต้องร่วมมือกับสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านกับการท่องเที่ยว และสถาบันทางการศึกษา ผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยวออกสู่ตลาดแรงงานในจังหวัดภูเก็ต รวมถึงการจัดอบรมระยะสั้นเพื่อเสริมความรู้ให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้มากขึ้น แต่ในทางตรงข้ามของยุคโลกาภิวัตน์นั้นกลับพบว่า ได้ก่อให้เกิดการเลียนแบบหลายอย่าง รวมทั้งการได้รับข้อมูลทางวัฒนธรรมจากภายนอกจนเกิดการล้นไหลทางวัฒนธรรมและนำมาสู่การเกิดปัญหาสังคม

การสนับสนุนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงจังหวัดภูเก็ตนั้น ผู้วิจัย พบว่า นอกจากการสนับสนุนจากรัฐบาลแล้ว จังหวัดภูเก็ตยังได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยด้วยการนำประเพณีต่าง ๆ ในจังหวัดภูเก็ตเข้ามารวมกับปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ทั้งได้รวมไว้กับนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและนักธุรกิจเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตมากขึ้น

จากการพยายามดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจให้เข้ามายังจังหวัดภูเก็ต เป็นผลให้จังหวัดภูเก็ตมีการปรับตัวและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ตภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติหลายประการ เช่น การมีนักธุรกิจและนายทุนที่เข้ามาลงทุนในจังหวัดภูเก็ตเปลี่ยนไปจากนายทุนชาวจีน และนายทุนภูเก็ตเป็นนายทุนชาวตะวันตก ทั้งในการนี้ชาวตะวันตกที่เข้ามายังจังหวัดภูเก็ตได้นำวัฒนธรรมของชาติตนติดตัวเข้ามาและใช้ในจังหวัดภูเก็ต ด้วยความไม่รู้สึกลับแยกแยะและแตกต่าง จนทำให้เป็นสิ่งปกติที่เห็นได้ในจังหวัดภูเก็ต และไม่มี การต่อต้านของคนในจังหวัดภูเก็ต

ทั้งยังมีการใช้ตะวันตก เช่น ภาษารัสเซีย ภาษาเยอรมัน ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ในการสื่อสารและประกอบอาชีพ การปรับเปลี่ยนการสร้างสิ่งที่อยู่อาศัยตามรูปแบบของชาวตะวันตกมากขึ้น ทั้งทำให้เห็นการแต่งกายที่มีการปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยตามแบบสมัยนิยมและสากลนิยมมากขึ้น การเปิดให้บริการร้านอาหารตะวันตก รวมถึงการเปิด โรงเรียนนานาชาติ และการประกอบอาชีพ ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม บริษัทและรถนำเที่ยว

ครั้นเมื่อโลกได้ประสบเหตุการณ์ดัมย๋ากุ้งหรือฟองสบู่เศรษฐกิจแตก ซึ่งเหตุการณ์นี้ได้ส่งผลทั่วโลก และจังหวัดภูเก็ตได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้เช่นกัน แต่จังหวัดภูเก็ตก็สามารถผ่านวิกฤตเศรษฐกิจและฟื้นตัวได้จนเข้าสู่ภาวะปกติ ทั้งเติบโตมากขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง และเมื่อเหตุการณ์ดังกล่าวสงบลงจังหวัดภูเก็ตได้กลายเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงด้านการผลิตกับพื้นที่ฝั่งอ่าวไทย ทั้งทำให้จังหวัดภูเก็ตได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมากขึ้น จนทำให้จังหวัดภูเก็ตมีรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวในระดับสูง ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับจังหวัดภูเก็ตในฐานะแม่เหล็กการท่องเที่ยวระดับโลก ทั้งได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ให้เป็นพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2545 นอกจากนี้เหตุการณ์ดัมย๋ากุ้งหรือฟองสบู่เศรษฐกิจแตกแล้ว โลกยังได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกหลายครั้ง ทั้งการเกิดโรคระบาดไข้หวัดมรณะซาร์สในประเทศจีน ฮองกง และสิงคโปร์ เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย คลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้จังหวัดภูเก็ตได้รับผลกระทบเช่นกัน และสามารถแก้ไขให้ผ่านพ้นเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปได้ด้วยความร่วมมือของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งเหตุการณ์ครั้งนี้ได้ทำให้ชาวตะวันตกหลายประเทศเดินทางเข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ และเสียชีวิต ซึ่งได้ทำให้ชาวตะวันตกหลายคนได้สัมผัสกับธรรมชาติของจังหวัดภูเก็ตที่สวยงามอย่างแท้จริง และเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนทำให้ชาวตะวันตกบางคนตัดสินใจใช้ชีวิตและสร้างครอบครัวในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งทำให้บุคคลภายในครอบครัวที่เป็นคนไทยได้รับและเรียนรู้วัฒนธรรมรวมถึงรูปแบบการดำรงชีวิตของชาวตะวันตกจนมีการปรับเปลี่ยนเลียนแบบพฤติกรรมบางประการสู่ความเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งให้จังหวัดภูเก็ตมีการรับและเลียนแบบวัฒนธรรมของตะวันตกหลายประการ และทำให้จังหวัดภูเก็ตต้องตระหนักต่อการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการสร้างร่วมมือทางวัฒนธรรมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรม จนเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตามการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตท่ามกลางวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือวัฒนธรรมพื้นเมืองของกลุ่มคนพื้นเมืองในพื้นที่ที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษเป็น

สิ่งที่ดี และวัฒนธรรมดั้งเดิมหรือวัฒนธรรมพื้นเมืองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของจิตใจ เอกลักษณ์ และความภาคภูมิใจของคนไทย ทั้งยังเป็นพลังที่จะทำให้เกิดการแรงผลักดันให้มีการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2547, หน้า 10-11) ดังนั้นในขณะที่โลกมีการหมุนอยู่ตลอดเวลาหรือมีการเปลี่ยนแปลงนั้น ทำให้ต้องมีการเรียนรู้สิ่งแวดลอมต่าง ๆ รอบตัว เช่น การทำความรู้จักกับชาวตะวันตกที่มีการเดินทางไปรอบโลกเพื่อเรียนรู้และศึกษาความแตกต่างที่ไม่เหมือนตน และนำมาสู่การผสมผสานหรือการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากันได้ ดังเช่น การนำวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมพื้นบ้านมารวมกันให้ลงตัว สิ่งนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านเพียงอย่างเดียวอาจไม่มีพลวัตที่เพียงพอ จึงต้องมีการนำส่วนที่ก้าวหน้าของวัฒนธรรมอื่นมาผสมด้วย อีกทั้งวัฒนธรรมเป็นเรื่องสากลและเป็นของมนุษยชาติ คนไทยจึงไม่ควรรังเกียจที่จะรับและใช้ความก้าวหน้าของมนุษยชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ควรวางวิธีการที่จะนำวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมตะวันตกมาผนวกรวมกัน เพราะสิ่งนี้อาจเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศได้ เช่น การศึกษาเรื่องประเทศไทย แต่ในกระบวนการศึกษาเป็นการใช้ระเบียบวิธีของวิธีของตะวันตก เพราะวิธีการค้นคว้าวิจัยของตะวันตกมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์และมีการพัฒนามานานแล้ว แต่ก็ต้องมีการปรับวิธีการแบบตะวันตกเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งผลการศึกษาอาจนำมาสู่การสร้างความรู้และความเข้าใจแบบใหม่ การรับวัฒนธรรมข้ามชาติ จึงกล่าวได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของการประสานกันทางวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีการศึกษาแก่นในวัฒนธรรมและการเคลื่อนไหวทางสังคมของสังคมเดิม เพราะสิ่งเหล่านี้อาจมีผลกระทบมาจากวัฒนธรรมภายนอกทั้งด้านศาสนา การศึกษา หรือขบวนการต่าง ๆ ด้วย โดยทั้งหมดอาจมีผลทำให้วัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนั้นแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนยังได้ส่งผลต่อวัฒนธรรมข้ามชาติเช่นกัน เพราะแนวความคิดนี้ได้นำมาสู่การผสมผสานกันทางวัฒนธรรมโดยขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะเชื่อมวัฒนธรรมแห่งชุมชนหมู่บ้านกับวัฒนธรรมโลก กล่าวคือ การสามารถรับส่วนที่ก้าวหน้า เช่น เทคโนโลยี กับแนวคิดเรื่องประสิทธิผลและความคิดริเริ่มซึ่งเป็นของสากลเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน อันหมายความว่า การที่วัฒนธรรมไทยและชุมชนหมู่บ้านไทยสามารถรับมรดกวัฒนธรรมตะวันตกหรือของโลกมาประสานกับวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ โดยสามารถปรับให้วัฒนธรรมจากภายนอกให้อยู่ในรูปแบบที่คนในหมู่บ้านจะได้รับและใช้ประโยชน์ ซึ่งความสำเร็จเหล่านั้นจะทำให้วัฒนธรรมเดิมแห่งหมู่บ้านมีพลังพลวัตมากขึ้น และถึงแม้ว่าวัฒนธรรมอาจเป็นสิ่งที่ทำให้คนในชนชาตินั้น ๆ เหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ ซึ่งเห็นได้จากเรื่องภาษา หรือโครงสร้างทางสังคม เช่น ระบบการนับญาติ การแต่งงาน และการสืบทอดมรดก

อย่างไรก็ตามงานวิจัยงานวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของ จังหวัดภูเก็ต ได้มีการนำประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนมาใช้เป็นฐานคิด โดยนำแนวความคิด ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติ มาศึกษาควบคู่กับทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เพราะ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจต่อการเข้ามาและการปรับเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับ วัฒนธรรมตะวันตกได้อย่างสมเหตุสมผล อีกทั้งยังทำให้เห็นว่าแนวคิดและทฤษฎีสามารถยืดโยง เข้ากับชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากส่วนนี้มาทำการวิเคราะห์ร่วมกันได้ แต่การนำ แนวความคิดและทฤษฎีมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยอาจไม่เพียงพอ เพราะเมื่อมีการศึกษาเรื่องของ ท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต ควรนำคำบอกเล่าผ่านความทรงจำ หรือเอกสาร หรือกิจกรรมประเพณีของ ท้องถิ่นมาประกอบการศึกษาด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้อาจเป็นวาทกรรมที่สำคัญในการทำให้เห็นภาพ การเปลี่ยนแปลงและการดำรงของชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ทั้งยังทำให้เกิด ความเข้าใจชุมชนท้องถิ่น อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วย

จากข้อมูลทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นและยอมรับว่า การรับวัฒนธรรมตะวันตก เข้ามาในจังหวัดภูเก็ต ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้ สร้างกำไรให้กับจังหวัดภูเก็ตเป็นจำนวนมาก โดยที่จังหวัดภูเก็ตไม่ต้องลงทุนมากนัก เนื่องจาก จังหวัดภูเก็ตได้นำเสนอความสวยงามของธรรมชาติซึ่งมีอยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดภูเก็ต ต้องสูญเสียต้นทุนทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก แต่พบว่า คนใน จังหวัดภูเก็ตสามารถปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการเรียนรู้ภาษา ต่างชาติเพิ่มมากขึ้น การรับประทานอาหารตะวันตก การกำหนดกฎกติกาและการจัดระเบียบใน เรื่องต่าง ๆ ให้มีความเป็นสากล การทำงานร่วมกับชาวตะวันตก เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจาก การที่คนในจังหวัดภูเก็ตได้พยายามปรับตัวเข้าหากันโดยการยอมรับ เรียนรู้ ช่วยเหลือ และเข้าใจ ซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจเผื่อแผ่ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การไม่รังเกียจกัน การมีมิตรภาพ การยอมรับฟังความคิดเห็นจากคนอื่น โดยไม่คิดแบ่งแยกกัน การปรับความคิด ทัศนคติ และมุมมอง ต่าง ๆ อีกทั้งการที่คนในจังหวัดภูเก็ตได้เจอชาวตะวันตกจำนวนมากมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและแล้ว รวมถึงการที่คนในจังหวัดภูเก็ตบางกลุ่มไปศึกษาต่อต่างประเทศ จนทำให้ได้รับรู้และเรียนรู้ วัฒนธรรมตะวันตกมาด้วย

สิ่งสะท้อนจากการเปลี่ยนแปลงสู่ปัญหาในสังคมจังหวัดภูเก็ต

การเข้ามาของวัฒนธรรมข้ามชาติในจังหวัดภูเก็ตได้ทำให้เกิดการสูญเสียต้นทุนทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมแล้ว วัฒนธรรมข้ามชาติยังทำให้จังหวัดภูเก็ตมีปัญหาต่าง ๆ ตามมา ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางทะเล ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของจังหวัดภูเก็ต ปัญหานี้จัดได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญที่เกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ต เพราะปัญหานี้นำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น ปัญหาความสกปรกและน้ำทะเลเสื่อมคุณภาพ มีสาเหตุหลักมาจากปริมาณขยะมูลฝอยที่มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาจังหวัดภูเก็ตจำนวนมาก และมีการอุปโภคบริโภคจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่มาของการเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอย นอกจากการใช้เครื่องอุปโภคบริโภคของคนในจังหวัดภูเก็ต การทิ้งขยะที่ไม่เป็นระบบ การทิ้งขยะเคลื่อนที่โดยเฉพาริมถนน ตลาดนัด ตลาดสด ริมถนนบริเวณที่มีการก่อสร้าง ทำให้พบขยะมูลฝอยล้นถึง ปัญหานี้ได้มีความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งภาคเอกชนในการให้บริการกำจัดขยะมูลฝอย แต่บางครั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกำจัดขยะไม่สามารถให้บริการทันกับปริมาณการใช้ในแต่ละวันได้ เพราะเดิมที่จังหวัดภูเก็ตใช้วิธีกลบฝังบริเวณสะพานหินจนได้พื้นที่เพิ่มขึ้นหลายร้อยไร่ และในระยะหลังเทศบาลจังหวัดภูเก็ตได้สร้างเตาเผาขยะ แต่ก็ไม่สามารถรองรับความปลอดภัยจากควันพิษของพลาสติกที่เผาไหม้ได้ นอกจากนั้นแล้วยังพบปัญหาการลักลอบระบายน้ำเสียจากบ้านเรือน โรงแรม อพาร์ทเมนต์ไม่มีระบบการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ผืนดิน โดยเฉพาะบริเวณหาดป่าตองมีน้ำเสียมากที่สุด ทั้งที่ทางการได้กำหนดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนระบายออกสู่ทางสาธารณะ แต่ยังพบว่า มีการลักลอบปล่อยน้ำเสียลงสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ อีกทั้งยังพบว่ามีโรงแรมบางแห่งได้แอบปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลโดยตรง ซึ่งมีสารฟอสเฟตทำให้ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในทะเล เพราะทำให้ตะไคร่น้ำและสาหร่ายสามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังไปปกคลุมปะการังจนไม่สามารถเจริญเติบโตและตายไปในที่สุด แม้ว่าปัญหานี้จังหวัดภูเก็ตได้แก้ไขด้วยการสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย แต่ก็ไม่เพียงพอกับการดูแลระบบน้ำเสียในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากมีเพียงแห่งเดียว

สำหรับด้านการปลูกสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งโรงแรมหรืออาคารที่พักต่าง ๆ ล้วนเกิดจากการถมที่และปรับที่ดิน ซึ่งเป็นการขุดดินตามเนินเขาตามบริเวณที่ต้องการปลูกสิ่งอำนวยความสะดวก การกระทำดังกล่าวได้ส่งผลให้เนินเขาที่เคยปกคลุมด้วยต้นไม้ต้องถูกตัดไปจนเสียสภาพภูมิทัศน์ อีกทั้งการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ที่ขวางการไหลของกระแสน้ำ

เมื่อฝนตก ทำให้พื้นที่ที่ต่ำกว่าถูกน้ำท่วมได้ การปลูกสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนายทุนได้ บางครั้งจึงถูกขยายต่อสู่ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะ เนื่องจากมีคนต่างถิ่นได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามายังจังหวัดภูเก็ต โดยไม่ย้ายทะเบียนบ้าน เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างขายแรงงาน ทำธุรกิจส่วนตัว จนทำให้มีจำนวนประชากรที่มีอยู่จริงมากกว่าจำนวนตัวเลขที่ปรากฏในทะเบียนบ้านซึ่งยากต่อการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังมี การเข้ามาของนักท่องเที่ยวผู้จังหวัดภูเก็ตเพื่อทำการค้า การบริการ การเป็นแรงงานรับจ้าง ซึ่งทำให้จำนวนประชากรในจังหวัดภูเก็ตมากขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง และจากกลุ่มคนต่าง ๆ ช้างต้นที่เข้ามา ยังจังหวัดภูเก็ตนั้น พบว่า มีทั้งคนมีฐานะทางการเงินและไม่มีฐานะทางการเงิน โดยคนมีฐานะทางการเงินจะซื้อที่ดินและบ้านในจังหวัดภูเก็ต ในขณะที่คนไม่มีฐานะทางการเงินจะอยู่อาศัยบริเวณที่สาธารณะจนกลายเป็นผู้บุกรุกป่าสงวนแห่งชาติหรือที่ราชพัสดุ เพราะไม่มีเอกสารสิทธิ์ ในที่ดินครอบครอง เนื่องจากระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินในอดีตไม่ได้ยึดถือตามเอกสาร เมื่อทางราชการ ประกาศให้ประชาชนแจ้งการครอบครองเพื่อออกหลักฐาน สค.1 ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร และที่ไม่ทราบข่าวจึงไม่ได้แจ้งสิทธิ์การครอบครอง ดังนั้นจึงทำให้ที่ดินที่ชาวบ้านอยู่อาศัยกัน มาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นที่ดินที่ไม่มีราคามากนัก และบางพื้นที่ก็รกร้างว่างเปล่าปลูกอะไร ไม่ได้ เพราะเป็นเนินเขา บางพื้นที่เป็นสวนมะพร้าวหรือสวนยางพาราจึงกลายเป็นสถานที่ของ กรมป่าไม้ และเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์ ส่งผลให้ชาวบ้านกลายเป็นผู้บุกรุก เหตุการณ์ลักษณะนี้ได้ เกิดขึ้นและพบในหลายพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ต นอกจากนี้ยังพบการบุกรุกจากกลุ่มนายทุนธุรกิจ โดยเป็นไปในลักษณะของการพยายามนำที่สาธารณะไปออกเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากที่ดินใน จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมาก ซึ่งในอดีตที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินที่มีการออกประทานบัตรเหมืองซึ่ง ตามพระราชบัญญัติแรกกำหนดไว้ว่า ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินสาธารณะของรัฐ และที่ดินส่วนบุคคลซึ่งตามพระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่เดิมนั้นไม่ว่าจะเป็นที่ประเภทใด หลังจากการขุดแร่ หรือทำเหมืองแร่ไปแล้วให้ที่ดินนั้นตกเป็นของรัฐ แต่ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติ เหมืองแร่ พ.ศ. 2510 ซึ่งได้ระบุให้ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์แม้หลังการทำเหมืองแร่แล้วให้เจ้าของเดิม ครอบครองได้ การแก้ไขกฎหมายเป็นพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงเป็นการเปิดช่องให้ทำการทุจริต ในการนำที่สาธารณะไปเป็นสมบัติส่วนตัว และเมื่อยุคการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตเจริญเติบโต เจ้าของเหมืองที่ดินจำนวนมากจึงขายที่ดินให้แก่นักลงทุนต่างชาติ โดยการออกโฉนดเปลี่ยน รูปการถือครองที่ดิน และทำลายหลักฐานเดิม โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายหาด เนินเขา อ่าว แหลม ต่าง ๆ ซึ่งระยะหลังเต็มไปด้วยโรงแรมระดับห้าดาว บ้านพักตากอากาศชั้นเดียวหรือบังกะโล (Bangalow) บ้านพักผู้ดีที่มีเงินหรือวิลล่า (Villa) เรสซิเด้นท์ (Resident) คอนโดเนียม (Condominium) ที่พักตากอากาศหรือรีสอร์ท (Resort) สนามกอล์ฟ (Golf club) และสถานที่

พักผ่อนหย่อนใจอื่น ๆ และสิ่งนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของบริบทเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กระบวนการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลา 50 ปี ซึ่งมีญาณันท์ สกลบุญพาณิชย์ (2554) ได้ศึกษาไว้ในเรื่องประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ตสมัยใหม่ พ.ศ. 2500-2550 นอกจากนั้นอัปสร ณ ระนอง (2550) ยังได้ทำการศึกษาไว้ด้วยเช่นกันในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากกิจการเหมืองแร่ดีบุกสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2484-2530 ในงานชิ้นนี้ได้ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ดีบุกสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาเรื่องศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ของภูมิินทร์ ยุคุณธร (2544) ที่ทำให้เห็นสภาพสังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ตหลัง การเปลี่ยนแปลงเป็นเมืองท่องเที่ยว การศึกษาของตัวอย่างงานเหล่านี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมต่อกับองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ ทั้งงานเหล่านี้ได้นำมาซึ่งความหลากหลายที่ขยายเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้เป็นมีผลมาจากการมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้ขาดการพัฒนาและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งการขาดจิตสำนึกสาธารณะที่ไม่เห็นความสำคัญในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ทางราชการได้ออกกำหนดกฎหมายควบคุมไว้หลายฉบับ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2546 ออกตามความในพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ประกาศกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2550) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเกาะภูเก็ต พ.ศ. 2548 ยังผลให้บริเวณใกล้ฝั่งทะเลรอบ ๆ เกาะจำนวนมากกว่า 50 จุด เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และเดิมทีเป็นที่ดินของชาวพื้นเมืองแต่ภายหลังถูกนักลงทุนซื้อด้วยราคาสูง นอกจากนั้นพื้นที่บริเวณชายฝั่งซึ่งเดิมเป็นที่อยู่อาศัยและที่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนาของชาวภูเก็ตได้ถูกกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทอยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางตามกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเกาะภูเก็ต พ.ศ. 2548 แต่ถูกนักลงทุนเข้าไปกว้านซื้อไร่นาเพื่อก่อสร้างโรงแรม บังกะโล บ้านจัดสรร หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่พักอาศัยและพักผ่อนหย่อนใจลดลงเหลือเพียงเล็กน้อย ส่งผลให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น และเมื่อที่ดินมีราคาสูงขึ้นอำนาจการซื้อของคนในท้องถิ่นก็ลดลง ที่ดินบริเวณดังกล่าวจึงตกอยู่ในมือของกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว และส่งผลให้คนในท้องถิ่นต้องย้ายออกไปอยู่พื้นที่รอบนอกซึ่งอาจไม่มีสาธารณูปโภค และทำให้คุณภาพชีวิตต่ำลงเพราะเดิมที่ประปา ไฟฟ้า ถนน การกำจัดขยะมีเพียงพอสำหรับคนในท้องถิ่น แต่เมื่อมีการเดินทางเข้ามาของคนต่างถิ่นและคนต่างชาติทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง จึงนำมาสู่การขาดแคลนและความเดือดร้อน เช่น การขาดแคลนน้ำอันมีสาเหตุมาจากการขยายตัวของภาคธุรกิจ ซึ่งทำให้มี

ความต้องการน้ำเพิ่มขึ้นทุกปี ตลอดจนถึงก่อสร้างทั้งโรงแรม ถนน อาคารพาณิชย์ และบ้านจัดสรร เป็นต้น เหล่านี้มีผลทำให้พื้นที่รับน้ำมีการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งเมื่อฝนตกน้ำจะไหลไปตามผิวคอนกรีตลงระบายน้ำและออกสู่ทะเล ทำให้น้ำไม่มีโอกาสซึมลงสู่ ผิวดิน ดังนั้นปริมาณน้ำใต้ดินจึงลดลงและไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวยังนำมาสู่ปัญหาการจราจร แม้ว่าส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากการเดินทางในเวลาเช้าและเย็นของคนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้ถนนเทพกระษัตรีเป็นสายหลักในการเดินทางเพื่อไปสู่จุดหมาย จึงทำให้ถนนสายดังกล่าวมียานพาหนะจำนวนมากและมีความหนาแน่นจากการจราจรค่อนข้างมาก ประกอบกับการจับจีของคนในพื้นที่และคนต่างจังหวัดที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยหรือทำงาน ทั้งชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพักผ่อน และทำงานไม่มีวินัยในการจับจี และนำมาสู่การเกิดอันตรายบ่อยครั้ง การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวต่างชาติยังนำมาสู่ปัญหาธุรกิจบริการทางเพศและการลักลอบขนสินค้าหนีภาษี ยาเสพติด น้ำมันเถื่อน ทั้งพบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติบางกลุ่มนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อมาใช้แสวงหาความสุขหรือบริการทางเพศ (จรรยา เศรษฐบุตร และสุภาณี เวชพงศา, 2537, หน้า 183) ทำให้มีการแอบแฝงนำของหนีภาษี เข้ามากับเรือยอร์ช เรือเดินสมุทรหลากหลายชาติภายใต้ระเบียนการตรวจตราของราชการที่ไม่รัดกุม ซึ่งเป็น โอกาสและช่องว่างให้ดำเนินกิจการผิดกฎหมายได้ง่าย ทั้งการแฝงธุรกิจประเภทสถานบริการและแหล่งบันเทิงต่าง ๆ เช่น สถานบริการ ออบ ออบ นวด ธุรกิจเพื่อนเที่ยว (Escort) สวนอาหาร โรงแรม ดิสโก้เธค ผับต่าง ๆ ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย เป็นต้น โดยสถานบริการต่าง ๆ เหล่านี้มักมีบริการประเภทการค้าประเวณีแอบแฝงอยู่ด้วย ทั้งการองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้ พ.ศ. 2530 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวครั้งที่ 2 ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น และคนท้องถิ่นบางส่วนได้ให้ความสนใจในงานบริการประเภทนี้ เนื่องจากมีค่าตอบแทนสูงโดยไม่ต้องลงทุนมาก ดังนั้นความใกล้ชิดกับชาวต่างชาติทำให้มีการเลียนแบบพฤติกรรมจากชาวตะวันตกมาเป็นพฤติกรรมที่เคยชินจนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร หรือทักษะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในระดับชุมชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นปัญหาการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันธุรกรรมท่องเที่ยวในระดับมาตรฐานและการเปิดเสรีในการท่องเที่ยว ประกอบกับการขาดแรงงาน ทำให้มีประชากรแฝง อันนำมาสู่ปัญหาแรงงานเถื่อนในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากมีการพบร้านค้าบางร้านใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งพม่า มอญ ลาว อินเดีย มาเลเซียมาประกอบกิจการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไม่มีหนังสือเดินทางเข้ามาลักลอบทำงานก่อสร้าง ประมง และสวนยาง อีกทั้งแรงงานดังกล่าวอาจนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรม การเกิด

โรคระบาด เช่น โรคเท้าช้าง วัณโรค โรคเอดส์ ในจังหวัดภูเก็ต (นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว, 2549, หน้า 72) การเข้ามาของคนกลุ่มต่าง ๆ ยังต่อเนื่องสู่ปัญหาค่าครองชีพสูง เนื่องจากชาวท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ตขายที่ดินทำกินให้กับนายทุน ทำให้เกษตรกรไม่มีที่ดินเพาะปลูกทำกิน ทั้งการที่ชาวประมงจับปลาได้น้อยลง เพราะมีการทำลายทรัพยากรทางทะเล และการปศุสัตว์ประสบปัญหาเรื่องกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเกาะภูเก็ต พ.ศ. 2548 เพราะเกษตรกรอยู่ในเขตเมืองไม่สามารถเลี้ยงสัตว์ได้ ดังนั้นอาหารประเภทเนื้อสัตว์จึงต้องนำเข้ามาเพิ่มเติมจากต่างจังหวัด ซึ่งส่งผลให้สินค้านำเข้าประเภทผัก และเนื้อสัตว์มีราคาเพิ่มมากขึ้น

จากปัญหาต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยส่วนหนึ่งซึ่งมีสาเหตุมาจากการนำกิจกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น บ่อนกาสิโน ซ่อง บาร์ ในคัลคลับ แหล่งบริการทางเพศเข้าสู่ชุมชน เหล่านี้จึงเป็นที่มาของปัญหาหลายเสพติด การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ อาชญากรรมต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า การเกิดบริการเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมและค่านิยมการบริโภคที่หรูหราฟุ่มเฟือยจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวแบบทุนนิยมบริโภคยังได้ทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยการจัดให้มีการแสดงประเพณี วิถีชีวิตให้นักท่องเที่ยวได้ชมเพื่อความบันเทิง ซึ่งทำให้มีเนื้อหาที่แตกต่างไปจากความจริง เพราะการแสดงดังกล่าวเป็นการทำขึ้นเพื่อความบันเทิง เช่น ประเพณีการกินผัก คือ การรักษาความบริสุทธิ์ของร่างกายและจิตใจ แต่ในทางการท่องเที่ยวได้ขายความตื่นตาตื่นใจจากการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ของเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น การใช้เหล็กแหลมหรือของมีคมเสียบแทงตามร่างกาย การลุยไฟ การไต่บันไดมิด ทั้งการแสดงอกินหารที่เกินเหตุ จนกลายเป็นการโฆษณาสินค้าและการท่องเที่ยว จนลืมนึกถึงจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของประเพณีการกินผัก

2. ปัญหาการสูญเสียวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดขึ้นจากการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ส่งผลให้เมืองและจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างไม่มียึดจำนวน จนทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา กล่าวคือ ปัญหาความหนาแน่นของประชากรและชุมชน ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาเสพติด ปัญหาสังคมเสื่อมโทรม ปัญหาจราจร

ปัญหาการสูญเสียวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นผลจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื่องจากท้องถิ่นเป็นผู้เสียเปรียบและขาดการต่อรองอำนาจทางเศรษฐกิจ เพราะการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ผู้ที่เดินทางมารับบริการการท่องเที่ยวจึงต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี และเมื่อการท่องเที่ยวได้รับความสนใจมากขึ้นยิ่งทำให้การท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มหาศาล โดยที่ชุมชนท้องถิ่นตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำ ซึ่งไร้อำนาจการต่อรอง อย่างสิ้นเชิง (ลิวัลย์ เกลียงสง, 2543, หน้า 183-192) อีกทั้งถือได้ว่าเศรษฐกิจที่เจริญและมีการเปลี่ยนแปลง

ยังเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการรับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาอย่างง่ายดายและรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน เนื่องเป็นการเปิดรับกระแสความเจริญจากภายนอกได้เข้ามา มีบทบาทและผสมผสานกับความเป็นท้องถิ่น ทั้งนี้ก่อนุรักษ์นิยมทางวัฒนธรรมได้มองว่า เมื่อมีคนจากภายนอกหลังไหลเข้ามาจะทำให้วัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ตถูกกลืน กล่าวคือ การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มคนย่อมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านความคิด ทัศนคติ และความเชื่อ สิ่งเหล่านี้คือ วัฒนธรรมที่คนภายนอกนำติดตัวมาและทิ้งไว้กับคนในท้องถิ่น และได้เกิดการหยิบยืมวัฒนธรรมในส่วนที่สามารถนำมาปรับให้เข้ากับชุมชนได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นไปในวิถีการผสมผสานทางวัฒนธรรม และเป็นอีกปัจจัยที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลง ด้านวิถีชีวิตของผู้คน และความคิดในแต่ละช่วงเวลา เช่น ความคิดด้านภูมิประเทศโดยลักษณะทางธรรมชาติของทะเลหมอกมีภูเขา ล้อมรอบ ในอดีตลักษณะเช่นนี้ไม่ได้รับความสนใจเพราะพื้นที่ ที่ดิน และที่ดินกับทะเลถูกมองว่าไม่มีประโยชน์ ที่ดินบนเขาก็ยากต่อการพัฒนา เช่น การสร้างบ้านบนภูเขาเป็นการยากลำบากในการได้รับบริการจากภาครัฐด้านไฟฟ้า น้ำประปา แต่ภายหลังสิ่งเหล่านี้ไม่ได้กลายเป็นอุปสรรค เพราะได้มีนักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเล็งเห็นประโยชน์ของทรัพยากรที่ดินจึงได้เริ่มเข้ามาลงทุนและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง (โอภาส สุกใส และคณะ, 2533, หน้า 159)

สำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้น จังหวัดภูเก็ตได้เร่งรัดให้หน่วยงานในท้องถิ่น ดำเนินการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการก่อสร้างอาคารที่พัก รวมทั้งการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ด้วยการจัดทำโครงการสร้างศูนย์ประชุมนานาชาติ ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง โครงการสร้างระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าขนาดเบารอบเกาะภูเก็ต ดังนั้นจากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้ในงานวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต” จึงช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจจังหวัดภูเก็ตในเรื่องภูมิหลังและลักษณะทางกายภาพของจังหวัดภูเก็ต การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก การปรับตัวและการดำรงอยู่ภายใต้วัฒนธรรมข้ามชาติได้เป็นอย่างดี เพราะสิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นภาพสะท้อนต่าง ๆ ของจังหวัดภูเก็ตตั้งแต่อดีตจนสู่ยุคเปลี่ยนผ่านการท่องเที่ยว ซึ่งหากมีการพิจารณาแล้ว พบว่า จังหวัดภูเก็ตได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ จนบางอย่างที่มีมาตั้งแต่อดีตได้เลือนหายไปจนยากที่จะนึกภาพในอดีตได้ออก หรือรูปพื้นที่เกิดขึ้นใหม่ได้อีก โครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ต เป็นต้น โครงการเหล่านี้จึงช่วยผลักดันให้เกิดการดำเนินการเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติกับพัฒนาการและการดำรงอยู่ของจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติขยายงาน การศึกษาต่อไปได้ คือ

1. ควรศึกษาลักษณะของวัฒนธรรมข้ามชาติที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจในจังหวัดภูเก็ต เพราะในอดีตนั้นจังหวัดภูเก็ตมีการทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ก่อนเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และหลังจากนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเริ่มขยายตัวนั้น การลงทุน และการประกอบอาชีพในจังหวัดภูเก็ตมีจำนวนมากขึ้น ทั้งยังพบว่า ชาวตะวันตกเข้ามามีบทบาท และเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก ดังนั้นสิ่งที่ตามมาอาจมีความเกี่ยวพันระหว่างวัฒนธรรมข้ามชาติกับระบบเศรษฐกิจในจังหวัดภูเก็ต

2. ควรขยายงานการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติไปยังจังหวัดต่าง ๆ ที่เห็นร่องรอย การเดินทางเข้ามาของชาวตะวันตกทั้งการอยู่อาศัย หรือการประกอบธุรกิจ เพราะอาจทำให้เห็น ความแตกต่างของวัฒนธรรมข้ามชาติในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อจังหวัดนั้น ๆ

3. การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติอาจขยายเป็นชุดโครงการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ บริเวณหัวเมืองชายฝั่งตะวันตก เมืองท่าการค้าในอดีต หรือกลุ่มจังหวัดอันดามัน เพราะอาจนำมาสู่ การเห็นภาพดำรงอยู่ของแต่ละพื้นที่ด้วยการรวมตัวและสร้างความร่วมมือกันของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรักษาความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างจากจังหวัดภูเก็ตก็เป็นได้

บรรณานุกรม

- กฎหมายตราสามดวง เล่ม 5. (2537). กรุงเทพฯ: องค์การคำคุณุสภา.
- กนก ชูลักษณะ. (2531). การแต่งงานของชาวเล ใน สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (บก.). *ประเพณี
เกาะภูเก็ต* (หน้า 145 -150). ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.
- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2550). อุดมการณ์ : แนวคิดและการวิเคราะห์ ใน *มรรควิธีเศรษฐศาสตร์
การเมือง เล่ม 2* (หน้า 12-18)..กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมล เกตุศิริ. (ม.ป.ป.). *เสียงดนตรีในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ.
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2554). *จำนวนประชากรและบ้าน ปี 2554*. เข้าถึงได้จาก
http://203.113.86.149/xstat/pop53_1.html
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2555). *การให้บริการสถิติและข้อมูล จำนวนประชากร
ปี 2554*. เข้าถึงได้จาก http://stat.bora.dopa.go.th/xstat/pop54_1.html.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2557). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง
เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ
ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2557*. เข้าถึงได้จาก
http://stat.bora.dopa.go.th/stat/y_stat57.html
- กรมประชาสัมพันธ์, (2482). *ประมวลรัษฎม เล่ม 1*. พระนคร: โรงพิมพ์พานิชกุผล.
- กรมศิลปากร. (2532). *ถลาง ภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามัน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์
และเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป.
- กรมศิลปากร. (2532). *ถลาง ภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามัน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์
และเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงศึกษาธิการ และกรมศิลปากร. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทาง
ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *การวัฒนธรรมศึกษา: กระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม*.
กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.
- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. (รศ. 112, 24 สิงหาคม). *เอกสารรัชกาลที่ 5 ม. 28.2/14. จดหมายกราบ
บังคมทูลของกรมหลวงดำรงราชานุภาพที่ 207/6005*.
- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2482, 28 พฤศจิกายน). *เรื่อง ให้เปลี่ยนชื่อเพลงไทยบรรดาที่มีคำว่า
“ลาว” และ “เงี้ยว”*. ศ.ธ. 0701.29/1

- กองวิชาการและแผนงานวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน. (2537). *แผนลงทุนจังหวัดภูเก็ต*.
ภูเก็ต: สถาบันนโยบายศึกษา.
- กองสถิติและวิจัย ฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2529). *ภาวะการณ์ท่องเที่ยว
จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2528*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กองหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2500). *บันทึกผลงานของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูล สงครามระหว่าง
พ.ศ. 2491-2499*. พระนคร: ศิวพร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *การศึกษาวิเคราะห์การลงทุนเพื่อการวางแผนและพัฒนา
ในจังหวัดภูเก็ตและสถานตากอากาศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2522). *สรุปแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต*. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2536). *สรุปปัญหาและการป้องกันแก้ไขผลกระทบของ
การท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). *รายงานสถิติประจำปี 2540*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *หนังสือนำเที่ยวจังหวัดภูเก็ต/ กระบี่/ พังงา*. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). *แผนยุทธศาสตร์การตลาดการท่องเที่ยวเพื่อการเติบโต
อย่างยั่งยืนจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. เข้าถึงได้จาก
<http://th.aectourismthai.com/infoasean/3127>
- การบินไทย. (2557). *พัฒนาการการบินไทย พ.ศ.2522-2531*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.thaiairways.com/about-thai/company-profile/th/development-and-advancements-of-thai-ad-1979-1988.htm>
- การปรับลดค่าธรรมเนียมที่ทำอากาศยานภูเก็ตสำหรับเที่ยวบินเหมาลำ (Charter flight)*. (2558).
เข้าถึงได้จาก <http://www.ryt9.com/s/cabt/2005-11-16-12:21:36>
- การสถาปนามืองภูเก็ต-นิช*. (2532). ภูเก็ต: วิเศษออฟเซ็ทคอมพิว.
กุศล เอี่ยมอรุณ. (2535). ภูเก็ต. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- กรุณา กุศลาสัย และเรื่องอะไร กุศลาสัย. (2543). *วัฒนธรรมสัมพันธ์ไทย-อินเดีย*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
เกษตร พิทักษ์ไพรวรรณ. (ม.ป.ป.). *สยามเป็นเมืองเหมืองแร่ 100 ปี กรมทรัพยากรธรณี*.
กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.

- เกาะภูเก็ต (หน้า 12-15). ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2548). *การเมืองการปกครองไทย: หลายมิติ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ขุนนรภัยพิจารณ์. (2499). *ประวัติตระกูล ณ ถลาง*. ม.ป.ท.
- เจมชาติ เทพไชย, พูลศรี รัตนหิรัญ และรินนภา รัตนพงศ์. (2542). ชาวเล ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้* (หน้า 32-38). สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดภูเก็ต*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *ความเป็นมาของงานส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยสังเขป*. มปท.
- คณิตา เลขะกุล. (2516). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว โฉมหน้าใหม่ของภูเก็ต. *อนุสาร อ.ส.ท*, 12(4), 14.
- โครงการศึกษาการเพิ่มศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต. (2552). กรุงเทพฯ: พิสุทธิ เทคโนโลยี.
- โคริน เฟื่องเกษม. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบัน และสู่ทางความร่วมมือในอนาคต*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ และศูนย์อินเดียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: รามการพิมพ์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2544). *การหน้าที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสถาบันศาสนาในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาศาสนาสิกข์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค 22 (จ.ศ.1248 พ.ศ. 2429). (2506). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงเพิ่ม โขฎ्ฐิกราชเศรษฐี (เพิ่ม เลาหเศรษฐี) ต.จ 11 กุมภาพันธ์ 2506.
- จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีเถาะ จ.ศ. 1241 (พ.ศ.2422). (2513). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระปฏิเวทย์วิศิษฎ์ (สาย เลขยานนท์) ท.ม., ต.ช. 21 พฤศจิกายน 2513.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค 5. (2514).

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.อ.เพลิน ศรีสาคร และนางกัณหา ศรีสาคร
พ.ศ. 2514.

จดหมายเหตุเจมโลว์. (2519). นันทา วรรณดิวงส์ (แปล). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

จดหมายเหตุเมืองกลางและหัวเมืองปักษ์ใต้. (2528). ม.ป.ท.: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ. (2505). อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ พระรัตนธัชมุนี

(จู อิศุสธญาณเถร ป.7) วัดพระมหาธาตุนครศรีธรรมราช 31 พฤษภาคม 2505
และพิมพ์ใหม่เป็นอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงบุญเกื้อ เบญจกาญจน์
จ.จ. 24 กรกฎาคม 2515.

จตุพร วิศิษฏ์โชติอังกูร. (2555). เงาะป่า-ซาไก บนเทือกเขาบรรทัด. เข้าถึงได้จาก

<http://www.gotoknow.org/blogs/posts/324715>

จรรยา เศรษฐบุตร และสุภาณี เวชพงศา. (2537). NICS เขตปลอดโสเภณี?. นครปฐม:

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

จรัส ทองจีน. (2536). ชาวเลในจังหวัดภูเก็ต: การศึกษาสภาพชุมชนเพื่อหาแนวทางจัดการศึกษา

นอกโรงเรียนสำหรับชนกลุ่มน้อย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จริญญา. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

จังหวัดภูเก็ต. (2551). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 จังหวัดภูเก็ต.

ภูเก็ต: ภูเก็ตบุลเลทิน.

จังหวัดภูเก็ต. (2552). รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 จังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต:

ภูเก็ตบุลเลทิน.

จิตร ภูมิศักดิ์. (2524). ความเป็นมาของคำสยาม, ไทย, ลาวและขอม และลักษณะทางสังคม

ของชนชั้นชาติ. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

จิราพร มาร์ค. (2557, 6 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

จิรายุ นรากรพิทักษ์. (2557, 4 พฤศจิกายน). สื่อมวลชนด้านการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์.

แจ้งความกระทรวงมหาดไทย. (2470, 28 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 44 แผนกกฎหมาย.

ฉลองรัฐ ยิ่งไพบูลย์. (2538). การแสวงหาข้อมูลเพื่อการปรับตัวของอาจารย์ชาวต่างประเทศ.

วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2534). *วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2547). *ความเป็นมาและสาระสำคัญของแนวคิดวัฒนธรรมวัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2553). *การเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชน*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2556 ก). *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2556 ข). *ตัวรัก เล่มที่ 3 ความเป็นครอบครัวและชุมชนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และวัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธุ์. (2548). *ประวัติศาสตร์ความคิดไทยกับแนวคิดชุมชน*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ฉันทส ทองช่วย. (2528). ชาวเลและเกาะสิเหร่ภาษาชาวเล ใน *เอกสารรายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ถลาง* (หน้า 84-87). กรุงเทพฯ: องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.
- ชาญ วงศ์สัตยนนท์. (2557, 15 พฤศจิกายน). อดีตนายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2537 อดีตประธานหอการค้าจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2542 กรรมการผู้จัดการบริษัทภูเก็ตเจ็ดทาว์รจำกัด พ.ศ. 2557 และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และภาคใต้ฝั่งอันดามัน. สัมภาษณ์.
- ชาญ วงศ์สัตยนนท์. (2557 ก). *ปูมการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต และยุคเหมืองแร่ พ.ศ.2228 การติดต่อกับต่างชาติของภูเก็ตในระยะแรก*. เข้าถึงได้จาก <http://www.khuncharn.com>.
- ชาญ วงศ์สัตยนนท์. (2557 ข). *ปูมการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต*. เข้าถึงได้จาก <http://www.khuncharn.com/skills/item/47>
- ชาญ อังสุโชติ., มุลนิธิจอมพล ป.พิบูลสงคราม และท่านผู้หญิงละเอียดพิบูลสงคราม. (2540). *จอมพล ป.พิบูลสงคราม ครบรอบศตวรรษ 14 กรกฎาคม 2540*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นต์แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ และวิภัทย์ พงศ์พนิตานนท์. (2544). *จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการเมืองสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2528). *สังคมวิทยาและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สารมวลงชน
- ชูศักดิ์ จรยุทธสวัสดี. (2548). *ระบบเศรษฐกิจและพัฒนาการเศรษฐกิจไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ส.เสริมมิตรการพิมพ์.
- ไชยยุทธ ปิ่นประดับ. (2558, 14 สิงหาคม). ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์.

- ไชยยุทธ ปิ่นประดับ. (2558). *ประวัติประเพณีถือศีลกินผักภูเก็ต*. เข้าถึงได้จาก
<http://www.phuketvegetarian.com/phuketvegetarian-knowhow/history.htm>
- จิตาภรณ์ พูลพิเศษ. (2557, 8 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2553). *ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ญาณันท์ สกลบุญพาณิชย์. (2554). *ประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ตสมัยใหม่ พ.ศ. 2500-2550*.
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐกร ขจรจบ. (2557, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- ณัฐวุฒิ เลิศการ. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1-11*. เข้าถึงได้จาก
<http://natthawut7840.blogspot.com/2013/02/1-11.html>
- ณิชกมล วานิชชัง. (2550). *การแต่งงานข้ามชาติของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัวและ
 ชุมชนในจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม,
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ครุณี แก้วม่วง. (2526). *พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณ ระนอง): ผู้นำการปกครอง
 หัวเมืองไทยฝั่งตะวันตก พ.ศ. 2444 – 2456*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ครุณี แก้วม่วง และคณะ. (2529). *จีน: ผู้คนและวัฒนธรรมภาคใต้ ใน สารานุกรมวัฒนธรรม
 ภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 2* (หน้า 818-834). กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- คอน ลีมนันทพิสิฐ. (2557, 21 พฤศจิกายน). ประธานชุมชนย่านเมืองเก่าภูเก็ต. สัมภาษณ์.
- ดิเรก ชัยนาม. (2509). *ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เต็ม (สิงห์หัฐ) วิชาญพจนกิจ. (2513). *ประวัติศาสตร์อีสาน เล่ม 2*. กรุงเทพฯ:
 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เดือนจิตต์ จิตต์อารี. (2553). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ประเด็นความหมายด้าน
 วัฒนธรรมข้ามชาติในเอกสารและตำราเกี่ยวกับการแปลของไทย*. กรุงเทพฯ:
 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ถนอม พูนวงศ์. (2545). *ประวัติศาสตร์เมืองสงขลา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ถนอม พูนวงศ์. (2550). *ประวัติศาสตร์เมืองนครศรีธรรมราช*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ถนอม พูนวงศ์. (2556). *ประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2520). *การสร้างชาติของจอมพล ป.พิบูลสงครามสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2*.
 กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

- ทศพร แสนกล้า. (2557, 8 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
 ท่องเที่ยวภูเก็ต..พื้นตัว: คาคปี'50 รายได้พุ่ง 7.4 หมื่นล้านบาท ขยายตัวสูงถึง 19%. (2558).
 เข้าถึงได้จาก <http://www.positioningmag.com/prnews/prnews.aspx?id=54733>
- ทิพมาศ สมเคราะห์. (2550). *ความเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2427-2482*.
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทำเนียบท้องที่พุทธศักราช 2483. (2483). กรุงเทพฯ: กรมมหาดไทย (กรมการปกครอง)
 กระทรวงมหาดไทย.
- เทพชู ทับทอง. (2546). *ผู้หญิงไทยในอดีต*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- เทียน ประทีปะเสน. (2507). *จอมพล ป.ขุนศึกไว้แผ่นดิน โดย ท.ประทีปะเสน*.
 พระนคร: โรงพิมพ์พัฒนาการพิมพ์.
- ชนสรศักดิ์ มาลาทอง. (2558). *พิพิธภัณฑ์เหมือนแร่ภูเก็ต*. เข้าถึงได้จาก http://education542.blogspot.com/2014_07_01_archive.html
- ชนา วสวนนท์. (2522). *แนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ชนกลุ่มน้อยในจังหวัดภาคใต้ : จาก
 กรณีศึกษาเรื่องของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตและพังงา*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์
 มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2558). *กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)*. เข้าถึงได้จาก
http://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/index/Pages/IMF_index.aspx
- ชนิด อยู่โพธิ์. (2510). *สุวรรณภูมิ*. พระนคร: กรมศิลปากร.
- ธรรมบุญ แจ่มใส. (2541). *บทบาทผู้นำทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม: กรณีศึกษา
 การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่างปี พ.ศ. 2491-2500*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
 มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธรรมทาส พานิช. (2521). *ประวัติพุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ธีระภัทร เอกฉายสวัสดิ์. (2553). *ชุมชนศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, วิกัลย์ พงศ์พนิตานนท์ และชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540).
บันทึกการสัมมนาจอมพล ป.พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่.
 กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นกน้อย ฟากา. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

- นภคณ. (2555). *กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล "อุรักลาไวย์"*. เข้าถึงได้จาก <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?topic=16455.0>
- นันทา วรเนติวงศ์. (2513). *เอกสารของหอถ้ำคาสถียกรังศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- นันทา วรเนติวงศ์. (2517). *พระราชกฤษฎีกา (พราณชิส ไล้ท์) ผู้สำเร็จราชการเกาะพริ้นซ์ ออฟ เวลส์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- นิตยา คงกุล. (2557, 30 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- นิตยา สระสำราญ. (2550). *การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเมืองไทย: กรณีศึกษาบริเวณพื้นที่จังหวัดภูเก็ต*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์ศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). *จากรัฐชายขอบถึงมณฑลเทศาภิบาล: ความเสื่อมสลายของกลุ่มอำนาจเดิมในเกาะภูเก็ต ใน พระเจ้าตากสินฯ และประวัติศาสตร์ไทย* (หน้า 25-28). กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ และคณะ (2542). *จีน: ผู้คนและวัฒนธรรมในภาคใต้*. ใน *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ 2* (หน้า 1683). กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- นิพัทธ์พร เฟ็งแก้ว. (2549). *สองฝั่งทะเล: ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา จากชุมชนริมหัวน้ำอันดามันและทะเลอ่าวไทย*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นัยพรธณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). *มานุษยวิทยา สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- นิเทศ ดินณะกุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริรัตน์ ไพรวัน. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี และพิศวาส ปทุมต์ตังยี. (2531). *วัฒนธรรมอันหลากหลายของมนุษยชาติ: รายงานของคณะกรรมการโลกว่าด้วยวัฒนธรรมและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย และศุภวัฒน์ พลายน้อย. (2527). *สารศึกษาประชากรและประชากรศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- แนวหน้า. (2556). *ภูมิบ้าน ภูมิเมือง: ทุ่งตึกเกาะคอเขา ภูมิสถานเมืองท่าตัก โกลาโบราณ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.naewna.com/lady/43424>
- บรรจง อมรชีวิน. (2547 ก). *Cross-Culture วัฒนธรรมข้ามชาติกับการบริหารและการเจรจาต่อรอง*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- บรรจง อมรชีวิน. (2547 -). *วัฒนธรรมข้ามชาติ*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชีย เพรส.
- บริษัทในเครืออนุภาส. (2558). *เหมืองเจ้าฟ้า*. เข้าถึงได้จาก http://www.anuphas.co.th/anuphas/genaral_information_page4.htm
- บังอร ปิยะพันธ์. (2538). *ประวัติศาสตร์ไทย การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์กับต่างประเทศก่อนสมัยสุโขทัยจนถึง พ.ศ. 2475*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญนิตย์ พงษ์รัตน์. (2557, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- เบญจา ยอดคำเนิน-แอ็ดติงค์ และกาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: การจัดการข้อมูลการตีความและการหาความหมาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปติตตา คิมประโคน. (2551). *การสื่อสารข้ามเชื้อชาติระหว่างคนไทยและคนไทยเชื้อสายอินเดีย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวาริชวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปีทมาภรณ์ ธรรมทัต. (2543). *กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย แผนก กฤษฎีกา. (2468, 25 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 422.
- ประกาศนายกรัฐมนตรีเรื่อง ให้ใช้วันเกิดสำหรับบุคคลทุกคน. (2484, 23 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 443.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรฐนิยมฉบับที่ 7 เรื่องชักชวนให้ชาวไทยรวมกันสร้างชาติ. (2483, 25 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 32.
- ประกาศพระบรมราชโองการเปลี่ยนเรียกนามตำแหน่งที่ประจำและระเบียบหน้าที่ปกครองเมือง. (2456, 4 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 30 แผนกกฤษฎีกา.
- ประชัน รักพงษ์. (2520). *การศึกษาบทบาททางการเมืองในระบบรัฐสภาของรัฐบาลทหารและรัฐบาลพลเรือนในประเทศไทย (พ.ศ. 2481-2500)*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 34 ว่าด้วยหนังสือสัญญาค้าขายระหว่างประเทศสยามกับประเทศฝรั่งเศสในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พิมพ์ในหนังสือประชุมพงสาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 8*. (2508). พระนคร: ก้าวหน้า.
- ประชุมพงสาวดารภาคที่ 2 เล่มที่ 1*. (2506). พระนคร: ก้าวหน้า.

- ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 41 จดหมายเหตุของคณะพ่อค้าฝรั่งเศสซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรีอยุธยา
ตอนแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภาค 2 พิมพ์ในหนังสือประชุมพงสาวดาร
ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม 10. (2509). พระนคร: ก้าวหน้า.
- ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 44 เล่ม 11. (2513). พระนคร: ก้าวหน้า.
- ประทีป ชุมพล. (2524). ชาวเล : ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับสังคมชีวิตและการศึกษา.
วารสารแลใต้, 5(2), 25.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2521). วัฒนธรรมชาวทะเล. พระนคร: โรงพิมพ์อนุสาร อ.ส.ท.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2544). ประวัติศาสตร์อารยธรรมภาคใต้ แหล่งประวัติศาสตร์และ โบราณคดี
สำคัญในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเทือง เครือหงส์. (2519). ชวน้ำชาวทะเลในประเทศไทย. พระนคร: บรรณกิจ.
- ประเทือง อัฐพร และคณะ. (2520). ประเพณีสารท: ชีวิตไทยฝั่งทะเลตะวันตก. ภูเก็ต:
วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- ประนุ หยุ่คั้ง. (2557, 1 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- ประพันธ์ เรืองณรงค์. (2517). ชวน้ำที่เกาะอาดัง. วิทยาสาร, 32-38.
- ประเพณีลอยเรือชาวเล. (2529). ภูเก็ต: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- ประมวลรัฐธรรมนูญและระเบียบวัฒนธรรม. (2484). พระนคร: โรงพิมพ์สะพานไทย.
- ประมวลวัฒนธรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). พระนคร: จิตรลดา.
- ประสิทธิ์ โกยศิริพงศ์. (2557, 19 พฤศจิกายน). อดีตนายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต
พ.ศ. 2543-2547. และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์.
- ประสิทธิ์ ชินการณ. (2525). ชีวิตไทยถิ่นภูเก็ต. ภูเก็ต: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- ประสิทธิ์ ชินการณ. (2528). ก่อนจะเป็นภูเก็ตทุกวันนี้ ใน รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์
ถลาง (หน้า 85-87). ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.
- ประสิทธิ์ ชินการณ. (2534). ชาวสกอเกียนในภูเก็ต ใน ประสิทธิ์ ชินการณ ชุมทรัพย์วัฒนธรรม
ภูเก็ต (หน้า 32-38). ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.
- ประสิทธิ์ ชินการณ. (2542). ร่องรอยทมิฬบนแผ่นดินภูเก็ต ใน กลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์
เมืองภูเก็ต. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).
- ประสิทธิ์ ชินการณ. (2548). ถลาง ภูเก็ต และ ภูเก็ต. กรุงเทพฯ: กลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์
เมืองภูเก็ต.
- ประสิทธิ์ ชินการณ และคณะ. (2529). ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดภูเก็ต.
ภูเก็ต: โรงพิมพ์สมบัติการพิมพ์.

ประสิทธิ์ ชินการณ. (2553). สถาปัตยกรรมชิโน-โปรตุกีส อย่าให้เอกลักษณ์ต้องเลือนหายไป.

ภูเก็ตภูมิ. (กรกฎาคม-กันยายน), 45.

ประเพณีวัฒนธรรมชาวเลภูเก็ต. (ม.ป.ป.) เอกสารประชาสัมพันธ์งานฉลอง 200 ปี

วีรสตรีเมืองถลาง. ภูเก็ต: จังหวัดภูเก็ต.

ปราณี ปลิดโรค. (2557, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ปราณี สกุลพิพัฒน์. (2557, 11 ตุลาคม). กงสุลกิตติมศักดิ์ประเทศเนปาล ประจำจังหวัดภูเก็ต

และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์

ปราณี สกุลพิพัฒน์. (2542). ย้อนอดีตเมืองภูเก็ต. ภูเก็ต: โรงพิมพ์วิเศษ.

ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ. (2521). ชาวทะเล. พระนคร: โรงพิมพ์อนุสาร อ.ส.ท.

ปรุงศรี วัลลิโกดม และเรวดี จิตะโลหิต. (2536). ราชสกุลวงศ์ (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:

กรมศิลปากร.

ปองพล อดิเรกสาร. (2551). วัฒนธรรมไทยภายใต้กระแสวัฒนธรรมโลก. เข้าถึงได้จาก

<http://www.culture.go.th/knowledge/magazine/June7.pdf>

ปัทมา เพาะผล. (2557, 12 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ปัญญา ศรีนาค. (2546). ถลาง ภูเก็ต และบ้านเมืองฝั่งทะเลตะวันตก. กรุงเทพฯ: มติชน.

ปานิศรา มาชูผล. (2558). อนุสาวรีย์หลัก 60 ปี เรือขุดแร่ดีบุกลำแรกของโลก. เข้าถึงได้จาก

http://www.phuketdata.net/main/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=2

ปิงคล์สวัสดิ์ อัมระนันท์. (2545). สไตล์อันดามัน อารยธรรมคาบสมุทรสยาม. กรุงเทพฯ:

Amulet Production.

ปิยะนาถ ขุนบันเทิง. (2557, 6 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

ปิยะนาถ ลิ้มสกุล. (2542). การศึกษาอิทธิพลของต่างประเทศจากสถาปัตยกรรมในเมืองภูเก็ต

ระหว่าง พ.ศ. 2411-2468. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีชา อุปโยชิน และสุริยา วีรวงศ์. (2520). ผลกระทบการท่องเที่ยวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญนัน สายสาครเศศ. (2547). อิทธิพลที่ส่งผลต่อสถาปัตยกรรมย่านเมืองภูเก็ต. วิทยานิพนธ์

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปลาทอง. (2508). *พรรคการเมืองไทย*. พระนคร: ก้าวหน้า.
- ปิ่นวดี นิยมวรรณ. (2548). *การรับรู้วัฒนธรรมการทำงานระหว่างผู้บริหารชาวเกาหลีกับผู้ร่วมงานชาวไทย: กรณีศึกษาบริษัทข้ามชาติเกาหลีในเขตจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- แปลก พิบูลสงคราม. (2486). คำกล่าวเปิดประชุมและโอวาทของพระท่าน นายกรัฐมนตรีในการประชุมข้าหลวงประจำจังหวัด พ.ศ. 2484 ใน *รายงานการประชุมข้าหลวงประจำจังหวัด พุทธศักราช 2484* (หน้า 42-47). พระนคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- แปลก พิบูลสงคราม. (2486). *ประมวลวัฒนธรรมแห่งชาติ*. พระนคร: กรมโคสนาการ.
- ผานิต รวมศิลป์. (ม.ป.ป.). นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งแต่ พ.ศ. 2481-2487 ใน *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยจนถึง พ.ศ. 2484* (หน้า 32-37). ม.ป.ท.
- ผาศุก พงษ์ไพจิตร และคริส เบเคอร์. (2546). *เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่: ซิลค์วอร์ม.
- ฝ่ายแผนงานและการวิจัย. (2524). *รายงานการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2524*. สงขลา: ศูนย์การศึกษาโรงเรียนภาคใต้.
- พงสาวดารเมืองกลาง (*ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 2*) *ประชุมพงสาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ*. (2506). พระนคร: ก้าวหน้า.
- พรชัย สุจิตต์. (2528). โบราณคดีกลางและชุมชนแวดล้อมใกล้เคียง ใน *รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์กลาง*. (หน้า 222-228). ภูเก็ต: องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.
- พรรณี อวนสกุล. (2522). *กิจการเหมืองแร่ดีบุกกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจภาคใต้ในประเทศไทย พ.ศ. 2411-2474*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระบรมราชโองการประกาศเรื่อง การยกเลิกบรรดาศักดิ์. (2486, 19 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 59 ตอนที่ 33.
- พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2512). *พระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสแหลมมลายู*. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2506). *จดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ. 128*. พระนคร: คุรุสภา.

- พระยาสมันตรัฐบุรินทร์. (2516). *การเป็นอยู่ในแหลมมลายู*. ม.ป.ท. (พิมพ์ในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานขมาศพพระยาสมันตรัฐบุรินทร์ (ตุ๋ย บินอับดุลลาห์ สมันตรัฐ).
- พระยาอนุমানราชชน. (2514). *นิรุกติศาสตร์ ภาค 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าวพุทธศักราช 2484 . (2484, 23 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (แผนกฎีกา). เล่มที่ 58 ตอนที่ 32.
- พระราชกำหนดอาชีวะและวิชาชีพไว้สำหรับคนไทยพุทธศักราช 2485. (2485, 9 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา* (แผนกฎีกา). เล่มที่ 59 ตอนที่ 38.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485. (2485, 25 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 59 ตอนที่ 63 .
- พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ*. (2505). พระนคร: คลังวิทยา.
- พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่มที่ 2*. (2535). (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- พลกฤ อังกนิทนต์. (2515). *บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์.
- พวงทิพย์ เกียรติสกุล. (2534). *บทบาทของชาวจีนและชาวตะวันตกต่อกิจการเหมืองแร่ดีบุกของภูเก็ตพุทธศตวรรษที่ 25-2474*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชราภรณ์ เพิ่มแก้ว. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- พัฒนาการประชาธิปไตยของเมืองภูเก็ต. (2536). ใน *ภูเก็ตเมืองแก้ว หนังสือที่ระลึกงานทำวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทร 13-17 มีนาคม*. ม.ป.ท.
- พิรติพย์ สุคันธเมศวร์. (2549). *การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่นำไปสู่การสร้างรัฐชาติ*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญศรี ตู่ก. (2531). *รวมบทความประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณ.
- เพลิง ภูผา. (2541). *สงครามกลางเมือง*. กรุงเทพฯ: นัตรรพี.
- ไพบูลย์ กาญจนพิบูลย์. (2540). *อนุสรณ์สถานครบรอบ 100 ปี ๗พณฯ จอมพล ป.พิบูลสงคราม 14 กรกฎาคม 2540 ศูนย์การทหารปืนใหญ่*. ลพบุรี: ศูนย์การทหารปืนใหญ่.
- ไพโรจน์ เกษแม่นกิจ. (2513). *บันทึกเรื่องสัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17 เล่ม 2*. ม.ป.ท.

- ไพโรจน์ พรพันธุ์อนุวงศ์. (2527). *การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชาวเล*.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง,
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภริดา โกเชก. (2548). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่มีผลต่อการปรับตัวของคนข้ามชาติ ศึกษากรณี
 ชาวพม่าในจังหวัดพรมแดนประเทศไทย*. คุษฎีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชา
 สื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรวดี ทรัพย์อนันต์ สเลเตอร์. (2557, 14 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- ภูเก็ต เกษภูเก็ต. (2558). *การแต่งกายของบาบ๋าในภูเก็ต*. เข้าถึงได้จาก
http://phuket99.blogspot.com/2013/05/blog-post_9248.html
- ภูมิกิตต์ รักแตงาม. (2557, 26 พฤศจิกายน). บรรณาธิการอำนวยการนิตยสารสะพานหินและ
 เลขธิการสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์
- ภูมินทร์ ยุคุณธร. (2544). *ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต*.
 วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มยุรี ศรีตลานุกต์. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2533). *เอกสารการสอนชุดวิชา 12302
 เศรษฐกิจไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2534). *เอกสารการสอนชุดวิชา 12406
 ไทยกับการปรับประเทศให้ทันสมัย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิเมืองเก่าภูเก็ต. (2558). *มูลนิธิเมืองเก่า*. เข้าถึงได้จาก [http://www.oldphuketfoundation.org/
 about.html](http://www.oldphuketfoundation.org/about.html)
- เมตตา วิวัฒน์านุกูล. (2536). *ลักษณะและปัญหาสื่อสารต่างวัฒนธรรมในบริษัทยานานาชาติใน
 ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โมดัส คอนซัลแทนส์. (2540). *โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดลำดับ
 ความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม จังหวัดภูเก็ต รายงานฉบับสมบูรณ์
 เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์
 เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- ขงยุทธ ชูแว่น. (2550). *คาบสมุทรไทยในราชอาณาจักรสยาม*. ปทุมธานี: นาค.
- ขงยุทธ ชูแว่น. (2506). *อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม 1*. พระนคร: โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์.

- ยศ สันตสมบัติ. (2540). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุพิน จำปาสา. (2557, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- รอง ศยามานนท์. (2520). *ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รอง ศยามานนท์ และวิลาศวงศ์ นพรัตน์. (2514). *ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นฉบับร่าง*. พระนคร: โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2544). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ภูเก็ต. (2528). พระนคร: องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.
- รุ่งทิพ ว่องปฏิมากร. (2542). *ความเป็นจริงกับภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสหราชอาณาจักรมีต่อภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รุ่งแสง อรุณไพโรจน์. (2547). *อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อพฤติกรรมสังคมของเยาวชนไทยในกรุงเทพฯ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โรงเรียนนานาชาติ บริติช ภูเก็ต. (2558). *การแนะนำ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.bisphuket.ac.th/about-bisp/>.
- โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย. (2540). *100 ปี ภูเก็ตวิทยาลัย*. ภูเก็ต: โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย.
- ลาร์เก, วิคเตอร์. (2539). *ประวัติพระศาสนาจักรคาทอลิกในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดำรงธรรม.
- ลิวัลย์ เกลียงสง. (2543). *ภูเก็ต*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- เลิศชาย ศิริชัย. (2546). *สิทธิชุมชนและปัญหาสิทธิชุมชนท้องถิ่นภาคใต้*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- โลว์, เจมส์. (2519). *จดหมายเหตุเจมส์ โลว์*. (นันทา วรเนติวงศ์, แปล). กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ฤดี ภูมิภูดาวาร. (2539). *ท้องถิ่นของเรา (ภูเก็ต)*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ภูเก็ต: โรงเรียนสตรีภูเก็ต.
- ฤดี ภูมิภูดาวาร. (2550). *ภูเก็ต*. ภูเก็ต: ภูเก็ตบุลเลทิน.
- ฤดี ภูมิภูดาวาร. (2557, 5 พฤศจิกายน). ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์.

- วรางคณา นิพนธ์สุขกิจ. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พ.ศ. 2493-2529*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันวร จะนุ. (2555). *ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นลุ่มน้ำตาปีตอนบน*. คุณภูมินิพนธ์ปรัชญาคุณภูมินันท์, สาขาวิชาไทยศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วารี พิราอาพิตร. (2557, 8 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). *สงครามเวียดนาม*. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2558). *พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี>
คอซิมบี๊ ณ ระนอง
- วิชนี บุณนาค และนวลจันทร์ รักหลวง. (2536). *การสร้างระบบและเครือข่ายข่าวสารข้อมูลทางวัฒนธรรม: ก้าวสำคัญของการพัฒนาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- วิชา เศรษฐบุตร. (2506). *ข่าวสารกรมโลหกิจ ครบรอบ 72 ปี*. ม.ป.ท.
- วิทยาลัยครูภูเก็ต. (2522). *ประเพณีเกาะภูเก็ต*. ม.ป.ท.
- วิสันธนี โภธิสมุทร (บรรณาธิการ). (2532). *ถลาง ภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามัน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วิสิษฐ มะยะเฉียว. (2532). *ชีวิตชาวเลภูเก็ต ใน ถลาง ภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามัน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และเศรษฐกิจ*. ภูเก็ต: กรมศิลปากร.
- วิโรจน์ ดาวฤกษ์. (2528). *สภาพธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ของเกาะภูเก็ต*. ใน *รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ถลาง* (หน้า 4-9). ภูเก็ต: องค์การบริหารส่วนจังหวัด.
- ศรัณยู กิจสำนอง. (2532). *ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพงษ์ กิจดำเนิน. (2550). *ผลกระทบการท่องเที่ยวในด้านสังคมและวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนป่าตอง อําเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต*. รายงานการศึกษาระดับรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ศิริพร พยมฤกษ์. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และสุพาดา สิริกุดตา. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง *ทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี Amazing Thailand พ.ศ. 2541*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2528). โบราณคดีกลางและชุมชนเวดล้อมใกล้เคียง ใน *รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์กลาง* (หน้า 32-38). กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2544). *พัฒนาการทางสังคม-วัฒนธรรมไทย = Social-cultural development in Thai history*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ศุติมาน นฤมล วงศ์สุภาพ. (2544). *สายใยตระกูล “งานทวิ” แลวิถี และพลังมังกรใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)
- ศูนย์การเรียนรู้อุตสาหกรรมเหมืองแร่. (2558 ก). *เหมืองฉิด*. เข้าถึงได้จาก <http://lc.dpim.go.th/kb/544>
- ศูนย์การเรียนรู้อุตสาหกรรมเหมืองแร่. (2558 ข). *เหมืองแล่น*. เข้าถึงได้จาก <http://lc.dpim.go.th/kb/542>
- ส.พลายน้อย. (2537). *ขุนนางสยาม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ส.พลายน้อย. (2523). *ชาวต่างชาติในประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- สกุณ ฌ นคร. (2536). *ภูเก็ตเมืองแก้ว*. ภูเก็ต: กองทอง.
- สถาบันทักษิณคดีศึกษา. (2529). *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529 เล่ม 4, เล่ม 7*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ. (2548). *ชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ.
- สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับบริษัท ซี.เอส.เอ็น แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด. (2533). *ผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลของธุรกิจการท่องเที่ยวภาคใต้*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร. (2502). *จดหมายเหตุเสด็จหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ.128 พ.ศ. 2452*. พระนคร: คุรุสภา.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2504). *สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2513). *เทศาภิบาล ในพระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 ที่เกี่ยวกับการกิจของกระทรวงมหาดไทย*. (เล่ม 1). พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2505). *ไทยรบพม่า ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 6*. พระนคร: คลังวิทยา.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2511). *ประวัติพระยามนตรีสุริยวงศ์ (ชั้น บุนนาค) และประวัติคุณหญิงมนตรีสุริยวงศ์ (เลื่อม บุนนาค)*. รวมถึงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพพระยามนตรีสุริยวงศ์ (วิเชียร บุนนาค) 1 ธันวาคม 2483. พระนคร: คลังวิทยา.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2513). *ตำนานเมืองระนอง (ประชุมพงสาวดาร ภาคที่ 50) ประชุมพงสาวดารฉบับหอสมุดแห่งชาติ*. พระนคร: ก้าวหน้า.

สมบูรณ แก่นตะเคียน. (2523). *ประวัติเมืองภูเก็ต*. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี.

สมประสงค์ เสนารัตน์ และสุนันท์ สีพาย. (2553). *วิถีชีวิตของหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ : ศึกษากรณี อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา*. คุณฉวีพันธ์ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสารคาม.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. (2529). *ประเพณีลอยเรือชาวเล*. ภูเก็ต: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครูภูเก็ต สหวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตภูเก็ต.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. (2540). *หนังสือที่ระลึกเนื่องในโอกาสเปิดที่ว่าการอำเภอถลาง วันอังคารที่ 18 มีนาคม 2540 ถลาง หมายเหตุ' 40*. ภูเก็ต: โรงพิมพ์กรองทอง.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (บรรณาธิการ). (2533). *ประสิทธิ ชินการณ : ขุมทรัพย์วัฒนธรรมภูเก็ต*. ภูเก็ต: กลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ตและศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (บรรณาธิการ). (2534). *เลียบ ชนะศึก ขุมทรัพย์วัฒนธรรมเมืองถลาง*. ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ (บรรณาธิการ). (2539). *แหล่งศิลปกรรมและแหล่งประวัติศาสตร์ภูเก็ต*. ภูเก็ต: หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. (2557). *View image galleries*. เข้าถึงได้จาก <http://www.phuketdata.net/main>

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. (2557, 3 พฤศจิกายน และ 2558, 14 กรกฎาคม). *ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต*. สัมภาษณ์.

สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต. (2524). *สรุปแผนสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยปัญหาทางการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สมาคมพอรานากัน. (2558). *ที่มาของสมาคมพอรานากัน*. เข้าถึงได้จาก

http://www.phuketbaba.com/baba_paranagan.html

สังข์ พัชรีโนทัย. (2499). *ความนึกในกรุงซัง*. พระนคร: คลังวิทยา.

สังจาพร พรหมช่วย. (2557, 8 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สารภี ผาบจันดา. (2557, 2 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สารสาสน์พลชั้นซ์ (จี.อี.เจรีนี) พระ. (2540). *กลาง: คำเงื่อนประวัติศาสตร์* กลาง ใน

กลาง หมายถึง 40. (สุเทพ ปานดิษฐ์และสมหมาย ปันพุทธศิลป์, แปล) (หน้า 47-49)

ภูเก็ต: โรงพิมพ์กองทัพ.

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 12. (2542). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย

ธนาคารไทยพาณิชย์.

สาโรจน์ สวนอักษร. (ค.ต.) (2557, 13 พฤศจิกายน). ผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญา. สัมภาษณ์

สิริวัฒน์ คำวันสา. (2527). *อิทธิพลวัฒนธรรมอินเดียในเอเชียอาคเนย์ (เน้นประเทศไทย)*.

กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

สุดารา สุจฉายา (บรรณาธิการ). (2543). *ชมย่านการค้าเก่าแก่ และบ้านคหบดีบนกลาง กระบี่*.

ภูเก็ต. กรุงเทพฯ: สารคดี.

สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, ดิลก วุฒิพาณิชย์ และประสิทธิ์ ชินการณ. (2544). *จีน ทักษิณ วิถีและพลัง*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สุธิยา สอดเตอร์. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

สุนทร คงกุล. (2557, 24 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

สุนทร หิริวงษ์. (2518). *สภาพการณ์ในช่วงสมัยการปฏิรูปการปกครองมณฑลภูเก็ตในรัชสมัย*

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ. 2434-2453. วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

สุนัย ราชภัณฑารักษ์. (2525 ก). *ภูเก็ต*. ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

สุนัย ราชภัณฑารักษ์. (2525 ข). *ท้าวเทพกระษัตรี*. ภูเก็ต: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

สุนัย ราชภัณฑารักษ์. (2527). *ภูเก็ต (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: แสงการพิมพ์.

สุนิดรา ชูดิ. (2557, 20 ตุลาคม). สัมภาษณ์.

สุนทรี่ อาสะไวย์. (2533). *วิกฤตการณ์เศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่ 1*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2555). *วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาวดี มิตรสมหวัง. (2544). *สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีกลุ่มชาติพันธุ์ซิกข์ มอญ เขมร และ ไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ หอมหวล. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- สุริย์ เลียงแสงทอง. (2524). *การศึกษาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจเมืองภูเก็ตระหว่างปี พ.ศ. 2396-2475*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวลัย ปิ่นประดับ. (2525). *ภูเก็ต กีฬาเขตครั้งที่ 16*. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2546). *สารนิพนธ์ระดับจังหวัด ของจังหวัดภูเก็ต ใน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2510). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2510-2514)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2515). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2515-2519)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2525). *การติดตามประเมินผล ภาคและทิศทางพัฒนาภาคใต้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *การติดตามผลการพัฒนา ในระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11*. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62>
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2552). *แผนพัฒนาจังหวัด ปี พ.ศ. 2553-2556 จังหวัดภูเก็ต*. ภูเก็ต: สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กลุ่มงานยุทธศาสตร์ การพัฒนาจังหวัด.

- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2557). *แผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2557-2560) จังหวัดภูเก็ต*. ภูเก็ต : สำนักงานจังหวัดภูเก็ต กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด.
- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดภูเก็ต. (2557). *อาโพง ขนมหินเมืองภูเก็ต*. เข้าถึงได้จาก <http://www.wongnai.com/restaurants/1275640t>
- สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4. (2558). *ด่านศุลกากรท่าอากาศยานภูเก็ต*. เข้าถึงได้จาก http://www.customs4.org/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=63
- เสกสรร ประเสริฐกุล. (2552). พัฒนาการของรัชชาติกับความขัดแย้งภายในของชาวสยาม ใน *เอกสารวิชาการประกอบงานสัมมนา รัชชาติ-พรมแดน: ความขัดแย้งและข้อยุติบนเส้นทางสันติภาพอาเซียน* (หน้า 56-59). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- เสรีชน เสรีธรรม. (2558). *ค่านิยม 12 ประการของ คสช. หรือจะสู้วีรกรรม 14 ข้อ ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม*. เข้าถึงได้จาก <http://serichon.vzatv.com/บทความ/ค่านิยม-๑๒-ประการของ-คสช>
- แสวงไทย นราราชภูรี. (2534). *แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หรินทร์ สุขวัจน์. (2558, 4 สิงหาคม). ผู้สนใจด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์จังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2482). *ศธ.0701.23/5 งานฉลองวันชาติ*. พ.ศ. 2482. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2482). *ศธ.0701.29/4 คำอธิบายรัฐชาติ*. พ.ศ. 2482. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2523). *เอกสารบัญชีประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. 2523 ก/2/2523/94 เรื่อง “นักธุรกิจท่องเที่ยวภูเก็ตรวมพลังอภิปรายค้านขูดรีดที่อ่าวป่าตอง.”* เลียงปวงชน, 13 พฤศจิกายน 2523. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2523). เอกสารบัญชีประมวลข่าวเหตุการณ์สำคัญ พ.ศ. 2523 ก/2/2523/94 เรื่อง “ความขัดแย้งกรณีการทำเหมืองแร่ที่อำเภอป่าตองจังหวัดภูเก็ตกับการอนุรักษ์สภาพทางธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว.” เสียงปวงชน, 28 มีนาคม 2523-28 ธันวาคม 2523. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- หรินทรี สุขวัจน์. (2551). คู่มือชมพิพิธภัณฑวัตถุเกิดไทยหัว. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากรพิมพ์.
- หลานเสรีไทย. (2537). ข้างหลังโปสการ์ด (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต. (2528). รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์ถลาง. ภูเก็ต: องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.
- อกิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. (2551). วัฒนธรรมคือความหมาย. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การเอกชน).
- อนันต์ พิบูลสงคราม. (2518). จอมพล ป.พิบูลสงคราม โดย อ.พิบูลสงคราม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มนตรี.
- อัปสร ณ ระนอง. (2550). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากกิจการเหมืองแร่ดีบุกสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2484-2530. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรา เขาวนาพันธ์. (2536). การศึกษาเหตุผลในการมีบุตรของสตรีชาวเลจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2518). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ ช่วยคำ. (2557, 17 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
- อรพรรณ ขุนทอง. (2548). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการฟื้นฟูชุมชนด้านอาชีพภายหลังประสบภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ: กรณีศึกษาหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- อรุณรัตน์ สรรพีเชร. (2557, 3 พฤศจิกายน). ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. สัมภาษณ์.
- อริยาภรณ์ พีรไพโรจน์. (2557, 6 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.

- อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2532). *พิธีลอยเรือ: ภาพสะท้อนและวัฒนธรรมชาวเล กรณีศึกษา บ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาลัย บุญวรโชติ. (2557, 11 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- อินทรี ชาติศรี. (2534). *บทบาทของสมาคมศรีสุริยวงศ์ในสังคมไทย (พ.ศ. 2475-2525)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทิศ ทองภิบาล. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวเลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของ องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา อำเภอมะนัง จังหวัดภูเก็ต*. รายงานการศึกษาอิสระ รัฐบาลประเทศมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย หิรัญโต. (2516). *เรื่องของชาวน้ำ*. พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- อุทัย หิรัญโต. (2521). *ข้าแหละสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุษณีย์ ฉวีกุลรัตน์. (2529). *ระบบเหมืองในหัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตก พ.ศ. 2393-2436*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โอภาส สุกใส. (2533). *ภูเก็ต 33*. ภูเก็ต: ฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึกและเอกสารประชาสัมพันธ์ กองประชาสัมพันธ์การแข่งขันทีฟายเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 6 จังหวัดภูเก็ต.
- อีชา ชิตอรอ. (2557, 7 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์.
- Anderson, J. (1965). *Political and commercial considerations relative to the malayan peninsula and the british settlements in the straits of Malacca: with an introduction*. Singapore: Royal Asiatic Society Malayan Branch.
- Bennett, S. (2557). *Miles, Edward Thomas (Teddy) (1849–1944)*. Retrieved from <http://adbonline.anu.edu.au/biogs/A100487b.htm>
- Hantrakul, S. (1983). The spirit of a fighter-woman and prostitution in Thailand. *Manushi*, 3(6), 27-35.
- Khin, T. (1983). Nuns, mediums and prostitutes in Chienmai. A study of marginal categories of women. In *Women and development in Southeast Asia: Occasional paper no.1*. . Canterbury: Centre of Southeast Asian Studies University of Kent.

Launay, A. (1920). *Histoire de la mission de Siam 1662-1811. (Documents Historiques I).*

Paris: Missions étrangères de Paris.

Suehiro, A. (1996). *Capital accumulation in Thailand 1855-1985.* Bangkok: Silworm Books.

Tourism Authority of Thailand. (1988). *A Traveller's guide to Thailand.* Bangkok: Information Development Section, Tourist Service Division Tourism Authority of Thailand.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศในจังหวัดภูเก็ต

10 อันดับสัญชาติเดินทางเข้าสูงสุดทางอากาศของจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2538-2540

พ.ศ. 2538			พ.ศ. 2539		พ.ศ. 2540	
ลำดับ	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)
1	สหราชอาณาจักร	63,353	สหราชอาณาจักร	38,230	สหราชอาณาจักร	49,242
2	เยอรมนี	28,608	เยอรมนี	26,464	เยอรมนี	34,433
3	สวิสเซอร์แลนด์	22,926	สหรัฐอเมริกา	23,049	สหรัฐอเมริกา	23,002
4	ออสเตรเลีย	22,439	ออสเตรเลีย	22,888	สวีเดน	22,000
5	สหรัฐอเมริกา	16,832	เนเธอร์แลนด์	9,791	สวิสเซอร์แลนด์	20,910
6	อิตาลี	16,537	แคนาดา	8,091	ออสเตรเลีย	20,034
7	ฝรั่งเศส	9,945	ออสเตรีย	7,213	อิตาลี	15,498
8	สวีเดน	8,875	เบลเยียม	6,410	ฝรั่งเศส	14,998
9	เนเธอร์แลนด์	8,016	เดนมาร์ก	5,969	เดนมาร์ก	10,682
10	แคนาดา	7,218	นิวซีแลนด์	5,275	ออสเตรีย	10,291
รวม		204,749		153,380		221,090

ข้อมูล: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายงานสถิติประจำปี 2538-2540

ตารางสถิติจำนวนเที่ยวบินและผู้โดยสาร ระหว่าง พ.ศ.2549-2554

พ.ศ.	จำนวนเที่ยวบิน		จำนวนผู้โดยสาร			
	จำนวน	เพิ่ม/ลด (%)	เข้า	ออก	รวม	เพิ่ม/ลด (%)
ภายในประเทศ						
2549	12,687	10.63	777,327	742,632	1,519,959	42.64
2550	16,239	28.00	1,034,253	1,004,712	2,038,965	34.15
2551	17,317	6.64	1,224,723	1,176,120	2,400,846	17.75
2552	16,511	-4.65	1,123,776	1,090,018	2,213,794	-7.79
2553	21,818	32.14	1,552,534	1,512,503	3,065,037	38.45
2554	27,389	25.53	2,061,558	2,032,730	4,094,288	33.58
ระหว่างประเทศ						
2549	16,304	6.32	1,443,220	1,478,913	2,922,133	23.94
2550	22,129	35.73	1,694,652	1,727,787	3,422,439	17.12
2551	22,901	3.49	1,742,023	1,787,142	3,529,162	3.12
2552	19,484	-14.92	1,582,864	1,629,940	3,212,804	-8.96
2553	24,314	24.79	1,840,385	1,863,999	3,704,384	15.30
2554	27,721	14.01	2,031,638	2,036,371	4,068,009	9.82

ตารางสถิติจำนวนรวมเที่ยวบินและผู้โดยสาร ระหว่าง พ.ศ.2549-2554

จำนวนรวม (ระหว่างประเทศและภายในประเทศ)						
พ.ศ.	จำนวนเที่ยวบิน		จำนวนผู้โดยสาร			
	จำนวน	เพิ่ม/ลด (%)	เข้า	ออก	รวม	เพิ่ม/ลด (%)
2549	28,991	8.16	2,220,547	2,221,545	4,442,092	29.76
2550	38,368	32.34	2,728,905	2,732,499	5,461,404	22.95
2551	40,218	4.82	2,966,746	2,963,262	5,930,008	8.58
2552	35,995	-10.50	2,706,640	2,719,958	5,426,598	-8.49
2553	46,132	28.10	3,392,919	3,376,502	6,769,521	24.75
2554	55,110	19.46	4,093,196	4,069,101	8,162,297	20.58

ที่มา: ทำอากาศยานภูเก็ต พ.ศ. 2555

10 อันดับสัญชาติเดินทางเข้าจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2548-2549

พ.ศ. 2548			พ.ศ. 2549	
ลำดับ	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)
1	ออสเตรเลีย	127,815	ออสเตรเลีย	263,783
2	เกาหลี	102,964	เกาหลี	239,093
3	รัสเซีย	98,713	สวีเดน	214,998
4	เยอรมนี	77,052	รัสเซีย	210,010
5	สวีเดน	68,844	เยอรมนี	172,122
6	สหรัฐอเมริกา	51,113	จีน	155,649
7	จีน	51,078	ญี่ปุ่น	114,882
8	ญี่ปุ่น	44,662	สิงคโปร์	98,914
9	สิงคโปร์	42,586	สหรัฐอเมริกา	93,723
10	ตะวันออกกลาง	32,643	มาเลเซีย	91,047
รวม		697,470		1,654,221

ข้อมูล: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายงานสถิติประจำปี 2548-2549

สถิติผู้โดยสารเดินทางเข้า-ออก จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2552-2555

เดือน/ จำนวนคน	พ.ศ. 2552			พ.ศ. 2553			พ.ศ. 2554			พ.ศ. 2555		
	เข้า	ออก	รวม	เข้า	ออก	รวม	เข้า	ออก	รวม	เข้า	ออก	รวม
ม.ค.	123,678	164,823	288,501	174,222	227,978	402,200	227,832	278,080	505,912	288,213	343,785	631,998
ก.พ.	109,529	146,501	256,030	186,151	235,727	421,878	239,580	281,922	521,502	232,422	295,494	527,916
มี.ค.	115,007	155,999	271,006	158,749	209,053	367,802	193,138	252,921	446,059	213,780	281,577	495,357
เม.ย.	86,561	135,815	222,376	123,078	186,500	309,578	156,751	203,881	360,632	189,880	252,423	442,303
พ.ค.	60,513	85,393	145,906	96,602	127,578	224,180	129,006	157,739	286,745	147,863	197,617	345,480
มิ.ย.	66,376	80,228	146,604	96,152	107,465	203,617	137,511	153,227	290,738			
ก.ค.	81,786	98,144	179,930	115,982	137,612	253,594	167,303	194,333	361,636			
ส.ค.	88,257	124,561	212,818	123,087	165,646	288,733	174,976	219,973	394,949			
ก.ย.	72,928	93,063	165,991	115,972	130,789	246,761	141,943	167,246	309,189			
ต.ค.	93,276	120,284	213,560	139,899	165,323	305,222	179,401	207,252	386,653			
พ.ย.	117,417	137,281	254,692	155,235	166,927	322,162	198,296	202,270	400,366			
ธ.ค.	174,102	174,592	348,694	216,278	204,925	421,203	247,756	235,228	482,984			
รวม	1,189,430	1,516,684	2,706,114	1,701,407	2,065,523	3,766,930	2,193,493	2,553,872	4,747,365	1,072,158	1,370,896	2,443,054

ข้อมูล: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555

10 อันดับสัญชาติเดินทางเข้า-ออกสูงสุดของจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2552-2555

พ.ศ. 2552					พ.ศ. 2553			
ลำดับ	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่ออก	จำนวน (คน)	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่ออก	จำนวน (คน)
1	ออสเตรเลีย	148,559	เกาหลี	152,546	ออสเตรเลีย	231,106	ออสเตรเลีย	241,371
2	สวีเดน	112,716	ออสเตรเลีย	150,557	เกาหลี	177,178	เกาหลี	219,979
3	เกาหลี	105,551	สวีเดน	128,624	จีน	150,219	จีน	216,969
4	จีน	78,600	เยอรมนี	89,085	รัสเซีย	148,722	รัสเซีย	146,382
5	สหราชอาณาจักร	62,262	สหราชอาณาจักร	88,706	สวีเดน	138,037	สวีเดน	122,563
6	มาเลเซีย	61,235	จีน	76,515	สิงคโปร์	87,584	สหราชอาณาจักร	98,461
7	รัสเซีย	53,247	มาเลเซีย	60,928	มาเลเซีย	81,331	เยอรมนี	86,782
8	เยอรมนี	49,596	รัสเซีย	49,865	สหราชอาณาจักร	65,947	สิงคโปร์	78,242
9	สิงคโปร์	49,568	สิงคโปร์	48,715	ฟินแลนด์	48,806	มาเลเซีย	67,331
10	ฟินแลนด์	48,699	ฟินแลนด์	47,285	เยอรมนี	44,279	ฝรั่งเศส	43,577
รวม		770,033		892,826		1,173,209		1,321,657

ข้อมูล: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555

10 อันดับสัญชาติเดินทางเข้า-ออกสูงสุดของจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2552-2555

พ.ศ. 2554					พ.ศ. 2555			
ลำดับ	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่ออก	จำนวน (คน)	สัญชาติที่เข้า	จำนวน (คน)	สัญชาติที่ออก	จำนวน (คน)
1	จีน	321,968	จีน	362,487	จีน	93,431	จีน	102,010
2	ออสเตรเลีย	249,887	ออสเตรเลีย	279,617	รัสเซีย	90,703	รัสเซีย	96,222
3	รัสเซีย	232,136	รัสเซีย	233,052	สวีเดน	47,236	ออสเตรเลีย	53,940
4	เกาหลี	204,787	เกาหลี	211,041	ออสเตรเลีย	39,261	สวีเดน	52,255
5	มาเลเซีย	100,810	มาเลเซีย	99,702	เกาหลี	31,898	เกาหลี	32,786
6	สวีเดน	95,401	สวีเดน	98,181	ฟินแลนด์	28,283	ฟินแลนด์	29,427
7	สิงคโปร์	89,026	สหราชอาณาจักร	95,161	เดนมาร์ก	18,185	เยอรมนี	27,078
8	สหราชอาณาจักร	67,823	สิงคโปร์	87,358	เยอรมนี	15,708	สหราชอาณาจักร	22,622
9	ฮ่องกง	50,093	เยอรมนี	83,445	มาเลเซีย	15,308	ฝรั่งเศส	22,156
10	เยอรมนี	48,491	ฟินแลนด์	48,337	ฝรั่งเศส	14,901	อิตาลี	17,957
รวม		1,460,422		1,598,381		394,914		456,453

ข้อมูล : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างคำสั่งนายกรัฐมนตรีด้านวัฒนธรรม

ตัวอย่างคำสั่งนายกรัฐมนตรีด้านวัฒนธรรม

คำสั่งนายกรัฐมนตรี

จากสมุด “คำสั่งรายวัน” ประจำปี ๒๕๕๔ ในทางวัฒนธรรม

เรื่อง ให้ลดความฟุ่มเฟือยในงานพิธีต่างๆ

๓ ก.ย. ๕๔

(๑) และ (๒) เว้น

(๓) สั่งไปยังสำนักพระราชวัง เวลาปฏิบัติงานพิธีต่างๆ มักมีการเชิญเครื่องหรือของรับประทานไปให้เจ้านายและผู้ไปในงานนั้น สังเกตเห็นเป็นการฟุ่มเฟือยมาก ถ้าจะตัดลงให้มีแต่บุหรี่ปั้วกับหีบบุหรี่ปั้วเท่านั้นก็พอแล้ว และตัดการเดินกินของลงได้มาก และผู้ที่เชิญของเหล่านั้นให้ใช้วิธีเดินธรรมดา เลิกวิธีคลานเสียดูก็ได้ก็จะเห็นงดงามเรียบร้อยขึ้น ให้สำนักพระราชวังพิจารณาเสนอมาว่าจะสมควรอย่างไร

พินุลสงคราม

ทราบแล้ว สำนักพระราชวังเห็นพ้องด้วย รอคอยเห็นคณะผู้สำเร็จฯ

พ.ต.เผ่า ศรียานนท์

๓ ก.ย. ๕๔

เรื่อง ห้ามใช้ธงชาติบุโตะกินข้าว

๓ ก.ย. ๕๔

บอกทำคำสั่งว่า :

ห้ามใช้ธงชาติบุโตะกินข้าว

พินุลสงคราม

ได้ติดต่อเลขานุการ นายก รับทราบบัญชาแล้ว

จรัส สรวินสูตร

๓ พ.ย. ๕๔

เรื่อง แนะนำมารยาทข้าราชการที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน

๓ ต.ค. ๘๔

(๑), (๒) และ (๓) เว้น

(๔) บอกเจ้าคุณสุนทรพิพิธ ช่วยทำคำสั่งแนะนำมารยาทข้าราชการที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนให้ผมหน่อย เพราะท่านรู้เรื่องดี ขอให้ทำเป็นของนายฯ สังกัดแห่ง

พิบูลสงคราม

ทราบแล้ว

พ.ท. ศิลป์สรชัย

๓ ต.ค. ๘๔

เรื่อง จับคนไม่สวมหมวก

๓ ต.ค. ๘๔

ให้โทรเลขถามชลบุรีว่า หนังสือพิมพ์ประชามิตรลงว่าจับคนไม่สวมหมวก ๖๐ คนในชลบุรีและปรบนั้น จริงเพียงใด

พิบูลสงคราม

ทราบแล้ว

พ.ท. ศิลป์สรชัย

๓ ต.ค. ๘๔

เรื่อง ญีปุ่นเจาะเลือดเด็ก

๓ ต.ค. ๘๔

ได้ทราบว่ามีแพทย์ญี่ปุ่นไปทำการเจาะเลือดที่หูเด็กนักเรียนที่สงขลา ให้ถามมหาดไทย ได้รับอนุญาตจากทางกรมสาธารณสุขหรือเปล่า และให้ถามข้าหลวงว่าเรื่องอะไรจึงยอมให้ทำ เช่นนั้น เป็นการเสียเกียรติแก่เด็กไทย กับให้ติดต่อให้กระทรวงธรรมการทราบเรื่องนี้หาวิธีปฏิบัติให้ถูกต้อง ส่วนทางมหาดไทยก็ให้หาวิธีปฏิบัติเกี่ยวแก่แพทย์ต่างประเทศจะไปทำการค้นคว้าต่อประชาชนเสียด้วย เมื่อใครปฏิบัติไปแล้วอย่างไรให้รายงานด่วนให้ทราบ

พิบูลสงคราม

ได้ติดต่อให้เลขานุการรับบัญชาไปจัดการแล้ว

จรัส สรวิสูตร

๑๖ ต.ค. ๘๔

เรื่อง การปรับปรุงความสะอาด

๑ ธ.ค. ๘๔

(๑) และ (๒) เว้น

(๓) ให้แจ้งแก่ ร.ม.ต.มหาดไทยว่าในบริเวณหรือตามแนวถนนซึ่งติดต่อกับสนามบินมาจากต่างประเทศ บ้านราษฎรสกปรกอยู่มาก เช่น ถนนประชาธิปไตยตอนตอนเมืองกรุงเทพฯ และถนนไป ท่าอากาศยานน้ำปากเกร็ด เป็นต้น เมื่อมีสภาพน่าทุเรศเช่นนี้ ชาวต่างประเทศผ่านมาเวลาน้อย ก็ไปตัดสินว่าคนไทยเมืองไทยสกปรกทั่วไป

ฉะนั้นให้จัดการปรับปรุงออก พ.ร.บ.ควบคุมเสียด้วยโดยเร็ว

(๔) และ (๕) เว้น

พิบูลสงคราม

ได้ติดต่อให้เลขานุการรับไปปฏิบัติตามบัญชา

จรัส สรวิสูตร

๑ ธ.ค. ๘๔

(อนันต์ พิบูลสงคราม, 2518, หน้า 135-140)

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างคำสั่งนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ

ตัวอย่างคำสั่งนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ

คำสั่งนายกรัฐมนตรี

จากสมุด “คำสั่งรายวัน” ประจำปี ๒๕๕๔ ในทางเศรษฐกิจ

เรื่อง การเลี้ยงและเพาะสัตว์อาหาร

๔ กันยายน ๒๕๕๔

ให้บอกกระทรวงเกษตรราธิการว่า : ปรากฏว่าเวลานี้สัตว์อาหารได้ลดน้อยลง เป็นเหตุให้การหาสัตว์อาหารยากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยปัจจุบันพลเมืองได้ทวีจำนวนมากกว่าแต่ก่อน ซึ่งเห็นได้ชัดเจน เมื่อประมาณ ๒๐ ปีเศษมานั้นประเทศของเรามีพลเมืองประมาณ ๗ ล้านคน แต่เวลานี้ตามที่สำรวจคราวหลังนี้ปรากฏว่าพลเมืองมีประมาณ ๑๔ ล้านคน และเชื่อว่าเวลานี้คงจะไม่น้อยกว่า ๑๗ ล้านคน เมื่อพลเมืองมีจำนวนมากขึ้นเช่นนี้ก็ย่อมจะได้กินสัตว์อาหารทวีมากขึ้นตามกัน ถ้าไม่มีการควบคุมในการจับสัตว์อาหาร และไม่มีการเพาะสัตว์อาหาร ในวันข้างหน้าอีกไม่กี่ปีประเทศไทยก็จะมีสภาพเป็นประเทศอดอาหารอย่างประเทศอื่น ๆ มากหลายได้ประสบอยู่ทุกวันนี้

ฉะนั้น ให้กระทรวงเกษตรราธิการรีบเร่งวางโครงการดังต่อไปนี้

(๑) วางโครงการควบคุมการจับสัตว์อาหาร โดยเคร่งครัด

(๒) วางโครงการเพาะสัตว์อาหารทุกชนิด

เพื่อให้สำเร็จตามความประสงค์นี้ ให้มีวิธีปฏิบัติซึ่งพอจะแนะนำได้อย่างสังเขป คือ

(๑) ให้ทำการโฆษณาทางวิทยุ ทางหนังสือพูด ให้ประชาชนมีศีลธรรมในการจับสัตว์อาหารทุกชนิดโดยไม่จับสัตว์ในระดูที่กำลังมีไข่หรือมีลูก หรือจับสัตว์ที่ยังเล็ก ๆ อยู่ เป็นต้น อ่างเหตุผลให้ประชาชนรู้ซาบซึ่งถึงความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันปฏิบัติตามนี้อย่างชัดเจน

(๒) ให้พิจารณากฎหมายที่ประกาศใช้แล้ว ถ้ามีความใดที่สนับสนุนนโยบายนี้ก็ให้โฆษณาและกวดขันให้ประชาชนทำตามโดยจริงจัง ถ้ายังมีความไม่รัดกุมเพียงพอ หรือยังไม่มีก็ให้จัดการแก้กฎหมายเสียใหม่

(๓) ให้ชักชวนให้ราษฎรเลี้ยงสัตว์อาหารให้มากขึ้น และตั้งองค์การรับซื้อเป็นการอุดหนุนหวังว่าเจ้าหน้าที่ในกระทรวงเกษตรจะได้ช่วยรีบเร่งปฏิบัติตามคำสั่งนี้ให้ได้ผลดี และเห็นทันตาโดยเร็ว

พินุลสงคราม

ให้คุณปุ่น* ทำและสำเนาส่งเจ้ากระทรวงกับอธิบดีหัวหน้ากรมด้วย
ถ้าพิมพ์อย่างคำสั่ง ฯลฯ ของทหารแจกได้จะดีมาก ให้ถึงหัวหน้ากองยิ่งดี ข้าหลวง
นายอำเภอด้วย ให้รับถึง

ทราบแล้ว

พ.ต.เผ่า ศรียานนท์

๔ ก.ย. ๘๔

เรื่อง ข้าว

๔ กันยายน ๘๔

ให้เกษตรพิจารณาว่าเวลานี้ราษฎรอดข้าว เพราะทำข้าวไม่ได้ หรือมีแล้วเห็นราคาแพง
เอาไปขายเสียหมดบ้าง หรือเก็ยคร้านไม่ทำให้จริงจ้งบ้าง เหล่านี้เป็นต้น อยากให้โฆษณาและสั่ง
การให้ราษฎรรู้จักการปฏิบัติอย่างใดจึงจะไม่อดข้าว และถ้าจำเป็นจริง ๆ จะกินอะไรแทนข้าวได้
บ้าง มีวิธีหรือปลูกได้อย่างไร

พินุลสงคราม

ให้เลขารับไป

ทราบแล้ว

พ.ต.เผ่า ศรียานนท์

๔ ก.ย. ๘๔

* คุณปุ่น จาคิกวนิช เลขานุการนายกรัฐมนตรื

เรื่อง ทำกระดาษ

๔ ต.ค. ๘๔

ให้แจ้งแก่กรมแผนที่ว่า :

เวลานี้การทำกระดาษของเราได้กำไรหรือขาดทุน และมีความเห็นควรแก้ไขอย่างไร อนึ่ง การทำกระดาษสีคล้ำนั้นใช้ได้เพียงใด เพราะการพิมพ์หนังสือด้วยกระดาษชนิดนี้อ่านแล้วเสียสายตามาก เราจะคิดทำให้ดีกว่านี้ แต่ราคาแพงขึ้นเล็กน้อย คงจะมีคนเห็นว่าดีเพราะไม่เจ็บตา ทางกรมแผนที่จะมีความเห็นทำช่วยได้เพียงใด

พิบูลสงคราม

ทราบแล้ว สำนักพระราชวังเห็นพ้องด้วย รอความเห็นคณะผู้สำเร็จฯ

พ.ท. ศิลป์สรชัย

๔ ต.ค. ๘๔

เรื่อง ส่งเสริมการทำมาหากินและการค้าขายของชาวไทย

๓๐ ต.ค. ๘๔

บอกคุณทวีฯ ทำหนังสือเวียนสั่งแก่เจ้ากระทรวงไปว่า :

เวลานี้ทางรัฐบาลมีความประสงค์จะส่งเสริมการทำมาหากิน ตลอดจนการค้าของชาวไทย มีการตั้งบริษัทขึ้นโดยรัฐบาลเข้าหุ้น หรืออนุญาตให้หน่วยราชการหรือกิ่งราชการเข้าหุ้น หรือให้ราชการสนับสนุนบริษัทเอกชนที่มีคนไทยตั้งขึ้น เป็นต้น บัดนี้ปรากฏว่าบริษัทต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ได้ไปชักนำเอาทุนต่างประเทศหรือเอาทุนของบริษัทที่รัฐบาลมีหุ้นส่วนด้วยไปเข้ากับบริษัทซึ่งมีทุนต่างด้าว

การที่ข้าราชการหรือหน่วยราชการปฏิบัติไปเช่นนี้ เป็นการไปชอบด้วยนโยบายของรัฐบาล ในการสร้างชาติไทยอย่างยิ่ง จึงขอตักเตือนอย่าให้ปฏิบัติการเอาใจไปใส่แก่ต่างด้าวดังกล่าวนี้นั้นเป็นอันขาด

พิบูลสงคราม

ทราบแล้ว

พ.ต.เผ่า ศรียานนท์

๓๐ ต.ค. ๘๔

เรื่อง ให้ระงับการส่งผักออกนอกประเทศ

๑๘ พ.ย. ๒๕๕๔

(๑) และ (๒) เว้น

(๓) มีหนังสือถึงเกษตรราธิการลงนามว่า :

หน้าแล้งนี้ต้องการผักสำหรับเป็นอาหารมาก ให้ช่วยพิจารณาจัดการปลูกขึ้น และให้ระงับการส่งไปนอกประเทศ

(๔) เว้น

พินุลสงคราม

เลขฯ นายกรัฐมนตรีรับบัญชาแล้ว

จำรัส

๑๘ พ.ย. ๒๕๕๔

เรื่อง ผัก

๒๕ พ.ย. ๒๕๕๔

(๑) (๒) และ (๓) เว้น

(๔) มีหนังสือถึงเกษตรราธิการและมหาดไทยว่า ในยามสงครามก็ดี ในยามปกติหน้าแล้งก็ดี ผักขาดตลาดเสมอ ได้ให้ทำสวนครัวก็ไม่ทำกัน จึงขอให้กระทรวงเกษตรและมหาดไทยร่วมมือกันจัดการให้มีผักพอแก่ประชาชน และมีพอให้เป็นอาหารแก่ทหารในยามสงคราม ถ้าได้ให้ราษฎรริมแม่น้ำลำคลองทั่วไปปลูกผักอย่างชาวจีนทำได้ ก็คงจะพอเลี้ยงกันเป็นแน่

พินุลสงคราม

ได้ติดต่อกับเลขฯ นายกรัฐมนตรีรับบัญชาแล้ว

จำรัส สรวินสูตร

๒๕ พ.ย. ๒๕๕๔

เรื่อง ควบคุมเศรษฐกิจของชาติเพื่อประสานกับการป้องกันประเทศ

๒๗ พ.ย. ๒๕

ให้เรียนคุณทวิว่า :

วานนี้พูดเรื่องการควบคุมเศรษฐกิจของชาติ เพื่อประสานกับการป้องกันประเทศชาติ และที่ประชุมรับหลักการไปแล้ว ให้มีหนังสือยืนยันไปทางกระทรวงเศรษฐกิจและต่างประเทศ ให้เริ่มปฏิบัติโดยด่วน

พิบูลสงคราม

ได้ติดต่อเลขานุการ นายกเพื่อปฏิบัติตามบัญชาแล้ว

จำรัส สรวีสูตร

๒๗ พ.ย. ๒๕

(อนันต์ พิบูลสงคราม, 2518, หน้า 116-124)

ภาคผนวก ง
จำนวนนักท่องเที่ยว

แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ต

พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)
2529	631,000
2532	971,683
2540	2,401,631
2541	2,660,420
2542	3,083,208
2543	3,459,573
2544	3,789,660
2545	3,990,702
2546	4,050,077
2547	4,793,252
2548	2,510,276
2549	4,499,324
2550	5,005,653
2552	17,000,000

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย